وقف ـ منجانب شمس العلما نواب احمد عبدالعزیز خان بہادر عزیز جنگ
ولا تخلص ساکن حیدرآباد دکن وظیفہ یاب حسن خدمت سرکار نظام دام اقبالہ
ابن مولوی حاجی محمد نظام الدین مغفور نایطی ـ مدراسی ـ بیادگار ہز مجسٹی
کوین وکٹوریہ مرحومہ قیصرۂ ہند ـ در سنہ ۱۹۰۸ع
بہ لائبریری (محمڈن کالج علیگڈھ) نشان سلسلہ (۱ ـ)

بسم الله الرحمن الرحيم
نحمده و نصلي على رسوله الكريم

بعون سبحان هو القاهر القادر بعون رحمان هو الاول الآخر صحیفہ لطیفہ
مقبول الخواطر زینت الناظر و تمام المفاخر تکمیل الجواهر خلاصۃ النوادر مسمی بہ

از افادات فاضل ...

باہتمام اقل انام کلیل الخاطر جویائے آثار اکابر احقر عباد اللہ الغافر ابو الحسنات
قطب الدین احمد حشرہ اللہ تعالی تحت لواء نبیہ الحاشر ماہ جنوری سنہ ۱۸۹۳ء

در مطبع نامی واقع شہر لکھنؤ مطبوع گردید
سنہ ۱۳۱۰ھ

نمبر ۱۳۵۲

اشتہارات

مصطلحات اردو

یہ کتاب لکھنؤ اور دہلی کے محاورات مع اشعار مثالیہ ایسی تالیف ہوئی ہے کہ جو شعرا کے واسطے بیحد ضروری اور کارآمد ہی نہیں بلکہ قابل رکھنے کے ہے یہی یہ کتاب نعمت غیر مترقبہ ہے قیمت فی جلد عہ محصولڈاک ۲ر

دستور الشعرا

یہ کتاب بڑی کوشش سے شعرائے متقدمین کے کلام مثالیہ اشعار سے مرتب کی گئی ہے اسکے دیکھنے سے معلوم ہوتا ہے کہ فلان لفظ کے یہ معنے اور یہ لفظ فلان زبان کی ہے اور شعرائے دہلی و لکھنؤ نے اسکو تانیث باندھا ہے یا تذکیر قیمت فی جلد ۸ر محصولڈاک ۱ر

منتخب النفائس

نفائس اللغات جو اردو زبان کی پہلی مستند لغت ہے اوسیکا یہ خلاصہ ہے قیمت فی جلد ۴ر محصولڈاک ۱ر

الفاظ عزیزیہ

یہ مختصر لغت کی کتاب ہے لڑکون اور کم استعداد معلمون کا بہت اس کتاب سے مطلب نکل آتا ہے قیمت فی جلد ۲ر محصولڈاک ۱ر

کریم اللغات

اردو زبان کے لغت کی کتابون مین یہ لغت بھی اول درجہ کی مقبول اور کارآمد ہے قیمت فی جلد ۱۲؍ محصولڈاک ۱ر

مصطلحات وارستہ (مسروقہ) مصطلحات الشعرا

اس کتاب سے ہر علم دوست واقف ہے بہت کم کتب لغات ایسے ہین جو اس مستند لغت کی سند نہ لاتے ہون قیمت فی جلد عہ محصولڈاک ۲ر

فرہنگ انوار سہیلی

یہ کتاب لائق قدر اور کارآمد طلبا کے ہے ضروری [illegible] اور عبارت عربی انوار سہیلی کے سمجھنے طلبا کو [illegible] اوستاد معلوم ہوجاتے ہین قیمت فی جلد ۱ر محصولڈاک [illegible]

فرہنگ دیوان حافظ

اسکے مولف نے لغات اور اصطلاحات کو ترتیب [illegible] اور انکے معانی لغوی اور اصطلاح کی تشریح کے ساتھ قیمت فی جلد ۱ر محصولڈاک ۲ر

فرہنگ دیوان غنی

یہ فرہنگ معلمون اور طالب علمون کے کارآمد اصطلاحات اور لغات مشکل کو خوب حل کیا قیمت فی جلد ۸ر محصولڈاک ۲ر

دیوان حافظ جلی قلم

اگرچہ یہ متبرک دیوان صدہا بار طبع ہوچکا ہے لیکن مطبع نامی نے سوائے جدید تحشی کے فرہنگ بھی بڑھادی ہے قیمت فی جلد ۱۲ر محصولڈاک ۲ر

دیوان غنی

یہ بات دعوے کے ساتھ کہی جاسکتی ہے کہ اس قبل اسقدر واضح یہ دیوان کسی اور مطبع مین طبع نہین ہوا ہے خصوصاً فرہنگ نے اور بھی اسے ہر صفت کردیا قیمت فی جلد ۴ر محصولڈاک ۱ر

جنتری صد سالہ

یہ جنتری ابتدائے سنہ ۱۸۰۱ع لغایت سنہ ۱۹۰۰ع مطابق سنہ ۱۲۱۵ھ لغایت سنہ ۱۳۱۸ھ موافق سنہ ۱۲۰۸ فصلی لغایت سنہ ۱۳۰۷ فصلی موافق سمت ۱۸۵۸ لغایت سمت ۱۹۵۷ مطبع نامی کی کوشش سے مرتب ہوکے طبع ہوئی ہے قیمت فی جلد ۴ر محصولڈاک ۱ر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين حمداً يفوق حمد الشاكرين نحمده على السراء والضراء ونشكره على الشدة
والرخاء وندفع به بوائق الزمان وطوارق الحدثان ونعوذ به من الآراء المختلفة والاهواء
المتعادية ونسأله ان يجعل الحق دثارنا والصدق شعارنا والتقوى زادنا والجنة معادنا وان
يجعلنا راضين بقسمه مؤيدين بتوفيقه وعصمته والصلوة على محمد نبيه المرتضى وسيفه
المنتضى المبعوث باكرم الاخلاق المنعوت باشرف الاعراق وعلى آله واسرته واصحابه وزمرته
قال ابو جعفر احمد بن علي المقرئ البيهقي رضي الله عنه اما بعد فان هذه
مصادر هذبتها فاربيتها وعرضت على كتب الائمة عربيتها وجردتها على الامثال والاشعار
ليصغر حجمها ويسهل حفظها وانقحت اشكالها ووسمت اغفالها وصرفت معظم عنايتي الى مصادر
القرآن اذ لا فصاحة الا وهو مفتاحها ولا بلاغة الا ومنه يستقى مصباحها وقفيتها بمصادر
احاديث الرسول التي لا شرف الا وهي السبيل اليه ولا خير الا وهي الدليل عليه ثم اتبعتها
الافعال تكثر في دواوين العرب زيادة التفصيل عند حل المشكل والثبات المعضل لتكون عدة
لي في حياتي وتذكرة عني بعد وفاتي وطالما اقتحمت لتصحيحها موارد السهر ودأبت لتنقيتها
مطايا الخلوة والفكر حتى هديت لمطلوبي وفتح لي الطريق الى من التراجم التي تشفي غليل الشارب
وتقضي لتأملها الى السنن الاحب وتصفحها مرة بعد اخرى وثانية بعد اولى وتصفح من ذا اول
شيئا لم يقنعه الا ان يكون منه على الزبدة ويفوز بالقدح المعلى من القسمة حتى خرجت من محنة
التصحيف خروج المشرقين لصقال وبرزت من الحلي في معرض الاستقلال وسميتها
تاج المصادر اسال الله تعالى ان يعصمني من خطل الغلط وقبح التورط
وان يخلص على الجمهور يستحسنه من عاينه وغوره انه على ما يشاء قدير وبالاجابة ادعية العبد جدير

باب فَعَلَ يَفْعُلُ من السالم بفتح العين في الماضي وضمها في الغابر

اَلثَّقْبُ ـ سوراخ کردن اَلثُّقُوبُ والثَّقَابَةُ افروخته شدن آتش والثُّقُوبُ بسیار شدن شیر اشتر

اَلجَلْبُ ـ گوسپند و اشتر برده از جای بجای بردن برای فروختن الفعل یَجْلُبُ ویَجْلِبُ بالضم والکسر اَلجَلْبُ ـ بیهوده با خویشتن گفتن وبانگ بستور زدن تا از پیش برود والجُلُوبُ پوست برآوردن جراحت ـ

اَلجَنَابَةُ ـ در میان بیگانگان فرود آمدن ـ

اَلجَنْبُ ـ دور کردن و آید الی مفعولین و پهلو شکستن اَلجَنْبُ ـ کشیدن اسپ و اشتر

اَلجُنُوبُ ـ باد با جنوب گردیدن وجُنِبَ الرجل اذا اصابه ریح الجنوب وکذلک اذا اخذته ذات الجنب منه الحدیث المجنوب فی سبیل الله شهید ـ

اَلحَجْبُ والحِجَابُ والحِجَابَةُ ـ باز داشتن ـ

اَلحَرْبُ ـ بستدن مال ـ

اَلحَرْبُ والحِرَابَةُ ـ کارے رسیدن ـ

اَلحُسْبَانُ والحَسْبُ والحِسَابُ والحِسَابَةُ والحِسْبَةُ شمردن ـ

اَلحُظُوبُ ـ فربه شدن ـ

اَلحَلْبُ ـ دوشیدن ـ

اَلخِرَابَةُ ـ دزدی کردن یعنی بالبا قال الاصمعی

اَلخَارِبُ سارق البعران خاصة ـ

اَلخَطْبُ والخُطْبَةُ خطبه کردن اَلخِطْبَةُ والخِطِّیبَی زن خواستن ـ

اَلخِلَابَةُ والخَلْبُ فریفتن لَلخَلْبُ گیاه بریدن ـ

اَلدُّؤُوبُ ـ ایستادن ـ

اَلرَّحْبُ ـ بزرگ داشتن ـ

اَلرُّسُوبُ ـ بآب فرو شدن چشم بگو فرو شدن

اَلرَّطْبُ والرُّطُوبُ ـ سست دادن

اَلرُّقُوبُ والرِّقْبَةُ والرِّقْبَانُ ـ بچشم داشتن

اَلرَّکْبُ ـ بزانو زدن وبزانو زدن ـ

اَلزَّرْبُ ـ شبگاه ساختن یقال زربت الغنم ای جعلت لها حظیرة وزربت الخمر فی حجر زربا ای ادخلته ـ

اَلسُّرُوبُ ـ بیرون شدن ـ

اَلسَّکْبُ ـ ریزانیدن آب السُّکُوبُ والتَّسْکَابُ ریخته شدن آب فی الحدیث فاذا سکب المؤذن ای اذن واصله من سکب الماء کما تقول العرب افرغ فی اذنی حدیثا ـ

اَلسَّلْبُ ـ ربودن یقال سلبت زیدا مالا و سلبت من زید مالا ـ

الشجب ہلاک کردن واندوہگین کردن
ومشغول کردن الشجوب ہلاک شدن۔
الشحوب گونہ روی گشتن والماضی
شحب وشحب ومصدر شحبا الشحوبۃ لاسیما
والفتح اجود۔
الشخب برفتن خون از جراحت وشیر
از پستان الغابر من الثانی یفعل ویفعل بالضم والفتح
الشرب دریافتن سخن الشزوب باریک
میان شدن اسپ۔
الشزوب باریک شدن وی از نزاری۔
الصقب الضرب علی شیء مصمت یابس
الطلب جستن۔
العتب والمعتب والمعتبۃ رفتن وبعضے
بیلی العتبان بسہ قوائم رفتن شتر وبیکپائے
جستن مردم والغابر من العتب الیہما یفعل ویفعل
العزب بازداشتن از کارے۔
العزوب بازایستادن العزوب
دور شدن وغائب شدن والغابر یفعل ویفعل
العقب والعقوب والعاقبۃ از پی در آمد
والعقب برپاشنہ زدن پے بے چید
برعایت وقری فعقبتم فاتوا الذین بفتح القاف
وکسرہا ایضا ومعناہا غنمتم۔
العکوب انبوہے کردن شتر بر آب خوردن

العلب نشان کردن رسن بر پہلوی ستور
وجز آن ودستہ شمشیر محکم کردن
الغروب دور شدن وفرو [illegible] آفتاب وماہتاب
القباب خنیدن شتر۔
القرابۃ یکشبہ راہ ماندن میان کسی ومیان
القرب شمشیر در نیام کردن۔
الکتاب والکتابۃ والکتب نبشتن
الکتب مشک دوختن وحلقہ افگندن استر
وہذا الترکیب یدل علی جمع الشیء ومنہ اولئک
کتب فی قلوبہم الایمان ای جمع وربما یجیء
الکتابۃ بمعنی الفرض والایجاب۔
الکرب غمگین دن وتنگ کردن بند
وبندی الکروب نزدیک شدن کسے
بکارے کردن ویقال کرب ان یفعل
کذا ای کاد ویفعل وآفتاب بفرو شدن
وآتش کسے بفرو مردن الکراب شیار کردن
الکعوب نار پستان شدن۔
الکلب مغز در میان ادیم گرفتن۔
وبکلاب زدن ستور را۔
اللتب واللتوب ایستادن برچیزے
اللزوب واللزب درشیدہ شدن
ویقال عن الکسائی۔
اللغوب ماندہ شدن وفعل یفعل فیہا لغۃ

لغة فیه ضعیفة والنعت منها لاغب —

النُّوبُ - از جای برخاستن —

النَّجْبُ - پوست از درخت برکندن والناجب

یفعل ویفعل النَّحْبُ - نذر کردن —

النَّحْبُ - گزیدن مور و جماع کردن —

النَّدْبُ - با کاری خواندن ویتعدی الی

المفعول الثانی باللام و بر مرده گریستن —

النَّسْبُ والنِّسْبَةُ - بر کسے باز خواندن —

النُّضُوبُ - آب بزمین فرو شدن و درشدن چشم

النَّقْبُ - سوراخ کردن ونقبه کردن جامه

وهی القطعة من الثوب تشد کالازار النِّقَابَةُ

نقیبی کردن ویعدی بعلی وقال سیبویه اذا

کسرت النون فهی اسم فاذا فتحتها فهی مصدر کالوکالة

النِّکَابَةُ - عریفی کردن النَّکْبُ - انگار کردن

بسنگ سم ستور و نگوسار کردن تیردان ای

الجعبة ونکبه فلان فهو منکوب اذا اصابته

نکبة النُّکُوبُ - از راه بگشتن والماضی نکب

وینکب والغابر ینکُبُ وینکِبُ —

الهَرَبُ - بگریختن —

الهَلْبُ - موے دنبال اسپ بکندن

وفی الحدیث والسماء تهلبنی ای تبلنی وتمطرنی

الثَّبَاتُ والثُّبُوتُ - ایستادن —

الحُرُوتُ - نیک مالیدن لاغیر

الخُرُوتُ - سوراخ کردن و دلیلی کردن

السَّبْتُ - خفتن و منه السبات —

السَّکْتُ والسُّکُوتُ والسِّکَاتُ - خاموش

شدن و سکت الغضب ای سکن —

السَّلْتُ - کاسه پاک کردن و فی الخبر ان

القصعة تستغفر لسالتها وبمعنی بریدن ومنه

الحدیث سلت اشاقد امها ای قطعها

وخضاب از دست فرو کردن زدن سر شمشیر

و کند شدن شمشیر —

السَّمْتُ - قصد کردن و بر سیرت نیکو رفتن

ورفتن کمان —

الصَّمْتُ والصُّمَاتُ والصُّمُوتُ - خاموش شدن

القُنُوتُ - فرمان برداری کردن و در نماز

دیر ایستادن و در نماز دعا خواندن و خاموش بودن

المَقْتُ والمَقَاتَةُ - دشمن داشتن والمفعول

مقیت و ممقوت —

النَّبْتُ والنَّبَاتُ - رستن —

النَّقْتُ - مغز از استخوان بیرون کردن

النَّکْتُ - سر انگشت یا سر چوب بر زمین

زدن و کسے را بر سر افگندن —

الثُّلْثُ - سه یک مال کسے بستدن —

الحُرُوثُ - فرسودن نعل

الحَرْثُ والحِرَاثَةُ - کشت کردن —

والحرث - جمع کردن مال وسوزانیدن
آتش ولاغر کردن ستور از بسیاری راندن
و درس کردن قرآن ومنه الحدیث احرثوا
هذا القرآن ای فتشوه
الرمث - واداشتن -
الرفث - نافرجام گفتن و جماع کردن
تقول رفثت بها وعنها واما قوله الرفث
الی نسائکم فلما کان الرفث فی معنی الافضاء
عدی بالی کما یعدی افضیت بالی وهذا من باب
اجراء الشی مجری نظیره تا عرف هذا فان فیه سعة
رمثت الشی اصلحته ومسحته بیدی -
الطمث - دوشیزگی بردن والغابر یفعل
ویفعل وحائض شدن وفعل یفعل
لغة فی هذا واصل هذا الترکیب یدل علی المس
الفرث - پاره پاره کردن جگر و واکردن جامه را
والغابر یفعل ویفعل بالضم والکسر
الکرث - اندوهگین کردن کرثه
الغم کرثا ای اشتد علیه وبلغ منه المشقة قال
الاصمعی لا یقال کرثه انما یقال کرثه
المرث - نان در آب افشاندن و انگشت خویش
خائیدن کودک ومنه الحدیث یمرثون سخابهم
وفی الحدیث قد مرثوه معناه وضروه باذخالهم ایهم
الوضیرة فیه -

المکث - درنگ کردن والماضی مکث
ومکث والنعت منه ماکث ومکث ایضا
والنعت مکیث وفعل وفعل هما المشهوران
الملث - کسی را بچرب سخنی از کار بازداشتن
النث - چاه پاک کردن ومنه النبیثة -
النجث - فراخواستن والنجث استخراج
الحدیث والدفین وهما فی الحدیث -
النفث - بشتافتن وفی الحدیث ولا تنقث
میرثنا ارادت انها امینة علی ما ائتمنت علیه
من حفظ متاعنا -
النکث - تاب بازدادن پیمان و عهد شکستن
البلوج - دمیدن سپیده دم -
لا
التلوج - آرامیدن تن -
الثلوج - برف باریدن و ثلجنا السماء من الثلج کالمعقول مطرتنا
الخروج والمخرج - بیرون آمدن -
الخلجان والخلوج - جستن اندامها والغابر
یفعل ویفعل -
الدروج والدرجان - رفتن و درج
القوم ای انقرضوا -
الدلج والدلوج - دلو از سر چاه فرا گرفتن
تا آب در حوض ریزی -
الدموج - محکم شدن چیزی در چیزی والدموج
در شدن در حرب -

الثلوج ـ نرم شدن شکم شتر از خوردن سلج
النَّجر ـ بخیه دوراد و زدن و آمیختن ـ
العروج ـ بآسمان و بالا بر شدن العرجان
مانند کسے رفتن که لنگ باشد ـ
النَّجم ـ سر اشتر باز کشیدن بمهار و الاسم
منه النجم بالتحریک و عناج کردن دلو را ـ
الفلج ـ ظفر یافتن و یعدی بنفسه لغلے ـ
اللوج ـ الاکل باطراف الفم ـ
المرج ـ اندرهم گذاشتن و چراگذاشتن ستور را
المزاج ـ آمیختن ـ
اللبأ ـ شیر خوردن کودک ـ
النجم ـ بالتحریک سپیدے سپید شدن ـ
النفج ـ بر داشتن پستان زن پیراهن را
النجم ـ سیراب شدن شتر بیک دفعه و یفعل لغة فیه
النفجان ـ بیرون جستن خرگوش ـ
الجنوم ـ بکشتن و الغابر یفعل و یفعل ٦
والفتح افصح و منه الحدیث و قد جنح اللیل ای
اقبل بظلمته ـ
الرجحان ـ افزون آمدن و یفعل لغة فیه
الصلاح و الصلوح ـ نیک شدن و الماضی صلح و صلح ـ
الفلاح ـ ضد الصلاح بد شدن ـ
الملوح ـ شور شدن آب و النعت ملح لا غیر
السلخ ـ پوست باز کردن ـ

الصرخ و الصراخ ـ بانگ کردن و یقال
الطاوس یصرخ ـ
التلخ ـ دیگ پختن و الغابر من السلخ الی ههنا یفعل
النفخ ـ در دمیدن یعدی بنفسه بفی و بهذه
الثرو نفخ بها اے بحق ـ
٩ الجحود ـ سقیم شدن بجاے ـ
البرد ـ سائیدن بسوهان بود و در چشم
کشیدن و سرد گردانیدن و سرد شدن ـ
البرود ـ بردن و برد علیه حقی اے ثبت
و وجب و بردت الارض اصابها البرد و فی
الحدیث برد ای سهل و فی حدیث آخر شرب
النبیذ بعد ما برد اے سکن و فتر ـ
البلود ـ سقیم شدن ـ
التلود ـ کهن شدن مال و حدان فی الغابر
یفعل و یفعل ـ
٦ الثرد ـ نان در کاسه شکستن جرد الزرع
اذا اکل الجراد نبتها و مصدره الجرد و جرد
الانسان اذا اکل الجراد و اشتکی بطنه ـ
الجمود و الجمد ـ بفسردن و الجمود بخیلی کردن
الحسد و الحسود و الحسادة ـ بد خواستن
و یعدی الی المفعول الثانی بنفسه و بعلی الغابر یفعل و یفعل
الحصد و الحصاد ـ درودن ـ
٦٠ الخلود ـ جاوید ان شدن و داشتن ـ

الخمود ـ فرو نشستن آتش وتپ گرم
وانبوش بشدن بیمار ویا بمردن ـ
الرّکود ـ مقیم شدن وواداشتن ـ
الرّثد ـ بسهم نهادن کالار وفی الحدیث
رثدت حاجته ای دافعت حوائجه ـ
الرّشاد والرّشد والرّشد ـ
راه راست گرفتن ـ
الرّصد والرّصود ـ چشم داشتن
وراه نگاه داشتن ـ
الرّعد ـ بانگ کردن ابر وتهدید کردن
وخویشتن را بسیار آراستن زن ـ
الرّقود والرّقاد ـ خفتن ـ
الرّکود ـ ایستادن آب وباد وکشتی و
ترازو وآفتاب وقت زوال ـ
الرّمد ـ هلاک کردن الناس یفعل ویفعل
الزّبد ـ کسے را مسکه دادن ـ
الزّرد ـ خو کردن وزره را پیوستن ـ
السّجود والمسجد ـ سر بزمین نهادن
والاسم السّجدة بالکسر السّجود ـ فروتنی کردن
السّرد ـ سنک ودوختن زره پیوستن وکارے
پیوسته کردن وسخن نیکو راندن ـ
السّمود ـ بازی کردن ویفعل لغة وسر
گفتن وغافل بودن ونیکو بر فتن تمشر و

سر برداشتن از تکبر والنادر من هذا یفعل
ویفعل وفی الحدیث سامدین یعنی قیاما ـ
السّنود ـ پشت بکاه با چیزی وا گذاشتن
وفی الحدیث حتی رایت النساء یسندن فی الجبل
ای یصعدن فیه والسّند ما ارتفع من الارض فی قبل واد
الشّکد ـ عطا دادن ـ
الصّمد ـ قصد کردن ـ
الطّرد والطّرد ـ براندن ودور کردن
ویقال من هذا طردته فذهب ولا یاتی منه
افتعل ولا انفعل الا فی لغة ردیّة ـ
العبادة والعبودة والعبودیة ـ پرستیدن
العرود ـ برآمدن نبات ودندان وجز آن
العضد ـ یاری کردن وبر بازو زدن ـ
العنود ـ از راه بگشتن والفاعل عنود از
راه بگشتن وخون باز نا ایستادن از رگ
الفراحة ـ تنها شدن ـ
الفساد والفسود ـ تباه شدن والماضی
فعل وفعل والنعت من هذا فسید والفتح اجود
والنعت منه فاسد ـ
القعود والمقعد ـ نشستن ویا بیخ گشتن
دال خال وفی الحدیث ثم قعد بیضة مبیتا ثم
قام بنیه یقال قعد فلان بالامر اذا قام به وفی
حدیث آخر نهی ان یقعد علی القبر قیل اراد القعود

اَلثُّلُوجُ- نرم شدن شکم شتر از خوردن ثلج
اَلثَّجُّ- بخیه دو دو درزدن و آمیختن-
اَلعُرُوجُ- بآسمان و بالا بر شدن العرجان
مانند کسے رفتن کہ لنگ باشد-
اَلفَجُّ- سر اشتر باز کشیدن بمهار و الاسم
منه الفجج بالتحریک و غناج کردن دلورا-
اَلفَلْجُ- ظفر یافتن و یعدی بنفسه و بعلی-
اَلفُجُّ- الاکل باطراف الفم-
اَلمَرْجُ- اندر هم گذاشتن و چرا گذاشتن ستوررا
اَلمَرْجُ- آمیختن-
اَللَّمْجُ- شیر خوردن کودک-
اَلنَّجَجُ- بالتحریک سپید سپید شدن-
اَلنَّفْجُ- بر داشتن پستان زن پیراهن را
اَلنُّجُوجُ- سیراب شدن شتر یکبار و یفعل لغة فیه
اَلنَّجَمَانُ- بیرون جستن خرگوش-
اَلجُنُوحُ- یکشتن و الغابر یفعَلُ و یفعُلُ
والفتح افصح و منه الحدیث و قد جنح اللیل ای
اقبل بظلمته-
اَلرُّجْحَانُ- افزون آمدن و یفعل لغة فیه
اَلصَّلَاحُ والصُّلُوحُ- نیک شدن والماضی صلُحَ و صلَحَ-
اَلصَّلَاحُ- ضد الصلاح بد شدن-
اَلمُلُوحُ- شور شدن آب و النعت ملح لا غیر
اَلسَّلْخُ- پوست باز کردن-

اَلصَّرْخُ والصُّرَاخُ- بانگ کردن و یقال
الطاؤس یصرخ-
اَللَّطْخُ- ویگ بخین و الغابر من الثلج الی ابنها یفعَل و یفعُل
اَلنَّفْخُ- در دمیدن یعدی بنفسه بفی و بهذه
الشر و نفخ بها اے بحبق-
٩ اَلجُودُ- مقیم شدن بجاے-
اَلبَرْدُ- سائیدن بسوهان و سوده چشم
کشیدن و سرد گردانیدن و سرد شدن-
اَلبُرُودُ- بردن و برد علیه حق اے ثبت
و وجب و بُرِدَت الارض اصابها البرد و فی
الحدیث برد ای سهل و فی حدیث آخر شرب
النبیذ بعد ما برد اے سکن و فتر-
اَلبُلُودُ- مقیم شدن-
اَلتُّلُودُ- کهن شدن مال و جزان و الغابر
یفعُل و یفعِل-
٦ اَلثَّرْدُ- نان در کاسه شکستن جردت الارض
اذا اکل الجراد نبتها و مصدره الجرد و جرد
الانسان اذا اکل الجراد و اشتکی بطنه-
اَلجُمُودُ والجَمَدُ- بفسردن و الجمود بخیلی کردن
اَلحَسَدُ والحُسُودُ والحَسَادَةُ- بد خواستن
و یعدی الی المفعول الثانی بنفسه و بعلی الغابر یفعِل و یفعُل
اَلحَسْدُ والحَصَادُ- درودن-
٦٠ اَلخُلُودُ- جاویدان شدن و داشتن-

الخمود - فرونشستن آتش و تپ گرم
وانهش بشدن بیمار و یا مردن -
الرُّبُود - مقیم شدن و واداشتن -
الرَّبْد - برہم نهادن کالا و فی الحدیث
رثدت حاجته ای وافقت حوائجه -
الرَّشَاد و الرَّشَد و الرُّشْد -
راه راست گرفتن -
الرَّصْد و الرُّصُود چشم داشتن
و راه نگاه داشتن -
الرَّعْد - بانگ کردن ابر و تهدید کردن
و خویشتن را بسیار استن زدن -
الرُّقُود و الرُّقاد خفتن -
الرُّكُود ایستادن آب و باد و کشتی و
ترازو و آفتاب وقت زوال -
الرَّمْد - ہلاک کردن الغالب یفعل و یفعِل
الزَّبْد - کسے را سکہ دادن -
الزَّرْد - خو کردن و زره را پوستن -
السُّجُود و المسجد - سر بر زمین نهادن
والاسم السِّجْدة بالکسر السُّجُود - فروتنی کردن
السَّرْد - بستن و ختن زره پیوستن و کارے
پیوسته کردن و سخن نیکو راندن -
السُّمُود - بازی کردن و یفعِل لغة و سر
کشتن و غافل بودن و نیکو رفتن شتر و
سر بر داشتن از تکبر و الغابر من هذا یفعُل
و یفعَل و فی الحدیث سامدین یعنی قیاما -
الشُّنُود - پشت نگاه با چیزی و اگداشتن
و فی الحدیث حتی رایت الشنار نشد من بل
ای بعید من فیه السد لا ارتفع من الارض فی قبل و اد
الصَّكْد - عطا دادن -
الصَّمْد - قصد کردن -
الطَّرْد و الطَّرَد - براندن و دور کردن
و یقال من هذا طردته فذهب و لا یاتی منه
افتعل و لا انفعل الا فی لغة ردیة -
العِبَادة و العُبُودة و العُبُودیة پرستیدن
العُمُود - برآمدن نبات و دندان و جز آن
العَضْد - یاری کردن و بر بازو زدن -
العُنُود - از راه گشتن و الفاعل عنود از
راه گشتن و خون باز نا ایستادن از رگ
الفُرَادة - تنها شدن -
الفَسَاد و الفُسُود - تباه شدن و الماضی
فعَل و فعُل و النعت من هذا فسید و و الفتح اجود
و النعت منه فاسد -
القُعُود و المقعد - نشستن و باز گشتن
وال خال و فی الحدیث ثم قعد سفینه بمعناه ثم
قام بینه یقال قعد فلان بالامر اذا قام به و فی
حدیث آخر نهی ان یقعد علی القبر قیل القعود

للتجی والاحداث وقیل اراد الاحداد وقیل
اراد تهوین الامر لان فی القعود علیها وثبات
والموت وهذا الترکیب یدل علی الثبات علی
ای حالة کانت منه قوله جل ذکره مقاعد القتال
وقول العرب قعدت المرأة من الحیض ای ثبتت
علی حالة الطهر
القعود سخت شدن ـ
الکود ـ راندن ـ
الکساد ـ نارواشدن آخریان ولغت
کاسد وکسید ـ
الکنود ـ ناسپاسی کردن ـ
اللبود ـ بسینه خفتن مرغ وبزمین وا چسپیدن
المجد ـ کسی را غلبه کردن بشرف وبها بزرگی را
علف تمام دادن ـ
المرد ـ المرث ـ ای ترکردن نان وجز آن
المرود علی الشئ المرون علیه ـ
المسد ـ نیک تافتن رسن ـ
المشک ـ کیدن آب دهن مجامعت کردن
المکود ـ بجای مقام کردن ـ
النجد ـ بفروه کردن والمنجود المکروب
والماضی نجد ینجد افهو منجود ونجید ـ
النشد ـ سوگند بدادن ـ النشدان
والنشدة ـ جستن گم شده ـ

النقد ـ نقد کردن یتعدی الی المفعول الثانی
بنفسه وباللام وجیدن چیزی برگزیدن وفی
الحدیث ان نقدت الناس نقدوک ای
ان عبتهم واغتبتهم من نقدت راسه باصبعی ضربته
النهود ـ پستان بیرون آمدن ـ
الهجود ـ خفتن بشب وبیدار بودن ـ
الهمود ـ بمردن آتش وکهنه شدن جامه و
منه الحدیث یهمد من الجوع ای یهلک ویسکن
یهمد ولیس بالوجه ـ
ذ الجذا فی فلان لجذا اذا اعطیته ثم سالک فاکثر
والجذ الاکل بطرف اللسان ولجذ الکلب و
لجذ کسمع ایضا ولغ فی الاناء ـ
المذخ المرث الملذ ـ دروغ گفتن وبیزدن
النفاذ والنفوذ ـ بیرون گذشتن تیر
از آنچه بدان آید وروان گشتن قضا وفرمان
وآنچه بدان مانند وفی الحدیث انفذ عنک
ای دعه والعرب تقول انفذ عنک ای
خرّ واستفد ولا تسخّر لنک ـ
د البکد ـ بریدن ـ
البثق البثوق ـ جستن چیزی از تن
والماضی فعل وفعل وفعل ـ
البکد ـ بنی گرفتن ومسک چیزی سخت گرفتن
ونه یعدی بالی ـ

البَذْر - تخم اندر زمين افگندن -
البَزْر - بعصا زدن -
البَشْر - طلب كردن حاجت نه بهنگام و كشتی كردن شتر نه بهنگام و كاربستن بن يعنی فحل نه بهنگام والبسر خلط البسر مع غيره فی النبيذ وهو فی الحديث -
البُسُور - روی ترش كردن -
البَشْر والبُشُور والبُشرى - مژدگان دادن والبَشْر مجامعت كردن و خوردن ملخ جگیاه را و روی پوست تراشیدن -
البَعْل - ريش شگافيدن -
البَقْر - شكم شگافتن -
البُكُور - بامداد كردن -
التَّجْر والتِّجارة - بازرگانی كردن -
التَّبْر - بازداشتن التُّبور هلاك شدن و زيان كردن -
التَّمْر - خلط التمر مع غيره فی النبيذ وهو فی الحديث
الجَبْر والجُبُور - ستمگاری داشتن فی لغة تميم وكثير من الحجازيين الجَبْر شكسته وا در بستن و نيكو كردن حال كسی
الجُبُور - شكسته وابسته شدن -
الجَدْر - ديوار كردن -
الجَزْر - شتر كشتن و پوست باز كردن و كم شدن آب و دريا والغابر من هذا يفعل و يفعل وفی الحديث لا تجزرنك جزر الضرب ای العسل الابيض يقال جزرت العسل اذا شرته واستخرجته من خليته ای لا تشتاقنك
الجَسَارة - چيرگی كردن الجسر پل بستن
الحَشْر - بچرا گذاشتن ستور شبانروزی
الحُشُور - بدميدن صبح -
الخُفُور - سست شدن مجلس گشتی -
الحَبْر والحَبْرة والحُبُور - شادان كردن
الحَجْر - وا داشتن كسی را از تصرف مال الحجر ويعدی بعلی وحرام كردن ويعدی فی ...
الحَدْر - بشتاب خواندن قرآن و بشتاب بانگ نماز گفتن و از بالا بزير افگندن و كشتی بنشيب فرو فرستادن و براندن ... والسهام ...
الحُدُور - بالا بزير شدن -
الحَزْر - تقدير كردن والغابر يفعل و يفعل و ترش شدن شير و نبيذ -
الحَسْر - برهنه كردن اندامی از اندامها خويش ويعدی الی المفعول الثانی بعن يفعل و يفعل وفی الحديث فاحسروا ...
الحَشْر - گرد كردن والغابر يفعل و يفعل و تيز كردن سنان جز آن يقال حشر الوحش ...

اَلحَصرُ - اندر حصار کردن و شمردن باز داشتن
اَلحَصرُ شکم بگرفتن والماضی حصر مجهولاً -
اَلحُضُورُ - حاضر آمدن و فعل بالکسر یفعل
بالضم لغة فیه وهذا البناء شاذ -
اَلحَضَارَةُ - مقیم شدن بحضر -
اَلحَظرُ والحِظَارَةُ والحَظَارَةُ والحِظَارُ الحجر
اَلحَمرُ پشت دوال تراشیدن و پوست
فرو کشیدن گوسپند -
اَلخُبرُ بالضم والخبرة بیازمودن و یقال
من این خبرت هذا الامر ای من این علمت
اَلخَثُورُ ستبر شدن آب والماضی فعل
وفعل لغتان قلیلتان والنعت من الجمیع
خاثر ویقال خثرت نفسه اذا اختلطت -
اَلخَدرُ مصدر خدر الاسد اذا لزم عرینه
والظبی اذا تخلف عن القطیع -
اَلخُطُورُ فرا دل آمدن اندیشه ویعدی
بالباء ویعلی ایضاً -
اَلخَمرُ پنهان کردن والنا بیفعل ویفعل
اَلدَّثُورُ هلاک شدن اَلدُّبُورُ پشت
بدادن شب و روز و فرا گذاشتن آن یعنی گذشتن
تیر از نشانه و پیر شدن یا دبا باد دبور گردیدن
ودبر بالشیء ای ذهب به ودبر الرجل اذا
اصابه ریح الدبور ودبر فلان القوم دبراً

ودبوراً اذا کان آخرهم ومنه الحدیث حتی یدبرنا ای یخلفنا -
اَلدُّثُورُ ناپدید شدن -
اَلدَّحرُ بسوختن والغابر یفعل ویفعل -
اَلدُّمُورُ - بی دستوری در سرای کسی شدن
وفی الحدیث من اطلع فی بیت قوم بغیر اذنهم فقد دمر
اَلدَّمَارُ والدُّمُورُ - هلاک شدن
اَلدَّبرُ بشتن والغابر یفعل ویفعل
فی الحدیث دبره ای تتبعه -
اَلذِّکرُ والذِّکرَی والذُّکرَةُ والتَّذکَار
یاد کردن والذکر علی ضربین ذکر بعد خلاف
النسیان کقوله جل علا وما انسانیه الا الشیطان
ان اذکره وذکر هو قول الانسان فیه لا ذکر به
کثیر فی الکلام وقول فیه ثلب لا ذکر کقوله تعالی
حکایة عن قوم ابراهیم علیه السلام سمعنا فتی
یذکرهم ای یعیبهم -
اَلذَّعرُ - ترسانیدن -
اَلزَّءَارَةُ - بانگ کردن شیر -
اَلزَّبرُ - بشتن والغابر یفعل ویفعل نبشتن
وتهدید کردن و برنهادن چاه را سنگ -
اَلزَّجرُ - تهدید کردن و بمرغ فال گرفتن
واز کاری باز زدن و بانگ بر ستور زدن تا برود
اَلزَّمرُ - نای زدن والفاعل زمّارة
ولا یکاد یقال زامر ویقال للمرأة زامرة

ولا يقال نّارة والغابر يفعَل ويفعِل —
اَلشَّلْكُ اندازه گرفتن وآزمودن —
اَلشَّلْحُ پوشیدن —
اَلشَّجْرُ پرکردن وتهی کردن وبدانشاد
وبآتش تافتن —
والشَّجْرُ والشُّجُوْرُ — ناله دراز کشیدن شتر
وسجرت الكلب جعلت في عنقه الساجور —
اَلشَّكْرُ — فروگذاشتن مے وناپاکی کردن
اَلشَّطْرُ نبشتن —
اَلشَّقْرُ گرما در کسے اثر کردن —
اَلشَّكْرُ بستن آب اَلشُّكُوْرُ بادبیار ابستن
اَلشَّمْرُ افسانه گفتن والشَّمْرُ سیخ آهنی بکار زدن
وفی الحدیث فسمر اعینهم معناه احمی لها مسامیر
الحدید ثم كحلهم بها —
اَلشَّبْرُ عطا دادن وحركة التجاج —
اَلشَّتْرُ اشتر گردانیدن —
اَلشَّجْرُ والشُّجُوْرُ اختلاف افتادن
والشَّجْرُ واگردانیدن وطعنه زدن بنیزه
وچیزی بسه پایه افگندن وفی حدیث آخر
شجروا فاها ای ادخلوا فیه عودا ففتحوه —
اَلشَّزْرُ چیزے بندو رتافتن والغابر
یفعَل ویفعِل —
اَلشَّمْرُ الخياطة المتباعدة —

اَلشُّطُوْرُ دور شدن اَلشَّطْرُ بدو نیم کردن
اَلشَّطَارَةُ — دربدی ور شدن وفعل
لغة فیها وشطر بصر الرجل شطرا وشطورا وهو الذی
کانه ینظر الیک والی آخر —
اَلشِّعْرُ بدانستن زیرکی حس وقال سیبویه
اصل شعرة کالدرية والفطنة فحذفوا الهاء —
اَلشُّكْرُ والشُّكُوْرُ والشُّكْرَانُ
سپاسداری کردن ویتعدی بنفسه وباللام افصح
اَلشَّمْرُ کشتی کردن ودر رفتن —
اَلصَّبْرُ والصَّبَارَةُ — پایداری کردن —
اَلصَّدْرُ والصُّدُوْرُ — بازگشتن —
اَلصَّقْرُ والصَّقْرَةُ — گرمای آفتاب دیکسی اثر کردن
والصَّقْرُ سنگ بمیتین زدن وقیادت کردن
برحرم خویش —
اَلضَّمْرُ والضُّمُوْرُ باریک میان شدن
وفعل لغة فیه والنعت منهما ضامر —
اَلطُّمُوْرُ ماسیدن شیر
اَلطُّمُوْرُ جستن از بالا بزیر جستن وفعل
لغة فیها — اَلطَّمْرُ نهان کردن —
اَلطُّهْرُ والطَّهَارَةُ والطُّهُوْرُ — پاک شدن
والماضی فعَل وفعُل — والفتح اقیس والاجود
لانها اشت والنعت منهما طاهر —
اَلْعِبَارَةُ — خواب گذاردن اَلْعُبُوْرُ گذشتن از جوی

ای سکتهن فی حدیث آخر من اتقی من انبه وہو ینظر الیہ ای یعلم انه انبه وقد حمل بعضهم النظر علی العلم کقوله تعالے یوم ینظر المرء ما قدمت یداه وکقوله تعالی کانما یساقون الی الموت وہم ینظرون —

النفار والنفور — رمیدن والغابر ینفر وینفر وفی الحدیث فنفروه وفی الحدیث الآخر فنفرت علینا ای خلجت النفر علیه کردن کسی را در حسب —

النقر — دانه بر چیدن مرغ وصفیر زدن با زبان وعیب کردن ودر چوب کنده کردن الغابر ینقل وینقل عن القتبی ونقر فی الناقور ای نفخ فی الصور —

الهجر والهجر — والفتن در بیماری یا درخواب ویا شتر با تهیگاه بستن —

الهجر والهجران — از کسے بریدن —

الهذر — بیهوده گفتن —

الهمر — ریزش شدن اشک وآب —

البروز — بیرون آمدن وجار بمعنی الابراز فی بعض اللغات —

الحصر — بریدن ونیک خوردن —

الحجر والحجران — باز داشتن — الحجر شتر را بہ حجاز بستن وہو حبل —

الخرز — موزه دوختن وانچه بدان ماند والغابر یخرز ویخرز —

الرجز — رجز گفتن —

الرکز — نیزه بزمین فرو بردن —

الرمز — اشارت کردن بلب یا به ابرو ویا بچشم والغابر یرمز ویرمز —

الضمز — خاموش بودن وشتر را باز زدن از نشخوار —

اللمز — افسوس داشتن —

العجوز — پیر شدن زن —

الغرز — اندک شدن شیر شتر —

اللکز — مشت بر سینه زدن —

المرز — بچنگال گرفتن سخت یقال المرز لی من هذا العجین مرزة ای قطع لی منه قطعة —

النجز — روا کردن حاجت —

النشوز — ناساختن زن با شوی یا شوی با زن —

النشر — برنشستن بر جیزی حسین والمستقبل ینشر

النقز والنقزان — برجستن الغابر من النقز الی ههنا یفعل ویفعل —

النکز — گزیدن مار وزدن وفا ترکردن ورسیدن آب چاه ورسانیدن —

الحس — آب ندن ورفتن آن —

الجرش — خوردن سنج چیز را ویفعل لغة فیه وبه نغمت گفتن —

اَلْجُمُوسُ - بفسردن روغن-
اَلْحِرَاسَةُ - نگاهداشتن-
اَلْخُمُوسُ - پنج یک شدن-
اَلْخُنُوسُ - پنهان شدن و واپس شدن
و خنس بهامه اے قبض-
اَلدِّرَاسَةُ وَالدَّرْسُ - علم خواندن-
اَلدُّرُوسُ - ناپدید شدن اَلدِّرَاسُ
کوفتن خرمن گندم اَلدَّرْسُ - ناپدید کردن
و حائض شدن زن و کهنه شدن جامه-
اَلدَّمْسُ - در گور کردن و پنهان کردن
و پوشانیدن خبر اَلدُّمُوسُ - تاریک
شدن شب والغابر منها یفعل و یفعل-
اَلرَّجْسُ - بانگ کردن برو جنبانیدن
دلو در چاه تا پر شود-
اَلرَّدْسُ - سنگ انداختن در چیزے-
اَلرَّكْسُ - واپس گردانیدن-
اَلرَّمْسُ - در خاک پنهان کردن و پوشانیدن
خبر والغابر یفعل و یفعل-
اَلسُّدُوسُ - شش یک مال بستدن و ششم شدن
اَلشِّمَاسُ وَالشُّمُوسُ - پشت دادن اسپ
اَلشُّمُوسُ - آفتاب شدن روز والغابر
یفعل و یفعل و فعل یفعل - ایضا لغة
ذکرها ابن السکیت الضم-

اَلطَّمْسُ - ناپدید کردن اَلطُّمُوسُ -
ناپدید شدن والغابر منها یفعل و یفعل
عست البعیر شددت عنقه الی ذراعه و هو بارک
اَلْعَطَاسُ - عطسه دادن و ربما قالوا عطس الصبح
اذا انفلق والغابر یفعل و یفعل-
اَلْعِنَاسُ وَالْعُنُوسُ - در خانه ماندن دختر
در خانه از بے شوہری-
اَلْغَجْسُ - تکبر کردن-
اَلْغَمْسُ - زیر آب کردن و در آب فرو بردن-
اَلْفَمْسُ - باب فرو دادن و فرو شدن و
الغابر یفعل و یفعل غلبه کردن بر کسی الفرس
و جنبیدن کودک در شکم-
اَلْكَنْسُ - خانه روفتن-
اَللَّدْسُ - گیاه خوردن-
اَللَّمْسُ - افسوس داشتن و لقب نهادن
و عیب کردن-
اَللَّمْسُ - بسودن بدست و جماع کردن والغابر
یفعل و یفعل و اَللَّمْسُ - کون بالید ثم
اتسع فیه فاوقع علی غیر اللمس بالجارحة یدل
علی ہذا قوله تعالی فلمسوه بایدیهم خصصه بالید
لئلا یلتبس بالوجه الآخر ومن الاتساع قوله
وانا لمسنا السماء قال ابو علی ای عالجنا
السماء و رمنا استراق السمع فلما تقبیل الی الکہنة ...

ومن اللمس بالجارحة فی شیء وکذلک والمسه
فلا تجد—
المحش — اندر آب آغشتن وانگشت لیسیدن
کودک ودست در دستار خوان مالیدن
الملش — جابه‌جا کشیدن و بنیک براندن
النخس — سر انگشت یا سر چوب فرا کردن
والغابر یفعل ویفعل —
الندس — نیزه زدن —
النعاس — غنودن —
النقس — ناقوس زدن والنقس اللقس ایضا
النکس — سر فرو افگندن نگوسار کردن
النکس — باز سر شدن بیمار والماضی نکس
والمصدر بضم النون وقد یفتح ومنه الحدیث
یقرأ القرآن منکوسا ای یبدأ بالمعوذتین
ثم یرتفع الی البقرة کما یعلم الصبیان فی الکتاب
البطش — سخت گرفتن والغابر یفعل ویفعل
الجرش — بلغور کردن وسودن سر
سر آلیختن بشانه —
الحمش — حلق الشعر بالنورة —
الخمش — خراشیدن والغابر یفعل و
یفعل ومن جاد —
الرقش — خط نیکو نبشتن —
العرش — خیمه بستن وبنا کردن از چوب

والغابر یفعل ویفعل ومن جاه ببنگ
وسر و سه چوب بر زیدن —
الغنش — بدر آوردن وسخت راندن
الفرش والفراش — گسترانیدن فرشه
آمره اذا اوسعه ایاه وفی الحدیث فرشک
وفرشتک ای جعلت اختی تحتک
یقال فرشت ایا الرجل اذا فرشت له
کما یقول فرشت الرجل وکلته اذا فرشت له
وکلت له —
المرش — خرش بکناره اطراف الاصابع والاظافیر
النبش — نباشی کردن وبنات بر کندن
النجش — بیار برانگیختن وبشتافتن گرد کردن
شتر وان تزاید فی البیع لیقع غیرک ولیس
من حاجتک به وفی الحدیث —
النفش — وا خیدن پشم وپنبه والنفش
والنفوش — چرا کردن گوسپند شب
بی شبان والغابر یفعل ویفعل فی الحدیث
بینهنا فتنا ای رعیا —
النقش — خار از تن بر کندن ونگار کردن
ومنقاش بر کندن النقش کما تضرب
العذق بالشوکة حتی یرطب ونقش العذق
علی الم السیم فاما فاذا انظر به سن الارطاب
وفی الحدیث فانتقشوا ای نقوا —

الجموص - بشدن آماس -
الخرص - حزر کردن - والخرص دروغ گفتن
الخلوص والخالصة - ویژه شدن والخلوص
بکسی رسیدن الخلاص - برستن -
الخموص - مصدر خمصه الجوع خمصا و خمصة
باریک میان کرد اورا -
الدلوص والدلص - درخشان شدن زره -
الرقص - پای کوفتن و جوشیدن شراب
و جنبیدن سراب الرقص والرقصان
کلاهما بالتحریک به پویه رفتن شتر -
الرهص - وا دربستن مصیبت و نیکی کردن
میان گروهی و سرگین افکندن ماکیان -
القرص - بدی گفتن و بناخن گرفتن و
گزیدن کیک و زوال افشاندن -
القماص والقمص - بر جستن و الغابر
یفعل و یفعل قمص البحر بالسفینة اذا حرکها الموج
المحص - اخروج و نزار شدن از بیری یعنی
شکنج برآمدن -
النصوص الارتفاع والغابر یفعل و یفعل -
و انگیخته شدن ناسازواری کردن با شوی
النقص - کم کردن النقصان کم شدن -
الوبص - افکندن و الغابر یفعل و یفعل
و آب اندک از چشمه بیرون آمدن الوبوص

پدید آمدن نبات تازه -
المحوضة والمحض ترش شدن و فعل
لغة فيه و مصدره الحموضة - لا غير و النعت
من هذا حامض ایضا و بودن در الحموض شتر
خوردن شتر -
الرفض والرفض - بر انداختن
و دست بداشتن والغابر یفعل و یفعل -
الركض - تحريك الرجل و منه ركض قيل
ركض الفرس اذا عدا و ليس بالاصل و الصواب
ركض الفرس قال سيبويه ركض الدابة ركضته
انا و ركض البعير كما يقال رجع و الحافر و انما
قالوا ركض الطائر اذا حرك جناحيه في الطيران
العرض - چیزی پیدا نهادن و شمشیر پهنا
بمیان نهادن والغابر منها یفعل و یفعل -
الغموض - پاهون شدن زمین -
المخض - زدن مشک و جنبانیدن بچه
والغابر یفعل و یفعل -
النغض - جنبانیدن سر النغوض والنغضان
جنبیدن سر و پالان اشتر و میخ و دندان
و منه الحدیث و نغضت اسنانی و غابر هذا الفعل
کغابر النغض -
النفض - بیفشاندن و نفضت الابل نتجت
و نفضت المکان اذا نظرت جمیع ما فیه لتعرفه

النقض - واکردن بنا و شکستن عهد و تاب باز دادن رسن -

۱۳ البسط - بگسترانیدن و فرا پذیرفتن عذر -

الخرط - برگ از درخت فرو کردن و چوب را پوست باز کردن والغابر منہ یفعل و یفعل

السقوط و السقط - بیفتادن و قوله تعالی ولما سقط فی ایدیهم ای ندموا و معناه سقط الندم فی ایدیهم و لم یذکر الندم و قیل سقط علی ما لم یسم فاعله کما یقال رغب فی فلان ولا یقال سقطت کما لا یقال رغبت انما یقال رغبت فی و لا سقط فلان فی یده بمعنی ندم و سقط فی ایدیهم و اسقط ایضا الا ان سقط اکثر و اجود و بعضهم انکر اسقط و هذا نظم لم یسمع قبل القران و لا عرفته العرب و التکیب یدل علی نزول الشیء من اعلی الی اسفل و وقوعه علی الارض ثم اتسع فیه فقیل للخطاء من الکلام سقط لانهم شبهوا بما لا یحتاج الیه و ذکر الید لان الندم یحدث فی القلب و اثره یظهر فی الید کقوله تعالی فاصبح یقلب کفیه علی ما انفق فیها و قوله یوم یعض الظالم علی یدیه و لان الید هی الجارحة العظمی فربما ینسب الیها ما لم تباشره کقوله تعالی ذلک بما قدمت یداک و فی الحدیث مر

ثمرة مسقوطة قیل اراد ساقطة مثل قوله تعالی وعده ماتیا ای اتیا و قیل مسقوطة بمعنی النسب ای ذات سقوط کجاریة مغنوجة ای ذات غنج و لا یقال غنجتها قلت و یمکن ان یکون من الاسقاط مثل احمه الله فهو محموم -

السمط - گوسپند را پوست بریان کردن والغابر یفعل و یفعل - السموط ذراب جلادة اللبن من غیر تغیر الطعم -

الشرط - پیمان کردن و نیشتر زدن والغابر یفعل و یفعل -

العلط - نشان کردن بنا و کسی را به بدی یاد کردن و علط السهم اصابه -

الفرط و الفروط و الفرطان - پیش شتابیدن کسی و الفرط و الافراط و الفروط - زیش شتابیدن والفرط - تقصیر کردن -

القسط - غلبه کردن در جور کسی را -

القفط - گشنی کردن مرغ والغابر یفعل و یفعل

القمط - بند بر پای گوسپند بستن و کودک را بقماطه بستن و گشنی کردن مرغ -

القنوط - نا امید شدن و جمله ابواب از وی مستعمل ست که فعل یفعل بالضم فیهما و مصدره فعل یفعل قنطا و قناطة است و فعل یفعل بالفتح فیهما و فعل یفعل الکسر فیهما مرکب ست

ازدو باب ومعنٰا فاعلی اللغاة ان تجعل من
باب فعل بالفتح ویفعل بالکسر لاجتماع القرار
علی قولہ من بعد ما قنطوا انہ بالفتح ومن
قولہ ومن یقنط بالکسر او الفتح وفی الحدیث
العبط بالنار اے کواہ فی عنقہ وہو مقلوب علط
اللقط ۔ برچیدن ۔
المخط ۔ بینی پاک کردن ۔
المرط ۔ برکندن موے از تن ۔
المسط ۔ پاک کردن رحم و روده کافی ۔
المشط ۔ بشانہ کردن موے ۔
المقط ۔ ضرب بالکرة علی الارض لم
تاخذہا اذا نزت المقوط ۔ نزار تراشدن
الملط ۔ از تہ در میان خشت کردن ۔
النبوط ۔ بیرون آمدن آب از قعر چاه الغابر
یفعل ویفعل ۔
النشط ۔ گزیدن مار والغابر کذلک والنشط
بستن والانشوطة ۔ گره زدن وکشادن
وہو من الاضداد ۔
النقط ۔ نقطہ زدن ۔
اللكط ۔ زدن یا سپوختن ۔
اللمظ ۔ زبان گرد دہان بر آوردن لمظ
الرجل لمظا اذا تتبع بلسانہ بقیة الطعام فی
فمہ او اخرج لسانہ فمسح بہ شفتیہ ۔

ند الطلوع والمطلع ۔ بر آمدن آفتاب وماندن آن
والطلوع ۔ نزدیک کسے غائب شدن
ویعدی بعن وشکوفہ آمدن خرما ۔
الفقوع ۔ سخت زرد شدن ۔
النبع والنبوع والنبعان کالنبوط والمنبوع
ودیدن اشک والغابر من الفتوح الی ہہنا
یفعل ویفعل ومن النبوع یفعل ایضا
والماضی من الجمیع فعل ۔
لد البزوغ ۔ بر آمدن آفتاب وماه ودندان
البلوغ ۔ رسیدن یقال بلغتک وبلغت
الیک بالشئ وبلغ الی ونزدیک گشتن بچیزی
ومنہ قولہ تعالی فاذا بلغن اجلہن ۔
الدباغة والدباغ والدبغ ۔ پوست پیراستن
فغابره کالفقوع ۔
السبوغ ۔ فراخ شدن الصبغ ۔ رنگ کردن
جامہ والغابر منہ کالفقوع ۔
الفراغ والفروغ ۔ پرداختہ شدن شی
فعل یفعل وفعل یفعل ایضا لغة والفرغ
علی ضربین احدہما الفراغ من الشغل والآخر
۱۳ القصد للشئ ومنہ قولہ سنفرغ لکم الایمان وقد
فرغت الی غیر ۔
المضغ ۔ بخائیدن والماضی الغابر منہ کالفقوع
۹ الجرف ۔ جملہ چیزے بردن وگل از زمین فرا کردن

الجَلْفُ - پوست باز کردن از تن کندن و بریدن
الخَرْفُ - میوه از درخت باز کردن قد خرفنا
ای اصابنا مطر الخریف وکذلک خُرِفَت
الارض خرفا فهی مخروفة -
الخُشُوفُ - پنهان شدن در زمین -
الخِلافةُ والخِلِّیفی - ایستادن بجای کسی
که پیش تر بوده باشد والخَلْفُ - از پی
کسی در آمدن و تباه شدن کسی و خلف
بودن از هلاک پدر و عم و برادر و بعدی
یعلی یقال خلف الله علیک ای کان الله
خلیفة والدک او من فقدته علیک و دو
دو جامه دادن والنعت خلیف الخلف والخُلُوف
بوی دهن بگردیدن و شیر و طعام و نبید تباه شدن
الرَّجْفُ والرَّجِیفُ والرَّجَفانُ - لرزیدن
و رجفت الرعد رجفا و رجیفا وذلک تردد هدهدته
فی السحاب
الرَّسْفُ والرَّسَفانُ - رفتن با بند والغابر
یفعل و یفعل -
الرَّشْفُ - مکیدن والغابر کذلک -
الرَّصْفُ - پی بر تیر پیچیدن و سخت پیوستن
و سنگ نهادن سنگ از بهر بنا -
الرَّعْفُ - از پیش شدن و فعل یفعل
لغة الرُّعاف - خون از بینی آمدن والاسم

و غابره کالمفتوح و فعل بالضم لغة فیه ضعیفة
السَّرْفُ - سرفه خوردن برگ درخت و سوخ
کردن درخت را والماضی من هذا سرف -
السَّقْفُ - بنا را آسمانه کردن -
الصَّلْفُ - زمین را بالا راست کردن -
السَّلَفُ - بگذشتن السُّلُوفُ از پیش شدن
والنعت سالف و فعل بالضم لغة والنعت منه
سلیف و جمعه سُلُف و من هذا قری فجعلناهم
سُلُفا بالضمتین علی احد القولین -
الشَّنْفُ - شتر را سنافه بربستن والسناف
للبعیر بمنزلة اللبب للدابة والغابر یفعل و یفعل
والی الاصمعی الا الاسناف -
الشَّرْفُ - غلبه کردن کسی را بشرف -
الشُّرُوفُ - پیر شدن ماده شتر -
الشُّسُوفُ الشُّسُوبُ العراقة - عریض کردن
العَکْفُ - باز داشتن العُکُوفُ باز داشته
شدن روی فرا چیزی کردن و گرد چیزی در آمدن
و در جای مقیم شدن والغابر من الترکیب یفعل و یفعل
الکَنْفُ - نگاه داشتن و پیچیدن چیزی
و بعدی بعن و شبگاه ساختن ستور را از
شاخ درخت والغابر من هذا یفعل و یفعل
و فی الحدیث و کنفها ای جمع کنفه و یصغر
کنیفا لما یقال لصعف لونها ای سرق الکنف

الرفق ویعدی باللام ومنه اللطیف من اسماء الله تعالی
النسف - بهم چیزے رسیدن نیم الرسو بگذشتن
النصاف والنصافة والمنصافة - خدمت کردن
النطف والنطفان - چکیدن آب والغابر
یفعل ویفعل -
النقف - شگافتن خربزه ولنگ وشکافتن دماغ
النکف - اشک از رخ فاتر کردن بانگشت
وننگ داشتن وچسبیدن از چیزے دانرباران
بگذشتن ومنه الحدیث ولاینکف آخره ای
لاینقطع آخره ونکفت اثره نکفا وذلک
اذا عدلا ملتفا من الارض الایؤدی اثرا
فاعترضته فی مکان سهل -
۱۵ البثق - ویران کردن سیل بند را -
البروق والبرقان - درخشیدن والبرق
تهدید کردن وخویشتن بیاراستن زن
وروغن اندک بر طعام کردن والبستن چون
شتر بر آبستنی -
صبا البزق والبسق والبصق - خیو افگندن
البسوق - دراز شدن افزون آمدن از کسی
یفعل وجز آن -
البلق - واکشادن در ودربستن -
الجنق - بسنگ منجنیق زدن -
الحرق - بسوهان بسائیدن دندان بهم سائیدن

از خشم والغابر منهما یفعل ویفعل -
الخفق والخفقان - جنبیدن علم وسراب
والخفق - زخم سکردن بشمشیر وغابرها
یفعل ویفعل والخفق تغیب القضیب فی
الفرج وهو فی الاتان الخفوق فرو شدن
ستاره والخفقان بانگ کردن باد وجستن
والخفق - درخشیدن برق وجنبیدن تیغ
وجنبانیدن سر درحال غنودن وبچیزی
پهن زدن -
الخلق - آفریدن وتقدیر کردن وبسخ نهادن
الخنق - خفه کردن -
الدفق - ریزانیدن آب تقال دفق الله
روحه اذا دعی علیه بالموت -
الدلق - شمشیر از نیام بر آوردن -
الدلوق - از جای شدن بے دستوری
الدمق - دندان شکستن -
الذرق - سرگین افگندن مرغ -
الرتق - گمردن بزغاله در رسن محکم کردن
بالرتقة والغابر منهما یفعل ویفعل -
الرتق - بستن -
الرزق - روزی دادن ورجل مرزوق
اے مجدود -
الرشق - تیر باران کردن -

الرتق والرتوق - جدا کردن وابعد
بالباروبه علی الرتق - زانو شتر بستن
چون ستر سند کرباوطلب بالرتاق ویقال
الرتق فالرتوق شکستن بر کسی -
الرزق - ریدن مرغ والثانی یرزق و
تیزنگ و نیزه کوتاه انداختن و پالان
پس انداختن شتر -
السحق - بلند شدن -
الشروق والشرق - برآمدن آفتاب
والشرق - گوش گوسپند شکافتن -
الشنق - شتر را باز کشیدن -
الصدق - راست گفتن و راست گردانیدن
وعده ویقال صدقهم القتال -
الطروق - بشب آمدن الطرق
والطروق گشنی کردن اشتر والطرق
سنگ زدن کاهنان و سنگ ریزه زدن بعیده
کردن وطرقت الابل الماء اذا بالت فیه
فهو ماء مطروق ومطروق -
الطلوق والطلاق - رها شدن زن از عقد
نکاح والمرأة طالقة وحکی الضا قال
الاخفش لا یقال طالقة بالضم وحکی الاثبت
الفتح وقال ابن الاعرابی طلقت من
الطلاق اجود وطلقت بالضم باب الطلق

والطلوق - درد زه رسیدن زن شتر واسب -
وطلقت المرأة تطلق طلقا ای اصابها وجع
الولادة ویقال الطلق یدیک بخیر ای ابسطها
عتقت بالضم ای قدمت وتجیئت کانه
حفظها ولم تحنث -
العذق نشان کردن گوسپند را -
العرق والمعرق - گوشت از استخوان
باز کردن وبدندان بخوردن -
العنق - دست بگردن کسی فرا کردن
و در بر گرفتن وی را -
العلق - برگ از درخت خوردن -
الغبق - شراب شبانگاهی دادن -
الفتق - گشادن و دوخته باز کردن و
فتق المسک بغیره استخراج رائحته بشیء
تدخله علیه -
الفرق والفرقان - جدا کردن الثانی یفعل
ویفعل وفرقت الناقة فروقا اذا اخذها
المخاض فندت فی الارض کذلک الاتان
وفرق له الطریق ای اتجه له طریقان
او امر فعرف جهته -
الفسق والفسوق - بیرون آمدن از فرمان خدای تعالی
والثانی یفعل ویفعل وفسقت الرطبة اذا خرجت من قشرها
اللمق المحو والرمق والکتابة وضرب العین لغة مضریه

المَذْقُ - شیر با آب آمیختن و دوستی ویژه نا داشتن۔

المَرْقُ - پشم از پوست که در پیرایش برده باشند بر کندن و خوردی بسیار در دیگ کردن

المُرُوقُ - بیرون گذشتن تیر از آن چیزی بران آید و از دین و سنت بیرون شدن

المَشْقُ - السُّرعة فی الطعن والضرب والاکل والکتابة والمَشْطُ ومزق الثوب وجذب الشیء لیمتد ولیطول والمَلقُ محو دن یعنی محو کردن و بعمازدن شستن جامه و شیر خوردن از شیر بچه۔

النَّبْقُ - نبشتن۔

النَّتْقُ - پوست باز کردن و کشیدن دلو بزرگ از چاه والزعزعة والنفض والنُّتوق بسیار کودک شدن زن

النَّزْقُ والنُّزوقُ - برجستن ستور و جز آن و پیشی گرفتن بر دیگر ستوران۔

النَّسْقُ - ترتیب کردن۔

النِّفاقُ - روا شدن آخریان النُّفوقُ - مردن ستور۔

النَّمْقُ - نبشتن۔

البَتْكُ - ان تقبض علی الشیء فتجذبه فینبتک وبریدن والغابر من هذا یفعِل ویفعُل۔

البُروكُ - فرو خفتن شتر و کل شی ثبت و اقام فقد برک۔

البَشْكُ - بخیه فراخ زدن و دروغ گفتن و شتافتن شتر

التُّمُوكُ - دست بازداشتن تمک السنام تمکا ای طال وارتفع والحِمَاكُ زیرکی نمودن

الحُلوكُ والحُلوكة - سخت سیاه شدن۔

الحَنْكُ - لو بیشه بر ستور کردن والفاعل یفعِل ویفعُل و کام کودک مالیدن بخرمای جاییده بدان

الدُّلوكُ - گشتن آفتاب بمیل الی غروب شدن آن

الدَّلْكُ - نیک بمالیدن۔

الدُّموكُ - تیز شدن - الدَّمَكُ نیک دویدن خرگوش۔

الرَّبْكُ - آمیختن و نیکو کردن ثرید و طعام ساختن از روغن و خرما و پنیر۔

الرَّتْكُ والرَّتَكانُ - مقاربة خطو البعیر فی رملانه والارقال الا للبعیر۔

الرُّموكُ - ایستادن بجای۔

السَّلْكُ - در آوردن چیزی و السُّلوک راه سپردن

السَّمْكُ - بلند گردانیدن السُّموک بلند شدن

العَرْكُ - مالیدن گوش ادیم و آنچه بدان ماند و کسی در حرب مشهور کردن انکه [illegible] فربه سست باشد۔

العُروكُ والعِراكُ - زن حیض افتادن

العَلْكُ - خاییدن۔

الفَتْكُ - ناگهان کشتن والمستقبل بالضم ویفعِل بعید بالبا

اَلفَرَاکُ - کالیدن خوشه و جامه و نحوهما -
اَلفَنوکُ - ستیهیدن در کار و از طعام
هیچ باز نادادن ای همه خوردن و یعدی
یفی والماضی من الثانی فعل و فیلِ بجای ایستادن
و یعدی بالباء -
اَلفَکُّ - جایستن -
اَلنُّسکُ وَالنُّسکُ - قربان کردن خدای تعالی
و عبادت کردن و گفته اند شستن باب -
اَلنُّبُولُ - بزرگ شدن -
اَلبَذلُ - دادن -
اَلبَزلُ - شگافتن و ساقی کردن شراب
اَلبُزُولُ - بر آمدن دندان بیشتر اشتر
اَلبَطلُ وَالبُطُولُ وَالبُطلُ وَالبَاطِلُ
و هو شاذ باطل شدن اَلبَطَالَةُ بیکار شدن
اَلبُقُولُ - ریش و دندان شتر بر آمدن
و با گیاه شدن زمین -
اَلبَلبَلُ - آمیختن و بکیله ساختن -
اَلتَّبلُ - تباه کردن دل بدوستی و القبیل لغة
اَلتَّفلُ - خیو افگندن الغابر یفعُل و یفعِل
و دمیدن سبزه باران -
اَلثَّقلُ - افزونی آمدن در وزن برگیرانیدن گوسپند
اَلجَبلُ - آفریدن -
اَلجَدلُ - محکم تافتن و جدل الحب فی سنبله ای قوی

اَلجُدُولُ - مصدر الجاذل و هو المنتصب
مکانه لا یبرح شبه بالجذل -
اَلجَفلُ - جنبش بگداختن -
اَلجَفلَان - جستن مرغ و بیدی و شتری کرد
در رفتن بیکباره والغابر یفعُل و یفعِل -
اَلحُصُولُ - حاصل شدن -
اَلخَذلُ - وا داشتن از نصرت و یعدی بعلی
اَلخُذلَان - مثنی الغضبان بون یکیف
بعض شیء -
اَلخَذلُ وَالخُذلَان - خوار و گذاشتن
و خذل الظبی عن القطیع اذا تخلف و کذلک
الوحشیة اذا اقامت علی ولدها -
اَلخُمُولُ - بی نام شدن -
اَلدَّبلُ - الجمع والاصلاح اَلدُّبُولُ سرگین
در زمین زدن -
اَلدَّجلُ - تمویه الشیء و کل شیء غطیته فقد دجلته
اَلدُّخُولُ وَالمَدخَلُ - در شدن یقال دخلت
البیت والصحیح فی البیت ای الی البیت
و دخل فلان فهو مدخول ای فی عقله دخل و هو تعیب
اَلدَّملُ - نیک کردن ستاع و سرگین زمین زدن
اَلذَّبلُ - باریک سیان شدن اَلذُّبُولُ
پژمرده شدن والماضی فعل و فعل و لغة
من فعل ذابل ایضا و هو غریب -

اَلدَّمِیلُ وَ الدَّمَلان - نوعی از رفتن شتر والغابر یفعِل ویفعُل رَمَلَ القومُ ای کثروا -
اَلرَّجلُ - شیر خوردن وگوسپند بپا آویختن
اَلرَّذلُ - فرومایه کردن -
اَلرَّفلُ - دراز کردن جامه وخرامیدن در آن وبیاری بمن -
اَلرَّکلُ - بیکپای زدن -
اَلرَّملُ - حصیر بافتن اَلرَّمَلان والرَّمَل بالتحریک پوییدن -
اَلزَّبلُ - سرگین در زمین زدن -
اَلزَّجلُ - انداختن ویعبر بالبار وارسال الحمام الهادی -
اَلسَّجلُ - آب ریختن ومنه الحدیث فسجلها اراد فقرها وسجا وسن روبالجارارا وقصرالها کلها یقال السجل فی خطبته اذا استقصی فیها
اَلسَّدلُ - جامه فروگذاشتن -
اَلسَّعالُ - خفیدن -
اَلسُّفولُ - ضد العلو -
اَلسَّقلُ - بزدائیدن -
اَلسُّمولُ - کهنه شدن جامه اَلسَّمل - چشم برکندن وصلح افگندن میان قوم وحوض وچاه پاک کردن -
اَلشُّبولُ - بربالیدن کودک -

اَلشَّکلُ اشکال سپید وسرخ نهادن ونقطه وعجمه زدن -
اَلشُّمولُ - باد با شمال گردیدن وهمه را فرا رسیدن والماضی من الثانی فعَل وفعِل وبالکسر افصح -
اَلشَّملُ - پستان گوسپند وخوشه خرما در غلاف نهادن وشمل الرجل صار فی ریح الشمال -
اَلصَّقلُ والصِّقالُ الصقل الصُّمول - خشک شدن وسخت شدن -
اَلطَّلُّ - گرد بزرگ باز کردن ونیک راندن شتر
اَلعَتلُ - کشیدن بعنف -
اَلعَذلُ - ملامت کردن -
اَلعَضلُ - از شوی کردن باز داشتن وبد زیستن با زن تا خویشتن را باز خرد والغابر من العضل الی ههنا یفعُل ویفعِل
اَلعَقلُ - غلبه کردن کسی را بعقل -
اَلعَکلُ - کالا بر سهم نهادن وبراے خویش گرفتن ویکپای شتر بستن والترکیب یدل علی الجمع والضم -
اَلغُفولُ والغفلة - غافل شدن -
اَلغَلُّ - میوه در چیزی کردن تا بپزد وادیم بپوشیدن تا سست گردد تا موی از وی بر توان کند وجامه بر مردم وستور افگندن تا خوی گیرد

ونبات بیکدیگر افتادن۔
القفول - افزودن آمدن وفعل یفعل لغة
فیه وفیه لغة ثالثة مرکبة منهما فضِل بالکسر
ویفضُل بالضم وهو شاذ وغلبه کردن بفضل
القبول - باد صبا وقبول کردیدن روی و ذاکرد
ومنه عام قابل۔
القبالة - پایندانی کردن ویعدّی بالباء
والفعل یقبُل ویقبِل وقبلت النعل شددت قبالها
القتل والقتال والتقتال کشتن وسخت
رام کردن وقتلت الشیء خبرًا ای احطت به
والشراب مزجته بالماء وقتله ای اصاب نفسه
وبقیة جسمه والترکیب یدل علی الاذلال و
الاماتة واما قول فرزدق قد قتل الله زیادا
عنّی فاستعمل عن حملا لما دخله من معنی
قد صرفه الله عنّی لانه اذا قتله فقد صرف
عنه والاصل فیه ان الفعل اذا کان بمعنی
فعل آخر واحدهما یتعدی بحرف والآخر باخر
فان العرب تتسع فتوقع احد الحرفین موقع
صاحبه ایذانا بان هذا الفعل بمعنی ذلک الفعل
القذل - بقفا لی زدن ومیل وجور کردن
القفل بالتحریک والقفول از سفر بازگشتن
القحل - ... هشیم کردن خشکسال رسیدن
الکفل - ... وزه داشتن الکفالة

والکفل والکفول - پایندانی کردن
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ومنه الحدیث
وانت خیر المکفولین ای احق من کفل
فی صغره وارضع حتی نشأ والمکفول فی
الفقه اذا وصل بعن فهو الذی علیه الدین
واذا وصل باللام فهو الذی له الدین و
اذا وصل بالباء فهو الدین والکفیل هو الذی
ثبت علیه الدین۔
الکمل والکمال تمام شدن والماضی
فعل وفعُل والنعت من هذا کمیل وفعل
هذه اردأوها۔
المثول - برپا ایستادن و بزمین افتادن و ...
وهو من الاضداد المثل والمثلة
مثله کردن ومنه الحدیث من مثّل بالشعر
من الخدود وقیل هو حلقه من الخدود
وقیل هو خضابه بالسواد۔
المجل - شقه شدن دست۔
المذل - تنگدل شدن از پوشش و از نهانی
المصل - ترش کردن وتراویدن چیزی
وچکیدن آن۔
المطل - مدافعت کردن وام ودراز کردن آهن
المقل - آب فرو بردن وبکسی نگریستن۔
النکل - بسیار شدن آب در چاه۔

النبل نیک راندن شتر وقیام کردن بمصلحت وی ولی
آن وتیر انداختن بسوی کسی وغلبه کردن کسی در آن
النبالة تیرگری کردن النبالة استاد شدن
بکاری وفی الحدیث کنت انبل اے اجمع
وفی حدیث آخر فتنبل ابوبکر اے تقدم
النثل خاک از چاه بیرون کردن
وزره از خویشتن بیفگندن والترکیب یدل
علی استخراج شیء من شیء
النجل بشگافتن وانداختن و زادن و
بازجاب شدن زمین وطعنه زدن چنانکه
جراحت آن فراخ باشد ویقال من نجل
الناس نجلوه ای من شارهم شاروه
وتنجلت الشیء ای استخرجته
النخل بیختن وویژه کردن
الندل - فرا ربودن چیز بودن و دلو
از چاه برآوردن وجز آن -
النسل - پر وپشم وموی افگندن حیوان
والغابر من الاول ینسل وینسل
النسول - بیفتادن آن وجامه از کسی
النشل - زه کردن
النشل - گوشت از دیگ برکشیدن
النشول - اندک شدن گوشت بر ران
النصول - زائل شدن خضاب پیکان

از تیر وهم از جای بیرون آمدن ومحکم شدن
پیکان در جای خود تا بیرون نیاید وبه نصل الاضداد
النضل - غلبه کردن بتیر انداختن کسی را -
النقل - فرا وا بردن و درنگ جا دادن
ونهل وعلل دادن ستور را
النکول - از دشمن یا ازسوگند باز ایستادن
وبعضی یعنی نقل لغة فیه وانکرها الاصمعی -
طعام منقول ای اصابه النمل وفی الحدیث فنهل
بها ای رمی بالقضیة قال الازهری لا اعرف
نهل بمعنی رمی ولعله نحیل عن ابن فارس
الهمل والهملان والهمول والتهمال
اشک ریختن والغابر یهمل ویهمل -
والهمل - چرا کردن شتر شب بی شبان
الجثوم - بر سینه خفتن مرغ وآدمی والغابر
یفعل ویفعل -
الحجم والحجامة - حجامت کردن ومس
بستن شتر وبازداشتن از چیزی مکیدن
کودک پستان مادر را -
الحکم - حکمه لگام بر دهن اسپ کردن و
باز داشتن از کاری -
الحکم - حکم کردن یقال حکم له وعلیه کذا
الحلم - خواب دیدن بعید بالباء ونقیضه
الخدمة والخدمة - خدمت کردن -

الدسم ـ گوشت و پیه و جز آن پاکیدن از بیستن
الدقم و الدقم ـ علی القلب ـ
الرجم ـ سنگسار کردن بسنگ انداختن و گفتن
و نفرین کردن فی الحدیث لا ترجموا قبری
ای لا تجعلوا علیه الحجارة ولکن سووه
بالارض ـ
الرذام ـ الحمق الرذوم رفتن آب
الرشم و الرشم فهو ساعدین
اشتر از پشت ی والغایب یفعل یفعل
و درزمت الشیء جمعت ـ الرسم
بانگ کردن اشتر ـ
الرسم ـ نهادن نهادن و مهر کردن
و رسم علی بالندو کذا ای کتب ـ
الرشم ـ مهر کردن خرمن ـ
الرطم ـ در گل افگندن کسی ـ
الرغم ـ بخاک رسیدن و دیدن ـ
الرقم ـ نبشتن و مهر کردن ـ
الرکم ـ بر هم نشاندن ـ
الرجم و الرجم و المرجمة ـ گفتن برهانا
و الرجم و الرجامة ـ پیدائی کردن و
پیوسته باران ـ
الزقم ـ اکل الخمر بالزبد ـ
الزحم ـ و راندن اشک الزحم و الزحام

رفتن اشک ـ
الشهوم ـ گوشت روی کشتن والماضی سهم
و سهم و سهم الرجل اذا اصابه ـ
السکم ـ یاداش دادن شهوت دادن ـ
و الی رد او تشکیم تشکیما اذا اعطاه ـ
الشکم ـ زدن بیرو ـ
العرام ـ شوخی کردن کودک ـ العرام
گوشت از استخوان باز کردن والغایب منهما
یفعل و یفعل ـ
العجم ـ آزمودن دندان بچیزی نهادن
العجم کسی را سست و راست فلان صلب العجم
تجم کانها العرف فی الحدیث آن العجم التوی
طبخا ای تبالغ فی نضجها حتی تتفتت ـ
العلم ـ علبه کردن بعلم ـ
القدم ـ فرا پیش شدن ـ
الکتم و الکتمان ـ پوشیدن راز الکتمه
تلبیه کردن بکتم ـ
اللحم ـ العرق و فعل یفعل لغة ـ
اللقم ـ سد فم الطریق و غیره ـ
اللکم ـ مشت زدن ـ
النجوم ـ بر آمدن سر گیاه و نبات و پیدا
آمدن خارجی شد و ستاره و التر کیب یدل
علی الظهور و الطلوع ـ

اَلْهُجُوْمُ ناگاه فراچیزی رسیدن و چشم
بکو رفتن اَلْهَجْمُ ناگاه فراچیز رسانیدن
اَلْبُدْنُ وَالْبَدَانَةُ فربه آور شدن —
اَلْبَطْنُ بر شکم زدن و اندرون کار بدانستن و در
بطن داری شدن اَلْبُطُوْنُ وَالْبِطَانَةُ
از خواص کسے شدن و یعدی بالباء و بَطِنَ
اَلرَّجُلُ اِذَا اشْتَکٰی بَطْنَهٗ —
اَلثَّمْنُ هشت یک مال بستدن —
اَلْبَطْنُ بد دل شدن والنعت جبان
والرجل والمراة فیه سواء و فعل بالضم
فیه والنعت من هذا جبین —
اَلْجِرْدَانُ نرم شدن جامه و فرسودن کار
اَلْجَبْنُ — فراهم کشیدن —
اَلْحَرْدَانُ — خردی کردن ستور والماضی
فعل و فعل والنعت ستور حرون ویقال حرون
فی البیع اذا لم یزد ولم ینقص —
اَلْحَزْنُ — اندوهگین کردن واختلفوا فی حزن
فقال قوم حزن و احزن بمعنی واحد وقال
قوم لا یقولون حزنه الامر ویقولون یحزنه فاذا
صاروا الی الماضی قالوا احزنه وهذا قول
اهل اخزن واهل حزن قال الازهری
١١ اللغة الجیدة حزنه یحزنه —
اَلْحَصْنُ — در زیر گرفتن مرغ خایه را والحضانة

واینکی کردن — والحضن والحضانة — داد
کسے را از حاجت وے —
٥ اَلْحَقْنُ — وا داشتن بول و خون از ریختن
و شیر در وعا —
اَلْخَتْنُ ختنه کردن والغالب یفعل و یفعل
اَلْخَزْنُ نگاه داشتن و مال کنده شدن گوشت —
اَلدُّجُوْنُ الدُّجُوْنُ تاریک شدن ابر
و بجاے مقام کردن —
اَلدُّخُوْنُ — پدید آمدن دود والغالب یفعل و یفعل
اَلدَّکْنُ — بر هم نهادن و منه اشتقاق الدکان
فی قول قیل هو من قولهم المتدکا داوا کان
منبسطة فالنون علی هذا زائدة وقال
ابن درید الدکان عربی فصیح —
اَلدَّهْنُ — چرب کردن چیزے کروه
باران نرم و بپسازدن والغالب یفعل و یفعل —
اَلذَّقْنُ — بر زنخدان زدن و بپسازدن
و یقال ذقن علی یده اذا وضعها تحت ذقنه
اَلرَّجْنُ — الرجن — وا داشتن ستور و تعهد
ناکردن و برا به علف اَلرُّجُوْنُ — وا دا
شدن و ایستادن بجاے —
اَلرَّدْنُ — بر هم نهادن کالا —
اَلرَّزْنُ — برانگیزانیدن —
اَلرَّسْنُ — لبستن ستور برسن —

اَلرَّشْنُ - طفیلی کردن -
اَلرَّصْنُ - تمام کردن و دشنام دادن
اَلرَّطَانَةُ - بجز از تازی سخن گفتن -
اَلرُّكُوْنُ - خفتن و فَعَلَ يَفْعَلُ لغةٌ الفناوی
شَاذَّةٌ لِخُلُوِّهَا مِنْ حَرْفِ الْحَلْقِ وَاللُّغَةُ الْفَصِيْحَةُ
فَعِلَ يَفْعَلُ فُعُوْلًا -
اَلسَّجْنُ - در زندان کردن -
اَلسُّخُوْنَةُ - گرم شدن والماضی فَعَلَ وفَعُلَ
والفتح اجود -
اَلسَّدْنُ وَالسِّدَانَةُ - خدمت کعبه کردن
وسَدَنَ الثَّوْبَ وَالسِّتْرَ اِذَا اَرْسَلَهُ -
اَلسُّكُوْنُ - آرامیدن -
اَلسَّكَنُ - در سرای نشستن -
اَلسَّمْنُ - روغن گاو یا گوسپند در طعام کردن
یا کسے را روغن گاو یا گوسپند دادن -
اَلشَّجْنُ - اندوهگین کردن -
اَلشُّدُوْنُ - بی نیاز شدن آهو بچه از مادر
اَلشُّطُوْنُ - دور شدن و بعد الشَّطْنُ
بستن چارپایه برسن و شَطَنَهُ مَشْطُوْنًا اِذَا خالفه عن وجهه
اَلشَّفْنُ - اندک کردن عطا -
اَلطَّعْنُ - نیزه زدن و پای رزا دهادن
والفرس يَطْعَنُ فِي الْعِنَانِ اِذَا مَدَّهُ وَيَنْشَطُ فِي
السَّيْرِ والطَّعْنُ والطَّعَنَانُ عیب کردن فی الطعن

رفتن والغابر من هذا يَفْعُلُ ويَفْعِلُ والفرا
يجيز الفتح في جميع ذلك -
اَلْعَتْنُ - بعنف کشیدن والغابر يَفْعُلُ و يَفْعِلُ
اَلْعَدْنُ - دور کردن -
اَلْعَرْنُ - رسن در بینی اشتر کردن و فَعَلَ يَفْعَلُ
لغة عن القطربی -
اَلْعُلُوْنُ وَالْعَلَنُ وَالْعَلَانِيَةُ - آشکارا کردن
اَلْعَمْنُ - درنگ کردن بجاے -
اَلْعُهُوْنُ - خشک شدن شاخ خرما -
اَلْغَمْنُ اَلْغَمْلُ - فی التمر والجلد -
اَلْفِطْنَةُ - دریافتن -
اَلْقِرَانُ - حج و عمره بهم کردن -
اَلْقَرْنُ - دو اشتر را بیک رسن بهم باز بستن
و سر پای بر موضع دست نهادن اسپ و پیوند
شدن ابروے والغابر من هذا يفعُل ويفعِل
اَلْقُطُوْنُ - مقیم شدن -
اَلْكُمُوْنُ - پنهان شدن -
اَلْكِهَانَةُ - بالكسر اختر گوئی کردن -
اَللَّبْنُ - شیر دادن والغابر يفعُل ويفعِل
اَللُّحُوْنُ - گران رو شدن اشتر
اَللَّسْنُ - کسے را در زبان گرفتن -
اَلْمَتْنُ - بر پشت زدن و بهم روز رفتن
و پوست خایه کشتن شکافتن تا و بار که بیرون کشیدن

اَلمَشْنُ - بر شانه زدن -
اَلمُجُونُ والمَجَانَةُ - ناپاکی کردن -
اَلحَنِينُ - گریستن و کشیدن دلو از چاه -
اَلمُدُونُ - بجای مقام کردن -
اَلمُرُونُ والمَرَانَةُ - عادت کردن و
ایمدی بعلی والمُرُونُ - نرم شدن آن کران
روغن بپای اشتر زدن از سودگی -
اَلمَزْنُ - پر کردن مشک -
اَلمَشْنُ - تازیانه زدن و پوست باز کردن
اَلمُدُونُ والمَدَانَةُ - بیارامیدن -

ومن المضاعف

اَلجَبُّ - خادم کردن و غلبه کردن و کوهان بریدن
و جز آن و گشن دادن خرما -
اَلخَبُّ والخَبَبُ والخَبِيبُ - پوییدن
اسپ دویدن والخَبُّ بلند شدن گیاه
و با آشوب شدن دریا -
اَلذَّبُّ - وا راندن و پژمردن نبات
و خشکیدن لب از تشنگی و بجز بوبه
اذا اصابه -
اَلذَّبَابُ الرَّبُّ افزون کردن و تمام کردن
و جمع کردن و مهتری کردن بر قومی و پروردن
و یفعل لغة فی هذا -

اَلسَّبُّ - دشنام دادن و بریدن و طعنه زدن براست
اَلشَّبُّ والشُّبُوبُ والشَّبِيبُ - بر سکیزیدن
اسپ والغابر یفعل و یفعل -
اَلصَّبُّ - ریختن -
اَلضَّبُّ - دوشیدن اشتر -
اَلطَّبُّ - مغز در مشک گرفتن -
اَلعَبُّ - آب خوردن نهیب و دراز شدن نبات
اَلعُبَابُ - موج زدن دریا -
اَلكَبُّ - بر وی افگندن و ریسمان گروه کردن
اَللَّبُّ - بر سینه زدن -
اَلهَبَابُ - نشاط کردن شتر در رفتن -
اَلهَبُّ - از خواب بیدار شدن و کردن
ومنه قراءة أبي من هبنا من مرقدنا وهي
لغة قليلة ويجوز أن يكون على أنه أراد هبنا
بنا يعني أيقظنا فحذف الحرف ووصل
الفعل بنفسه -
اَلهُبُوبُ والهَبِيبُ - جستن باد و هبت
يفعل كذا كما تقول كاد يفعل كذا وفي الحديث
يهبون اليها - بسعن -
اَلبَتُّ - بریدن والغابر یفعل و یفعل -
اَلحَتُّ - بشافتن خشک الورق من
الغصن والمني من الثوب ونحوه وفي الحديث
حتيه باصبعك يعني رده ... من حتك الشي

وهو قشره وحکه—
اَلْقَتُّ- بهم فاکوفتن قتّه قتًّا اذا رده علیه القول مرة بعد مرة وقتّه بالمسألة اذا الحّ علیه—
اَلْقَتُّ- کسے راسر آب فرو بردن وپنهان کردن خنده وقتّه بالامر ای کدّه وفی الحدیث فقتّنی معناه فضغطنی وکانه سخفا سع غطّنی فی حدیث آخر یقتّ فیه میزابان ای یدفقان الماء فیه وقاصتنا تبا ماخوذ من قتّ الشارب الماء جرعا بعد جرع—
اَلْقَتُّ- خرد مرد کردن المفعول قتیت و مقتوت
اَلْقَتُّ- روغن بسیاجین خوشبوی کردن وسست درودن وسخن چینی کردن—
اَلْلَتُّ- تر کردن سبت و جزآن وبستن چیزی محکم
اَلْمَتُّ- نزدیکی جستن بکسے برای سببی بکشیدن
اَلْمَتُّ- سخن نیکوراندن فی الحدیث اکانوا بالمتاتین فقال رجل متّ متّا وهو متّ ای متدار اَلْهَتُّ شکستن ومنه الحدیث فتا یکم الشیطان هتًّا فی حدیث آخر تهتّها یعنی المحوج فی الطواء ای فسها یحتی متوما متیّت وهو الصوت
اَلْبَثُّ- پراگنده کردن و آشکارا کردن راز
اَلْجَثُّ- از بن بر کندن وجثّه ای قلعه
اَلْحَثُّ وَالْحَثْحَثَةُ- بر او فزو لیدن بر کار—

اَلْعَتُّ- دیوک خوردن پشم را وفی الحدیث فجاء ابو بکر بالرکیة یقتّه ای یحجبه—
اَلْقَتُّ- جمع الشئ کله—
اَلْمَتُّ- دست در چیزے بمالیدن—
اَلنَّثُّ- آشکارا حدیث—
اَلْعَجُّ- بشکافتن ریش وجز آن وبنیزه زدن—
اَلثَّجُّ- ریختن آب وخون—
اَلْحَجُّ وَالْحِجُّ- عن ابی بکر محمد بن السری بقصد الی القصوی عن السلح حج کردن والحجّ بحجت بر کسے غلبه کردن وحجت حجًّا فهو محجوج اذا سبرت الشجة بالمیل للعلاج وفی الحدیث فحجّتها ای صرفتها عن حجتها—
اَلدَّجُّ- جنبانیدن—
اَلزَّجُّ- آهن بن نیزه بر کسے زدن—
اَلسَّجُّ- روان شدن ثلط وکاهگل کردن دیوار
اَلشَّجُّ- شکستن سر یفعل لقة فیه وقطع کردن بیابانها وقوت شرابه با شکستن وشکافتن کشتی دریا را—
اَلْعَجُّ- بای انسیم باز نهادن فج قوسه اذا رفع وترها عن کبدها—
اَلْمَجُّ- آب از دهن بینداختن وجز آن ومجمه دادن مرغ بچه را به منقار—
اَللَّجُّ- چیزے در زیر خاک کردن فی الحدیث وقت الارض من تحت الکعبة

ای وسعت و بسطت۔

الزّحّ۔ دور کردن۔

الشّحّ والشّحوح۔ ریختہ شدن آب و اشک و

باران والشّحّ ریزانیدن آب بتازیانہ زدن

الشّحّ بخیلی کردن والماضی فَعَلَ وفَعِلَ والغابر

یَفْعُلُ ویَفْعِلُ۔

الطّحّ۔ بپاشنہ خراشیدن۔

الکحّ۔ سپوختن کسے را بدست یا در کس و فکندن

و ختنہ کردن۔

الفخّ۔ کم کردن بچہ۔

الجدّ۔ پیدا کوشش کردن والغابر یفعل لغۃ وجدّ

فلان فی المال جدًّا اذا کان ذا حظّ فیہ فہو

جدید ومجدود وجدّ وجدی۔

الحدّ۔ کنارہ چیزے پدید کردن و حد بر انداختن

بر کسے و باز داشتن از کاری منہ جل حدید

اذا کان ممنوعًا من البخت وغیرہ والحدّ

سوک داشتن زن بر مردہ والغابر یفعل ویفعل

الخدّ۔ زمین کندن۔

الرّدّ والمردّ والرّدّ والمردود

والرّداد والتّردید والرّدادۃ

بازگردانیدن یتعدّی الی المفعول الثانی بمن

والرّدّ ستعمل ردًّا علیہ الشیٔ اذا لم یقبلہ وکذلک

اذا اخطأ ورددت الیہ جوابًا ای رجعت ورددتہ الی

منزلہ ای صرفتہ ومنہ الحدیث ردّ علیک

مردودۃ علیک المردودۃ المطلقۃ وردّ

الامانۃ والباب یدلّ علی رجع الشیٔ۔

الشدّ والشدّ۔ سخت استوار کردن

و دریافتن خلاف فی حدیث الشعبی ما شدّ

علی خصمہ قطّ ای ما ثقلت علی خصمہ

الشدّ۔ سخت استوار شدن والغابر یفعل ویفعل

و حملہ بردن و گستن و دویدن روز و

بر آمدن و قرص گردانیدن۔

الصدّ۔ بگردانیدن ہذا متعدّ الصدّ

والصدّ ودید گشتن وہذا لازم الصدید

بانگ کردن ویفعل لغۃ۔

الضدّ۔ پر کردن۔

العدّ۔ شمردن یقال عددتہ وعددت بہ

ویقال عددکم مائۃ وعددت الکم مائۃ۔

القدّ۔ بریدن از بالا درازی و بیابان بریدن

ورجل مقدود ای حسن القد۔

الکدّ۔ رنجیدن و رنجانیدن اشارت

کردن بانگشت۔

اللدّ۔ دارو بیکسو دہن فرو ریختن والماضی

لدّہ خصمہ غلبہ کردن در جدال۔

المدّ۔ کشیدن یقال مددتہ ومددت بہ

وبلاد وز درا دراز کردن مدد قوے گشتن

وہ قشر و در حلقہ۔
اَلْعَتُّ ۔ سہم فاکردن عتہ عتًّا اذا ردد علیہ
القول مرۃ بعد مرۃ وعتہ بالمسألۃ اذا
الح علیہ۔
اَلْغَتُّ ۔ کسے را سر بآب فرو بردن پنہان
کردن خندہ وغتہ بالامر ای کدہ وفی الحدیث
یغتہم سناہ فغتنی وکانہ مضاسع
غتنی فی حدیث آخر یغت فیہ میزابان
ای یدفقان الماء فیہ دفقا متتابعا ماخوذ
من غت الشارب الماء جرعا بعد جرع
اَلْفَتُّ ۔ خرد کردن المفعول فتیت ومفتوت
اَلْقَتُّ ۔ روغن سیاہ بہ بوی خوشبوی کردن
وسست دروردن وسخن چینی کردن۔
اَللَّتُّ ۔ تر کردن سبت و جز آن و بستن محکم
اَلْمَتُّ ۔ نزدیکی جستن بکسے برای سببی بکشیدن
اَلْہَتُّ ۔ سخن نیکو راندن وفی الحدیث اکانوا
بالتابعین فقال رجل ہتات وہتت ای
ہذا ہکذا الہت شکستن ومنہ الحدیث فنعکم
اشد ہتا فی حدیث ابی بکر
فی الطحل ای شیہا اسمی ہیمت الصو
اَلْبَثُّ ۔ پراگندہ کردن وآشکارا کردن راز
اَلْجَثُّ ۔ از بن برکندن وجثہ ای قلع
اَلْحَثُّ وَالْحَثْحَثَۃُ ۔ برانگیزانیدن برکار

اَلْعَتُّ ۔ دیوک خوردن پشم را وفی الحدیث
فجاء ابو بکر بالرکلیۃ یعتثہ ای یحبسہ۔
اَلْقَتُّ ۔ جمع الشئ کلہ۔
اَلْمَتُّ ۔ دست در چیزے بالیدن۔
اَلنَّثُّ ۔ آشکارا حدیث۔
اَلْبَجُّ ۔ شگافتن ریش وجز آن و نیزہ زدن۔
اَلثَّجُّ ۔ ریختن آب وخون۔
اَلْحَجُّ والحِجُّ ۔ عن ابی بکر محمد بن السری اسناد
الی الفسوی عن السلج حج کردن واحجیج
حجت بر کسے غلبہ کردن وحجت حجا فہو حجیج
اذا سبرت الشجۃ بالمیل للعلاج وفی الحدیث
فحجہا ای صرفہا عن جہتہا۔
اَلدَّجُّ ۔ جنبانیدن۔
اَلزَّجُّ ۔ آہن بن نیزہ بر کسے زدن۔
اَلسَّجُّ ۔ روان شدن لطو کاہگل کردن دیوار۔
اَلشَّجُّ ۔ شکستن یفعل لغۃ فیہ قطع کردن بیابان
وقوت شراب با آب شکستن و شگافتن کشتی دریا را۔
اَلْعَجُّ ۔ بانگ بازنہادن وعج عوسہ اذا رفع
صوتہا عن کبدہا۔
اَلْمَجُّ ۔ آب از دہن بیرون افگندن وجز آن و دانہ
دادن مرغ بچہ را بہ منقار۔
اَللَّحُّ ۔ چیزے در زیر خاک کردن وفی
الحدیث وتحت الارض من تحت الکعبۃ

اى وسعت وبسطت۔

النّحّ ۔ دور كردن۔

الثّجّ والثّجيج ۔ ريخته شدن آب واشك وباران والثّجّ ريزانيدن آب بتازيانه زدن

الثّجّ بخيلى كردن والماضى فعلَ فعِل والغابر يفعُل ويفعِل۔

الحجّ ۔ بياشتر خراشيدن۔

الثّخّ ۔ سپوختن كسے را بدست ياد كسى وكنى را بخشم گرفتن۔

الفخّ ۔ كر كردن۔

الجدّ ۔ بريدن وكوشش كردن والغابر يفعِل ويفعُل جدًّا وجدٌّ فلان فى المال جدًّا اذا كان ذا حظ فيه فهو جديد ومجدود وجدٌّ وجدى۔

الحدّ ۔ كناره چيزے پديد كردن وحد برانداختن بركسے وباز داشتن ازكارى منه حل حادّ اذا كان ممنوعا من التجت وغيره والحداد سوگ داشتن زن بر مرده والغابر يفعِل ويفعُل۔

الخدّ ۔ زمين كندن۔

الرّدّ والمردّ والرّدّ والمردود والرّداد والرّديدى والرّدادة بازگردانيدن ويتعدى الى المفعول الثانى بمن والرّدّ مصدر ردّ عليه الشئ اذا لم يقبله وكذا اذا خطاه وردّ اليه جوابا اى رجع وردّه الى

منزله اى صرفه ومنه الحديث ان تلك مردودة تمليك المردودة المطلقة وردّ الامانة والباب يدل على رجع الشئ۔

السّدّ والسّدّ ۔ رخنه استوار كردن ودرياقتن فلان فى حديث الشعبى ما سدّ على خصم قط اى ما قطعت على خصم

الشّدّ ۔ استوار بستن والغابر يفعِل ويفعُل وحمله بردن وكشت يعلى ودويدن روز وبرآمدن وپيوسته گردانيدن۔

الصّدّ ۔ بگردانيدن ومنه الصدّ والصّدّ ودى گشتن ومنه الازم الصد بانگ كردن ويفعل لغة۔

الضّدّ ۔ پر كردن۔

العدّ ۔ شمردن يقال عددته وعددت به ويقال عددتك مائة وعددت لك مائة۔

القدّ ۔ بريدن ببالا ودهم پيايان بريدن ورجل مقدود اى حسن القد۔

الكدّ ۔ رنجيدن ورنجانيدن واشارت كردن بانگشت۔

اللدّ ۔ دارو بكسو دهن فروريختن والماضى لدّه وخصم غلبه كردن درجدل۔

المدّ ۔ كشيدن يقال مددته ومددت وماده ودراز كردن ومدد فرسے گشتن

و افزون کردن آب افزون شدن آن در
ضلالت و وگذاشتن وشتر را بدیدادن
والمد بد۔ نثر الدقیق علی الشراب الابل
اَلهَدّ۔ شکستن بنا و شکسته کردن اندوه
وصعیبت خداوند را
اَلبَتّ۔ غلبه کردن۔
اَلجَنّ والجَذّ۔ بریدن۔
اَلشَّذُّ وذُذ۔ تنها ماندن والغابر من بذا
یفعل ویفعل
اَلفَلّ۔ پرهیز نهادن و کناره بریدن
اَلمَلّ۔ زود بریدن و بشتاب خواندن
اَلنَّتّ۔ جستن جسته از جهاز والغابر
یفعل ویفعل و دوریده شدن از شهر۔
اَلنَّشّ۔ بیمار شدن والغابر یفعل ویفعل
اَلجَرّ۔ کشیدن و بجفا کردن سخن و جنایت
کردن وجرّت الناقة اذا اتت علی مضربها
ثم جاوزته بایام لم تنتج والباب یفعل سے
بالشیء تجره
اَلحَرّ والحَرارة والحرور۔ گرم شدن روز
والماضی فعل وفعل والغابر یفعل ویفعل والحرور
باد بادا دور گردیدن۔
اَلدَّرّ۔ شیر واران وگذاشتن الدّر
والمدّ ۔ فرود آمدن آن۔ الذَّرّ۔

نمک سوده یا انچه بدان مانند زرمی بسوی چیزی
پراگندن۔
اَلذَّرّ وذرّ۔ برآمدن آفتاب ماه وستاره۔
اَلزّرّ۔ شدهٔ فالبستن جامه بیستو بر گرفتن بدان
اَلسَّرّ۔ ناف کودک بریدن برناف زخم زدن ان
تجعل فی طرفه عوداً ثم یدخلة فی قتلة التقح
یقال سرزنک عوداً قانه استبرای اجوف
اَلسُّرور والمسرة والسَرّة۔ شادمانه کردن
اَلشّرّ۔ چیزی در آفتاب افکندن تا خشک شود
والشرّ والشّرور والمسرّة والشرارة
والشرة۔ بدشدن والماضی فعل وفعل
وفعل وہذا شاذ۔
اَلصَّرّ۔ راست داشتن اسپ گوش را وہذا
ششده بستن سر پستان وماقه
مصرور ای مشبقف۔
اَلعَضّ والعضیض والعضة۔ گزند کردن
ویفعل لغة فیه ومنه قرء الاعشی فلن یضیرو
الله شیئا بالکسر وهذه لغة شاذة لتقدیها۔
اَلطّشّ۔ تیز کردن کارد بسیدن وشکافتن کیسه۔
اَلطرو والطرور۔ رستن نبات ودمیدن سبلت
یقال طر شاربه وطریا الفتح اجود راندن آنش
وفی الحدیث وقد طرت النجوم ای اضاءت
من طرّت الشان ای جلوة ومن روسے

بفتح الطاء ارا وطلعت من طرّ النبات وفی
حدیث عطاء اذا طرّت مسجدک ای اذا
زینته وطلیته من قولک طرّ الوجه ای جمیل -
العَرّ - سرگین زمین ومنه الحدیث من
تجارة غیر معروة وکسی را عمگین کردن که بگناه او ...
العَرّة - سرگین مرغ وعرّة ای آلاء ووفاق
به ومنه الحدیث اذا تاکل الّا من جارنا بک -
الغَرار - چینه دادن مرغ بچه را بمنقار -
الغرور - بفریفتن یقال ما غرک منی ای لم توفقت
بی وعنی ای لم تغافلت عنی ولم احتاط -
الفَرّ والفِرار - دندان ستور نگریستن والفرار
وا... وصیدن از چیزی ویعدی بمن -
القَرّ - آب سرد برکسی یا در جای ریختن
وقرار دادن حدیث در گوش مستمع -
القُرّ - بالضم سرد گشتن روز -
الکرّ - واگردانیدن هذا متعد والکرّ
والکرور - واگردیدن هذا لازم -
المرّ - گذشتن کسی ویعدی بالباء وبعلی -
المَرّ والمُرور والممرّ - بشدن ... الابل ... اذا اخذها داء تسلخ منه -
المرارة - تلخ بودن -
الجرّ - درودن کشت وبریدن خرما وشیم
از گوسپند -

الطرّ - بریدن سرپا اندامی دیگر وزخمه زده
چوب افگندن -
الطرّ - پیچیدن سر دیوار نهادن وبهم زیاده
الطرّ - چیزیکه در زمین یا در دیوار استوار کرده
ودر زمین ریچاری نیکو کردن وبنان میزه
تیغ تیز زدن -
العَرّ - غلبه کردن قرار ابوعبید غریب المفاد
مخففة وهو من هذا الا انه خفف الکلمة تحذف
الذال الثانية او الاولى كما حكاه ابن عرانی
من قولهم ظلّت ذاک فی ظللت است
وتنگ شدن سوراخ پستان شتر -
القرّ - از جای جستن -
الکزازة - الانقباض والیبس کزّت
الشی ای ضیق وکز الرجل ای تقبّض البدن
اللزّ واللزاز - استوار بستن -
المزّ - مکیدن -
الهرّ - جنبانیدن الهرّ والنشاط اوردن
حادی شتر را -
الهبّ - نرم راندن وخور وهر دو کردن سپنت
وانچه بدان مانند ونخن جبینی کردن یقال البس
عقاربه ای ارسل نمائمه وافراه ویرانیده ۲۰
کردن اشتر وچیر کردن شتر ورمال راندن
وهذا فی الحدیث -

الحَشّ - پیمودن دواتچه و جیدن خبر
الحُشّ کشتن و سرو انکا لیلت حسته بالقتل
و نشانکردن ستور و سوختن سرگیاه را
و گوشت در آتش افکندن خس لصیبة نشا ا
جعلہ نشیشا -
الدَّشّ - پنهان کردن و پنهان فرستادن
و دسّ البعیر اذا طلی الهناء فی مساعره و ارفاغه
الرَّشّ - میان دو تن صلح افگندن و تباه کردن
میان ایشان و چاه کندن و باد و دانه نیشه
کردن و رسّ المیت ای قبره و فی الحدیث
آمین اهل الرسّ هم الذین یبتدؤن الکذب
ویوقعون فی افواه الناس فقد رسّ یرسّ -
الهَسّ والتهسس - بشب گشتن برای
احتراز از دزدان والهسّ تماچ کردن
شتر و طعام سبک دادن کسی را -
الفشّ - عیب کردن یقال فشّ خطبه
الفتّ - از پی فراشدن و سخن چینی کردن
و تماچ کردن شتر -
اللّسّ - خوردن -
الپسّ پیمودن والماضی بیسّ و بیسّ
والغابر یبشّ و یبشّ بالفتح افصح وقد یطلق علی الرقة
المباشرة تلیین الجارحة بالمطلوب -
الیُبس خشک شدن والغابر یبیس و یبیس و راندن شتر

الهَشّ - راندن -
الجثّ - شکستن و هو الاصل
و هشت -
الدَّثّ - اذا طحنته طحنا جلیلا و چاه پاک کردن -
الحَشّ - افروختن آتش و گیاه درودن
و ستور را گیاه دادن و بر بر تیر نهادن -
الخَشّ - در چیزی آمدن و بیش رفتن و خشکردن
الرَّشّ - آب بزدن اندک باریک باریدن
الطَّشّ - باران نرم باریدن -
العَشّ - من قولک عشّ معروفه ای قلّه
الغَشّ - خیانت کردن -
الفَشّ باد از مشک بیرون کردن و منه الحدیث
ان الشیطان یفشّ بین الیتیم نفخا ضعیفا و زدودن لیشتّ
الفَشّ الفتش و فشّ القوم ای احیوا بعد هزال
المشّ دست بچیزی درشت مالیدن تا چربیش برود
الغشّ نرم دادن و آمیختن کاللحام فی الحدیث
الهَشّ - برگ از درخت فرو کردن برای گوسفند
و یفعل لغة فیه و منه قوله و اهشّ بها علی غنمی
الحَشّ - موی از سر بریدن خوف بهره دادن
کسی را و نیک و بدن و فی شعر ابی طالب الیمانین
قسط الحص شعیرة ای لا ینقص -
الخصوص والخصوصیة والفتح افصح والخصیصی
والخاصة خاص کردن والخصوصیة تکمیل ایضا

اي يكون صفة مصدر محذوف تقديره شيئا
خاصّاً بين الخفة والصعوبة —
الرَّصُّ — تنگ بريكديگر آوردن واستوار
برآوردن بنا ومنه قوله تعالى بنيان مرصوص
القَصُّ — جدا كردن —
القَصُّ والقَصَصُ — از پے فراشدن
وبرگفتن يقال قصّ عليه الخبر وقصّ قصصه بر داشتن
وچيدن موی وقصصت الشعر قطعته و
اخذ قصاص الموت لتلّة في القصّة —
الفَصُّ — نگين برآمدن وپيدا شدن و
آشكار كردن وچكيده برسيدن از چيزی
المَصُّ — افشردن —
العَضُّ — افزوليدن —
الرَّضُّ — خرد خرد كردن —
النَّقْضُ — فرو نشاندن خشم وفرو داشتن
آواز وكم كردن قد ومنه غضّ الطرف واحتمال المكاره
والتركيب يدلّ على النقص —
الفَضُّ — شكستن وپراگنده گی پراگنده كردن
القَضُّ — سفتن وشكستن —
المَضُّ — بدرد آوردن جراحت الماس شكستن
البَطُّ — شكافتن ريش —
الحَطُّ — از بالا بزير آوردن وفرود آمدن
وبالاتر وارزيدن چيزے كم كردن وجاي فرودگاه
الفِينُ أي محمود ذوة منقوشة وخط الهجري
البسط لا اعتماد في زمانه —
الخطُّ — نبشتن وخط كشيدن في الحديث
قطّ الله لوطها بين الطلطلة وهي ارض
لم يمطر بين ارضين ممطورتين —
الشطّ والشطوط — دورشدن از ظاهر
يشطّ ويشطّ الشطاط ستم كردن —
الشطا — شق الثوب من غير بينونة العطّ
بريدن بدرازنا —
الغطّ — كسى را آب فرو بردن —
القطّ — سر قلم بريدن و بريدن سيما —
اللطّ — ملازم شدن بامر ساخندن و پرده
فرو هشتن حق كسے انكار كردن وپوشيدن
چيزے وفي الحديث تلطّ بالاتنبيل
... قيل ...
الملب الناقة ... اي ...
والباب يدلّ على الملازمة والمقاربة
المطّ — كشيدن —
النطّ — جستن بسوال الحكم كردن —
الكظّ — بسيار پر كردن طعام شكم را والكظّة
الامراى ... من الكرب —
اللَّحُّ — ستوهيدن لجنف —
الشحّ — كنيز اندافتن ...

اَلجَشُّ - بسودن دانه و شنیدن خبر
اَلحَشُّ کشتن و سرو اینکه بلت حسه بالقتل
و شانه کردن ستور و سوختن سرگیاه را
و گوشت در آتش افکندن و حس نصیبه خشا اَ
حَتَّلَه حسیسا -
اَلدَّسُّ - پنهان کردن و پنهان فرستادن
و دس البعیر اذا طلی الشارق بسا بوروارقا
اَلدَّشُّ - میان دو تن صلح افگندن و تباه کردن
میان ایشان و چاه کندن و بانه داندیشه
کردن و رس المیت ای قبر و فی الحدیث
امین اهل الرس هم الذین یبتدئون الکذب
ویوقعون فی افواه الناس فتدرس حسش -
اَلعَسُّ و العسس - بشب گشتن برای
احتراز از دزدان و العس تنها چرا کردن
شتر و طعام سبک دادن کسی را -
اَلقَسُّ - عیب کردن یقال قس خطبة الخطیب
اَلفَسُّ - از پی فرا شدن و سخن چینی کردن
و تنها چرا کردن شتر -
اَلکَسُّ - خردن -
اَلمَسُّ بسودن و الماضی مسست مسست
والغابر یمَسّ و یمُسّ بالفتح افصح وقد یطلق و یراد
المباشرة تلزیق الجارحة بالمطلوب -
اَلیُبسُ خشک شدن والغابر یبیس و ییبس و راندن شتر

اَلمَسُّ - راندن -
فصل الشین
اَلجَشُّ - شکستن و منه الاصل
و حشیشت -
اَلجَثُّ اذا طحنته طحنا جلیلا و چاه پاک کردن -
اَلحَشُّ - افروختن آتش و گیاه درودن
و ستور را گیاه دادن و بر بستر نهادن -
اَلکَشُّ - در چیزی آمدن و بیش و پیشی شتر کردن
اَلرَّشُّ - آب بزدن اندک باریک باریدن
اَلطَّشُّ - باران نرم باریدن -
اَلعَشُّ - من قولک عش معروفه ای قلله
اَلغِشُّ - خیانت کردن -
اَلفَشُّ باد از مشک بیرون کردن و منه الحدیث
ان الشیطان یفش بین الیتین خفیفا ضعیفا و زود و شدید
اَلفَشُّ الفتش و فش القوم ای احیوا الهزال
اَلمَشُّ دست بچیزی درشت پاک کردن تا چربش دور شود
اَلنَّشُّ نرم دادن و آمیختن کاللمعانی الحدیث
اَلهَشُّ برگ از درخت فرو کردن برای گوسفند
و یفعل لغة فیه و منه قری و اهش بها علی غنمی
اَلحَصُّ - موی از سر بردن خود بهره دادن
کسی را و نیک دویدن و فی شعرای الحصاص
قسط الحص شعرة ای لا ینقص -
الخصوص والخصوصیة و الفتح افصح والخصیصی
والخاصة خاص کردن و الخصوصیة یکون ایضا

اى يكون صفة مصدر محذوف تقديره شئ
خاص بين الخفة والخصوصية —
الرص — تنگ بر يكديگر آوردن و استوار
بر آوردن بنا و منه قوله تعالى بنيان مرصوص
الفص — جدا كردن —
القص والقصص — از پے فرا شدن
و بر گفتن يقال قص عليه الخبر يقص قصصا و بريدن ناخن
و چيدن موى و قصصت الشعر قطعته و
ناخن قص الموت لنفسه في اقصه —
النص — نيك بر اندن و بر داشتن و
آشكارا كردن و نيك برسيدن از چيزى
المص — افشردن —
المض — افزوليدن —
الوقص — خورد خرد كردن —
الغض — فرو خوابانيدن چشم و فرو داشتن
آواز و كم كردن قيمت و غض الطرف احتمال المكروه
و التركيب يدل على النقص —
الفض — شكستن با پراگندگى پراگنده كردن
القض — سفتن و سوراخ كردن —
المض — بدرد آوردن جراحت الماض شكستن
الحط — نگاشتن ريش —
الحط — از بالا بزير آوردن و فرو آمدن
و بالاى دانه بها چيزے كم كردن و جايگه حطوطة

المبين اى محدودة مستوية وخط البعير في
الشرط لما اعتمد في زمامه —
الخط — نبشتن و خط كشيدن و في الحديث
خط الله نوءها هو من الخطيطة وهي ارض
لم تمطر بين ارضين ممطورتين —
الشط والشطوط — دور شدن و الفاجر
يفعل و يفعل الشطط — ستم كردن —
القط — شق القلم من غير بينونة القط
بريدن بپهنا —
الغط — كسے را در آب فرو بردن —
القط — سر قلم بريدن و بريدن بپهنا —
اللط — لازم شدن بادر رسانيدن و پرده
فرو هشتن حق كسے انكار كردن و پوشيدن
چيزے و في الحديث ولطت بالحجاب
[illegible]
[illegible]
والباب يدل على اللازمة والمقاربة
الئط — ناليدن —
الشط — چسب و سوال محكم كردن —
الاط — بر آوردن العام بحكم [illegible]
الاقرأى جمعى بين الكتب —
الدع — بيوفتن بعنف —
المدع — ايزا افتادن شتر —

اَلْکَعُّ وَالْکُعُوعُ ـ بددل شدن و الغابر
یَفْعُل ویَفْعِل ویفعَل وقال سیبویه الکَعْ اجود
اَلْهَعُّ ـ قی کردن ـ
اَلْحَفُّ وَالْحِفَافُ ـ موی برکندن از روی ن:
وَالْحُفُّ ـ گرد برگرد در گرفتن لیعدی الی المفعول الثانی
بالبار و گرد چیزی در آمدن حففتهم الحاجة اذا ن
کانوا محاویج وفی الحدیث من حفنا ای من مدحنا
والحفة الکرامة التامة وقیل من خدمنا ـ
اَلدَّفُّ وَالدَّفِیفُ ـ الاجهاز علی الجریح
اَلرَّفُّ ـ مزیدن وبسیار خوردن فلان
یرفنا ای یحوطنا وفی الحدیث او رکنا
ومعناه اطعمنا الضیا فانج حفنا الهنا لی القلعام
ومرانی فاذا افرد وحما قالوا امرانی ـ
اَلزَّفُّ وَالزِّفَافُ ـ عروس بخانه شوی فرستادن
اَلسَّفُّ ـ بافتن برگ خرما ـ
اَلشَّفُّ ـ نزار کردن واندوهگین کردن
اَلصَّفُّ ـ رسته کردن وزین راصفه ساختن
وگوشت تنگ باز کردن تا بریان شود ـ
اَلضَّفُّ اَلْحَلَبُ بالکف کله تعال خذ ما حلب
کلما خذ ما ارتفع لک والمن ـ
اَلْعَفُّ ـ سیم میان انگشتان بندیدن
در وقت سره کردن ـ
اَلْکَفُّ ـ باز ایستادن ونورد کردن جامه

ونابینا کردن ـ
اَلْکُفُوفُ ـ نابینا شدن عن ابن الاعرابی
ودندان شتر باژگونه افتادن ـ
اَللَّفُّ ـ در پیچیدن حق کسی را از و باز داشتن
وقولهم جاوا ومن لف لفهم ای ومن عد فیهم
اَلْحَقُّ ـ درست کردن وسزاوار گردانیدن
ودرست بدانستن کسی را بر حق بدانستن وچیزی
الکمردن ونزدیک کسی شدن غلبه کردن کسی
بحق وحقیقت ونیزه اذا فعلت ما کان یحذر
وفی الحدیث ما حق امرا ای ما الحزم للامر
وفی حدیث آخر والاحق ای ولا حظ فی الاسلام
لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنساء
ان یحققن الطریق ای یبرکنه ـ
اَلدَّقُّ ـ کوفتن ـ
اَلزَّقُّ ـ چینه کردن مرغ بچه را بمنقار ـ
اَلسَّقُّ ـ سرگین انداختن کنجشک ـ
اَلشَّقُّ ـ شکافتن ودریدن وتفرق کردن
جماعت وفی الحدیث من شق عصا المسلمین
وبین باز ماندن چشم ـ
وَالشَّقُّ وَالشُّقُوقُ ـ دندان شتر بر آمدن
وَالشَّقُّ وَالْمَشَقَّةُ ـ دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسی ـ
اَلْعَقُّ ـ شکافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از بهر فرزند روز هفتم و موی
وی باز کردن
العُقُوقُ و المَعَقَّةُ - نافرمان برداری کردن
کسی که خدمت او بر تو واجب باشد وفی الحدیث
فعقّت لہ فرسہ ای حملت والاجود اعقّت
البَتُّ - گردن شکستن و انبوهی کردن -
الحَكُّ - خاریدن و خلیدن چیزی در دل -
الدَّكُّ - کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
و برانباشتن چاه و دکّت الحمل ادکّه
الحمّی دکّا ای کسرتہ الدَّكُّ دست
بغل باکردن و بستن گناه بر گردن کسی کردن
و چیزی بر چیزی افگندن -
و رکّ الشیٔ - ای رقّ و ضعف -
السَّكُّ - پیشیزه بر زدن و گوش از بن
بر کندن و تنگ شدن غائط -
الشَّكُّ - بگمان افتادن و لنگیدن شتر
لنگیدنی سهل و بشیزه بهم باز دوختن -
الصَّكُّ - زدن و چاک کردن و صککت
الباب ای اطبقته -
العَكُّ - باز داشتن و حدیث را دیگر باره
در خواستن و گرم شدن روز و تازیانه زدن
و عکّته الحمّی ای لزمته و احمته -
الفَكُّ و الفِکاکُ - بالفتح آزاد کردن
بنده و الفكّ بیدا از جای بیاوردن
و پای و ریختن شکستن و گرو باز ستدن و
دارو در دهن کودک کردن و فککت الشیخ
الکبیر فکّا ای فتحت لحیته من الهرم و الکبر
یدلّ علی الفرج و تفتح -
اللَّكُّ - زدن -
المَكُّ - مکیدن -
الهَكُّ - رسیده شدن چاه و شمشیر زدن
البَلُّ - تر کردن و پیوستن رحم قولهم بلّک
الله ببلّی ای رزقک الله ید ولہ -
التَّلُّ - ریختن و بر وی افگندن و فی
الحدیث فتلّہ فی یدہ ای دفعہ الیہ -
الثَّلُّ - خاک در چاه ریختن و ریختن سیم و
تباه کردن نظام کار و فرو افگندن خانه
و الثَّلُّ و الثَّلَلُ - هلاک کردن -
الجَلُّ - پشک چیدن - کالجُلُول -
فرو گذاشتن خان و مان و با جای دیگر شدن
الحَلُّ - وا کشادن و الحلّ و الحلول -
و الحَلُّ - فرود آمدن یقال حللت القوم
و حللت بهم بمعنی -
الخَلُّ - استوار کردن خلال و خامی کردن
در خواندن و درویش شدن و زبان شتر بچه
شکافتن تا شیر نتواند خوردن و الخَلَل

الکع والکعوع - بد دل شدن والغابر
یفعُل ویفعِل ویفعَل وقال سیبویه الکسر اجود
الھعّ - قی کردن -
الحفّ والحفاف - موی برکندن از روی
والحفّ - گرد بر گرد در گرفتن ویعدی الی المفعول الثانی
بالباء وگرد چیزی در آمدن وحفّهم الحاجة اذا
کانوا محاویج وفی الحدیث من حفّنا ای من مدحنا
والحفّة الکرامة التامة وقیل من خدمنا -
الذّفّ والذّفاف - الاجهاز علی الجریح
الرّفّ - مزیدن وبسیار خوردن وفلان
یرفّنا - بحوطنا وفی الحدیث او رفّنا
ومعناه اطعمنا ایضا فاتحفنا حفّنا لمنا الی الطعام
ومرانی فاذا افردوها قالوا امرانی -
الزّفّ والزّفاف - عروس بخانه شوی فرستادن
السّفّ - بافتن برگ خرما -
الشّفّ - نزار کردن واندوهگین کردن
الصّفّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن
وگوشت تنک باز کردن تا بریان شود -
اللّفّ الحلب بالکفّ کما تقال خذ ما
کلّ ای خذ ما انقع لک وامکن -
الکفّ - سیم میان انگشتان بند دیدن
در وقت سره کردن -
الکفّ - باز ایستادن و نورد کردن جامه
ونابینا کردن -
الکفوف - نابینا شدن عن ابن الاعرابی
ودندان شتر باز گونه افتادن -
اللّفّ - در پیچیدن چیزی کسی را از و باز داشتن
وقولهم جاءوا ومن لفّ لفّهم ای ومن عدّ فیهم
الحقّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن
ودرست بدانستن کسی را بحقّ بدانستن و
آمدن ونزدیک کسی شدن وغلبه کردن کسی
بحق وحققت حذره اذا فعلت ماکان یحذر
وفی الحدیث ما حقّ امراء ای ما الحزم للامر
وفی حدیث آخر والحقّ ای والحظ فی الاسلام
لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنساء
ان یحققن الطریق ای میانه گیرند -
الدّقّ - کوفتن -
الزّقّ - چینه کردن مرغ بچه را بمنقار -
السّقّ - سرگین انداختن گنجشک -
الشّقّ - شکافتن ودریدن وتفریق کردن
جماعت وفی الحدیث من شقّ عصا المسلمین
وچون باز ماندن چشم -
والشّقّ والشّقوق - دندان شتر بر آمدن
والشّقّ والمشقّة - دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسی -
العقّ - شکافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از بهر فرزند در روز هفتم و موی
وی باز کردن
العقوق والمعقّة ـ نافرمان برداری کردن
کسی که حق وی بر تو واجب باشد وفی الحدیث
فعققت له نسیکه ای ذبحت والاجود عقّت
البکّ ـ گردن شکستن و انبوهی کردن ـ
الحکّ ـ خاریدن و خلیدن چیزی در دل
الدکّ ـ کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
و برانباشتن چاه و دکّت الجبل فدکّته
الحمی دکّا ای کسرته کسر الدکّ دست
بغل باکردن بستن و گناه بر گردن کسی کردن
و چیزی بر چیزی افگندن ـ
و رکّ الشیء ای رقّ وضعف ـ
السکّ ـ پشیزه برزدن و گوش از بن
برکندن و تنگ شدن غالطا ـ
الشکّ ـ بگمان افتادن و لنگیدن شتر
لنگیدنی سهل و بنیزه بهم باز دوختن ـ
الصکّ ـ زدن و چک کردن و صککت
الباب ای اطبقته ـ
العکّ ـ باز داشتن و حدیث را دیگر باره
در خواستن و گرم شدن روز و بتازیانه زدن
و عکّته الحمی ای لزمته واحتدّته ـ
الفکّ والفکاک ـ بالفتح آزاد کردن
بنده و الفکّ بیرون از جای بیاوردن
و پای و برنجن شکستن و گرو باز ستدن و
دارو در دهن کودک کردن و فکّ الشیخ
الکبیر فکّا ای فتح لحییه من الهرم والکبر
یدلّ علی الفراج وتفتح ـ
اللکّ ـ زدن ـ
المکّ ـ مکیدن ـ
الهکّ ـ رسیده شدن چاه و بشمشیر زدن
البلّ ـ تر کردن و پیوستن رحم قولهم بلّک
الله بابنٍ ای رزقک الله شدید هوله ـ
التلّ ـ ریختن و بروی افگندن وفی
الحدیث فتلّه فی یده ای دفعه الیه ـ
الثلّ ـ خاک در چاه ریختن و ریختن سیم و
تباه کردن نظام کار و فرو افگندن خانه
والثلّ والثلل ـ هلاک کردن ـ
الجلّ ـ پشک چیدن ـ الجلول ـ
فرو گذاشتن جای مان و بجای دیگر شدن
الحلّ ـ واگشادن والحلّ والحلول ـ
والمحلّ ـ فرود آمدن یقال حللت الی قوم
و حللت بهم بمعنی ـ
الخلّ ـ استوار کردن بخلال و خاص کردن
در خواندن و درویش شدن و زبان شتر بچه
شکافتن تا شیر نتواند خوردن والخلل

والخُلُولُ ـ نزار شدن ـ
الدَّلالَةُ والدِّلالَةُ ـ و هر دو است علی
والدُّلُولَةُ ـ راه نمودن ـ
السَّلُّ ـ بر کشیدن شمشیر و جز آن ـ
الشَّلُّ والشَّلَلُ ـ بر اندن شلّ الثوبَ اذا خاطه
خیاطةً متباعدةً خفیفةً شلّتهم القبائل اے
اصابتهم الداهیة ـ
الطَّلُّ ـ باطل شدن خون عن ابی عبید
والکسائی و باطل کردن آن و طُلّت الارض
فهی مطلولة اے اصابها الطَّلُّ والطّلّت
السماء طلّا فهی طلّة و فی الحدیث انتسارت
تطلّها کل غریبة اذا تطلّه و قیل تسعی فی بطلان
دمها اخذ من الدم المطلول ـ
العَلُّ ـ دیگر باره شراب دادن و خوردن والغابر
یفعُل و یفعِل و بیمار شدن ـ
العِلَّةُ ـ بیمار شدن علّ المریض فهو علیل
اے معلول ـ
الغَلُّ ـ دست بند کردن بستن و در آوردن
شیء و در آمدن در رفتن آب میان درختان
الغَلَلُ تشنه شدن والماضی غُلّ الغُلول
والغُلُّ چیزے از غنیمت بدزدیدن ـ
الفَلُّ ـ بهم شکستن و رخنه کردن ـ
الملُّ ـ خمیر در زیر آتش کردن و جامه

یکبار درز کردن و شتافتن ـ
۹ الثَّمُّ ـ گرد کردن چیزے و اصلاح آوردن
الجُمُومُ ـ بسیار شدن مال و جز آن و گرد آمدن
آب بسیار آن کشیدن الجَمّ والجمام آسوده شدن
ستور والماضی منه فَعَل و فَعِل والغابر من
الجموم والجمام یفعُل و یفعِل ـ الحَمُّ ـ چیره کردن
سیاه و حُمّ قدر و حُمّ فلان حمومًا ای تا دمان
الحَمُّ ـ گداختن دنبه و قصد کردن و گرم کردن
آب قضا کردن والماضی من هذا فَعَل و حُمّ الرجل
من الحُمّی ـ
الخَمُّ ـ پاک کردن چاه و مشک قلب مخموم
ای نقی و هو فی الحدیث و فاره رفتن خانه
الدَّمُّ ـ طلا کردن بهر لیسے که بود والمدموم
الاحمر والممتلی شحما ایضا ـ
الذَّمُّ ـ نکوهیدن ـ
الرَّمُّ والمَرَمَّةُ ـ بصلاح آوردن فعل
والغابر یفعُل و یفعِل الرَّمُّ ـ خوردن گیاه و
فی الحدیث ـ
الزَّمُّ ـ مهار کردن شتر و نعلین تکبر کردن
و در پیش شدن یقال اخذ الذئب سخلة
فذهب بها زاما رأسه ای رافعا ـ
السَّمُّ ـ زهر دادن و زهر در طعام کردن و
نیک کردن میان قوم و سوراخ شیشه و جز آن

استوار کردن و قصد کردن و غور کاری
سلوم کردن و ثمت النعمة ای خصت و سم
یوسنا من الشموم والسموم یادیا با دسموم گردیدن
الشم و الشمیم و التشمام بوئیدن
والغابر یفعل و یفعل ـ
الصمم سر شیشه استوار کردن و بینگ
وعصا زدن و صم صداه اے اهلک ـ
الضم ـ فاہم آوردن ـ
الطم ـ سوی بریدن و انباشتن و یفعل لغة
من ہذا و کل شئ کثر حتی علا و غلب فقد طم
الطموم ـ سوی مرغول کردن ـ
العموم ـ ہمہ را فرا رسیدن العمومة
عم گشتن ـ
الغم ـ وا پوشیدن و غمگین گردانیدن و عمامه بر بستن
چهار پای تا ہویدا شدن ما و المصدر منہا
الغمی ہوا الغمی ایضا و الماضی غم الہلال و
پوشیده شدن خبر و الماضی فعل و فعل
و غم یوسنا اذا کان یاخذ بالنفس من شدۃ
الحر فہو یوم غم و لیلة غمہ ایضا مصدر وصف
بہ کار عنور ـ
القم ـ فا رو فتن خانه و خوردن ہر چہ پیش
الکم ـ نہنین بسر چیزی نہادن و کمت
النخلة اے اخرجت اکمامہا ـ

الأم ـ گرد کردن و اصلاح آوردن و رجل
مئموم ای جنون ـ
النم و النمیم و النمیمة ـ سخن چینی کردن
والغابر یفعل و یفعل ـ
الہم ـ خواستن و قصد کردن و بجنبانیدن کودک را
و گدازانیدن و خوابانیدن کودک و نوازیدن
و اندوهگین کردن ـ
ن الجنون و الجنان ـ در آمدن شب بر چیزی
یعلی و ہو الاختیار و بنفسہ ایضا ـ
الجن ـ دفن کردن ماضیہا جن بالفتح ـ
الجنة و الجنون ـ دیوانه شدن و الجنون
بنک بالیدن گیاه و بسیار بانگ کردن مگس
والماضی من ہذا الثلثة جن بالضم الجن
برگشتن و بیرون بیرون ـ
الشن ـ و ندان بشکستن زره و بخو ریختن
فرو گذاشتن تیز کردن و ریختن آب به تفریق
پراکندن و بینا کردن نشتر و از جا
بگردانیدن و بنا ہی نہادن و منه الحدیث
سن لکم معاذ و صورت کردن و سن الماء
فہو مسنون ای تغیر و منه الحماء المسنون و المسنو
المصب فی قول الشاعر فی صرصر مسنون و
رجل مسنون الوجه اذا کان فی وجہه الفہ طول
الشن ـ ریختن بعنف و غارت کردن ـ

الظن - گمان بردن ومتهم كردن قد يوضع موضع العلم -
العن - باز داشتن اسپ بعنان وعننت الكتاب لكذا اى عرضته له وصرفته اليه العنن
والعنون - فراپيش آمدن والغالب يفعل ويفعل
الكن - راندن كننت الشئ واكننته فى الكن وفى النفس والباب يدل على ستر وجنون -
المن - نعمت دادن ويعدى بعلى وبريدن وقوت بياد دادن والمن والمنة منت برنهادن ويعدى بعلى وفى الحديث ما احد امن علينا من ابن ابى قحافة اى اجود بذات يده

ومن الاجوف

التوب والتوبة والمتاب والمتوبة - بازگشتن از گناه والتوبة - توبه دادن و يعدى بعلى لانها فى معنى التفضل قال الله ثم تاب عليهم ليتوبوا -
الثوب - گرد آمدن آب بحوض وپر شدن ودم در جاى - الثوب والمثاب والمثابة والثوبان - بازگشتن -
الجوب - بريدن وسوراخ كردن وقطع كردن
الحوب والحوب والحوبة والحاب والحيابة - گناه كردن والغالب يحوب ويحيب
الحوب - درويش شدن -

الذوب والذوبان - گداخته شدن و واجب شدن حق والذوب سخت شدن گرماى آفتاب -
الروب - ماست شدن والرجل اذا اختلط عقله ورأيه
الشوب والشوب - آميختن ومنه قرأ شيبان النحوى لشوبا من حميم بالضم والنعت مشوب وجاء مشيب ايضا -
الصيبوبة - راست شدن تير
الصوب - از بالا در نشيب آمدن باران
القوب - شگافتن وبستيهن البيضة وكوى وگو در زمين فرو بردن -
النوب والمناب - بجاى كسى ايستادن
۲ والنوب كسى را كارى رسيدن -
الحوت والحوت والحوتان - پرواز كردن مرغ گرد چيزى
۱ الخوت - فرود آمدن مرغ بر صيد خويش و وعده خلاف كردن وبناگاه در آمدن -
الصوت - بانگ كردن -
الفوت - از دست بشدن -
القوت والقياتة - طعام علف دادن
اللوت - باز داشتن وبگردانيدن -
الموت والميتة والممات والموات بالضم والفتح مردن وفعل يفعل لغة فيه لغة ثالثة وهى فعل يفعل وهذه شاذة وحكى

سیبویه ارض مُمیثة علیها وقیاسه موث علیها

اَلبَوْثُ - واپژوهیدن -

اَلتَّوْثُ - سرگین افگندن ستور -

اَللَّوْثُ - عمامه در سر بستن و آلوده کردن

و پنا دادن ولاث الرجل ای دار

والنعت لاث ولائث ومنه الحدیث لاث

به الناس ای احاطوا به وفی حدیث آخر فلا

لوثاً فی کلام ای تکلم بکلام مطوی غیر مشروح

والترکیب یدل علی الالتواء والاسترخاء

اَلمَوْثُ والمَوَثان - اندر آب آغشتن -

باخهم صاالباخة - ای اصابتهم الباحة

اَلحَوْجُ - حاجتمند شدن ویقال بالی -

اَلرَّواجُ - روا شدن آخریان -

اَلصَّوْجُ - پیچیدن تیر از نشانه -

اَلعَوْجُ - ایستادن بجای ویعدّی بالباء

وا ایستادن والعُوجُ والمَعاجُ - عطف

راس البعیر بالزمام

اَلعَوْجُ - بدر آوردن -

اَلمَوْجُ - کوهه زدن آب بهم بر شدن دریا

اَلبَوْحُ والبُؤوحُ والبَواحُ - پیدا آمدن راز

ویعدّی بالباء -

اَلجَوْحُ - از بن بر کندن چیزی ومنه الجائحة

اَلدَّوْحُ - السیر الغلیظ ذاحت الشجرة تدوح

عظمت فهی ذائحة ودوائح -

۱۰ اَلرَّوْحُ والرَّوْحانُ - جنبیدن باد

اَلرَّواحُ - شبانگاه کردن ورفتن براقوت

ویقال رُحتُ القومَ والیهم -

اَلفَوْحُ تشکافتن -

اَلفَوْحُ والفَوَحانُ والفَوْحُ - بوی خوش دمیدن

اَللَّوْحُ - تابیدن رنگ بگردانیدن پدید آمدن

ستاره واللَّوْحُ واللُّواحُ - تشنه شدن -

اَلنَّوْحُ والنِّیاحُ - نوحه کردن ومنه النیاحة

اَلبَوْحُ - بماندن وسست شدن گرما و تبش

وخشم وتب

اَلثَّوْخُ - پای ماندن آن چیزی نرم فرو شدن

بالتاء والثاء -

اَلخَوْخُ - کندن سیل کناره رود را -

اَلدَّوْخُ - خوار شدن ویفعل فیه لغة وبمعنی

داخ البلاد ای قهرها واستولی علی اهلها

السَّوْخُ والسُّؤوخُ الاصمعی وابو عبید وفاحت

منه ریح طیبة ای تضوعت تفوخ فوخا و

تفیخ فیخا ایضا وقال ابو زید فاخت الریح

تفوخ اذا کان لها صوت قال واما الفوح

بالحاء فمن الریح تجد ها لا من الصوت

اَلجَوْدُ - سخاوت کردن وگرسنه شدن -

اَلجَوْدُ - نیک باریدن باران - الجودة

نیک رو شدن اسپ۔
الجَوْدَة والجُودة۔ ایضا نیک شدن الجَود
تشنه شدن والماضی منه جِید الجُوُود
جان بدادن۔
الذَّوْد والذِّیادة۔ راندن۔
الرَّوْد والرِّیاد جستن آب و گیاه و آمد و شد
کردن الرَّوَدان۔ زن رسا در همسایگان
بسیار شدن۔
السِّیادة والسُّودد والسَّیْدودة
مهتر شدن و مستعد و غلبه کردن بسیاهی بهتری
العَوْد والعَوْدة والمَعاد۔ بازگشتن۔
العِیادة۔ بیمار پرسیدن و حکی رجل مَعُوْد
من مرضه وعاد الرجل کذا ای اعتاده
وفی الحدیث عادلها ای صار وفی حدیث
آخر ویعود قطرانا واعدت ثنانا۔
القَوْد۔ بردن و بفعل لغة۔
القَوْد والقِیادة والمَقادة والقَیْدُودة
کشیدن و حکی فرس مَقْوُود واجاز ابو عباس
اتمام المفعول من الواو فی هذا الباب کله
والقیاس الشائع بابانه۔
العَوْذ والعِیاذة۔ توبه کردن جود شدن
العوذ الشدید النیر العَوْذ والعِیاذ
والمَعاذ والمَعاذة واللَّوْذ واللِّیاذ۔
پناه بردن بکسے۔
الکَوْر۔ آزمودن و مصدر کارت الناقة
علی الفحل ویقال ایضا هو ان تعرضها
علی الفحل لتنظر القح هی ام لا لانها اذا کانت
لاقحا بالت فی وجه الفحل ویقال ایضا بار الفحل
الناقة اذا شمها لیعرف لقاحها من حیالها
البَوار۔ هلاک شدن و کاسد شدن۔
الثَّوْر والثَّوَران۔ انگیخته شدن گرد و فتنه
خشم و جوشیدن و دمیدن سرخی و خاستن
سوی کسے از بهر زخم۔
الجَوْر۔ از راه بگشتن و بیدادی یعنی ستم کردن
و بعدے بعلی۔
الحَوْر والحُؤور والحُؤُورة۔ بازگشتن والحَوْر
پاک کردن جامه من النجاح و کاسته شدن
الخُؤُورة والخَوَر۔ سست شدن الخُوار
بانگ کردن گاو قال الله اصابه الخوار بالطعنة
الدَّوْر والدَّوَران۔ گشتن و دیار الرجل
من دوار الراس۔
الزَّوْر والمَزار والزِّیارة والزُّوارة۔
بالضم زیارت کردن۔
السَّوْر۔ مصدر سار الیه الاسد وغیره
ای وثب وغیره السُّؤور۔ بدیوار برشدن
والباء یدخل علی الواو والاربع [illegible]

الشَّوْرُ - انگبین گرفتن و عرضه کردن ستور
بر خریدار و نیکو فربه شدن اسب -
الطَّوْرُ - مصدر قولک لا اطور به ای لا اقربه -
العَوَرُ - یک چشم شدن و عاره یعوره
و یعاوره ای اخذه و ذهب به -
الغَوْرُ - نفع رسانیدن و دیت دادن و
خوار بار آوردن و الغابر من الجمیع یفعل و
یفعل و الغَوْرُ بینی کو بکو فرو باشد فرو رفتن
الغَوْرُ و الغُؤُورُ - آب را زمین فرو خوردن
چشم بکو فرو شدن و فعل یفعل لغة فی هذا -
الغِیَارُ - فرو شدن آفتاب و آنچه بدان ماند
الفَوْرُ و الفَوَرَانُ - جوشیدن دیگ
و چشم و آب چشمه و نحوه -
الکَوْرُ - عمامه در سر بستن -
المَوْرُ - گردیدن و رفتن خون -
النَّوْرُ - روشن شدن النَّوْرُ و النَّوَارُ
رمانیدن النَّوَارُ خرج علی الصحة و قیاسه
النِّیَارُ لانه مصدر فعل النَّوْرُ و النَّوَارُ رمانیدن
الهَوْرُ و الهُؤُورُ - بهیده شدن البنت
هار و هاره و هَوَّرَهُ بالشیء تهویرا ای اتهمه به
الجَوْرُ و المَجَازُ و الجُؤُورُ - بگذشتن و الجواز
روا بودن الحَوْرُ - نرم راندن ستور -
الخَوْرُ و الخِیَارَةُ - گرد کردن -

الذَّوْقُ - آزمودن -
الضَّوْغُ - خاییدن -
الفَوْزُ الفَوْزُ و الفَوْزُ - پیروزی یافتن
و یعدی بالباء و هلاک شدن -
البَوْسُ - بوس دادن -
الجَوْسُ - در سرای گشتن برای غارت
الجَوَسَانُ - بشب گشتن -
الحَوْسُ و الذئب یحوس الغنم ای یتخللها
و یفرقها و فی الحدیث تحاسوا العدو ضربا
ای بالغوا النکایة فیهم و الترکیب یدل
علی مخالطة الشیء و وطیه
الخَوْسُ - خیانه کردن یتعدی بالباء و الثانی یفعل و یفعل
الدَّوْسُ و الدِّیَاسُ و الدِّیَاسَةُ - خرمن کوفتن
و الدَّوْسُ - روشن کردن شمشیر و آن بیاب
بجستن منه المداس -
السِّیَاسَةُ - نگاهداشتن -
الطَّوْسُ - پوشانیدن -
العَوْسُ و العَوَسَانُ و العَوْسُ و العِیَاسَةُ
سیاسة المال -
القَوْسُ - القیاس و القَیْسُ -
الکَوْسُ - بیکندن کسی رفتن شتر و پای کردن
بر سر پای و سر زیر پای کردن -
النَّوْسُ - جنبیدن و راندن اشتر -

الهوص - کوفتن و بشب گشتن بنیاد دن و نرم شدن
الحوش - گرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد و
گرد کردن چیزی و راندن آن -
الهوش - بر تهیگاه زدن -
النوش - فراگرفتن فی الحدیث ناشت ایدی التلقت
الهوش - سخت جنبانیدن -
البوص - در گذشتن و پیش شدن فی الحدیث
فباص منه ای استتر و تغیب -
الحوص والحیاصة - دوختن -
الشوص - شستن و پاک کردن -
النوص والنیاصة - باب نرو شدن بیاد
بفی ناش علی الامری علیه والماحمر علی الشی لیصر
الموص - شستن -
النوص والمناص - بگریختن -
العوض - عوض کردن -
الخوض والخیاض - در آب شدن والخوض
شراب شوریدن و در کاری شروع کردن و
خاضه بالسیف ای حرکه بیضه فی المضروب
الریاضة والریاض - رام کردن ستور -
الفوض - بدل دادن و بدل شدن -
النوض - الذهاب فی البلاد -
الحوط والحیطة والحیاطة - نگاهداشتن
ویقال حاطهم قصاهم وقصاهم ای کان معهم

فی قاصیتهم -
٤٠ السوط - بتازیانه زدن و آمیختن -
الغیاطة والغوط والغوط نازاینده بودن
شتر گوسپند و غلاوی یغوط غوطا و یغیط غیطا
و حمل فیه قلبت الواو اصح کقولهم تغوط -
اللوط - با دوسیدن و دوستی بدل کوشش را
گل کردن اللواطة - سعروفة -
النوط والنیاط - چیزی بجای در آویختن
و نیط الرجل ای اصابته نوطة و هی ورم فی صدره
فی الحدیث اهل النار کل جواظ قیل الکثیر
اللحم المختال فی مشیته و قد جاظ یجوظ جوظا
و جوظانا و قیل الجموع المنوع و قیل القصیر
البطین کل قد قیل الفوظ والفوظ مردن
البوع - بباز پیمودن کار فراخ نهادن شتر و
٥ البوع - بسیدر تقت الشمس او للبیار اقرا
کسرة و قطعه خبز قعه به -
الجوع والمجاعة - گرسنه شدن -
الروع - ترسانیدن و شگفتی آوردن
نیکو با چیزی مردم را -
الزوع - مهار اشتر جنبانیدن تا نیک رود
السوع - گذاشته شدن اشتر -
الصوع - پراگنده کردن -
الضوع - بوی خوش دمیدن جنبیدن بهوا

الطوع - فرمان برداری کردن ویقیل لغة عن ابن السکیت یقال طاع له المرتع ای اتسع
القوع والقیاع - گشنی کردن کاع الکلب فی الرمل ای مشی علی کوعه وذلک اذا اشتد الحر
اللوع - اندوه ومصیبت عشق دل اسوختن
النوع - قیل هو اتباع الجوع یقال هو جائع نائع وقیل العطش النوع جنبیدن شاخ درخت
الهواع والهیوعة - قی کردن -
البوغ - هیجان الدم
الروغ والروغان - روباه بازی کردن وفی المثل کلکم اروغ من ثعلب والروغ پنهان سوی چیزی شدن -
السوغ - روا بودن وبگلو فرو گذاشتن طعام وشراب بآسانی بگلو فرو شدن آن -
الصوغ - زرگری کردن آفریدن ربما قالوا فلان یصوغ الکذب وهو استعارة ومنه الحدیث کذبة کذبها الصواغون -
الجوف - جراحتی کردن که اندرون رسد -
الخوف - غالب آمدن کسی را بترسانیدن -
الدوف - سودن وبوییدن مسافت الطریق من هذا وهلاک شدن -
الشوف - زدودن وبیاراستن الماضی من هذا شیف علی ما لم یسم فاعله -

الصوف - کژ شدن تیر از نشانه وصاف عنی شر فلان ای عدل والصوف والصووف بسیار پشم شدن گوسپند پس از اندکی والنعت صاف کصوصاف کالاشث والاشث واصوف وفعل یفعل لغة فیه -
الطوف والطواف والطوفان والتطواف گرد برآمدن والطوف - قضای حاجت
العوف - از پی کسی فراشدن -
الکوف - دراز وبلند شدن -
البوق والبؤوق - مصدر باقتهم البائقة ای اصابتهم الداهیة -
التوق والتوقان - آرزو خواستن -
الحوق - خانه روفتن -
الذوق والذؤوق والذواق والذوقان والمذاق والمذاقة چشیدن والذوق - آزمودن -
الروق - نیک آمدن وصافی شدن شراب
السوق والسیاق والمساق - راندن
السیاق - جان کندن السوق مهر فرستادن ساقت الی امراته صداقها -
الشوق - آرزومند گردانیدن -
الطوق - الطاقة -
العوق - بازداشتن -

اَلفَوقُ ـ درگذشتن از کسے در فضل و فوق
شکستن اَلفُوَاقُ ـ هلاک بر کسی افتادن ـ
اَلفُؤُوقُ ـ جان کندن ـ
اَلمُوقُ ـ ارزان شدن اخریان اَلمُوقُ
وَالمُوَاقُ وَالمُؤُوقُ ـ احمق شدن ـ
اَلبَوکُ ـ کشتی کردن خر و فربه شدن
شتر و شوریدن آب یقال بَاکَ القَنی یَبُوکُهَا
بَوکًا وهی جمع قناة الماء ومنه الحدیث
انهم یاتون و کوکون ـ تبوک بقدح
فلذلک سمیت تبوک ای یحرکونه لیخرج
السهم منه الماء فی الحدیث ثم یبوکها
من راحته اے یدور النبعۃ ـ
الحوک والحیاکۃ ـ بافتن ـ
اَلدَّوکُ وَالمَدَاکُ ـ سودن بات القوم
یدوکون دوکا اے باتوا فی اختلاط و دوار
الشوکُ ـ خار در تن شدن و خار در تن
کسے کردن ـ
اللوکُ ـ خائیدن ـ
البولُ ـ بول کردن ـ
الحولُ والحولان والتحوال ـ گشتن
جلت من ہذا ای اخترتہ منہ ـ
الحولُ والحولان ـ سال برگشتن والحول
والحوال ـ از جای بجای شدن والحول

جدا لی افگندن و یکسان شدن و گشتن
کوشہ آدمی از حال خویش و کمان خمیدن
و کذلک کل متحرک فی دور الحول ـ
از عہد گشتن و بر پشت ستور جستن وحادت
الناقۃ حیالا اذا ضربہا الفحل فلم تحمل و کذلک النخل
الحول نیکو تعہد کردن یعدی بعلی و فی الحدیث ۱۸
لا تخول علیک ای التکبر والخول التکبر ـ
اَلدَّولَۃُ ـ دولت دادن و دالت الایام
ای دارت و دال الثوب ای بلی ـ
اَلزَّوَالُ وَالزَّوِیلُ وَالزُّوَالُ ـ گشتن ـ
الشولُ ـ برداشتن بار و شتر دنبال را و یعدی
بالباء و برداشته شدن دنبال و آن حالی برآمدن
یک کفہ ترازو ـ
اَلصَّولُ وَالصَّولَۃُ وَالمَصَالُ ـ حملہ کردن
و جہیل لہ کذا ای اتیح لہ ـ
اَلطَّولُ ـ دراز شدن الطول بدراز
و بفضل غلبہ کردن بکسے فضل کردن یعدی بعلی
اَلعَولُ ـ میل کردن جور کردن غلبہ کردن
والماضی من ہذا عیل منہ قولہم عیل صبری
و بزرگ شدن کار و بسیار عیال شدن ہذا عن
الکسائی والجید اعال والعول عول الفریضۃ
و قد عالت ای ارتفعت وہو ان یدخل
سہاما فتدخل النقصان علی اہل الفرائض

وقيل هو ماخوذ من العول الذي هو الميل

العيالة والعول والعوول - كسے را در عيال خويش داشتن -

الغول - ہلاک کردن ناگاه فرا گرفتن -

القول والقولة والقيل والقال والمقال والتقوال - گفتن والقول قد يراد به النطق والكلام كقول الراجز امتلأ الحوض وقال قطنى مهلا رويدا قد ملأت بطنى وفي القرآن انما يقول له كن فيكون اى يكونه فيكون وهذا مذهب جماعة من النحويين وفي حديث فتكلف بالعز وقال اى اتصل بالعز وغلب به وفي حديث آخر وان قال لغيره اى حكم وامضى ساس القيل وهو الملك ينفذ قوله وحكمه وفي الحديث القوال من انيابه بالظلمة وفي حديث آخر البر تقولون بهن اى تظنون در دن -

الاول والاول - بسيار مال شدن والفعل يفعل ويفعل -

النول - عطا دادن يقال نلت له بالعطية ونلته العطية ومنه ما نولك ان تفعل كذا اى ما ينبغي لك وتفصيله اى ينبغي لك من العطية ماسن نوالك في الحديث وقد نال التحيل به حان الرحيل ومنه الحديث الحسن بانال لهم ان يفقهوا اى الم يان لهم

الهول - ترسانيدن -

٩ الحوم والحومان - گرد چيزى گرديدن

الدوم والدوام والديمومة - همیشه بودن والفعل يفعل ويفعل وفعل يفعل لغة وهى شاذة ودام الشئ اى سكن ومنه الحديث في الماء الدائم اى الساكن -

الروم والمرام - جستن ومنه الروم في الحركة فصوت ضعيف لانك تروم الحركة ولا تتمها

السوم - زود بگذشتن وچرا کردن چاروای وبيع چشانيدن وبها کردن -

الصوم والصيام - روزه داشتن - والصوم - روز به نیمه رسیدن وسرگین کردن شترمرغ وآرمیدن باد وایستادن ستور بی علف وبیکار -

العوم - آشنا کردن در آب -

القيام - برخاستن وافزودن آب وروان شدن بازار وکساد شدن آن وایستادن ستور از ماندگی وبسر بردن کار وپیدا شدن لباب ومنه في الحديث ان لا اخر الا قائما اى متمسكا بدينى وقيل لا اتابعك الا على الاسلام

الكوم - گشنی کردن اسب -

اللوم واللومة واللائمة والملامة والملام

یسوم یسمن والنعت ملوم وجاء ملیم ایضا
یلیم الرجل فهو ملوم ومعناه بر ساقم
النوه - ظاهر کردن کسے را بجواب
البون - افزون آمدن از کسے در فضل ٥
والبون - البعد -
الخون والخیانة والمخانة والخائنة
خیانت کردن ویتعدی الی المفعولین بنفسه
الدون - خسیس شدن عن بعضهم
الدون - آراستن -
الصون والصیان والصیانة - نگاه داشتن
والمفعول مصون ومصوون ولا یقال مصان
وصان الفرس اذا قام علی طرف حافره من وجا حفی
العون والعون - کدبانو شدن -
الکون - پیدائی کردن ویتعدی بعلی الاول
والکینونة - بودن واصل کینونة کیونونة ٦
فیعلولة فقلبت الواو التی بعد الیاء یاء وادغمت
الساکنة فی المتحرکة فصارت کینونة ثم خففت
والزمت التخفیف خلاف باب سید ومیت
لان هذه اثقل من ذلک فصارت کینونة
علی فعلولة والی هذا القول ذهب ابن جنی
حیث قال حذفت عینها وصارت یاء فعلولة
عوضا منها وکذلک القول فیما کان علی هذا الوزن
من هذا الباب -

المون - مؤنت کسی کشیدن -
الهون والهوان - خوار شدن الهون
آسان شدن ویتعدی بعلی -
باهستگی کاری رفتن [illegible]
الشوه - زشت شدن قبیح الرجل آفت رسید
[illegible]
[illegible]
[illegible]
القوه - سخن گفتن ویتعدی بالباء -
الموه والموه - پدید آمدن آب چاه وبسیار
شدن آن والغالب یفعل یفعل فاب آمدن
درشتی والموه - کسی را آب دادن [illegible]
النوه - بلند گردیدن وشدن نبات [illegible]

ومن الناقص

الجبا - گرد کردن خراج وآب -
الحبو - خزیدن کودک بر سرین پیش آید
[illegible]
[illegible]
الحبوة والحباء - عطا دادن ویتعدی الی
المفعول الثانی بالباء وبنفسه -
الخبو - فرو نشستن زبانه آتش -
الدجو - تاریک شدن [illegible]

وفعل لغة فی هذا ۔
الصَّبْوُ ۔ باد صبا گردیدن الصَّبْوَة
والصَّبِیّ والصَّبُوُّ المیل الی الجهل والفتوة
الصَّبْوُ ۔ بگردانیدن آتش چیزیرا ۔
القَفْوُ ۔ خواندن ولیطی لغة ۔
القَبْوُ ۔ گرد کردن وبسم کردن حرکت
وهذا عن اهل المدینة وفی الحدیث قبوا وقبقبوا
من قبوت البناء ای رفعته ۔
الکَبْوُ والکُبُوُّ ۔ بر روی افتادن والکبو
آتش را آتش زنه وخوی از اسپ بیرون
نا آمدن وآب از کوزه ومانند آن ریختن و
کبت النار اذا علاها الرماد والجمر تحته ۔
الشَّبْوُ ۔ واپس جستن شمشیر وچشم از چیزی
وبجای ماندن اسب وتیغ شا الشیء یعنی تجافی وشبا
الکَبْوُ ۔ گرد بر خاستن وفسرده مردن آتش ۔
الخَبْوُ ۔ سیک دیدن وباز نوردیدن سیم
الدَّأْوُ ۔ قوی کردن وسست کردن
وهذا من الاضداد والدّرق کشیدن زیاده
واشارت کردن بسر والثالث والرابع
یهمان بالباء ۔
الشَّتْوُ ۔ زمستان بجای ایستادن وروزگار قحط شدن
العَتْوُ والعُتِیّ ۔ بیفرمانی کردن العِتِیّ
بنابت پیری رسیدن ومنه قراة ابن مسعود

عتیا بفتح العین ۔
القَتْوُ والمَقْتَی ۔ خدمت کردن ۔
الکَثْوُ ۔ کام خود نهادن ۔
المَتْوُ ۔ کشیدن ۔
الجُثُوُّ والجُثِیّ ۔ بزانو در نشستن ویعدی بعلی
الحَثْوُ ۔ خاک پاشیدن واندک دادن عطا
العُثُوُّ ۔ فساد کردن عثا السیل المرتع عثوا
وعثوا وعثارا اذا رجع بعضه الی البعض وذهب علیه وقد
النَّثْوُ ۔ آشکارا کردن خبر ۔
الجَخْوُ ۔ ایستادن بجای وبخیلی کردن بخبر
ومن هذا سمی الرجل جخوة ویعتبان بالباء
وتملیه کردن کسی را ببرد واجخوه خیر ای الظن
الدُّجُوُّ ۔ تاریک شدن شب الاصمعی دجا
اللیل انما هو البس کل شیء ولیس هو من الظلمة
قال ومنه قولهم دجا الاسلام ای قوی والبس کل شیء ۔
الدُّجُوُّ والدَّجَاء والدَّجَاوَة ۔ امید داشتن
الدُّجُوُّ والدَّجَاء ۔ ترسیدن ۔
الدَّجَاء ۔ مصدر رجا الزرع الحوله الحبة ترجیته
السَّجْوُ ۔ آرامیدن شب ودریا وپلک چشم ۔
السَّجْوُ ۔ اندوهگین کردن ۔
العَجْوُ ۔ شیر دادن مادر بچه را ۔
الفَجْوُ ۔ دو کران از دسته دور کردن ۔
النَّجَاة والنَّجَاء ۔ رستن النجا والنجاء مشتقة فی

القَسَاءُ والقُسُوُّ سخت وخشک شدن
القُسِیُّ - بغایت پیری رسیدن اَقسُو
درشت شدن از کار و زفت شدن
نبات وقیل لغة فی هذا وعسی من افعال المقاربة
وفیه طمع اشفاق وهو غیر متصرف یقال
عسیت ان افعل ذاک وعسی بالکسر ایضا والفتح اجود وانعست
من هذا العسی یقال هو عسی بذلک -
الغَسْوُ تاریک شدن شب وفعل یفعل
لغة فیه وهی شاذة -
الفَسْوُ معروف -
القَسْوَةُ والقَسَاءُ والقَسَاوَةُ والقُسِیُّ
سخت دل شدن القَشْوُ به نهر شیدن [illegible]
الکَسْوَةُ جامه پوشانیدن -
الکُشُوُّ گزیدن -
الخَشْوُ خرما بد بار آوردن -
الرَّشْوَةُ رشوت دادن -
العَشْوُ شام دادن و شام خوردن و از
کسی عراض کردن وعشا الیه عشوا اذا ضعف
بصره وهما یأتیان بمعنی الکیمیا فسر قوله تعالی
ومن یعش عن ذکر الرحمن العُشُوُّ نزدیک
آتش شدن برای بردن مع ضعف البصر
یقال عشوته قصدته لیلا هذا هو الاصل
ثم صار کل قاصد عاشیا -

الفُشُوُّ آشکار شدن خبر -
القَشْوُ پوست باز کردن -
الحَصْوُ المنع -
الشَّصْوُ چشم بر باز ماندن وارتفاع
السحابة ویدا المیت ورجلاه وقوائم العقرب
والملوك قیل شصا شصیا -
العَصْوُ بعصا زدن و بستن جراحت -
القَصْوُ کران اشتر وگوسپند بریدن یقال
شاة قصواء وناقة قصواء ولا یقال جمل
اقصی وانما یقال مقصو ومقصی القصو
دور شدن والنعت قاص وقصی -
اللَّصْوُ الانضمام لریبة
النَّصْوُ پیشانی گرفتن فی الحدیث [illegible]
[illegible] -
القَضْوُ آتش افروختن -
[illegible] تلف کردن [illegible] -
[illegible] -
القَضَاءُ [illegible] شدن [illegible] علی الامر
[illegible] -
النَّضْوُ جامه [illegible] قطع کردن
مسافت و زائل شدن خضاب [illegible]
الغَضِیُّ سبقت کردن [illegible]
الغَطْوُ [illegible] الشیء [illegible] ومنه الحدیث

فصل الخاء —
الخطو — گام نهادن —
الخطو — گرفتن بیضه بدست یا بالباد ... بیک
گام فراخ نهادن اسپ سقاالرحمن او
علی الناقة اذا ادخل یده فی رحمها
فیخرج ما فیها من ماء الفحل لئلا تلقح الناقة —
الخطو — فرا گرفتن و غلبه کردن کسی را
بخوض کردن در کاری —
الغطو — تاریک شدن شب —
القطو — گام خورد نهادن از نشاط —
المطو — نیک راندن ستور در سفر والترکیب
یدل علی مد فی الشیء وامتداد و فی الحدیث
انطا ای اسکت —
البلو — گنده شدن گوشت المنطو
والکلو والبطو وقیل البطو اتباع
الخطو ولم یبنی الفعل منه —
العفو — خیانت کردن —
الصفو — خورک شدن و منه الشفوت
الدعاء والمدعات — بدعوت خواندن
والدعاء والدعایة — کالشکایة والدعوی
خواندن یقال دعوت الله له بالخیر وعلیه بالشر
دعاء وقیل فی قوله تعالی تدعوا من ادبر
وتولی ای تعذب قولهم دعاه الله ای

عذبه وهذا قول المبرد وقد جاء دعوته زیدا
بمعنی سمیته وهو فی التعدی کالاختیار —
الدغو — باز ایستادن —
الثغو والثغو — گشتی کردن اشتر —
الثغاء والثاغیة — بانگ کردن گوسپند
الرغاء والراغیة — بانگ کردن شتر
الضغو والضغو — بجسپیدن والنابغفوه یفعل
الضغو والضغاء — بانگ کردن روباه و گربه
الطاغوت والطغیان والطغوان والطغا
والطغو والطغوی — از حد در گذشتن و فعل
یفعل و فعل یفعل لغتان فیه و وزن طاغوت
فلعوت واصله فعلوت و فی الحدیث اذا افنا
ای اذا اغوت —
اللغو واللاغیة — نا فرجام گفتن —
ولغاه — ای اتبعه —
الجفاء — جفا کردن و قرار نا گرفتن چیزی
بر جای خویش و هذا یعدی بعن —
الحفو — باز داشتن —
الخفو — بر درخشیدن برق ضعیف —
الدفو — تمام کردن خسته —
الرفو — رفو گفتن و آرام دادن —
الشفو — شتافتن در رفتن و در پدید آمدن —
الشفا — ساقی شدن و صغوت القدر

اخافت صفوها وصفت الناقة بسیار شیر شدن
الصفو والصفو تمام شدن ودراز شدن
والصفو بسیار شدن مال وغیره۔
الطفو والطفو بر سر آب آمدن چیزے
ومر الظبی یطفو ویصفو اذا خف علی الارض
واشتد عدوه۔
العفو جرم از کسے فراگذاشتن وبی طلب
نزدیک کسی شدن بامید احسان ونابدید
کردن اثر وبسیار گردانیدن العفو
بسیار شدن ومنه الحدیث وعفا الوبر
العفاء ناپدید شدن اثر وعفوت له من
المرق اذا غرفت له ولا وافرته وعفوت
القدر اذا ترکت فی اسفلها شیئا وفی الحدیث
فعفوت عفوة ای نمت نومة خفیفة والعفو
اغفی وقلما یقال غفا۔
القفو والقفو از پے فرا شدن والقفو
صریح قذف گفتن وطعام بعین فیهمان دادن
الهفو پرانیدن مرغ وگرسنه شدن
الهفوة الزلة والهفو والهفو صوف
وپران بهوا پریده شدن۔
خفی الرجل فهو مخفو اصابه وجع فی البطن (٥)
اللقو واللقاء واللقی فالتقاء۔
بانگ کردن خروس۔

الشقو غلبه کردن کسے را بشقاوت۔
العقو قلب العوق لقی الرجل فهو ملقو اذا اصابه
اللقوة۔ وهی داء فی الوجه۔
المقو روشن گردانیدن وروشن کردن آینه
ودندان وشمشیر وغیره۔
النقو مغز از استخوان بیرون کردن۔
ال الذکا۔ مقصور افروخته شدن آتش۔
الرکو گناه بر کسی نهادن ومصدر رکوت
الشیء اصلحته وشددته ورکوت الحمل علیه
ضاعفته وفی الحدیث ارکوا هذین یعنی اخرهما
یقال رکاه یرکوه اذا اخره۔
الزکاء بالمد کشت وزیادت شدن
وبصلاح آمدن وبناز زیستن در خصب۔
والزکو والزکاء بالمد کودک
وهذا الامر لایزکو بفلان ای لایلیق۔
الشکو والشکایة والشکاء والشکاة
والشکیة گله کردن۔
العکو دنبال ستور بستن وفرو زلفان شتر
والترکیب یدل علی تجمع وغلظ۔
المکاء والمکو شخولیدن والمکاء مصدر
مکت استه اذا کانت مفتوحة۔
ب البلو والبلاء الاختبار ویکون بالخیر
والشر وقوله تعالی ونبلوا اخبارکم ای نکشف

و اظهر و جاز ان یوضع البلو موضع الکشف
لان القصد بالبلو الکشف فجاز ان تفسیر
بما یؤل الیه —
اَلتِّلاوَة — خواندن التُّلُوُّ و التِّلْو —
از پی فرا شدن و التُّلُوُّ — وا گذاشتن کسی
اَلجَلْوَة — بالفتح از خانمان بیرون کردن
و بیرون شدن و روشن شدن الجَلاءُ
و الجِلْوَة — عروس جلوه کردن و جلاها
زوجها وصیفًا ای اعطاها و الجلاء زدودن
و اندوه وا بردن و الجلاء و الجلو سیشم
روشن کردن ببصر —
اَلحَلاوَة — شیرین شدن و یقال حلا الشیء
فی عینی یحلو حلاوة و قال الاصمعی حلی فی
عینی بالکسر حلا فی فمی بالفتح الحلو و الحلوان
کسی را چیزی دادن بمعنی که کننده باشد بسهم
بهبه و حلوت المرأة و حلیت حلوا و حلیا اذا
جعلت لها حلیا —
اَلخُلُوّ — خالی شدن و گذشتن الخلوة —
و الخلاء — خلوت کردن با کسی یقال خلا
به و الیه بمعنی واحد و خلوت به ای تخبرته
اَلدَّلْو — دلو انجا و بر کشیدن و جاء الدلو
بمعنی الاداء فی الشعر و آهسته راندن شتر
و دلوت بفلان الیک اذا استشفعت به الیه —

اَلسُّلُوّ — زائل شدن اندوه و عشق و یقال
بین فعل یفعل کلاهما بالفتح لغة فیه شاذة
اَلشَّلْو — بستن پای بچه چهار پای که شکل ارد
اَلعُلُوّ — گردنکشی کردن و بلند شدن قوی
گشتن بکاری و بر زبر چیزی شدن و
غلبه کردن بر کسی را و علاه بالسیف ای ضربه
و التركیب یدل علی السمو و الارتفاع ومع کثرة
اَلغُلُوّ — از حد اندر گذشتن الغلاء گران
شدن نرخ الغلو تیر بهوا اندر انداختن
تا کدام دورتر شود —
اَلفَلْو — از شیر باز کردن و پروردن ستور
بر سر زدن —
اَلقَلْو — برو دله باختن و گندم و غیره بریان
بریان کردن و قلا الحمار الاتن ای طردها
و قلت الناقة براکبها قلوا اذا تقدمت به
٩ اَلسُّمُوّ — بلند شدن السماوة — حمل بردن
نخل بسیار و قد سموا اذا خرجوا للصید —
اَلطُّمُوّ — بر آمدن دریا و رود و فی الحدیث
تطمو الی هذه مرة ای تخضع و تذل —
اَلعَمْو — سقف پوشیدن و فی الحدیث اکمو
ای استرها و روی اکموها ای ارفعوها
من الکومة و هی التربة المشرفة —
اَلضُّحُوّ — النهار و الضحی —

اَلحُنُوُّ والحُنُوُّ - مهربانی کردن ویتعدی بعلی
اَلحُنُوُّ والحِنَایَةُ - خم دادن الماضی حَنَوتُ
وحَنَیتُ ومصدره الحَنیُ وحنت النَّعجَةُ
تَحنُو اذا اشتهت الفحل فهی حانٍ بها حنَارَکہ
اَلدُّنُوُّ - نزدیک آمدن - اَلدَّنَاءَةُ - ناکس
وفرومایه شدن -
اَلرُّنُوُّ - بالا پیوسته نگریستن ویتعدی بالی -
اَلرُّنَاءُ - بانگ کردن -
اَلشُّنُوُّ - آب کشیدن آب دادن گاو ومیغ زمین را
اَلعُنُوُّ - فروتنی نمودن ومقیم بودن بجاے
دراسیری وپدید آمدن نبات ولیفعل لغة فی ل
هذا عن الکسائی وعنوت الشیٔ اخرجته واظهرته
وعنت به امور نزلت -
اَلقُنُوُّ والقُنُوَةُ - وانهادن مال وجز آن - ۹
اَلمُنُوُّ - آزمودن ومنیت لغة -
اَلدَّهوُ والدَّهَاءُ والدَّهَاءَةُ والدَّاهِیَةُ ه
داهی شدن ودهی یدهی دهیا لغة فیه -
اَلرَّهوُ رفتن بنرمی وآرامیدن دریا
ومیان پاے از هم باز نهادن -
اَلزَّهوُ - کبر نمودن والماضی منه فعل الامر
من هذا القبیل عنی زهی الرجل عنی بالامر ی
ونتجت الناقة وما اشبها العقل وعلی بن یزید یا
بز هو بهذا المعنی ومنه ما دو سرخ و زرد شدن

غورهٔ خرما ونزدیک آمدن نره گوسپند وبرست ع
الابل زهوا اذا سارت بعد الورد لیلة او اکثر
وزهوتها انا یتعدی ولا یتعدی -
اَلسَّهوُ والسُّهُوُّ - غافل شدن -
اَلشَّهوَةُ والشُّهُوُّ - آرزو بردن -
اَلطَّهوُ - پختن گوشت وبشدن در زمین -
اَللَّهوُ والمَلهَی - بازی کردن موت البقرة
مهافی بیاضها صافی شدن -
اَلنَّهیُ والنَّهوُ - عن العیبتی -

ومن مهموز الجیم

اَلاَکلُ - گرد کردن شتر و راندن آن ویفعل ل
لغة ولشک گرد کردن -
اَلاُبُودُ - رسیدن والغایب یفعل ویفعل
اَلاَخذُ والتَّاخَاذُ - فراگرفتن یعدی بالباد ٠٩
وبنفسه ویستعمل فی معان کثیرة منها ان یدل
علی العقاب کقوله تعالی فاخذناهم بالباساء ه
وکذلک اخذتک وغیرها ومنها ان یستعمل
للمقاربة کقولهم اخذ یقول کذا ومنها ان
یتلقی بما یتلقی به القسم کقوله تعالی واذ اخذ الله
میثاق الذین اوتوا الکتاب لتبیننه للناس
اَلاَثرُ والاَثَارَةُ - روایت کردن - ی
اَلاَجرُ - مزد دادن ویفعل لغة و مزد در کسی دادن
والاجر والاجور - استخوان بشکستن در دستین

والغابر یفعُل ویفعِل۔
الاَمر۔ فرمان دادن ویعدی الی المفعول الثانی
بنفسه وبالباء وحکم کحکم الاختیار وبسیار کردن
الاَمارة والامرة۔ امیر شدن والماضی
فعَل وفعُل ومصدرهما الاَمارة۔
الاَبْق۔ بگریختن۔
الاَسْك۔ مقیم شدن وچسپیدن شتر ودرخت
اراک را وپیوسته در شوره بودن وبه شدن
جراحت والغابر من هذا بالضم لاغیر۔
الاَلْك۔ الکام خاییدن۔
الاَبْل۔ بسنده کردن چارپای بگیاه از آب
الاَجْل۔ شور انگیختن الاُجول التاخر
الاُفول۔ فروشدن آفتاب ماهتاب ستاره
والغابر من الاِباق الی ههنا یفعُل ویفعِل
سوی الالك والاجل۔
الاَکل والماکل۔ خوردن۔
الاَمل والاَملة۔ امید داشتن۔
الاَهل۔ کدخدائی شدن۔
الاَبْن۔ متهم کردن وفی الحدیث لاتؤبن فیه ض
الحرم ای لایذکرن بقبیح کان یصان مجلسه
عن رفث القول
الاَجْن والاُجون والاَسون گندیدن
آب از حال خویش والغابر من الاَبل الی الاَسون ن

یفعُل ویفعِل والامر من الاَخذ والامر والاکل
خذ ومُر وکل ویجوز اُفعُل من الامر العاید لی
علیه قوله تعالی وأمر اهلك بالصلوة وباقی الباب
علی القیاس وهو افعُل۔

ومن المهموز الفاء والمضاعف

ض الاَبّ والاِباب والاِبابة۔ ساختن رفتن
ن را وعزم کردن بران والاَبّ۔ دست بشمشیر
زدن از بهر کشیدن۔
ن الاَتّ۔ غلبه کردن بحجت۔
ض الاَجّ۔ دویدن شتر مرغ الاَجیج زبانه زدن
ن آتش الاُجوج۔ شور شدن آب الاَجیج
خفیدن شتر مرغ۔
ن الاَدّ۔ نالیدن اشتر الی غلبه وکسی بلائی رسانیدن
ن الاَرّ۔ جماع کردن وآتش افروختن۔
ن الاَزّ۔ بجوشیدن دیگ الاَزّ الاَزیز
والتَّأزیز۔ بهم در شدن وبا هم آوردن۔
ض الاَسّ۔ مصدر اَسّ التشات ای حرکها
وقال اس واس النار اذا بناه علی ساسیں
ض الاَشّ۔ قیام البعض علی البعض للشر لا للخیر
ض الاَصّ۔ سخت شدن۔
ض الاَضّ۔ الالجاء والاضطرار والغابر یفعُل ویفعِل شکستن
ض الاَفّ۔ اف کردن والغابر یفعِل ویفعُل۔
ن الاَلّ۔ تیز زدن وصافی شدن کونه بشتافتن

اَلْاَمَامَةُ وَالْاِمَّةُ - امامی کردن اَلْاَمُّ - آهنگ کردن یقال اَمَّهُ وَیَمَّمَهُ بالتخفیف شکستن چنانکه بجایگاه مغز رسد اَلْاُمُومَةُ - مادر گشتن -

ومن الاجوف المهموز الفاء

اَلْاَوْبُ وَالْاَوْبَةُ وَالْاِیَابُ وَالْاِیَابَةُ - بازگشتن وَالْاُؤُوبُ - فروشدن آفتاب بمورد آمدن وبسیج آوردن ومائل گشتن آفتاب بآخر روز -

اَلْاَوْسُ وَالْاِیَاسُ - عطا دادن وَالْاَوْسُ عوض دادن -

اَلْاَوْفُ - آفت رسیدن ومن الماضی فعل ومنه یقال زرع مَؤُوفٌ ومَاوُوفٌ -

اَلْاَوْلُ - بازگشتن وستبر شدن انگبین ونحوه وآل الامی اصلحه وساسه وآل الامیر رعیته اَوْلًا وَاِیَالًا ای ساسیا واحسن سیاستهما

اَلْاَوْنُ - آهستگی وچربی کردن ونیز رفتن -

اَلْاَوْهُ - آوه کردن -

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلْاُبُوَّةُ - پدر شدن اَلْاَبْوُ وَالْاِبَاوَةُ پرورش

اَلْاَتْوُ وَالْاِتَاوَةُ - آمدن والغائب یاتو والعرف یاتی وهو متعد بنفسه انما قال الله تعالى واتو النخل لانه حمله على الاشراف اَلْاَتْوُ وَالْاِتَاوَةُ خراج دادن اَلْاَتَاةُ - بار دادن خرما وکشت

اَلْاَثْوُ وَالْاِثَاوَةُ وَالْاِثَايَةُ وَالْاَثْيُ - سخن چینی کردن ویتعدی بالباء والغائب یفعل ویفعل -

اَلْاُخُوَّةُ - برادر شدن

اَلْاَدْوُ وَالْاَدْیُ - فریفتن والغائب یفعل ویفعل

اَلْاَسْوُ وَالْاَسْيُ - داروکردن جراحت ونیک کردن میان قوم -

اَلْاَلْوُ - تقصیر کردن وتوانستن والاُلُوَّةُ ای الیمین

اَلْاُمُوَّةُ - پرستار شدن اَلْاُمُوُّ گربه بانگ کردن

ومن الناقص المهموز العين

اَلدَّاْوُ - مثل الدار -

اَلسَّاْوُ - غمگین کردن -

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْبَوْءُ وَالْبُوُءُ - بازگشتن اَلْبَوَاءُ قرار دادن وهمتا بودن در قصاص ویتعدی الجمیع بالباء

اَلسَّوْءُ وَالسَّوَاءَةُ وَالسَّوَائِیَةُ وَالْمَسَاءَةُ وَالْمَسَائِیَةُ وَالْمَسَائِیَّةُ - غمگین کردن وسار الشیء اذا قبح ومنه سار شلا فعی اذا قبح ومنه سیئت وجوه الذین کفروا وسوت به ظنا کمانی بد بردم بوی

اَلضَّوْءُ وَالضَّوُّ وَالضِّیَاءُ - روشن شدن

طَاقَ یَطُوقُ - علی وزن قال یقول ای جاز وذهب وطلی علی فیعل منه ومن خفه سرا طری المناهل فقد اخطار -

اَلْمُوَاءُ ـ بانگ کردن گربه ـ
اَلنَّوْءُ وَالتَّنْوَاءُ ـ بگرانی برخواستن لِتَوُّ
گران کردن وبیفتادن ـ
اَلْهَوْءُ ـ قصد بزرگی کردن تُبُّوبخیر ای ذهبت

باب فَعَلَ يَفْعِلُ بالكسر من السالم بفتح العين في الماضي وكسرها في المستقبل

اَلْتَّرْبُ ـ خاک برچیزے کردن ـ
اَلثَّلْبُ ـ نقص کردن ـ
اَلْجَدْبُ ـ عیب کردن ـ
اَلْجَذْبُ ـ کشیدن واسپ کره از شیر
باز کردن وبیشترے از راه بگذشتن ـ
اَلْجُلُوبُ وَالْجَلْبُ ـ پوست فراآوردن
جراحت والنابيفعل ويفعل ـ
اَلْحَصْبُ ـ سنگ انداختن ـ
اَلْحَضْبُ ـ افروختن آتش ـ
اَلْحَلْبُ ـ بهم جمع کردن وهمه آوردن دیگ کسے
اَلْخَزْبُ ـ شگافتن پوست باگوشت وگزیدن مار
اَلْخَشْبُ ـ آمیختن وتیز تراشیدن اول بار
وشعر گفتن چنانکه آید بیتوق ـ
اَلْخَضْبُ ـ سبز شدن درخت اَلْخِضَابُ
اَلْخَضْبُ ـ خضاب کردن ـ
اَلشَّذْبُ ـ پوست از چوب باز کردن ـ
اَلشُّطُوبُ ـ دور شدن في الحديث فشطب

الشحج اى عذل ـ
اَلضَّرْبُ ـ شیر بهم وشیدن وبعل
باز داشتن وضرب الصبي يليمن اذا
كان يماث يوما ما الاجمد ـ
اَلصَّلْبُ ـ بردار کردن وتب گرم شدن بعلي
اَلضَّرْبُ وَالْمَضْرَبُ وَالضِّرَابُ زدن
اَلضَّرْبُ وَالْمَضْرَبُ ـ رفتن والضراب
پیلکردن دست کسی بال وکو وبستن
وپیک یعلي وضربت عنه اى تركته وامسكت
عنه ومنه افنضرب عنكم الذكر صفحا وضربت
الارض خرجت الطير اشرنا مدبرة في قوله تعالى
فضربنا على اذانهم اى منعناهم ان يسمعوا لان
النائم اذا سمع انتبه والمعنى انمناهم وسمناهم
اسم الضراب گشنی کردن شتر القرآن
جستن جراحت وريش اندر درد ـ
اَلْعَسْبُ ـ گشنی کردن ومزد دادن گشن
اَلْعَصْبُ ـ گرد آمدن شتر بر آب وفعل اللغة
فيه وضعوا سر درختها شدن ويعدى بالباء
ونفسه سر البستن وشاخهای درخت
بهم بازبستن وبستن ران شتر تا شیرش
دهد گشن تا بیفتد ـ
اَلْعَضْبُ ـ بریدن وبعصا بزدن وبشنام
دادن يقال عضبه اشتمه ـ

اَلقَضْبُ بضم بستدن و یعدی الی المفعول الثانی بعلی و بمن ـ
اَلقَلَبُ و القَلبُ و القَلَبۃُ و القَلْبی غلبه کردن
اَلقَسِیبُ ـ بانگ کردن آب ـ
اَلقَشْبُ ـ زهر دادن و فی الحدیث قشبنی ریحها ای صار ریحها کالسم فی انفی و زهر در طعام کردن کسی را به بدی یاد کردن و فی حدیث عمر من قشبنا اراد آن ریح الطیب فی حال الاحرام قشب آن ریح النتن قشب و فی حدیث انها قشبک المال ای ذهب بعقلک الباب یدل علی شیئین احدهما خفۃ فی الشیء والثانی خلط شیء بشیء ـ
اَلقَصْبُ ـ پاره پاره کردن گوشت و چیز کردن و نای زدن و قصب البعیر ای تنع من شرب الماء قبل ان یروی و قصبتہ انا فهو بعیر قاصب و ناقۃ قاصب ایضا ـ
اَلقَضْبُ ـ بریدن و به قضیب زدن ـ
اَلقَطْبُ و القُطُوبُ ـ پیشانی فراهم کشیدن ـ
اَلقَطْبُ ـ آمیختن شراب بدیگری گوشه جوال در پاره در هم افگندن ـ
اَلقَلْبُ ـ بازگردانیدن و بازگردانیدن و برول زدن و دل خرما کشیدن از سر شکم خورده خرما ـ

اَلکَثْبُ ـ فراهم آوردن و فی الحدیث اذا اکثبوکم ای قربوا منکم ـ
اَلکِذْبُ و الکِذِبُ و الکاذِبَۃُ و الکِذّابُ و المَکذُوبُ و المَکذُوبَۃُ و الاُکذُوبَۃُ دروغ گفتن و فی هذا الاصل اشکال و انا اوضحه اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا جاز ان یتسع فی القول فیجعل غیر نطق نحو قد قالت الانساع للبطن الحقی و الامتلاء الحوض و قال قطنی حسبی و کلم ثم قال فی التفکیر غیرها فکذلک یجوز فی الکذب ان یجعل غیر نطق نحو کذب القراطیف و کذب الصبوح و کذب العتیق و کذب علیکم الحج و ما اشبهها و کما ان الخبر عن الشیء علی خلاف ما هو به کان انتفاء الصدق فیه فکذلک کذب فی هذه المواضع یدل علی انتفاع هذه الاشیاء فمعنی کذب القراطیف ای منتفیۃ فاوجدوها بالغارۃ و کذلک کذب العتیق ای الوجود للعتیق الذی هو التمر فاطلبه و اذا لم تجد التمر فکیف تجد من الغبوق و معنی الجمیع ان هذه الاشیا منتفیۃ ای معدومۃ لیس لها وجود فاوجدوها و قیل معنی الجمیع الاغراء و قیل الوجوب مما یقوی القول الاول قوله تعالی لیس لوقعتها کاذبۃ وضع الکاذبۃ موضع الانتفاء و تحریر

ان البارى تعالى نفى الاستغفار بقوله ليس
فاذا انتفى الاستغفار كان اثباتا فيصير التقدير
وقعتها ثابتة وللكلام فى هذا الموضع مجال
وفى ما ذكرت كفاية —

اَلْكَسْبُ — كار كردن و حاصل كردن چيزى را
اَلْكَثْبُ — جامه پوشيدن و كار و پيشه شمردن
اَلْكَسْحُ — گزيدن گژدم و تازيانه زدن
اَلْخَيْبُ — گزيدن گريستن در سينه —
اَلنَّحَابُ اَلْقُحَابُ اَلنَّزِيبُ — بانگ كردن
آهو قال ابن دريد هو للذكر خاصة —
اَلنَّيْبُ وَالتَّنْيِيبُ — پيدا كردن و نصب
كردن حرف و يستعمل فى الاعراب و نشنى كردن
باكسى ليعدى باللام و سرود گفتن بطريق
عرب هذا فى الحديث و نصب القوم ساروا
يومهم و هو سير لين —
اَلنَّعْبُ وَالنَّعِيبُ وَالنُّعَابُ وَالتَّنْعَابُ
وَالنُّعَابُ — بانگ كردن كلاغ و فعل نعل
لغة فيه و نعب الديك على الاستعارة —
اَلْهَدْبُ — دوشيدن و شتر و خر با رفتن —
اَلْهَضْبُ — باران باريدن و هضب
القوم — اذا اندفعوا فى شيء ارتفعت اصواتهم
اَلْبَلْتُ — بريدن —
اَلْفَلْتُ — سر شتن و بهم وام گزاردن —

اَلْخُفُوتُ — بيار ميدن آواز اَلْخُفَاتُ
ناگاه مردن اَلْخَفْتُ — پنهان راز گفتن —
اَلرَّفْتُ — خرد كردن —
اَلسَّبْتُ — موى تراشيدن و شنبه كردن
و بستاب رفتن و گردن زدن و قيام كردن
جهودان بروز شنبه و ارسال الشعر عن العقص
اَلصَّلْتُ — استا نمودن با بلبن لصيلت
و عرق لصيلت اذا كان قليل الدسم كثير الماء
اَلْعَرْتُ — جنبيدن نيزه و درخشيدن برق
اَلْعَفْتُ — پيچانيدن دست تا بشكند
و شكستن سخن از لكنت —
اَلْعَمْتُ — كرو شفقة كردن و شيم از بهر رفتن حمد
الطعام عمتا اذا ثقل على قلبه —
اَلْقَرْفُ — خشك شدن خون و ريختن
اَلْكَبْتُ — بر روى افگندن و هلاك كردن
و خوار كردن و واگردانيدن و پيچانيدن چيزى
اَلْكَفْتُ — فراهم آوردن و فى الحديث
اكفتوا صبيانكم و شتافتن شتاب راندن و بپيراندن
و صرف الشى عن وجهه —
اَلْفَتُّ — بگردانيدن و پيچانيدن چيزى
و هذا فى الحديث —
اَلنَّحْتُ — تراشيدن و فعل لغة بالفتح
و قرأ الحسن تنحتون من الجبال —

اَلْغَبْثُ ـ تیره انداختن و دیگ از جوشیدن وا زخشم جوشیدن ـ

اَلنَّفِیْثُ ـ کالنفیر الا انه دونه وفی الحدیث فرأیت الشیطان ینفث ای یصوت ـ

اَلْهَبْثُ ـ بشمشیر زدن و کم کردن جاه کسی وکلاهما فی الحدیث ـ

اَلْهَرْتُ ـ دریدن جامه و نیک بخیت گو و طعن کردن در کسی ـ

اَلْهَفْثُ وَالْهَفَاتُ ـ تطایر الشئ لخفته وکل شئ انخفض واتضع فقد هفت ـ

اَلثَّلْثُ ـ سوم شدن و سه یکردن ـ

اَلضَّبْثُ ـ سخت بگرفتن و بیدی بالبار ـ

اَلْعَبْثُ وَالْعَلْثُ وَالْغَبْثُ وَالْغَلْثُ آمیختن وَالْعَلْثُ ـ بیرون نا آمدن آتش از آتش زنه فرشت کبده قدتا ای نترسه ـ

اَلنَّفْثُ ـ در دمیدن والقاء منها یفعل و یفعل

اَلْعَجُّ ـ چوب زدن العج الحبق ـ

اَلْحَدْجُ ـ پالان شتر و ساز آن بر شتر نهادن و تیز نگریستن بکسی و چیزی بکسی انداختن و گناه کسی بر دیگری نهادن ـ

اَلْحَجْمُ ـ بر زمین زدن و آتش برافروختن

اَلْمَلْجُ ـ پستان مکیدن و یفعل لغة فیه ـ

اَلْجَخْمُ ـ سرخ کردن ـ

باب الجیم

اَلْبَجُّ ـ بعصا زدن وَالْبَجُّ والمُباج ابیق

اَلْخَدْجُ ـ بچه افگندن شتر پیش از وقت و اگر چه تمام خلق شده باشد اَلْخَلْجُ ـ کشیدن و بابرو و بچشم اشارت کردن ـ

اَلدَّبْجُ ـ بیار استن بهار زمین را ـ

اَلدَّلْجُ وَالدَّلَجُ ـ تخشیدن پای زنسوی

اَلثَّلْجُ ـ پر کردن مشک ـ

اَلسَّدْجُ ـ دروغ گفتن ـ

اَلشَّرْجُ ـ بهم آوردن گوشه جوال و خشت را خره کردن ـ

اَلضَّرْجُ ـ شگافتن ـ

اَلْعَسْجُ ـ گردن بازدیدن شتر در وقت رفتن

اَلْعَفْجُ ـ بعصا زدن و جماع کردن ـ

اَلْعَمْجُ ـ زود رفتن ـ

اَلْعَنْجُ ـ عناج ساختن دلو را ـ

اَلْفَلْجُ ـ رهوار رفتن اسپ ـ

اَلْفَحْجُ ـ اندکا اندک خوردن شراب یفعل لغة فیه فلان بحر لا ینزج ای لا ینزح ـ

اَلْفَرْجُ ـ اندوه واپردن والاسم الفرج بالتحریک والترکیب یدل علی تفتح فی الشئ

اَلْفَشْجُ ـ پای زهم باز نهادن برای بول ـ

اَلْفَلْجُ ـ وا بخشیدن و زمین مساحت کردن و نسبت بکسی نهادن فی الحدیث لتبح پای

اى صرع وكذلك اذا سقط من قيام ونجبت
به الارض اذا جلدت به الارض۔
النشيج۔ بيا سختن۔
النجّ۔ الضراط۔
النتج۔ بچه گرفتن از شتر و گوسپند و آنچه
بدان ماند ومنه الحديث هل تنتج ابل لك
اى تولدها فتلى نتاجها النتاج۔ زادن
شتر والفعل من هذا نتجت الناقة۔
النسج۔ بافتن الغائب يفعل ويفعل نسجت الريح
الربع اذا تعاورته ريحان طولا وعرضا تشبيها
بنسج الحائك النشيج۔ گريستن باواز و
آواز دادن مشك و خم و ديگ از جوشيدن
النقف۔ بيرون آمدن چوزه از خايه۔
النفجان۔ برجستن خرگوش وفى الحديث
فنفجت بهم الطريق اى رمت بهم فجأة۔
الهدجان۔ نرم رفتن پيران۔
الهرج۔ بسيار گشتن و گفتن و رفتن اسپ
و در مجامعت افراط كردن۔
الفلج۔ بانگ كردن نحل۔
المنح۔ دادن المنحة لغت۔
النضح والنضوح۔ تراويدن آب از مشك و
عرق از تن۔
النضح۔ آب زدن و تشنگى نشاندن ونضحهم

بالنبل اى رشقهم ونضح عن نفسه اذا دفع عنها
بحجته ونضح بالعرق اى عرق۔
النطح۔ سرون زدن والغائب يفعل ويفعل
النكح والنكاح۔ زن كردن شوى كردن
و مجامعت كردن۔
الفلذ والفلح۔ بانگ كردن نحل وفعل
يفعل لغة فيه۔
النتخ۔ بافتن و بيرون كشيدن چيزى از جا
نتك الرجل كده بالمسئلة ونتخه النساء الرجل
افنادهن امره۔
الجلد۔ بپوست زدن و تازيانه زدن
و جلدة الارض اذا اصابها الجليد وفى الحديث
فجلد بالرجل نوما اى سقط وكان مجالد
مجلدا بالكذب۔
الجمود۔ مقيم شدن۔
الحرد۔ آهنگ كردن ومنه قوله تعالى
وغدوا على حرد قادرين قالوا على قصد
وقالوا على منع من حاردت الابل اذا
قلت البانها الحرود از پستان ...
الحشد۔ فراهم آمدن۔
الحفد والحفود والحفدان۔
شتافتن شتر مرغ و شتر و مردم در خدمت
ومن هذا الباب اليك نسعى ونحفد۔

الحقد - کینه گرفتن والماضی حقد حقداً لغة
الخضد - شکستن بدو دو آوردن چوب
وپیراستن خار ومنه فی سدر مخضود وکل
رطب قضبته فقد خضدته وشل کل القثاء
والعنب وغیرهما وفی الحدیث تارعهم لم تخضد
ای تاتیهم بطراوتها لم یمسها ذبول ولا انصاح
قیل صواحه لم تخضد یقال خضدت الثمرة
خضداً اذا جنیتها ای ما قضمت الثمرة واترفت
الرفد - یاری کردن وعطا دادن مانند
نمدزین ساختن شتررا -
الرقد - هلاک شدن -
الزبد - عطا دادن وشیر جنبانیدن
تا مسکه برآرد -
الشراد والشرود - رمیدن -
الصفد - بند کردن -
الصلود - کند شدن آتش زنه وفی الحدیث
ابیض یصلد ای یبرق ویبص بصیصا -
الضمد - دارو برجراحت بستن ویفعل لغة
ودو دوستکان بهم داشتن ودو رویی کردن
وربما قالوا ضمده بالعصا ضربه بها علی الرأس
العصد - پیچانیدن ومنه العصیدة -
والعصود - مردن -
العضد - درخت بریدن العضدان

صفت رجلیه فوصب من غیر عدوٍ -
العقد والعقود - گره وبیع بستن گینه
بقصد خوردن وپیمان کردن والعقد
ستبر شدن انگبین وغیره وفی الحدیث من
عقد لحیته ای جعدها -
العمد - القصد ویعدی باللام عمدت الشیء
اقمته لعماد وعمده المرض اسقطه والاعتماد
الکثر وعمدت الرکیة کثر ماؤها -
العنود - ستیزه کردن والفاعل عنید وعاند
وعنود ویعند لغة -
العند - ستیزه ونیام کردن والغالب یفعل ویفعل والاتمام الشیء
الفصد - رگ زدن [illegible] -
الفقد والفقدان - گم کردن [illegible]
القرد - [illegible] کردن -
القصد - آهنگ کردن ویعدی فی [illegible]
وباللام وبالی وشکستن چوب وکردن میانه [illegible]
القلد - پیک تافتن رشته -
الکبد - بر جگر زدن وفی الحدیث کبدهم
البرد - ای شق علیهم وضیق -
الکند - بریدن -
اللسد - شیر خوردن بچه [illegible] فعل
فعال لغة ولیسیدن انگبین -
النضد - برهم نهادن -

اَلْهَرْدُ اَلْهَرْتُ - وزرد کردن جامه
و ہذا فی الحدیث -
اَلْجَبْذُ - کشیدن و ہو غیر مقلوب -
اَلْحَنْذُ - بریان کردن گوسپند و مانند آن
و بخوی آوردن اسپ سوختن آفتاب
چیزے را اشنذت الناقة ثم اذا امی لقحت فتبال النتج نہما
اَلْفَلْذُ - پاره دادن از عطا -
اَلنَّبْذُ - افگندن و منه اتخاذ النبیذ -
اَلنَّبَذَانُ - جستن رگ -
اَلتَّبْرُ - شکستن و منه التبر التاسر -
ہلاک شدن و قیل لغة فیه -
اَلثَّمْرُ - خرما دادن -
اَلثُّمُرُ - پخته شدن میوه جدر الشیٔ استیصال
اَلْجُبْرُ - بریدن خرما -
اَلْحَاذُ - اندک دادن و پیوند دردامن
خیمه دادن و گستن گندیشدن چشم از فساد و
اَلْحَضْرُ - زمین کندن و شوخ گرفتن بن دندان
و قیل فی الاغفه ردیئة فی ہذا و لاغر کردن -
اَلْخَصْرُ - خوار داشتن -
اَلْعَذْرُ وَ اَلْعُذُورُ - عذر کردن و یقیل لغة
اَلْقَسْرُ وَ اَلْمَسَارَةُ - کاشتن و قیل یقیل لغة
و کلا ہما قرأ بلال بن ابی بردة و لا تخسروا المیزان -
اَلْخَشْرُ - چیزی بد از میان نیک بیرون آید -

اَلْخَطْرُ وَ اَلْخَطَرَانُ وَ اَلْخَطِيرُ - دنبال جنبانیدن
شتر الخطران - خرامیدن جنبیدن نیزه و خطران
۷۰ اَلزَّفْحُ - ارتفاعه و انخفاضه للطعن -
اَلْخَفْرُ وَ اَلْخِفَارَةُ - زینهار دادن و عهد
بجاے آوردن -
اَلْخَمْرُ - خمر دادن و منه المخمور و شرم
داشتن و پوشیدن گواہی -
اَلدَّفْرُ - الدفع -
اَلزَّبْرُ - تہدید کردن و نبشتن -
اَلزَّحِيرُ - التنفس بشدة و قیل الفعل لغة فیه
اَلزَّفْرُ - برداشتن بار الزفیر اول
بانگ خر و نالیدن و الاسم منه الزفرة
اَلزَّمَارُ - بانگ کردن شتر مرغ -
اَلسَّفْرُ - رفتن و موی روی برہنه کردن
و نبشتن السِّفَارَةُ - نیک کردن میان
قوم السُّفُورُ - بسفر شدن و سفرت البعیر
بالسفار و ہی حدیدة توضع علی انف البعیر
مکان الحکمة من انف الفرس ربما کان خیطا
یشد علی خطام البعیر و یدار علیه و یجعل بقیته زماما
اَلشَّخِيرُ - بانگ کردن خر -
اَلصَّبْرُ - شکیبائی کردن و باز داشتن
و یقال قتل فلان صبرا و حلفت صبرا اذا
حبس علی القتل حتی یقتل و علی الیمین حتی یحلف

الضَّفْرُ شولیدن۔
الضَّبْرُ دست کردن کتاب و نحوه وثب الفرس جامعا قوائمه۔
الضَّفْرُ تافتن رسن بافتن گیسو و نحوه نیز
الطَّمْرُ الذجر هو یفعل لغة فیه عن القتیبی۔
الطُّفُورُ الوثب۔
العَتْرُ والعِتْرَانُ جنبیدن نیزه والعَتْرُ عتیره کشتن وهی ذبیحة کانت تذبح فی رجب فی الجاهلیة۔
العَجْرُ کردن بر دو در آوردن و منه الفرس بیه غیره فی العدو ثم قیل منه الفرس یعجر عجرا اذا مر مسرعا۔
العَذْرُ والعُذْرَی معذور داشتن ومنه الحدیث من یعذرنی من رجل ای من یقوم بعذری ان کافأته علی سوء صنیعه فلا یلومنی بل یلومه۔ العَذْرُ افسار بر اسب کردن وافعل لغة وختنه کردن و بسیار عیب شدن عذره الله من العذرة فهو معذور اذا طلع به وجع الحلق من الدم العَذْرُ المنع الرد۔
العَسْرُ والعُسُورُ دم برداشتن و قوت تنگ ستن بر غریم و یفعل لغة والمفعول شاذ المعسور والمعقول عندهما لا یکون مصدرا عند سیبویه البتة ویتاوله علی انه صفة قال واستغنی بهذا عن غیره وعند غیره یجوز ان یکون مصدرا العُسْرُ والعُسْرَانُ دنبال برداشتن شتر و کذا البازی وعسرت المراة اذا عسر ولادها۔
العَشْرُ دهم شدن و ده یک دادن۔
العَصْرُ افشردن انگور و زیتون وغیره وعصر القوم ای مطروا ومنه قوله تعالی فیه یعصرون ای ینجون من العصر وهو المنجاة۔
العَفْرُ در خاک مالیدن و گشن دادن خرما وعفر الزرع ان یسقی سقیة ثم یترک ایاما لا یسقی فاذا عطش سقوه فیصلح علی ذلک
العَقْرُ پی کردن و ریش کردن و سر درخت خرما بریدن وفی الحدیث ان لا یعقر شجرها ای لا یقطع شجرها وفی حدیث آخر یعقرک الله ای یهلکک فی اصله من عقر النخل وهو ان یقطع روسها فییبس۔
العَکْرُ حمله بردن بکسی العَکْرُ والعُکُورُ واگردیدن والغالب یفعل وافعل۔
الغَدْرُ بیوفائی کردن۔
الغَضْرُ بچسبیدن و دوا داشتن۔
المَغْفِرَةُ والغَفْرُ والغُفْرَانُ آمرزیدن
الغَفْرُ در پوشیدن و بار در بار دان نهادن

وباسر شدن بیماری وجراحت
اَلْفَدْرُ فسرـ الجفور ـ والغابر یفعِل ویفعُل
اَلْفَسْرُ ـ هویدا کردن ونظر الطبیب الی الماء
اَلْفَقْرُ ـ پشت کسے شکستن وفقرت انف
البعیر اذا حززته بحدیدة ثم جعلت علی
موضع الحز الجریر وعلیه فقرناوی لنذ لله
بذلک وتروضه ـ
اَلْقَتْرُ ـ بوی گوشت وسیدن در وقت
پختن وبریان کردن وفعل یفعل لغة فیه ـ
اَلْقَدْرُ وَالْقُدْرَةُ وَالْقُدْرَانُ وَالْقَدَرُ
وَالْقَدَارَةُ ـ توانا شدن ویعدی بعلی
وفعِل یفعَل یفعُل لغات فیه اَلْقَدْرُ ـ
نفقه تنگ داشتن ـ
اَلْقَسْرُ ـ بستم بکارے داشتن ـ
اَلْقَشْرُ ـ پوست باز کردن والغالب یفعِل یفعُل
اَلْقَمْرُ ـ قمار بردن ویفعِل لغة عن القتیبی
اَلْکَسْرُ ـ شکستن وضم الطائر جناحیه عند الانقضاض
اَلْکَشْرُ ـ کماریدن ودندان برهنه کردن ـ
اَلْکَفْرُ ـ پوشیدن ـ
اَلنَّبْرُ ـ همه کردن وبرداشتن ـ
اَلنَّعِیْرُ ـ نعره زدن ودر فتنه شتافتن ـ
اَلنَّفْرُ وَالنُّفُوْرُ ـ بستم بیرون شدن ـ
اَلنَّفْرُ ـ بیرون شدن حاج از منا ـ

اَلْهَبْرُ ـ بریدن گوشت ـ
اَلْهَدْرُ وَالْهَدَرُ ـ باطل شدن خون ـ
اَلْهَدِیْرُ ـ بانگ کردن کبوتر ـ اَلْهَدْرُ
وَالْهَدِیْرُ وَالْهُدَارُ ـ جوشیدن شراب
وَالْهَدْرُ وَالْهَدِیْرُ ـ بانگ کردن شتر گشن
وضربه فهدرت رئته هدورا ای سقطت
اَلْهَذْرُ وَالْهَذَارُ ـ بسیار گفتن والغابر
یفعُل ویفعِل وفی الحدیث تهذرون الدنیا
ای تتوسعون فیها ـ
اَلْهَزْرُ اَلْبَذْرُ اَلْهَصْرُ ـ شکستن وفی الحدیث
ثم هصر ظهره ای ثناه وثنیا شدیدا فی استواء
من رقبته ومتن ظهره ولا یقوسه ولا یتحادب
فی رکوعه هصرت ـ
اَلْغَصْنُ وَبِالْغُصْنِ ـ اذا اخذت براسه
امالته الیک وفی الحدیث فهصروا الی لطنه ای خذبه
١٠ اَلثُّرُوْنُ ـ سخت شدن ـ
اَلْجَلْزُ ـ پے کردن برجای ـ
اَلْجَمْزُ ـ دویدن ویفعل لغة فیه ولکلاهما
قرا الناس لولوا الیه وهم یجمزون مکان یجمحون
اَلْجَلُوْزُ ـ پوشیدن ومنه الجنازة ـ
اَلْحَفْزُ ـ فاسپوختن وفا جنبانیدن ـ
اَلْحَزُّ ـ حزاقة الشی وحز الهم قلبه ای حزه
اَلْخَبْزُ ـ نان پختن ونان دادن ومنیک راندن

والترکیب یدل علی خبط الشیٔ بالید۔
اَلضَّفْزُ۔ علف در دہن شتر کردن و جستن
و ما فی الحدیث و جماع کردن و پویہ رفتن۔
اَلعَجْزُ وَالمَعْجَزُ وَالمَعْجَزَۃُ۔ ناتوان شدن
وَالمَعْجِزُ بکسر الجیم شاذ و کذلک کل ما کان
علی ہذا الوزن من باب فعَل یفعِل فالقیاس
مفعَل بالفتح۔
اَلعَشْزَانُ۔ مشیۃ المقطوع الرجل۔
اَلعَکْزُ۔ باہم آمدن۔
اَلعَفْزُ۔ بسپوختن و جنبانیدن و مانند کاسہ
کہ از پوست خوب باشد نہادن۔
اَلغَمْزُ۔ بچشم نمودن و سخت افشردن و
غمز الدابۃ من رجلہا و غمزۃ۔
اَلکَبْشُ۔ مثل عبطت۔
اَلغَرْزُ۔ جدا کردن …
اَلنَّفَزَانُ وَالنَّفْزُ جستن …
اَلکَنْزُ۔ گنج نہادن و در زمین پنہان نہادن۔
اَللَّبْزُ۔ خوردن و ضرب … شدیدا۔
اَللَّمْزُ۔ عیب کردن … بفعل
و اصلہ الاشارۃ بالعین و نحوہا یقال لمزہ ای
ضربہ و دفعہ۔
اَلنَّبْزُ۔ لقب نہادن۔
اَلنَّقَزَانُ۔ بالقا … جستن۔

اَلہَمْزُ۔ حرف را ہمزہ کردن و افشردن و
عیب کردن و ہمزہ ہمزا مثل لمزہ لمزا۔
اَلجُلُوْسُ وَالمَجْلِسُ۔ نشستن کجلس
بنجد شدن۔
اَلحَبْسُ۔ بازداشتن۔
اَلحَدْسُ۔ بگمان گفتن و بشدن در زمین
نہ بصیرت و بیفگندن و فرو خوابانیدن شتر و حدس
بسہم ای رمیت بہ۔
اَلخَلْسُ۔ ربودن۔
اَلخَمْسُ۔ پنجم شدن و پنج بکردن۔
اَلدَّفْسُ۔ الضرب بالرجل و قیل لعدیۃ فی الصدر
بالرجل۔
اَلسَّدْسُ۔ ششم شدن و شش بکردن۔
اَلضَّرْسُ۔ دندان برنہادن و جز آن بزدیدن
چاو بسنگ ضرسہم الزمان ای شد علیہم
اَلسَّرْدُ ودن سوختہ۔
اَلطَّلْسُ اَلطَّمْسُ۔ محو کردن۔
اَلعَبْسُ وَالعُبُوْسُ۔ روی ترش کردن۔
اَلعَکْسُ۔ بازداشتن از کار بسختی و سخت
نگرفتن چیزے۔
اَلعَدْسُ۔ بشدن در زمین ضرب … بجست
و بگمان گفتن و شدۃ الوطی۔
اَلعَفْسُ الحبس والابتذال ایضا و سوق الابل

الْعَکْسُ - رد کردن آخر الشی فی اوله و بمعنی بستن شتر
بادست وی بستن تا رام شود ومنه الحدیث
اعکسوا انفسکم ای ردوها وکفوها و شیر بخورد بیفزود

الْعَلْسُ - شراب خوردن -

الْغَرْسُ - درخت نشاندن -

الْغَطْسُ وَالْغَمْسُ - باب فرو بردن -

الْفَرْسُ - گردن فرو شکستن و اصل الفرس
هذا ثم صیر کل قتل فرسا وقد نهی عن الفرس
فی الذبح وهو کسر عظم الرقبة قبل ان یبرد -

الْفَطْوَسُ وَالْفَقُوسُ - بردن آنقس
خانه تباه کردن مرغ -

الْقَبْسُ - کسے را علم آموختن و آتش دادن
وطلب کردن آن -

الْقَرْسُ - سخت شدن سرما و افسردن آب -

الْقَلْسُ - قی کردن و کهنا از ختن شراب -

الْکَبْسُ - انباشتن چاہے تا گاہ بنا بست
وگرفتن سر در جامه فرو بردن -

الْکَدْسُ - سرعة التقل فی السیر وقد تطایر ایضا
و فی الحدیث ومکدوس فی نار جهنم ای مدفوع
یقال تکدس الانسان علی راسه اذا دفع من ورائه فسقط

الْکُنُوسُ - در آشیان شدن آهو و گوزن و نهفتن

اللَّبْسُ - پوشیده کردن قوله تعالی ولبسوا
علیهم ما یلبسون بفتح الباء ویجوز ان یکون لغة
ویجوز ان یراد به شدة المخالطة فی ذهنهم شبهة
باللبس الثوب فحمل علیه -

الْلَطْسُ - آلوطئ الدقیق الشدید -

الْمَلْسُ - سکاس کردن دریع و باز ستدن

النَّبْسُ - سخن گفتن ویستعمل فی النفی یقال ما نبس بکلمة

النَّقْسُ - چشم کردن -

النَّمْسُ - پوشیدن راز گفتن با کسے -

الْهَجْسُ - چیزے در دل افتادن -

الْهَرْسُ - کوفتن ومنه الهریسة -

الْهَلْسُ - لاغر کردن و رجل مهلوس العقل
اسے مسلوبه وقد هلس -

الْهَمْسُ - آواز نرم دادن -

الْحَرْشُ - صید کردن سوسمار ومنه الحدیث
تیه سوا الحرش ای الخدیعة و خراشیدن -

الْخَفْشُ - آب دیدن از سطره کم کردن
والفرس تخفش ای یاتی بجری بعد جری
وتحرشون علیک ای تهیجون و تتالبون -

الْدَّمْشُ - نیست کردن و بیرون آوردن

الْخَدْشُ - خراشیدن -

الْخَرْشُ - شدة الکلب ایضا -

الْعَمْشُ - افزون شدن -

الْغَطْشُ - تاریک شدن شب -

الْقَرْشُ - گرد کردن و کسب کردن

بُهمیت قریش وهی فی الاصل دابّة فی البحر۔
اَلقَمْشُ۔ فراہم آوردن از جاہا۔
اَلکَدْشُ۔ اَلخَدْشُ والکسب والسوق الشدید
اَلخَدْشُ اَلنَتْشُ۔ چیزے بمنقار از جائی
بیرون کردن ومانتشت منه شیئا ای ما اصبت
اَلنَکْشُ۔ آب ہمه بکشیدن از چاه۔
اَلهَبْشُ۔ الجمع والکسب۔
اَلهَرْشُ۔ درجستن سگ یقال ہرش القوم
وہو ان تہیّجوا ویغری بعضہم علی بعض۔
اَلحَرْصُ۔ دریدن جامه در کوفتن۔
اَلحِرْصُ۔ آرزوی والنعت حریص وفعل یفعل
فیه لغة قلیلة۔
اَلخَبْصُ۔ خلط الشیٔ بالشیٔ ومنه الخبیص عمت
السماء عمصا دام برقها۔
اَلعَفْصُ۔ رشته بر سر شیشه بستن۔
اَلعَقْصُ۔ تافتن موی۔
اَلغَلْصُ۔ قطع الغلصمة غمصا ای استصغره
ولم یره شیئا یقال غمص فلان النعمة اذا لم یشکرها
وغمصت علیه قولا قاله ای عبته علیه وہو مغموص
علیه ای مطعون فی دینه وفعِل یفعل فیلا وفعلا
لغة فی ہذا الترکیب عن الفارابی وغیره والاخبار
تدل علی الکسر منها قوله وغمص الناس ای النمص
النعیا وغمص الله الخلق۔

اَلفَرْصُ۔ بریدن وشگافتن وبیضة یفرده زواله
اَلقَبْصُ۔ بسر انگشتان فرا گرفتن والقبص
الخفة والنشاط والنعت قابص عن الفارابی
واورده الجوهری فی باب فعِل بالکسر قال ومصدره
القبص والنعت قابص قلص الظل ای نقص الماء
ای ارتفع فی البئر والتقلص ای انزوت الثوب
ای انزوی بعد الغسل ومصدر التجمع۔
القلوص والتقلص الضمام بعضه الی بعض۔
القنص۔ صید کردن۔
ص اَلنُکُوصُ وَالنَکِیصُ وَالنُکْصَانُ۔
برگشتن وفعَل یفعِل لغة۔
اَلنَمْصُ۔ موی برکندن از روی بکندن
زن ومنه الحدیث لعن الله النامصة۔
ض اَلجَرْضُ۔ فرو بردن آب دہن برانده
خشم ویعدی بالباء ویقال ہو یجرض بنفسه
ای یکاد یقضی۔
اَلخَبْضُ۔ تیر در پیش تیرانداز افتادن ونیز
کسی باطل شدن وکم شدن آب چاه۔
اَلخَفْضُ۔ چوب خم دادن چیزی از دست فکندن
اَلخَفْضُ۔ فرو داشتن آواز وخوش عیش
گردانیدن وگشتن نرم رفتن شتر وخفض کردن
حرف وہو فی الاعراب بمنزلة الکسر فی البناء
فی مواضعات النحویین انخفاض خفض کردن

الرُّبُوضُ - فروخفتن گاو و گوسپند و مانند آن وسگ ومنه الحديث فاربض في دارهم ظبياً قيل اقم في دارهم آمنا لا تبرح كانك ظبي في كناسه قد امن حيث لا يرى انيسا وقيل امره ان ياتيهم كالمتوحش لانه بين ظهراني الكفرة فمتى رابه منهم نفر عنهم شارد الربوض في الكبش كالبروك في الجمل

الرَّفْضُ - پراگنده كردن شتر در چراگاه

الرُّفُوضُ - پراگنده شدن ايشان -

الرَّمْضُ - گوسپند با پوست در زير خاكستر وسنگ كردن تا پخته گردد و پيكان ميان دو سنگ نهادن و بران كوفتن تا تنگ گردد و يفعل و يفعل لغة

العَرْضُ - پيش آمدن يقال عرض له امركذا وعرضت له الغول وعرضت الكتاب عرضا اكل ابيه زيد و عمر وفلان فما عرضت له وما عرضت له وعرضت الغنا حبيبان و آشكارا كردن و عرضه كردن و بدل دادن و عرض الرجل اذا اتى العروض وهي مكة والمدينة وما حولها وعرضت الناقة اذا اصابها كسر او آفة -

الغَرْضُ - پر كردن و گم شدن و شير بيرون دادن

الفَرْضُ - فريضه كردن و عطا دادن و جعل الفرض الحز في الشي يقال فرضت الزند والسواك

الفُرُوضُ - پير شدن گاو و لقول الفحل في

النَّبْضُ - بشتافتن ومنه صافات ويقبضن في احد القولين و بشتاب راندن و فرا گرفتن هيچ -

و تنگ كردن و قبض فلان اى مات فهو مقبوض

القَرْضُ - بگشتن از چيزى ومنه تقرضهم ذات الشمال اى تجاوزهم و شعر گفتن و بريدن و بماخن براسى و بريدن شتر جابه و پاداش دادن والتركيب يدل على القطع كرضت الناقة اذا لفظت من رحمها ماء الفحل كراضا

النَّبَضَانُ والنَّبْضُ - جستن رگ -

٩ النَّاطُ - مصدر ناط البعير اذا القى بعره رقيقا وهو في الحديث -

الخَبْطُ - دروغ گفتن و سرستردن ومنه خبط عشوا و خفتن و خبطت الرجل اذا انعمت عليه من غير معرفة بينكما -

الخَرْطُ - راندن دارو شكم را ومنه الحديث خرط علينا الاحتلام اى ارسل و درخت برگ ستردن چوب ومنه رجل مخروط اللحية اى فيها طول من غير عرض -

الخَلْطُ - آميختن -

الحَمْطُ - گوسپند بي پوست بريان كردن.

الرَّبْطُ - بستن والغابر يفعل ويفعل -

الشَّمْطُ - آميختن -

الضَّبْطُ - نگاه داشتن -

الضَّرْطُ الحبق -

العَبْطُ - كشتن بهيمه بي علت و شكافتن

و دروغ گفتن بے عذرے فی الحدیث ان یقیطوا
ضروع الغنم اراد لا یغبطوا ای لا یعقروھا
فید موھا من الغبیط۔
الغنط۔ الغرط و یستعمل فی العنز۔
الغبط۔ بر مجیدن گوسفند تا فربہست یا نہ
الغبطۃ و الغبط۔ نعمت کسی آرزو بردن
بے آنکہ از وے چیزے برود بخلاف الحسد۔
القسوط۔ بے دادی کردن۔
القشط و الکشط۔ چیزے از روی چیزے
وا بر دن و کشطت البعیر کشطا نزعت جلدہ
والاتقال سکحت۔
اللبط۔ اللغج فی جمیع احکامہ فی الحدیث النبی
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فنشطھا اللہ بالجبال ای
رجیح من الارض الجبال فصیرھا اوتادا لھا قال لدریک
النشط۔ تحرک الشئ تشطد۔
النفیط۔ باد از سینہ برآوردن۔
النشط۔ از زمینی بزمینی شدن و منہ قولہ
والناشطات نشطا یعنی النجوم تنشط من برج
الی برج و بیشتر من بکسے کہ آسان باز شود
و کشیدن دلو از چاہ بے بکرہ و بھذا فسر
والناشطات نشطا و ھنا الملائکۃ تنشط
ارواح المومنین کما تنشط الدلو من البئر فالنشط
الجذب بیسا للسبق و النزع بخلافہ۔

النفیط۔ بر میدن بینی بز و لغۃ فی النفیت
الھبط۔ فرود آوردن و کاستہ کردن بہاء
آخریان الھبوط۔ فرود آمدن و یفعل بالقم
لغۃ ایضا و منہ قراۃ الاعمش لما یھبط من
خشیۃ اللہ و کاستہ شدن بہار آن۔
الھرط۔ در عرض کسے افتادن۔
الھمط۔ الظلم و الخبط و الاخذ بغیر ایضا
ظ
الفلظ و الکنظ۔ سختی رسیدن و سختی رسانیدن
القرظ۔ بر استن ادیم ببرگ سلم۔
اللفظ۔ گفتن و از دہن بیندا ختن۔
ع
الرجوع و الرجعی و المرجع۔ باز گردیدن
الرجع۔ باز گردانیدن الرجاع۔ و انمودن
شتر کہ بچہ دار د و نبود لن ... و الرجعان
جواب نامہ باز فرستادن۔
الرضع و الرضاع و الرضاعۃ شیر خوردن
النزوع۔ کشیدہ شدن و یعدی بالی القال
نزع الی بیہ فی الشبہ ای ذھب باز ایستادن
و یعدی بعن۔ النزع۔ بر کندن چیزے
و منہ قولھم فلان فی النزع ای فی قلع الحیاۃ
و کمان کشیدن و النزاع آرزو و منہ گشتن
و یعدی بالی و نزعت الخیل الی اوطانھا ... ای شوقا
ف
الخنف۔ تکبر کردن و الخنیف۔ الصوت
من الجوف و ھو اشد من الغطیط و ھو فی

الحديث وجذف الطائر جذوفا اذا كان
مقصوصا فرايته اذا طار كانه يرد جناحيه الى
خلفه وجذف السفينة ضربها بالمجداف -
الجذف - بريدن مرغ وشتافتن در رفتن
وجذف الطائر مثل جدف -
الجزف - بگزاف كردن فارسى معرب -
الحذف - بيفگندن چيزى سوى كسى انداختن -
الحرف - كسب كردن از بهر عيال و
حرفت الشيء عن وجهه حرفا -
الحصف - خرپاى بر انيسان نيك بيرون كردن
الحلف والحلف والمحلوف - سوگند خوردن
الخذف - سنگ انداختن بانگشت -
الخسف - بزمين فرو بردن - الخسوف
بزمين فرو شدن وچشم بي فروشدن وبگرفتن
ماه وفي الحديث خسف بمن الشعرى استنبط
لهم بئر الشعراء في الطريق اليه فهو مأخوذ
من الخسيف وخشف الانسان خشفا من
الخشفة وهو الحس والحركة وخشف الثلج وذلك
في شدة البرد وتسمع الخشفة عند المشي -
الخصف - بهم نهادن نعلين وانچه بدان ماند
ودوختن الخصاف - ناهه بچه بيفگندن شتر
فهي ناقة خصوف -
الخنف - القرط -

الخطف - ربودن وخطف اصح وافصح
الخطفان - زود رفتن شتر -
الخلف - آب كشيدن -
الخناف - ان يلوي البعير انفه من الزمام قليلا
خف بيده الى وحشيه الغيا الخانف الذي
يشيح بانفه من الكبر ومنه ابو مخنف لوط ابن يحيى
من نقلة السير
الدليف - گام خورد نهادن ودلفت
الكتيبة في الحرب اي تقدمت الدلف
نرم رفتن پير
الدلفان - سست رفتن الدليف
والدلوف والدلفان والتدلف در
رفتن اشتر -
الرضف - داغ كردن بسنگ وشير و
ديگ گرم كردن بدان -
الرف - بشتافتن -
الشنوف والشنوف الصدف والصدوف
بگشتن -
الصرف - بگردانيدن وتزيين الحديث
بالزيادة فيه وصرف الدراهم بالدنانير معروف
الصريف - جرست كردن دندان شتر و در
هراى دگرگناى وبكره چاه -
الصراف والصروف - بگشتن سگ

اَلطَّرْفُ - بگردانیدن از چیزی و جنبانیدن
پلک چشم و جنبیدن چشم بهم نهادن و چیزے
در چشم کسے زدن -
اَلظَّلْفُ - خود را از بوار نفس باز داشتن
و بزمین نگار زدن و ظلفت اثری ای مشیت
فی الحزونة لئلا یتبین اثری فیها -
اَلعَجْفُ وَالعُجُوفُ - ایثار کردن کسی را
بر خود در خوردن -
اَلعَدْفُ وَالعَذْفُ - بالدال فی لغة مضر
والذال فی لغة ربیعة الاکل -
اَلمَعْرِفَةُ وَالعِرْفَانُ - شناختن اَلعَرْفُ
فش اسپ بریدن وعرف الرجل اى خرجت
اَلعَرْفَةُ - وہی قرحة تخرج فی بیاض الکف
ویقال ما اعرف لاحد یصرعنی ای ما اعترف
له وقوله تعالی عرف بعضه بالتخفیف معناه
جازی علیه هذا کما تقول لمن یسیء او یحسن انا
اعرف لاهل الانسان واعرف لاهل
الاساءة لا یخفی علی ذلک ولا مقابلته
بما یکون وفقا له -
اَلعَزِیفُ - بانگ کردن جنی -
اَلعُزُوفُ - باز داشتن تن خود را از کار
والغالب یفعل و یفعل اَلعَزْفُ طنبور و جز آن
اَلعَسْفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر والمفازة

من غیر قصد واشراف البعیر علی الموت من الغدة
اَلعَصْفُ - برگ کشت بریدن و کسب
کردن و هلاک کردن و هذا البیدی بالبار -
اَلعَصْفُ وَالعُصُوفُ - باد سخت جستن
اَلعَطْفُ - مهربانی کردن و حمله بردن و برگردیدن
و پیچیدن پیلے و برگردانیدن و بدر آوردن
چوب و جز آن -
اَلعَقْفُ - بدور آوردن -
اَلعَلْفُ - علف دادن -
اَلغَرْفُ - آب بدست برداشتن و خوردن
بکفچلیز برآوردن و بریدن و پوست بیراستن
درخت و هو شجر
اَلغَضْفُ - سست کردن سگ گوش را و یک
تا شکستن گوش اَلغُضُوفُ - بنعمت زیستن
اَلغَلْفُ - در غلاف کردن و غالیه بکار داشتن
اَلقَذْفُ - انداختن و دشنام دادن و قی کردن
اَلقَرْفُ - عیب کردن و پوست باز کردن
از ریش و نار و درخت و تهمت کردن و کسب
کردن از بهر عیال فی الحدیث اقرفهم
اَلقَصْفُ - شکستن اَلقَصِیفُ - بانگ
کردن رعد و جز آن -
اَلقَطْفُ - میوه و انگور باز کردن و گام
خورد نهادن ستور اَلقُطُوفُ - خرامیدن

اَلْقَلْفُ - بریدن پوست ختنه و پوست
از درخت و گل از سر خم باز کردن فی الحدیث
المُتقلف سے مالم یَتَدبر -
اَلْکَتْفُ - دست با پس بستن و نرم رفتن
وکتفت الخیل اذا ارتفعت فروعها في المشی
اَلْکَشْفُ - بریدن جامه و پیدا کردن قشر
و روی ترش شدن و گرفته گردانیدن
آفتاب ما را الا ان الاجود ان یقال
خسف القمر والعامة یقول انکسفت الشمس
اَلْکُسُوفُ - گرفته شدن آفتاب بگشتن
حال کسے
اَلْکَشْفُ وَالْکَاشِفَةُ - وا بردن چیزی
از چیزے اَلْکِشَافُ - ان تحمل الفحل علی الناقة
سنتین متوالیتین الناقة کشوف
اَللَّصْفُ - بدرفشیدن فی الحدیث یلصف
وبیض الطیب اے یتلالأ و رواه الفارابی بضمها
اَلنَّتْفُ - موی بر کندن بمین چیزے بر گزیدن
اَلنِّجَافُ - قضیب بمیس بستن تا گشن نتواند کرد
اَلنَّکْفُ - نیم زدن و نکفت الشمار
بالثلج اے رست به -
اَلنَّزْفُ - بر سیدن آب چاه والماضی
فعل و فعل مرسانیدن آن ضعیف گردانیدن
رفتن خون مردم را و نزف الرجل فی الخصومة

اذا انقطعت حجته و نزف الرجل اذا سکر
وبیته واللهم عنها ینزفون -
اَلنَّسْفُ - بر کندن بنا و گیاه و درودن
و دا میدن چیزے -
اَلْهَتْفُ - بانگ کردن اَلْهُتَافُ الاوله
ویعدی بالباء -
اَلْهَرْفُ - غلو کردن در مدح -
فی الحدیث فخلق الی اے مرمی -
اَلْحَبْقُ - الضراط حدق القوم بالرجل احاطوا
اَلْحَذْقُ - بریدن و گزیدن سرکه دهن را
اَلْحُذُوقُ - سخت ترش شدن -
اَلْحِذْقُ وَالْحَذَاقُ وَالْحَذَاقَةُ -
دیرسا رشدن در کاری فعل فعلا لغة
فیه والفتح اجود -
اَلْحَزْقُ - محکم بستن رسن -
اَلْحَلْقُ - موی ستردن و بگلو زدن و
حلقه اللهم اے اصابه بوجع فی حلقه -
اَلْحَنْقُ - گیلی گندن و الغابه تیلی الفعل
اَلْخَرْقُ - دریدن و زمین بریدن به رفتن
و دروغ گفتن -
اَلْخَزْقُ وَالْخُزُوقُ - تیر بر نشانه گذاره
کردن یا در وی نشستن -
اَلدَّمْقُ - پدید آمدن حرف بیا -

اَلدَّبْقُ - موی بر کندن -
اَلدَّلْقُ - موی ستردن و بخیزانیدن و منه
قرار الیزلقونک بفتح الیاء زلقت الفرس رشکلت
فی قوائمه الاربع -
اَلسَّبْقُ وَالسِّبَاقُ - پیشی گرفتن -
اَلسَّرْقُ وَالسَّرِقَةُ - الاول بفتح الراء و
الثانی بکسرها دزدی کردن تقول سرق
منه مالا او سرقه مالا -
اَلشَّفْقُ - در فا کردن و بمعنی الصفق فی
البیع والبیعة رایته فی الحدیث وجاء السین
قد تبدل مکان الصاد مع القاف حرفا معدودة
اَلسَّلْقُ - بزبان آزردن ومنه سلقوکم
بالسنة حداد ای جهروا فیکم بالسوء من القول
وبمعنی آواز کردن و یکبار دگوشته جوال رسم
افگندن و سنان باز افگندن و بانگ کردن
ومنه الحدیث لیس منا من حلق وقیل معناه
ان تحلق المرأة وجهها و لطمه گریبان کردن
چنین فی الحدیث وقد سلقت فواهنا ای
خرج بها السلاق -
اَلشَّهِيقُ وَالشُّهَاقُ وَالشُّهُوقُ -
عند الشهوق آخر بانگ خر وقیل الفعل للشر
فیه و یقال شهق فلان شهقة شهقات ای صاح
صیحة والاصل شهق ارتفع ومنه الشاهق -

اَلصَّفْقُ وَالِانْصِفَاقُ - واگردانیدن -
وَالصَّفْقُ - چشم فرو خوابانیدن و بر زبر کردن
و دست بر هم زدن بیع یا ببیعت بید و بالالام
اَلصَّفْقُ - الضرب الذی یسمع له صوت
یقال صفقته الریح و صفقت العود اذا حرکت اوتاره
اَلصَّلْقُ - آواز بلند بر داشتن و بعصا زدن -
اَلطُّفُوقُ وَالطَّفْقُ - در ایستادن بکاری
اَلْعِتْقُ وَالْعَتَاقُ وَالْعَتَاقَةُ - آزاد شدن
والنعت عتیق و عاتق وَالْعُتُقُ از پیش بشدن
اسپ و تنگ شدن پوست آدمی از زفتی -
اَلْعَذْقُ - کسی را بعیبی معروف کردن و بر یا
شاخ خرما و بار بیاورد و او اذخر -
اَلْعُرُوقُ - نشستن در زمین -
اَلْعَرْقُ - بشگافتن زمین بگیاه -
اَلْعَفْقُ - تازیانه و عصا زدن و بسیار گشتن
کردن سرعة الاسراء و کثرة والحمق الجفا
اَلْفَسْقَانُ وَالْفُسُوقُ - در دیدن آن رحیم
و زد و از الجراحت لفسوق تار یکت ان ایشیم
اَلْعَفْقُ - تازیانه زدن و منه الحدیث و خفقتی
بالدرة ای ضربنی ضربا خفیفا اوان و لا یکون سا
اَلْفَلْقُ - در شدن و هد و لگ مسرور کرده
اَلْفَلْقُ - شکافتن -
اَللَّفْقُ - بهم آوردن -

المزق - سرگین افگندن مرغ والغابر یفعِل
ویفعُل دریدن -
النطق والمنطق - سخن گفتن -
النعیق والنعاق والنعقان والنعق
بانگ بر گوسپندان زدن النعیق بانگ کردن کلاغ
النهیق والنهاق - بانگ کردن خر وفعل
یفعَل عن الفارابی لغة فیه -
الحبك - نیك بافتن واستوار کردن -
الحنك والحنکان - کام خود نهادن شتر
الحزك الحزق الحشك والحشوك
گرد آمدن شیر در پستان خر که ظهیر للضرورة
الحشوك - گرد آمدن مردمان وبسیار بار
شدن خرما بن وضعیف شدن با والحشك
اندك بار شدن آسمان -
الشبك - گداختن سیم وجز آن از آن چیزی ساختن
السفك - اشك وخون ریختن والغابر
یفعُل ویفعِل -
الشبك - الخلط - والتداخل -
العتك - با دویدن کو ولید سی بالبار -
الملك - بالضم پادشاه شدن وسه قری
بکسرنا الملك والملك والملك - بالحركات
التلك خداوند شدن وسه قری بملكنا وحكی
بالضم فی هذا المصدر عن الاخفش الملك
بالفتح زن کردن ونیك شستن آرد -
الهرك - طعنه زدن با کنیزك وطعنه کردن کسی
الهتك - پرده دریدن -
الهلاك والهلوك والمهلك والمهلك والتهلكة
وهذه من نوادر المصادر - والهلكوت
نیست شدن یفعَل ویفعِل لغة فیه وعلی هذا
قرء الحسن وابن اسحق ویهلك الحرث والنسل
وله وجهان احدهما ان یکون شاذا کابی یابی
والثانی ان یکون من باب فعِل یفعَل غیر انه
استغنی عن ماضیه بهلك الهلك هلاك کردن
فی لغة تمیم
البتل - جدا کردن -
التبل - تباه وبیمار کردن عشق کسی را
وتبل الدهر اسے افناه -
الثمل - بریق شراب خوردن -
الجدل - بریدن -
الجعول - شتافتن الجعل - شتابانیدن
وفی الحدیث جعل سهما ای القی ورمی به -
الحبل - دام فرو کردن -
الحدل - ستم کردن -
الحسل - الرذل -
الحفل - گرد آمدن وپر شدن آب وشیر بپستان
وپاکیزه داشتن مکانرا ...

نیک باریدن باران وزود ودن۔
الحفل۔ برداشتن بسر وپشت ومنه وساء لهم یوم القیمة حملاً الحمل۔ باردار گشتن زن ومنه حملت حملاً خفیفاً وحمله بردن ویعدی بعلی وبار کشیدن وکسی را برستور خود نشاندن وحمل علی نفسه فی السیر جهد ها فی ذلک الحالة یا پیدائی کردن۔
الخبل۔ ناقص عقل واعضا گردانیدن۔
الختل۔ فریفتن۔
الخزل۔ بریدن وفی الحدیث مشی تخزل ای تفکک فیه۔
الخسل الحسل الخصل والخصال الخصل
الشحیل والشحال۔ الصوت الذی یردد فی صدر الحمار۔
الصهیل والصهال والصهال والصاهلة بانگ کردن اسپ۔
العبل۔ برگ از درخت فاگرفتن ورسن تافتن ویکان در تیر نشاندن۔
العدل۔ داد کردن ویعدی بعلی وبرابر کردن چیزے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء العدول۔ برگشتن ویعدی بعن۔
العزل۔ عزل کردن از زن ویعدی بعن وجدا کردن ومعزول کردن۔

العسل۔ بالتحریک والعسلان بوییدن العسلان۔ جنبیدن نیزه۔ العسل انگبین در طعام کردن والغابر یفعل ویفعل۔
العظل۔ مصدر عظلت الکلاب والجراد از ارکب بعضها بعضاً فی السفاد۔
العقل والمعقول۔ خردمند گشتن وبدریافتن والعقل۔ دیت دادن وبو متعدد وقد یه از کسی دادن ویعدی الی المفعول الثانی بعن قصاص را دست برداشتن از بهر دیت یقال عقلت لزید دم عمرو وهذا هو الفرق بین عقلته وعقلت عنه وعقلت له ولنگ شتر با دست بستن وقبض آوردن دارو شکم را بیمو را بیشانه کردن۔ العقول۔ برکوه شدن بزکوهی
العزل۔ رشتن۔
الغسل۔ شستن۔
الفتل۔ تافتن وبازگردانیدن۔
الفصل۔ جدا کردن ومنقطع کردن خصومت
الفصول۔ از جای برفتن۔ الفصل والفصال۔ از شیر شتر باز کردن۔
القرهان۔ العرجان۔
القصل۔ بریدن وخوید ادن ستور را
القطل۔ بریدن۔
القفول۔ خشک شدن۔

اَلْکَبْلُ - بند کردن و تاخیر کردن وردام -
اَلنُّزُوْلُ وَالْمَنْزِلُ - فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل ای زکم ف
اَلنُّزُوْلُ - بنا آمدن -
اَلنُّسْلَانُ وَالنَّسْلُ - شتافتن -
اَلنَّفْلُ - نطول بر سو گند ستن بیحقیقی فی الحدیث
و افلنا بهم خمسین من بنی هاشم اے
حلفنا لهم خمسین علی البراءة والنفل حلف
وسمیت الیمین فی القسامة نفلا لان القصاص ینفی بها
اَلْهَتْلُ وَالْهَتَلَانُ وَالتَّهْتَالُ - باران باریدن
اَلْهَدْلُ - ما صحوبان فرو گذاشتن الهدیل
بانگ کردن قمری وانچه بدان مانند مرغان
اَلْهَزْلُ - لاغر کردن وهزل گفتن الهزال
لاغر شدن والماضی فعل -
اَلْهَطْلُ وَالْهَطَلَانُ - ریختن باران و شک
یقال سحاب هاطل وهطال -
اَلْاَثْمُ - وبال شتین بجای نهادن وشتم
شتم والفاعل منهما اثل ویفعل -
اَلْاَسْرُ - کار ببرادن
اَلْبَهْرُ - بانگ کردن آهو وگاو وشتر
وصفت الرجل والفصیح لعن معنی واحد بجه
اَلثَّرْمُ - دندان پیشین کندن شکستن -
اَلثَّلْمُ - رخنه کردن -

اَلْجَدُّ وَالْجِدُّ مانع عن الانه و بیج یدن
اَلْجُرْمُ - گناه کردن - اَلْجُرْمُ - کسب کردن
والنعت فاعل وفعیل وبریدن بار خرما
و موی گوسپند -
اَلْجَزْمُ - ساکن کردن حرف وبریدن
وبر کردن مشک بریدن خرما و خرد کردن ان
اَلْجَلْمُ - بریدن و گوشت فرا گرفتن که بر
استخوان باشد -
اَلْحَتْمُ - واجب کردن و محکم کردن کار -
اَلْحَتْمُ - دادن -
اَلْحَدْمُ - گرم کردن -
اَلْحَذْمُ - بشتاب خواندن ومنه الحدیث
اذا قمت فاحذم وبریدن وکل شیء اسرعت
فیه فقد حذمته -
اَلْحَرْمُ وَالْحُرْمُ وَالْحِرْمَةُ وَالْحِرْمَانُ
بیروزی کردن -
۱۵ اَلْحَزْمُ - استوار کردن و تنگ بستن و بستن
اَلْحَسْمُ وَالْحُسُوْمُ - بریدن پیوسته واگرد
اَلْحَشْمُ - بخشم آوردن و تشویر دادن -
اَلْحَشْمُ - الحنق -
اَلْحَطْمُ - شکستن یقال حطمه السن -
اذا اسن -
اَلْخَتْمُ - مهر کردن و قرآن تمام کردن و ختم الله لهم بخیر

نیک باریدن باران و نزد و بودن۔
اَلْحَمْلُ۔ برداشتن بسر و بپشت ومنه وساء لهم یوم القیٰمة حملًا اَلْحَمْلُ۔ باردار گشتن زن ومنه حملت حملًا خفیفًا و جامه بردن ویعدی بعلی بار کشیدن وکسی را بر ستور خود نشاندن وحمل علی نفسه فی السیر جهد بها فی ذلک الحالة یا بیداری کردن۔
اَلْخَبْلُ۔ ناقص عقل واعضا گردانیدن۔
اَلْخَتْلُ۔ فریفتن۔
اَلْخَزْلُ۔ بریدن وفی الحدیث مشی یخزل ای یتفکک فیه۔
اَلْنَسَلُ اَلْنَسْلُ اَلْخَصْلُ وَالْخِصَالُ اَلْنَصْلُ
اَلشَّهِیْلُ وَالشَّهَّالُ۔ الصوت الذی یردد فی صدر الحمار۔
اَلصَّهِیْلُ وَالصُّهَالُ وَالصِّهَالُ وَالصَّاهِلَة
بانگ کردن اسپ۔
اَلْعَبْلُ۔ برگ از درخت فا گرفتن ورشتن تافتن وپیکان در تیر نشاندن۔
اَلْعَدْلُ۔ داد کردن ویعدی بعلی وبرابر کردن چیزے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء اَلْعُدُوْلُ۔ بگشتن ویعدی بعن۔
اَلْعَزْلُ۔ عزل کردن از زن ویعدی بعن وجدا کردن ومعزول کردن۔

اَلْعَسَلُ۔ بالتحریک وَالْعَسَلَانُ پوییدن
اَلْعَسَلَانُ۔ جنبیدن نیزه۔ اَلْعَسْلُ انگبین در طعام کردن والغابر یفعل ویفعل۔
اَلْعَظْلُ۔ مصدر عظلت الکلاب والجراد اذا رکب بعضها بعضًا فی السفاد۔
اَلْعَقْلُ وَالْمَعْقُوْلُ۔ خردمند گشتن ودریافتن
وَالْعَقْلُ۔ دیت دادن وهو متعد وقت از کسی دادن ویعدی الی المفعول الثانی بعن قصاص را دست برداشتن از بهر دیت یقال عقلت لزیدٍ دم عمرو فهذا هو الفرق بین عقلته وعقلت عنه وعقلت له ولنگ شتر با دست بستن وقبض آوردن دارو شکم را وموی را بشانه کردن۔ اَلْعُقُوْلُ۔ برکوه شدن بز کوهی
اَلْغَزْلُ۔ رشتن۔
اَلْغَسْلُ۔ بشستن۔
اَلْفَتْلُ۔ تافتن وباز گردانیدن۔
اَلْفَصْلُ۔ جدا کردن ومنقطع کردن خصومت
اَلْفُصُوْلُ۔ از جای برفتن۔ اَلْفَصْلُ وَالْفِصَالُ۔ از شیر شتر باز کردن۔
اَلْقَرَهَانُ۔ العربان۔
اَلْقَصْلُ۔ بریدن وخوید ادن ستور را۔
اَلْقَطْلُ۔ بریدن۔
اَلْقُفُوْلُ۔ خشک شدن۔

اَلْکِبْلُ ـ بند کردن و تاخیر کردن در دام ـ
اَلنُّزُوْلُ وَالْمَنْزِلُ ـ فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل ای زکم ـ
اَلنُّزُوْلُ ـ بنا آمدن ـ
اَلنُّسْلَانُ وَالنَّسَلُ ـ شتافتن ـ
اَلنَّظْلُ ـ نطول بر چیزی ریختن فی الحدیث
وانهنا بهم خمسین جلا من بنی هاشم اے
حلفنا لهم خمسین علی البراءة والنفل صدا تفعیٰ
وهیت الیمین فی القسامة نفلا لان القصاص یُنفیٰ بها
اَلْهَتْلُ وَالْهَتَلَانُ وَالتَّهْتَالُ ـ باران باریدن
اَلْهَدْلُ ـ جامه و جز آن فروگذاشتن الهدیل
بانگ کردن قمری و انچه بدان مانند مرغان
اَلْهَزْلُ ـ لاغر کردن و هزل گفتن الهزال
لاغر شدن والماضی فُعِلَ ـ
اَلْهَطْلُ وَالْهَطَلَانُ ـ ریختن باران و اشک
یقال سحاب هاطل و هطل ـ
اَلْاَنُوْفُ ـ دندان شیر بجای نهاد و شیفته
شیر والفاعل منهما یفعل و یفعل ـ ۱۵
اَلْاَبَمُ ـ کار ابیدن ـ
اَلْبُغَامُ ـ بانگ کردن آهو و کاو و شتر
وقویت الرجل ای اتّصح اهن معنی ما قدیمه
اَلْاَزْمُ ـ دندان بچیزی کیوه شکستن ـ
اَلتَّلْمُ ـ رخنه کردن ـ

اَلْجَدْمُ وَالْجَدَمَانُ ـ عن لاز هر بریدن
اَلْجُرْمُ ـ گناه کردن ـ اَلْجُرْمُ ـ کسب کردن
والنعت فاعل و فعیل و بریدن بار خرما
و سوی گوسفند ـ
اَلْجَزْمُ ـ ساکن کردن حرف و بریدن
و پر کردن مشک بریدن خرما و خرد کردن
اَلْجَلْمُ ـ بریدن و گوشت فراگرفتن که بر
استخوان باشد ـ
اَلْحَتْمُ ـ واجب کردن و محکم کردن کار ـ
اَلْحَذْمُ ـ دادن ـ
اَلْحَدْمُ ـ گرم کردن ـ
اَلْحَذْمُ ـ بشتاب خواندن ومنه الحدیث
اذا اقمت فاحذم و بریدن وکل شئ اسرعت
فیه فقد حذمته ـ
اَلْحَرْمُ وَالْحِرْمَةُ وَالْحَرِیْمَةُ وَالْحِرْمَانُ
بی روزی کردن ـ
اَلْحَزْمُ ـ استوار کردن و تنگ بستن و بستن
اَلْحَسْمُ وَالْحُسُوْمُ ـ بریدن پیوسته و داغ کردن
اَلْحَشْمُ ـ بخشم آوردن و تشویر دادن ـ
اَلْحَصْمُ ـ الحبق ـ
اَلْحَطْمُ ـ اشکستن یقال حطمه السن ـ
اذا اسن ـ
اَلْخَتْمُ ـ مهر کردن و قرآن تمام کردن ختم الله الخیر

اَلخَذلُ۔ بریدن۔
اَلخَزمُ۔ تباہ کردن بخیہ و بریدن بینی کم کردن
وازرا و بشتن خزمت البعیر خزماً بالخزامۃ
وہی حلقۃ من شعر تجعل فی وترۃ انفہ و کتیبۃ
فیہا الزمام بخزمت الجراد فی العود نظمتہ
اَلخَشمُ۔ اندرون بینی شکستن۔
اَلخَصمُ۔ غلبہ کردن کسی را بخصومت وہذا
شاذ لان القیاس ان یکون ہذا من باب
فعل یفعل ومنہ قرا حمزۃ وہم یخصمون۔
اَلخَطمُ۔ مہار کردن و فی الحدیث آخر وتاتی
الکافر فتخطمہ و یقال اَلخَطمُ ہہنا الاثر علی الانف
کما یخطم البعیر بالکی۔
اَلدَّہمُ وَالدَّہمَانُ۔ گام خورد نہادن
ونرم رفتن بستور۔
اَلدَّسمُ۔ ناپیدا شدن نشان۔
اَلوَتمُ۔ شکستن۔
اَلوَثمُ۔ مصدر ثمت انفہ اذا کسرتہ حتی
ادمیتہ ورثمت المراۃ انفہا بالطیب لطختہ و لطخۃ
اَلوَدمُ۔ رخنہ برآوردن پارہ در جامہ دادن
اَلوَسمُ۔ فوق الذمیل۔
اَلرَّضمُ۔ سنگ برہم نہادن شوریدن مین
از بہشت و خویشتن بر زمین افگندن شتر
ورضم بہ الارض ای جلد بہ الارض۔

اَلزَّلمَانُ۔ بریدن یقال زلم اللہ انفہ
عن الازہری یقال زلمت الحوض فہو مزلوم
ملاء تشابہۃ کالثعب المزلوم
اَلسَّلمُ۔ پوست پیراستن بسلم۔
اَلشَّتمُ۔ دشنام دادن۔
اَلشَّرمُ۔ شگافتن واندک دادن۔
اَلشَّکمُ۔ بہم و اکوفتن کاری صعت بسیار
اَلصَّرمُ۔ بریدن سخن کسی بیدن بریدن بارخرما
اَلصَّلمُ۔ گوش و بینی از بن بریدن و انچہ بدان مانند
اَلطُّسُومُ۔ اَلطُّمُوسُ علی القلب۔
اَلظُّلمُ وَالمَظلَمَۃُ۔ بیداد کردن وَالظُّلمُ
مصدر ظلم الوادی اذا بلغ الماء منہ موضعاً
لم یکن بلغہ قبل ذلک وظلمت البعیر اذا نحرتہ من
غیر داء و القوم اذا سقیتہم اللبن قبل ان یروب
ویخرج زبدۃ الارض اذا لم تکن محفورۃ فحفرتہا
وفی الحدیث فلم یظلما ای لم یعدلا عنہ والقریب
عند اہل اللغۃ یدل علی وضع الشی غیر موضعہ
اَلعَتمُ۔ درنگ کردن تاریک شدن شب
اَلعَثمُ۔ کژ وا دربستن شکستہ بکژ و ادرستہ شدن
ویتثم تضم الثار فیہ لغۃ عن الازہری عن الفراء
اَلعَذمُ۔ دندان گرفتن وملامت کردن
اَلعَزمُ وَالعَزِیمَۃُ وَالعَزِیمُ وَالعُزمَانُ
دل بکاری نہادن یقال عزمت علیک ای اقسمت علیک

اَلعَشمُ - طمع کردن و کسب کردن -
اَلعُشمُ - المنع -
اَلعَشمُ - الکسب فی الحدیث عشم شیئه
الیسار قبل الصواب عصب ای یبس وقیل عشم
الشریق بفیه وعصب واصدای لصق -
اَلعَکمُ - رسن بند بستن شتر و تیم داشتن
وعکمت المتاع شددته والبعیر شددت علیه
العدل وعکمت الرجل العدل اذا عکمته له
شل عانیه الناقة ای علیها له -
اَلعَلمُ - شگافتن آب -
اَلعَمُّ و الغَذمُ - بسیار دادن -
اَلغسو و غسا - تاریک شدن شب -
اَلفَشمُ - بیدار کردن و شکستن -
اَلفَدمُ - ندام بستن -
اَلفَصمُ - شکستن بی جدائی کردن -
اَلفطامُ - از شیر باز کردن و الترکیب
یدل علی قطع شیء عن شیء -
اَلقَتَمُ و القتامُ - سیاه شدن -
اَلقَشمُ و القَدمُ - القدم -
اَلقَرمُ و القرمقة - ان یاکل الصبی الیهم
اول ما یاکل و القرم ان یقطع جلیده
من انف البعیر لتبین ثم یجمع الشر علی انفه
للسمة کانها بیونه -

اَلقَسمُ - واپخشیدن و اندیشه کردن کار
تا چون کنی -
اَلقَشمُ - چیدن طعام بدندان و بیرون کردن
اَلقَصمُ - شکستن یا جدا کردن -
اَلقَطمُ - چشیدن و گزیدن -
اَلقَلمُ - تراشیدن ناخن چیدن -
اَلکَدمُ و الکِدامُ - گزیدن
اَلکَدمُ - مصدر کدم شیئا بمقدم فیه ای
کسره و استخرج ما فیه لیاکله -
اَلکَشمُ - شکستن الشیء الیابس بیایکه -
اَلکَتمُ - از بن بریدن بینی -
اَلکَظمُ - خشم فرو خوردن - اَلکُظومُ
خاموش بازدن شتر -
اَلکَلمُ - جراحت کردن و منه قری نکلمهم
اَللَّثمُ - دهن بند بستن و شکستن شتر
سنگ را بپای و خون آلوده کردن سنگ پای
اَللَّدمُ - بر بر زدن و پاره دوختن و بر هم دوختن
والباب یدل علی العاق شیء بشیء ضربا وغیره
اَللَّطمُ - الضرب علی الوجه بباطن الراحة -
اَللَّفمُ - بینی بند بستن -
اَللَّحمُ و اللُّحمةُ - الحیر والتحیر -
اَللَّیلمُ و اللهمان - و زیدن باد -
اَلنَّظمُ - پیوستن -

اَلنَّغْمُ - سخن پنهان گفتن والنابغ بفعل الحیا
اَلنَّقْمُ - خشم گرفتن یعدی بعلی و کراهیت
داشتن چیزی والماضی منها نقم بالکسر ایضاً
اَلهَتْمُ لَهْتِمُ ما الهَتْمُ - دندان پیشین شکستن -
اَلهَتْمُ القَشْمُ
اَلهَدْمُ - ویران کردن -
اَلهَدْمُ - اَلقَطْعُ والاکل بسرعة -
اَلهَزْمُ وَالهَزِیمَةُ وَالهِزِّیمَی - شکستن لشکر
اَلهَشْمُ وَالهَضْمُ وَالهَضِیمُ - شکستن و منه
الهاضوم لانه یهضم الطعام ای ترکته -
اَلتَّبْنُ - کاه دادن کسی را -
اَلثَّبْنُ وَالثِّبَانُ - دامن بر دوختن -
اَلثَّفْنُ - مصدر ثفنته الناقة ضربته بالثفنة
وفی الحدیث فجعل یثفنها برجلها -
اَلثَّمْنُ - هشت کردن و هشتم شدن -
اَلحَفْنُ - کسی را چیزی اندک دادن -
واصل الحفن جمع الشیء فی کفیّا وغیر ذلک
ولا یکون الا من الشیء الیابس کالدقیق ونحوه
اَلخَبْنُ وَالخِبَانُ - بکنار چیزی بر دوختن
وخبنت الطعام اذا غیبته واستعددته للشدة
اَلدَّفْنُ - در زیر خاک کردن -
اَلذَّبْنُ - پیمودن و بزانو زدن شتر کیلی
اَلزَّفْنُ - پای کوفتن -

اَلسَّفْنُ - پوست باز کردن و منه السفینة
وهی فعیلة بمعنی فاعلة
اَلشَّتْنُ - جامه و جز آن بافتن -
اَلشُّفُونُ - بدنبال چشم نگریستن یعنی
بخشم و بالی -
اَلصَّفْنُ - قدح شراب بدیه و جز آن از کسی
بگردانیدن که نوبت او باشد و گفته اند که بر
اَلصُّفُونُ - قدم بهم باز نهادن و منه الحدیث
قمنا صفونا و بسه پای ایستادن بر کنارهٔ
سم چهارم و فی الحدیث و صفن ثیابه فی
سرجه اے جمعها -
اَلضَّبْنُ - باز داشتن -
اَلضَّفْنُ - پای بسته کسی را زدن
و بپست و پای زدن شتر و ضفن بالراحلة
الارض لیسه خبطها -
اَلطَّبْنُ - آتش در زیر خاک ستر کردن تا افسرد
اَلطَّبَانَةُ وَالطَّبَانِیَةُ وَاللَّبُونُ الفطن
اَلعَجْنُ - آرد سرشتن و عجن الرجل اذا
نهض معتمداً علی الارض من الکبر
اَلعَدْنُ - مقیم بودن بجای و یقال بالبا
ومنه جنات عدن وعدنت البلد توطنته -
اَلعَطْنُ - پوست و غیر کردن تا نرم شود
اَلعُطُونُ - سیراب خوردن شتر و خفتن

والنابع بفعل و یفعل —

اَلثَّبْنُ — نیان آوردن بر کسے و پیچ و شلوار و ثبنت الثوب والطعام مثل خبنت —

اَلْفَعْنُ — شاخ بریدن —

اَلثَّفْنُ — باز داشتن —

اَلْفَتْنُ وَالْفُتُوْنُ — بر فتنه افگندن [illegible]

اَلْفِتْنَةُ وَالْفُتُوْنُ — آزمودن [illegible] سوختن —

اَلْقُبُوْنُ — پشدن در زمین —

اَلْقَفْنُ — گوسپند کشتن از سوی قفا —

اَلْکَبْنُ — باز نوردیدن آب دلو و در الحدیث کبن ضفیره ای ثناها و کبنت الشی مکبنة و هو مثل الثبن —

اَلْکَفْنُ — پشم رشتن —

اَللَّبْنُ — بعصا یا بسنگ زدن —

اَلْمَتْنُ — بر پشت زدن —

اَلْهَتْنُ وَالْهُتُوْنُ وَالْهَتَنَانُ — باران و اشک باریدن —

ومن المضاعف

اَلتَّبُّ وَالتَّبَبُ — هلاک شدن تبا له الزمه هلاکا

اَلْحُبُّ وَالْمَحَبَّةُ — دوست داشتن و حبا شاذ لانه لا یاتی فی المضاعف یفعل بالکسر الا و یشرکه یفعل بالضم اذا کان متعدیا ما خلا هذا الحرف

اَلدَّبُّ وَالدَّبِیْبُ — نرم رفتن —

اَلذَّبِیْبُ — خوشیدن لب از تشنگی

اَلزَّبِیْبُ — نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن

اَلشَّبَابُ وَالشَّبِیْبَةُ — بالیدن کودک —

اَلشُّبُوْبُ — رفتن آب و خوردن اندک اندک و شد حبا فلان الشیب اشابة اذا اشتعل [illegible] علی الشعر

اَلْغُبُوْبُ — آنکه یکروز تب آید و یکروز نه و گنده شدن گوشت —

اَلْغِبُّ — روزی آمدن و روزی نه شب گذاشتن غبت الامور ای صارت الی اواخرها

اَلْقُبُوْبُ — خشک شدن گوشت و پوست از سرما و جراحت —

اَلْقَبِیْبُ — دندان بهم زدن شیر و الصوت ایضا

اَلنَّبُّ وَالنَّبِیْبُ وَالْهَبُّ وَالْهَبِیْبُ — بانگ کردن بز نر از بهر گشنی —

ه اَلشَّتُّ وَالشَّتَاتُ — پراگنده شدن —

اَلْکَتِیْتُ — بانگ نرم کردن شتر و جوشیدن دیگ و کوزه نو که در وی آب کنی —

اَلْهَتِیْتُ — بانگ کردن شتریک —

ع اَلدَّثُّ — باران آمدن اندک —

ن اَللَّثَاثَةُ وَاللُّثُوْثَةُ — [illegible]

اَلْغَثَاثَةُ وَالْغُثُوْثَةُ — لاغر شدن گوشت [illegible] فعل نعته [illegible] شدن از غث والغثیث [illegible]

بر روی زمین وفی الحدیث یوکل ما دف
وما حرک جناحیه فی الطیران کالحمام ونحوه ـ
الذفیف ـ زود رفتن عن الفارابی ـ
الوسف والوسیف ـ ورفتیدن لون
و نبات از سیراب ـ
الزفیف ـ شتافتن بعدو و شتر مرغ و شتر
الشف ـ افزون آمدن ـ
الشفوف والشفف ـ تنک شدن جامه ـ
الشوف ـ گداخته شدن ـ
العف والعفة والعفافة والعفاف ـ
باز ایستادن از زشتی ـ
القفوف ـ سردی یافتن خاستن پوست خشک
شدن جامه و نبات و جز آن ـ
الهفیف ـ زود رفتن ـ
اللف والالتفاف ـ الف واجب شدن
و بهم اندر شدن ـ
الحفیف ـ صوت الفرخ ـ
الفرهة ـ الرقة باریک شدن ـ
الرقة ـ تنک شدن ـ
الهفیف ـ آواز دادن جوشیدن دیگ
وفی الحدیث لکم نهر یفق ـ
الشقیق ـ ...
اللکوک ـ احمق شدن ـ

الرکة والرک ـ کاسست شدن ـ
البل ـ شفا یافتن از بیماری ـ
الجلال والجلالة ـ بزرگ قدر شدن
الحل والحلال ـ حلال شدن چیزی یا بالادام
الحلول ـ واجب شدن وام و عقوبت و
پدیدار شدن و بیرون آمدن از حرمت الاحرام
و زن از عدة الحلة والحلول ـ بجای رسیدن
رسیدن کشتی به کناره وابود اللعل
عالمیدن وام
الدلال والدلالة ـ ناز کردن ـ
الذل والذلة والمذلة ـ خوار شدن
الذل ـ رام شدن ـ
الزل والزلیل والمزل ـ بلغزیدن قدم
الزلل ـ زلت افتادن در سخن او الزلول
کم آمدن ... در سخن
الصلول ـ ... گوشت ...
و فعل لغة ...
آواز دادن آهن ...
الضلال ـ ضایع شدن هلاک شدن
الضلالة والضلال ـ گمراه شدن
والفاعل ضال ...
ضلیل ...
لعلی اضل الله ...

اَلْغِلُّ ـ کینه ور شدن وغلّ البعیر اذا لم یقض ریّه
اَلْقِلَّةُ وَالْقُلُّ ـ اندک شدن ـ
اَلْکَلُّ وَالْکِلَّةُ وَالْکَلَالَةُ وَالْکُلُولُ
کند شدن زبان وشمشیر وباجشم اَلْکَلَالُ
وَالْکَلَالَةُ ـ مانده شدن مردم وشتر
اَلْکَلَالَةُ ـ بی پدر شدن وبی فرزند شدن
اَلتَّمَامُ ـ تمام شدن ـ
اَلْخُمُودُ ـ دم گرفتن گوشت بریان ناپخته
اَلدَّمَامَةُ ـ زشت روئی شدن فی الغابر یفعل
ویفعل والماضی فعل وفعل بالضم وہذا شاذ ـ
اَلذَّمِیمُ ـ آب بینی دویدن ـ
اَلرِّمَّةُ ـ پوسیده شدن استخوان ـ
اَلطَّمِیمُ ـ نرم دویدن ـ
اَلْهَمِیمُ ـ نرم رفتن ـ
اَلْحَنِینُ ـ آرزومند شدن وبیدبالی
وبانگ کردن ناقه بزاری ـ
اَلْحَنَانُ ـ بخشودن وبیدی بعلی ـ
اَلْخُنَانُ ـ کالبکار فی الانف والضحک الانف
اَلدَّنِینُ ـ النسیم
اَلدَّنِینُ ـ خروشیدن ـ
اَلضَّنُّ وَالضَّنَانَةُ ـ بخیلی کردن الغابر
یضن ویضن والفتح افصح ـ
اَلطَّنِینُ ـ آواز دادن رو بنه ومگس وطشت

وکجرح مات وهو فی الغریب المصنف ـ
اَلْهَنِینُ ـ نالیدن وگریستن ـ

من المعتل الفا

۱۰ اَلْوَثْبُ وَالْوُثُوبُ وَالْوَثِیبُ وَالْوَثَبَانُ
جستن وثب فی لغة حمیر اقعد ـ
اَلْوُجُوبُ ـ واجب شدن وبیفتادن دیوار
۱۱ اَلْوَجِیبُ ـ طپیدن دل ـ
اَلْوَجْبُ ـ فرو شدن آفتاب وبستن بیع
اَلْوَجْبَةُ ـ بیفتادن دیوار وفی الحدیث فاذا
وجب ای مات ـ
اَلْوَدْبُ ـ رفتن آب ـ
اَلْوَشْبُ ـ بسیار گیا شدن زمین ـ
اَلْوُصُوبُ ـ دائم شدن ـ
اَلْوُضُوبُ ـ برکاری ایستادن وفی الحدیث
۱۲ توضؤ لغسل واصلی ان تخرج کل القیه
فی ذکره من الماء ـ
اَلْوُقُوبُ ـ درآمدن چشم بکو شدن
اَلْوَقِیبُ ـ صوت قنب الفرس ـ
اَلْوَکْبُ ـ برکاری ایستادن اَلْوَکَبَانُ
آهسته رفتن وبه اشتق ـ
اَلْوَکْبُ اَلْوُلُوبُ ـ رسیدن یقال وَلَبَ
الیک کانناً ما کان وولب اذا ذهب علی وجه
یقال ابته فهبته اَبْته واَبه ـ

الوقت - پدید کردن وقت تقول وقته (٤
فهو موقوت اذا بین للفعل وقتاً یفعل فیه ومنه
قوله تعالی کتاباً موقوتاً ای مفروضاً فی الاوقات
الوکت - لگاشتن -
الولث - العهد بین القوم یقع من غیر قصد (٥
او یکون غیر موکد وهو فی الحدیث ولیصارد
الوذح - خون کشادن ستور ونیک کردن (٦
میان گروہے -
الوسج - دویدن شتر -
الوشج - بہم در شدن -
الولوج والِلجة - در آمدن -
الوہج والوہجان - درخشیدن -
الوضوح - ہویدا شدن وروشن شدن (٦
الوقد والقِدة - سیخ زدن - (٧
الوجود والوِجدان - یافتن وفعل یفعل
لغة فیه وہذہ لغة تمیمیة اخت لہا ہی فی لک
لغة عامریة وجدہا ووجد الشیٔ عن عدم
فہو موجود لا یقال وجدہ -
الموجدة والوِجدان - خشم گرفتن -
الوجد - اندوہگین شدن - الوجد
والوُجد والوَجد والجِدة - توانگر شدن
الوحد والحِدة والوحدة - یگانہ شدن
الوخد والوخید والوخدان - پوییدن شتر (٦

الورد والورود - آمدن یا فی الورود
حاضر آمدن وورد تہ الحمی ورداً فہو مورود
من الورد -
الوطد والطِدة - استوار کردن طنبہ
الی الارض مثل وتدہ وتقصدا الی الارض وفی
الحدیث طدنے الیک ای ضمنی الیک من
وکاد یطد قال ابو علی فی مصدر وطد وتد
طدة وتدة وکسروا طداً وتداً لانہم لو
نقلوا ان ادغم التبس -
الوعد والعِدة والموعدة والموعد
والمیعاد - وعدہ کردن یقال وعدتہ خیراً
ووعدتہ شراً فاذا اسقطوا الخیر والشر قالوا فی
الخیر الوعد والعدة - وفی الشر الایعاد -
الوعید وہو یتعدی الی مفعولین ویجوز ان تقتصر
علی احدہما -
الوغد والغدة - خدمت کردن -
الوفد والوفود والوِفادة - نزد سلطان
شدن برسولی -
الوقود - بالفتح عن ابن جنی وہو شاذ
والوقود والوقدان والوقد والقِدة
افروختہ شدن وکذا وکدہ ای قصد قصدہ
الولادة - زادن -
الوقذ والقذة - الضرب بالخشبة حتی یسترخی

ویشرف علی الموت وشاة موقوذة قلت
بالخشبة ویقال وقذه النعاس اذا غلبه وفی
الحدیث فوقذ النفاق ای مغه وکسره وفی
حدیث آخر فیقذه الورع ای یسکنه ـ
اَلْوَتْمُ وَالتِّرَةُ ـ کم کردن وکینه کردن
وطاق کردن ـ
اَلْوَقْرُ ـ بسیار گشنی کردن شتر ـ
اَلْوَجْرُ ـ دارو بگلو فرو کردن و منه الحدیث
فوجرته بالسیف ای طعنته ـ
اَلْوِزْرُ وَالزِّرَةُ ـ گناه برداشتن فیقول
منه وَزَرَ یَزِرُ وِزْرًا وَوُزِرَ یُوْزَرُ وَوُزِرَ یُوْزَرُ
فهو موزور وزر انما جاء فی الحدیث مازورات
لکان ماجورات ولو افرد لقال موزورات
وزرت فلانا ای غلبته ـ
اَلْوَشْرُ ـ روشن کردن دندان وتنگ کردن
آن وهو فی الحدیث ویدن چوب سایده ـ
اَلْوَعُوْرَةُ ـ درشت شدن زمین گرم شدن
اَلْوَفْرُ وَالْفِرَةُ ـ تمام کردن ـ
اَلْوُفُوْرُ ـ تمام شدن وبسیار شدن ـ
اَلْوُقُوْرُ ـ خانه نشستن ـ
اَلْوَقَارُ وَالْقِرَةُ ـ بآرام شدن وفعل یفعل
فیه لغة والنعت منها وقور اَلْوَقْرُ ـ گرانی کردن
گوش وشکافتن استخوان ـ

اَلْوَکْرُ ـ در آشیانه شدن مرغ ودیر کردن وشتک
وَوَکَرَت النَّاقَةُ وَکْرًا عدت الوکری وهی
عدو فیه نزو وکذلک الفرس ـ
اَلْوَخْزُ ـ بسوختن سوزن وسنان ونحوها
وتاثیر کردن سپیدی در موی ـ
اَلْوَعْزُ ـ در ایستادن بر نهادن پیدی
اَلْوَکْزُ ـ مشت بر زنخ زدن وفا ولیدان
ای زخویشتن دور کردن ـ
اَلْوَهْزُ ـ الضرب بثقل الید وفی الحدیث
اذا الناس یهزون الا باعر یقال وهزته اذا دفعته
وفی الحدیث نهی عن الوجس وهو ان یکون
الرجل مع جاریته والاخری تسمع حسه ـ
اَلْوَدْسُ ـ پنهان کردن و پوشیده شدن
چیزی برکسی ـ
اَلْوَطْسُ ـ شکستن و ضرب الشدید بالخف وغیره
اَلْوَقْسُ ـ گر گرفتن شتر ـ
اَلْوَکْسُ ـ النقص والنقصان ایضا یقال
وکس فی تجارته اذا خسر فیها الوکسان ـ
فراخ رفتن شتر ـ
اَلْوَهْسُ ـ شدة السیر والاکل والوطی ـ
والدق والشر والنمیمة ـ
اَلْوَرْفُشُ ـ بر طعام خوردن طفیلی کردن
اَلْوَبِیْصُ ـ درخشیدن ـ

اَلْوَقْصُ - گردن شکستن -
اَلْوَهْصُ - چیزی سست را شکستن و چیزی را
نیک سپردن بپای فی الحدیث وهصه اللّٰه
کما توهص به وغمزه الی الارض -
۶ اَلْوَخْصُ - طعنه زدن چنانکه در جوف نیفتد
اَلْوَمْضُ وَالْوَمِیضُ وَالْوَمَضَانُ
درخشیدن
۷ اَلْوَطْءُ وَالْوُطُوءُ - ضعیف رای شدن
وفعل یفعل فعل لغة ایضًا -
اَلْوَخْطُ - آمیختن سپیدی با موی نیز و زدن
چنانکه بگذرد و زود رفتن -
اَلْوَسْطُ وَالسِّطَةُ - درمیان شدن منه
قوله تعالی فوسطن به جمعًا -
اَلْوَقْطُ - بیفگندن وفی الحدیث وقط
فی راسه - وضع راسه وسرّه او بالطار
ارادو قعل راسه -
اَلْوَهْطُ - بیشکستن -
۸ اَلْوَشْظُ - پاره استخوان شکستن و سوراخ تبر
محکم کردن بکاز -
اَلْوَعْظُ وَالْعِظَةُ وَالْمَوْعِظَةُ - پند دادن
اَلْوَكْظُ - الدفع والزبن -
۹ اَلْوَجْفُ وَالْوَجِیفُ وَالْوَجَفَانُ -
۱۰ پوییدن ستور اَلْوَجِیفُ - تپیدن دل
وصف الرجل اذا ضرب بنفسه الارض وکذلک البعیر
اَلْوَخْفُ - خطمی بهم زدن تا دسم و شادب
اَلْوَدْفُ - چکیدن چیزی و آب از انار -
اَلْوَرْفُ وَالْوَرِیفُ - فراخ شدن و
یستعمل فی الظل الوریف والورف
وَالْوَرْفُ - درخشیدن نبات از تازگی -
اَلْوَزِیفُ - شتافتن در رفتن ومنه قوله
فاقبلوا الیه یزفون مخففه -
اَلْوَصْفُ وَالصِّفَةُ - پیدا کردن نشان
اَلْوُصُوفُ - نیک رفتن شتر -
اَلْوَظْفُ - قید شتر تنگ کردن از پی فشدن
اَلْوَقْفُ - وا داشتن و وقف کردن وقفته
علی ذنبه ای اطلعته علیه اَلْوُقُوفُ - وایستادن
اَلْوَكْفُ وَالْوَكِیفُ وَالتَّوْكَافُ - چکیدن
آب از سقف و نحوها وفی الحدیث ثم وکفوا
عن عملهم ای قصروا عنه ونقصوا ماخوذ من الوکف
وهو النقص -
اَلْوَهْفُ وَالْوَهِیفُ - برگ بیاوردن
درخت وَالْوَهْفُ - تیمی کلیسا کردن
وفی کلام قتادة کلما وهف لهم شیء ای عرض
اَلْوَذْفُ - اریدن و نزدیک شدن بعید
بالی دانش گرفتن بعید بالبار و کشتن آمدن
خداوند شم -

الوَسْقُ - بر گاو و ماده فراگرفتن و
برگ بار وردن و ـــ
الوَسْقُ - گرد کردن و راندن و برداشتن
الوَشْقُ - قدید کردن -
الوَعِیْقُ و الوُعاقُ - آواز دادن شکم
اسپ چون برود -
الوَلْقُ - روان گشتن زبان بدروغ و
منه اذ تلقونه بالسنتکم و شتافتن و سبک زدن نیزه
الوُرُوْكُ - بر سرین تکیه کردن و در کنه ورکا
جهانیدن پیاله و رکی -
الوَعْثُ - ضعیف کردن شب مردم را -
الوَبْلُ - باران نهیب بزرگ قطره باریدن
ومنه اخذا وبیلا شدیدا
الوَجْلُ - غلبه کردن کسی را بر فتن در
وَجِلَ فلان اذا غضب ومنه اخذت الوجلة
الوَشْدانُ - چکیدن -
الوَصْلُ - عطا دادن والوُصُلُ -
والصِّلَةُ - پیوستن و پیوسته شدن -
الوُصُوْلُ - رسیدن و ندای یال و صل
ای دعا دعوی الجاهلیة وهو ان یقول
یال فلان ومنه قوله تعالی الا الذین یصلون
الی قوم قیل معناه یتصلون بهم ویدخلون
فیما بینهم بالحلف والجوار والاتجار -

الوَغْلُ - ناخوانده نزدیک شرابخواران رفتن
الوُغُوْلُ - در میان درختان پنهان شدن
الوُقُوْلُ - بر کوه شدن -
الوَکْلُ والوُکُوْلُ - کسی را باز و گذاشتن
وکاری با کسی گذاشتن و کلنی لهم ای خلنی
الوَهْلُ - غلط بهمک الی شئ و انت ترید غیره
الوَثْمُ - شکستن و زدن و دویدن و الکثیب
یدل علی جمع وتجمع فقال ثم لها من الوثیمة -
الوُجُوْمُ - خاموش گشتن از اندوه یا از
خشم وجمت وجمه ای قصدت قصده -
الوَخْمُ - گرانی کسے را غلبه کردن -
الوَسْمُ والسِّمَةُ - داغ کردن والوَسْمُ
غلبه کردن به نیکوئی -
الوَشْمُ - دست بسوزن کنده کردن -
الوَصْمُ - شکستن و معیوب کردن و وصمت
الشئ اذا شددته بسرعة -
الوَضْمُ - گوشت برخوان یا بر جائی که گوشت
بروی نهند نهادن و بکسی فرود آمدن -
الوَغْمُ - خبر کردن بچیزے بی یقین -
الوَقْمُ - واز دن و قهر کردن - والموقوم
الشدید الحزن -
الوَکْمُ الموقوم - ووکمت الارض اذا
وطئت واکل نباتها -

اَلْوَرْفُمْ ـ رسیدن مگس ـ
اَلْوَهْمُ ـ الوهل ـ
اَلْوَتْنُ ـ بر وتین زدن ـ اَلْوُتُوْنُ واَلْتِنَةُ
دائم شدن آب وغیره ـ
اَلْوَجْنُ ـ کوفتن ـ
اَلْوَدْنُ وَالْوِدَانُ ـ تر کردن ودنت
المرأة اذا ولدت ولدا ضعیفا قلیل الجسم
والولد مودون وموَدَّن ـ
حـ اَلْوَشْنُ وَالْزِنَةُ ـ سختن یقال وزنت
فلانا درهما وزنت لفلان بمعنی الاصل اللام
حـ ثم حذفت فوصل الفعل ومنه واذا کالوهم
۹ او وزنوهم وفی الحدیث قبل ان توزن
اے شمرز وکخرص ـ
اَلْوَضْنُ ـ نوار وزره بافتن وچیزے
بجو اہر مرصع کردن ومنه علی سرر موضونة
اَلْوَکْنُ ـ خایه در زیر گرفتن نشستن مرغ
ل اَلْوَهْنُ ـ سست شدن وسست گردانیدن
ھ اَلْوَبْءُ ـ باک داشتن یقال ما وبهت له ای ما فطنت
حـ اَلْیَعَارُ ـ بانگ کردن بز ـ
ن اَلْیَنْعُ وَالْیَنَعُ وَالْیُنُوْعُ وَالْیَنْعُ ـ بجای رسیدن
ض میوه وفعل یفعل لغة فیه ـ
اَلْیُمْنُ وَالْیَمْنُ ـ مبارک گرفتن یقال
یمنهم فهو یامن ویمن یمن علی قومه فهو میمون
ومنه حکایة بعضهم فی تفسیر قال الیاسر
من یمین فالیمین الیاسر بمعنی احد کالتقیة والتقاه

من اللفیف المقرون

حـ اَلْوَحْیُ ـ وحی فرستادن ونبشتن وسخن
پنہان گفتن واشارت کردن ـ
حـ اَلْوَحْیُ ـ قصد کردن وفرستادن ورفتن ـ
۹ اَلْوَدْیُ وَالدِّیَةُ ـ خون بہا دادن اَلْوُدِیُّ
بیرون آمدن ودی وروان گشتن سیل
ودای وودی الفرس یا اذا ادلی لیبول
او لیضرب ـ
ل اَلْوَرْیُ وَالرِّیَةُ ـ بیرون آمدن آتش از
آتش زنه وفعل یفعل وفعل یفعل لغتان فیه
ھ واگنده شدن مغز استخوان بجوردن کرم جوف فہم
ع اَلْوَشْیُ وَالشِّیَةُ ـ نگار کردن درجامه
وَالْوُشِیُّ ـ بسیار شدن اَلْوِشَایَةُ ـ غمز
کردن ویقال وشی کلامه ای کذب ـ
ع اَلْوَحْیُ وَالْوَصْیُ ـ پیوستن چیزی بچیزی
ووصت الارض فاتصل نبتها ـ

من المعتل الیائی

اَلْیَسْرُ ـ قمار بازیدن وَالْیَسْرُ وَالْمَیْسِرُ ایضا
ومنه یسرت له القول میسورا ای
لینته وسہلته ـ
اَلْجَزُوْرُ ـ ای اجتزروها واقتسموا اعضائها

ح اَلْوَحْيُ وَالْعِيَةُ - نگاہداشتن وَالْوَحْيُ
نکو فراہم آمدن ہمو بر جراحت و درا در بستن استخوان
ع اَلْوَفَاءُ - پیمان نگاہداشتن - اَلْوَفِيُّ -
تمام و بسیار شدن -
ع اَلْوَقْيُ وَالْوِقَايَةُ - نگاہداشتن یعدّا الی
المفعولین ویقال الفرس اذا کان یہاب الشیء
من وجع یجدہ فی حافرہ ویقال علی ظلعک
ای الزمہ واربع علیہ -
ض اَلْوَلْيُ - باران دوم آمدن والماضی فعل -
ع اَلْوَنْيُ وَالْوَنَا وَالْوِنِيُّ - سست شدن
وفلانٌ لایَنِی یفعل کذا ای لایزال -
ح اَلْوَهْيُ وَالْوَهَى - سست و دریدہ شدن
ووہی الحائط اذا ضعف وہمّ بالسقوط
ووہت عزالی السماء بمائہا وکذلک کل شیء
استرخی رباطہ -

ومن اليائي

۷ یدیت الرجل اصبت یدہ ویدیت عندہ
والیہ یدا اذا اتخذت عندہ نعمۃ وایدیت
الیہ وعندہ یدا قال الاخفش یدیت عندہ
والیہ اشہر من یدیت الیہ وعندہ واما قول الشاعر
ـہ یدیت علی ابن حسحاس بن وہب
باسفل ذی الجذاۃ ید الکریم فیکون علی النظیر
کما یکون النقیض علی النقیض -

ومن مهموزه

اَلْوَأْيُ - وعدہ کردن و واجب کردن -

ومن الاجوف

اَلْجَيْبُ - بریدن و قطع کردن مسافت
ع اَلْخَيْبَةُ - بے بہرہ مند شدن -
اَلرَّيْبُ وَالرِّيْبَةُ - گمان افگندن -
اَلسَّيْبُ - رفتن آب -
اَلشَّيْبُ وَالشَّيْبَةُ - سپید شدن سر
ع والنعت منہ اشیب علی غیر القیاس وشائب
ع علی القیاس ایضا -
اَلصَّيْبُ - رسیدن تیر بجیزے ومنہ یقال
ح صاب السہم القرطاس تیر بنشانہ آمد -
اَلطِّيْبُ وَالطَّيْبُ وَالطِّيَابُ - خوش
شدن و خوش بوی شدن والطیب
پاکیزہ شدن -
اَلْعَيْبُ وَالْمَعَابُ وَالْمَعَابَةُ - عیب کردن
۷ والشيء معیب ومعیوب ایضا علی الاصل
وبنو تمیم یتمون المفعول من الیاء فیقولون مبیوع
اَلْغَيْبُ وَالْغَيْبَةُ وَالْغِيَابُ وَالْغُيُوبُ
وَالْمَغِيبُ وَالْغَيْبُوبَةُ - غائب شدن
والکلام فی الغیبوبۃ وما کان من ہذا الباب
علی ہذا الوزن کالکلام فی الکینونۃ الا ان
کینونۃ وما بہا من غاب لیست فلایکون فیہا

قلب الواو الى الياء بل يكون الياء الاولى
ياء فيعلولة والثانية عين الفعل كما ان باب
بيع لا يكون فيه القلب الذى كان فى باب
سيد فلا يكون اصله بيوع كما كان اصل
سيد سيود ناءه اے اصابه —
البيت والبيتوتة — شب كارى كردن
والبيتوتة — شب گذاشتن وفعل يفعل
لغة فيها يقال بث القوم وبث بهم —
الزيت — روغن زيت در طعام كردن و
المفعول مزيت ومزيوت وكسى را روغن
زيت دادن —
الليت — باز داشتن ويفعل لغة فيه كم كردن
الريث — درنگ شدن ودرنگ كردن
العيث والعيوث والمعاث والعيثان
تباهى كردن —
الغيث — باران فرستادن وباريدن و
بارانيدن وغاث الغيث الارض اے
اصابها فهى ارض مغيثة ومغيوثة —
الميث الموث الميث والميثان —
اندك دادن —
الضيع والضيعان — خطا شدن تير
ما أضيع من كلامه شيئا اى ما اغبار به
وشربت مار ملحا فما عجت به اى لم ارو منه —

البيح — منفعت كردن —
الهابح — آنگيخته شدن جنگ والهيجان والهيجا
التيح — تقدير كردن ويكيها الالام حسيد قوت
البيح — بوى يافتن منه الحديث لم يرح رائحة
النيح — بالزار ودرشدن خضاب —
السيح والسيوح والسياحة والسيحان
در زمين رفتن والسيح رفتن آب —
الصيح والصيحة والصياحة والصيحان
بانگ كردن —
الطيح — بيفتادن وهلاك شدن وگشته شدن
در زمين ولغة فى تصريفها وزعم الخليل ان
طاح يطيح لغة فيها بمعنى السقوط واصلها
الواو لقولهم طوحته —
الفيح والفيحان والفوح — جوشيدن
ديگ ودميدن خون از جراحت نافحت
الغارة اى انتشرت —
القيح — ريم گرفتن ريش —
الميح — عطا دادن ومسواك كردن تنها
كردن وآب بدست از چاه بدلو كردن
وكشتى كردن در رفتن —
الشيخ والشيخ والشوخ الشيخ تحريك
الباء والشيخوخة — پير شدن —
الطيخ — آلوده شدن وگران تكبر كردن

البَيدُ والبَيدُودة والبيوح هلاک شدن
الحَيدُ والحَيدودة والحَيدة والحِياد
والحُيود والمحيد والحيدان بگشتن ـ
الزَّيدُ والزِّيادة والزيادة والمزيد
افزودن کردن يتعدی الی المفعولين فزدن شدن
الشَّيد ـ گچ کردن بنا و افراشتن آن ـ
الصَّيدُ شکار کردن فعل لفعيل لتخفيه
الفَيدُ الآلف وفث خرامیدن وزیادت
کردن وشدن ومنه الفائدة وفاد المال
لفلان ای ثبت ـ
الکيد والمکيدة ـ مکر کردن والکيد
الحيض وهو كيدة تصلی بجو بها وکلاهما
فی الحديث والباب يدل علی معالجة الشئ بشدة
الميدُ جنبيدن وخراميدن مدی الرجل
حسنت اليه ـ
الهيدُ جنبانيدن ومنه الحديث يا نار لاتهيد
ای لاتحرکيه ومنه الحديث الآخر هيد و يعنون
١٠ المسجد ای هيد وهم اصلحه فی الحديث الآية
الآخرة يعنی للنية الحسنة يقول لا يكثرن المقال
ما يهيد فی كلامك ما اكثرت رد التركيب بل
٣ علی التحريک لا ازعاج الهيد شکستن عن الفارابی
٢ الخير ـ نيک شدن تقول منه خرت یا جل
و غلبه کردن کسی را بهی و بهترین برگزیدن

ما ومنه استخار الله بخير لک ـ
السَّير والتسيار والمسير
رفتن وحکی سيرورة من السير و هو شاذ و
راندن وسار بهم سيرة حسنة ای
طريقة حسنة ـ
الصَّير وصيرة والصير والمصير گشتن
الضَّير بخشانيدن وپاره کردن ـ
الضَّير زيان کردن ـ
الطَّيران والطير وطيرة پريدن
والباب يدل علی خفة الشئ فی الهواء ثم استعمل
ذلک فی غيره وفی کل ـ
الغَيرة رشک بردن اسپ بشدن و غيرت
وفی الحديث بالتجرة والغايرة ای الساقطة
الغيار خوار بار آوردن و سود کردن
وغارهم الله بمطر يغيرهم ويغورهم ای سقاهم
الميرة خوار بار آوردن ـ
النَّير علم کردن جامه ـ
الهَير نرم راندن ـ
الضَّيز جور کردن ونقصان کردن ـ
الميز جدا کردن ـ
الکَيس ـ آيختن ومنه ما سر الحسيس
ای تخدد وهو تمر يخلط بسمن واقط ـ
الفَيس ـ دم گرفتن مردار ومنه ما سر الهم

واللطعام کانه کسد حتی فسد —
اَلرَّيْسُ وَالرَّيَسَانُ - خرامیدن —
اَلْعَيْسُ - گشنی کردن شتر —
اَلْقَيْسُ وَالْقِيَاسُ - اندازه کردن چیزے
با چیزی ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء وبعلی
اَلْكَيْسُ وَالْكِيَاسَةُ - زیرک شدن —
وَالْكَيْسُ - بزیرکی غلبه کردن ومنه الحدیث
انما کستک —
اَلْمَيْسُ وَالْمَيَسَانُ - خرامیدن —
اَلْهَيْسُ - رفتن —
اَلْجَيْشُ وَالْجَيَشَانُ - برجوش آمدن دیگ
وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازه
وبا از بیم وجاشت نفسه ای دارت للغثیان
اَلرَّيْشُ - پر بر تیر نهادن ومال کسی نیکو کردن
ویتعدی علی التشبیه —
اَلطَّيْشُ - بگشتن تیر از نشانه وسبکسار شدن
اَلْعَيْشُ وَالْعِيشَةُ وَالْمَعَاشُ وَالْمَعِيشَةُ
وَالْعَيْشُوشَةُ - زیستن —
اَلْهَيْشُ - آمیختن سخن وبزدوی بالشیم وتیر
بیش با بز وحلب لعدما فی الضرع فاذا
جاوز النصف فلیس بهیش هاش القوم هیشا
تحرکوا او هاجوا —
اَلْحَيْصُ وَالْحَيْصَةُ وَالْحُيُوصُ وَالْمَحِيصُ
وَالْمَحَاصُ وَالْحَيَصَانُ - بگردیدن وبعدیعن
اَلْخَيْصُ - اندک شدن —
اَلدَّيْصَانُ - روباه بازی کردن —
اَلْفَيْصُ - رفتن آب مافصت ای برحت
اَلْقَيْصُ - بیفتادن دندان —
اَلْكَيْصُ - تنها خوردن —
اَلْبَيْضُ - خایه کردن مرغ وسخت شدن گرما
وبسپیدی غلبه کردن وورم کردن ست
اسب وباضت البهمی سقط نصالها —
اَلْحَيْضُ اَلْحَيْدُ وَدَةُ اَلْحِيضُ وَالْمَحِيضُ
بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضة
عن الفراء وَالْحَيْضُ - دویدن مانند خون
از درخت سمره —
اَلْغَيْضُ وَالْمَغَاضُ - کم کردن آب وکم شدن آن
اَلْقَيْضُ - کم شدن بهار آخریان —
اَلْفَيْضُ - آشکار شدن خبر وبسیار شدن
چیزے وفاض الماء فیضا وفیوضة ای کثر
حتی سال علی ضفة الوادی اَلْفَيْضُ
وَالْفُيُوضُ - بمردن ومنه فاض الرجل
وکذلک فاضت نفسه ای خرجت روحه
عن ابی عبیدة والفراء وابی زید وهی لغة تمیم
وقال الاصمعی لایقال فاض الرجل ولافاضت
نفسه وانما یقال فاض الماء والدمع —

اَلْقَيْضُ - خود و پوست خایه مرغ و جز آن و بشکافتن
اَلْهَيْضُ شکستن استخوان از پس جبر سے
وکل وجع علی وجع فهو هیض ومنه الحدیث
اخشی فضله ای کسرہٗ فی السفر وجاز بماقعل۔
اَلْخِيَاطَةُ - دوختن والنعت مخیط و مخیوط
اَلشَّيْطُ - ہلاک شدن و باطل شدن
و سوختہ شدن و آمیختن و شتافتن و قولهم شاطت
اَلْجَزُوْرُ - ای البیق منها نصیب لا قسم
ومنه الحدیث ویشاط لحمه کما یشاط الجزور
اَلْعِيَاطُ - بردن شتر۔
اَللَّيْطُ - واو سیدن بدل۔
اَلْمَيْطُ - دور شدن و دور کردن و جور کردن
در حکم ومنه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه
میط شعرة ای میل شعرة۔
اَلْغَيْظُ - بخشم آوردن۔
اَلْفَيْظُ وَالْفُيُوْظُ وَالْفَيَظَانُ - بمردن و وفات
نفسه ای خرجت روحه الاعند ابی عمرو بن العلاء
فانه قال لایقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا
مات قال بالضاد لایجوز البتة۔
اَلْقَيْظُ - تابستان جای مقام کردن و قاظ
یومنا ای اشتد حره۔
اَلْبَيْعُ وَالْمَبِيْعُ - فروختن و خریدن والنعت
بیع و مبیوع۔

اَلتَّيْعُ - قی از دهن بیرون آمدن و تاع
الشیء سال علی وجه الارض۔
اَلذَّيْعُ وَالذُّيُوْعُ وَالذَّيَعَانُ وَالذَّيْعُوْعَةُ
آشکارا شدن۔
اَلرَّيْعُ - بازگشتن و زیاده شدن و راع
ریعا انحرق فی قول۔
اَلسَّيْحُ (?) - هوا اذا جیف منه جانب بجانب
اَلسَّيْعُ وَالسُّيُوْعُ - فراوان شدن کو رآب
و رفتن آب۔
اَلشَّيْعُ وَالشُّيُوْعُ وَالشَّيَعَانُ وَالشَّيْعُوْعَةُ
آشکارا شدن اَلشِّيَاعُ - از پی فرا شدن
و شاعکم السلام کما تقول علیکم السلام هذا
قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم
اَلضَّيْعُ وَالضَّيَاعَةُ وَالضَّيَاعُ بالفتح باد شدن
اَلْكَيْعُ وَاللَّيْعُ - بد دل شدن و فعل یفعل
لغة فیهما والنعت لاع و لائع۔
اَلْمَيْعُ - گداخته شدن آب و غیره۔
اَلْهَيْعُ - رفتن آب و غیره اَلْهُيُوْعُ - بد دلی
کردن والنعت هاع و هائع۔
اَلْبَيْغُ - شوریدن خون۔
اَلزَّيْغُ وَالزُّيُوْغُ وَالزَّيَغَانُ وَالزَّيْغُوْغَةُ
بچسپیدن وَالزِّيْغُ - درگشتن آفتاب و ساکن
و کنه شدن چشم۔

والطعام کانہ کسد حتی فسد۔
اَلرَّیْسُ وَالرَّیَسَانُ ۔ خرامیدن۔
اَلْبَاسُ ۔ گستنی کردن شتر
اَلْقَیْسُ وَالْقِیَاسُ ۔ اندازہ کردن چیزے
باچیزی ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء و بعلی
اَلْکَیْسُ وَالْکِیَاسَۃُ ۔ زیرک شدن ۔
وَالْکَیْسُ ۔ بزیرکی غلبہ کردن ومنہ الحدیث ۹
وذا الکیس ۔
اَلْمَیْسُ وَالْمَیَسَانُ ۔ خرامیدن ۔
اَلْهَیْسُ ۔ رفتن ۔
اَلْجَیْشُ وَالْجَیَشَانُ ۔ بجوش آمدن دیگ ۴۰
وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازہ
ویا از بیم وجاشت نفسہ ای دارت للغثیان
اَلرَّیْشُ ۔ پر بر تیر نہادن ومال کسی نکو کردن
وہذا علی التشبیہ
اَلطَّیْشُ ۔ بگشتن تیر از نشانہ وسبکسار شدن
اَلْعَیْشُ وَالْعِیشَۃُ وَالْمَعَاشُ وَالْمَعِیشَۃُ
وَالْعَیْشُوشَۃُ ۔ زیستن ۔
اَلْمَیْشُ ۔ آمیختن سخن وبرسوی با پشم وشیر
میش با بز وحلب نصف ما فی الضرع فاذا
جاوز النصف فلیس بمیش ما ش القوم ضلیثا
اذا کوہ با جوا۔
اَلْحَیْصُ وَالْحَیْصَۃُ وَالْحُیُوصُ وَالْمَحِیصُ ۶

وَالْمَحَاصُ وَالْحَیَصَانُ ۔ بگردیدن وجدیدن
اَلْحَیْصُ ۔ اندک شدن ۔
اَلدَّیَصَانُ ۔ روباہ بازی کردن ۔
اَلْفَیْصُ ۔ رفتن آب ما فصت ای برحت
اَلْقَیْصُ ۔ بیفتادن دندان ۔
اَلْکَیْصُ ۔ تنہا خوردن ۔
اَلْبَیْضُ ۔ خایہ کردن مرغ وسخت شدن گرما
وبسپیدی غلبہ کردن وورم کردن سخت
رسید وباضت البہمی سقط نصالہا۔
اَلْجَیْضُ اَلْحَیْدُ وَدَۃُ اَلْحَیْضُ وَالْحَیْضُ
بی نمازشدن زن والنعت حائض وحائضۃ
عن الفرا رقا لحیض ۔ دویدن مانند خون
از درخت سمرہ ۔
اَلْغَیْضُ وَالْمَغَاضُ ۔ کم کردن آب وکم شدن آن
اَلْفَیْضُ ۔ کم شدن بہار آخر بان ۔
اَلْفَیْضُ ۔ آشکار شدن خبر وبسیار شدن
چیزے وفاض الماء فیضا وفیوضۃ ای کثر
حتی سال علی ضفۃ الوادی اَلْفَیْضُ
وَالْفُیُوضُ ۔ بمردن ومنہ فاض الرجل
وکذلک فاضت نفسہ ای خرجت روحہ
عن عبیدۃ والفراء وابی زید وہی لغۃ تمیم
وقال الاصمعی لا یقال فاض الرجل ولا فاضت
نفسہ وانما یقال فاض الماء والدمع ۔

الْقَیْضُ - خود و پوست خایه مرغ و جزآن تبکافتن
الْهَیْضُ شکستن استخوان از پس جبر کے
وکل وجع علی وجع فهو هیض ومنه الحدیث
لا ضنی فهضنه ای کسرنی فالکسر وجاز بما افعل -
الْخِیَاطَةُ - دوختن والنعت مخیط ومخیوط
الشَّیْطُ - هلاک شدن و باطل شدن
و سوخته شدن و آمیختن و شتافتن وقولهم شاط
الجزور - ای لم یبق منها نصیب لاقسم
ومنه الحدیث ویشاط الجمه کما یشاط الجزور
الْعِیَاطُ - بمردن شتر -
اللَّیْطُ - وادوسیدن بدل -
الْمَیْطُ - دور شدن و دور کردن و جور کردن
در حکم ومنه الحدیث لوکان عمر میزانا ماکان فیه
میط شعرة ای میل شعرة -
الْغَیْظُ - بخشم آوردن -
الْفَیْظُ والْفُیُوظُ والْفَیْظَانُ - بمردن و فاظت
نفسه ای خرجت روحه الاعند ابی عمرو بن العلاء
فانه قال لا یقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا
مات قال بالضاد لا یجوز البتة -
الْقَیْظُ - تابستان جای مقام کردن و قاظ
یومنا ای اشتد حره -
الْبَیْعُ والْمَبِیعُ - فروختن و خریدن والنعت
بیع و مبیوع -

الْقَیْحُ - قی از دهن بیرون آمدن قاع
الشیئ سال علی وجه الارض -
الذَّیْعُ والذُّیُوعُ والذَّیَعَانُ والذَّیْعُوعَةُ
آشکارا شدن -
الرَّیْعُ - بازگشتن و زیاده شدن وراع
ریعا انحرف فی قول -
الأَنْبِتُ - وهو اذا حیض منه جانب و جانب
السَّیْعُ والسُّیُوعُ - فراوان شدن کوراب
و رفتن آب -
الشَّیْعُ والشُّیُوعُ والشَّیَعَانُ والشَّیْعُوعَةُ
آشکارا شدن الشِّیَاعُ - از پی واشدن
وشاعکم السلام کما تقول علیکم السلام وهذا
قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم
الضَّیْعُ والضَّیَاعَةُ والضَّیَاعُ بالفتح تباه شدن
الْکَیْعُ والْکَیْعُ - بدل شدن فعل یفعل
لغة فیهما والنعت لاع ولائع -
الْمَیْعُ - گداخته شدن آب و غیره -
الْهَیْعُ - رفتن آب و غیره الْهُیُوعُ - بددلی
کردن والنعت هاع و هائع -
الْبَیْغُ - شوریدن خون -
الزَّیْغُ والزُّیُوغُ والزَّیَغَانُ والزَّیْغُوغَةُ
بچسپیدن والزَّیْغُ - درگشتن آفتاب و سیاه
و کند شدن چشم -

السَّيغُ۔ بگلو فرو گذاشتن طعام وشراب

ف الحَيفُ۔ بیداد کردن۔

الرَّیفُ۔ مرغزار چریدن۔

الزَّیفُ۔ بهره شدن سیم وخرامیدن۔

السَّیفُ۔ شمشیر زدن۔

الصَّیفُ۔ تابستان جای مقام کردن

الضَّیفُ والضَّیفوفة۔ چسپیدن تیراز

نشانه وصفنا ای صابنا مطر الصیف وهو

فعلنا کرقنا ورحبنا۔

الضِّیافةُ۔ مهمان شدن۔

الضَّیفُ۔ چسپیدن تیراز نشانه وضافه

الهم اے نزل به۔

الطَّیفُ والمطاف والطائفُ۔ آمدن

خیال در خواب ووسوسه۔

العِیافةُ۔ مرغ فال گرفتن العَیفُ۔ پرواز

کردن مرغ برآب یا بر مردار عافت الشجرة

عیفا ای مالت یمینا وشمالا۔

ق الحَیقُ والحُیوقُ والحَیقانُ۔ فرود آمدن

بلا ومکروه ویعدی بالباء۔

الرَّیوقُ الحوق والرَّیقُ۔ فرشیدن سراب

الضِّیقُ والضَّیقةُ۔ تنگ شدن ضاق

الرجل بہ ای تکلف ما فنت المراة عند زوجها

ولا لاقت ای لم تلصق بقلبه۔

اللَّیقُ۔ در خور آمدن چیزی با چیزے

ویعدی بالباء وسیاه کردن دوات وچسپیدن آن

العَیكُ۔ اخذ القول بالقلب تاثیر کردن

والحَیكُ والحَیكانُ۔ تحریک المنکبین

مع التفحج فی المشی۔

الضَّیكُ۔ باد وسیدن۔

اللَّیكُ۔ معروف

ل الذَّیلُ۔ خرامیدن ودامن بر زمین کشیدن

الذَّیلُ۔ فاتر کردن چیزی از جای جدا کردن

السَّیلُ والسَّیلانُ۔ رفتن وسالت

الغرة استطالت وعرضت۔

العَیلةُ والعُیولُ والعائلةُ۔ درویش شدن

العَیلُ۔ کیشی کردن در رفتن وعلته الضالة

عیلا وعیلانا اذا المی وجه بغیها وعال الشی

الشی عیلا وعیلا اذا اعجزک۔

الفَیلولةُ والفیالةُ۔ ضعیف رای شدن

ونعته فیل وفال وفائل۔

القَیلولةُ والمَقیلُ والقَیلُ والقائلةُ

نیم روز خفتن یقال ما اکلار قائلته اے

ما اطول نومه ولا یقال ما اقیله والقیاس

ان یقال قال الازهری القیلولة عند العرب

الاستراحة نصف النهار اذا اشتد الحر وان

لم یکن مع ذلک نوم فاحتج بقوله تعالی واحسن

مقیلا و وجہ الاحتجاج منہ ان الجنۃ لا نوم فیہا
اَلقَیلُ - اقالہ کردن بیع وہی لغۃ قلیلۃ والاکثر
الاقالۃ و شراب نیمروز خوردن -
اَلکَیلُ - یعدی کما یعدی الوزن وَالکَیلُ
بیرون ناآمدن آتش از آتش زنہ -
اَلمَیلُ وَالمَیَدانُ وَالمَمَالُ وَالمَمِیلُ وَ
المَیلُولَۃُ - چسپیدن یقال منہ مال الشیٔ و
مال عن الحق ومال علیہ فی الظلم -
اَلھَیلُ - فروریختن -
اَلتَّیمُ - بندگی گرفتن دوستی -
اَلاَیمُوۡمَۃُ - بیدل شدن و یعدی بعن -
اَلحَیمُ - پای برداشتن داست السائر
تدیم ویاسن الدیۃ عن ابی زید -
اَلذَّیمُ وَالذَّامُ - عیب کردن والنعت
مذیم ومذیوم -
اَلرَّیمُ - انجا ہی فراترشدن ایک عقبۃ ومکین
اَلشَّیمُ - شمشیر در نیام کردن و شمشیر کشیدن
ونگریستن بابر تا کجا بارد -
اَلضَّیمُ - بیداد کردن وہو متعد -
اَلطَّیمُ - سعد طالہ اللہ علی الخیر ای جبلہ
اَلعَیمَۃُ - آرزومند شیر گشتن والغائب الفعل
اَلغَیمُوۡمَۃُ - ابرناک شدن آسمان -
اَلغَیمُ - درد العطش و حر الجوف -

اَلھَیمُ وَالھُیُوۡمُ وَالھَیَمَانُ وَالتَّھیَامُ -
روی بجانبی نہادن از عشق وغیرہ اَلھُیَامُ
سخت تشنہ شدن و دا ربا فیہ الابل لے الہمی
فتہیم وفی الارض لاتشمی -
(ن) اَلبَیَانُ وَالتِّبیَانُ - وہو شاذ ہویدا شدن
اَلبَینُ وَالبَینُوۡنَۃُ - جدا شدن وَالبَینُ
اَلبَونُ اَلحِینُ - بالکسر ہنگام بدن حان
حینہ ای قرب وقتہ -
اَلحَینُ - بالفتح ہلاک شدن -
ی اَلدَّینُ - وام دادن وام ستدن الدیون
مقہور کردن وخوار شدن وکردن یا دادن
کردن و فرمان بردار گشتن کسی را الدیانۃ
دینہ دار گشتن و یعدی بالباء والنعت -
اَلرَّینُ وَالرُّیُوۡنُ - غلبہ کردن گناہ بر دل
وخواب بر چشم وسستی بر تن -
اَلرَّینُ - شورید و شدن تن وکل ما غلبک
فقد ران بک ورانک وران علیک منہ الحدیث
اصبح قد رین بہ یقول حاطہ المال الدین ورین
بالرجل اذا وقع فیما لا استطیع الخروج منہ ولا قبل بہ
اَلزَّینُ - آراستن -
اَلشَّینُ - معیوب کردن -
اَلطَّینُ - گل کردن و مہر کردن نامہ بگل
وطانہ اللہ علی الخیر ای جبلہ علیہ -

اَلْعَیْنُ بچشم کردن وبچشمه رسیدن ورکندن
اَلْعَیَنَانُ - دویدن آب واشک اَلْعِیَانَهُ
دیدبانی کردن ویعدی بعلی-
اَلْغَیْنُ - فراپوشیدن چیزی دهن را
ومنه الحدیث انه لیغان علی قلبی الماضی
فعل وابر گرفتن آسمان تشنه شدن شوریده
منش شدن-
اَلْقَیْنُ - آهنگری کردن وگردکردن
اَللِّیْنُ وَاللِّیْنَةُ وَاللِّیَانُ - نرم شدن
اَلْلَّیْنُ - دروغ گفتن-
اَلتِّیْهُ وَالتَّیْهَانُ - حیران شدن زعم
الخلیل ان تاه یتیه من باب فعِل یفعَل
وهو من ذوات الواو لقوله توهته والتیه
تکبر کردن-
اَلْلَّیْهُ - درپرده شدن-

ومن الناقص

اَلْجِبَایَةُ - گردکردن آب خراج وفعل
یفعَل لغة وهی شاذة-
اَلرَّبْیُ - درمیان قومی برپا لیدن-
اَلزَّبْیُ - برداشتن وزبیت اذا سقت
الیه مایکره
اَلسَّبْیُ وَالسِّبَاءُ - اسیر گرفتن اَلسِّبَاءُ
خمر خریدن تا ازجاے بجاے بری-

اَلشَّبْیُ - دورکردن-
اَلطَّبْیُ - خواندن وطباه عن کذا اصرفه
ن اَلْجُثُوُّ وَالْجُثِیُّ - بزانو درنشستن-
اَلْحَثْیُ وَالتَّحْثَاءُ - خاک پاشیدن-
اَلْخَثْیُ - سرگین افگندن گاو-
اَلرَّثْیُ وَالْمَرْثِیَةُ - مرده راستودن
ورَثَایْتُ رَثْوًا - لغة فیه وربما همزت
العرب ماجنبه فقالوا رثارت المیت ورحمت
نمودن ویعدی باللام اَلرَّثَایَةُ - سخن
کسی یاد گرفتن-
ه اَلْغَثْیُ وَالْغَثَیَانُ - منش بردن زچیزے
که طبع ازان نافر باشد-
اَلنَّثْیُ اَلنَّثْوُ-
ه اَلنَّجْیُ - گل از زمین به بیل فاز بیدن-
اَلْمَحْیُ - المحو-
و اَلْخَذَیَانُ - بشتاب رفتن ستور-
ی اَلْوَدَیَانُ وَالْوَدْیُ - دویدن ستور
اَلْوَدْیُ - سنگ نداختن وافزون شدن
وازجای درجای افتادن ودریته بالمدرات
ای کسرته بالصخرة-
اَلْفِدَاءُ وَالْفِدْیَةُ - بازخریدن وَالْفِدَاءُ
کسی را گفتن که من فدای تو باد ویعدیان
الی المفعول الثانی بحرف الجر-

اَلْقَدَیَانُ ـ شتافتن اَلْقَدْیُ اَلْقَدُوْ
اَلْهُدٰیُ ـ راه نمودن در دین و یتعدی الی
المفعولین بحرفی جر اللام و بالی وقد یحذف
حرف الجر فیتعدی الی المفعولین بنفسه راه
راست گرفتن اَلْهِدَایَةُ راه راست نمودن
در هر چیزی اَلْهُدَاءُ زن بخانه شوهر
فرستادن اَلْهَدْیُ ـ بر طریق کسی رفتن و
منه الحدیث واهدوا اهدی عمار او از پیش
بشدن و فی الحدیث فما هدی لما یسمع ای
لم یجب ببیان وحجت هما سمع یقول انما یا ات
انما قال الله و اشد و سکت و قیل ما هدی ما یبین
من قوله تعالی فاما ثمود فهدیناهم و قوله
اولم یهد لهم ـ
٧٠ اَلْهَذْیُ ـ بیهده گفتن و گزیدن شراب بانل
اَلْقَذْیُ ـ بینداختن چشم خاشه را از خود
و قذت الشاة ای القت بیاضا من رحمها
اَلْمَذْیُ اَلْاِمْذَاءُ ـ با المنیین ـ
اَلْهَذْیُ وَالْهَذَیَانُ ـ بیهوده گفتن و
و فعل یفعل لغة فیه ـ
اَلْبَرْیُ وَالْبِرَایَةُ ـ تراشیدن بیت
القلم بریا و اَلْبَرْیُ ـ نزار کردن ستور در
راندن بسیار و بیش آمدن ـ
اَلْجَرْیُ وَالْجِرْیَةُ وَالْجَرَیَانُ وَالْجَرْیُ

رفتن آب و غیره ـ
اَلْحَرْیُ ـ کاسته شدن ـ
اَلدِّرَایَةُ وَالدِّرْیَةُ وَالدَّرْیُ ـ دانستن
و یتعدی بالباء و بنفسه قال سیبویه بالباء اکثر
و یبین ما قاله قوله و لا ادریکم به و لو کان علی
اللغة الاخری لقال و لا ادریکم و اَلدَّرْیُ فریفتن
اَلدَّرْیُ ـ و اسیدن اَلدِّرَایَةُ غیبا کردن
و یتعدی بعلی سریت عنه الثوب لغة فیه سروت
عنه الدرع بالواو و لا غیر ـ
وَالسُّرٰی وَالْمَسْرٰی وَالسِّرَایَةُ ـ بشب رفتن
اَلشِّرٰی وَالشِّرَاءُ ـ خریدن و فروختن ـ
اَلصَّرْیُ ـ بریدن و وا داشتن و صرت
الماء اذا استقیته ثم قطعت و صریت ما بیتهم
صریا ای فصلت ـ
اَلْفَرْیُ ـ بریدن بر وجه اصلاح و کار
کردن که بشگفتگی آرد و شکافتن و
دروغ و ابافتن و فریت الارض سرتها و قطعتها ـ
اَلْقِرٰی وَالْقِرَاءُ ـ مهمانی کردن اَلْقَرْیُ ـ
گرد کردن آب و غیره در شهرها گشتن ـ
٢ اَلْکَرْیُ ـ جوی کندن ـ
اَلْمَرْیُ ـ پستان شتر مالیدن تا شیر فرود آید
و بیرون آوردن تنگ از ستور و باد و
باران از میغ و انکار کردن و منه افتمرونه علی ما یری

اَلْجَزَاءُ۔ پاداش دادن و غلبہ کردن کسی را بدان و بگزاردن و جزی عنی ہذا الامر ای قضی و ناب منہ لا تجزی نفس الآیۃ و فی الحدیث الصیام یجزی عنک۔

اَلْخِزْیُ اَلْخِزْیُ و الْخِزْیُ غلبہ کردن کسی را بچیز

اَلْغَزْیُ اَلْغَزْوُ۔ و فی الحدیث فتری منہا کوات ای نزف دمہ و لم یرقا و تری و نزفہ

اَلْمَشْیُ اخراج النطفۃ من الرحم و الولد من البطن۔

اَلنَّسْیُ۔ بہ عرق نسا زدن۔

اَلْخَشْیُ۔ غلبہ کردن بترسیدن۔

اَلْمَشْیُ وَ التَّمْشَاءُ۔ رفتن اَلْمَشَاءُ۔ بسیار فرزند و چہارپا شدن۔

اَلْخِصَاءُ۔ خایہ کشیدن۔

اَلْعَصْیُ وَ الْمَعْصِیَۃُ وَ الْعِصْیَانُ۔ نافرمانی کردن و النعت عاص و عصی و فیہ اللحم عن العظم گوشت از استخوان باز شدن

اَلْقَضَاءُ۔ حکم کردن و منہ قضی بسبک بگزاردن وام و غیرہ و منہ قضینا الی بنی اسرائیل و قضینا الیہ ذلک الامر و بمردن منہ فمنہم من قضی نحبہ و محکم کردن چیزے و باندازہ کردن و منہ فقضیہن سبع سموات و القضاء القدر و پرداختن و منہ فوکزہ موسی فقضی علیہ

فتلہ سکانہ کانہ فرغ منہ و الترکیب یدل علی احکام الشیٔ و اتقانہ و نفاذہ و قال الازہری مرجع الجمیع الی انقطاع الشیٔ و تمامہ۔

اَلْمُضِیُّ۔ بگذشتن چیزی اَلْمَضَاءُ۔ در کار بگذشتن و مضیت علی الامر مضیا شتن مضو

اَلْغَطْیُ۔ فرا پوشیدن و ہو متعد و قاربت شدن شب و غطی غطیا و غطیا اذا امتلا و شبابا۔

اَلشَّغْیُ۔ غلبہ کردن کسی را بر فتن۔

اَلْبَغْیُ۔ ستم و گشتی کردن و بعدی سے علی و نیک باریدن باران و پر شدن آب رود خانہ و بیاماسیدن جراحت بریم بر شدن آن و کل مجاوزۃ للحد فہی بغی۔

اَلْبِغَایَۃُ وَ الْبُغَاءُ ۔۔ ادفیہما و البغیۃ جستن چیزی از زمین بہ بیار الثانی بفتحہ بالالام و بہا بمعنا المحو ۔۔ ا ۔ زنا کردن فی الحدیث ۔۔ بتنات ناخیر لہ۔

سعفیت ۔ ا ۔ لوصیت بالنعت۔

اَلْخَفْیُ۔ آشکارا کردن ہذا ہو الفصیح و پنہان کردن و ضعیف و پنہا و شیدن بحق

اَللَّقْیُ۔ بال باز کردن شتر مرغ و بر داشتن سر اسپ چیزی را و زفتہ الریح زفیانا ای طردتہ

اَلشَّغْیُ۔ وا میدن۔

اَلشَّفْیُ وَ الشِّفَاءُ۔ آسانی دادن۔

...ی پس قفا زدن ـ
الکفایۃ ـ بسندہ کردن یقال کفاک الشیء
وکفاک الشیء اے حسبک ـ
النقی ـ رہیدن و رہندہ شدن و فی الحدیث
ما نقی من شعر ای تار و نیست کردن ـ
البقی ـ مصدر بقیت الشیء ای نظرت الیہ
و ترقبتہ تقاہ بترسید از وے حذر کرد از او
و پیش او باز شد ـ
تقیۃ بفتح التاء و اتقی اللہ وہذا علی
التوہم والاصل تقاہ تقیۃ و اتقی فاتقی
افتعل من وقیت الا ان الواو التی ہی
فاء من وقیت ابدلت تاء کما فی اتعد
ثم حذفت التاء الاولی الکائنۃ بدلا
من الفاء وسقطت ہمزۃ الوصل فبقی
تقی و وزنہ تعل و لو کان المحذوف تاء افتعل
لکان یقال تقی یتقی و اتق علی مثال سعے
یسعے و اسع وہذا حکم تجہ و تسع مع
حذف التاء التی ہی بدل من الفاء فی اتجہ
و اتسع و حکے تقی یتقی بسکون التاء و مصدر
اتقی علی وزن السقی و علی ہذا التاء
بدل من الواو ـ
الرقیۃ ـ افسون کردن ـ
الزقیۃ و الزقاء ـ بانگ کردن کوف ـ

السقی و السقایۃ ـ آب دادن خوردنی
الاستقاء ـ آب خواستن کسے را و باران
فرستادن و استقا گرفتن آب در مشک
کردن و ربما یجی سقی بمعنی استقی فی الارض
والماشیۃ علی الصبی عقیا اذا احدث اول
ما یحدث و بعد ذلک ما دام صغیرا ـ
المقی المقو النقی ـ النقو ـ
البکاء و البکی ـ گریستن و قیل بینہما فرق
وہو انک اذا مددت اردت الصوت الذی
یکون مع البکاء و اذا قصرت اردت الدموع
و خروجہا و تبکیۃ و بکیت علیہ بمعنی و تبکیہ کردن
کسی را بنان ـ
الحکایۃ ـ قول و فعل کسے را حکایت کردن
و حکوت الکلام لغۃ و اچیزے مانیدن
حکیت فی السعو لکایۃ اذا قلت فیہم غوغت
الخلی ـ گیاہ درودن سلی الشاۃ اے
نزع سلاہا وہو الذی یکون فیہ الولد ـ
الصلی ـ ہلاکت افگندن و یقال بالام
و در آتش آوردن و بریان کردن گوشت
و منہ الحدیث اتی بشاۃ مصلیۃ ای مشویۃ
و منہ المصالی وہی الاشراک ـ
الطلی ـ اندودن و واداشتن و پاے
بچہ بچارپای بستن ـ

اَلْغَلْيُ وَالْغَلَيَانُ - جوشیدن اَلْقَلْيُ بابِرشتن با
وسعانی وغرائب آن بیرون آوردن وشمشیر
بسر زدن فی الحدیث من لطیفة فالیة ای قاطعة
اَلْقِلَی وَالْمَقْلِیَةُ وَالْقَلَاءُ - دشمن داشتن
وقَلَی یَقْلِی لغة فیه وہی لغة طی اَلْقَلْیُ
بدوده باژی کردن وبریان کردن گوشت
وپست وغیرها -
اَلْکَلْيُ - بر گرده زدن -
م اَللَّحْمِیَة وَاللُّحْمُوَةُ - بازداشتن طعام شراب
از بیمار وبیکے اسے المغولین - اَلْحِمَایَةُ
نگاه داشتن اَلْحَمِیَّةُ وَالْمَحْمِیَةُ - ننگ داشتن
ن از کردن کارے -
اَلدِّمَاءُ - جنبیدن -
اَلدَّمَیَانُ - شتافتن وذمی سیح کذا ای
اَلرِّمَایَةُ وَالرَّمْيُ وَالرِّمِیَّا - تیر انداختن
یقال رمیت عن القوس وعلیها ولا یقال
بها الا ان تلقیها من یدک - اَلرَّمْيُ
افزون شدن ودشنام دادن رمی الله
لک ای نصرک صنع لک التزکیب بدل علی
نبذ الشئی یقال رمیت الشئی من یدی رمیا
ای القیته حتی الصید اذا مات وانت تراه
اَلطَّمْيُ وَالطُّمُوُّ - شتافتن -
اَلْعَمْيُ - کف وخاشاک انداختن موج -

اَلْغَمْيُ - بیهوش شدن یقال غمی علیه
وسقف خانه پوشیدن -
اَلْکَمْيُ - گواهی پوشیدن -
اَلنَّمَاءُ - بالیدن وافزون شدن اَلنَّمْيُ
وَالنَّمَاءُ - خبر باسناد برداشتن ونمی الخضاب
والشعر ارتفع وعلا ویفعل بالضم لغة فی الجمیع
ونمیت الشئی علی الشئی رفعته علیه ونمیت الرجل
الی ابیه نمیا ای نسبته الیه نمت الرمیة
ای غابت حیث لا یراها الرامی فماتت -
اَلْهَمْيُ وَالْهَمَیَانُ - دویدن آب نهمت
الماشیة نمت للرعی -
اَلْبَنْيُ وَالْبِنَاءُ وَالْبُنْيُ وَالْبِنْیَةُ وَالْبُنْیَانُ
بنا کردن قال القتیبی اصل البنیان الکسر
لیکون کالعصیان والغشیان - اَلْبِنَاءُ - زن
بخانه آوردن بیدی بعلی بالبار خطاء وفریبه کردن
اَلثَّنْيُ - دوتا کردن وواداشتن یقال جاء
ثانیا من عنانه واگردانیدن دوم شدم -
اَلْجَنْيُ وَالْجِنَایَةُ - بار از درخت باز کردن
اَلْجِنَایَةُ - جنایت کردن وشور انگیختن -
اَلزِّنَاءُ وَالزِّنَا - زنا کردن -
اَلضَّنَاءُ - بسیار شدن کودک -
اَلْعِنَایَةُ وَالْمَعْنَی - خواستن وفی البیت
من کان لا یعنیک ای یقصدک علیت فانا

عَنَاءً اي قصدة وقيل يعنيك يشغلك يقال
هذا الامر لا يعنيني اے لا يشغلني ومنه قوله ترك
ما لا يعنيه اے لا يهمه۔
اَلقَنْيُ والقِنْيَةُ القُنُوُّ وقنيت الجارية
تقنى قنية مثل التقية۔
اَلكِنَايَةُ- ان تتكلم بشيء وتريد به غيره
يعدى بالباء وبعين يفعل ويفعل لغة فيه
اَلمَنْيُ- تقدير کردن وآزمودن ومبتلى کردن

ومن اللفيف المقرون

ى٠ اَلثَّوَاءُ والثُّوِيُّ- مقيم شدن يقال ثويت
البصرة وبالبصرة۔
ح اَلحَيُّ- گرد کردن۔
ى٠ اَلخَوَاءُ والخَوَايَةُ والخُوِيُّ- خالی شدن
سرای وبيفتادن آن وخوت النجوم خيًّا
امحلت وذلك اذا سقطت ولم تمطر في
نوئها وخوت المرأة وخويت ايضا خلا جوفها
عند الولادة۔
٧٠ اَلذَّوِيُّ- پژمردن قال الفعل لغة عند يونس
ع اَلرِّوَايَةُ- روايت کردن۔
اَلرِّيُّ- آب کشيدن از بهر کسی وهو متعد
وکسی را برخاستن تا از خواب بيفتد ورويت
على اهلي ولاهلي اذا اتيتهم بالماء۔
٦٠ اَلزَّيُّ- گردانيدن ويعدى ببعض باهم آوردن

ى اَلشَّيُّ- بريان کردن گوشت۔
و اَلضُّوِيُّ خشک شدن۔
و ضَوَيْتُ اليه ضُوِيًّا وضَيًّا عن ابي زيد
اذا اويت اليه وانضممت۔
ط اَلطَّيُّ النقيض للنشر ودر نورديدن بر زيدن چاه
اَلعَيُّ- بيچاره شدن وواگردانيدن۔
اَلعُوَاءُ- بانگ کردن سگ وگرگ وشغال
اَلغَيُّ والغَوَايَةُ- بی راه شدن وغوايت
لغة عن القتيبي قال الفتح اجود ونوميد شدن
والغَيُّ الفساد عن ابن الاعرابي ومنه قوله تعالی
وعصى آدم ربه فغوى اي فسد عليه عيشه
ح اَلكَيُّ- داغ کردن تيز نگريستن بکسی بگوشهٔ چشم
ى٠ اَللَّيُّ- تافتن رسن ودنبال غلبانيدن
وپيچانيدن سر وگردانيدن زبان ودهن
ومنه يلوون السنتهم ولويته عليه اي عطفته عليه
والجمع متعدد۔
اَللَّيُّ- وهو شاذ عن ابي زيد واللَّيَّانُ۔
٧٠ مدافعت کردن وام وحكى اللِّيَّانَ بكسر اللام
ع اَلنَّيُّ والنِّوَايَةُ- فربه شدن شتر والنَّيُّ
خشت بيفگندن النِّيَّةُ والنَّوَاةُ نيت کردن
ونواك الله اي صحبك في سفرك وحفظك في
الحديث ومن ينوي الدنيا تعجزه يقول من
٦٠ يسعى لما يطلب من نويت الشيء اذا جددت في طلبه

الهُوِیّ - بفتح الهاء فرود افتادن از بالا وبگذشتن ودو ومنه الحدیث ثم انطلق یهوی وفرود آمدن عقاب بر صید وهوت الطعنة فتحت فاها وهوت امه شتم بمعنی سقطت وهلکت وقوله تعالی تهوی الیهم ای تسرع وتقطع الیهم

ومن مهموزه

الأُوِیّ والإوِیّ - بکسر الهمزة عن ابی زید وهو شاذ والاواء بماوی شدن یقال اویت الیه واویته وبماوی بردن —
أیّة والأُوِیَّة والمأواة والمأوِیَة بخشودن ویعدی باللام —

ومن مهموز الفاء

الأَدْب - مهمان خواندن —
الأَشْب - ملامت کردن ومیان قوم بهم آوردن —
الأَلْت - کم کردن وفعل یفعل لغة فی هذا ومنه وما ألتناهم بالالف ومنه الحدیث أنّه ألت علی امیر المؤمنین معناه اتحطه بذلک اتنقصه وباز داشتن وسوگند دادن —
الأَمْت - اندازه کردن —
الأَنِیت - نالیدن وحسد کردن —
الأشوج - باهم آمدن والتفاف النبات
الأَلْو والأُلُوّ والأُلِیّ - الیمین —

د الأثفح - برافراشتن سر زدن —
الأُبُود - مقیم شدن بجای —
ر الأَبْر والإبار - نیش زدن کژدم وسوزن زدن ودندان سگ وهو فی الحدیث وگشنی دادن خرمابن ویأبر لغة —
الأَثْر - خبر روایت کردن ومنه قول اثارة بالفتح
الأَسْر والإسار - اسیر کردن وفی الأسر آفریدن وپالان بدوال بستن والأُسْر بسته شدن بول والماضی فعل —
الأشر والأُشُر الأَصْر - باز داشتن وشکستن
الأَطْر - بر دور آوردن چیزی بر چیزی
الأُفُور - نیک دویدن والفعل لغة
س الأوش - جستن بر دو پای —
الأرس والأدس - باهم آمدن واستوار شدن
ش الأبش - قهر کردن وباکسی درشتی کردن
الأرش - بر ذکر شدن —
الأَلْس - خیانت کردن وشوریده خرد گشتن والماضی فعل من هذا —
الأُنْس - بضم الهمزة انس گرفتن ویعدی بالباء ویفعل لغة فیه —
ض الأَبْض - ستور را باپای بستن وهو بستن پای شتر وهو ان یشد رسغ یده الی عضده وباهم آمدن رگ نسا والماضی من هذا فعل والأرض [illegible]

يجوب والماضي فعل -
الأَنْقُ - بگرديدن گوشت -
الأَفْطُ - بوسافتن -
الأَنْفُ - اسپ فراشدن -
الأَلْفُ - هزار دادن -
الأَنْفُ - بيني زدن بيني سيدن آب وغيره
الأَفَقُ - سعيد افق الاديم اي بغيه حتى يصير افيقا وهو الذي لم يتمم دباغته و قيل هو الاديم الذي دبغ قبل ان يخرز و تثقيل نهادن ورعطا -
الأَوْقُ - ... ديگر دانيدن
الأَلْقُ - درپان آمدن در دروغ والق فهو مالوق اي اصابه جنون -
الأَفْكُ - دروغ گفتن وبگردانيدن -
الأَمْلُ - نايد كردن وابل الرجل من امرأته اي امتنع عن غشيانها -
الأَزْلُ - درتنگي وخشكي سال شدن وواداشتن برگردانيدن -
الأَدْنُ - ... نهادن -
الأَهْمُ - درنگ كردن بچاشت -
الأَنُوقُ والأَنَاهُ - چيره شدن بانخوت دار والفت گلندن پوست بازكردن -
الأَضْرُ - ... دندان بچيزي نهادن

و نيك تافتن رسن -
الأَشْرُ - دندان گرفتن و دندان بهم نهادن و بافتن چيزي و بازايستادن از چيزي و بعد بعض ملازم گرفتن كسي را يا البار و تنگي روزگار بر كسي وازشهم السنة ازما استاصلتهم -
الأَتَانُ الأَتْلافُ الأَذْنُ - بر گوشش زدن
الأَنَفُ - كم خرد گردانيدن و شبر بهم و ...
وقيل الاقن خلاف الحيين -
الأَنَّةُ والأُنُوهُ والأَنِينُ - الانوح -

ومن المضاعف المهموز الفاء

الأَنَانَةُ - انبوه شدن و گياه شاخ در ...
الأَطِيطُ - جرست كردن پالان وغيره و بانگ كردن شتر بزاري واطيط الشيخوخة ...
الأَلُّ والأَلَلُ والأَلِيلُ - ناليدن بيمار
الأَيَانُ - شتاب -

ومن المهموز الفاء الاجوف

الأَيْدُ الأَدُ - قوي شدن -
الأَوْدُ - جماع كردن -
الأَيْبُ - گشتن وبازگشتن -
الأَوَامُ - دود كردن الايم كالايمة والايوم - بي شوي شدن زن و بي زن شدن مرد -
الأَيْنُ - مانده شدن قال ابو زيد ...

ومن الناقص المهموز الفاء

الاَتْیُ والاِتْیَةُ والاِتْیَانُ - آمدن وقوله تعالی
لا تؤتوها بالقصر ای لتفعلوها وکذلک ما اتیتم
بالمعروف بالقصر ای ما فعلتم من قولهم
اتیت جمیلا ای فعلته -
الاَدْیُ - ستبر شدن شیر -
الاَرْیُ - انگبین کردن نحل و در بن یک کردن
والآریة تاری الی الدابة اذا انضمت
الیها والفت معا معلفا واحدا -
الاَزْیُ والاُزِیُّ التقبض -
الاَنْیُ والاِنَایَةُ گرمی رسیدن ومنه بلغ
حمیم آن وتا رسیدن ومنه غیر ناظرین اناه
الاَنْیُ والاِنَی - علی وزن المعی وکالمعی
ومن المهموز العین
النَّأْتُ - نالیدن -
الزَّأْرُ والزَّئِیرُ بانگ کردن شیر وفی الفعل لغة فیه
النَّأْمُ - بانگ کردن بزاری -
ومن المهموز المعتل الفاء
الوَأْبُ والاِبَةُ - شرم وآستی -
الوَأْدُ - زنده درگور کردن دختر
الوَأْرُ - ترسانیدن -
الوَأْلُ والوُؤُولُ - پناه گرفتن بکسی یا بجای
ویعدی بالی وفی الحدیث فلا والت ای لانجوت

ومن الناقص المهموز العین

الشَّأْیُ - بانگ کردن مرغ ومرشن
ومن المهموز اللام
الهَنَاءُ - عطا دادن - الهَنَاءُ - گواریدن
طعام کسی تقول هناء الطعام والغابر منها
یفعل ویفعل والماضی فعل یفعل -
ومن الاجوف المهموز اللام
الجَیْءُ والجِیئَةُ - آمدن -
الفَیْءُ والفَیْئَةُ والفُیُوءُ - الرجوع بازگشتن
القَیْءُ - قی کردن -
الکَیْءُ والکَیْئَةُ - ترسیدن وبددل شدن
النَّیْءُ - خام ماندن گوشت -
الهَیْئَةُ والهَیْءُ - ساخته شدن کاری را
ومنه قری قوله تعالی هیئت لک بعضهم هیئت
بمعنی تهیأت -
باب فَعَلَ یَفْعَلُ بفتح العین فی الماضی والغابر
اللَّغْبُ - آب راندن -
البَعْجُ - بشکافتن وبرکندن -
الدُّعَابَةُ - مزاح گفتن -
الذَّهَابُ والذُّهُوبُ - بشدن -
الرُّعْبُ - ترسانیدن وپر کردن -
الرَّعْبُ - قطع کردن وپاره از چیزی

بکسی فرادادن وهذا یعدی باللام—
اَلتَّحبُ کشیدن فی نیکو خوردن طعام وشرب
اَلشَّعبُ—فراهم آوردن و پراگنده کردن
وعند قوم هذا و با لشبه من الاضداد و عند
المحققین لغاة مختلفة—
اَلشَّغبُ—بالتسکین شور انگیختن یعدی
بنفسه و بالباء و نیز—
اَلصُّخابُ وَالصَّخِیبُ—بانگ کردن یعنی بانگ
اَلکَحبُ—گوشت از استخوان و پوست
از درخت باز کردن و در رفتن و در رفتن
ویقال لحسب السبا اذا مر مرا سریعا مستقیما
اَللُّعبُ—لعاب رفتن کودک—
اَلنَّحبُ—بیرون کشیدن و پاره دل گردانیدن
اَلنَّعبُ—ضرب من السیر
اَلنَّهبُ—غارت کردن و بدگفتن کسی را
و پی پا گرفتن سگ—
اَلبَغتَةُ وَالبَغتُ—ناگاه گرفتن—
اَلبُهتُ وَالبُهتَانُ—زور گفتن والبهت
ناگاه فراگرفتن ومنه قوله بل تاتیهم بغتة فتبهتهم حیران
شدن وبهت بالکسر وبهت بالضم لغتان
فی الاخیر والافصح بهت ومنه فبهت الذی
کفر لانه یقال رجل مبهوت ولا یقال باهت
ولا بهیت فصل ربع لغات انما ها بهت

وهی قراءة العامة وبهت بالضم اقوی منه
من بهت بالکسر فعلک تی للمبالغة کفقه
الرجل وشطر اذا قوی فقهه یاد شعره وبهت
بالفتح یجوز ان یکون لازما کهذه اللغات
الثلث ویجوز ان یکون متعدیا وحینئذ
یکون فاعلا محذوفا علی تقدیر فبهتنا الذی
کفر ابراهیم یعنی را ملزم ان بهت ابراهیم الا انه
لم یحصل لذلک جاز ان تقول فبهت
الکافر ابراهیم وانما کانت ومنه الارادة کقوله
اذا قمتم الی الصلوة فاذا قرات القران فالتفی
بالمسبب الذی هو القیام وقراءة من السبب
الذی هو الارادة فاعرفه—
اَلسَّحتُ—هلاک کردن و از بیخ برکندن
و پیه از گوشت باز کردن—
اَلصَّفتُ—جوع کردن و هو فی الحدیث
ما وجدت الصفت—
اَللَّحتُ—القشر و فی الحدیث
فلحتکم یقال لحت عصاه اذا قشرها—
اَلنَّعتُ—نشان دادن—
اَلبَحتُ—بالباء و انیز و ... دن—
اَلبَعثُ—مرده زنده کردن و از خواب
بیدار کردن و فرستادن و هو متعدی الی مفعولین
یقال بعثه رسولا و کما بعثت به بعثت الناقة اثرها

الدَّغثُ ـ پیدا آمدن بیماری الماضی فعل
الرَّغثُ ـ شیر خوردن و رغثت الرجل
اذا اکثر علیه السؤال حتی ینفد ما عنده ـ
الضَّغثُ ـ حدیث بهم در آمیختن و دسته
کردن گیاه و بر بجیدن کوهان ـ
الغَعثُ ـ رنگ دادن ـ
اللَّهثُ و اللُّهاثُ و اللَّهثان ـ
زبان از دهن بیرون کردن سگ از تشنگی
یا از ماندگی ـ
المَغثُ ـ معیوب کردن داروی به هم زدن یا ختن
و دارو اندر آب غشتن و بهم آمیختن ولیدن و رنجیدن
البَعجُ ـ شکم شگافتن ـ
البَهجُ ـ شاد کردن ـ
التَّبجُ ـ پیاپی درخشیدن برق ـ
التَّجُّ ـ خرامیدن ـ
الثَّجُّ ـ سودن بوسه و بهم شب رفتن
و بوسه هشتن یا دو و ثجت الریح الارض قشرتها ـ
الثَّجیجُ و الثُّجاجُ ـ بانگ کردن کلاغ
و باشتر و بفعل لغة ـ
الثَّجُّ ـ شتة الانفج ـ
الثَّجُّ ـ سوزانیدن ـ
الثَّحرُ و الثَّجُّ ـ جنبانیدن دلو در چاه ـ
الثَّجاجُ ـ کردن ـ

العجُ ـ شنبات فتن ـ
النَّهجُ و النُّهجُ و النَّهجُ و النَّهجَهُ ـ هویدا کردن
راه و درفتن در آن ـ
۵ البَلجُ ـ پیدا افتن و بچوب زدن و عجز
الرجل عن حملها و الیدین جمله ـ
البَلدجُ ـ خرامیدن زن ـ
البَلجُ ـ شگافتن ـ
البَوجُ ـ پدید آمدن چیزی چنانکه چوب
چپ و اسوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند
البَطحُ ـ بیرونی افگندن ـ
البَلوجُ ـ مانده شدن و خشک شدن پاک کردن
۶ الجُدجُ ـ پست شوریدن ـ
الجَرجُ ـ خسته کردن و کسب کردن بازی
کردن ورزیدن ـ
الجَشجُ ـ عطا دادن ـ
الجَلجُ ـ خوردن شتر سر درخت را ـ
الجُموحُ و الجِماحُ ـ سرکشی کردن اسپ
و کشتی چنانکه در فرمان داشتن سوار بازدارند
انرا نیز و فجح اسپ اسرع و منه تمجحون
الجَمجُ ـ بال زدن ـ
الدَّلجُ ـ دیبار گران رفتن ـ
الرَّجُّ ـ گلو بریدن و شگافتن بنا و خس
پوشیدن سقف ـ

الرَّدْحُ - شقه در پس خیمه دادن و دزمو
بر سقف زدن -
الرَّزْحُ والرُّزَاحُ - مانده شدن شتر از نزاری
الرَّزَاحُ - لاغر شدن -
الرَّشْحُ - بیابان خوی -
الرَّضْخُ - شکستن خسته خرما و سنگ -
الرَّقَاحَةُ - کسب کردن بازرگانی کردن -
الرُّكُوحُ - الی الشیء -
الرُّكُونُ الیه -
الرَّمْحُ - لگد زدن و نیزه زدن -
السَّبْحُ - تصرف کردن در معیشت و [illegible]
السَّبَاحَةُ - آشنا کردن -
السَّدْحُ - بر روی افگندن یا بر پشت -
السَّرْحُ - کسی را بجای فرستادن و بیچاره کردن
بامداد در رفتن بول پس از بستگی -
السُّرُوحُ - بچرا شدن -
السَّطْحُ - گسترانیدن -
السَّفْحُ - ریزانیدن آب و جز آن السُّفُوحُ
والسَّفَحَانُ - ریخته شدن -
السَّلْحُ - حدث کردن -
السَّمَاحُ والسَّمَاحَةُ - سخاوت کردن
و یعدی بالباء و سمح لی اعطانی -
الشُّنُوحُ - سخن سربسته گفتن و الشنوح

پیدا آمدن مرغ یا آهو از دست راست
و یعدی بالباء و ضد البروح والعرب تتیمن
و سنح لی رای ای عرض -
الحِرْبَاءُ یشبح علی العود ای یمتد -
الشَّرْحُ - پدید کردن و گشاده کردن دل
و شرحه کردن گوشت و فی الحدیث یشرحون
النساء شرحا یقال شرح فلان جاریة اذا
وطیها علی قفاها و فی حدیث آخر یشرحون
الی الدنیا ای ینبسطون الیها و یرغبون فیها
الشَّقْحُ - الکسر والبعد والشیح والجمیع فی الحدیث
الصَّبْحُ - صبوحی دادن و بامداد بجایی بنزدیک
کسی شدن -
الصَّدْحُ - بانگ کردن خروس و کلاغ -
الصَّفْحُ - اعراض کردن از کسی یا از چیزی
و فرو گذاشتن جرم و بها یعدی یابان بعض سائل را
رد کردن و شمشیر پهنا بر کسی زدن صفحت
الرجل اذا سقیته ای شراب کان -
الصُّلُوحُ - من الفارابی -
الضَّبْحُ - از حال بگردانیدن آتش و خراشیدن
چیزی را و صوت انفاس الخیل اذا عدون
و مد الخیل اعضد فی السیر ایضا -
الضُّبَاحُ والضَّبْحُ - بانگ کردن روباه -
الضَّرْحُ - دور کردن و زمین کندن -

الفراح - لگد زدن ستور -
الطرح - بیفگندن و یعدی بنفسه
و بالباء -
الطفوح - پر شدن و یقال طفح
عنی ای اذهب عنی و طفحت الریح
القطنة اذا سطعت بها -
الطلح - مانده کردن ستور و مانده شدن آن
طمح بصره الی الشیء ای ارتفع طمحا و طماحا
و طمح الرجل ابعد فی الطلب -
الفتح - کشادن و حکم کردن و فراخ شدن
سوراخ پستان شتر
الفدح - گران کردن کار و وام کسی را
الفسح - فراخ کردن و یعدی باللام -
الفضح - رسوا کردن و فی الحدیث حتی فضحه
الصبح - ای [illegible] بیاض الصبح [illegible]
الصادا [illegible] و فضح الصبح ای بدا
الفطح - پهن کردن -
الفلح - شکافتن -
القبح - نفرین کردن قبحا و قبوحا
از نیکی دور کردن -
القدح - آتش زدن [illegible]
و آب کشادن از چشم و خوردن دندان
و درخت افتادن [illegible] شدن

و خوردی [illegible] سر برداشتن و در کار کسی خلل آوردن
القرح - خسته کردن القروح
هم رسیدن ستور و آبستنی شتر پدید آمدن
و قرحه [illegible] استقباله -
القدح - بول انداختن سگ و یعدی
بالباء و فعل یفعل -
القمح و القموح - سر باز زدن شتر
از آب خوردن -
القفح - باز دور آوردن -
الکبح - لگام باز کشیدن -
الکدح - خراشیدن و کار کردن -
الکسح - برف و خانه روفتن -
الکشح - نهان داشتن دشمنی و اعراض کردن
از چیزی و بر ادان و کشح القوم عن الماء
تکشحوا تفرقوا عنه -
الکفح - روباروی بوسه دادن با شمشیر زدن
الکلح و الکلوح و الکلاح
ترش کردن روی -
اللطح - دست نرم [illegible] زدن [illegible]
زدن و یعدی بالباء -
اللفح - سوختن و ضربتی سبک زدن
اللمح و اللمحان و التلماح - [illegible]
اللمح و اللموح - درخشیدن ستاره و برق -

اَلْمَتْحُ - آب کشیدن از چاه و زدن و برآمدن

اَلْمَدْحُ - ستودن -

اَلْمَزْحُ وَالْمُزَاحُ بالضم عن الصلح مزاح کردن

اَلْمَسْحُ - بسودن بروی دست و بریدن شمشیر و بکلیها فسر فطفق مسحا و شستن ومنه یقال للرجل اذا توضأ قد تمسح

اَلْمِسَاحَةُ - بکسر المیم زمین پیمودن -

اَلْمَصُوحُ - ناپید اشدن و رفتن سایه والنبات اذا ولی لون بهره و لبن الناقة اذا ولی و ذهب و مصحت بالشیء ذهبت به -

اَلْمَقْحُ - عیب کردن -

اَلْمَلْحُ - نمک باندازه در طعام کردن و شوره دادن چارپای و شیر دادن کسی را و منها فی الحدیث و فی الحدیث لا الشاة الملوحة ای المسموطة -

اَلنَّبْحُ وَالنَّبِیْحُ وَالنُّبَاحُ - بانگ کردن سگ و قیل الفعل لغة ربما قالوا نبح الظبی -

اَلنُّجْحُ وَالنَّجَاحُ - روا شدن حاجت -

اَلنَّدْحُ - فراخ کردن و منه الحدیث فلا تندحه ای لا تفرقه و لا توسعه و من روی بالباء اراد التفحیه من البدح و هو العلانیة -

اَلنُّزُوحُ - دور شدن اَلنَّزْحُ - آب کشیدن از چاه -

اَلنَّشْحُ وَالنُّشُوحُ - آب خوردن نه بسیری

اَلنُّصْحُ وَالنَّصَاحَةُ - بالفتح وَالنَّصَاحِیَةُ وَالنُّصُوحُ - نصیحت کردن و یعدی باللام وبنفسه و باللام اجود و نصحت اصل صفیته ما من الشمع اَلنَّصْحُ - جامه دوختن اَلنُّصُوحُ سیراب خوردن -

اَلنَّضْحُ وَالتَّنْضَاحُ - آب زدن و تراویدن مشک و خون -

اَلنَّفْحُ وَالنُّفُوحُ - بوی خوش دمیدن - وَالنَّفْحُ دمیدن خون از رگ و باد سرد جستن و لگد زدن ستور و عطا دادن و نفحه بالسیف تناوله من بعید

اَلنُّفُوحُ - مقام کردن و منه الحدیث فلقحوا ادره فلقحوا ای رسخوا -

اَلْجُفُوخُ وَالْجَفْخُ - فخر و تکبر کردن -

اَلْجَفْخُ - پر کردن سیل رود خانه را -

اَلرُّسُوخُ - استوار گشتن و بیخ آور شدن

اَلرَّضْخُ - کوفتن و اندک دادن -

اَلرَّضْخُ کَالْجُفَخِ اَلسَّبْخُ - النوم و الفراغ ومنه قری سبخا طویلا ای فراغا -

اَلسَّلْخُ - در آخر ماه شدن و سلخت المرأة درعها نزعته -

اَلسُّنُوخُ - ثابت شدن در علم -

اَلشَّدْخُ - شکستن و فراخ بردن سپیدی روی

اَلشَّرُوخُ ۔ فرا مردی رسیدن کودک
وشرخ ناب البعیر شرخًا اذا شق البضعة ۔
اَلشَّمخ وَالشُّمُوخُ ۔ بلند شدن ویقال
شمخ بانفہ اے تکبر ۔
اَلصَّمْخُ ۔ بسوراخ گوش زدن وفی الحدیث
الاطلہا قیل ہو مقلوب الطہا وقیل شوخہا
اَلفَتَخُ ۔ انگشتان سوی کف فرا شکستن
اَلفَسْخُ ۔ نقض کردن بیع ودیگر عہدہا
٩ وازجای بیاوردن بند فسخت عنی ثوبی الی طرحتہ
اَلفَضْخُ ۔ کوفتن غوره خرما وسر شکستن
اَلفَیْخُ ۔ رام ومقہور کردن ۔
اَلقَفْخُ وَالقِفَاخُ ۔ بر چیزی میان تہی زدن
اَلکَلْخُ الشَّلْخُ وکلخ بانفہ تکبر ۔
اَللَّطْخُ ۔ برآلودن ۔
اَلمَرْخُ ۔ روغن مانند آن برتن مالیدن وآرد
سرشتہ وانچہ بدان مانند بدست مالیدن
وفی الحدیث یمرخ معاسے بجرح سہ ۔
اَلمَسْخُ ۔ تحویل صورة الی ما ہو اقبح منہا
وبے طعم گردانیدن ۔
اَلمَصْخُ ۔ بیرون کشیدن چیزی از چیزی
اَلمَلْخُ ۔ بالنحار السیر الشدید وقیل السہل
وفلان یملخ فی الباطل ای یتردد فیہ بکثرة
اَلنَّسْخُ ۔ فسوخ کردن ونسخہ گرفتن از جاے

وزائل کردن حکم وہو اصل فی حدا الا انہ
مختلف فی قیاسہ فعند قوم ہو للازالة و
نسخت الشمس الظل اے ازالتہ وکذلک نسخت
الریح آثارہم فنسخ اللہ الآیة وعند آخرین للنقل
ومنہ نسخ الکتاب اے ما نقل ما فیہ الی کتاب آخر
اَلنَّضْخُ ۔ آب از چشمہ بر جوشیدن ومنہ فیہما
عینان نضاختان وبزدن آب ۔
اَلنَّفْخُ ۔ بر سر زدن چنانکہ دماغ بیرون آید ۔
اَلجَحْدُ وَالجُحُودُ ۔ انکار کردن ویتعدی الے
المفعول الثانی بنفسہ وبالباء ۔
اَلجَہْدُ ۔ کوشیدن وتنگ آمدن ونجیدن جہدت الطعام
اشتہیتہ وکذلک اذا اکثرت من اکلہ وجہد
الرجل جہدًا فہو مجہود ای لاغر شدن ہو فی الحدیث
اَلرَّغْدُ ۔ الہدیر الشدید ۔
اَلزُّہْدُ ۔ حرز کردن خرما ۔
اَلسَّعْدُ وَالسُّعُودُ ۔ ہمایون شدن یقال
سعد یومنا والسَّعْدُ ۔ نیکبخت کردن واختلفوا
فی ہذا فاجازہ الزجاج والازہری والفارابی
واستدلوا بقولہ تعالی واما الذین سعدوا بضم
السین بادسیبویہ والمحققون من اہل اللغة
وقالوا ان کلام العرب سعدہ اللہ ولا یجوز
ان یکون سعدوا من السعادة لانہ لازم
کالشقاوة وقال فی ہذہ القراءة انہا لغة خارجة

عن القیاس او یکون من باب فعل و فعلته
نحو نا ضرو غضته و کذلک سعد و سعده قالو
ولا دالا التلهم فی مسعود لانه لا یجوزان یکون
مثل جنه الله فهو مجنون—
الصخد و الصخد - گرما آفتاب بر کسی تند کردن
الصغد - مقهور گردانیدن—
الصلدان - دویدن خر—
اللحد - چسپیدن انجی دگور را لحد کردن—
اللهد - گران کردن بار کسی را و لهده لهدا دفعه لذله—
المعد - شتافتن و معدت الشیء اجتذبته بسرعة
المغد - در عیش خوش بر آمدن و پرورانیدن
عیش خوش کسی را—
المهد - گسترانیدن—
النهود - خاستن سوی دشمن—
الشحذ - تیز کردن—
الفخذ - بریان کردن—
البحر - گوش شتر شکافتن—
البعر - پشک افگندن بعر الثریا بعرا
ای سقط ولم یج بالمطر
البهر - دمه بر افگندن و غلبه کردن و فروز
شدن نور ماه و بهر الرجل بهرج—
النقر - جوشیدن دیگ—

الثغر - دندان پیشین شکستن و ثغر الصبی
اذا سقطت رواضعه و فی الحدیث وقد
تغروا ای بدموجز فلان تاخر—
الجعر - سرگین افگندن جانور مخلب از سباع
الجهر و الجهارة - آواز بلند برداشتن
الجهاسة - بزرگ داشتن چیزی را در چشم دیدار
الجهر - چاه پاک کردن تا آب پدید آید
و صافی شود و منه حتی نری الله جهرة ای
عیانا یکشف ما بیننا و بینه و جهرنا بنی فلان
صبحناهم علی غرة—
الدحر و الدحور - دور کردن و منه
قراة السلمی من کل جانب دحورا بفتح الدال
الدعور - خوار شدن—
الدغر - سپوختن و منه الحدیث لا تعذبن
اولادکن بالدغر و هو ان ترفع لهاة المعذور
۷ ترکت انکردن در جنگ فی الحدیث دغر
الدغر یقال دغر فلان امراة اصابه مکروه
۲ الدمر - بالضم بیخن نهادن—
الذعر - ترسانیدن—
الزخور - جوشیدن دیگ پر شدن
آب جوی و دریا و دراز شدن نبات—
الزهور - روشن شدن چراغ و آتش و ماه
السفر - جاروب کردن و فرو فشتن کل الملف

ماخذه ودق وهو السحر التعليل بالطعام والشراب
السَّعْر آتش افروختن وجنگ انگیختن
وسعرت اليوم في حاجتي سعرة اى طفت
وسعرهم شرا اى عمّهم وسعرناهم بالنبل
احرقناهم وامضضنا وسُعِر الرجل فهو مسعور
اذا ضربته السموم —
الشِّعْر غالب آمدن کسی در شاعری فعل يفعل لغة عن ابن جنی
الشَّغْر پای برداشتن سگ از بهر بول
وخالی شدن شهر از مردم وقومی را از جای بیرون کردن
الشَّهْر شمشیر برکشیدن والشُّهْرة
آشکارا کردن —
الصَّهْر گرم کردن شیر تا سوخته شود —
والصَّهْر جربش گدازانیدن —
الطَّهْر الدحر ويفعل لغة عن القتبي
الطُّهور دست یافتن وآشکارا شدن —
الظُّهْر والظُّهور برجای بلند شدن
في الحديث فاظهر بمن معك من المسلمين يقول
اخرج بهم الى ظاهرها وابرزهم وفي حديث
آخر قبل ان تظهر الشمس اى تعلو السطح —
العَهْر والعَهَر والعُهور والعَهارة زنا کردن
وفعل يفعل لغة —
الفَخْر والفَخَر نازیدن وافزون آمدن
از کسی بفخر تقول فاخرته ففخرته افخره وحكى ابو زيد

افخره بالضم على القياس —
الفَغْر دهن باز کردن وباز شدن وفي
الحديث فغرت —
القَعْر بر کندن درخت وتقعر چیزی بیفتادن
الفَهْر والفُهور ان يجامع الرجل المرأة ثم
يتحول عنها قبل الفراغ الى الاخرى فينزل
وهو في الحديث —
القَهْر غلبه کردن کسی وقهر اللحم اذا اخذته النار وسال ماؤه
الكَهْر باز زدن ودور بر آمدن روز —
المَغْر بشتافتن —
المَهْر کابین کردن المهارة زیرک شدن
وقد مهر في الماء اى سبح
النَّحْر شتر کشتن وبر سینه زدن ودست بر دست
نهادن در نماز ونحرت الرجل صرت في نحره
النَّعْر دمیدن خون از رگ وفعل يفعل لغة
النَّغْر جوشیدن دیگ وفي الحديث —
النَّهْر بانگ زدن وجوی کندن وآب رفتن در جو
البَغْر والباغر نشاد کردن شتر —
الهَجْر دور کردن کسی را از خویشتن —
الوَهْر والوَهَران جنبیدن در نجابت
القَهْر جستن —
الدَّهْر الدفع والضرب لهزه الشيب خالطه
الفَحْر سرو شتن بهادن وفاق لیدن —

الهزمة جنبانیدن و نهزه ای دفعه و ضربه
ومنه الحدیث الابنهزه ای لایدفعه وفی حدیث
آخر نهزفیجاا سے یقذفه یقال نهز الرجل اذا
مد عنقه و ناء بصدره لیبت فتح ای لیقنا
الهمش ـ تکاشتن و بیدار کردن ـ
النعش ـ الهلاک واصله الکب ـ وهو
ضد الانتعاش والاهلاک عند قوم وقلنا من یکسر
العین فتح یلک لغة عند بعضهم ورد الکثرهم
بذا و قالو لوکان کذلک تجار فی مصدره التعس
بفتح العین یدل علیه قول الاعشی فالتعس اولی لها
من ان تقول لعا ـ
الدخش ـ تباه کردن میان قوم و تجال
الیدین بین جلد الشاة و صفاتها لتسلخها و توتخذ
وفی حدیث آخر تجن علی الناس ان یجحشوا الخف
بالحیاء والخار اسے لایدلک هما ـ
الدعص ـ الطعن و قد یکنی به عن الجماع
و دعصت التاع حشوته ـ
الرعص ـ لرزیدن و نرم رفتن از ماندگی
وجز آن الاعتاص ـ جنبیدن سر زیر پری
وفی الحدیث حند الله ما لا ای اکثر له بارک له
فیه و کانوا قلیلا فرعصهم الله ای کثرهم و انماهم
وکذلک هو فی الحسب وغیره ـ
الممرعش ـ تافتن رسن ـ

النعص ـ مالیدن ادیم و جز آن ـ
النحص ـ تنگ کردن سوراخ بکره بچوب
النهص ـ گزیدن مار و بدندان پیشین گزیدن
ق البغش ـ اندک باریدن ـ
ع البهش ـ آرزومند گشتن و یعنی باسے
وفی الحدیث هل بهشت الیک ای هل قبلت الیک
الجمش ـ خراشیدن ـ
الجهش ـ آغاز کردن گریستن ـ
الفحش و الفاحشة ـ الافحاش ـ
المحش ـ سوزانیدن و خراشیدن فی الحدیث
من شعیر نتخشه ـ
النخش ـ القشر ـ
النتش ـ بر داشتن ـ
النهش ـ النهش و یفعل انه ـ
و البخص ـ بالبار چشم بر کندن ـ
الدخص ـ پای انداختن گوسپند و جز آن
در وقت کشتن ـ
الرعص ـ الاضطراب هو فی الحدیث ـ
الرهص ـ نیک فشردن و رهص الجراحات به
التخوص ـ از جای بجای شدن و چشم
باز ماندن و تخص سے ارتفع ـ
الفص ـ نیک واپژوهیدن و اینکه بیرون
و فص له اذا اخلق و سطه و ترک مثل افاحیه

القطا وهو فی الحدیث
اَلقَعصُ - بر جای بکشتن -
اَلمَحصُ - پاک کردن زر و جز آن و شتک دویدن
و مثل المحص ایضاً -
اَلدُّحوضُ - باطل شدن حجت -
اَلدَّحضُ - بلغزیدن پای و گشتن آفتاب
میان آسمان -
اَلرَّحضُ - شستن و رحض المحموم اذا اخذته الرحضاء
اَلقَحضُ - خم دادن چوب -
اَلمَحضُ - دوستی خالص کردن و شراب شیر دادن
اَلنَّحضُ - گوشت از استخوان باز کردن و
تیز و تنک کردن سنان -
اَلنَّهضُ و النُّهوضُ - برخاستن و النهض
بال باز کردن مرغ از بهر پریدن بر ایستادن
اَلدَّعطُ و القَعطُ - گشتن زود و منه الحدیث
فسطوها ای ذبحوها ذبحا سریعا -
اَلشَّمطُ و الشُّموطُ - دور شدن فی الحدیث
یشمط الثمر ای یبلغ به اقصى القیمة وقیل
... یشط الثمن ومعناه واحد
اَلقَمطُ - فراجای افشردن -
اَلقُحوطُ - باز ایستادن باران فی فصل الفجر
و قحط القوم قحطاً اذا اصابهم الجدب -
اَللَّحطُ - آب زدن به در سرای وهو فی الحدیث

لغطوا بینهم و بعین اصابه -
اَللَّغطُ و اللَّغیطُ و اللِّغاطُ - شغب کردن
اَلمَخطُ - کشیدن روده از شکم و بیرون
گذشتن تیر و جز آن از بینی بیفکندن -
اَلمَعطُ - موی بر کندن -
اَلمَغطُ - کشیدن کمان و آنچه بدان ماند -
اَلنَّخطُ - بینی پاک کردن -
اَلغَبطُ - گران کردن بار مردم را -
اَلجُحوظُ - چشم بیرون بزیدن -
اَللَّحظُ - به گوشه چشم نگریستن و ...
اَلنَّعظُ و النُّعوظُ - قیام الذکر
اَلبَخعُ - هلاک کردن و منه لعلک باخع نفسک
اَلبُخوعُ - بالانکار الاقرار بالحق والخضوع له
وفی الحدیث بخع الارض فقاءت اکلها
تقول تخرج ما فیها من الکنوز واموال الملوک
اَلبَضعُ - الجمع فیما قیل
اَلبَضعُ - بریدن گوشت و شگافتن جراحت
اَلبُضوعُ و البَضعُ - سیراب شدن فی ریّا
بضعت من فلان اذا سئمت منه وهو علی
التشبیه یقال الرجل یرمی بکلام قبیح و بهتان
بقعتهم باقعة ای اصابتهم داهیة -
اَلبَلعُ - سرزنش کردن و پیاپی زدن شمشیر
اَلقَمعُ - بکردن و فرو نشستن -

اَلثُّلُوعُ وَالثُّلُوعُ - روز دور برآمدن قطعه
السحاب نکم -
اَلثَّلْغُ - سر کوفتن -
اَلجَدْعُ - به دندان گزیدن و بریدن
گوش و لب و بینی و دست -
اَلجَذْعُ - واداشتن ستور بی علف
و در زندان کردن -
اَلجَزْعُ - قطع الوادی عرضًا و جزع له
من المال جزعة ای قطع له منه قطعة -
اَلجُلُوعُ - روی برهنه کردن -
اَلجَلْعُ - جامه بیرون کشیدن -
اَلجَمْعُ - گرد کردن -
اَلخَبْعُ - پنهان کردن اَلخُبُوعُ النعام
اَلخُتُوعُ - در تاریکی شب راه بردن
اَلخَدْعُ وَالخَدِيعَةُ - فریفتن
یقال خادعت نفسه و معناه عن نفسه و قیل
لما دخله معنی تخوّنت نفسه او انتقصت نفسه
عدی الی مفعولین و هذا القول اذهب
فی الصنعة و علی کلا الوجهین یحمل قوله تعالی
و ما یخدعون الا انفسهم بضم الیاء و فتح الدال
اَلخُدُوعُ - بازار کاسد شدن و در سوراخ
شدن سوسمار و خشک شدن دهان و خواب
در چشم آویختن -

اَلخَذْعُ - بچیدن گوشت و جز آن -
اَلخَرْعُ - شکافتن -
اَلخَرَعُ - واپس ایستادن من هذا سمیت خزاعة
اَلخُشُوعُ - فروتنی نمودن و خشع بصره
غضه و خشعت الارض یبست و لم تمطر
و منه انک تری الارض خاشعة -
اَلخُضُوعُ کالخضعان - و هو فی الحدیث
الخشوع و خضع النجم مال للمغیب و منه الحدیث
خضعا بینهما حدیثا ای لینا خضع الرجل خضعا
ای دب به فسقط من جوع و غیره -
اَلخَلْعُ - نعل و جامه بیرون کشیدن و
خلعت دادن و هذا یعدی بعلی اَلخُلْعُ
بالضم و افروختن زن بکابین -
اَلخَلاعَةُ - واس بیاوردن خویشه و
خلع الوالی عزل -
اَلخُمَاعُ وَالخُمُوعُ وَالخَمْعُ - لنگ وار رفتن
اَلخُنُوعُ - الخضوع و الذل -
اَلدَّسْعُ وَالدُّسُوعُ - بیرون جستن قال الله
تشخوا ادبرا و بر دن و فی الحدیث تدسع ای
تعطی الجزیل -
اَلدَّفْعُ - فرا داد و بیرون جستن باز گشتن با تصوب
اَلدَّفْعُ وَالدِّفَاعُ - دفع کردن و دفعت
الشاة اذا اضرعت علی راس الولد

الرَّکاع - داریا خذ الخیل والابل فی صدورها
الرَّلع - زبان از دهن بیرون کردن و بیرون آمدن آن -
الرَّقع - رفتن اشک فیل فعلا لغة -
الرَّبع - بسته بودن و تلبه کردن فی الربیع چهار کردن و چهاریک مال ستدن
ومنه الحدیث الم اجعلک تربع و چهاریک کردن و چهارپای باز ایستادن سنگ افکندن
ومنه الحدیث بعون تجراه چهارم روز تب آمدن تب و بارکسی بر ستور نهادن
و دو ایستادن ومنه اربع علی نفسک ای ارفق بنفسک و کف و تب چهارم آمدن
وقد ربع الرجل فقال ربعت علیه الحمی و ربعت الارض اذا اصابها مطر الربیع -
الرَّتع - چریدن الرُّتوع والرِّتاع الاکل بشره -
الرَّدع - بیالودن بعطر و زعفران و جز آن و باز زدن از کاری و ردع الرجل نقش بازپس شد -
الرَّضع - تغییب اللسان فی المطعون
الرَّفع - برداشتن و بلند شدن و نزدیک راندن وی و تقریب الشیء ومنه فرش مرفوعة ای مقربة لهم ومنه الفیار رفعنا الی السلطان

رفعنا بالسلطان برداشتم ویرا والرفع فی الاعراب کالضم فی البناء عند النحویین -
الرَّقع - پاره در جامه دادن و بجای کردن
الرُّکوع - الانحناء ومنه رکوع الصلوة
الرَّمَعان - جنبیدن از خشم -
الزَّرع - کشت کردن و رویانیدن ومن هذا انتم تزرعون -
الزُّقع - تمامه ضرط الحمار -
الزَّمع والزَّمعان - دیر رفتن -
السَّبع - هفت بکردن و هفت یک ستدن و بد گفتن کسی و هفت تو کردن و سبع الذئب الغنم ای فرسها وسبعت البقرة اذا اکل السبع ولدها -
السَّجع - بانگ کردن قمری و جز آن و سخن گفتن بسجع وفی الحدیث اذا سجع ذلک المسجع - اراد سلک ذلک المسلک -
السُّطوع - دمیدن بوی و صبح و برخاستن گرد
السَّفع - گرفتن ومنه لنسفعا بالناصیة و سوزانیدن آتش و سموم و بال زدن مرغ
السَّقع - بانگ کردن خروس یقال ما ادری این وسقع این ذهب -
السَّلع - شکافتن -
الشَّرع - نهادن نهادن و هویدا شدن

وشگافتن ریزه سوی کسی راست کردن
وشرعت الاهاب اذا سلخته وشرع المنزل
اذا کان علی الطریق نافذ —
الشُّرُوعُ — در کاری شدن —
الشَّرْعُ والشُّرُوعُ — در آب شدن
الشَّسْعُ — دوال کردن نعلین را الشُّسُوعُ
دور شدن —
الشَّفْعُ — جفت کردن وشفعت الناقة
شفعا اذا کانت تتبعها ولد وفی بطنها آخر
وهو فی الحدیث الشفاعة — خواهش کردن
الشَّلْعُ — نالیدن بیمار —
الشَّمْعُ والشُّمُوعُ والشَّمَعَةُ — بازی کردن
شمعت فلانا ای استقبحته وسمته —
الصَّبْعُ — آب بیان دو انگشت فرو گشادن
از انا و راه نمودن کسی با انگشت اشارت کردن
سوی کسی در حال غیبت وهذا یعدی بالباء
الصَّدْعُ — آشکاری کردن ومنه فاصدع
بما تؤمر وشگافتن بیابان بریدن وباز گردانیدن
وبه وقسمت کردن گوسپند
الصُّدُوعُ — چسپیدن سوی کسی ویعدی
بالی والباب یدل علی انفراج الشیء —
الصَّرْعُ — لتمیم والصِّرْعُ — لقیس —
والمَصْرَعُ — بیفگندن —

الصَّفْعُ — سیلی زدن کلمة مولدة —
الصَّقْعُ — بر میان سر زدن وبانگ کردن
خروه وصقعت الارض منز آمدن سرد بر زمین
ای الصقیع وصقعته الصاقعة لغة فیه —
الصُّنْعُ — بالضم نیکوئی کردن وتقول صنع
الیه معروفا الصَّنِيعُ والصَّنِيعَةُ — نیکوئی
کردن وصنع به صنعا قبیحا ای فعل —
الضَّبْعُ — مد العضد للضرب او الدعاء
ومد الخیل والابل ضباعها فی السیر عند الاعیا
ان یهوی بحافره الی عضده وضبعوا للناظر
ضبعا ای جعلوا الیه استقنا —
الضَّجْعُ والضُّجُوعُ — پهلو بر زمین نهادن
الضَّلْعُ — چسپیدن ویعدی بعلی —
الطَّبْعُ — شمشیر و درم زدن ومهر کردن
وسیری کردن والترکیب یدل علی نهایة
ینتهی الیها الشیء حتی یختم عندها ویقال
علی هذا طبع الانسان وطبیعته [illegible] ای
سجیته التی جبل علیها —
الضَّلْعُ — لنگیدن وضلعت الارض باهلها
ای ضاقت بهم من کثرتهم —
الفَجْعُ — بدرد آوردن مصیبت رسانیدن
واندوهگین گردانیدن —
الفَرْعُ — بر زبر چیزی شدن [illegible] کردن

بجمال وجز آن وقرعت بينهما اى حجزت
كففت وقرعت راسه بالعصا اى علوته
القرُوع - بكوه بر شدن -
القَصْعُ - افشردن رطب تا پوست بازشود
وفى الحديث نهى عن قصع الرطبة -
القَلْعُ - شگافتن -
القَبْعُ والقُبَاعُ - بانگ کردن خوك -
القُبُوعُ - سر در پوست کشیدن خارپشت
و سر در جامه کشیدن آدمى و در سه برافتادن
و پنهان شدن در زمین -
القَدْعُ - لگام باز کشیدن اسپ ومنه
الحديث لا يقدع انفه اى لا يضرب انفه
وروى بالراء القاف ومعناه انه كفؤ كريم
لا يرد وباز داشتن کسى را از کسى -
القَذْعُ - دشنام گفتن -
القَرْعُ - کوفتن ومنه الحديث قرع راحلته
اى ضربها بسوطه وقرعه بر بردن و جمله شراب
گرانا باشد آشامیدن وقرعت راسه مثل
قرعت راسه وقرعتهم قوارع الدهر اى
اصابتهم شدائده والقرعُ والقِراعُ
کشتی کردن شتر القُرُوعُ - شتافتن -
القَشْعُ - وابردن با دابرها و وابردن ابر
و ابر آکنده ن کردن قدم -

القَصْعُ - تشنگى نشاندن و آب بگلو فروبردن
و کسى را خورد و خوار داشتن و نرم خاییدن
شتر نشخوار را و قتل القملة وفى الحديث
انه خطبهم على راحلته وانها لتقصع بجرتها
قيل دفعها الى جوفها وقيل خرجها فملات
فاها وقيل شدة مضغها وضمت بعض
اسنانها الى بعض ماخوذ من قصع القملة
القَصْعُ - قهر کردن و بذلك سميت قصعات
القَطْعُ - بریدن - القَطِيعَةُ - رحم بریدن
القُطُوعُ - عبره کردن آب القِطَاعُ
والقُطُوعُ - بریده شدن آبها و از سرما
بگرم سیر شدن مرغان و قطع بفلان فهو
مقطوع به اسى و از مانده شد از سفر بعيد
وفى الحديث اقطعوا لسانه اى رضوه حتى
يسكت وقوله تعالى ثم ليقطع فلينظر قالوا
ليختنق لان المختنق يمد السبب الى السقف
ثم يقطع نفسه من الارض حتى يختنق يقول
منه قطع الرجل بحبل اى اختنق به -
القَلْعُ - بر کندن -
القَمْعُ - خوار کردن و بمقمعه زدن وقمع
در سر جاى نهادن -
القُنُوعُ - سوال کردن وفى النعت قانع وقنيع
وقد يكون بمعنى القناعة عند بعضهم وقنعه الما

بالت بها و اذا اقبلت نحو اهلها و هذا التركيب
يدل على الاقبال على الشيء كنعت الغنم
والابل كنوعا استرخت بطونها
الكوع - دهن بر آب نهادن و آب خوردن
وفعل فعله فيه -
الكسع - پشت پای بادست یا پشتگاه کسی
بازدن و آب سرد بر پستان چهارپای
زدن و دست سرد زدن تا شیر باز رود و
در آید و في الحديث ان رجلا من الانصار اي
ضرب دبره -
الكنوع - نزدیک آمدن باهم آمدن
و فروتنی نمودن و کنع النجم مال للغروب و
کنعوا عنها اے عدلوا عنها -
اللذع - سوزانیدن -
اللسع - گزیدن مار و کژدم -
اللطع - بانگشت لیسیدن -
اللقع - انداختن شتر بلوک و جز آن و
في الحديث و چشم کردن -
اللمع و اللمعان - درخشیدن
المتع و المتوع - روز دو بر آمدن و المتع
منفعت و برخورداری گرفتن و یعدی بالباء -
المذع - بعضی از سخن گفتن و بعضی نهان کردن
المزوع - نیک شتافتن -

الكشع - الكسب -
المصع - جنبانیدن ستور دنبال را و یعدی
بالباء و نیک شتافتن و انداختن بچه از
شکم و زدن بشمشیر و منه الحدیث البرق
مصع ملك اي ملك يضرب السحاب ضربة
فترى النيران في حديث آخر و الفتنة تمصعهم
اي تحركهم و الاصل فيه الضرب المصوع
درفشیدن نخوه و جز آن و بشدن شیر شتر
و كل شيء ولى و ذهب فقد مصع -
المقع - نیک آشامیدن و مقع فلان بسوء اذا رمي بها
الملع - زود رفتن -
المنع - باز داشتن از کاری و نادادن چیزی
النبع و النبوع - آب از چشمه بیرون آمدن
النجوع - جای گیر آمدن پند و درگرفتن
خضاب و تاثیر کردن دارو و موافق آمدن
طعام و شراب - النجع - مدید دادن
شتر و نجعوا اصل النجعة و هي طلب الكلاء في موضعه
النخع - نخاع بریدن در کشتن و نخع لي بحقه
اقر به مثل بخع و نخعته الود و النصيحة اخلصتها
النسوع - واشدن دست و گوشت بن دندان
النشوع - بالضم سخن بگلو کودک فرو کردن
النصوع - خالص شدن و هویدا شدن
النفع - سود کردن -

النقع - برآمدن بانگ و شتر کشتن از بهر
مهمانی و نقیعه کردن والنقع - والنقوع
سیراب کردن والنقوع - سیراب شدن
و گرد آمدن آب در کو یقال نقعت بالماء
و من الماء ای رویت و نقعت به ای قلت
الی سکنت نفسی الیه نکعه تنکیعا اذا ضربه و نکله
عن الامر اعجله
الهوع - قی کردن -
الهبوع والهبعان - گردن یازیدن
چهارپایے در رفتن -
الهجوع والهجاع - خفتن بشب -
الهزوع والهزوع - شتافتن -
الهطوع - اقبال الرجل ببصره علی الشیء
لا یقلع عنه -
الهلوع - بسیار امیدن -
الهمع والهموع والهمعان -
فرو دویدن اشک فعل یفعل لغة فیه -
الهرع - بشتر دویدن فعل یفعل لغة فیه -
الهنع - شکستن -
الهیع - سر و حشن جامه سیر رنگ کردن
اللهع - خوار کردن و شکستن چنانکه
بمنزل رسد و ملال کردن -
السلغ لثلغ والثلوغ - تمام دندان شدن

چارپایی که لنگ دار و صدغت الرجل
اذا عافیت بصدغک صدغه فی المشی
وصدغته عن الشیء کففته عنه والبعلغ
تلغه من ضعفها ای بالقتل -
الصلوغ الفدغ - چیزی میان تهی شکستن
الفشغ - زدن بتازیانه و کل شیء علا شیئا
وغطاه فقد فشغه -
اللدغ والتلداغ - گزیدن کژدم -
النبغ والنبوغ - آشکارا شدن والغابر
یفعل ویفعل ویفعل والماضی فعل فی الجمیع
ونبغ الرجل فالمرکین فی ارث الشعر ثم قال
واجاد ومنه سمی النوابغ من الشعراء -
النشغ - سر انگشت فراکسی زدن و فی الطعن
بالرمح وبالکلام ایضا -
النزغ - اندر میان گفتن قومی تنفر بکلمة طعن فیه
اللشغ - بسر بنان زدن و فراکسی تولیدن
و دست بسوزن بکندن -
النشغ - الشهیق عند الشوق حتی یکاد
یبلغ به الغشی - النشوغ - بالضم السعوط
والوجور ایضا والماضی نشغ وقال اللیث
نشغت الصبی منه الوجور فاوجره نشغ
ای یتمصص فیه من النشوغ -
المرغ - گیاه خوردن چارپایے -

اَلْهَبْدُ ـ خفتن ـ
اَلْجَعْفُ ـ برکندن و بیفگندن ـ
اَلْوَثْعُفُ ـ خزیدن و فراخ‌تنگ شدن
با نبوسه و زحف فی المشی اعیا ـ
اَلزَّعْفُ ـ بر جای کشتن الزعف
افزودن در سخن ـ
اَلشَّعْفُ ـ سر ستردن و فربهی از پشت
گوسپند دور و باز کردن شعف الغلام
اذا خرج بر اسه قروح شغفه الحب شغفا
احرق قلبه و ینال مرضه و شعفت فلان
بکذا شیفته گردانیدن و شعفت البعیر
بالقطران اشتعلته ـ
اَلشُّعْفُ ـ رسیدن دوستی بغلاف دل
اَلقَعْفُ ـ بیمانه زدن و شرب جمیع ما فی الاناء
اَلسَّقْفُ ـ برکندن از اصل و استقصاف
ما فی الناء اجمع ـ
اَلجَعْفُ ـ جنان برکشتی و بر آب پوشیدن
اَللَّعْفُ ـ سخت زدن ـ
اَلبَشْقُ ـ بخشم کردن ـ
اَلبَعْقُ ـ شکافتن و اشتر کشتن ـ
اَلدَّعْقُ ـ دور کردن و دعقت الرحم
رمت بالماء فلم تقبله ـ
اَلدَّعْقُ ـ الهیج و التنفیر و خبط الابل

فا

الغوص حقه کلمته من جوانبه و دعق الطریق
ای کثر علیه الوطی و دعقه الدواب اثرت فیه ـ
اَلدَّهْقُ ـ شکستن و پاره کردن ـ
اَلزَّعْقُ ـ ترسانیدن و شور کردن طعام
و بانگ کردن و بزانیدی بالبار ـ
اَلزُّهُوقُ ـ بر آمدن جان و فعل لغة
عند بعضهم آگنده شدن استخوان و از
پیش شدن و نیست شدن باطل و
زهق السهم ای جاوز الهدف ـ
اَلسَّحْقُ ـ سودن صعقتهم السماء القت علیهم الصاعقه
اَلفَهْقُ ـ بر انجای سر کردن پیوند دن
اَللَّهْقُ ـ سخت سپید شدن ـ
اَلمَحْقُ ـ بکاهیدن و نیست کردن محقه الحر احرقه

ال

اَلدَّعْكُ ـ مالیدن ـ
اَلدَّهْكُ ـ تسودن ـ
اَلضَّحْكُ ـ دور شدن یا نزد شدن فی الحدیث
اَلسَّهْكُ ـ سودن و سبک رفتن ستور
و خاک از زمین بردن باد ـ
اَلعَرْكُ ـ ستیزه کردن ـ

کا

اَلعَكُّ ـ المطال و اللی و بیاتا الواسعکت
الادیم اسه و لکنه ـ
اَلنَّهْكُ ـ پوشیدن جامه تا کهنه شود و
مبالغه کردن در خوردن و در دشنام ـ

اَلنَّهْكُ وَالنَّهَاكَةُ وَالنُّهُوكُ - نزار کردن
بیمارے وفعل لغة ومبالغه کردن در عقوبت
ومنه الحدیث انهکوا الاعقاب ای بالغوا فی غسلها
وتنظیفها فی الوضوء والباسل علی بلاغ فی
عقوبة واذی -
اَلبَعْلُ وَالبُعُولَةُ - شوهری کردن فی
الحدیث فمن بعل علیکم امرکم ای ابی -
اَلبَهْلُ - نفرین کردن وبهلته خلیته واراده
اَلجَلُ - بیفگندن -
اَلجَعْلُ وَالمَجْعَلُ - کردن وهو یستعمل الاتخاذ
فی التعدیة ولا عوال بمعنی التصییر کقوله تعالی انا جعلنا
قرانا عربیا وبمعنی الایجاب کقوله تعالی ما جعلنا القبلة
وبمعنی الحکم والقول والتسمیة کقوله تعالی وجعلوا الملائکة
وبمعنی الخلق کقوله وجعل الظلمات والنور ویا
تی مواصلة لما بعده نحو جعل یفعل کذا اشتل
طفق وانشا کل منها صلة لما بعده من الفعل
اَلدَّحْلُ - دریاب که سرش تنگ بود
وبن فراخ شدن ومنه الحدیث لا تدحل ا
لا تهرب بجوانب چاه کندن ومنه الحدیث
وادحل فی الکلمی حصر جانب الخبار کالذی یصیر الدحل
اَلذَّهْلُ - مشغول شدن ویعدی بعن -
اَلرَّحْلُ وَالرِّحْلَةُ - پالان شتر بستن
وَالتَّرَحُّلُ وَالرِّحْلَةُ وَالتَّرْحَالُ - بازاده

منزل واشتن ورحلت له نفسی اذا صبرت علی
اذاه وفی الحدیث لا رحلنک بسیفی ای لا علونک
اَلرَّغْلُ - شیر خوردن بزغاله -
اَلزُّحُولُ وَالمَزْحَلُ - دور شدن -
اَلزَّغْلُ - الزغل عن الفارابی وچکانیدن
مرغ بچه را بمنقار -
اَلسَّحْلُ - بتازیانه زدن وسودن وزود نقد
کردن سیم وپوست باز کردن از چیزے
وریختن باران ویک تو تافتن -
اَلشَّغْلُ - مشغول کردن -
اَلضَّحْلُ - گردیدن اندک اندک دادن
وتنگ واندک شدن شراب -
اَلطَّلُّ - بسیر زدن -
اَلعَفْلُ وَالعَفَلَةُ - گشتن فراگذاشتن میان
اشتران وَالعَفْلُ - پی کردن شتر بشمشیر
اَلفَعْلُ وَالفَعَالُ - کارها بالفتح کردن
اَلقُحُولُ - خشک شدن وفعل فعُل لا فعلا
الضالعة والفتح اجود -
اَلقَسْلُ - بدگفتن کسے را وناسپاسی کردن
اَلمَحْلُ - مکر وسعایت کردن ویعدی بالباء -
اَلمَعْلُ - ربودن وزود رفتن ومعل الحمار
اسے خصام -
اَلمَغْلُ - کسی را بدگفتن نزدیک کسے ویعدی بالباء

النحل - بالضم دادن النحلة - کابین
فرا دادن بخوش منشی - النحل - سخن کسی
با کسے اضافت کردن یعدی الی المفعولین
النحول - گداخته شدن تن و فعل فعولا لغة
والفتح افصح -
النعل - نعلین در پای کردن -
النعم - النزع -
الجحم و الجحوم - بزرگ شدن آتش و منه الجحیم
التجهم - روے ترش کردن -
الدحم - الدفع الشدید -
الدعم - ستون فرا نهادن و دعم الحادی غشیتهم
و فعل لغة و الدغم کسر الانف الی باطنه هشما -
الرغم - نگاه داشتن فرو شدن آفتاب را
رغم فلان رغما و رغما و مرغمة اذا لم یقدر علی
الانتصاف و منه الحدیث و ان رغم انف
ابی الدرداء ای اذل و فعل لغة عند بعضهم
الرحم - باران اندک آمدن الرحمة
زبونی کردن و بدوش برزدن -
الشغم - ضرب من سیر الابل -
الشحم - شحم بردن -
الشکم - الطعام والشیم
الشکم و الشکوم - سیاه شدن طعام و فعل فعلا لغة
الشکم - هراسانیدن -

الضغم - بدندان گرفتن و اشتقاق الضیغم منه
الفغو و الفغاء - گریستن کودک
تا آوازش سپری شود -
الفحوم - سیاه و نیکو شدن موے -
الفغم - بوسه دادن و سد رائحة الطیب
الفعم و الفغوم - التفوم شکفتن گل -
الفغوم - خویشتن در کسے افگندن بے اندیشه
اللکم - دهن شتر و سر بار دان بستن و
لثمت المرأة اذا التثمت فاها عند التقبیل
اللحم - گوشت دادن و فی الحدیث لحم عبدا
ای قتله و یقال قرب منه حتی لزق به لحمت
لقا اذا اخبرت صاحبک بشی التستیقنه -
النهم و النهیم - بانگ بتشر زدن تا اینکه
برود و بانگ کردن پیل و شیر و نهم بکذا ای الع
والنهم - سنگ انداختن بسر انگشت قال
القینی الفیل نهم الکسر -
و فی الحدیث نهم الابی مال -
الرهن - گرو کردن یقال رهنت الشی
عند فلان و رهنته الشی و دائم شدن -
الدهن - درنگی شدن -
الطحن - شکستن سنگ بسر کردن
الطحن - نیکو کردن سیاق و سنح زدن چیزی
دادن در قلع جو بینی -

اَلطَّحْنُ - آرد کردن وگرد شدن مار -
اَلطَّعْنُ - رفتن و لایجوز ان یکون الساکن
مخففا من المتحرک لان الفتحة لا تستثقل الکسرة
والضمة وکذلک القول فیما اشبهه -
اَللَّحْنُ - پیچیدن یکسے وپیدی باسے
وسخن سربسته گفتن کہ جز مخاطب کسی فهم نکند و
بیدی باللام و خطا کردن و سرائیدن و خواندن
اَللَّعْنُ - نفرین کردن واصله الطرد -
اَلمَحْنُ - آزمودن و خاک گل زعیاد برآوردن
وتازیانه زدن وکشیدن ادیم تا فراخ تر
شود ومنه قد امتحن الله قلوبهم علی احد
القولین و معناه وسع الله قلوبهم وشرحها
للتقوی محنت البیری اخرجت ترابها
و طلبتها عن الفارابی والجوهری وله بالمجار
اَلمَهْنَةُ - الخدمت بالفتح عن الاصمعی و
بالکسر عن ابی زید والکسائی والمَهَنَةُ
بالفتح حلب الابل عند الصدر -
اَلبَدْهُ - ناگاه آمدن بچیزی اذا استقبله به -
اَلتَّهْدُ - رومی فراکاری کردن و الماضی
تَهِدَ و زنه تعل لان تاره بدل من الواو -
اَلجَبْهُ - بر پیشانی زدن و مکروه پیش کسے
واپس دن و کسی را بدرشتی از کار باز زدن
وجبهنا المار جبها وردناه ولیس علیه اداة الاستقاء

اَلجَلْهُ - سنگ ریزه از جای فراتر کردن -
اَلدَّدْهُ - دفع کردن از کسے قیل اِن الهاء مبدلة
من الهمزة -
اَلرَّقْهُ والرُّقُوهُ - با آب مدن نشتر سرکه خود را
اَلسَّتْهُ - براست زدن -
اَلشُّحُوهُ - رفتن اسپ چنانکه ماندگی نداند -
اَلشَّدْهُ - سرگشته شدن و مشغول کردن
والماضی منهما شده -
اَلشَّفْهُ - مشغول کردن و شفهنی فلان اذا
لح علیک فی المسألة حتی انفذ ما عندک و منه رجل
مشفوه و ما مشفوه مضمه و ضمنه اره بالبهتان
اَلقُمُوهُ - القموح -
اَلکَدْهُ - خراشیدن و کوفتن بسنگ -
اَلمَدْهُ - المدح -
اَلنَّجْهُ - النجیه -
اَلنَّدْهُ - النده -
اَلنَّجْرُ - اَلنَّرْهُ - دور کردن -
٥ اَلنَّقْهُ - دریافتن اَلنُّقُوهُ - به شدن از بیماری
اَلنَّکْهُ - بو کردن و یفعل لغة و نکه الرجل
تغیرت نکهته من التخمة -

ومن المعتل

اَلوَهْبُ والهِبَةُ - دادن و تقول بیشکیه
سمعیا بمعنی حسب تیعدی اے لیفعولین

ولا يستعمل منه ماض ولا استقبل في هذا المعنى
دع ذا اى اتركه واصله ودع يدع وقد جاءت
ماضية لا يقال ودعه ولا وادع وانما قال
وهو تارك ربما جاء في الشعر ودعه فهو مودع
الوَدْعُ - باز داشتن والوَدَعُ بالفتح الاعراب
الوَشْعُ - سپیدی اندر آمدن -
الوَضْعُ والمَوْضِعُ والمَوْضُوعَةُ -
نهادن والوَضْعُ - بزادن و بشتافتن
ستور ووضع منه فلان اى حط من جهته
الوُضْعُ - بالضم والتضع - در آخر پاکی
آبستن شدن الوَضِيعَةُ - زیان کردن
يقال وضع الرجل في تجارته وشوره چریدن
شتر نزدیک آب چنانکه فراتر نشود و نزدیک
شوره و آب چرانیدن وبرادوا الماضي منهما
فعل وفي الحديث من رفع السلاح ثم وضع
فدمه هدر قيل معنى ثم وضعه قاتل به وقيل
يعني في الفتنة يقال وضع القوم ايديهم في الطعام
اذا اكلوا منه ومنه قول سديف ضع السيف
البيت اى ضع السيف على المغروب به -
الوُقُوعُ - فرو نشستن مرغ وافتادن يقال
وقع ربيع بالارض ولا يقال سقط - الوَقْعُ
بجا سنگ بزدن کارد وجز آن و تیز کردن
آن و شبخون کردن ویعدی بالباء -

الوَقْعَةُ - یکبار افتادن وقعت من كذا
وعن كذا وقعا اى سقطت الوَقِيعَةُ - بد گفتن
وقوله تعالى واذا وقع القول عليهم معناه وجب
السخط عليهم واهل قولهم احليت كلبي حلب
الوَلْعُ والوَلَعَانُ - دروغ گفتن الوَلَعُ
بالفتح وهو شاذ والوَلْعُ - حریص کردن ویعدی
بالباء وجاء ولعه بمعنى حبسه -
الوُلُوغُ - آب خوردن سباع بسر زبان
ویعدی بفی وحکی ابو زید ولغ الكلب بشرابنا
وفي شرابنا ومن شرابنا -

ومن الناقص

الدَّحْىُ - واگسترانیدن -
الرَّحْىُ - گردانیدن آسیا -
السَّهْىُ - السهو -
الشَّحْىُ - دهن باز کردن -
اللَّحْىُ - ملامت کردن و پوست از چوب
باز کردن وقولهم لحاه الله اى قبحه ولعنه
المَحْىُ - المحو -
النَّحْىُ - چشم سوی کسی آوردن -
البَغْىُ - البغو -
الرَّعْىُ والمَرْعَى - چرانیدن و چریدن
الرِّعَايَةُ - نگاهداشتن يقال رعيت عليه حرمته
ورعيت النجوم رقبتها -

اَلسَّعْيُ ـ کار کردن ودویدن اَلسِّعَایَةُ ـ
غمز کردن ویتعدی بالباء وسعایت کردن
ساعی بر عاملی زکوة کردن یعدی بعلی
اَلسِّعَایَةُ ـ زنا کردن بپرستار وفی حدیث
عمر اتی بالماء ساعین فی الجاهلیة ومعنی
المساعاة الزنا وخص الاماء بها لانهن کن
یسعین علی موالیهن فیکسبن لهم ـ
اَلنَّعْیُ والنُّعْیَانُ ـ خبر مرگ کسی دادن
یقال نعاه وفی الحدیث نعی علی فلان یعیب
علی یقال نعیت علیه فعله اے عبته علیه ـ
اَلشَّغْیُ ـ العضو سکت فلان فما نغی بحرف
اے ما نبس علیه ـ
اَلدَّهْیُ ـ کسی را بلائی صعب رسیدن
وداهی شدن ـ
اَلدَّهْیُ ـ برداشتن کور آب چیزے را
وجنبانیدن باد درخت را وزباه استخفه
وتهادن بمعنی العجرج معهیٔاندی وسال
وفعل لغة ـ
اَللَّهْیُ اَللَّهْوُ ـ وا زدن ـ

ومن المهموز الفاء

ما اهبت للامر اهبا وهو الامر تسماه ثم تنبیه
وفعل یفعل فعلا لغة ـ
کره اَلْاَکْهُ ـ سیر ستیدن ـ

ومن المهموز العین

ن اَلْجَأْبُ ـ کسب کردن ـ
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوْبُ ـ پیوسته کاری
کردن بجد ورنجیدن ـ
اَلذَّأْبُ ـ راندن شتر وذایه طرده وحقره ـ
اَلرَّأْبُ ـ کار را اصلاح آوردن وقدح
شکسته را در بستن ـ
اَلسَّأْبُ ـ خفه کردن فراخ کردن مشک ـ
اَلقَأْبُ ـ طعام وشراب خوردن بعنف ـ
ن اَلذَّأْتُ ـ خفه کردن ـ
س اَلسَّأْتُ ـ شله ـ
ق اَلْجَأْثُ ـ ترسانیدن والماضی جئث الذات
ه اَلثُّؤَاجُ ـ بانگ کردن میش ـ
اَلدَّأْجُ ـ نیک فرو بردن آب ودریدن
مشک ودمیدن درو ـ
اَلنَّؤُوْجُ ـ بشدن اندر زمین اَلنَّئِیْجُ ـ
جنبیدن باد ـ
اَلنَّأْجُ ـ زاری کردن در دعا ـ
ع اَلنَّأْدُ وَالزُّؤْدُ ـ ترسانیدن ـ
اَلسَّأْدُ وَالسُّؤُوْدُ ـ خفه کردن ـ
ه اَلْفُؤَادُ ـ زکام گرفتن والماضی فعل ـ
اَلضَّأْدُ ـ غلبه کردن کسی را بخصومت ـ
اَلْفَأْدُ ـ بردل زدن ودرد دل رسیدن

دل را بگوشت بریان کردن انگشو انگیختن -
اَلْمَادُ - خرامیدن و سیراب شدن و یقال الغصن
اذا کان ناعما یهتز سیرابا دیا داحسنا -
اَلْبَادُ - جا کندن و بیخی نهادن -
اَلثَّارُ وَالثُّؤُرُ - کشنده کسی را کشتن و بیک
بنفسه و بالبار -
اَلْجُؤَارُ - زاری کردن و بانگ کردن گاو
اَلظَّارُ - مهربانی کردن شتر بر بچه دیگر و مهربان
شدن وے -
اَلْبَارُ - تباه کردن میان قومے -
اَلْفَاشُ - نقصان کردن حق کسے -
اَلْبَاسَة - مهتری کردن -
اَلرَّاسُ - بر سر زدن -
اَلْفَاسُ - بتبر زدن و بر میانه سر زدن
اَلْمَاسُ - المارِ
اَلنَّاشُ - باپس افگندن و از جا نگاهی
دور فرا گرفتن -
اَلْاَفْظُ - سنگ پر کردن و خفه کردن -
اَلْجَافُ - بیفگندن و بترسانیدن و سیل
مجوف اسے جایگے -
اَلرَّافَة وَالرَّآفَة - مهربانی کردن
و یتعدی بالباء و فعَل یفعَل لغة و فعِل
یفعَل فیلا لغة الضا شنعفای فرح -

٥ اَلْجَاَلُ - لنگیدن ومنه جبئیل -
اَلدَّاَلُ وَالدَّاَلَانُ - فریفتن و بنشاط
رفتن قال ابوزید هی مشیة شبیهة بالختل
٦ ومشی المثقل -
اَلدَّاَهُنُ وَالدُّؤُولُ - سبک رفتن
اَلسُّؤَالُ وَالْمَسْئَلَةُ - پرسیدن و فی
سألت لغتان تحقیق الهمزة و هی اللغة الفاشیة
والامر من هذا اسأل و تخفیفها و هی علی
وجهین احدهما ان لا ینقل من هذا الباب و
الثانی ان تجعله من باب فعَل یفعَل فتقول سلت
٦٠ اسال کخفت اخاف و یکون عین الکلمة علی هذا
٩٠ القول من الواو لقولهم هما یتساولان فی الامر
منها سل و سَل فعل یتعدی الی مفعولین
و یکون المفعول الثانی علی ثلثة اضرب احدها
ان یتعدی الیه من غیر حرف ظاهر ولا مضمر کقول
٤٠٠ الراجز سألت عمرا بعد بکر خفا و الثانی ان
٣٠ یتعدی الفعل الیه باضمار حرف کقوله تعالی
والیسأل حمیم حمیما ای عن حمیم و یجوز الاظهار
٨١ کقوله تعالی و سئلهم عن القریة والثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفهام کقوله تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناهم و سئل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجعلنا یجوز الاقتصار علی مفعول
و یکون علی ضربین احدهما ان یتعدی بنفسه

اَلسَّعْیُ - کار کردن و دویدن اَلسِّعَایَۃُ
غمز کردن و یعدی بالباء وسعایت کردن
سعاتب عاملی زکوۃ کردن یعدی بعلی
اَلسِّعَایَۃُ - زنا کردن بپرستار وفی حدیث
عمر اتی بالماء ساعین فی الجاهلیۃ ومعنی
المساعاۃ الزنا وخص الاماء بہا لانہن کن
یسعین علی موالیہن فیکسبن لہم -
اَلنَّعْیُ وَالنُّعْیَانُ - خبر مرگ کسی دادن
یقال نعاہ وفی الحدیث ینعی علی امرئ
علی یقال نعیت علیہ فعلہ اے عبتہ علیہ -
اَلنُّعْیُ - العصفو سکت فلان فما نغی بحرف
اے ما نبس علیہ -
اَلدَّھْیُ - کسی را بلائی صعب رسیدن
وداہی شدن -
اَلرَّفْعُ - برداشتن کو راب چیزے را
وجنبانیدن باد درخت را وزماہ اصحنفہ
وتباہ دن بصحی البحر ....بنائدی وسال
وقیل لغتہ
اَلطَّفْوُ اَلطُّفُوُّ - وا زدن -

ومن المهموز الفاء

ما اہبت للامر اہبا و ہو الامتنساہ ثم تشبیہ لہ
وقیل یفعل فعلا لغتہ -
اَلْاَھُّ و اَلْاَھَّۃُ پرستیدن -

ومن المهموز العین

ن اَلْجَأْبُ - کسب کردن -
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوْبُ - پیوستہ کاری
کردن بجد و رنجیدن -
اَلذَّأْبُ - راندن شتر و ذایہ طرد و حقرہ -
اَلرَّأْبُ - کار را اصلاح آوردن وفتح
شکستہ او ربستن -
اَلسَّأْبُ - خفہ کردن فراخ کردن مشک -
اَلْقَأْبُ - طعام و شراب خوردن بعنف -
ف اَلذَّأْتُ - خفہ کردن -
س اَلنَّأْتُ - ناله -
ف اَلْجَأْثُ - ترسانیدن والماضی جئث للاثث
ه اَلنَّأْجُ - بانگ کردن میش -
اَلثَّأْجُ - نیک فرو بردن آب در بدن
شک و میدن درو ے -
اَلنُّؤُوْجُ - بشدن اندرزمین اَلنَّئِیْجُ -
جنبیدن باد -
اَلنَّأْجُ - زاری کردن در دعا -
ه اَلنَّأْدُ وَالنُّؤُوْدُ - ترسانیدن -
اَلسَّأْدُ وَالسُّؤُوْدُ - خفہ کردن -
ه اَلْفَأْدُ - زکام گرفتن والماضی فعل -
اَلضَّأْدُ - غلبہ کردن کسی را بخصومت -
اَلْفَأْدُ - بر دل زدن و درد دل رسیدن

دل را بگوشت بریان کردن و انگشت و آمیختن۔
اَلنَّأْدُ۔ خراشیدن و سیراب شدن و یقال النصر اذا کان ناعما بهیا و یا دیا د احسنا۔
اَلبَأْدُ۔ جا دو کردن و بیخ نهادن۔
اَلثَّأْرُ وَالثُّؤُرُ۔ کشتن ه کسی را بکشتن و نیک بنفسه و بالباء۔
اَلجُؤَارُ۔ زاری کردن و بانگ کردن گاو۔
اَلظَّأْرُ۔ مهربانی کردن شتر بر بچه دیگر و مهربان شدن وے۔
اَلبَأْرُ۔ تباه کردن بیان قوے۔
اَلضَّأْرُ۔ نقصان کردن حق کسے۔
اَلیَأْسَةُ۔ مهتری کردن۔
اَلوَأْسُ۔ بر سر زدن۔
اَلفَأْسُ۔ بتبر زدن و برا صیابت سر زدن
اَلمَأْسُ۔ المارہ
اَلنَّأْشُ۔ باپس افگندن و از جا نگاهی و در فرا گرفتن۔
اَللَّأْطُ۔ سنگ پر کردن و خفه کردن۔
اَلجَأْفُ۔ بیفگندن و بترسانیدن و بجعل مجوف اسے جائع۔
اَلرَّأْفَةُ وَالرَّآفَةُ۔ مهربانی کردن و یتعدی بالباء و فعُل یفعَل لغة و فعِل یفعَل فیلا لغة الضا شنفت ای فزع۔

اَلجَأْلُ۔ لنگیدن و منه جیئل۔
اَلدَّأْلُ وَالدَّألَانُ۔ فریفتن و بنشاط رفتن قال ابوزید هی مشیة شبیهة بالختل ومشی المثقل۔
اَلدَّأْنُ وَالدُّؤُوْلُ۔ سبک رفتن
اَلسُّؤَالُ وَالمَسْئَلَةُ۔ پرسیدن و فی سألت لغتان تحقیق الهمزة وهی اللغة الفاشیة والامر من هذا اسئال تخفیفها وهی علے وجهین احدهما ان لا ینقل من هذا الباب و الثانی ان تجعله من باب فعَل یفعَل فتقول سلت
٦٠ اسال کخفت اخاف ویکون عین الکلمة علی هذا القول من الواو لقولهم هما یتساولان الامر منها سَل و سَلْ فعل یتعدی الی مفعولین ویکون المفعول الثانی علی ثلثة اضرب احدها ان یتعدی الیه من غیر حرف ظاهر ولا مضمر کقول الراجز سالت عمرا ابه یکحقا والثانی ان یتعدی الفعل الیه باضمار حرف کقوله تعالی ولا یسال حمیم حمیما ای عن حمیم فیجوز الاظهار کقوله تعالی وسئلهم عن القریة والثالث ان یقع موقع المفعول الثانی استفهام کقوله تعالی سل بنی اسرائیل کم اتینا هم وسل من ارسلنا قبلک من رسلنا اجعلنا یجوز الاقتصار علی مفعول واحد ویکون علی ضربین احدهما ان یتعدی بنفسه

كقوله تعالى واسالوا ما انفقتم والثاني يجري
مجرى الباء كقوله سال سائل بعذاب واقع
وعن كقولك سال عن بيان النار لا ان
مثل الذي كانه يتضمن براساً فاخشى-
حامت الحائط - اي رفعته مثل دعته-
اللام - عيب كردن حقير داشتن-
شام به اي ذمه وذامه ماتت شام فلان
على قومه شياما اذا اجر عليهم-
الشوم وشيم عليهم اذا صار شوما عليهم
قام البعير اذا فارقه من العشب-
اللام - ايضا واهم آوردن جراحت
وجز آن ونيكو كردن ولامت السهم لاما
جعلت له لواما-
النئيم - بانگ كردن بوم وگس-
شانت شانه قصدت قصده ما شانت شانه
لم اكترث له لا شانت شانهم اي لا قصدت قصدهم-
المان - مونت كشيدن ومانت الرجل
مانا اصبت ما بين سرته وعانته وشرسوفه
وما مانت مانه قيل لم اكترث له وقيل ما تهيات له
وقيل ما علمت به وهو يمانه اي يعلمه-

من الناقص المهموز الفا

الاباء - سرباز زدن از چيزي وهو
شاذ لخلوه من حرف الحلق-

ومن الناقص المهموز العين

الباي - فخر كردن-
الثاي - تباه شدن درد-
الجاي - گزيدن ويعدى بعلي فانگاهداشتن
الذاي والذاء - زيفتن-
الذاو - راندن والعابيدين يفعل يفعل شيشه ندشتن
الراي - باچيزي چيزي گفتن وشفتن زدن
الرؤية والراي - ديدن ودانستن تقول
راه وراه مثل راعه وبيد داشتن الرؤيا
خواب ديدن ويحذف الهمزة من مستقبل راى
ويستقل حركتها اي الراء وربما لم يحذف-
الساو والسو - الشاء والشاي
انديش شدن والشاو - خاك از چاه
بركشيدن وشاه اجيبه-
الفاو والفاي شكافتن-
اللدي - دريگي شدن وگي رشدن-
الماي والماي - كشيدن پوست تا فراخ شود
والماي - تباه كردن قومي وسخن چيني كردن
الناي - دور شدن ويعدى بفي وعن
ودوري كردن گرد خيمه از بهر باران تقول
تائي نويكا اي اصلحه-

ومن المهموز اللام

الجباء والجبوء - بددلي كردن وجبار

علیہ الاسود فقتلہ ای خرج وجبات علینی عن الشر
نبت عنہ۔
الخباء پنہان کردن۔
الدباء برِ بالا شدن و دیبانی کردن
گروہی را وانا از بارُبک عن ہذا الامر ای
ارفعک عنہ و ما ربارت ربا فلان ای ما علمت
ولم اکترث لہ۔
السَّباء و المسباء خمر خریدن از بہر خوردن
والسبّاء تبا زیانہ زدن و باتش سوختن۔
الصُّبوء از دینے بدینے شدن و صابی
شدن و دندان برآمدن و صبات علی القوم
صباءً وصبوءً اذا طلعت علیہم۔
الضَّباء و الضُّبوء پنہان شدن و
بزمین با د و سیدن۔
العَباء و العُبوء پاک داشتن والعباء
عطر آمیختن و ساختن کار۔
اللَّباء کسے را فلہ دو شیدن و فی الحدیث
من ان تلباًھا یقال لباتُ الودیۃ ای
غرستہا و سقیتہا اول سقیہا ماخوذ من اللباء
النَّباء و النُّبوء کا الصبار و الصبور۔
از جای بجاے شدن و النّباء بیا گاہانیدن
الہتاء و الہُتوء فی الاکیسہ تجاع کردن بزید
الہتاء بصماز دن۔

النَّتاء و النُّتوء بالا گرفتن ریش و جراحت
وجز آن۔
(ف الرَّثاء شیر تازہ بر ترش ریختن۔
الفَثاء فرو نشاندن جوش دیگ و خشم۔
الکَثاء شیر با سر آب مدن و کف بر آوردن
و بر آمدن نبات و پشم۔
ج الجَحاء تنا و شدن و لعبے بالبار۔
الحجاء الجماع۔
الفجاءۃ بالمد ناگاہ رسیدن و فعل لغۃ
الفجاء بالتسکین عن الزجاج و بالتحریک عن الجوہری
والملجاء پناہ گرفتن و لعدی بالی۔
الفَجاء خشم کردن و منہ الحدیث ردوا
فجاءۃ السائل باللقمۃ ای ردوا شدۃ نظرہ
الی طعامکم لقمۃ تدفعونہا الیہ۔
الہَجاء خوردن طعام۔
ح البَدَاء ابتدا کردن و اہل الحدیث یقولون
بدینا بمعنی بدانا و آبلہ و سرخہ بیرون آمدن
والماضی من ہذا فعل۔
الہَدَاء باز گردانیدن۔
الرَّدَاء یاری کردن۔
الکَدَاء نا بالیدن گیاہ و نبات
(د از سرما یا از کمابیت داشتن چیزی را۔
الہَدء و الہُدوء بیا رامیدن۔

اَلبَذاءُ - ناپسند آمدن حال کسے وگیاه خور
اَلخَزاءُ - فروتنی کردن فعل فعولاً لغة -
اَلهَذاءُ - بریدن -
اَلبَراءُ - بالفتح از بیماری به شدن هذا
قول اهل الحجاز وفعل یفعل فعلا لغة فیه حکی سیبویه
والمبرد وغیرهما وبه شاذ و آفریدن -
اَلدَّرءُ - الدفع ومنه الحدیث ادرؤا الحدود
ما استطعتم اَلدُّرُوءُ - رفتن ستاره
از جای خویش و با دربه شدن شتر قد درأ
علینا فلان درءاً ای طلع علینا مفاجاة
وفی الحدیث درار جعته ای بسطها -
اَلذَّرءُ - آفریدن -
اَلطَّرءُ - غایه نهادن طرأت علی القوم
طرءاً وطروءاً اطلعت علیهم من بلد آخر -
اَلقَرءُ - جمع کردن وَالقَرءُ وَالقِرَاءَة
وَالقُرآنُ - خواندن ومنه الحدیث فلیقرأ
قراة ابن ام عبد قال ابوبکر معناه فلیرتل
ترتیلا ویجهر بحزنه او یجدر حدره ولا یجوز
ان یحمل معناه علی نظم الحروف لان الاجماع
علی مخالفته فی حدیث آخر اقرأکم ابی
قیل معنے فی وقت من الاوقات انه یعلم الصد
بیحمد فی القان وقیل قرأ بحسب قاری الصحابه
قاری من جماعة الی کما قیل شد اکبر بمعنی کبیر

وفلان قرأ علیک السلام واقرأکم السلام بمعنی واحد
اَلمَرأ - گوارنیدن طعام کسی را لا تقول مرانی
ولکن امرانی -
٦ اَلمَرءُ - فحش گفتن وبریدن سرانچنانکه
بسیم هلاک بود ونیک بختن گوشت -
اَلنَّجراءُ - بازپاره کردن وا بخشیدن ویسک
کردن ویعدی بار -
اَلنَّجرُ - بالضم بسته کردن ستور بگیاه تر
از آب والماضی فعل وفعل اَلنَّجرُءُ بزرگ شدن
کولب چیزیرا وگرد کردن شتر وراندن و
اَلذَّرءُ - مصیبت وزیان رسانیدن -
زرأت الرجل زرءاً ومرزئة اذا اصبت
خیراً ما کان وفعل لغة فیها -
اَلنَّزءُ وَالنُّزُوءُ - میان قومی تباه کردن
ونزأت علیه نزءاً تهمت ورجل منزوء بکذا
ای مولع به -
اَلهَزءُ وَالهُزءُ وَالهُزءَةُ - افسوس داشتن و
فعل یفعل فعلاً وفعلا لغة ویعدی بالبار -
اَلبَساءُ وَالبُسُوءُ - انس گرفتن با چیزی
وفعل فعلاً وفعولا ویعدی بالبار -
اَلخَساءُ وَالخُسُوءُ - سخت دور شدن
اَلخَسءُ - دور کردن اَلخُسُوءُ دور شدن
اَلخُساءُ وَالخُسُوءُ - خیره شدن چشم -

اَلْمَسَاءُ - ناپاکی کردن -
اَلنَّسَاءُ وَالنَّسَاءُ وَالنَّسِیءُ - تاخیر کردن
وَالنَّسَاءُ - راندن بعصا و شیر با آب بهم آمیختن
و بار برگرفتن زن تقول من هذا نسئت
المراة فهی مراة نسیء -
اَلْجُشُوءُ وَالْجُشُوءُ - از جای بر آمدن دل
اَلْجُشُوءُ - مجامعت کردن و نفخ شکم زدن
اَللَّشَاءُ - نیک بیان کردن گوشت -
اَلنَّشَاءُ وَالنَّشَاةُ وَالنَّشُوءُ - بر بالیدن
وَالنَّشَاءُ وَالنُّشُوءُ - پدید آمدن میغ -
اَلْحُصَاءُ - سیراب شدن -
اَلنُّصَاءُ - بردوشیدن و زجر الناقة -
اَلْحُضَاءُ - فاشوریدن آتش -
اَلْحُطَاءُ - مجامعت کردن و بیفگندن چیزی
و زدن به پشت کسی زن هو فی الحدیث و
کف انداختن دیگ -
خطاء السهم لغة فی خطئ التّطاء پالان
بر شتر بستن و گران کردن چیزی -
اَلْغَطَاءُ - الغطاء الاف المغنی الاخیر -
اَللَّطَاءُ - بزمین باد و سیدن فعل فعولا لغة
اَلْحُفَاءُ - کف انداختن دیگ و سیل
و بر زمین افگندن و نگوسار کردن دیگ
واما الذی فی الحدیث فاجفاه واقدهم

با فیها فهی لغة مجهولة -
اَلرَّفَاءُ - رفو کردن -
اَلْکَفَاءُ - نکو کردن ادائے و بازگردانیدن کسی را
اَللَّفَاءُ - گوشت از استخوان و پوست از
چوب باز کردن -
اَلرَّقَاءُ وَالرُّقُوءُ - باز ایستادن اشک
و خون و ارتقاء علی ظلعک ای ارفق بنفسک
ولا تحمل علیها اکثر مما تطیق -
اَلسَّفَاءُ وَالشُّفُوءُ - دندان شتر بر آمدن
وَالشَّقَاءُ - فرق شعر المفرق بالمشط و ضرب الصاعد علی المفرق
اَلْفَقَاءُ - چشم بر کندن -
اَلْبَکَاءُ - اندک دادن شیر
اَلرَّکَاءُ - نقد کردن -
لکاء الارض ای ضرب -
اَلنَّکَاءُ وَالنِّکَایَةُ - پوست باز کردن ریش
اَلْحَلَاءُ - بتازیانه زدن و پوست باز کردن
و حلاءه مائة درهم ای اعطاه و حلاته بالحلوء
ای کحلته و هو حجر یدلک علیه دواء ثم تکحل العین
اَلْحَلَاءُ وَالْخَلَاءُ - حرونی کردن -
اَلسَّلَاءُ - گداخته مسکه و تازیانه زدن -
اَلْکِلَاءَةُ وَالْکُلُوءُ - نگاه داشتن و کلیت
بالیاء لغة قریش اکلوء - گیاه خوردن ستور
و کلاء الدین تاخر -

الملوّ - پر کردن الملاء ج زکام افتادن الماضی فعل -
الشّاء - جبنش دادن چیزی در تنکستن و شکستن سر
الحجاء - لوش از چاه برآوردن -
الوقاء والوقوّ - ایستادن بجای -
القموء والقموءة - فربه شدن گوسپند
الکماء - مارسغ دادن وفی الحدیث
کلباء باؤر البصر نهابنزلة المحتا -
النّوء - بجای مقیم شدن جنا دعلی الشی
حتی ترکت علیه
الدّناءة والدّنوّة - ناکس شدن فعل الشّر
الرّبوء والرّبوّ - بالا برشدن الرّبوّة
پناه باکسی دادن و بیکبالی الهباز داشتن و ل
ورنات الحسین ناز و نوت و نمار الظل تصر
الضنوء - بسیار شدن آل لقناء والضنوّ
والضناء - بسیار فرزند شدن -
العتوء - بیشتن یقال الحمر تالح -
الهناء - جرا شتن نپوشت -
الهناء - پیشیدن بقطران و کسی را
و رعیال خویش داشتن -
الجماء والجموء - البسار فی عناد و حکمه

ومن المثال المهموز الفاء

الوباء - اشارت کردن و ایدی باله -

(ه الوثاء - بند دست از جابیجا شدن الماضی
منه فعل یقال وثئت یده و بیاوردن آن -
١٥ الوجاء - فا تولیدن و بکار زدن گردن
زدن الوجاء - رگهای خایگش کوفتن
ومنه الحدیث فعلیه بالصوم فان الصوم له وجا
وفی حدیث آخر فلیجاً ارهن اسے فلیدقهن -
٨ الوخم - عیب کردن حقیر داشتن باز ایدن
١٠ الوذء - خشک بکردن گوشت -
٥ الوضاء - بسیار دولی کسی را غلبه کردن
٩ الوقاء والوباء - اشارت کردن بیکسی

باب فعل یفعل بکسر العین فی الماضی وفتحها فی الغابر السالم منه

(الاوب والموبة - درویش شدن و
خاک آلوده شدن -
العتب - رنجور شدن -
التّب - هلاک شدن -
الجدب - بی بهره شدن زمین -
الحرب - گرگین شدن -
الخضب - ورشده شدن -
الجنب - سداستیح پلو فاد و میدن
ازغایت تشنگی و سختی شدن بای جنب البعیر
ظلع من الجنب -
١٠ الادب - مهربانی کردن -

الحَرَب - سخت خشم گرفتن -
الحَصَب - سرخچه برآمدن -
الحَقَب - باهم شدن زمین عقب البعیر
اذا اصاب حقبه ثیله فاحتبس بوله والعام اذا
احتبس مطره -
الحَقَب - شتی شدن دست -
الخَراب - ویران شدن الخَرِب
ان تدم ضرع الناقة والشاة من ضیق احلیلها
الخَصَب - ابر شدن زمین من الخصب
الخَنَب - سست پای شدن -
الدَّرَب والدُّرْبة - خوی کردن
ویعدی بالباء -
الذَّرَب - تباه شدن معده وجراحت
ومنه الحدیث ذرب النساء علی ازواجهن -
الذَّهَب - خیره شدن چشم از دیدن زر -
الرَّجَب - بالتحریک بزرگ داشتن و
منه سمی رجب رجبا -
الرَّغَب والرَّغْبة والرَّغْبی کالسکری
والرُّغوب والرُّغبوت - رغبت کردن
در چیزی ویعدی بفی ورغبت از چیزی
بگردانیدن ویعدی بعن -
الرُّکوب والرَّکب - برنشستن
الرُّهب - بالضم والرَّهَب بالتحریک
والرَّهبة والرُّهبوت والرَّهبوتی
ترسیدن -
الشَّراب - چکیدن آب از مشک نو -
الشَّغَب والشُّغوب - گرسنه شدن -
الشَّقَب - نزدیک شدن -
الشَّجَب - هلاک شدن واندوهگین شدن
الشُّرب - بالحرکات الثلث والتَّشراب
آشامیدن قال ابو عبیدة المصدر بالفتح
لا غیر وقال علی الشَّرب - بالفتح جمع شارب
کصاحب وصحب وبالکسر المشروب کالطحن
بمعنی المطحون وبالضم المصدر -
الشُّعوب - سخت شدن کار وقیل لبنی
لنه شعب بوننا شعبا ای بعد فهو نامن فعل
الصُّحبة والصَّحابة - صحبت کردن -
الصَّخَب - بانگ کردن -
الصَّقَب - نزدیک شدن ضرب الارض
من القضیب -
الطَّرَب - سبک شدن از نهایت شادی
یا از نهایت اندوه -
العَجَب - شگفت داشتن -
الغَرَب - تباه شدن معده بالراء
وباسور شدن جراحت -
القَصَب - بسیار پی شدن گوشت

اَلْغَضَبُ شکستہ بیرون شدن۔
اَلْعَطَبُ۔ ہلاک شدن۔
اَلْعَلَبُ سخت شدن اَلْعَلَبُ سخت
شدن گوشت و نبات عَلِبَتْ عليه اذا
كان بها ورم في المارق۔
اَلْغَضَبُ وَالْمَغْضَبَةُ خشم گرفتن لیک
بعلی یقال غضبت لفلان اذا كان حيًا
و بفلان اذا كان ميّتًا۔
اَلْغَصَبُ۔ غافل شدن۔
اَلْقَرَبَانُ۔ نزدیک چیزے شدن۔
اَلْكَلَبُ۔ سخت شدن سرما زمستانی
سخت حریص شدن بر حرب قومی شبیہ
جنون یاخذ الانسان اذا عقره۔
اَلْكَلَبُ اَلْكَلِبُ۔ یقال رجل كلب رجال کلبی
وَاللَّجَبُ۔ بانگ کردن با نوحے اَللَّجَبُ
نزار شدن از بیری۔
اَللَّسْبُ۔ بالتسکین لیسیدن انگبین و غیرہ لسب بزرق
اَللُّصُبُ۔ شمشیر در نیام و انگشتری در انگشت
گرفتن پوست بتن گرفتن از نزاری۔
اَللَّعِبُ وَالتَّلْعَابُ۔ بازی کردن۔
اَللَّهَبُ وَاللُّهْبَةُ۔ تشنہ شدن و رجل
لهبان و امراة لهبى۔
اَلنُّشُوبُ۔ بستہ شدن در چیزے۔

اَلنَّصَبُ۔ رنجور شدن۔
(ع) اَلْبَلَتُ۔ بریدہ شدن۔
اَلثَّنَتُ۔ گندہ شدن گوشت۔
اَلْحَمَتُ۔ تباہ شدن کوزہ و جز آن۔
اَلشَّمَاتَةُ۔ شادی کردن بگروہی کہ دشمنی را
رسد و یعدی بالبار۔
اَلْعَنَتُ۔ بزہ مند شدن در کار افتادن
کار ازان بیرون نتوان آمد و شکستہ شدن
استخوان پس از جبیرے قولہ العنت منکم یعنی
الفجور والزنا والترکیب یدل علی مشقة۔
اَلْفَلَتُ۔ غلط کردن در حساب۔
اَلْقَلَتُ۔ ہلاک شدن۔
اَلنَّثَتُ۔ قلب لثت۔
(ه) اَلْحِنْثُ۔ دروغ شدن سوگند و یعدی
بفی و بزہ مند شدن۔
اَلدَّمَثُ۔ نرم شدن۔
اَللَّمَثُ۔ تنگ کردن شتر از خوردن نو شیرہ خورد
اَلشَّنَثُ۔ درشت شدن۔
اَلْعَبَثُ۔ بازی کردن۔
اَلْغَرَثُ۔ گرسنہ شدن۔
اَلْغَلَثُ۔ بالعین والغین القتال اللازم
اَلْكَبَثُ۔ دم گرفتن گوشت۔
اَللَّبَثُ۔ بالتسکین اللباث درنگ کردن

وجار في الشعر بالتحريك وبالفتح تشنه شدن
والنعت فعلان والمرأة فعلى-
البهج- شادشدن والنعت فعل وفعيل-
البلج- آراسيدن تن-
التجج- جنبان شدن انگشتري-
الهجج- برآماسيدن شكم شتر از خوردن عي از شوره
الحزج- خيره شدن چشم وتنگ شدن دل-
الخلج- گله كردن از ماندگي-
الدنج- سست شدن-
الرتج- بسته شدن سخن-
الزنج- چشم گرفتن
السلج- بالتسكين والثلجان بگلو فروبردن
السمج- پيوسته جستن باد-
الشنج- انجوغ گرفتن-
العرج- فروشدن آفتاب-
الغنج- نازكردن-
الفدج- ان يكون لحمل الابزال ينكشف فرجه
فلج- الرجل- مفلوج شدن ومصدره
الفالج- عن المبرد-
اللحج- درچيزے بسته شدن-
اللزج- دوسنده شدن-
اللهج- حريص شدن ويعدى بالباء-
المرج- الحرج-

النضج- بالتسكين پخته شدن-
النعج- فربه شدن شتر ونعج الرجل اذا اكل
لحم الضان فثقل على قلبه-
النهج- دريده افتادن وكهنه شدن جامه-
الهرج- گشته شدن شتر از گرما واز
دم قطران كه بروي ماليده باشند-
الهرج- سراسيدن-
البهج- شادشدن وفعل لغة فيه ضعيفة
الابلاج- فراخ شدن از جاي وصبح
الخفا اي وضح الامر كانه ذهب الشي وزال
ولا ابيح افعل ذلك اي لا ازال فعله-
التحرج- اندهگين شدن-
التبحج- سوكردن-
الطلح- مانده شدن وطلحت الابل اذا اشتكت
بطونها من اكل-
الطلح- الفرح شادشدن ويعدى بالباء
وقوله عليه السلام لله افرح بتوبة العبد معناه
ارضى بالتوبة واقبل لها ومنه كل حزب بما لديهم
فرحون اي راضون ودرگرفتن-
القرح- ريش گرفتن-
الكشح- بالتسكين داغيدن كشح الرجل كشحا
اذا كوى من الكشح وهو داء يصيب الانسان
في كشحه پهلوي ومنه شي-

الكشوح - المرادى -
اللجح - گرسنه شدن -
اللقح و اللقاح - بالفتح آبستن شتر -
المرح - نشاطى شدن والنعت فعل
فيل و الامراح و المرحان - دردناك
و تباه شدن خشم -
البذح - بالسكون گردنكشى كردن -
البشح و البشم - گنده شدن طعام -
الطخ - ناگوار گرفتن -
البعد - بالضم و البعد هلاك شدن -
الجحد و الجحود - خير شدن و بناليدن
نبات باندك -
الجرد - بالضم بيشما شدن از خوردن ملخ
الجسد - خون بسيار و ديدن في النعت
فاعل فعل -
الجعد - پيش تنگ شدن -
الحرد - خشم گرفتن والنعت حارد و حردان -
الحصد - سخت تافته شدن رسن -
الرمد - بالسكون و الرمادة - هلاك شدن
الرمد - خشم درد گرفتن و النعت رمد و ارمد
الرشد و الرشدة - بالكسر ل علم شدن
الرشد و الرشاد - راه راست يافتن
الرغد - بسيار نعمت شدن -

الزاد - بالسكون فربه شدن -
الزهد و الزهادة - زاهد شدن يقال
زهد عنه اذا رغب عنه و فيه اذا رغبت فيه فعل
يفعل لغة قال الليث الزهد و الزهادة
في الدنيا و الزهد عام في الاشياء كلها -
٦٠ السعادة - نيكبخت شدن والنعت سعيد
و في الحديث و ما سعد من المال اى ما جاء
من المال من غير الاحتياج الى دالية و قيل ما جاء
من غير طلب -
٦١ السناد - گشتى كردن و فعل يفعل لغة فيه
و الكسر اجود -
الشهادة و الشهود و الشهد - بى خود شدن
الشهود - حاضر شدن الشهادة - گواهى
دادن يقال شهد عليه بكذا و قولهم اشهد
بكذا اى احلف -
الصرد - گذار و شدن تير و سر باز يافتن
و صرد قلبي عن الشئ انتهى عنه -
الصعود و الصعد بالاسكان ايد لغى
الصمد - الحقد -
العبد - تنگ داشتن خشم گرفتن والنعت
عبد و عابد -
العضد - درد مند شدن بازو -
الفكد - فربه شدن سوسمار -

اَلثَّمَدُ ـ کوفته شدن زمین نزرون شتر از گشتن
ونیک نمکین شدن خاک ـ
۱ اَلثَّمَدُ ـ وصیت کردن بعدی بالی
وپیمان کردن وریدن ومنه الحدیث لایسال
عا عهد وعهدت الارض مطرت والباب
یدل علی الاحتفاظ بالشی واحداث العهد
اَلثَّرَدُ ـ نعمت گردانیدن ـ
فهذا الرجل فهذا اشبه القصد فی کثرة نو منه تمدد
ومنه الحدیث ان دخل فهد ـ
اَلثَّرَدُ ـ برهم نشستن پشم وکنه خورد شدن
پوست ورد الرجل سکت من عی ـ
اَلثَّمَدُ ـ الحزن المکتوم والنعت فعل وفعیل
اَلثَّمَدُ ـ شوخ گرفتن بر جامه ـ
اَلثَّمَخُ ـ خوی گرفتن ـ
اَلنَّفَادُ ـ بر سیدن ـ
اَلثَّقَدُ ـ خورده شدن دندان وپوست
باز شدن سم ـ
اَلثَّمَدُ ـ اندک خیر شدن واندک شدن
آب چاه وتنگ عیش شدن ـ
۱۵ اَلثَّقْبُ ـ بالسکون فراگرفتن ومنه لثقبت
علیهم النار اصلیته ولیسته بدل ـ
اَلثَّبَدُ ـ سبک شدن ـ
اَلثَّقَحُ ـ بجوز ابتدان وشوخ چشم شدن

وتنفذ ذهب وبعد ـ
اَلثَّلَدُ ـ لیسیدن سگ انارا ـ
اَلتَّنُوْدُ وَالتُّنُوْدُ اَلجُمُوْدُ ـ سخت تشنه شدن
اَلبَحَرُ وَالبَحُوْرُ ـ ودار فی الابل ایضا وتحیر
شدن از بیم ـ
اَلبَشَرُ ـ شاد شدن ویتعدی بالباء وبشرنی
بوجه حسن ای لقینی ـ
اَلبَطَرُ ـ دنه گرفتن وسرگشته شدن ـ
اَلبَعَرُ ـ البحر ـ
اَلبَقَرُ ـ درماندن ومنه بقر الکلب اذا
رای البقر فتحیر وفی الحدیث فاذا هی تبرشت
ای انفخت ـ
اَلجَحَرُ ـ فراخ شدن اندرون چاه ـ
اَلجَشَرُ ـ سعد جشر الساحل فراخشن طلبه
وصار کالجحر ـ
اَلحَبَرُ ـ زرد شدن دندان باسبز شدن حبرت
اَلحَثَرُ ـ دانه جستن از چشم ـ
اَلحَذَرُ ـ پرهیزیدن هو متعد والنعت
حاذر وحذر والجمع حذرون وحذاری وحاذر
عن ابی عبیدة وجمعه حاذرون قال ابو علی
اذا حاذر فانه یراد به انه یفعل الحذر فیما یستقبل
اَلحَسَرُ وَالحَسْرَةُ ـ دریغ خوردن ـ
اَلحَصَرُ ـ بخیل شدن وتنگدل شدن ودرماندن

وکل من امتنع من شیء لم یقدر علیه فقد حصر
عنه والباب یدل علی الجمع والمنع والحبس
الحَصَرُ بَشَم بعیب الدابة من الشعیر فینتن فوه
الحَصْرُ بالسکون نانستن و حُصِرَ الصبی صاز واسد
الخَدَرُ سست شدن اعضا و در خواب شدن پای
الخُسْرُ بالضم والخُسْرانُ والخَسَارةُ
زیان کردن۔
الخَصَرُ سرد شدن و سرمازده شدن۔
الخَضَرُ سبزگین شدن۔
الخَمَرُ پنهان شدن از کسے۔
الدَّبَرُ کلا پشت ریش شدن۔
الدَّعَرُ بسیار دود شدن کالدَّعارة
والدَّعَرُ بلایه شدن۔
الذَّعَرُ والذُّعْرُ تنگ سی شدن والنعت
ذَعِرٌ و ذُعَرٌ۔
السَّخَرُ والسُّخْرُ والسُّخْرِیُّ والسُّخْرِیَّة۔
افسوس کردن ویعدی بمن وبالباء وهی لغة ردیة
السَّدَرُ والسَّدارةُ سرگشته شدن
از گرما والسَّدَرُ خیره شدن چشم
السَّعَرُ شتر دیوانه شدن خرا۔
السَّکَرُ مست شدن و سکر علیه سکرا ای
اسے غضب۔
السَّهَرُ بے خواب شدن۔

الشَّکَرُ بسیار شیر شدن شتر و باردار
شدن درخت یعنی بار الشکیر
الصَّغَرُ والصَّغارُ والصُّغْرُ خوار شدن
وفَعَلَ یَفْعَلُ لغة والنعت صاغر۔
الصَّفَرُ تهی شدن والنعت صَفِرٌ بسکون
الفاء وفی الحدیث ان رجلا اصابه الصَّفَر
قال القتیبی هو الحَبَنُ وهو اجتماع الماء فی
البطن یقال صفر فهو مصفور۔
الضَّجَرُ تنگدل شدن۔
الظَّفَرُ ظفر یافتن ویعدی بنفسه وبالباء
ویقال ظفرت علیه فی معنی ظفرت به و ناخنه
شدن چشم۔
الظَّهَرُ درد مند شدن پشت۔
العَبَرُ اشک فرو آوردن۔
العَسَرُ دشوار شدن کار۔
العَطَرُ خوشبوی شدن و عطرة ای کریمة۔
العَقَرُ مدهوش شدن۔
العَکَرُ گرد آمدن دردے و ستبر شدن
و تیره شدن مائع۔
العَمَرُ والعُمْرُ بالسکون فیهما دیر زیستن
الغَبَرُ باسر شدن جراحت ومنه سمی العِرق
الغَبِرُ بالکسر لا یزال ینتقض۔
الغَمَرُ بایمانی شو و گوسپند از گله۔

تاریک شدن شب —
النغر: باسر شدن بیماری جراحت و
باپزه شدن جامه —
النَّغر: سمند شدن والنَّغر کینه گرفتن
النَّغر: تنگ داشتن —
النَّکد: اید داشتن چیزے —
النَّقص: کم گردیدن از بن گردن —
النقر: آماک گوشت شدن —
النقر: خیره شدن چشم از دیدن برف
و نقرت القرحة و هو شی یصیبها من القر
کالاحتراق فیدخل الما بین الادمة والبشرة
النکب کالتعب والنکب کالشرق بزاد آمدن
النکد: تیره شدن والنعت فعل و
فعل و فعل فیهما لغتیه —
النکر والنکر
النمش: تباه شدن معده و خایه —
النمر: سقوط الشعر ومنه رجل نمر —
النمر: سخت تنگ شدن —
النحر: بو شتاه شدن شتر و مردم —
النحر: بوسیده شدن النعت فاعل و فعل — ك
النذد: بالستن یابا و قال
ابن جنی لم تستعمل العرب لقولهم نذدت بالشی
مصدرا لانه من الفروع المهجورة الاصول و فعله و

النکص: لیس ثبت قال وشا عسی لیس
لا مصدر لها —
النضر: تازه روشدن —
النقر: کم گرفتن —
النقر: خشم گرفتن النقر والنقرة —
جوشیدن دیگ و فعل فعلا لغته —
النقر: خشم گرفتن نقرت الشاة تنقر
ان یاخذها دار فی جنوبها —
النکر والنکر والنکر والنکرة اسمان
النمر: پلنگ رنگ شدن النعت افعل و فعل
الشاة ومنه اربعها نمرة اذا کانا مطرة —
الهکد والهکد: کالشق دراشتن
نیک شگفت داشتن —
ل الخنز: گنده شدن طعام —
الحجر: بالضم والحجر بزرگ نشدن زبان
الغکر: بے آرام شدن —
اللحز: بخیل شدن —
اللحم: بسیار گوشت و سیری اشدن —
الکدر: بسیار دار آب چاه —
الخنس: ناگوار شدن —
الحمس: سخت شدن در دین و کارزار
والنعت افعل و فعیل —
الدنس: شوخگن شدن —

اَلتَّبَجُّسُ - بگردیدن آب فحل سرش بتن
الشتر اذا کان لا یلقح السکن -
اَلتَّلَاسُسُ - نرم خوی شدن
والتَّلَسُّسُ روان شدن بول چنانکه
باز نتوان داشت وقد سلس أي ذهب عقله
اَلشَّرَاسَةُ والشَّرَسُ - بدخوی شدن -
اَلشَّكَاسَةُ - صعب خوی شدن النعت فَعِلٌ
وحکي فَعَلٌ علی القیاس -
اَلغَبَسُ - اللقس -
اَلضَّرَسُ - کند شدن دندان از ترشی -
اَلطَّفَسُ والطَّفَاسَةُ - شوخگن شدن -
اَلعَبَسُ - خشک شدن شوخ بر پای -
اَلعَرَسُ - ملازم شدن کسی یا الباه و مدهوش شدن
اَلقَبَسُ - زود آبستن شدن شتر
اَلقَرَسُ - سخت شدن سرما -
اَللُّبْسُ - بالضم پوشیدن و یقال لبست فلانا
ای تمتعت به -
اَللَّبْسُ - بالسکون لبسیدن -
اَللَّقَسُ - شوریده شدن نفس و منه قوله
علیه السلام لا یقولن احدکم خبثت نفسي ولکن
لیقل لقست نفسي کانه کره لفظ الخبث فکان
من سنته علیه السلام تبدیل الاسم القبیح بالحسن
کقوله للقوم من انتم قالوا بنو غیان فقال بل انتم

بنور شدان -
اَللَّهَسُ - لغة في اللحس او بهمة -
اَلمَرَسُ - از جری بیفتادن رسن بکره
و رسن گیر شدن بکره و سخت کارزار شدن
اَلمَغَسُ - المغص والماضي مغص -
اَلمَقَسُ - اللقس -
اَلنَّجَسُ - پلید شدن والنعت نَجِلٌ فَعِلٌ
فاذا قالوا مع الرجس اتبعوه ایاه قالوا رجس
نجس بالکسر -
اَلنَّحْسُ - بالسکون بد اختر شدن النعت
فعل قال ابو علي لم اعلم منه فعلا الا ان یحمل
علی ضده الذي هو سعد فیکون ذلک
الفعل تقدیرا لا استعمالا -
اَلنَّدْسُ - سخت زیرک شدن النعت
نَدِسٌ و نَدُسٌ -
اَلنَّطْسُ - سخت استاد شدن النعت مثله
اَلنَّفَاسَةُ - بخیلی کردن بچیزی بالباء و نفست
علیه الشيء نفاسة اذا لم تره له اهلا -
اَلنِّفَاسُ - زچه شدن والماضي نُفِسَت
والنعت نُفَساء و جمع علی نفاس و منه
والولد منفوس و منه الحدیث لا یرث المنفوس
حتی یستهل صارخا یعني المولود -
اَلنَّمَسُ - تباه شدن روغن -

اَلدَّهَشُ - سرگشته شدن والماضی فَعِلَ وفُعِلَ

اَلرَّعَشُ - لرزیدن -

اَلعَطَشُ - تشنه شدن -

اَلنَّمَشُ - نقط نقط سپید و سیاه شدن والنعت نَمِشٌ -

اَلغَرَضُ - گرسنه و سرمازده شدن بهم وغرضت الابل من الصلیان ای مو نبت لاغیر غرضًا ای ملالت منه حتی سئمها وذلک ان تجتر -

اَلرَّهَصُ - لنگیدن ستور از رفتن بسنگ والماضی فَعِلَ حکی فُعِلَ ایضًا -

اَلعَرَصُ - نشاطی شدن و درگرفتن بالا زدم -

اَلعَفَصُ - بخیل و بدخوی شدن -

اَلقَعَصُ - ژفک شدن -

نَقِصَ الرجلُ - قیضًا اذا اکل التمر علی الریق ثم شرب فاصابه عن ذلک وجع الکبد و بزرک یکباد شدن -

اَلحَمَصُ - تسره شدن رسن -

مَعِصَ الرجلُ معصًا - اصابه ذلک هو التوار فی عصب الرجل کانه تقصر عصبه فیتعوج قدمه ثم یسویه بیده و هو فی الحدیث -

اَلمَغَصُ - بالسکون پیچیده شدن روده والماضی مُغِصَ

اَلمَلَصُ - بخیزیدن نعض الرجل نعضًا اذا لم یتم مراده والبعیر اذا لم یتم شربه -

اَلهَبَصُ - نشاطی شدن -

اَلحَرَضُ - گداخته شدن از اندوه یا از عشق والنعت فعل واحده وجمعه سواء -

اَلرَّمَضُ - سوختن پای از گرمی زمین وگرم شدن روز ورمضت الغنم اذا رعت فی شدة الحر فحبت اکبادها و بحبت رئتها

اَلغَرَضُ - تنگدل شدن و ستوده شدن و یتعدی بالباء و آرزومند شدن یتعدی بالی

اَلمَخَاضُ - درد زه خواستن -

اَلمَرَضُ - بسکون الراء بیمار شدن والنعت مریض و من مَرِضَ بالسکون مارض و لایجوز ان یکون مرض مخففا من مرض لان المفتوح لایخفف بخلاف المکسور والمضموم وما روی بالمفتوح فشاذ لایقاس علیه و معنی ماکل بسباع وان سلف صفقه والترکیب یدل علی ما یخرج به الانسان عن حد الصحة فی ای شیء کان ومضت من ذلک الامر مضضًا ومضضًا اذا غضبت وشق علیک -

اَلنَّعَطُ - گنده شدن گوشت و آب -

اَلحَبَطُ - بالسکون والحبوط - باطل شدن کار اَلحَبَطُ - برآماسیدن شکم و فاش شدن

جراحت وبماندن نشان ريش بس از درستی
اَلشَّبَطُ - فرخال شدن موی والنعت فعل
ورجل سبط الجسم وسبط ايضا اذا كان
حسن القد فی الاستواء -
اَلسَّخَطُ وَالسُّخْطُ - ناخوشنود شدن وخشم
گرفتن ويعدی بعلی -
اَلشَّرْطُ - بالسكون بگلو فرو بردن واوباريدن
اَلغَلَطُ - غلط كردن يقال غلط فی المنطق
والامر وغلت فی الحساب وبعضهم يجعلهما لغتين
اَلقَحْطُ - بالسكون خوار داشتن وفعل
يفعل فعلا لغة -
اَلنَّشَاطُ - نشاطی شدن -
اَلنَّقَطُ وَالنَّقِيطُ - آبله شدن دست -
اَلحِفْظُ - نگاه داشتن واز بر كردن -
اَللَّحَظُ - سوراخ كريكان دروباشد شكسته شدن
اَلمُنَاقَظُ - نار وچوب بست درشدن از
پيشه دان آن -
اَللَّفْظُ - بيفگندن -
اَلشَّمَعُ - دراز گردن شدن باشخی آن -
اَلخُضُوعُ وَالخَضَاعَةُ - الاقرار بالحق والخضوع له
اَلبَشَاعَةُ وَالبَشَعُ - گلوگير شدن طعام -
اَلبَلْعُ - بالسكون -
اَلشَّحْطُ - هذا هو الفصيح وفعل يفعل لغة -

اَلتَّبَعُ وَالتَّبَاعَةُ - بالفتح از پی فراشدن
وياكسی رفتن قال الاخفش تبعته واتبعته
اَلتَّرَعُ - پر شدن ورجل ترع سريع الی
الشر والغضب -
اَلجَدَعُ - بدغذا شدن -
اَلجَرْعُ - بالسكون شربه الماء وفعل لغة و
انكرها الاصمعی -
اَلجَزَعُ - ناشكيبا شدن -
اَلجَشَعُ - سخت حريص شدن -
اَلخَلْعُ وَالخَلَاعَةُ - پليد زبان شدن
وبی شرم شدن -
اَلخَرَعُ - سست شدن -
اَلدَّلَعُ - نا سپاسی دن در ورد وفی الحديث
فی الحديث وبناك باد وسيه ازو وفی
اَلرَّتَعُ - الطمع وانه لرتع بيد ويقال
رجل رتع للذی يرتعی بالقليل من العطية
وبخوردن اندان السيد وقد رتع الرجل
ومنها الحديث ما شيا الرتع -
اَلرَّصَعُ - باد وسيدن -
اَلرَّضَاعُ - بالفتح شير خوردن -
اَلضَّلَعُ - شكافته شدن قدم وپشت دست
وتباه شدن جراحت -
اَللَّمَعُ - الدهش -

اَلسَّلَعُ - شکافته شدن قدم -

اَلسَّمْعُ بالسکون وَالسَّمَاعُ - شنیدن یعدّی الی مفعولین گوش فرا داشتن یعدی بالنفس و باللام ومنه قوله تعالی لا تسمعوا لهذا القرآن وبالی منه لا یسمعون الی الملاء الاعلی -

اَلشَّبَعُ - کالعنب سیر شدن یقال شبعت خبزا ومن خبز -

اَلشَّکَعُ - دردمند شدن وخشمگین شدن -

اَلصَّقَعُ - پوسیده شدن چاه -

اَلضَّبَعُ - بگشن آمدن شتر ماده -

اَلضَّرَاعَةُ - الخضوع والذل فعل لغة وفی الحدیث مالی اراهما ضارعین ای نحیفین وفی حدیث آخر قد ضرع به ای غلبه -

اَلضَّلَعُ - کوز شدن -

اَلطَّبَعُ - زنگار گرفتن شمشیر وچرکین شدن وکاهل شدن طبعت الجبل طلوعا علوته -

اَلطَّمَعُ وَالطَّمَاعَةُ - طمع کردن ویعدی بمعنی الجمیع وبالباء الشعاعی الغابر الی الجمیع

اَلفَزَعُ - ترسیدن ویعدی بمن یا بعن ویعدی بالی وفریاد رسیدن ومنه الحدیث انکم لتکثرون عند الفزع وفی حدیث آخر لقد فزع اهل المدینة ارادوا استغاثوا -

اَلفَنَعُ - بسیار مال شدن بوی مشک دمیدن

ونشر الثناء الحسن -

اَلقَدَعُ - سست شدن روشنائی چشم ومنه الحدیث کان ابن عمر قدعا ای کثیر البکاء وفی حدیث آخر اجابنی قد عاس مسلمتنا جفنا وانکسارا -

اَلقَرَعُ - نهی شدن ومنه الحدیث قرع حجکم ای خالت ایام الحج عن الفساد ومصدر قرع الرجل اذا کان یقبل المشورة ویتبع اذا رجع

اَلقَلَعُ - سست پای شدن در کشتی -

اَلقَمَعُ - باکوهنگ شدن چشم -

اَلقَنَاعَةُ وَالقَنَعُ وَالقَنَعَانُ - خرسند شدن وقنعت الماشیة اذا مالت للمرتع -

اَلکَلَعُ - پیشوخ وشکاف شدن پای -

اَلکَنَعُ - باهم آمدن انگشت -

اَللَّطَعُ - بالسکون بلیسیدن وبازدن بانگشت نشستگاه کسی بازدن -

اَللَّکَعُ - شوخ گرفتن بچیزی -

اَلمَاعَةُ - التماجن -

اَلهَمَعُ - فرو دویدن اشک وخون -

اَلهَلَعُ وَالهُلَاعُ - سخت جزع کردن والنعت هلع وهلوع وقد جاء فی الحدیث هالع وقیل انما قال هذا لقوله لیلا ما یکم اقبالی الی الکان خالع

۱۰۵ اَلبَدَعُ وَالبَطَعُ - آلوده شدن بعذره -

الفراغ - ریخته شدن آب -
التلف - هلاک شدن فی الحدیث من بلغ
تا لا اسلط الله علیه تالفاً ای متلفاً -
الثقف - بالسکون یافتن والثقف
بالتحریک لغة فی الثقافة والنعت ثقف و ثقف -
الجنف - میل کردن -
الحصف - بالخشک شدن -
الحرف - فرتوت شدن -
الخطف - بالسکون ربودن مع فعل و یفعل
لغة ردیة قلیلة فیه -
الدنف - سخت بیمار شدن نزدیک گشتن
آفتاب بغروب شدن والباب یدل علی
مشارفة ذهاب الشیء -
الذخف - تنک شدن خمیر -
الردف - از پی فرا شدن فعل لغة فیه
و منه قراءة الاعرج ردف لکم والکسر افصح اکثر
و از پی کسی فرا نشستن -
الزرف - باسر شدن جراحت -
السرف - الاغفال والخطار -
السعف - زیر خاستن بن ناخن -
الشنف - دشمن داشتن -
الصلف - لاف زدن و جای ناگرفتن زن
در دل شوهر و اصل الصلف قلة النزل ومنه

ف

من یبیع بالدین لیصلف معناه من یطلب
الدنیا بالدین یقل خیره ونیله وقیل الرزق
بین الناس المحبة وصحابه صفقة اذا لم یکن فیها مائر
الطرف - مصدر طرفت الناقة ای رعت
اطراف المراعی ولم تختلط بالنوق -
الظلف - باز ایستادن تن اکل العرف
و هو شجر -
القرف - مداناة المرض -
الکسف - رنگ بگردانیدن از آفتاب
یا از درویشی -
القصف - سست شدن چوب -
الکلف - شیفته شدن و یعدی بالباء
اللصف - پوست خشک شدن بر تن
اللقف - بالسکون واللقفان - زود فرا گرفتن
و زود فرا آوردن -
اللقف - سپید شدن بن حوض و
بشکافیدن دیوار -
اللهف - ارمان خوردن -
الذرف - از ایستادن اشک -
النتف - بالسکون و خویشتن چیدن
آن و آنچه بدان ماند و منه النتفة -
النطف - بالسکون چکیدن شیر -
النطف - آلوده شدن بعیب تباه شدن

چيزے واشراف الشجة على الدماغ والدبرة
على الجوف۔
الكف۔ تنگ داشتن وقتل لغة۔
اليخق۔ کجچشم شدن۔
البرق۔ خیره شدن چشم ودرد کردن شکم
گوسپند از خوردن بروق وهو نبت۔
الحرق۔ ریزیده شدن بن موی حلق الحمار
حلقا اذا اسقط فاصابه فساد فی قضیبه من
تقشر واحمرار فیداوی بالخضاء۔
الحمق۔ بالضم احمق شدن والنعت حمق۔
الخنق۔ بچشم گرفتن۔
الخرق۔ سرگشته شدن از بیم ویا از شرم
الذلق۔ تیز زبان وسنان شدن والنعت
منها فعل وافعل وبے آرام شدن۔
الرنق۔ تیره شدن آب والنعت رنق بالسکین
الرهق۔ تباه شدن وغشیان الشی بالشی
ومنه لا یرهق وجوههم قتر ولا ذلة ورهقت
الشی ادرکته ورهق شخوص فلان ای دنا
وفیه رهق اے غشیان للمحارم۔
الزعق۔ مصدر زعق فهو زعق وهو النشیط
الذی یفزع مع نشاطه۔
الزلق۔ بخیزیدن پاے۔
السنق۔ ناگوار شدن۔

الشبق۔ آرزومند شدن بجماع۔
الشرق۔ شراب وجز آن در گلو گرفتن ویعدے بالبا
الصعق والصعق والصعاق۔ بیهوش
شدن یقال منه صعق فهو صعق وصعق فهو
مصعوق وقوله تعالی فصعق من فی السموات
ای ماتت طبقت به طبقا اذا کانت لا تبسط
الطرق۔ بے بیم نشستن پر۔
الطلق والطلقان۔ در کار ایستادن
وطلق بجمع خلاف بات وطلق بالفتح لغة فيه
وطلق به اے ظفر به
العبق والعباقة۔ بوے خوش در کسے
گرفتن ویعدے بالباء والنعت عبق۔
العرق۔ خوے گرفتن۔
العسق۔ در دو سیدن
العشق والعشق والمعشوق۔ افراط
المحبت علقت الامراة علقا وعلقت بها
علوقا اے هویتها۔
العلق۔ خار بجامه وشدور کارے دیو چسپ
در کام واهو در دام وکسے در کسے آویختن
وآبستن شدن زن وعلق یفعل کذا مثل
طفق والباب یدل علی نوط الشی بالشی العالی
الغدق۔ بسیار شدن آب۔
الفرق۔ ترسیدن والنعت فرق بالفتح نیا

اَلغَلَقُ - بسته شدن کره چنانکه از وشوون استنباط کرده شود
و نا شدن پشت ستور و خشم گرفتن و
منه الحدیث ایاک والغلق ورجل غلق شدید
الغضب کثیره و قیل غلق سیئ الخلق ضیقه
عن الرضا -
اَلغَنَقُ - تمکن شدن -
اَلفَتَقُ - الخصب -
اَلفَرَقُ - بالتحریک ترسیدن و بعد ببعض
اَلفَتَقُ - انتشار النفس و الحرص -
اَلفَهَقُ - پر شدن -
اَلقَلَقُ - بے آرام شدن -
اَللَبَقُ - در خورا مدن اَللَباقَةُ - زیرک
و چابک شدن -
اَلاَبَاقُ - در سیدن لیعدی بالباء
اَلعُمُوقُ - باریک میان شدن -
اَلرَوقُ و اَلسُوقُ و اَلصُوقُ دوسه
شدن اَللَصَقُ - اَلاَعنَقُ - سبز شتر
به او رسیدن از غایت تشنگی -
اَللَعقُ - بالسکون لیسیدن لعق فلان
رجما یعوا اذا مات و بو کنایة -
اَللَهَقُ - سخت سپید شدن -
اَلمَلَقُ - چاپلوسی کردن و اصله التلیین -
اَلنَزَقُ - سبک سازی کردن -

اَلنَشقُ - بوی بردن و بسته شدن در حبالے -
اَلنَفَقُ - پریدن -
اَلمَسکُ - کینه گرفتن -
اَلتَدَکُ - ملازم شدن المعتقد و شدن
اَلشرکَةُ و اَلشرکُ - انباز شدن بالکسر
اَلضِحکُ و اَلضِحَاکُ - خندیدن ضحکة
و منه بمعنی والقر دیضحک اذا صوت و فی
الحدیث یضحک الله الی رجلین ای یجزل
العطاء لهما لانه موجب الضحک الذی الے
قول کثیر غمر الرداء اذا تبسم ضاحکا غلقت
بضحکته رقاب المال و ضحکت بمعنی حاضت
عن ثعلب و ابن الاعرابی -
اَلعَتکُ و اَلعَدَکُ - و بعیدا ن بالباء
اَلفِرکُ - بالکسر دشمن داشتن زن شوی را
و شوی زن را والفعل فرک و فارک
اَلبُخلُ و اَلبَخَلُ - بخیلی کردن و النعت
باخل و بخیل -
اَلبَدَلُ - درد مند شدن دست و پای
اَلبَعَلُ - سرگشته شدن -
اَلثَقَلُ - اخیر میوی و زبانه اوا شتر جلد
اَلثُکلُ و اَلثَکَلُ - بے فرزند شدن
اَلثَمَلُ - انبر کردن شراب در کسی -
اَلجَذَلُ - شاد شدن -

اَلجَحَلُ - بسیار گدر شدن آب -
اَلجَهْلُ - بالسکون والجَهَالة نادان شدن
اَلحَبَلُ - آبستن شدن -
اَلحَدَلُ - ریزیده شدن شتر و چشم سرخ
شدن و سیدن جای شتر حَصِلَ الفرس حَصَلاً
اذا اشتکی بطنه من اکل تراب النبات -
اَلحَظَلُ - بسیار خوردن شتر حنظل را
حظلت الابل حَظَلاً کرحمة وهو ان یجع بطنه
اَلخَجَلُ التحیر والدهش من الاستحیاء وهو
اختبال العقل ایضا ومنه الحدیث اذا شبعتن خجلتن
ای اشرتن اَلخَبَالَةُ - بسیار نبات شدن
اَلخَضَلُ - تر شدن -
اَلخَطَلُ - تباه و شوریده شدن سخن -
اَلدَّحَلُ - بزرگ شکم شدن و پلید شدن
اَلرَّجَلُ - پیاده شدن -
اَلشَّعَلُ - بدخوی و بدغذا شدن و
شوریده اعضا شدن -
اَلشَّمَلُ - آبستن شدن شتر
اَلصَّحَلُ - گران آواز شدن -
اَلطَّحَلُ - درد مند شدن سپرز و تباه شدن آب
اَلطَّفَلُ - شتافتن بره سوی شتر
اَلعَجَلُ والعَجَلَةُ - شتاب کردن قوله اعجلتم امر
ربکم ای استقیم اعجله -

اَلعَضَلُ - بسیار عضله شدن -
اَلعَطَلُ والعُطُولُ - خالی شدن از مال
و ادب و زن از زیور والباب یدل علی الفراغ والخلو
اَلعَكَلُ - پرورده شدن چراغدان -
اَلعَمَلُ کار کردن فی الحدیث عملت ذنبا ای سحت
اَلغَزَلُ - دوست داشتن حدیث با زنان و سست
شدن سگ از بانگ کردن آهوبره در دوری
اَلفَشَلُ - بد دل شدن -
اَلقَبُولُ - بالفتح پذیرفتن و هو مصدر شاذ
و حکی ابن الاعرابی الضم ایضا والفتح لغتان
اَلقَبَالَةُ - بالکسر فرا گرفتن قابله کودک را -
اَلقَحَلُ - پوست بر استخوان گرفتن از پیری
اَلقَمَلُ - باسپش شدن و بزرگ شدن شکم
اَلكَسَلُ - کاهل شدن -
اَلمَجَلُ - شقه بستن دست -
اَلمَذَلُ والمَذْلُ - ایضا در خواب شدن
پای مغلت الدابة سیلا اذا اکلت التراب
من البقل فاشتکی بطنه -
اَلنَّزَلُ والنَّزَالَةُ - سخت شدن عین چنانکه
آب بروی نه البتة -
اَلنَّغَلُ - تباه شدن ادیم و کینه ور شدن و
اَلهَبَلُ - حاضر جواب شدن -
اَلهَمَلُ - فرا نا گرفتن بر زمین -

اَلنَّهَلُ - اول شربت خوردن وتشنه شدن
وسیراب شدن —
اَلْهَبَلُ - الثكل —
اَلْبَرَمُ - ستوده شدن ويعدى بالباء —
اَلشَّهَمُ - ناگوار گرفتن وسیر آمدن ازچیزی
اَلتَّهَمُ - شدة الحر وركود الريح وبذلك سميت تهامة
اَللَّكَمُ - ملازم گرفتن راه وجای مقام کردن
جذم الرجل فهو مجذوم اذا اصابه الجذام لا يقال اجذم
اَلْجَشَمُ - رنج کاری کشیدن —
اَلْجَرَمُ - طمع کردن وآرزومند گشتن
مردم بگوشت وشتر بشوره —
اَلْحَرَمُ - ياره شدن رفتار ولغت حرم محارم
اَلْحَزَمُ - كالغصص فى الصدر —
اَلْهَرَمُ - پیر شدن چهارپای —
اَلْحَلَمُ - كرم خورده شدن اديم —
اَلْضَخَمُ - پهن شدن بینی بزرگ —
اَلْخَضْمُ - بالسكون بهمه دهن خوردن —
اَلدَّسَمُ - چرب شدن وجسيم الامر والخيل
ودسما بالسكون سے غشیهم وفعل بفعل لغة الاكثر
اَلرَّحِمُ ابو والرحمة والمرحمة والرحموت
والرحموتى بخشودن يقال رحمه —
اَلرَّجَمُ - ناليدن شتر از زادن پس از زده
اَلرَّحْمَةُ - الرحمة —

اَلرَّذَمُ - سرانیدن —
اَلزَّكَمُ - بسيد شدن اشك ودل جزان
اَلزَّعَمُ والمزعم - الطمع فى غير مطمع —
٥ اَلزَّهَمُ - چرب شدن سپيت شدن —
اَلسَّدَمُ - پشیمان شدن واندوهگین شدن
اَلسَّقَمُ - بیمار شدن —
اَلسَّلَامَةُ والسلام - رستن وسلم الرجل
سلما وسلاما اى فلصلح ونسلما سلما الرجل —
اَلسَّنَمُ - بلند شدن —
اَلسَّأَمُ - سیر شدن —
اَلشَّبَمُ - آرزومند پسیه گشتن —
اَلضَّرَمُ - زبانه زدن آتش وسخت گرسنه شدن
وضرم الشى اشتد —
اَلطَّعَمُ - بوزن الغنم چشیدن وخوردن
اَلظَّلَامُ والظلمة - تاریک شدن شب
اَلْعَدَمُ - بالتحريك غير قياس کم کردن —
اَلْعُدْمُ والعدم - الفقر —
اَلْعَقْمُ والعقم - نازاینده شدن وعقم
لغة ويستعمل ايضا مجهول —
اَلْعِلْمُ - دانستن —
اَلْغَدْمُ - بالسكون الوان خوردن —
اَلْغُرْمُ - بالضم والمغرمة - تاوان دادن —
اَلْغُلْمَةُ - بالضم الكلم شهوة الضراب —

الغُنم ـ بالضم غنیمت یافتن ـ
النَّهم ـ حریص شدن و یعدی بالباء
الفَقم ـ پیر شدن ـ
الفَهم ـ بالسکون و الفَهامیة دانستن
القُدوم و المَقدم ـ باز آمدن از سفر
و آمدن بجای و پیش فرا شدن قوله تعالی
و قدمنا الی ما عملوا ای عمدنا و قصدنا ـ
القَرم ـ آرزومند گوشت گشتن و یعدی بالی
القَضم ـ بالسکون بسر دندان خوردن و
جو خوردن ستور ـ
القَطم ـ شهوة الضراب و شهوة اللحم ـ
القَتم ـ تباه شدن ـ
اللَثم ـ بوسه دادن جاء لثم بالفتح ـ
کلثم ـ القرم ـ
اللَدم ـ بجای مقام کردن و لزمه الشئ یحبه
و هو فی الشعر الهذلی ـ
اللُزوم ـ لازم شدن و یعدی بنفسه و بالباء
اللَقم ـ بالسکون لقمه فرو بردن ـ
اللَهم ـ بالسکون فراوان بلعیدن ـ
النَدم و الندامة ـ پشیمان شدن و یعدی بعلی
النَشم ـ النمش علی القلب ـ
النَعمة ـ خوش عیش شدن النُعمة بالضم
چشم روشن گردانیدن یقال نعم الله بک عینا

ن

و نعمک عینا اشتا نعم فلان بکذا اقول به ـ
الهَدم ـ شهوت غلبه کردن بر شتر چنانکه دیوانه شد
الهَرم ـ سخت پیر شدن ـ
الهَقم ـ سخت گرسنه شدن ـ
البَطن و البِطنة ـ بزرگ شکم شدن از سیری
الثَبن ـ زیرک شدن ـ
الثَمن ـ قلب النتن ـ
الجَدن ـ بوی گوشت بگردیدن ـ
الثَفن ـ درشت شدن ـ
الحَجن ـ بد غذا شدن ـ
الحُزن ـ اندوهگین شدن و الحزن لغة فعل و فعلی
الحَسن ـ گنده شدن مشک ـ
الخَزن ـ النتن ـ
الدَحن ـ بزرگ شدن شکم ـ
الدَخن ـ دود کردن آتش و دودگین شدن طعام
الدَدن ـ شوخ گین شدن ـ
الدَمن ـ کینه ور شدن و یعدی بعلی فی نعت
الدلو اذا اخرتها فجاءت شفتها ما الرجنت
الدابة لغة فی رجنت الذی کلها هم آمدن بمنت مردم
الرَکن ـ بدانستن ـ
الزَمانة ـ بیجای ماندن ـ
السَخنة ـ گریان شدن چشم و درد مند شدن آن
السَمن ـ فربه شدن ـ

اَلثَّتَنُ - درشت شدن کف دست و جز آن
اَلشَّجَنُ - اندوهگین شدن -
اَلشَّحْنُ و اَلضِّغْنُ - کینه ور شدن و ضغن
الی الدنیا رکن الیها -
اَلضَّمَانُ - پذیرفتاری کردن اَلضَّمَنُ و
اَلضَّمَانَةُ - الزمانة -
اَلطَّبْنُ و اَلطَّبَانِيَةُ - زیرک شدن -
اَلعَجَنُ - فربه شدن شتر -
اَلعَرَنُ - جسارة فی رجل الدابة فوق الرسغ
من آخره سوء الشقاق وقرح یاخذ البعیر فی عنقه
فیحک منه -
اَلعَسَنُ - موافق آمدن علف ستور را -
اَلعَطَنُ - گنده شدن پوست در پیراستن -
اَلعَفَنُ و اَلعُفُونَةُ - پوسیده شدن و نم
اَلعَلَنُ - آشکارا شدن -
اَلغَبَنُ - ضعیف رای شدن و اللغة غبین
اَلفِطْنَةُ و اَلفَطَانَةُ و اَلفَطَانِيَةُ - دریافتن
اَلقَمَنُ - سزاوار شدن -
اَللَّبَنُ - فربه شدن -
اَللَّمَنُ - سبز شدن لب ستور از گیاه -
اَللَّبَنُ - درد گران شدن [illegible] بالشرب از شیر
اَللَّحَنُ و اَللَّحْنُ الفطنة -
اَللَّخَنُ - گنده شدن مشک -

اَللَّسَنُ - زبان آور شدن -
اَللَّقَنُ و اَللَّقَانِيَةُ - اخذ العلم و فهمه
اَلمَتْنُ - گلا کردن از مثانه و اللغة مثن -
[illegible] - بالسکون روی فراکاری کردن
والتاء بدل العین بدل خلاف باب فعل -
اَللَّقَفُ - اندک خوار شدن ومنه الحدیث [illegible]
اَلثَّلَهُ و اَلثَّلَاهَةُ - گردیدن خوردن [illegible]
الناقة عن العماد ولدها اذا الحن الیها
اَلسَّبَاءُ - فرتوت شدن و الماضی فعل -
اَلسَّفَهُ - تنگ خو شدن از [illegible] الشراب
اذا اکثر منه فلم یرو و اصل الباب الخفة و [illegible]
اَلشَّرَهُ - سخت حریص شدن -
اَلعَتَهُ - ناقص عقل شدن و الماضی فعل و قال
ابو عبید [illegible] المصادر التی [illegible] الافعال
اَلعَقَهُ - [illegible] شدن -
اَلعَلَهُ - سرگشته و حیران شدن [illegible] گرسنه شدن
اَلعَمَهُ و اَلعَمَهَانُ - التحیر التردد -
اَلفَرَهُ - [illegible] شدن -
اَلفَهَهُ - درماندن -
اَلفَکَاهَةُ - [illegible] خرم شدن -
[illegible] - بالسکون [illegible] و [illegible] الکراهة
[illegible] داشتن -
اَلنَّبَهُ - بیدار شدن [illegible]

اَلزُّهْقَة - بالضم نیکو شدن زمین نبات —
اَلنَّقْلَة - کند و مانده شدن —
اَلنُّقْهَة - به شدن از بیماری و دریافتن —

و ما النعت منه علی افعل

الاَجْرَب - گرگین —
الاَحْدَب - گنگ —
الاَخْدَب - الاهوج —
الاَرْقَب - بزرگ گردن —
الاَرْکَب - آنکه یک زانوی او از دیگر بزرگتر بود
الاَشْعَب - آنکه سرون هاش از یک دیگر دور بود
الاَشْنَب - آنکه دندانش تنک و تیز و آبدار بود
الاَشْهَب - سپید —
الاَعْضَب - آنکه اندرون سروی شکسته باشد
الاَغْلَب - ستبر گردن —
الاَقْلَب - آنکه لب وی بازگردیده باشد —
الاَکْهَب - تیره رنگ —
الاَنْصَب - راست سرون —
الاَنْکَب - آنکه کژ رود از لنگی —
الاَلْتَاء - زنی که خضاب نکند —
الاَمْلَت - آنکه سرون وی به یک پیچیده بود
والاَنْفَت - فی کلامهم الاسود و فی
کلام بنی الاعور —
الاَهْرَت - فراخ گوشه دهن —

ث الاَشْعَث - کالیده موی و گرد آلوده
الاَغْثَث - آنکه موی بسیار شود و سپید گردد
ج الاَبْلَج - آنکه میان ابروانش فراخ و نیکو بود —
الاَبْلَج - گشاده ابرو و صبح ابلج ای مضیء
والحق ابلج ای واضح —
الاَبْهَج - نیکو بهشت —
الاَخْرَج - سیاه و سپید —
الاَفْلَج - گشادی —
الاَدْعَج - آنکه سیاهی چشمش سخت سیاه باشد
و رجل ادعج اسود —
الاَشْرَج - الذی له خصیة واحدة و من
الدواب الذی احدی خصییه اعظم من الاخری
الاَعْلَج - سخت احمق و هو فی الحبشة —
الاَعْرَج - لنگ —
الاَفْحَج - آنکه پایهاش از یکدیگر دور باشد
و سر پایهای نزدیک —
الاَفْرَج - آنکه سرو الیه وی بزرگ باشد و مبهم
الاَفْلَج - گشاده دندان و گشاده میان ابروان
ح الاَمْلَح - آنکه موی او سپید و سیاه آمیخته بود
الاَقْرَح - آنکه گوشت اندر کنار دو سرین ندارد
[illegible] —
الاَصْبَح - [illegible] الاصبح و الاقذی
[illegible] —

[illegible]

الاقطع ـ بهن سر ـ
الافضح ـ سپید تر شیر وقیل الفضح غبرة فی طحلة
الافلح ـ شکافته لب زیرین وفلحا ساقی باریک
الاقرح ـ آن اسب که سپیدی بر روی وی
چند درمی بود یا کم درمی روضته فرجاء فی وسطها
تو تا ره بیضار ـ
الاقلح ـ زرد دندان ـ
الاکسح ـ لنگ
الاکمح ـ وکالا هیمی ـ آنکه را نباشد سم
سایه در رفتن ـ
الابیخ ـ آنکه پشت وی در شده باشد ۹۰
و سینه بیرون خزیده ـ
الابلج ـ بزرگ نقش ـ
الاصلح ـ کری کر ـ
الافرح ـ آنکه بدنهای سر انگشتان وی نرم شده بیت
الانفح ـ باد کند ـ
الابلد ـ گشاده ابرو ـ
الاجرد ـ خرد موی وسته جرداری کاملت
الاجرد من الابل الذی اصابه انقطاع فی عصبه
من یده او رجله فهو ینفضها اذا اسار ـ
الادرد ـ دندان باز گوته افتاده ـ
الارمد ـ چشم درد گرفتن ـ
الاعقد ـ گرفته خرچشاد عقدارا اذا کان

ذنبها کانه معقود ـ
الافقد ـ آن شتر که سبل وی ست یا پای وی
بر سوی انسی خمیده بود ـ
الالبداء ـ زنی که میان بزرگ باشد
والالبد ـ مرد را گویند ـ
الامرد ـ بی ریش درخت بی برگ و ملته مرداً ازالا شیبا
الاملد والاملود ـ نازک ـ
الانکد ـ بد اختر ـ
الابتر ـ بریده دنبال و بی فرزند ـ د
الابجر ـ آویخته ناف ـ
الابخر ـ گنده دهن ـ
الابظر ـ آنکه میان لب زبرینش بیرون آمده باشد
البظراء ـ زنی ختنه ناکرده ـ
الابهر ـ روز کور ـ
الاحدر ـ پر گوشت ـ
الاخزر ـ آنکه بگوشه چشم نگرد ـ
الاذفر ـ تیز بوی و تیز گند ـ ١١
الازعر ـ تنک موی ـ
الاسجر ـ سرخ چشم
الاسمر ـ گندم گون ـ
الاشتر ـ آنکه پلک چشم وی گردیده باشد
الاظفر ـ دراز ناخن ـ
الاعجر ـ بزرگ شکم و کلیسه ـ

الأعسر — چپ — والأعسر يسير چپ و راست
ولا تقل أعسر اليسر —
الأفزر — آنکه کوژ دارد بر پشت —
الأقدر — کوتاه و اسپی که پای بر جای گاه
دست نهد و یقال آنکه پای پیش دست نهد —
الأقشر — سخت سرخ —
الأكدر — تیره گون —
الأصلد — آنکه پهلوش رسیده باشد —
الأصعر — ریزیده موی —
الأهبر والهبر — بسیار گوشت —
الأنجر — آن شتر که پایش میل زده در رود و بر نتابد ۶
و عجزاء — زنی بزرگ سرین و لا یقال للمذکر
أعجز و انما یقال له من الالیة عن أبي علي —
الأمعز — سنگلاخ —
مكان أحمس صلب —
الأخرس — گنگ —
الأخنس — سر بینی باز پس جسته —
الأدهس — خاک و ریگ نرم —
الأطلس — نای بینی و شسته —
الأقعس — الأبنخ و هی قعساء [illegible]
الألبس — سر چکادیش در آمده —
الألعس — سیاه لب في الحديث جارية ۱۱
قلیلة لعساء قال الأزهري لم يرد به سواد الشفة
كما فسره ابو عبيدة و انما اراد سواد
الوانهم و اذا قيل لعساء المشفر
فهو على ما فسره و الدليل على أن
اللعس في البدن كله قول العجاج و بشر
مع البياض لعسا الأملس —
۳ الأحرش — درشت —
الأحمش والحمش بالسكون باریک ساق
الأخفش — خرد چشم و بد بین —
الأرفش — پهن گوش و هو في الحديث —
الأعمش والأعطش — آنکه بد بیند
و آب از چشم او همی رود —
الأمدش — آنکه عصب وی سست باشد
باندک گوشت عن الجوهري قال الفارابي و ابن جابر
امراة مدشاء لا لحم على يديها —
۴ الأبقص — ستبر رنگ —
الأبرص — پیس پیس مصار خشمی که پیخال خشک دارد
الأعقص — سر وی باپس پیچیده —
الفصعاء — آنکه پیخال تر دارد —
الأعلص — آنکه پلک زور پیش ستبر باشد
و قیل هو کالأخفص —
الأنمص — اندک موی ابرو —
الأشمط — دو موی —
الأضبط — چپ و راست —

الأَطْرَدُ - باریک ابرو وقال ابو زید رجل
اطرد الحاجبین هو الذی لیس له حاجبان
قال لا یستغنی عن شعر الحاجبین -
الأَقْسَطُ - المنتصب الرجل من الدابة
وذلک عیب لانه یستحب فیها الانحناء
من الابل الذی فی عصب قوایمه یبس خلقة
الأَمْرَطُ - الذی قد خف عارضاه من الشعر
الأَمْعَطُ - ریخته موی -
الأَمْلَطُ - الامرط -
الأَنْبَطُ - آن اسپ که شکم سپید دارد -
الأَتْلَعُ - دراز گردن -
الأَجْدَعُ - گوش یا بینی یا لب بریده -
الأَجْلَعُ - آنکه لبهاش فراهم نیاید چون
الأَخْضَعُ - آنکه سر فگنده خلقة وی را باشد
الأَرْسَعُ - تباه پلک
الأَرْصَعُ [illegible]
الأَسْلَعُ - الابرص -
الأَصْلَعُ - [illegible]
[illegible]
الأَصْمَعُ - خرد گوش و تیز خاطر -
الأَفْدَعُ - [illegible]
الأَقْرَعُ - تمام سوی سر [illegible] -
الأَقْرَعُ - الاکل -

الأَقْطَعُ - دست بریده -
الأَقْفَعُ - انگشتان پای پس جسته عرقوب
اقفع اذا عظمت ابرته -
الأَكْدَعُ - آنکه پشت ساقش باریک -
الأَظْلَعُ - آنکه دندانهاش از گونه افتاده یا شکسته
یا آنکه اندرون لبش سپید بود و اکثر ما یتم
ذلک السودان -
الأَنْزَعُ - آنکه موی دو سوی پیشانی وی ریخته باشد
[illegible]
الأَنْكَعُ - الاحمق الذی [illegible] -
الأَهْقَعُ - آنکه [illegible]
[illegible] -
الأَلْفَغُ - آنکه [illegible]
[illegible] -
الأَخْلَفُ - آن [illegible]
[illegible] -
الأَخْضَفُ - [illegible]
[illegible] -
الأَزْلَفُ [illegible]
الأَ[illegible] - [illegible]
الأَسْقَفُ - [illegible] -
الأَصْدَفُ - [illegible] دست
یا انداپای [illegible] سپید بود -

الاَعجَفُ ۔ لاغر۔
الاَعرَفُ ۔ اسپے دراز فش۔
الاَعذَفُ ۔ سست گوش ولیکن غذفت
ستبار کہ نیش اعذف مؤ نثش عذفاء ی مائم
الاَغلَفُ وَ اَقلَفُ ۔ ختنہ ناکردہ والاغلف
یستعمل فی کل شیء فی غلاف ۔
الاَقنَفُ ۔ ستبر و ضر د گوش ۔
الاَکنَفُ ۔ چون کتف والفرس الذی امالی
عرافیۃ کتفیہ انفراج ۔
الاَکشَفُ ۔ موی پیشانی باگردیدہ و بی سپر
الاَکلَفُ ۔ آنکہ کلف دار د بر روے ۔
الاَخرَقُ ۔ آنکہ ہیچ کار نتواند کرد ۔
الخَرقاءُ ۔ آن گوسپند کہ گوش پہنا شگافتہ دارد
الاَحمَقُ ۔ نسو تعبیر ۔
الاَدفَقُ ۔ آنکہ دندانش بیرون نشستہ باشد از دہن
الاَرقَاءُ ۔ زسلے بست اندام ۔
الاَرفَقُ ۔ آن شتر کہ بازوی از پہلو دور بود
الاَزرَقُ ۔ کبود چشم و صافی از چیزہا ۔
الاَشدَقُ ۔ فراخ گوشہ دہن ۔
الشَرقاءُ ۔ ضد الخرقاء ۔
الاَطرَقُ ۔ سست زانو ۔
الاَعنَقُ ۔ دراز گردن ۔
العَنقاءُ ۔ ضد الرقاء ۔
الاَورَقُ ۔ آنکہ موی سر و محاسن کہ بہ شاخ
باشد و نیز ہی ذوخوج و اسپی کہ یک خفین سپید بود
الاَمشَقُ الذی اصطکت الیتاہ حتی تشنجا

ل
الاَعفَکُ ۔ الاحمق ۔
اُذُنٌ فَرکاءُ وَ فَرکَۃٌ ۔ سست بن ۔
الاَجزَلُ ۔ شتر کہ سر و دوش پیش بود ۔
الاَحدَلُ ۔ آنکہ یک دوش فراشتہ تر بود
از دیگر ۔
الخَدلاءُ ۔ زن زفت گوشت باریک استخوان
الاَخطَلُ ۔ سست گوش ۔
الاَرجَلُ ۔ بزرگیای از بہایم آنکہ یک پای سپید دارد
الاَسهَلُ ۔ پیش چشم ۔
الاَعزَلُ ۔ بے سلاح و ستوری کہ دنبال
بر یک سوی دارد از عادت و ہو عیب ۔
الاَعصَلُ ۔ کژ دندان بیشتر و لنب ساق ۔
الاَعقَلُ ۔ ستوری کہ اندر کاپ پایش خم بود ۔
الاَغرَلُ ۔ الاقلف بیشتر اغرل نیز فراخ
الاَفتَلُ ۔ آنکہ میان پہلو و رانش دوری باشد
الاَقبَلُ ۔ آنکہ چشمش پیش گردد ۔
القَبلاءُ ۔ آن گوسپند کہ سر و نش پیش آمدہ باشد
الاَقزَلُ ۔ لنگ زشت ۔
الاَکحَلُ ۔ سیاہ پلک از خلقت ۔
الاَنجَلُ ۔ فراخ چشم وطعنۃ نجلاء ای واسعۃ ۔

الأهل - ریختہ آب —
الأبکم والأبکه - گنگ —
الأثرم - دندان پیش شکسته —
الأثلم - رخنه شده —
الأجذم - بریده دست —
الأجذم - ضد الأعصم —
الأخشم - پهن بینی —
الأخرم - دیوار بینی یا سر بینی انکه بریده
وانکه بریده گوش وے سوراخ کرده باشد —
الأخشم - آنکه گنده بوے بود —
الأدرد - آنکه نشا لنگ او پنهان شده واز گوشت
و دندان ریزیده والادرم من العراقیب الذی
غطت ابرة —
الأدغم - دیده —
الأرثم - آنکه طعام بوید و بعض شده بود
الأشرم - شگافته بینی —
الأصلم - گوش از بن بریده —
الأفجج - کژ و پهن بودن —
الأعصم - آنکه یک دست وی سیاه بود و یک
سپید از حیوان —
الأعلم - شگافته لب زبرین —
الأفقم - آنکه دندانهای زیرین پیش آمده بود
الأقصم - دندان پیشین از نیمه شکسته

و پوست سرون شکسته —
ق الأقصم - دندان پژیده و سیاه شده باشد
الأقعم - پهن بینی فرو نشسته —
الأکزم - کوتاه بینی و انگشتان و ایں که
لب وی کوتاه و زشت باشد —
الأکشم - الناقص الخلق وقیل الخسیس قد
یکون الشاق فی الحسب —
الأهتم - دندان پیشین شکسته —
الأهضم - المنهضم الجنبین —
ن الأحبن - آنکه استسقا دارد —
الأحجن - کوژ —
الأغبر - تیره و سیاه دام —
الأدکن - سیاه دام —
الأقرن - پیوسته ابرو —
والأخزن - [illegible] و امرأة ... —
الألکن - کند زبان —
الأمتن - آنکه پل از ستوان وا شست —
ھ الأبله - الذی غلبت علیه سلامة الصدر —
الأجبه - بزرگ پیشانی —
الأجله والأجلح ... - العظیم —
الأ... - ... —
الأکمه - نابینا مادرزاد
الأمرة والأمقد - ... —

ومن المضاعف

اَلْکَبُّ دیناک شدن۔
اَلْخَبُّ ۔ گربزی کردن والنعت خَبٌّ بالفتح
اَلصَّبَابَۃُ ۔ آرزومند گشتن والنعت صَبٌّ مثله
اَلضَّبُّ ۔ بسیار سوسمار شدن زمین۔
اَللَّبُّ ۔ دانا شدن بطب والنعت طَبٌّ
وطَبِیبٌ وجادو کردن تقول منه طُبَّ الرجل
اَللَّبَابَۃُ وَاللُّبُّ ۔ خردمند شدن نعل یفعل
لغة فیهما وهی شاذة وفی الحدیث فلبت لأی
جیدا خوذ ابلبته۔
اَلْکَثَاثَۃُ ۔ انبوه شدن ریش۔
اَلْجُّ ۔ چشم بهم گرفتن۔
لَجَّتْ عینه اسی کثر دمعها۔
اَلْبَذَاذَۃُ وَالْبَذَاذَۃُ ۔ بدحال شدن
اَللَّذَاذَۃُ وَاللَّذَّۃُ ۔ مزه یافتن۔
اَلْبِرُّ وَالْمَبَرَّۃُ ۔ نیکی کردن والنعت
بارٌّ وبَرٌّ وراست شدن سوگند وپذیرفتن
طاعت تقول بَرَّ حجه وبر حجه وبَرَّ الله حجه۔
اَلْاِمْرَارُ ۔ پیر گشت نازک ناده شدن
اَلْحَرَارَۃُ بالفتح وَالْحَرُّ گرم شدن ایام بالفتح
آزاد شدن والحریة والحروریة آزاد مرد شدن
القول فی الحروریة کالقول فی الخصوصیة
الحروریة الحروریة

اَلْقُرَّۃُ وَالْقُرُورُ ۔ روشن شدن چشم از
شادی بوفعل یفعل لغة واللغة الاولی افصح
اَلْمَرَارَۃُ ۔ تلخ شدن والنعت مُرٌّ بالضم
حَسِبْتُ بالخیر القیت به وبها قال السیبت
سیدون من السیبن یا ر۔
اَلْخِسَّۃُ وَالْخَسَاسَۃُ ۔ حقیر وناکس شدن
وفعل یفعل لغة۔
اَلْبَشَاشَۃُ ۔ کشاده روی شدن وخوش طبع
اَلْعَشَشُ ۔ لنگی در لنگ ستور آمدن۔
اَلْهَشَاشَۃُ الْبَشَاشَۃُ ومنه الحدیث هششت
یوما ای فرحت واشتهیت۔
اَلْغَصَصُ ۔ طعام در گلو ماندن وفعلت
لغة فی الباب وهی شاذة وسخت تنگ شدن جای نگاه
اَلْمَصُّ ۔ مکیدن۔
اَلْعَضُّ وَالْعَضِیضُ ۔ دندان گرفتن
ویتعدی بنفسه وبالباء وعلی وفعل یفعل
لغة فیه وهی شاذة۔
اَلْعَضَاضَۃُ ۔ داهی شدن اَلْعَضُّ
ملازم شدن ویتعدی بالباء۔
اَلْقَضَضُ ۔ ریگ آلوده شدن والنعت
قَضٌّ وقضضت من الطعام اذا اکلته ووقع
بین اضراسک حصا۔
اَلْقَضُّ وَالْقَضِیضُ وَالْقَضَاضَۃُ

التوتج من المصيبة وفي الحديث كل عبد
انك قد بغضنا -
المضّ - المصّ -
القطط - سخت پیچک شدن موی والنعت قطٌّ
قططٌ بالفتح -
الحظ - بهره‌مند شدن والنعت حظيظ و
محظوظ وحظي -
الفظاظة والفظاظ - زشت خوی شدن
والنعت فظٌّ -
اللغف - تسکین خوردن -
الفحّ - احمق شدن -
الملل - تلغز یافتن ابدی بالبار و فعل
یفعل لغة -
الزلل - بلغزیدن و سهوا فتادن در سخن
الضلال - گم شدن تقول منه ضللت الدار
والمسجد اذا لم تعرف موضعهما وكذلك شيء
مقيم لا يهتدى له -
الظل والظلول - همه روز کاری کردن
والعرب تقول ظللت وظلت وظلت تقول عنترة
ولقد ابيت على الطوى واظله اي ايام المجد
وفعل يفعل فيه لغة ضعيفة وسنه قراء شاذة
فظللت بكسر اللام -
المراكة الملك والملك - ...

بنقص و کمی -
٩ الحمة - گرم شدن آب و حمت الجمرة اذا
صارت حمة -
٥ الفهه - بالتحريك والفهاهة درماندن در سخن
فه الرجل يفه فهها -
١٠ كه السكران - ...

ومما جاء من هذا الباب على افعل

١٠ ضبثت اليد ومجلت عليه ...
الدابة وقطط الشعر ...

ومما النعت منه ...

١١ الاجب - بی‌کوهان -
١٢ الاحدب - بسیار موی ابرو -
الاهدب - آن ...
الاوقص - ...
١٣ الاذن - ...
١٤ الاحرج - ...
الاشيب - ...
الاهوج - احمق من الانجح والاغار - ...
نه دوی از دوستی نداشت -
١٥ الاجح - گرفتن کاو ... بسیار ... کردن
وفعل يفعل لغة فيه شاذة والنعت ...
الاصر - ...
بمو ... نشينه -

الاَبَدُّ - بزرگ خلق وپهن میان دو ران
والبَدَدُ فی الناس تباعد ما بین الفخذین من
کثرة لحمهما وفی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدین
الاَجَدُّ - آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان
ویا از گوسپندان یا از شتران وبیابان بی آب
وزن خر دستان -
الاَلَدُّ - سخت خصومت کردن -
الاَحَلُّ - سبک دست اندک موی پیشانی
ودنبال واسم عروض -
الاَهَتُّ - میان تهی وتیز آسیا از کاوان
بکر کشته دیده -
الاَعَرُّ - خر دکوهان -
الاَغَرُّ - سپید روی -
الاَخَشُّ - آنکه اندامش از هم برنیاید -
الاَکَشُّ - خرد دندان -
الاَجَشُّ - بلند آواز -
الاَحَصُّ - اندک موی سر -
الاَلَصُّ - ناکشاده دندان آنکه بر دو دوش
او نزدیک باشد بگوش -
الاَفَضُّ - درشت -
الاَشَطُّ - کوسه وقیل الثط وهذا افصح -
الاَلَطُّ - ساقط الاسنان -
الاَرْوَقُ - شتر مرغی که پیش سم جهیده باشد

الاَلَفُّ - ویچیده بستران -
الاَحَقُّ - اسپی که عرق نانه وکفته اندیا که
بر جایگاه دست نهد -
الاَشَقُّ والاَمَقُّ - دراز -
فرس اَحَكُّ - از اکان ستد اینا عر لطهر
الاَسَكُّ - خرگوش -
الاَصَكُّ - آنکه زانوهاش بهم کوبد -
الاَفَكُّ - آنکه دوشش بیا مده باز نشستن
الاَزَلُّ - الحالات -
الاَظْلُومُ - والذی لا یدرک حسد دمن اللوم
الاَحَلُّ - سست پیزول -
الاَزَلُّ - لاغر سرین -
الاَشَلُّ - جنگ -
الاَفَلُّ - شمشیر رخنه شده -
الاَجَمُّ - مردی که بی نیزه وقتی بکارزار
الاَجَمَّاءُ - گوسپندی که سرو شاخ آنی کمان کا
پدید نبود از گوشت والجما الغیر جاف الناس -
الاَحَمُّ - سیاه -
الاَشَمُّ - مردی بلند بینی از کو ... -
الاَصَمُّ - سخت کر -
الاَغَمُّ - آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی
الاَحَنُّ - آنکه گردنش بر دوش ...
وآنکه پشت وی فرا آمده باشد وا ...

الأَذَنُّ - آنکه بینی وی روان باشد -

الأَغَنُّ - آنکه سخن در بینی گوید -

ومن المعتل

٢ الوَدَبُ - تباه شدن رگ -

الوَصَبُ - دردمند شدن -

٦ الوَذَحُ - خشک شدن بول و پشک گوسفند بر پشم

٦ الوَخَمُ - تنگ شدن ضمیر -

الوَسَخُ - ریناک شدن شی -

٧ الوَبَدُ - بگشتن و خشم گرفتن -

الوَحَلُ - گرم شدن و خشم گرفتن و بعلیان

بعلی دو بیت لیلتنا اذا اشتد حرها وبسا

٨ پشم شدن شتر -

الوَحَبُ - ترسیدن النعت افعل ولا یقال

فی المؤنث فعلاء ولکن فعلة -

الوَحَرُ - کینه گرفتن وحَرٌ بالکسر فیها لغة

عن ابن جنی تقول قده ای وجه وهو یده

ای یادعه واضاره ذره ومثل سعة تیقده

رست باضیه الایقال ذره والاواذره ولکن

٥ ترکه وهو تارک وقیل هو من باب منع یمنع

٩ محمولا علی ودع یدع لانه بمعناه

١٠ قالوا ولو کان من باب وجل یوجل

١٠ لقیل فی مستقبله یوذر کیوجل

ولو لم یکن محمولا لم یجل عینه الا انه

من حرف الحلق وهذا القول اصح -

الوَضَرُ - شوخگن شدن و چربش گرفتن

الوَغْرَةُ - درشت شدن راه وفعل الفعل

لغة والنعت منها وغرٌ بالسکون -

الوَغَرُ - کینه گرفتن و سخت گرم شدن والنعت

فاعل ووغرٌ بالکسر فیها لغة عن ابن جنی -

الوَقْرُ بالتسکین ران گوش شدن و قیاسه الوحی

الوَقَى - لنگیدن ستور -

٨ الوَجَعُ والتوجاع - دردمند شدن والمستقبل

یوجع ییجع وَیاجع ویِیجع -

الشفقة - بهم افراسیدن فرخ شدن الفاء

یحذف الواو للتعتیل ان هذا الباب لا یکون الا

لازما فلما جاء متعدیا خولف نظائره وقیل

لانه من باب فَرِقَ یَفرَقُ وانما فتح لحرف الحلق

یدلک علی ذلک سقوط الواو علی سقوطها

فی یعدکذلک القول فی یطاء -

الوَلَهُ والوَلْهُ - بالفتح سخت حیران شدن

الوَقْرُ - دردمند شدن پای از درشتی زمین

٥ الوَهْمُ - بی بند و پاک شدن -

٩ الوَکْفُ - بی دردمند شدن -

٩ الوَبَقُ - هلاک شدن -

١٠ الوَجَلُ والمَوجَلُ - بالفتح ترسیدن

وفی کلامهم الوجل المستقبل منه یستقبل وجع

وكذلك فيما اشبهه من باب المثال فاذا كان لازما

اَلْوَحَلُ وَالْمَوْحَلُ ـ بالفتح در وحل افتادن

اَلْوَهَلُ ـ ترسیدن و فراموش و غلط کردن

وهذا يتعدى بفي وعن ـ

اَلْوَحَمُ ـ بر آبستنی آرزو خواستن ـ

اَلْوَخَامَةُ ـ ناگوارنده شدن ـ

اَلْوَخَمُ ـ دوال دلو بریده شدن ـ

اَلْوَغَمُ ـ کینه گرفتن و وغم یغم بالکسر فيها لغة عن الكسائي

اَلْوَهَمُ ـ غلط کردن ویتعدى بفي ـ

اَلسِّنَةُ وَالْوَسَنُ ـ بیهوش شدن زغنودگی ـ

والنعت فَعِلٌ ـ

اَلْوَهَنُ ـ سست شدن ـ

ما وَهِبْتُ لَهُ وَهْبًا ـ اي ظننت او ما هببته

اي بالبيت به وانت تريد مثل تعجل اي تبالي

اَلْوَلَهُ ـ پناه گرفتن وتعدى بالباء

ومن المضاعف المعتل الفاء

اَلْوُدُّ وَالْوِدَادُ ـ بالكسر والمودة ـ

دوست داشتن الوُدُّ والوَدُّ والوِدَادُ

والوَدَادَةُ بالفتح فيها آرزو کردن ـ

ومن الياء

يَبَّ التجل ييموم اذا طرح في البحر ـ

وما النعت منه على افعل

اَلْأَيَتُّ ـ ست ـ

اَلْأَيَلُ ـ کوتاه دندان ـ

ومن اللفيف المفروق

اَلْوَجَى ـ سوده شدن سم ستور ـ

ومن الياء

يَدِيَ فلان من يده اي خسست يده

ومن المعتل الفاء بالياء

اَلْيَقَظَةُ ـ بیدار شدن ـ

اَلْيُتْمُ وَالْيَتَمُ ـ بالسكون فيهما بی پدر شدن

مردم وبی مادر شدن چارپایه و فعل

يفعل بالضم فيها لغة ـ

اَلْيَقَنُ ـ بی گمان شدن وهو شدن ـ

وما النعت منه على افعل من الواو

اَلْأَوْبَرُ ـ بسیار پشم ـ

اَلْأَوْقَصُ ـ کوتاه گردن ـ

اَلْأَوْكَعُ ـ آنکه انگشت بزرگ پای وی بر دیگر افتاده بود

اَلْأَوْطَفُ ـ انبوه موی ابرو ومژه وسحابة وطفاء

مسترخية الجوانب لكثرة مائها ـ

اَلْأَوْجَرُ ـ الاحمق وقيل الاخرق ـ

ومن الاجوف الواوي

اَلْوَهَمُ ـ سبک ست شدن بوی یافتن

ومنه الحديث لم يرح رائحة الجنة وبخشیدن

باد ورح الشجر بفطر بورق الراحة فحل شدن

استراح فلان للمعروف راحة ايضا اذا اشتهاه

خفة وارتجت وريح الغيبة اذا ضربت الريح فرابت
مرح ومرح وقياسه مرح الاغير لقولهم المرح
٧ الدوّد - گرم در افتادن -
٦ العوس والعوسة - باطل شدن جای
والنعت عورگ —
الهوس - رسیده شدن -
٢٠ العوص - نایافت شدن چیز و درویش شدن
٤ الهوس پیشه در افتادن پیش گشتن سینه
٥ العوص - دشوار شدن چیزی -
٤٠ الخوف والمخافة والخيفة - ترسیدن
والنعت خائف وربما قالوا خاف على فعل
٥ وقوله تعالى الا ان يخافا اى يعلما ويتيقنا
الشاكة والشكة - بخار در رفتن و بخار
دریاے شدن
الشوك - پستان زنجاى رسيدا [illegible]
شیر آمدن شاك [illegible] کا ظهرت [illegible]
[illegible] الصالح [illegible]
٥ [illegible]
الثوق [illegible] شدن [illegible]

وصل لا يجوز فيه الا الاول

٤ الفيلة - ترسیدن و حکی [illegible]
[illegible]
الكرودة والكود والكادة [illegible]

خواستن و نزدیک شدن بفعلی وحکی فیه
لغة شاذة وهي كدت بضم الكاف كا ديقولون
٧ كيد زيد يفعل كذا اي بودن كاد -
٦ الحيد والحيدة والحيدان والحيدودة
گشته شدن -
الغيرة والغار والغير - رشک بردن
٢٠ منه الحديث ان الله تعالى غيور وغيرة الله ان يأتي
٤ المؤمن ما حرم الله عليه [illegible] النبي عليه السلام
٥ غيرة الله بالاغاثة [illegible]
٤٠ طابطا [illegible] يطيط [illegible]
[illegible]
٥ الهيبة والهيبان - ترسیدن -
العياف - [illegible]
القيل والقيلة [illegible]
[illegible]
[illegible]
والقيل [illegible]
٥ [illegible]
[illegible]
النيل - يافتن [illegible]
٤ [illegible]
[illegible]
[illegible]

وما النعت منه علی افعل من الواوی

رجلٌ اَذْوَبُ ای خاثر النفس مختلط وہذا
قول بعضہم فی واحد الدوبی۔
الاَخْوَثُ۔ المسترخی۔
الاَلْوَثُ۔ فیه استرخاء۔
الاَعْوَجُ۔ کژ رجل۔
اَهْوَجُ ای طویل وبه تسرع وحمق والهوجاءُ
الناقة التی کان بہا ہوجًا من سرعتہا۔
الاَرْوَحُ۔ آنکه سرپای وی از یکدیگر دور بود
وپاشنه نزدیک۔
الاَسْوَدُ۔ سیاہ۔
الاَقْوَدُ ای سپی از پشت گردن مردی سخت گردن
الاَحْوَرُ چشمی سپید و سخت سپید و چشمان سیاہ
الاَزْوَرُ چپ دیدہ رجل۔
اَصْوَرُ ای مائل مشتاق۔
الاَعْوَرُ یک چشم شدن وقد عارت العین تعار
وعَوِرَتْ ایضًا والنعت اعور۔
الاَحْوَسُ الشجاع۔
الاَدْوَسُ۔ تباہ چشم از علتی که دارد۔
الاَشْوَسُ۔ آنکه بدنبال چشم نگرد از چشم ناکسه
الاَدْوَشُ۔ الادوش۔
الاَحْوَصُ۔ الضیق مؤخر العین وقیل
بل ہو الضیق احدی العینین۔

الاَخْوَصُ چشم و در افتادن۔
الاَرْوَعُ۔ آنکه جمال وی در اشگفتی آرد
الرَّوْعَاءُ۔ تیز دل از اسپ واشتر والانثی وصف
به الذکر۔
الاَکْوَعُ۔ آنکه خوردہ و بنقش از سوی انگشت
سترک کژ بود۔
الاَجْوَفُ۔ میان تہی۔
الاَصْوَفُ۔ بسیار پشم۔
بِئرٌ خَوْقَاءُ۔ ومفازة خوقاءُ ای واسعة
بئرٌ اخوقُ کرکن۔
الاَرْوَقُ۔ دراز دندان۔
الاَسْوَقُ نیکو ساق و دراز ساق ایضًا
الاَفْوَقُ۔ تیرے فوق شکستہ۔
حلةٌ شَوْکَاءُ۔ حلة که درشت بافته باشند
اَلنَّوْکُ۔ الحماقة والنعت انوک۔
الاَهْوَلُ۔ دیوانہ۔
الاَحْوَلُ۔ کژ چشم
الاَسْوَلُ۔ سست۔
ناقةٌ کَوْمَاءُ۔ شتر بزرگ کوہان۔
الاَشْوَهُ۔ آنکه زود چشم کند۔
الاَفْوَهُ۔ فراخ دہن والحالة محالة فوہاء
اذا کانت اسنانہا التی تجری الشاربینہا طوالا

من الباقی

الاهجم فهم - فراخ دهن -
الاهجبك - دراز گردن -
الاهضبك الذي يرفع راسه كبرا والذي
لا يستطيع الالتفات من ابرايضا واصله
في البعير يكون به داء في راسه فيرفعه -
الاهمبك - نازك خلق -
الاهلبس فالاهملبس - الشجاع
الاهعنط - دراز گردن -
الاهخيف - آنكه يك چشم وي سبز بود و ديگر
سياه و الجمل العظيم الثقيل ناقة خيفارو اسعه
جلد الضرع -
الاهضف - باريك ميان -
الاهوزل - آنكه از هنانو از يكديگر دور بود -
الابل - شتر باريك -
الاهمقل - آنچه شير وي گردن آنكه بشب
اسب قرانبود -
الاهعوزم - ابن عم -

فصل الناقص

الاذنادة - بالفتح والمد باكره كردن ... [illegible]
... [illegible]
الفتاء - جوان شدن -
الفتى ... الفتو - فساد كردن -
الفتى ... جوان شدن -

٦ الجحي - مولع شدن بالامر گرفتن و بيجا شدن الجه
٧ الشجي - استخوان كه در گلو گرفتن و بيجا ... ب ايا
دائر غمگين شدن -
٨ الضحاء والضحو والضحى والضحوة -
بآفتاب در آمدن و فعل التعب والضحى ...
١١ الضحى - سست شدن و فعل لفعل التعب
١٢ الضحاء - راست شدن و فعلت ... الشي
١٣ اذا تركت والضحى بالكسب ... في ... الضحى
١٥ ... يكون من ... البعير الجمل الشيخ ...
الربح من الجلد والكتف تقول ... البعير ...
١٩ الوكي - بلاك شدن -
الفدى - بيمار شدن ... اليمين ...
٢٠ استرخت ... -
الفلك - ... عمره ... -
الفدى ... الفتى ... الكلاة - ... الزبعا ...
... الصفو و فتا ... الفحل ... شر ... الحبن
الفدى - جدا ... كردن و قال الملايم -
... [illegible]
... [illegible] -
٢٩ ... الشاة - ... فدا ...
٣٠ ... في البطون ... -
٣١ الوفاق - سخت لاغر شدن شتر
٣٢ الفدى - ... افتادن -

الثری - نمناک شدن و بسیار شدن و [illegible]
الثرو - بالواو بسیار شدن -
الشری - بسیار جستن [illegible] و شرم گرفتن
دست [illegible] گرفتن و ستیهیدن ستور
در راه رفتن و مردم در کاری شری [illegible]
[illegible] اذا اکثر اضطرابه و فی الحدیث حتی شری
امرنا ای عظم [illegible] حتی [illegible] الماء حتی [illegible] الال
[illegible]
الشری [illegible] لباده [illegible]
[illegible] مقصوره و [illegible]
[illegible]
العری - بالضم [illegible] شدن -
[illegible]
[illegible]
العری - [illegible] شدن و [illegible] -
الکری - خفتن -
[illegible] - [illegible] شدن -
[illegible] - [illegible] کردن -
[illegible] - صبر کردن بر مصیبت -
الغشی - تاریک شدن شب -
الکمی - پوشیده شدن -
العشیان والعشی - [illegible] کردن
و دوست داشتن و [illegible]

اذا [illegible] شاه -
الغشی - و [illegible] افتادن -
الخشیة والخشی - ترسیدن قوله تعالی
فخشینا ان یرهقهما طغیانا و کفرا و فی القرآن
[illegible] -
العشی - شام خوردن -
الغشیان - آمدن و مجامعت کردن بزن
[illegible] در آمدن [illegible] یغشی اللیل النهار
غشی علیه ای اغمی علیه غشیة و غشیا و غشیانا
فهو مغشی علیه -
الغشوة - [illegible] الدهن [illegible] شدن و [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible]
و [illegible] من [illegible] و [illegible] من [illegible]
[illegible] -
العمی - [illegible] شدن [illegible] -
العشی - [illegible] شدن -
[illegible]
[illegible]
[illegible] اجل [illegible]
[illegible] وجهان [illegible]
[illegible] علی [illegible]
[illegible] اجل [illegible] وجهان
[illegible] و [illegible] الذی [illegible]

ويتعدى ولا يقال رضيته ورضيت به صاحباً

١٦٠ الخَطْوَةُ والخِطْءُ - دولتی شدن از

شوے وظفر یافتن بچیزی وخطی فلان عند

الامیر بهره مند شدن تخطی الفرس اذا تحرك

موضع تخطاه -

واللظی - زبانه زدن آتش -

م الصَّغْيُ والصُّغيُّ - بچسپیدن -

اللَّغْيُ - بسیار خوردن شراب ومولع شدن

ويعدى بالباء وبيهوده گفتن والنعت منه اللغ

١٦٠ الحِفْيَةُ والحُفْوَةُ والحِفَايَةُ والحَفَاوَةُ

بالكسر فيهن الحفاء بالمد والفتح برهنه پا شدن

والنعت حافٍ الحفی شدن پای آدمی وستور

٥ والنعت حفٍ الحفاوة بالفتح باستقصا

از حال کسی بر رسیدن وتیمار داشتن در کار

ویعدی بالباء ولعن -

الخَفَاءُ - پوشیده شدن -

٦٠ بَقِيَ الشَّيُّ بقاء وباقية وبقي من الشي بقية

وطيّ يقول بقي وبقت مكان بقي وبقيت

وكذلك اخواتها من المعتل بقى يبقى است

حار تقيناً وفى الفصيل وفى اذا كثر من اللبن

حتى تشيم

الرَّقِيُّ والرُّقِيُّ - بالا بر شدن زفار

فی الدرجة لغة ضعيفة -

الشَّقِيُّ والشَّقَاءُ والشَّقَاوَةُ والشِّقْوَةُ

بدبخت شدن -

اللَّقِيَةُ واللِّقَاءَةُ واللُّقَانَةُ - هذه الثلث

للمرة الواحدة واللِّقَاءُ واللِّقَاءُ واللُّقِيُّ

واللُّقِيُّ كالشُّقِيِّ واللُّقْيَانُ - ديدن قال

سيبويه والفراء اللُّقْيَانُ - بالضم خطاء

والكسر والصواب كالغشيان ونحوه اللقاء

واللُّقِيَّةُ - كارزار كردن واللقاء - فا رسيدن

النَّقَاوَةُ - پاك شدن -

١٨ الذَّكَاءُ - بالمد تيز دل شدن -

اللكى - مولع شدن وملازم گرفتن ويعدى بالباء

المَكِيُّ - شغه بستن دست -

البِلَى والبِلَاءُ - بالفتح والمد كهنه شدن تلت

لى من حقى تلية تلاوة اى بقيت بقية -

الحَلْيُ - بالتسكين بازيور شدن -

الحَلَاوَةُ - شيرين شدن در دل ودر چشم

ويعدى بالباء وبقى وقولهم لم يحل منها بطائل

اى لم يستفد منها كثير فائدة ولا يتكلم به الا بالجحد

الصُّلِيُّ الصِّلِيُّ والصَّلَاءُ والصِّلَاءُ

سوخته شدن بآتش گرم شدن ومنه يقال صلى فلان النار

قال الله تعالى سيصلى نارا ويقال صلى الامر اذا قاسى حره وشدته

الطَّلَى - زرد شدن دندان -

العَلَاءُ - بزرگوار شدن فعل يفعل لغة فيه

اَلحمی - بہ تسکین گرم شدن و حمیت علیه
غضبت والاسم الحمیۃ -
اَلدّمی وَالدُّمیّ - خون آلوده شدن -
اَلذّماء - جنبیدن -
اَلسّمی - اَلسّموّ -
اَلعَمیان وَالعَمی - کوردل شدن و قوی
عمُوا وصمُّوا بضم العین والصاد بجیاب کون
ہذا علی تقدیر فعُل کزکم وازکمه الله وحُنّ
واجنّه الله فلذلک عمی وصمی صمم عماه واعماه
اَلخَنی - فحش گفتن و یعدّی بعلی -
اَلضّنی - بیمار شدن -
اَلطّمی - سپرزه پہلو و باد و سیدن از تشنگی
اَلعَناء - رنجور شدن اَلعُنایۃ وَالعُنی
۱۷ بالتسکین اندیشمند شدن بکار کسی الماضی
عَنِیَ فهو عَنٍ و عُنی فهو مَعنیّ و یعدّی بالباء وا
الاصمعی عَنی بفتح العین -
اَلعَنَی - یتیم شدن ومنه الحدیث ولم یَعْنَ فی
العلم یومًا سالمًا -
اَلغِنی - بالکسر توانگر شدن والغُنی والغُنیۃ
بچیزی از چیزی بسنده کردن وغنیت المرأة
بزوجها غنیانا ای استغنت وغنی ای عاش
اَلغَناء - نیست شدن -
اَلقُنیان - ملازم شدن -

۶ اَلقِنی - بالکسر توانگر شدن -
اَلرّضی - ایضًا -
۵ اَلبهاء - دریده شدن - اَلبهاء زیبا شدن
وفعل بالضم لغۃ فیه والنعت منه بهیّ واصله
بهایۃ فحذفت الهاء -
اَلشّهوۃ - آرزو کردن لهیت عن الشیٔ لهیًّا
ولهیانا اذا سلوت عنه وترکت ذکره وصبرت
عنه ویعدی بعن ومن عند الاصمعی هو فی الجز

وما النعت منه علی افعل

۲۰ اَلفَجاء - اَلفَجاءۃ -
۱۸ اَلاَلغی - بسیار سخن و بیهوده گوئی و شتری
کریک زانویش از دیگری بزرگتر باشد -
اَلاَخذی - سست گوش -
۱۱ اَلقَرواء - بزرگ کوہان و گفته اند سخت پشت
والاقال جمل اقری و رجل اقری امرد سخت پشت
۱۰ اَلاَجزی - پشت در شده و سینه بیرون آمده
و قصی مقهور کننده -
۱۳ اَلاَعشی - شبکور الاعشی آنکه سر
سپید دارد بجمله اعضا از اسپ جز آن
اَلاَشغی - آنکه دندان وی کژ رسته باشد و
قیل الذی یتقدم اسنانه العلیا السفلی -
۹ اَلاَذفی - بزی که سروی پیش گردن سیاه
باشد و مردی و تاشی مرغی دراز دنبال -

الأَمَسُ - كالاجن فى المعنى والحكم وبيهوش
شدن از غنودگى -
الأَفَنُ - ضعيف راى شدن قد افن الرجل
فهو افين وافن ايضا فهو مافون واندک
شير شدن شتر -
الأَمَانُ والامانة والأَمَانُ ايمن داشتن
الأَمْنُ بالسكون والامان والامانة
والأَمَنَةُ - ايمن شدن -
الأَلَكُ - متحير شدن واصله الوله -
الأَمَهُ - فراموش كردن وامه بمعنى اعترف
واقر فى لغة غير مشهورة وامهت الغنم غنما
اشمها اذا نتج بهاشر كالحصبة او الجدرى

ومن المضاعف المهموز الفاء على الاصل

الأَلُّ - بوى گرفتن شكن الماضى اَلَّ ويذا الاصل
اجارباً با التخفيف -
الأُمُومَةُ - مادر شدن امتث -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الأَوْدُ - كژ شدن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الأَذْى والأَذَاة - دشوار شدن -
الأَرَى - كينه ور شدن -
الأَسَى - اندوه بردن -

ومن الناقص المهموز العين

ب الصَّأَبُ - رشك را فتادن والقأب
والقأبُ - ايضا بسيار خوردن آب -
الكآبة - مقصورة والكآبة اندوهگين شدن
النَّأَدُ - شكن شدن -
د الذَّأَرُ - خوسے فراكردن وچيره شدن
وهذا فى الحديث -
النَّأَرُ - باقيماندن چيزے -
الفَأَرُ - بسيار خوش شدن -
ر الجَأَزُ - آب بر گلو ماندن ويعدى بالباء
الشَّأَزُ - بى آرام شدن ودرشت شدن جايگاه
ز البَأْسُ والبُؤُوسُ والبُؤْسُ - سخت
محتاج شدن والنعت فاعل -
الشَّأَسُ - درشت شدن جايگاه -
س التَّأَفُ النعف التأف - پيش آمدن
از كف پاى -
ص الشَّأَفُ - بالتسكين دشمن داشتن -
التَّأَفُ - بالتسكين خوردن وقيل نعف
ف فى الشراب هى از تو گى -
النَّأَقُ - پريشان وسخت خشم گرفتن
ق صتق الصبى ما ذا اذا دخل فى المائق وهو
الغواق - باخذ الانسان عند البكاء والتشنج
ك كالنفس يقلع من صدره -
ل الصَّأَكُ - بوى گنده وسيدن از تن -

اَلرِّئْمَانُ - مہربانی کردن بر شتر و قرار آمدن
سرِ جراحت رئمہ بای صاح و رئم ثوعر علی
مالم یسم فاعلہ -
اَلسَّأْمُ وَالسَّأْمَةُ وَالسَّآمُ وَالسَّآمَةُ
سیر برآمدن -
ضَئِنَتِ الْغَنَمُ ضَأَنًا اذا اشبہت الضأن

ومن المعتل الفاء المہموز العین

اَلْيَأْسُ - وانستن با قوة النجع و نومید شدن
والفعل من ہذا یئست منہ آیاس و ایست
ایئس ایاسا ایضا الاخیر مستبأہ -

ومن المہموز اللام

مَا فَتِئْتُ اذکرہ و ما فتأت فتأ و فتوأ ای ما زلت
اذکرہ و انکار ہا الاسمعی -
اَلْجَفَأُ - مصدر جفأت باشم ال...
اَلْحَدَأُ - ... کسی در ... ... ہدست
بالمکان حدأ اذا لزقت بہ -
اَلْقَمَدُ - ... انکار کردن -
اَلْبَرَاءَةُ - بیزار شدن - البرء باضم ... ...
بشدن -
اَلْحَرَاءَةُ - کالکراہة - حسد کردن -
طَسِئْتُ طَسَأً - اذا اتخمت عن الدسم
کَشِئْتُ - من الطعام ای امتلأت -
اَلْقَصَأُ - بہ تسکین خوردن -

٨ اَلْقَضَأُ - کہنہ و بوسیدہ شدن مشک -
اَلْخَطَأُ وَالْخَطَاءُ - بالفتح فیہما والخطاء
والخطأة - بالکسر و التسکین فیہما والخاطئة
گناہ کردن و جا خطئ بمعنی اخطأ - اذا
لم یصب الصواب -
٥ اَلدَّفَأُ وَالدَّفَاءُ وَالدَّفَاءَةُ - گرم شدن
اَلطُّفُوءُ - فرو مردن چراغ و آتش -
٤ اَلْحَلَأُ - باتحال شدن ... شدن
ادیم از زخم کارد در حال پوست باز کردن
اَلْکَلَأُ - باگیاہ شدن زمین -
٩ اَلْحَمَأُ - بسیار لوش شدن چاہ و خشم گرفتن
و ... -
٢ اَلظَّمَأُ - مقصور والظماء والظماءة - تشنہ شدن
٦ اَلْکَمَأُ - شگافتہ شدن پای کمی الرجل اذا حفی
٧ و ... نعل -
٥ اَلشَّنَآنُ - بالتحریک ... شاذ فی المعنی لانہ
من بناء الحرکة والاضطراب و التسکین ہو
شاذ فی اللفظ لان المصادر لم تجئ علیہ -
٢ والشنان بغیر ہمزة والشناء - بالحرکات
الثلث والمشناء والشناءة - دشمن ...
٤ و ... ای ... اقر -
١٠ اَلنَّهُوءُ وَالنُّهُوءَةُ وَالنَّهَاءُ وَالنَّهَاءَةُ -
٤ خام ماندن گوشت فعلہ بالضم لغة والفتح فیہما

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْوَبَا - بالقصر وبا ناک شدن زمین یقال منها وبئت الارض فهی موبوءة والوبارة مثله یقال منها وبئت الارض فهی وبئة ووبیئة -

اَلْوَجَاءُ - کاردن زدن -

اَلْوَخَاءُ - رنجه داشتن -

اَلْوَطَاءُ - پای سپردن ومجامعت کردن الغابر منها یطاء بحذف الواو -

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْبَاءُ - دروغ شدن -

اَلْمَشِیئَةُ والشَیءُ - خواستن -

اَلْکَیْءُ والکَیْئَةُ - ترسیدن -

وما النعت علی افعل من لفیف المهموز اللام

اَلْاَدْرَعُ - دیرنیا -

وما النعت علی افعل من الناقص

لیس الّا الّذی اذا تم بول الازدی مرض منه -

الاَدْنَی - بزرگ شده ولا یقال للمؤنث الباء ولکن یقال نجرار -

ومن المهموز العین علی افعل

اَلْاَحْیَا - زنگار گون -

ومن المهموز اللام علی افعل

اَلْاَحْمَا - سیاه گون که بسرخی و تیرگی زند -

اَحْمَرٌ گنج -

اَلْاَدْرَاءُ - پیش سر سپید شدن فعل بالفتح لغة والنعت افعل -

اَلْاَدْرَاءُ - سیاه و سپید گوش -

اَلْاَنْفَاءُ - تاسی بینی فرو نشستن -

اَلْاَدْفَاءُ - بدو در آمدن -

اَلْاَجْنَاءُ والاَدْنَاءُ - کنج -

باب فَعُلَ یَفْعُلُ بضم العین فی الماضی والغابر من السالم

کلما جاء النعت منه علی فعیل وحده من هذا الباب لا نذکر النعت منه وما لم یجئ علی فعیل وجاء علیه وعلی غیره نذکر النعت منه -

اَلْحُدُوبَةُ - کوژ شدن والنعت فعل وفعیل -

اَلْجَنَابَةُ - جنب شدن والنعت منه جنب وجنب وغیب -

اَلْحَسَابَةُ - گوهری و نژاده شدن ناسب -

اَلْخَطَابَةُ - بالفتح خطیب شدن -

اَلرَّحَابَةُ والرُّحْبَةُ والرُّحْبُ - فراخ شدن والنعت رحب ورحاب ورحیب وفعل فعال لغة ویقال رحبتک الدار وهو شاذ فی التعدیة -

اَلرَّطُوبَةُ - تر شدن والنعت رطب ورطیب -

اَلرُّغْبُ - فراخ شکم شدن -

اَلصُّعُوبَةُ - دشوار شدن والنعت صعب -

اَلصَّلَابَةُ - سخت شدن والنعت صلب وصلیب -

اَلْعُذُوبَةُ - خوش شدن آب والنعت عذب

العروبة والعروبیة - تازی بان شدن
العزوبة - بی زن شدن وبی شوهر شدن والنعت منهما فعل -
الصلابة - سخت شدن -
الغضوبة - گران شدن والنعت غضب -
الغروبة والغرابة - دور شدن والنعت غریب وفعیل
القربان والقرب - نزدیک شدن و فی الحدیث ان تقرب بذلک ابتغی ما تطلب بذلک الا الجهد لله وفی حدیث آخر فاخذنی ما قرب وما بعد والعرب تقول للرجل اذا اقلقه الشیء وغمه اخذه ما قرب وما بعد
اللحوبة - اندک شیر شدن گوسپند والنعت لحبة بالحرکات الثلث ولحبة -
النجابة - گوهری شدن والنعت نجیب ونجبة علی مثال همزة -
الندابة - سبک شدن والنعت فعل -
النقابة - نقیب شدن -
الحروثة - ویره شدن والنعت فعل -
الثباثة - ثابت شدن عقل -
الحموثة - گرم شدن روز والنعت فعل -
الرثاثة - ارسیده شدن -
الشخوثة - باریک شدن والنعت شخت وشخیت
الملوثة - روشن شدن ونبو شیانی شدن والنعت ملث -

الفروتة - خوش شدن آب والنعت فرات -
الحوتة الحوثة - علی القلب والنعت فعل
(ث) یقال خذنی منه ما قدم وما حدث حدوثاً لا یضم حدث فی شیء من الکلام الا فی هذا الموضع وذلک لمکان قدم علی الازدواج -
الخبث - گرشدن الخباثة - پلید شدن
(ج) البهجة والبهاجة - نیکو شدن خرجت المرأة فلانة ای صارت کثیرة الخروج وهذا البستعمل فی التعجب وهو غیر منصرف لا یقال منه یفعل ولا فاعل -
السماجة - نازیبا شدن والنعت سمج ککتف وسمیج کخشن وسمیج کقبیح -
(ح) السماحة - جوانمرد شدن والنعت فعل یقال سمح الذراعین بهن رشن -
الشقاحة - القباحة وقیل هی اتباع القباحة
الصباحة - نیکو روی شدن والنعت فعیل وفعال بالضم -
(خ) القراهة والصروخة - ویره شدن والنعت مثلها
الطلاخة - مانده شدن والنعت فعیل وفعل الذکر والانثی فیها سواء -
الفساحة - فراخ شدن جای یقال مکان فسیح ومجلس فسح بضم الجمیع ای واسع -
الفصاخة - شیوا زبان شدن و تیره شدن شیر از کف -

اَلْقُبْحُ وَالْقَبَاحَۃُ وَالْقُبُوحَۃُ - زشت شدن -
اَلْمَلَاحَۃُ وَالْمُلُوحَۃُ - نمکین شدن شیرین شدن
والنعت ملیح وملاح بالضم مخفف اَلْمُلُوحَۃُ -
شور شدن والنعت ملح ولا یقال مالح الا فی لغۃ رد یۃ
۱۶ اَلْمُلُوخَۃُ وَالْمَلَاخَۃُ - بے مزہ شدن گوشت
۱۷ اَلْبُرُودَۃُ - سرد شدن والنعت فاعل
اَلْبُعْدُ - دور شدن -
اَلْبَلَادَۃُ - کند شدن -
اَلْجُعُودَۃُ - پشک شدن موی والنعت جعد -
اَلْجَلَدُ وَالْجَلَادَۃُ وَالْجَلَدُ وَالْجُلُودُ
جلد شدن والنعت جلید جلد -
اَلْجَبَانَۃُ - ترسان [illegible] شدن والنعت
[illegible] الطاغوت [illegible]
[illegible] الطاغوت [illegible] الی [illegible]
اَلْ[illegible] - [illegible] شدن -
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] - [illegible]
اَلْ[illegible] اَلْمَلَكَانُ - هو الذی [illegible] النعم
[illegible]
۲ [illegible] [illegible]

دل و بیدیان البار -
اَلْجَهَارَۃُ - بلند آواز شدن -
اَلْجَدَارَۃُ - سزاوار شدن -
اَلْحَذَرُ وَالْحَذَارَۃُ - فربہ شدن ضخم شدن
والنعت فاعل -
اَلْحَقَارَۃُ - حقیر شدن -
اَلْخُطُورَۃُ - با قدر و جاہ شدن -
اَلشَّعَارَۃُ - شاعر شدن والنعت فاعل
اَلصِّغَرُ - خرد شدن النعت صغیر وصغار بالضم
اَلطَّهَارَۃُ - قوی شدن شتر -
اَلْعُسْرُ وَالْمَعْسُورُ - دشوار شدن -
اَلْفَقْرُ وَالْفَقَادَۃُ - نادان شدن النعت
فاعل والاسم الفقر بالضم -
اَلْ[illegible] - [illegible] وبا [illegible]
اَلْ[illegible] - [illegible] الاسود
والنعت [illegible] -
اَلْ[illegible] - [illegible] النعت [illegible] -
اَلْ[illegible] - [illegible] شدن -
اَلْ[illegible] - شرف شدن با و جہان -
۱۸ اَلْكَبَادَۃُ - بزرگ شدن النعت فعیل
وفعال بالضم فاذا افرط قیل کبار بالتشدید
ولا یقال [illegible] فانہا لغۃ ردیۃ -
اَلْكَثْرَۃُ وَالْكَثَارَۃُ - بسیار شدن قوم

كثيرة وهم كثيرون۔

الصرامة۔ ظريف شدن وسخت دل شدن

النزارة۔ اندک شدن والنعت فعل۔

النضرة والنضارة۔ تازه رو شدن والنعت فاعل وفعيل وفعل۔

النكارة۔ صعب كار شدن۔

الجسارة۔ سخت شدن والنعت فاعل وفعل

الرجاسة۔ پليد شدن والنعت فعل

الطماسة۔ تاريک پوشيده شدن والنعت فعول وفعال۔

الفراسة والفروسة۔ سوار شدن والنعت فاعل

النفاسة۔ عزيز شدن۔

الفحش۔ سخت زشت شدن والنعت فاعل

الكماشة۔ سبک كافی شدن والنعت فعل وفعيل

الرصاصة۔ محكم شدن۔

الخموصة والخمص۔ باريک ميان شدن والنعت فعلان وفعيل۔

الرخص۔ ارزان شدن الرخوصة والرخاصة نازک شدن والنعت فعل۔

الشخاصة۔ تناور شدن۔

البغاضة۔ بغيض شدن۔

الحراضة والحروضة۔ نزديک شدن بمرگ از بيماری والنعت فعل وفعل يفعل لغة۔

العرض۔ بكسر العين والعراضة بالفتح پهن شدن والنعت فعيل وفعال بالضم

الغرض۔ بكسر الغين تازه شدن گوشت۔

الغموضة والغماضة۔ پوشيده شدن والنعت فعل وفاعل والغموضة دور شدن سخن از فهم والنعت فاعل۔

الفراضة۔ پير شدن گاو والنعت فارض

الحموضة۔ ترش شدن در حسب والنعت فعل للذكر والانثى والجمع فيه سواء وان شئت اثنت وثنيت وجمعت۔

اللحاضة۔ بسيار گوشت شدن۔

السلاطة والسلوطة۔ دراز زبان شدن

السفاطة۔ ضعيف رای وعقل شدن۔

الغلظ۔ ستبر شدن۔

البراعة۔ در گذشتن از قران بعلم وجز آن وفعل يفعل لغة والنعت منهما بارع۔

البزاعة۔ ظريف شدن لا يوصف بها الا الاحداث والنعت فعيل وفعال بالضم۔

الخلاعة۔ مصدر الخليع وهو الذي خلعه اهله فان جنى لم يطلبوا بجنايته۔

الوضاعة۔ لئيم شدن والنعت وضيع۔

الرفعة۔ بلند شدن قال سيبويه وابو بكر بن السري لم يقولوا منها رفع واستغنوا بالرفيع

یا اجار غیره۔

اَلرَّفَاعَةُ۔ بلند آواز شدن۔

اَلرَّقَاعَةُ۔ کالیوه شدن والنعت فعیل و فعلان

اَلسَّرْعُ۔ زود شدن والنعت فعیل و فعال

بالضم والکسر۔

اَلشَّنَاعَةُ۔ نیکو شدن۔

اَلشَّجَاعَةُ۔ بالفتح دلیر شدن والنعت فعیل

و فُعال بالضم والکسر

اَلشَّنَاعَةُ۔ زشت شدن والنعت فعیل

و فِعال و افعل۔

اَلضَّلَاعَةُ۔ پہلوان و تنومند شدن۔

الطلع۔ طمع نمودن طمع الرجل فلان ای

صار بیشر الطمع و حکم یکسر فتح۔

اَلْأَلْمَعُ۔ بسوای انجامیدن کار قطع الامر

و قطاعة فهو قطیع ای شدید شنیع جاوز المقدار

اَلْقَنَاعَةُ۔ زاد خواست شدن۔

اَلْکَاعَةُ۔ فرومایه شدن و فعل یفعل فعالة

والنعت منهما لکیع و اللکع و اللکعان و لکع و

ونث لکعة لکاع بوزن قطام۔

اَلْهَمَاعَةُ۔ ناگیاه شدن جای۔

اَلْهَاعُ و الْهَاعَةُ و للنعة بالتحریک والتسکین

الضا اسیر شدن۔

اَلْبَلَاغَةُ۔ الفصاحة لغة لبلیغ القول البلاغة

صار بلیغا جیدا و تکلم الرجل البلاغة اذا کان یبلغ

بعبارة لسانه کنه ما فی قلبه۔

اَلرَّفَاغَةُ۔ فراخ عیش شدن والنعت

فاعل و فعیل۔

اَلصَّدَاغَةُ۔ سست شدن۔

اَلثَّقَافَةُ۔ زیرک سبکروح شدن النعت

فعل بالتسکین۔

اَلحَصَافَةُ۔ تمام خرد و قوی رای شدن۔

اَلسَّخَافَةُ و السُّخْفُ۔ تنک و سست رای شدن

اَلشَّرَفُ۔ بزرگوار شدن و رجل شریف

الیوم و شارف عن قلیل ای یصیر شریفا۔

اَلشَّغَافَةُ۔ خشک شدن۔

اَلضَّعْفُ۔ سست شدن۔

اَلظَّرَافَةُ۔ نوشیدن والنعت فاعل و فعیل

و تصدر الطریف فی النسب و کثیر الاباء الی

الجد الاکبر قد طرف والنعت فاعل و فعیل

اَلظَّرَافَةُ و الظُّرْفُ۔ زیرک و ماهر گردیدن و

ظریف شدن۔

اَلْعَرَافَةُ۔ عریف شدن۔

اَلْعُنْفُ۔ درشت شدن یعدی بعلی و بالباء

اَلْقَضَافَةُ۔ باریک و نزار شدن۔

اَلْکَثَافَةُ۔ درشت شدن۔

اَلطَّاقَةُ۔ خرد شدن۔

اَلْحَاقَةُ۔ نزار شدن۔
اَلنَّاقَةُ۔ پاک شدن۔
حُمِقْتَ الشُّوْقُ۔ کسبت۔
اَلْخُلُوْقَةُ۔ کہن شدن جامہ والنعت فعل یستوی فیہ المذکر والمونث۔
اَلْخَلَاقَةُ۔ سزاوار شدن والنعت فعیل۔
اَلذَّلْقُ۔ الشفتین وَالذَّلَاقَةُ۔ تیز زبان شدن والنعت فعل القیاد فعل بکسر العین فعیل وفعل کطلب وفعال کنسرید۔
اَلرَّشَاقَةُ۔ باریک بیاوقد شدن بقول لها بک غلیک فقام مرفقا عن لی زید۔
اَلسُّحْقُ۔ دور شدن۔
اَلشَّفَاقَةُ وَالصَّفَاقَةُ۔ سخت دبیر شدن وثوب صفیق ای صفیق وہو خلاف السخیف۔
اَلطَّلَاقَةُ اَلذَّلَاقَةُ۔ فی المعنی الشنت وکشادہ روی شدن والنعت فعیل وفسل وخوش وامید شدن شب روز یقال طلق ولیلۃ طلق ایضا وجل طلق الیدین ای سخی وامرأۃ طلقۃ الیدین۔
اَلْعَتَاقَةُ۔ کہن شدن وفعل یفعل کدخل یدخل لغۃ والنعت من ہذا فاعل۔
اَلْعُمْقُ۔ گہری شدن وینک شراد شدن۔
اَلْعَاقَةُ۔ دور شدن وجدا شدن اَلعقاقہ۔

ال

شلما وہی فلما۔
اَلضَّنَاکَةُ وَالضَّنْکُ۔ تنگ عیش شدن والنعت ضنک ایضا۔

ها

اَلنَّسَاکَةُ۔ متعبد شدن۔
اَلنَّہَاکَةُ۔ دلیر شدن۔

ل

اَلْبَسَالَةُ۔ سخت دلیر شدن والنعت باسل۔
اَلْبُطُوْلَةُ وَالْبَطَالَةُ۔ شلما والنعت فیہا بالکسر۔
اَلثِّقَلُ۔ ادراک النعب گران شدن۔
اَلْجَنَالَةُ وَالْجُنُوْلَةُ۔ ہیجا سعری شدن والنعت فعل۔
اَلْجَزَالَةُ۔ سعید قولک عطاء جزیل وجزل ای عظیم ورجل جزل الرای اذا کان ذا رای۔
اَلْجَمَالُ۔ خوب شدن والنعت فعیل والمرأۃ فعیلۃ وفعال ایضا قال سیبویہ امثلۃ جمالۃ لیکون کصباحۃ وقباحۃ لکنہم حذفوا الہاء۔
اَلرَّذَالَةُ وَالرُّذُوْلَةُ۔ ناکس شدن والنعت فعل وفعال بالضم۔
اَلسَّفَالَةُ وَالسِّفْلُ۔ دون شدن وفعل بالفتح لغۃ والنعت منہا فاعل۔
اَلسُّہُوْلَةُ۔ نرم شدن وآسان شدن والنعت سہل۔
اَلْعَبَالَةُ۔ بزرگ تن شدن والنعت عبل۔
اَلْعَدَالَةُ۔ عدل شدن والنعت عدل۔

الفسالة والفسولة ناکس شدن النعت فسیل
المثالة فاضل شدن والنعت امثل ـ
النبل والنبالة نیک شدن و نجیب شدن ـ
النذالة خسیس شدن و النعت نذل و نذیل ـ
الجسامة تن‌آور شدن و النعت جسیم وجُسام بالضم ـ
الجهومة سهمگین شدن روی والنعت جهم
الحرمة والحرم کلاهما بالضم والسکون ناروا شدن والنعت حرم حرام وفعل لغة فیه
الحزامة هوشیار شدن و النعت حازم ـ
الحکامة محکم کار شدن ـ
الحلم بردبار شدن ـ
الوسامة والوسم والنعت وسیم ـ
الوخامة ناگوار شدن آب و نان ـ
الزعامة الریاسة ـ
السقم بیمار شدن عن الفارابی ـ
الشتامة زشت روی شدن ـ
الضخامة فربه شدن ـ
الشهامة تیزدل شدن و النعت شهم ـ
الصرامة الجلادة والشجاعة والنعت صارم
الضخامة والضخم والضخومة تن‌آور شدن والنعت ضخم و ضُخام بالضم ـ
الفراهة احمق شدن ـ

العظم والعظامة والعظمة بزرگ شدن والنعت عظیم وعُظام بالضم ـ
العقم کالکرم نازاینده شدن یقال عقمت المرأة عقما وعقمت عقما و یقال عقم الله رحمها بالفتح واعقمها بمعنی و یقال عقمت مفاصل یدیه و رجلیه ایبست و منه الحدیث و تعقم اصلاب المنافقین ـ
الفخامة والفخومة بسیار قیمتی والنعت فخم
القدامة والقدومة کهنه شدن نان والنعت قدم ـ
القماءة والقموءة پر و فربه شدن النعت قمیء
القدم دیرینه شدن و پیشوا بودن ـ
القسامة والقسام نیکوروی شدن ـ
الکرم کریم شدن والنعت کریم و کُرام بالضم یقال رجل کرم رجلا و امرأة کرم لم یتغیر لانه مصدر وصفت به و کرم السحاب اذا جاد بالغیث ـ
اللحامة گوشت آور شدن ـ
النعومة نازک و نرم شدن والنعت ناعم و نعم ینعم کحذر یحذر لغة فیها و فیها لغة ثالثة مرکبة منها ای نعم بالکسر ینعم بالضم و لغة رابعة نعم ینعم بالکسر فیهما وهی شاذة ـ
البلادة کند شدن و النعت فائل

الرجل والمرأة فيه سواء وفعيل ايضًا۔
اَلثَّخَانَةُ ۔ زفت وسخت شدن۔
اَلْخُرُوْنَةُ ۔ درشت شدن بين الخشونة
اَلْحُسْنُ ۔ نيكو شدن والنعت فعلٌ۔
اَلْحَصَانَةُ ۔ استوار شدن حصار وجز آن
والحصانةُ واُحْصِنَ ۔ بالضم والكسر عفيفه شدن
زن والنعت حاصن وحصان بالفتح حصناء
اَلْخُشُوْنَةُ ۔ درشت شدن والنعت خشن وفعل
اَلدَّهَانَةُ ۔ اندك شير شدن النعت فعيل بلا تاء
اَلرَّزَانَةُ ۔ آهسته شدن النعت رزن ورزين
اَلرَّصَانَةُ ۔ محكم واستوار شدن۔
اَلرَّكَانَةُ ۔ بآرام شدن۔
اَلسُّخُوْنَةُ ۔ گرم شدن والنعت فعل كفعل وفعيل
اَلشُّقُوْنَةُ ۔ اندك شدن عطا والنعت فعل
اَلْفَتَانَةُ والفُتْنُ ۔ بالضم والسكون راز
خورش شدن۔
اَلْكَهَانَةُ ۔ بالفتح اخترگوی شدن والنعت فاعل
اَلْمَتَانَةُ ۔ استوار شدن۔
اَلْمَعَانَةُ ۔ روان شدن آب فعل يفعل لغة فيها
اَلْمَكَانَةُ والمُكْنُ ۔ بالر بجای گير شدن يقال
تمكن فلانٌ عند فلان۔
اَلْهُجَانَةُ ۔ خير شدن والنعت هجين بفتح الهجم
على غير قياس۔

ه اَلسَّفَاهُ والسَّفَاهَةُ ۔ تنك خرد شدن۔
اَلْفَرَاهَةُ والفُرُوْهَةُ والفَرَاهِيَةُ ۔ سخت
زيرك شدن ونيك رو شدن ستور والنعت
منها فاعل ولا يقال للفرس فاره ولكن يقال جواد
اَلْفَقَاهَةُ ۔ فقيه شدن۔
اَلنَّبَاهَةُ ۔ بزرگوار ومعروف شدن وفعل
بالفتح لغة فيها والنعت فاعل وفعيل۔
اَلنَّزَاهَةُ ۔ البعد من السوء واصلها من قولهم
مكان نزيه اى خلاء بعيد من الناس ليس فيه احد

وما النعت منه على افعل من هذا الباب

ک اَلسُّمْرَةُ ۔ گندم گون شدن۔
ک اَلْعُجْفُ ۔ لاغر شدن۔
ن اَلْحَمَاقَةُ ۔ احمق شدن والنعت منه احمق۔
اَلْخُرْقُ ۔ مختل عقل شدن۔
ک اَلْعُجْمَةُ ۔ گنده زبان شدن۔
ن اَلرُّعُوْنَةُ ۔ كاليوه شدن والنعت منها ارعن

ومن المهموز

ک اَلْأُدْمَةُ ۔ گندم گون شدن وفعل يفعل
لغة فيها والنعت منها افعل۔

ومن المعتل

ن اَلْوُجُوبَةُ ۔ بددل شدن والنعت فعل بالكسر
اَلْوُعُوْثَةُ ۔ سخت زفت شدن والنعت فعل
ن اَلْوُعُوْثَةُ ۔ دشوار شدن راه از نرمی ريگ

والنعت فعلٌ وافعل
الوَثاجة - ابر تغیر شدن والنعت فعلٌ فعیلٌ
الوَقاحة والوُقوحة والوُقح والقِحة -
سخت شدن سم والنعت فعالٌ والوَقاحة
والقِحة - شوخ روی شدن والنعت وقاح
یستوی فیه المذکر والمؤنث ووقح ایضا -
الوَحادة والوَحدة - یگانه شدن والنعت
فعلٌ وفعِلٌ وفعیلٌ -
الوُرودة - گلگون شدن النعت فعلٌ
الوَغادة - سخت ناکس شدن النعت فعلٌ
الوَثارة - نرم شدن بستر والنعت فعلٌ
بالکسر فعیلٌ وفعالٌ بالکسر والفتح -
الوَجازة - کوتاه شدن سخن والنعت فعلٌ فعیلٌ
الوُخوشة والوَخاشة - بد شدن والنعت فعلٌ
الوَساطة - بزرگوار و میانه شدن والنعت
فعلٌ بالتحریک -
الدَّعة والدَّعاعة - آرمیده شدن و [illegible]
فعیلٌ فاعلٌ والباب [illegible] علی الحرکة والتخلیة -
الوَداعة والوُدعة والوُدع [illegible]
بالضم وسکون الدال فیهما بد دل شدن قال
ابن السکیت لیس المعنی کذلک وانما هو الصغر
والضعف والنعت منها فعیلٌ بالتحریک -
الوَساعة - فراخ کام شدن [illegible]

الوَضاعة والضَّعة - فرومایه شدن -
الوَکاعة - سخت شدن -
الوَحافة والوُحوفة - بسیار نیکو شدن
موی والنعت وحفٌ -
الوَصافة - فراخدمت آمدن بنده -
الوَثاقة - استوار شدن -
الوَداقة - نزدیک آمدن خداوند سم والنعت
فعول وفعیل -
الوَشْک - بالفتح زود بودن -
الوَبل والوَبال - ناگوار شدن -
الوَثامة - آگنده شدن -
الوَخامة والوُخومة - گران شدن والنعت
فعیلٌ وفعِلٌ وفعْلٌ -
الوَسامة والوَسام - نیکوروی شدن -
الوَجاهة - خداوند قدر و جاه شدن -

ومن المعتل بالیاء

الیُسر والمَیسور - آسان شدن -
الیَبادة - اندک شدن -

ومن الاجوف الواو

الطُّول - دراز شدن -

ومن الناقص الواوی

الشقاوة - [illegible] شدن -
[illegible]

السراوة - مهتر شدن -

الدهو - داهی شدن والنعت داه -

البهاوة - بسيار آب تنگ شدن شير والنعت نعل

ومن اليائی

قضو الرجل زيد - من قضيت اذا جاز قضاوه -

ذرهوت البار بده من ذهبت اذا جاء شئ بالآن التعجب وحكمها حكم خرجت المراة

ومن المهموز الفاء

الادب والادابة - فرهنگی شدن وديبا شدن

الادب كالسعر والادابة - خردمند شدن

رجل اريض - ای متواضع خليق للخير وارض ريضة ای زكية والماضی من هذا فعل ومصدرهما اراضة -

الاسالة - كشيد وروی شدن -

الاصالة - محكم رای شدن -

الامانة - امين شدن -

ومن المهموز العين

اللذاءبة - پريشان شدن چون گرگ -

الموجة - شوريدن آب والنعت فعل -

الباس - دلير شدن -

صؤل البعير صالة اذا صار يقتل الناس ويعدو عليهم والنعت فعول -

٢ الضآلة - خرد ونزار شدن ضعيف رای شدن

٧ اللؤم والملامة واللآمة - ناكس شدن

ومن المهموز اللام

٨ الرداءة - بد شدن -

٤ الجراءة والجراة - عن السراج دلير شدن مرء الرجل اذا صار فاهر مرءة ای انسانية

المراءة - گوارنده شدن وفعل لغة وهو من باب فعل لازم ومتعد -

البطاء والبطاء - درنگی شدن -

الوطاء والوطاءة - احمق شدن -

الدفاءة - گرم شدن -

البكاء والبكوء والبكاءة - اندک شير شدن

الملاء والملاءة - پُر شدن -

٩ القماء والقماءة - خوار شدن -

الهناءة - المراة فی معنی الحكم -

ومن المهموز اللام

الوضاءة - نيكو وپاكيزه شدن -

الوطاءة والوطية والطاءة - نرم شدن فراش ومركب وجز آن -

ومن الاجوف المهموز اللام

حكی بعض الكوفيين سوء الرجل من البهاة اذا جاد شيمه

باب فعل يفعل بكسر العين فيهما

الحسبان والمحسبة - پنداشتن -

النعومة ـ نازک ونرم شدن النعمة ـ
خوش عیش شدن لنا بهما یفعل ویفعل ـ

ومن المعتل الواوی

الوِرث والوِرثة والوِراثة ـ
میراث یافتن یعدی الی المفعول الثانی بنفسه
بمن تقول ورثت ابی وورثت الشیء من ابی ـ
الوَرَع والرِعة ـ پرهیزگار شدن النعت
ورع بکسر الراء ومن العرب من یقول ورع یورع ـ
الوبوق ـ هلاک شدن الماضی فعل وفعل ایضا ـ
الثقة والموثوق استوار شدن یعدی بالباء ـ
الوَفق ـ سزاوار آمدن ـ
المِقة ـ دشمن داشتن ـ

الوَدَم ـ برآماسیدن الورم اثقه ای غضب
الوَلَه والوَلَهان ـ متحیر شدن ومن العرب
من یقول وله یوله ـ

من اللفیف المفروق

الوَلی ـ نزدیک شدن وباران یافتن الارض
والی شدن النعت والی فتح الواو وهو الوجه
ویجوز کسرها الوَلایة ـ دوست داشتن
والنعت ولی وکسر الواو وهو الوجه ویجوز فتحها

ومن المعتل الیاء المهموز العین

الیأس ـ نومید شدن الیأس والیأسة
والیئس ـ خشک شدن لغة بهما الفعل فعلا مفعلا
[illegible]

تمت المجلد الاول من تاج المصادر بعون الله الملک القادر

هذا المجلد الثاني من كتاب تاج المصادر البيهقي رحمة الله عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

باب الافعال

الاتراب - توانگر شدن و خاک چیزی کردن ومنه الحديث اتربوا الكتاب فانه انجح للحاجة -

الاتعاب - برنجانيدن -

الاتناب - هلاک کردن -

الاثراب الشرب اسے در نوشتن -

الاثقاب - روشن کردن آتش -

الاجداب - بے بر شدن زمین - واجدب القوم اصابهم الجدب واجدبت الارض كذا وجدتها جدبة -

الاجراب - خداوند شتران گر گین شدن

الاجلاب - فراهم آمدن و یاری دادن و بانگ بر ستور زدن تا سبقت گیرد و خداوند اشتران نر شدن و پوست فرا آوردن جراحت و پوست تر بیالات یا بر زین کردن تا برو خشک شود -

الاجناب - جنب شدن و دور و بیگانه شدن و دور کردن ومنه قراءة الجحدري في الاجنبي

الاحداب - کنج گردانیدن -

الاحراب - دلالت کردن بر غنیمت -

الاحساب - پسند کردن و خرسند کردن يقال احسبه اي اعطيته حتى قال حسبي -

احصب الرجل - وهو ان يثير الحصباء في عدوه -

الاحطاب - بهم آمدن زود یا هیمه شدن زمین

الاحقاب - در حقیبه نهادن ومنه الحديث فاحقبها على ناقة اي اردفها على حقيبة الرحل واحقب البعير من الحقب وهو حبل يشد به الرحل الى بطن البعير حيالي ثيله -

الاحلاب - یاری دادن بر دوشیدن وبر غیر آن و خداوند شتران ماده شدن و فراهم آمدن از هر یاری و از اهل بیت اهلي ماخوذ من الاحلابة وهي ان تحلب لاهلك وانت في المرعى تبعث به اليهم -

الاخراب - ویران کردن -

الاخصاب - فراخ سال شدن و با بر شدن زمین

الاخطاب - نزدیک آمدن خطب الحنظل
وهو ان يصفر ويصير فيه خطوط خضر -
الاخلاب - لوش‌ناک شدن آب -
الاخناب - سست کردن پای -
الاذناب - گناه کردن -
الاذهاب - بردن و زر اندود کردن -
الارحاب - بزرگ داشتن -
الارحاب - فراخ شدن سرای فراخ
کردن چیزی -
الارطاب - پخته شدن خرما و بسیار گیاه شدن زمین
الارعاب - رعب گردانیدن - ارعبه داد
من القصعة هو ان تملأها ايا و كانت للباقی
منها وقلت ان ست [illegible] فی لی وسمت
[illegible] لان کل واحد منها يرعب صاحبه -
الارکاب - [illegible] دادن ستور وارکبت
[illegible] لما رکبه -
الارهاب - ترسانیدن -
الازناب - [illegible] آوردن [illegible]
الاسغاب - گرسنه کردن -
الاسقاب - [illegible] شدن -
الاسهاب - [illegible] فراخ شدن و بسیار
[illegible] [illegible] و سهب [illegible]
[illegible] شدن [illegible]

گزیدن مار و الاضمی سهب [illegible] لما فر
اذا بلغ الرجل لم يخرج الماء -
الاشراب - آمیختن یقال اشرب الابيض
حمرة ای علاه وذلک اشرب قلبه حب ...
ومنه قوله تعالى واشربوا في قلوبهم العجل ای حب العجل
الاشعاب - سخت گردانیدن [illegible] آب
الرجل اذا مات او فارق فراقا لا يرجع -
الاصحاب - یاری کردن [illegible] الی [illegible]
وسفاو گشتن [illegible] باللام [illegible]
وشیم وچیزی را دوست بازداشتن [illegible]
واصحب الرجل اذا بلغ ابنه واصحبت الابل
اذا منعته ومنه ولا هم منا يصحبون في قول
بعضهم وقيل هو من [illegible] -
الاصعاب - [illegible]
من كان [illegible]
وصعب کردن -
الاصقاب - نزدیک گردیدن [illegible]
الاضراب - روی گردانیدن [illegible]
چشم و بیرا فکندن [illegible]
و برزدن [illegible] داشتن -
الاطراب - بطرب آوردن -
الاطلاب - الاسعاف بالمطلوب والالجاء
اليه وهو من الاضداد و دور شدن -

الاطناب - مبالغه کردن در سخن -
الاعتاب - خوشنود کردن -
الاعجاب - شگفتی نمودن یقال اعجب فلان بنفسه وبرایه و خوش آمدن -
الاعذاب - ترک ساختن باز کشیدن از چیزی وکسی را از کاری باز داشتن واعذب القوم اذا عذب ماؤهم -
الاعراب - سخن با اعراب گفتن و بتازی کردن سخن پارسی و بیان کردن و منه الحدیث الثیب تعرب عن نفسها ای تفصح و فحش گفتن و خداوند ستور تازی و خداوند فرزند عربی لون شدن و روان دادن و هو فی الحدیث -
الاعزاب - دور شدن بیابالی از خداوند واعزب الله حلمه ای ابعده -
الاعشاب - گیاه شدن زمین والنعت اعشب و معشب و گیاه یافتن -
الاعصاب - سرون کفش شکستن -
الاعطاب - هلاک کردن -
الاعقاب - نوبت کردن و هو فی الحدیث و جا داشتن و فرزند را گذاشتن و از پی آوردن و باقی خورده دادن -
الاغراب - غریب آوردن و نیک خندیدن و بسیار کردن و شاید غریب گشتن واغرب الرجل اشتد وجعه والفرس اذا فشت غرته حتی تبیض الاشفار -
الاغضاب - بخشم آوردن -
الاقتاب - پالان شتر بستن -
الاقراب - نزدیک گشتن و شتاب کردن و گوسفند بزادن نزدیک شدن و شمشیر بنیام کردن و نزدیک گردانیدن قدح بپر کردن واقرب القوم اذا کانت ابلهم قوارب فهم قاربون یقال مقربون ایضا و فی الحدیث ما هذه الابل المقربة قال عمر رض بفتح الراء و هی التی حزمت للرکوب و قیل هی التی علیها رحال مقربة بالادم و هو من مراکب الملوک و اصله من القراب -
اقصب الرجل - اذا اقصب بعیره ای امتنع من الشرب قبل الری -
الاقطاب - آمیختن شراب - اقطبت الشراب ای مزجت وهان لبان تقلب -
الاکتاب - خط آموختن کسی را و منه الحدیث الحسن کان الحجاج مکتبا بالطائف ای معلما و کردن و سر مشک بستن -
اکثبک الصید - ای امکنک ماخوذ من الکثب هو القرب -
الاکذاب - دروغ زن یافتن و پدید کردن دروغ کسی بر دروغ داشتن کسی را -
اکربت الدلو شد دنقا بالکرب و هو

الجبل الذی یشرف علی العراق ثم یثنی ثم یثلث
واکرب ای اسرع
الاکتاب - الکسب بن لغة غیر فصیح
الاکلاب - کلب سید بن شتر انداو هو
شبه جنون وقری مکلبین کالکنة ای کما قال ابن
جنی الکلاب الجوارح اغراؤها بالصید لتکون
کالکلاب الکلب کالب والکلبة کغری اغریه
الاکناب - شدید ستن دست -
الالعاب - اللعب بالتسکین -
الالغاب - مانده کردن -
الالهاب - تیک رفتن اسپ و دوختن آتش
الانجاب - نجیب زادن -
الانداب - خوشتن را در کار خطر انداختن
الانشاب - بسته کردن -
الانصاب - رنجانیدن کار ورا دست کردن
الانقاب - قلب الاناص -
النقب الرجل - اذ انقب البیرة
الانهاب - بغارت دادن -
الاهذاب - شتافتن در سخن و تیک دویدن
اهذب الرجل اذا جد فی الذهاب
مدعوا وفی الحدیث اهذبوا معناه تکلموا
وامضوا فیه -
الاثبات - بجای بداشتن و نبشتن نام

در دیوان اثبات کردن و قاتبته السقم ای لازمه
وقوله تعالی لیثبتوک ای یحبسوک ای لیخرجوک للقوم
الاخبات - فروتنی کردن -
الاسبات - شا خیدن و شد آمدن جهودان
الاستات - ... فیستکم
بعد ... مال حرام ... کردن -
الاسکات - خاموش کردن و اسکت
الرجل اذا انقطع کلامه ... واسنت القوم
اجدبوا واصابهم السنة قلبوا الیاء التاء لیفرقوا بین
الواو فی الاصل التاء للفرق بینه وبین اسنی
القوم اذا قاموا سنة فی موضع -
الاشمات - شاد کام کردن دشمن -
الاصلات - شمشیر از نیام بر کشیدن -
الاصمات - الصمت وروی النار ای
التصمت اتقا ونحو الحدیث یوم صمت
ای اقفل لسانه و آن ... بیان کردن و تیک
تنگ کردن -
الاعنات - ... بر رنج افکندن الا ان ...
تنوانسته ... الحدیث فیعنتوا علیکم دینکم ای
یدخلون الضرر علیکم فی دینکم قد شکستن ...
پیش ...
الافلات - تعجیل و بجانیدن -
الاقنات - ... فیبتد الله

نوشیدن و بیهوش شدن و انبث الغلام اذا شب عنیته
الاخفات - خاموش شدن و بپید بنفسهم
و بالامر و نعت الکلام لغته قد و رشتکی الاخفات
متعدیا فی الشعر الکمیت -
الاختلاث - سرگشتن -
الاخبات - کور کردن -
الاحداث - نو کردن و حدث کردن
و آبستن شدن -
الاحراث - لاغر کردن ستور از راندن
الاحناث - سوگند در وغ خوردن -
الاخباث - پلید کردن و پلید قوم گشتن
الارثاث - شیر دادن -
الارفاث - فحش گفتن -
الارماث - از بقیه شیر دست بداشتن
در پستان -
الاغواث - در دریافتن و اغاث الرجل
اصحابه اذا اغضبهم للاحد الناس اثقبت الرجل
فی المال اسرفت و اقعث له العطیة اجزلها
الاکراث - غمگین کردن -
الالباث و الامکاث - درنگ کردن -
الاهجاج - شاد کردن و اهجت الارض
بهج نباتها -
الادلاج - کشادن راه بر فتاک کردن بر ...

و حفر حتی اثلج ای بلغ الطین -
الاحداج - سخت شدن حنظل -
الاحراج - در بیشه افگندن و احرجه الیه
الالجاه - الالجاج سخن تنگ گفتن و اصله الالحاح
۱۰ الاخداج - بچه ناقص زادن شتر اگر چه
مدتش تمام باشد -
الاخراج و المخرج - بیرون کردن -
الادراج - در نوردیدن و ادرجت
الناقة اذا جازت السنة ولم تنتج -
الادلاج - رفتن در اول شب و ادمجت
الشیء اذا لففته فی ثوب و الترکیب یدل
علی الانطواء و الستر -
الارتاج - در دربستن و ارتج علی القاری
علی بالمبنی فاعله اذا لم یقدر علی القراءة و کانه
ارتج علیه و لا تقل ارتج علیه بالتشدید و البناء
یدل علی الاغلاق و الضیق -
الازعاج - پیوسته جستن برق -
الانهاج - گرد بر انگیختن -
الازعاج - از جای بر انگیختن -
الارهاج - در دربستن -
۱۵ الاسراج - چراغ فرا کردن و زین کردن ستور
الاشراج - دو الها غبیه وان مصحف در بهم افگندن
الاعراج - لنگ کردن عدا حتی افتجای

ای اعیاد انصر وقولہم سر لا تفتح ای لا تنزع
رفج الحلوب اذا فتح بین جلیہا لیحلبہا ۔
الافراج ۔ راہ دادن وفی الحدیث لا یترک
فی الاسلام مفرج قیل ہو القتیل یوجد
بارض فلاۃ ولا یکون عند قریۃ فانہ یودی
من بیت المال ولا یطل دمہ وقیل ہو الرجل
یکون فی القوم من غیرہم فحق علیہم ان یعقلوا
وقیل ہو ان یسلم الرجل ولا یوالی احدا فاذا
جنی جنایۃ کانت جنایتہ علی بیت المال لانہ
لا عاقلۃ لہ ۔
الافلاج ۔ ظفر دادن وحجت آشکارا کردن
الانفاج ۔ منفتح شدن لقال انفج وہو مفلج
بفتح الفاء وہو شاذ ورد فی القاموس الی الفج
انفج الرجل ۔ اذا اسا فانفصال اقد لحجت
بالرضاع فحل عندہ لکنا فاتہ انتہا الاقلال
لئلا یتضع الضعیف ۔
الامراج ۔ چراگاہ بستن چاربا او بچرند
منکشدن شتر وانسل داہم بالحدیث
الاولاج ۔ دشوار دادن بچہ اقتیاش ولایت اوقف
حاجات شاہراہ قیل فاستجابت ملواء کذلک
الناقۃ قیمہ مقدۃ الفاظ جمع ۔
الانفاج ۔ ابرا بیرون کان جسمیان کردن ۔
انفج المقوقع ۔ فشن الضم

الانفاج ۔ بر انگیختن خرگوش وفی الحدیث انفج
انفلاج ابانۃ الاناء من الضرع عند الحلب ۔
الانہاج ۔ کہنہ شدن جامہ ودمہ بر افگندن
وہویدا شدن راہ ۔
اہرج البعیر ۔ اذا احمل علیہ فی السیر فی
الہاجرۃ حتی سدر ۔
الاوہاج ۔ نیک دیدن ۔
الابجاح ۔ شاد کردن ۔
الابزاخ ۔ بزرگ گردانیدن ودشنگی فگندن
وسختی نہادن برکسے ۔
الابلاخ ۔ بالیدن وہو فی الحدیث فالح
الرجل سارا علیہ الجا ۔
الاتخاخ ۔ تگمین شدن ۔
الاجناخ ۔ بچسبانیدن ۔
الادباخ ۔ سود مند گردانیدن ۔
الاوہاخ ۔ پربہ دادن ۔
الارداخ الرجل ۔ ومنہ الحدیث فتنۃ
مردخۃ معناہ التفات وقیل المغطیۃ علی القلب
الادماخ ۔ لاغر مردن کردن شتران
اذا بالفطام وانا ۔
الارکاخ ۔ پشت پای باز نہادن ۔
الانجاخ ۔ نیکو تر کردن ۔
الاسلاخ ۔ برہنت کردن داشتن ۔ مد

الاسماح - منقاد گشتن ومنه الحدیث
اسمح یسمح لک ای سهّل یسهل علیک
الاسفاح - سرخ شدن غوره خرما -
الاصباح والمصبح - در بامداد شدن
واصبح فلان عالمًا ای صار -
الاصفاح - سائل را رد کردن وچسپانیدن
ومنه فی الحدیث وپهن بکردن واصفحت
بالسیف اذا ضربت بعرضه وهو فی الحدیث
الاصلاح - باصلاح آوردن -
الاضراح - کور کردن -
الاطفاح - پر کردن -
الاطلاح - مانده کردن ستور -
الاطماح - چشم بر داشتن -
الافتاح - فراخ شدن سوراخ پستان شتر
الافراح - شاد کردن وگران کردن وام
کسی را ومنه الحدیث لا یترک فی الاسلام
مفرح ومعناه الذی اثقله الدین -
الافصاح - تازی زبان شدن وپیدا شدن
شیر وپیدا آمدن صبح وافصح النصاری
اذا جاء فصحهم وهو عیدلهم والباب دال علی
الخلوص التعارض الشوب -
الافضاح - سرخ وزرد شدن غوره خرما
وپیدا آمدن صبح -

الافلاح - ظفر یافتن افلح الرجل ای ظفر وصار
خیرًا وافلح ای بقی وعاش -
الاقباح - کارے زشت کردن -
الاقراح - ریش کردن واقرح القوم
ای اصاب ماشیتهم القرح
الاقماح - رفع الرأس وغض البصر یقال اقمح
الغل اذا ترک راسه مرفوعًا من ضیقه ومنه
قوله تعالی فهم مقمحون کیف الدابة اذا القیت
فاها باللجام تضرب بها بلتلقمه -
اکمح الکودن اذا تحرک للابراق واکمحت
الدابة اذا جذبت عنانها حتی ینتصب راسه -
الاکلاح - روی ترش کردن -
القح - الفحل الناقة والریح السحاب والرجل
النخل اے احبلها والنعت ملقح ولاقح ایضًا
الالماح - الابصار بنظر خفیف
الامراح - شاد گردانیدن -
امقح - عرض لغة فی مقح -
الاملاح - نمک بسیار در طعام کردن
تا تباه شود وبشور آمدن شتر -
الامناح - نزدیک آمدن زه شتر -
الانباح - به بانگ آوردن سگ -
الانجاح - حاجت روا کردن وروا شدن
الانضاح - سیراب کردن -

الانکاح - مرد را زن یا زن را شوهر دادن

الابطاخ - بسیار خربزه گشتن -

الاسباخ - من السبخة بزمین شوریده رسیدن

الاصراخ - فریاد خواستن -

الافراخ - زائل شدن بیم و زائل کردن

آن و با بچه شدن مرغ و افرخ القوم بیضهم اذا

ابدوا اسرهم و افرخ الامر استبان بعد اشتباه

و اصل الافراخ الانکشاف -

الافساخ - فراموش کردن قرآن -

الاکماخ - جلوس المتعظم -

الامراخ - تنک کردن خمیر -

الانساخ - منسوخ یافتن و ستردن یا نسخ

ای نجده منسوخا و انساخه کذلک لنسخه

ایاه و المعنی متفق و ان اختلفا فی اللفظ -

الابراد - سوی لشتاب فرستادن و آب سرد

دادن و خنکی کاری کردن و منه الحدیث

ابردوا بالظهر و قیل صلوها فی اول وقتها

و برد النهار اول ابردت السحابة جاءت ببرد

الابعاد - دور کردن -

الابلاد - خداوند چهارپای پلید شدن

و بزمین بادر رسیدن -

تلک الرحل - ای [illegible] المال

[illegible]

اذا اصبغ صبغا بالقوم منه معنی -

٧ الاجماد - قمار نا کردن و بخیلی و اجماد شدن -

الاجهاد - برنجانیدن و اجهد ای اشتهی

و فی الحدیث لا یجهد الرجل الا لیعطی بهنا و هنا

الاحصاد - بدرو آمدن کشت و سخت تافتن

الاحفاد - شتابانیدن و شتافتن نزدیک

برخی از اهل ادب -

الاخماد - کمینه آوردن و نایافتن چیزی

از معدن -

الاحماد - ستوده یافتن و احمد الرجل

صار امره الی الحمد -

الاخراد - خاموش بودن از خواری عن الازهری

الاخفاد - الرجاع -

الاخلاد - جاوید کردن و دیر پیر شدن

٨ و اقامت کردن بجای و یقتن و منه قوله تعالی

ولکنه اخلد الی الارض اخلد الرجل بصاحبه لزمه

والباه [illegible] الثبات و الملازمة -

الاخماد - آتش فرو نشاندن -

الارقاد - [illegible] -

الازهاد - [illegible] -

الاسناد - [illegible] -

الاسعاد - [illegible] الحدیث

[illegible] الحدیث

کانوا لا یرصدون الثمار فی الدین وینبغی
ان یرصد العین فی الدین معناه اذا کان علی
الرجل دین وعنده من العین مثله لم یجب
علیه الزکوة وان کان علیه دین واخرجت ارضه
ثمرا فانه یجب فیه العشر ولم یسقط عنه لاجل
ما علیه من الدین —
الارعاد — لرزانیدن وتهدید کردن
وبارعد شدن آسمان وارعد القوم اصابهم
رعد وارعد الرجل اخذته الرعدة —
الارغاد — خداوند عیش خوش شدن
وارغدوا مواشیهم ترکوها وسوموها —
الارفاد — الاعطاء والاعانة وایاه ابن السکیت
الارقاد — بخوابانیدن وایستادن بجای —
الارماد — درویش شدن وچشم درد
گیرانیدن وارمدت الشاة ای انزل لبنها
قبیل النتاج —
الازباد — کف برآوردن —
الازهاد — درویش شدن —
الاسجاد — سر فرود آوردن و پیوسته
نگریستن آرام —
الاسعاد — نیکبخت کردن والمعونة وسرود
وزاری کردن —
الاسناد — برشتی دراشتن شتر —

الاسناد — پشت بکسی یا بجایی باز دادن
و منسوب کردن حدیث با کسی وفی الحدیث
ثم اسندوا الیه ای صعدوا الیه —
الاسهاد — بیخوابی کردن —
الاشهاد — گواه کردن وحاضر کردن ومذی ومنی
بیدا شدن وامراة مشهد اذا حضرها زوجها —
الاصراد — تیر بر چیزی گذاشتن —
الاصعاد — در جهان شدن و بلند کشتی
الاصفاد — عطا دادن اصفد الرجل
ای صلد زنده واصلد زنده فصلد —
الاطراد — راندن چیزی وفرمودن بطرد
چیزی طریدا والاطراد فی الحدیث ان تقول
ان سبقتنی فلک علی کذا وان سبقتک فلی علیک کذا —
الاعباد — بندگی گرفتن واعبد بفلان
اذا کلت راحلته او عطبت ای هلکت —
الاعتاد — ساختن قال الازهری یجوز
ان یکون اصل اعتدت اعتددت ثم قلبت
احد الدالین تاء فعلی هذا الاصل عدو اعتد
مقلوب منه وجائز ان یکون اعتد بناء
علی حدة وبناؤه صحیحا قال هذا هو الاصح عندی
الاعقاد — سطبر کردن مائع —
الاعماد — ستون فرا نهادن —
اعمد فی قد ای تبع بعضه بعضا مصدر الاعماد

الاغماد - الغلاف نیام کردن شمشیر
الایقاد - تبہا کردن و یک یک چیز زادن
الافساد - تباہ کردن -
الافناد - دروغ گفتن و فرتوتانہ گفتن
الاقعاد - بزرگ کوہان شدن - اقعاد ای
سکن و تماوت و فی الحدیث ایاکم و الاقراد
قالوا یا رسول اللہ و ما الاقراد قال الرجل
منکم یکون امیرا فیاتیہ المسکین و الارملۃ
فیقول لہم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم و یاتیہ
الغنی فیقول عجلوا قضاء حاجتہ -
الاقصاد - برجاے بکشتن -
الاقعاد - نشاندن و اقعد الرجل ای
عرج فلم یقدر علی خلق کثیر انی قہم کانہ اغلق علیہم
الاکساد - بازار نار وا شدن -
اکمد القصار الثوب اذا لم ینقہ -
الاکماد - دو انیدن خر
الالباد - زین راندکردن و سہم نشاندن
و سہم بستن نمد زین بر ستور بستن و مشک
بسوال خود نہادن و مقیم شدن و البد البعیر
اذا ضرب بذنبہ علی عجزہ و قد ثلط علیہ و بال
فتصیر علی عجزہ لبدۃ من ثلطہ و بولہ و الترکیب
یدل علی تکسر الشی بعضہ علی بعض و فی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول ا البد ام ارغی

فان قالوا البد الرق -
العلبۃ - بالضم فحلب لا یکون لذلک الحلب
رغوۃ فان بان العلبۃ رغی الشعب لشدۃ وقوعہ
فی العلبۃ و فی حدیث آخر و ذکر الباد البصر فی
الصلوۃ یعنی الزامہ موضع السجود من الارض
الالحاد - لحد کردن و الحد فی دین مثلی
حادعنہ و عدل عنہ الحد الرجل ای ظلم فی الحرم
و اصلہ من قولہ تعالی و من یرد فیہ بالحاد بظلم
اے الحادا بظلم و الباء فیہ زائدۃ -
الحد بہ - ای ازری بہ -
الامعاد - الاکثار من الشرب من رضاع الفصیل
و غیرہ ایضا -
الانجاد - یاری دادن و بنجد شدن -
الانشاد - شعر انشاد کردن و تعریف کردن گمشدہ
الانفاد - نیست کردن مال و زاد گشتن
الانماد - برگشتن -
اہمد البعیر - اذا القی جرانہ بالارض
الاہماد - جای مقام کردن و شتافتن
اندر رفتن و این از اضداد است -
٦ الاشحاذ - باز ایستادن باران -
الاشفاذ - راندن -
انبذ نبیذا - لغۃ ضعیفۃ فی نبذ -
الانفاذ - فرستادن تیر و جزان بر چیز

بگذرانیدن و روا گردانیدن فرمان انجه
بدان ماند والباب یدل علی مضاء الامر وغیره
الانفاذ - برانیدن والانفاذ الامضاء
الابتار - ابتر کردن -
الابحار - شور شدن آب و بدر یافتن
ابدرنا ای طلع لنا البدر -
الابسار - غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن -
الابشار - مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را -
الابصار - دیدن بچشم و بدل قوله تعالی
مبصرة قیل بیّنة واضحة مضیئة وقیل تبصّر
ای تجعلهم بصراء -
الابطار - بطر آوردن و مدهوش کردن
وابطرت فلانا ذرعه اذا کلفته اکثر من طوقه -
الابکار - بامداد کردن و کسے بامدادان رفتن
وابکر الرجل ورد ابله بکرة وکل من بادر
الی شیء فقد ابکر الیه بکرا ای وقت کان منه یقال
لاتزال امتی بخیر ما بکروا بصلوة المغرب -
الاتمار - بسیار خرما شدن -
الاثفار - پاردم بستور بستن -
الاثمار - میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه بر آوردن شیر -

الاجبار - بستم بر کاری داشتن والنعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن بمذهب جبر
الاجحار - جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ فرا گرفتن -
الاجزار - هنگام بریدن خرما آمدن و اجزر
البعیر حان له ان یجزر واجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحر و اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزور للابل والجزرة للغنم لا غیر
احضرت فلانا قطعته و ترکت زیارته -
الاجمار - زود رفتن و گرد آمدن -
الاجهار - آشکارا کردن سخن جهرة ای
ترک به اثرا -
الاحتار - گره محکم کردن واحترت القوم
اذا اقترت علیهم طعامهم -
الاحلاد - برآسیدن و جامه را نورده
باز زدن -
الاحسار - رنجانیدن شتر -
الاحصار - باز داشتن و تنگ شدن سوراخ
پستان شتر و متکلم بگرفتن والماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
الاحضار - حاضر کردن و دویدن اسپ
واحضر المهر للاثناء والارباع والقروح اذا

الاغماد ـ الغمد ای نیام کردن شمشیر
الاقواد ـ تنها کردن و یک یک بچه زادن
الافساد ـ تباه کردن ـ
الافناد ـ دروغ گفتن و فرتوتانه گفتن
الاقعاد ـ بزرگ کوہان شدن ـ اقتهار ای
سکون و تمادت و فی الحدیث ایاکم والاقراد
قالوا یا رسول اللہ وما الاقراد قال الرجل
منکم یکون امیرا فیاتیه المسکین والارملة
فیقول لهم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم و یاتیه
الغنی فیقول عجلوا اقضاء حاجته ـ
الاقصاد ـ برجا بکشتن ـ
الاقعاد ـ نشاندن واقعد الرجل ای
عجز فلا یحبر علی خلق کثیرا ای فهم کانه اغلق علیهم
الاکساد ـ بازار نا روا شدن ـ
الکساد القشاد الثوب اذا لم ینفعه ـ
الاکماد ـ دو ایندن خر ـ
الالباد ـ زین را نمد کردن و سیهم نشاندن
وسیهم بستن و نمد زین بر ستور بستن و مشک
بحوال خود نهادن و مقیم شدن والبد البعیر
اذا ضرب بذنبه علی عجزه وقد ثلط علیه او بال
فتصیر علی عجزه لبدة من ثلطه و بوله والترکیب
یدل علی تکرس الشئی بعضه علی بعض وفی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول له البلد ام ارغی
فان قالوا البد الزق ـ
الملبدة ـ بالضرع فحلب لا یکون لذلک الحلب
رغوة فان بان الملبدة رغی الشغب لشدة وقوعه
فی الملبدة وفی حدیث آخر و ذکر البلد البصر فی
الصلوة یعنی الزامه موضع السجود من الارض
الالحاد ـ لحد کردن والحد فی دین الله ای
حاد عنه وعدل الحد الرجل ای ظلم فی الحرم
واصله من قوله تعالی ومن یرد فیه بالحاد بظلم
ای الحادا بظلم والباء فیه زائدة ـ
الحد به ـ ای ازری به ـ
الامعاد ـ الاکثار من الشرب و رضاع الفصیل
وغیره ایضا ـ
الانجاد ـ یاری دادن و نجد شدن ـ
الانشاد ـ شعر انشاد کردن تعریف کردن گمشده
الانفاد ـ نیست کردن مال و زاد گشتن
الاهماد ـ بر گشتن ـ
اهمد البعیر ـ اذا القی جرانه بالارض ـ
الاهماد ـ جای مقام کردن و شتافتن
اندر رفتن و این از اضداد است ـ
۸ الاشجاد ـ باز ایستادن باران ـ
الاشقاذ ـ راندن ـ
انبذ نبیذا ـ لغة ضعیفة فی نبذ ـ
الانفاذ ـ فرستادن تیر و جز آن بر چیز

بگذرانیدن و درگذرانیدن فرمان و انچه
بدان مانند والبات يدل على مصادر الامر وغيره
الانفاذ - برانیدن والانفاذ - الاهانة
الابتاد - ابتر کردن -
الانجاد - شور شدن آب و برپا نشستن
ابد رنا اسے طلع لنا البدر -
الابساد - غور شدن طلع خرما و کشتی
و در دریا باز ایستادن -
الابشاد - مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را -
الابصاد - دیدن بچشم و بدل قوله تعالی
مبصرة قیل بینة واضحة مضیئة وقیل تبصرهم
اے تجعلهم بصراء -
الابطاد - بکند آوردن و بیهوش کردن
و ابطرت فلانا ذرعه اذا کلفته اکثر من طوقه -
الابکاد - بامداد کردن و کسی بر آن داشتن
و ابکر الرجل وردت ابله بکرة و کل من بادر
الی الشیء فقد ابکر الیه بکرای فی ای وقت کان منه یقال
لا تزال امتی بخیر ما بکروا بصلوة المغرب -
الاتماد - بسیار خرما شدن -
الاثفاد - پاره در پستو بستن -
الاثماد - میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه بر آوردن شیر -

الاجباد - بستم بر کار داشتن و النعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن با جبیت جبر
الاحجاد - جنبیده و در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ فراگرفتن - ٦
الاجزاد - هنگام بریدن خرما آمدن و اجزد
البعیر حان لان یجزر و اجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحر و نسوا اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزور الابل والجزرة الغنم لا غیر
اجضرت فلانا قطعته و ترکت زیارته -
الاجهاد - زود رفتن و گرد آمدن -
الاجهاد - آشکار کردن سخن را جهر و ای
ترک به اثرا -
الاحتاد - گره محکم کردن و احترت القوم
اذا قدرت علیهم طعامهم -
الاحلاد - برآماسیدن و جامه را نورد
باز زدن -
الاحماد - رنجانیدن شتر -
الاحصاد - باز داشتن و تنگ کردن سینه کسی
پستان شتر و یتکلم بکسر فتح الماضی من هذا حصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
الاحضاد - حاضر کردن و دویدن اسپ
واحضر المهر للاثناء والارباع والقروح اذا

وجبت او اضعه وطلع غیرها۔
الاخبار۔ خبر دادن۔
الاخثار۔ بنا گر اختن مسکه۔
الاخداد۔ ملازم شدن شیر وجز او در
موضع خویش او حدر القوم اظلهم المطر۔
الاخسار۔ کاستن۔
الاخطار۔ در خطر افگندن و بدل گردانیدن
الاخفار۔ عهد شکستن و گفته اند که بدرقه
با کسی فرستادن۔
الاخمار۔ در دل داشتن و اخمرت
الارض کثر خمرها و هو کلا ورا رک و اخمرنی کذا
ای اعطانیه یتملک و ملکنی ایاه۔
الادبار۔ پشت دادن و پشت ستور
ریش شدن و رباد دبور شدن۔
الادخار۔ خوار کردن۔
الاذکار۔ یاد دادن و بسر زادن النعت مذکر
الازهار۔ شکوفه بیاوردن نبات و روشن کردن چراغ
الاسحار۔ در وقت سحر شدن و قت و ارتیه
اسمرهم شتر ما اغته فی سحر هم اثار الذین اسمیت
الاشعار۔ قد بار فی الحدیث اسفروا و ناه
الاسفار۔ نماز بوقتی صبح کردن و اسفار
آبار و روشن شدن۔
۔ ا سست گردانیدن

الاسهار۔ بیدار گردانیدن۔
الاشبار۔ عطا دادن۔
الاشتار۔ پلک چشم واگردانیدن۔
الاشعار۔ خون آلود کردن کوهان
از کوهان شتر که بحرم فرستند برای کشتن را
و یستعمل هذا فی الادمی تشبیها و منه الحدیث
اشعر امیر المومنین ای اعلم للقتل و برازدان
کردن کار در او آگاه کردن ز طریق حج و جامه
اندرونی پوشانیدن و باموی کشتن و با موی
کردن و اشعره فلانا شعر اغشیه بقال شعره
الحب مرضا۔
الاشهار۔ ماه یافتن گذشتن و ماه شدن
و ماه بجای مقام کردن۔
الاصبار۔ شکیبا گردانیدن بصبر
و بقهر سوگند دادن۔
الاصحار۔ بصحرا بیرون آمدن۔
الاصدار۔ باز گردانیدن۔
الاصعار۔ خرد گردانیدن مشک و خشن
الاصفار۔ درویش شدن۔
اصفرت بالقوم۔ اذا الصلت بهم
و تحرست بجوار ادنسبا و تزوج و منه الحدیث
فیصهر الجار ای یدنیه و منه المصاهرة فی النکاح
و هی القرابة۔

الاصحار- سنگدل گردانیدن-
الاضمار- در دل داشتن و باریک شدن و لاضمر کنه
الاطهار- پاک گردانیدن منه قراة
الحسن اطهر لهم-
الاظفار- ظفر دادن-
الاظهار- آشکارا کردن و در گرمی ظهر درآمدن و
شدن و در رفتن با وقت و مسلط گردانیدن
و غالب گردانیدن و اظهرت بفلان اعلنته
و اظهر القوم اذا کان لهم ظهر ینقلون علیه-
الاعباد- گوسفندان حیوان و بنده اکردن-
الاعتاد- دیده ور کردانیدن-
الاعذار- عذر درست آوردن و مبالغت
کردن و ختنه کردن و عذار بر اسپ کردن
و بسیار آمده شدن جای خداوندان گشتن و
... در داشتن بر کسی و بسیار شدن گناه
فی الحدیث و اعذر بما ای شرک بما اذا و هو
اثر الجرح-
الاعسار- تنگدست شدن-
الاعشار- ده شدن و ده بهم آن آبستن شتر
الاعصار- بجای زنان رسیدن دختر
و تند و باد گشتن ابر بسیار باریدن-
الاعقار- بسیار عقار شدن و بیهوش کردن
الاعکار- تیره کردن چیزی خداوند شتر

بسیار شدن و آن از پنجاه بودن تا صد-
الاغمار- زمین باران یافتن قال ابو زید
اغمرک الشیء بسترک قال لا اقال عمر الرجل
منزله بالالف و اعمرته دارا و ارضا و ابلا
اذا اعطیته ایاها و قلت هی لک عمری او عمرک
فاذا مت رجعت الی-
الاغبار- کوشش کردن در طلب چیزی
و سخت باریدن باران و گرد برانگیختن-
الاغدار- تاریک شدن شب یا بسیار
گذاشتن چهارپای از گله جها فی الحدیث
الاغفار- خداوند شتران بسیار شدن فی
الحدیث فاغفرت بطحاؤها قیل صار علیها
کالغفر من النبات و هو الزغب و قیل اخرجت
مغافیرها و هی شیء یشبه الصمغ و فی الحدیث حتی
اغمر بطنه ای واری التراب جلدة بطنه و منه
غبار الناس یجمعهم بین التبس بعضهم ببعض-
الافتار- آب شیر گرم کردن فی الحدیث
نهی عن کل مسکر و مفتر المفتر الذی یفتر
الجسد اذا شرب-
الافجار- کسی را بر فجر نهادن-
الافطار- روزه گشادن-
افطر النجم- و ذلک فی الانتشار لان الثریا
اذا کبد السماء من نظر الیه فغر فاه-

الاقفار - ستور بعاریت فرادادن و
درویش کردن وقع لهم افقر الصید ای امکنک من فقاره فارمه
الافکار - اندیشه کردن -
الاقبار - بگور دادن و قربان دادن بکسی
الاقتار - درویش شدن و نفقه تنگ
داشتن و خویشتن را بوی کردن بعود -
الاقصار - باز ایستادن از کارے
با توانائی والنعت مقصر و قصار ایضا و در
شبانگاه شدن و کم کردن نماز و فرزند کوتاه
زادن واقصرت النعجة والمعز فهی مقصر اذا اسنت حتی
تقصر اطراف اسنانها -
الاقطار - قطره قطره چکیدن اقطر الشئ اذا حان ان یقطر
الاقعار - ژرف کردن -
الاقفار - خالی شدن سرای و بی نان
درویش شدن افقر الرجل ای صار الی الفقر -
الاقمار - با ماهتاب گشتن شب واقمرنا اے
طلع علینا القمر واقمر التمر ضربه البرد فذهبت
حلاوته قبل ان ینضج -
الاقهار - مقهور یافتن و بحال مقهوری گشتن
الاکبار - الحیض فسر بعضهم قوله تعالی فلما
رأینه اکبرنه بهذا والهاء فی هذا القول راجعة الی
المصدر والی هذه الکلمة اکثر اهل اللغة -
الاکثار - بسیار گفتن و مال بسیار شدن

و بسیار گردانیدن و شکوفه بیاوردن خرما
الاکفار - کافر خواندن والتکفیر لفظ الکفار و المتکلمین
الامجار - چیزی خریدن بدانچه در شکم
آبستن باشد وامجرت الشاة اذا حملت فعظم بطنها
فهزلت والاسم منه -
المجر - بالتحریک -
الامذار - تباه کردن مرغ خایه را -
الامشار - گیاه رویانیدن زمین امشرت
الارض اخرجت الارض نبتها والعضاة اذا خرجت لها ورق اغصانها
الامطار - بارانیدن و باریدن -
الامعار - درویش شدن -
الامغار - سرخ شدن شیر گوسپند از خوف
الامقار - سخت تلخ شدن -
الامکار - تاریک شدن شب -
الامهار - کاوین کردن و باکره شدن اسپ
الانتار - دمیدن بینی و خون از بینی بیرون آوردن
الانذار - بیفگندن -
الانذار - الابلاغ ولا یکون الا فی التخویف
و یتعدی الی مفعولین -
الانشار - زنده کردن -
الانضار - تازه روی کردن -
الانطار - زبان دادن -
الانعاد - بار آوردن درخت اراک -

الانفاش - الانتشار -
الانفاذ - رسانیدن و حکم کردن بقابلیکسی
الانفاض - باز ایستادن و فی الحدیث -
الانکار - ناشناختن و جحود کردن -
الانهار - روان کردن آب و انچه
بیان بات و فراخ کردن وانهرنا من النهار
اهتر الرجل فهو مهتر اذا صار خرفا من الکبر
ومنه الحدیث الذین اهتروا فی ذکر اللہ ای
کبروا فی طاعۃ اللہ و ہلک لداتھم -
الاهجار - فحش بیہودہ گفتن و درگرم گاہ
آمدن سوے کسے -
الاهدار - خون باطل کردن -
الاهذار - بسیار گفتن -
الابثار - بیرون آوردن -
الاوتار - سخت فراکردن و اوتر العروۃ
لجعلها فی السبحه -
الاوثاء - خسته انگشتن و یدی علی
اجبر علی الجرح خسته انگشت -
الاوزار - درحرز کردن -
الارکاز - گنج وکان یافتن -
الاعجاز - عاجز یافتن و عاجز کردن
واعجزه الشی ای فاته -
اعمز فیها اذا غابۃ ضمر شتی شد و اعمز فی الحجر

ای فرکا جبرت علیه ورکبت الطریق -
الافراز - جدا باز کردن سجع الغرفی کلامه
ای سجع -
الامعاز - خداوند بز بسیار شدن -
الانجاز - وعده راست کردن انجز القوم
ای اصاب الطعم -
الانشاز - انشز عظام المیت ای رفعها الی
موضعها ورکب بعضها علی بعض -
الانقاص - تیر بر ناخن بگردانیدن -
الانکاش - رسانیدن آب جاه -
ق الابلاس - نومید شدن و شکسته
واندوهگین شدن و نومید کردن عن اللیث
الاتعاس - هلاک کردن و بسر در افگندن
٢٠ الاجراس - بانگ کردن مرغ بال و
بانگ کردن پیرایه و پای بانگ کسی شنودن
واجرس الحادی اذا احدا الابل -
الاجلاس - نشاندن -
الاحباس - وقف کردن -
الاحراس - روزگاری بجای کردن
الاحلاس - پلاس پوشیدن و توسن
الحلس و احلست فلانا یمینا اذا مرتها علیه
الاخراس - گنگ کردن اخرس الرجل اذا قال
اقبح ماقدر علیه ثم شراب مخرس ای سریع لا اسکا

الاخلاس - کمیز و شدن موی -

الاخماس - پنج شدن و پنجم آب آمدن شتر

الاخناس - باز پس بردن -

الادراس - درس برکسی گرفتن و منه

قری تدرسون -

الارعاس - لرزانیدن -

الارکاس - قلب الشیء علی راسه ورد اوله

علی آخره -

الارماس - در گور کردن -

الاسداس - شش شدن و ششم آب

آمدن شتر و اسدس البعیر اذا القی السن بعد

الرباعیة وذلک فی السنة الثامنة -

الاشماس - آفتاب شدن روز -

اضرس - اضرسه کذا اقلقه -

اعلست الابل - اذا صارت ذات علس -

الاعراس - ولیمه ساختن ولغة قلیلة فی التعریس

واعرس باهله اذا بنی بها وکذلک اذا غشیها والقول

عند العامة تقول القائل لم تعرس الحسن ... لم تعرس الی الکلم

الافراس - گرگ از رمه گوسپند ربودن

وافرس الرجل الاسد حماره اذا ترکه لیفترسه

فیعرفه

الافلاس - مفلس شدن علا -

اقبست الرجل علما وقبسته نارا فان کان طلبها له

قال اقبسته نارا اذا قول ابی زید وقال الکسائی

اقبسته نارا وعلما سوا وقال یجوز طرح الالف منهما

الاقواس - سر و کردن -

الاقعاس - توانگر شدن -

الاقماس - آب فرو بردن -

الاکداس - سرگین و بول باهم بدن رسرا

و غیر آن -

الالباس - پوشانیدن -

الالماس - یاری دادن در جستن -

الامراس - اعادة الحبل من جانبی البکرة

الی مجراه والتشابه بین البکرة وقعوه وهو من الاضداد

الانجاس - پلید کردن -

الانفاس - راغب کردن و نفیس شدن

وفی الحدیث وانفسهم ای احبهم -

الاهلاس - پنهان خندیدن و پنهان گفتن

فی یوم تبطش - مثلا وتسلط علیهم من البطش

بهم قال البطش هو الاخذة ...

الابغاش - گر سپید را ساختن -

الاحباش - فرزند حبشی لون زادن -

الاحماش - خشم در داغ آتش نیک افروختن

هیمه بسیار -

الادهاش - مدهوش کردن -

الارعاش - لرزانیدن -

الاعراش - برخفته شدن انگور -
الاعطاش - تشنه گردانیدن وخداوند
چهارپای تشنه شدن -
الاغباش - الغبش -
الاغطاش - تاریک شدن شب وتاریک کردن
الافحاش - فحش گفتن -
الافراش - باز ایستادن وگسترانیدن
ویره در قفل کردن -
الاقراش - عیب کردن وفتن اقر اشاای سعی
الاکماش - جمله پستان شتر بستن ویقال بالبا
الاهعاش - سوزانیدن -
الانتاش - بچه آگاه اشتن گوسپند وشتر
شب بی شبان -
الابراص - پیس کردن -
الاتراص - محکم کردن وانسان شتر محکم و تربص
الاخلاص - ویژه کردن -
الاشخاص - [illegible]
الارخاص - ارزان کردن -
الارصاص - [illegible]
الاقصاص - لنگانیدن ستور وفی الحدیث
وان قوسه لم یکن عن ربا حل وبعیر از [illegible]
واضرار ولکنه کان عارضا واصله من [illegible]
وهوما سیس البنیان -

الاشخاص - گسیل کردن وغیبت کردن
وتیر از زه بر نشانه بگذاشتن وقولهم نحن علی سفر
قد اشخصنا ای علان شخوصنا -
الاعفاص - عفاص ساختن شیشه را -
اقفطی القوصة - اسے المنتی -
الاقعاص - بر جای بگشتن -
الاقلاص - اندکی از کوبان پدید آمدن
وفربه شدن شتر در تابستان -
الاملاص - بچه بیفگندن زن ویعدی بالبا
الانشاص - از جای بر انگیختن -
الانقاص - بول انداختن گوسپند
وبسیار خندیدن -
9 ابرضت الارض - اذا تعاون بارضها وکثر
8 الابغاض - دشمن داشتن -
الاجواض - خیودرگلو گیرانیدن -
الاجهاض - بچه بیفگندن اشتر وشتابانیدن
واجهضنی فلان اذا غلبک علی الشیء -
الادحاض - حق کسے باطل کردن [illegible]
[illegible] برسانیدن وتیر پیش تیر انداز [illegible] افتیدن -
الاحراض - [illegible] رنجانیدن وزادن واحرضه
الحب [illegible] ای افسده -
الاحماض - بسیار شوره شدن وچرانیدن شوره
الادحاض - باطل کردن حجت وبجنبانیدن

الاربَاض - فروخوابانیدن گوسپند وگاو واسپ وسگ ومنه الحدیث فدعا باناء یربض الرهط اے یرویهم حتے یناموا ویمتدوا علے الارض ومن روی یریض بالیاء فهو من اراض الوادی ای استنقع فیه الماء -

الارفاض - فروگذاشتن شتر بے شبان ارکضت الفرس اذا غطم ولدها فی بطنها وتحرک -

الارماض - سوزانیدن یکے گرم پای مردم را ومنه قیل ارمضه -

الاعراض - روی بگردانیدن پیدا آمدن ومکن گردانیدن چیزی وفسر حدیث عمر فاکان معرضا بالمعانی الثلثة وبچه بهن زادن مقصی کردن گوسپند واعرض فلان ذهب طولا وعرضا وفی الحدیث لقد اعرض المسألة ای جئت بها عریضة اے واسعة الاعراض بدان حد رسیدن مال که زکوة دروی فریضه گردد وعطا دادن -

الاقباض - شمشیر وکارد وادسته کردن -

الاقراض - وام دادن -

الاقماض - شراب تیره دادن ودوستی ویژه کردن وکل شے اخلصته فقد امحضته -

الاغماض - چشم نازدن شیر آمدن -

الامراض - بیمار کردن وامرض الرجل اذا وقع فی ماله العاهة واذا قارب الاصابة فی الرای

الانباض - به بانگ آوردن زه کمان -

الانغاض - جنبانیدن سر -

الانفاض - بے مال وبے زاد گشتن وانفضت الابل تجحت -

الانقاض - گران کردن بجراست آوردن وبانگ کردن ماکیان وعقاب وشیر بچه وبیشه حجامه والنقض بالبهم ای صوت والنقاض الی الملک تصویته وهو مکروه فی الحدیث فانقض به ورید بیدانه نقرنسانه فی فیه کما یزجر الحمار والشاة فعلها اعجمالاله -

الاهماض - برانگیختن -

ط انبطت الناقة ای ترکت مع ولدها ابط فی القوم مثل ابد -

الابلاط - درویش شدن والماضی ابلط وابلاط الغنا والحاح کردن در سوال -

الاشباط - ورباتیدن یعنی نبطه المرض اذا لم یکد یفارقه

الاحباط - باطل کردن عمل وان یذهب ماء الرکیة فلا یعود کما کان -

الاهلاط - جهد کردن در سوگند -

الاخراط - دوال خریطه درهم افگندن واخرطت الناقة اذا خرج لبنها منعقدا

كقطع الاوتار من عيب واصابة عين او غير ذلك

الاخلاط ـ ادخال قضيب البعير في حياء الناقة
اخلط الرجل اذا امتدّ وانبسط من الضرب
ويقال مالي اراك مسبطًا اي متدليًا راسك
كالمهموم مسترخي البدن ـ

الاسخاط ـ بخشم آوردن ـ

الاسعاط ـ دارو به بيني كسي واكردن ونيزه
بر سينه كسي زدن ـ

الاسقاط ـ بيفگندن ويقال اسقط في
كلامه اذا جاء بالسقط وهو الخطاء وتكلم بكلام
فما اسقط بحرف وما اسقط حرفًا عن يعقوب

الاشحاط ـ دور كردن ـ

الاشراط ـ اعداد الابل والغنم للبيع و
اشرط فلان نفسه لامر كذا اي علمها له واعدها
ومنه سمي الشرطي ـ

الاضراط ـ بضراط آوردن وبزبان
تيز دادن ومنه الحديث فاضرط به اي استخف به ـ

الاغباط ـ پيوسته شدن تب وباران
وپيوسته داشتن پالان بر پشت ستور ـ

الاغلاط ـ در غلط افگندن ـ

الافراط ـ از حد اندر گذشتن وشتابانيدن
وبركردن فراموش كردن وافرطت المراة اولادًا اي قدمتهم

الافلاط ـ رهانيدن افلطني الرجل مثل افلتني

ما افلطه الامر فاجاره ـ

الاقحاط ـ قحط رسيدن ومثله الاكسال ايضًا

الاقساط ـ عدل كردن ـ

الالغاط ـ اللغط ـ

الامغاط ـ كمان كشيدن وتير گذرانيدن
امرط الشعر اذا حان له ان يمرط ـ

الاملاط ـ بچه را بيفگندن شتر پيش از آنكه
موي بر آورده باشد

الانباط ـ آب رسيدن كاريز كننده ـ

الانشاط ـ گشاده گره وخداوند ستور نشاطناك
گشتن وانشط الكلاء اي سمن ـ

الاهباط ـ فرود آوردن وكاسته كردن بيماريان

الاحفاظ ـ بخشم آوردن ـ

الاغلاظ ـ سخن درشت گفتن واغلظت
الثوب اي اشتريته غليظًا ـ

الانعاظ ـ اقامت الذكر والشبق ايضًا ـ

الانكاظ ـ شتابانيدن ـ

الابداع ـ نو آوردن وابدعت الراحلة اي
كلت وقد ابدع بالرجل اي كلت راحلته ـ

الابضاع ـ آخر بان قادان شفا دادن
سائل را از جواب والبضعني الماء اي ارواني
وابضعت المراة اذا زوجتها وهو في الحديث

الابلاع ـ بگلو فرو برانيدن ـ

الاِتْبَاعُ - از پس در رسیدن و در رسانیدن ومنه الاتباع فی الکلام مثل حسن بسن و واپس کردن و حوالت کردن چیزی را با کسی و الماضی من هذا اُتْبِعَ —

الاِتْرَاعُ - پر کردن —

الاِتْسَاعُ - نه شدن و نهم آب آمدن شتر

الاِتْلَاعُ - برافراشتن گردن —

الاِجْدَاعُ - در زندان کردن و اجدعت الصبی اساءت غذاءه —

الاِجْذَاعُ - در زندان کردن و دو ساله شدن گوسپند و گاو و آهو و اسب و شتر و پنج ساله [illegible] —

الاِجْرَاعُ - [illegible] داشتن —

الاِجْمَاعُ - عزم کردن بر کاری یقال اجمع الامر و علی الامر و اتفاق کردن جماعتیان [illegible] اجمع الامر ای جعله جمیعا بعد ما کان متفرقا و تفرقه انه جعل یدیره فیقول مرة افعل کذا و مرة کذا فلما عزم علی امر محکم اجمعه ای جعله جمیعا و من هذا و ما کنت لدیهم اذا اجمعوا امرهم هذا معنی اجماع الامر ثم صار بمعنی العزم حتی وصل بعلی فقیل اجمعت علی الامر ای عزمت علیه و الاصل اجمعت الامر

الاِخْبَاعُ - پنهان کردن و منه المخبع

الاِخْضَاعُ و الاِخْنَاعُ - فروتن گردانیدن

الاِدْقَاعُ - بخاک باز رسیدن —

الاِدْلَاعُ - زبان از دهن بیرون کردن

الاِدْمَاعُ - ریزانیدن اشک —

الاِذْرَاعُ - بسیار گفتن و افراط کردن در آن و با بچه شدن گاو دشتی و فی الحدیث اذرع ذراعیه ای اخرجها —

الاِرْبَاعُ - در بهار شدن و در بهار چرانیدن [illegible] چهار [illegible] تقول منه اربعت علیه الحمی و اربع الرجل و [illegible] چهار [illegible] فرزند آمدن [illegible] چهار ساله شدن گوسپند [illegible] سال [illegible] و الربوا [illegible] اقاموا فی المربع [illegible] و النجعة [illegible]

الاِرْتَاعُ - چرانیدن و ارتع الغیث ای انبت ما ترتع فیه الابل —

الاِرْجَاعُ - فربه شدن شتر لیس از نزاری و حدیث کردن و باز گردانیدن در لغت هذیل و ارجع الرجل اذا اهوی بیده الی خلفه لیتناول شیئا

الاِرْصَاعُ - ناپدید کردن سنان در مطعون

الاِرْضَاعُ - شیر دادن —

أَزْرَعْتُ أَرْضًا اذا جعلتها لمزرعة—

الإِزْمَاعُ- دویدن خرگوش و دل بر کاری
نہادن و یعدی بعلی عند الخلیل و عند الکسائی
ہذا متعدی والفراء اخذ بالقولین—

الإِسْبَاعُ- فروگذاشتن و ہفت شدن
و ہفتم تاب آمدن شتر و فرزند فراوان زادن
و ہفت بار زادن و اسبع الرعیان اذا وقع
الذئب فی ماشیتہم و اسبعہ اطعمہ السبع—

الإِسْرَاعُ- شتابیدن یقال اسرع
فی السیر و ہو فی الاصل متعد و خداوند ستور
زود رو شدن—

الإِسْمَاعُ- شنوانیدن و دشنام دادن و گوش کردن

الإِشْبَاعُ- سیر کردن—

الإِشْرَاعُ- در فرا شارع کردن و نیزہ
بر کسے راست کردن—

الإِشْسَاعُ- دور کردن و نعلین را شسع کردن

الإِشْكَاعُ- الاغضاب و یقال الاملال و الاضجار

الإِشْمَاعُ- روشن کردن چراغ—

أَصْقَعَتِ الأَرْضُ- بمعنی صقعت—

الإِضْبَاعُ- بکشش آمدن شتران—

الإِضْجَاعُ- کسی را پہلو بر زمین نہادن

الإِضْرَاعُ- فروتن گردانیدن و نزول
لبن الشاة قبیل النتاج—

الإِضْلَاعُ- کج پیانیدن—

الإِطْلَاعُ- دیدہ ور شدن و دیدار گردانیدن
و شکوفہ خرما پیدا شدن و قی کردن قرئ قال
ہل انتم مطلعون بمعناہ مقبلون—

الإِطْنَاعُ- نطع بیفگندن—

الإِفْرَاعُ- نشیب فرو شدن و بالا بر شدن
و ہذا من الاضداد و بکسے فرود آمدن و نتیج نخستین زادن
و ہو اول نتیجة الناقة کانوا یذبحونہ لآلہتہم
یتبرکون بہ و یقال بہ ما افرعت ای ابتدأت

الإِفْزَاعُ- بترسانیدن و بیم کسی بردن

الإِفْظَاعُ- سخت و شنیع شدن کار و فظیع
یافتن آن و افظع الرجل ای نزل بہ امر عظیم و قد مر
بمعنی و ہو الکلف—

الإِفْقَاعُ- فحش گفتن—

الإِقْرَاعُ- گشتن قرار دادن و منہ الحدیث
کان یقرع غنمہ ای یبری التیس علیہا و قرعہ
افگندن میان فال کسی و دو باخن کردن
و اقرعہ کففتہ—

الإِقْنَاعُ- واشدن سیخ و پراگندہ شدن قوم

الإِقْطَاعُ- اقطاع دادن و باران حجت و خانہ
مرغ منقطع شدن و دست کوتاہ کردن و بریدن و
اقطع النخل اذا حضر و کذلک اقطع الرجل اذا لم یرد
النساء و لم ینتشر ذکرہ—

الاقلاع - واز ایستادن -

الاقماع - الاذلال والقهر

الاقناع - خرسند کردن و سر برداشتن ومنه مقنعی رؤسهم و گردن بازیدن شتر سوی حوض تا آب خورد واقنع یدیه فی الصلوٰة اذا رفعهما فی القنوت مستقبلاً ببطونهما وجهه لیدعو واقنعت الاناء اذا امِلته لتصبّ ما فیه او استقبلت به جرية الماء لیمتلئ واقنعت الابل والغنم اذا اَمِلتها للمرتع واقنع الرجل اذا ضرب بالاناء ببعضهم -

اکرع القوم اذا اصاب الکرع یُوماء السماء فاوردوه وابلهم -

الاکناع - فروتن شدن -

الاملاع - ربودن ویبری الباو بالمعہ شدن یا سپید گندم گون شدن واملع الفرس الاوتان والظبی البیوة اذا اشرق للحمل واسودت حلمتها

الامتاع - برخوردار دادن و برخوردار ی گرفتن و بے نیاز شدن و بیاری امن -

الامراع - بسیار گیاه شدن وادی لبیار گیاه یافتن انزاو روغن بسیار بسر کردن -

الامصاع - خداوند شتران بی شیر شدن

انزع القوم اذا نزعت ابلهم الی ما

الانشاع - النشوع -

افصح الرجل ای اظهر ما فی نفسه و قصد للقتال و انصع انشعر

الانقاع - در آغشتن و شتر کشتن از بہر مہمانی سفر و سیراب کردن -

الاهجاع - بخوابانیدن -

الاهراع - بشتافتن الماضی اهرع وقوله تعالیٰ یهرعون الیه ای یستحثون الیه کانه یحث بعضهم بعضاً واهرع الرجل اذا ارعد من غضب او حمی او فزع -

الاهطاع - بشتافتن و نگریستن ناهطع اذا مد عنقه وصوب راسه -

الابلاغ - رسانیدن -

الاذباغ - فراگذاشتن شتر تا هر وقت که خواهد آب خورد -

الازاغ - وحل آگندن و ارزغت فیه اذا استنقعته ...

الاسباغ - تمام کردن رجل سبغ علیه سابغة -

الافراغ - ریختن حلقه سفرغه مصمته الجوانب

الافشاغ - تازیانه زدن -

الامراغ - فرو دویدن آب دهن و بیهوده گفتن و لغة فی الامراغ -

الانساغ - فا تو لیدن و رستن رشتابیس از بیش -

الإِهْبَاخُ - بخوابانیدن۔
الإِتْحَافُ - تحفہ دادن۔
اَتْحَفَهُ - ای نعمہ و اترفتہ النعمۃ ای اطغتہ۔
الإِتْلَافُ - ہلاک کردن و ہلاک یافتن۔
الإِجْحَافُ - بیرون ویدی بالبار و کار بر کسی تنگ فراگرفتن و اجحف بای ضرہ و اجحف اسے جار بالجحف۔
الإِحْرَافُ - شتر ا نزار کردن و احرف السیل ای نمالہ و صلحہ
الإِحْشَافُ - بد ترین را آوردن خرما و احشفت النخلۃ ای صار تمرہا حشفا۔
الإِحْصَافُ - نیکو دویدن و استوار کردن و نیک تافتن رسن۔
الإِحْلَافُ - سوگند دادن۔
الإِخْرَافُ - در خریف شدن و در خریف زادن گوسپند و جز آن۔
الإِخْسَافُ - ضعیف یافتن چاہ را و فی الحدیث اخسفت لہم وشلت اسداتہا تو غزیر ای قلیلا و قلیلا
الإِخْصَافُ - التخصیف
اِنْخَطَافُ الحشا انطواؤہ و ورمی الرمیۃ فاخطفہا اسے اخطاہا۔
الإِخْلَافُ - وعدہ خلاف کردن و خلاف یافتن آن و بدل باز دادن مال و فرزند و از چیزی کہ از آن عوض خواہند و آب کشیدن

فا

و بوی دہن بگردیدن و دست بشمشیر زدن از بہر کشیدن و فی الحدیث اخلف السیف یوم بدر قال شمر اخلف یدہ اذا اراد سیفہ فاخلف یدہ الی الکنانۃ و فی حدیث آخر فاخلفنی عمر ای ردنی الی خلفہ و اخلف النبات ای خرج الخلفۃ و اخلفت النجوم اذا امحلت فلم یکن فیہا مطر۔
الإِدْنَافُ - نزدیک گشتن آفتاب بغروب شدن و ادنفہ المرض ای اثقلہ و ادنف بنفسہ متعدی و لا یتعدی و الباب یدل علی مشارفۃ ذہاب النفس
الإِرْجَافُ - خبرہای دروغ گفتن و الترکیب یدل علی الاضطراب۔
الإِرْخَافُ - الامراخ۔
الإِرْدَافُ - از پی فرا شدن از پی کسے در نشستن و در نشاندن و اردفت النجوم اذا توالت
الإِرْسَافُ - پابند راندن شتر۔
الإِرْعَافُ - شتابانیدن و پر کردن مشک و خون از بینی بیاوردن۔
الإِرْنَافُ - گوش فرو گذاشتن اشتر از ماندگی و ہو فی الحدیث۔
الإِرْہَافُ - تنک کردن تیغ۔
الإِزْحَافُ - ماندن در رفتن۔
الإِزْدَافُ - پیشافتن در رفتن بشتافتن

الإزعاف - بر جای بکشتن -
الإزلاف - نزدیک گردانیدن و جمع کردن
وفسر بهما قوله تعالی وازلفنا ثم الآخرین الا ان
الحمل علی المعنی الاول احسن ازهفت له حدیثا
ای اتیته بالکذب وازهفنا لداته صرعته -
الإسجاف - پرده فرو گذاشتن و تاریک شدن شب
الإسداف - تاریک شدن شب و قناع
فرو گذاشتن زن و الباب جعل علی رسال الشی
غطاء او فی لغة هوازن اسدف الفجر اسے
اضاء و اسدفوا ای اسرجوا من السراج
ولیس بشیٔ لمخالفتها القیاس -
الإسواف - گزاف کاری کردن -
الإسعاف - روا کردن حاجت و یعدی
الی المفعول الثانی بالباء و نزدیک شدن سرا
الإسلاف - پیش فرستادن و سلام دادن
الإسناف - در پیش شدن اسپ و محکم
کردن بر بند شتر فاذا سمعت فی الشعر مسنفة
بکسر النون فهو اسناف الخیل و بالفتح من اسناف
الناقة و ربما قالوا اسنفوا امرهم ای احکموه
وهو استعارة من هذا -
الإشراف - مطلع شدن یعنی ابلی و از
بالا بزیر نگریستن و بلند شدن -
الإصحاف - جمع کردن مصحفها ای بسیار در چیزی

الإصلاف - بیچپانیدن و دشمن گردانیدن
الإضعاف - ضعیف کردن و افزون کردن
والمفعول من هذا مضعوف عن ابی عمرو ای نجد
و خداوند ستور ضعیف شدن و اضعف القوم اے
ضوعف لهم و منه قوله تعالی فاولئک هم المضعفون
وان تقتضی ان یقال ضعفت القوم -
الإطراف - طرفه دادن و علم کردن بر کناره
جامه و بسیار سپید گشته شدن زمین -
الإظراف - ظریف زادن -
اظلاف الاتیٔ - شل ظلفه -
الإعجاف - لاغر کردن -
الإعراف - دراز شدن فش اسپ -
الإعصاف - هلاک شدن و باد سخت
جستن و در لغت بنی اسد و نیک شتافتن ای
شتر و با برگ شدن کشت -
الإعلاف - بار بیاوردن طلح -
الإغداف - قناع بر روی گذاشتن و
صیاد دام رسید و هذا فی الحدیث واغدف
اللیل ارخی سدوله ای ستوره -
الإغضاف - سخت تاریک شدن شب
و فی الحدیث و هی مغضفة ای قاربة -
الإغراک و کما ثابت - و قیل المتدلیة
من الشجر -

الاغلاف - در غلاف کردن چیزی را غلاف ساختن
الاوقاف - بر پا ایستادن و شدن و قرف لاتی اناه -
الاوقطاف - بوا کردن آهن انگور و صد او ند ستور گام شدن
الاکناف - یاری دادن -
الالحاف - الحاح کردن -
الالطاف - نیکوئی کردن والطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه فی الحیاء و کذلک اذا لم یهتد لموضع الضراب -
الانحاف - نزار کردن -
الانزاف - برسانیدن اشک و آب چاه -
الانشاف - کف شیر خواستن -
الانصاف - انصاف کسی نهاشتن بیدادن و داد کردن و در و نیمه رسیدن -
الانطاف - کسی را متهم کردن -
الانقاف - استخوان کسی را دادن تا مغز ازوی بیفگند و قولهم انقف و اد یا ای اکثر بغیه فیه یعنی الجراد -
الانکاف - پاک گردانیدن از شکی و عار و فی الحدیث انکاف الله من کل سوء یعنی تنزیه عن الاولاد و الانداد - اهدف فی علا الشیء ای اشرف و اهدف الیه ای لجا و اهدف لک الشیء ای انتصب -
الاهراف - غلو کردن مدح عن الفارابی افرونی ال
الاهناف - الاجهاش قبل ضحک فیه فتور کضحک المستهزی -

ق

الابراق - تهدید کردن و با برق شدن آسمان و رسیدن برق قوم را و دنبال بر داشتن شتر و البتنی نمودن و بر آراستن زن و ابرق الرجل اذا لمع بسیفه و فی الحدیث ابرقوا ای ضحوا بالبرقا وهی الشاة التی فی خلال صوفها الابیض طاقات سود -
الاتساق - با قلم گشتن شتر پیش از زه -
الابلاق - فا کشادن در -
الاحلاق - گرد چیزی در آمدن یعنی بالبا -
الاحراق - سوزانیدن و منه الحدیث شرب الماء المحرق ای المغلی بالنار -
الاحماق - احمق زادن والمراة محمق و محمقة و احمق یافتن -
الاخناق - خشم آوردن و باریک کردن و باریک میان شدن -
الاخراق - مدهوش گشتن -
الاخفاق - تهی دست ماندن غازی از غنیمت و صیاد از صید و خداوند حاجت از مراد و بال زدن مرغ تا پر دو روی در نشیب نهادن ستاره و اخفق الرجل شعر اللمخ -
الاخلاق - کهنه شدن جامه و کهنه کردن و کهنه پوشانیدن و نسو کردن -

الاِدحاق - دور کردن -

الاِدماق - الادخال بغیر اذن -

الاِدهاق - پر کردن و نیک ریختن

الاِذراق - با پوست شدن زمین و بمعنی الذرق -

الاِذلاق - جنبانیدن و منه اذلقت الضباب ای صببت فی جحره الماء لیخرج و فی الحدیث اذا القها السموم ای اذابها و فی حقه اصابتها السموم بذلقها ای بحدها و ذلق کل شیء حده -

الاِرشاق - تیز نگریستن و منه ارشقت الظبیة اے مدت عنقها لتنظر -

الاِرفاق - نفع کردن و چربی کردن و بهما متعدیان -

الاِرناق - تیره کردن آب -

الاِرهاق - دررسانیدن و منه فخشینا ان یرهقهما و تاخیر کردن نماز تا نزدیک گردد بنماز دیگر و دشواری داشتن -

الاِزعاق - بترسانیدن والنعت مزعوق عن الاصمعی -

الاِزلاق - بخیزانیدن و ستردن مو و بچه بیفگندن شتر -

الاِزهاق - نیست کردن و تیر از بر نشانه بردن و پر کردن انا -

الاِشحاق - دور کردن و کهنه شدن جامه و نرم شدن پیل شتر و پستان اشکم با دو سیلن از بے شیری -

الاِشداق - در فراخ کردن -

الاِشراق - روشن شدن و روشنی روز شدن

الاِشفاق - ترسیدن و یعدی بمن حکی ابن درید و ابن فارس شفقت و اشفقت بمعنی و انکره اهل اللغة و مهربانی نمودن و یعدی بعلی و فیهما واحد.

الاِشناق - سر شتر بستن و اشنق البعیر لغة فی شنقه و اشنق البعیر بنفسه اذا رفع راسه یعدی و لا یتعدی -

الاِصداق - کابین نام بردن -

الاِصعاق - بمیرانیدن و بیهوش کردن و اصعقته السماء ای القت علیهم صاعقة -

الاِصفاق - اتفاق کردن و منه الحدیث فاصفقت و یروی فانصفقت له ای اجتمعت و دوروزی یکبار گوسپند دوشیدن و در فا کردن و اصفقت یده بکذا ای جعلها صفقة -

الاِصلاق - بانگ کردن -

الاِطباق - اتفاق کردن و یعدی بعلی و طبق برافگندن -

الاِطراق - بعاریت دادن فحل کشن را

وخاموش بودن وچشم درپیش افگندن واز
پے یکدیگر فراشدن شتر واطرقت المجان
بالجلد والعصب البست وہو فی الحدیث
الاطلاق - رہا کردن زن وروان کردن
کسی را چیزی دو شبہ راہ کردن میان شتر
وآب اطلق القوم اذا اطلقت ابلہم واطلق
یدہ بالخیر اے بسطہا والترکیب یدل علی
التخلیۃ والارسال -
الاعتاق - آزاد کردن وشتابانیدن
واعتقت المال اے اصلحتہ فصلح -
الاعذاق - پدید آمدن بار از خرما
الاعراق - نژادی شدن ویستعمل
فی اللوم والکرم جمیعا والماضی اعرق ونژادی
کردن ویعدی بفی وبعراق شدن یعنی آوردن
وشراب باب اندک آمیختن -
الاعلاق - چیزی را علاقہ کردن وارزو
فرو گذاشتن کام کودک بہ گرفتن یقال
اعلقت علیہ وہما فی الحدیث واثبات
الاظفار فی الشی ویقال للرجل علقت
واعلقت ای جئت بعلق فعلق بہا الداہیۃ
ویقال للصاید اعلقت فادرک اے
علق الصید فی حبالتک -
الاعماق - ژرف کردن -

الاعناق - فراخ رفتن وقلادہ در گردن
سگ کردن -
الاغراق - غرقہ کردن وکمان پر در کشیدن
الاغساق - نماز شام نیک تاخیر کردن -
الاغلاق - دربستن ومنہ الحدیث لا غلاق
ای التوجیہ وفی حدیث آخر لا طلاق فی
اغلاق معناہ الاکراہ وقیل لا یغلق التطلیقات
فی دفعۃ واحدۃ حتی لا یبقی منہا شی ولکن
یطلق طلاق السنۃ وفی حدیث آخر اغلق
ظہرہ واغلق البعیر صاحبہ اذا اثقل حملہ حتی
یدبر شبہ الذنوب التی اثقلت ظہرہ بذلک
الافتاق القوم اذا افتق عنہم الغیم
قرن الشمس اذا اصاب فتقا فی السحاب
فبدا منہ ومنہ الحدیث حتی افتق من الصدین
ای خرج من مضیق الوادی الی المتسع وقد
افتقنا اذا صادفنا فتقا وہو الموضع الذی
لم یمطر وقد مطر ما حولہ -
الافراق - از بیماری بہ شدن -
الافلاق - کار عجیب وشگفت آمدن فلق الشاعر
الافہاق - پر کردن -
الاقلاق - بے آرام کردن -
الالثاق - تر کردن واشتقاقہ من اللثق -
الالحاق - در رسیدن ودر رسانیدن

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار
ملحق ای لاحق وبالفتح صواب۔
الالحاق والالساق والالصاق
چیزے بادوسیدن۔
الامحاق۔ برکت ببردن ولغة ردیة فی
المحق وبرکت بشدن عن الفراء الامحاق
ان یهلک الشئ کمحاق الهلال۔
الامراق۔ خوردنی بسیار کردن وامرق
الجلد ای حان له ان ینتف۔
الاملاق۔ پناه کردن عن شمر وهو الفصیح
ودرویش شدن وفی الحدیث املق من
مالک قال اللیث الاملاق کثرة الانفاق۔
الانبال۔ سست تیر گردانیدن [illegible]
الانزاق۔ بجهانیدن۔
الانشاق۔ دارو بینی کسی را کردن۔
الانطاق۔ بسخن آوردن۔
الانفاق۔ نفقه کردن وروان شدن
بازار ودرویش شدن۔
الاهزاق۔ بسیار خندیدن۔
الابراک۔ فرو خوابانیدن شتر وهذه لغة
[illegible] والاکثر [illegible] فاستناخ۔
الاحناک۔ استوار خرد گردانیدن۔
الادراک۔ دریافتن ومنه قولهم حساس

درّاک لغة او ازدواج وفعّال من افعل یفعل
نادر ورسیدن میوه وکودک ودیدن
وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی۔
الارتاک۔ پویانیدن شتر
الارماک۔ ایستانیدن۔
الازحاک۔ الازحاف۔
الاسلاک۔ السلک۔
الاشراک۔ انباز آوردن باخدای تعالی
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن
کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را۔
الاضحاک۔ خندانیدن۔
الافراک۔ فراکیدن آمدن گندم۔
الامساک۔ چنگ زدن وبخیلیا
ووا ایستادن ونگاه داشتن فی الحدیث لا یمسکن
الناس علی بشیء یعنی ما خص النبی علیه السلام
دون الامة من الاشیاء احلها له وحظرها علی غیره
من عدد النساء والموهوبة وفرض علیه اشیاء
خففها عن غیره۔
الاملاک۔ زن دادن ونیک سرشتن آن را
وپادشاه کردن۔
الاهلاک والهلاک۔ هلاک کردن۔
الانجال۔ [illegible] کردن۔
الابخال۔ بخیل کردن وبخیل یافتن۔

اَلْإِبْدَالُ - بدل کردن —

اَلْإِبْسَالُ - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن

اَلْإِبْطَالُ - باطل کردن و ابطل الرجل ای جاء بالکذب و ادعی باطلا و منه المبطل نقیض المحق —

اَلْإِبْقَالُ - باگیاه شدن زمین و ابقل الرمث و ذلک اذا ادبی و ظهرت خضرة ورقه و النعت منها باقل و قد جاء بیقل فی الشعر و هو مما شذ بعدک داد بیقل —

اَلْإِبْهَالُ - بی پستان بند بگذاشتن شتر را و کسی را با خواست او بگذاشتن —

اَلْإِتْبَالُ - تباه کردن و دوستی دل را نیست کردن روزگار چیزی را —

اَلْإِتْفَالُ - ناخوش بوی کردن —

اَتْفَلَ الْقَوْمُ علینا اذا خالفوا —

اَلْإِثْقَالُ - گران کردن و گران شدن آبستن

اَلْإِثْكَالُ - بی فرزند گردانیدن مادر —

اَثْمَلْتُ الشَّیْءَ - ای القیته —

اَلْإِجْبَالُ - بسر سیدن در کندن و اجبل القوم ای صاروا الی الجبل —

اَلْإِجْدَالُ - تنها کردن —

اَلْإِجْزَالُ - تمام کردن عطا —

اَلْإِجْعَالُ - کسی را جعل کردن و بگشن آمدن ماده و دیگ را بر کوه از دیگدان فرو گرفتن

اَلْإِجْفَالُ - دویدن شترمرغ و باد بردن خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل القوم ای هربوا مسرعین —

اَلْإِجْمَالُ - جمله کردن —

اَلْإِحْثَالُ - خورش بد کردن کودک را

اَحْجَلْتُ الْبَعِیْرَ - اذا اطلقت قیده من یده الیسری و شددته فی الیمنی —

اَلْإِحْصَالُ - باغوره شدن خرمای تر —

اَلْإِحْقَالُ - بر بیاوردن کشت —

اَلْإِحْمَالُ - یاری دادن در بر بار نهادن و احملت الناقة فهی محمل اذا انزل لبنها من غیر حبل و کذلک المرأة —

اَلْإِخْبَالُ - اشتر و اکسی دادن تا پشم و شیر بگیرد و اسپ تا غزو کند —

اَلْإِخْجَالُ - تشویر دادن و بسیار نبات شدن

اَلْإِخْضَالُ - تر کردن —

اَلْإِخْطَالُ - فحش گفتن —

اَلْإِخْمَالُ - بی نام کردن —

اَلْإِدْخَالُ وَ الْمُدْخَلُ - در آوردن

اَلْإِدْغَالُ - بسیار درخت شدن زمین و الادغال فی الامر ادخال ما یفسده —

اَلْإِدْقَالُ - با خرمای بد شدن درخت —

اَلْإِذْبَالُ - پژمرانیدن —

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار ملحق ای لاحق وبالفتح صواب-
الالذاق والالساق والالصاق چیزے با دو سیدن-
الامحاق- برکت بردن ولغة ردیة فی المحق وبرکت بشدن عن الفارابی والامحاق ان یهلک الشئ کمحاق الهلال-
الامراق- خوردنی بسیار کردن وامرق الجلد ای حان له ان ینتف-
الاملاق- پناه کردن عن شمر وهو الفصیح ودرویش شدن وفی الحدیث الملقی من مالک قال اللیث الاملاق کثرة الانفاق-
الانبال- سست تیز گردانیدن اسب واستر خفیا-
الانزاق- بسهانیدن-
الانشاق- دارو بینی کسی را کردن-
الانطاق- بسخن آوردن-
الانفاق- نفقه کردن وروان شدن بازار ودرویش شدن-
الاهراق- بسیار خندیدن-
الابراک- فرو خوابانیدن شتر وهذه لغة القلیلة والاکثر الاناخة والاناخة فاستعمل-
الاتناک- استوار خود گردانیدن-
الادراک- دریافتن ومنه قولهم حساس دراک لغة اوازدواج وفعال من افعل نادر ورفا رسیدن میوه وکودک ودیدن وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی-
الارتاک- بو پانیدن شتر-
الارماک- ایستانیدن-
الازحاک- الازحاف-
الاسلاک- السلک-
الاشراک- انباز آوردن با خدای تعالی ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را-
الاضحاک- خندانیدن-
الافراک- فرا کیدن آمدن گندم-
الامساک- چنگ در زدن وبخیل بودن وبازایستادن کفایت اشتغل فی الحدیث لا یمسکن الناس علی بشی یعنی ما خص النبی علیه السلام دون الامة من الاشیاء احلها له وحظرها علی غیره من عدد النساء والموهوبة وفرض علیه اشیاء خففها عن غیره-
الاملاک- زن دادن ونیک سرشتن آرد وپادشاه کردن-
الاهلاک والاهماک- هلاک کردن-
الاجبال- بسته کردن-
الاجمال- بخیلی کردن وبخیل یافتن-

الاِبْدَالُ - بدل کردن -
الاِبْسَالُ - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن
الاِبْطَالُ - باطل کردن و ابطل الرجل ذا جاء بالکذب و ادعی باطلا و منه المبطل نقیض المحق -
الاِبْقَالُ - باگیاه شدن زمین و ابقل الرمث وذلک اذا ادبی و ظهرت خضرة و رقة و النعت منها باقل فجار یبقل فی الشعر و هوا عاشتی بعدک وادبقل -
الاِبْهَالُ - بی پستان بند بگذاشتن شتر را و کسی را با خواست او بگذاشتن -
الاِتْبَالُ - تباه کردن و ستی دل را و نیست کردن روزگار چیزی را -
الاِتْفَالُ - ناخوش بوی کردن -
اَتْفَلَ القَوْمُ علینا اذا فا لفوا -
الاِثْقَالُ - گران کردن و گران شدن آبستن
الاِثْکَالُ - بی فرزند گردانیدن مادر -
اَثْمَلْتُ الشَّیْءَ - ای ابقیته -
الاِجْبَالُ - بسر سیدن و رکندن و اجبل القوم ای صاروا الی الجبل -
الاِجْدَالُ - ثنا کردن -
الاِجْزَالُ - تمام کردن عطا -
الاِجْمَالُ - کسی را جمل کردن و بگشن آمدن ماده و دیگ را برکوه از دیگران فرو گرفتن

الاِجْفَالُ - دویدن شتر مرغ و باد بردن خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل القوم ای هربوا مسرعین -
الاِحْمَالُ - حمله کردن -
الاِحْثَالُ - خورش بد کردن کودک را
اَحْجَلَتِ البَعِیرَ - اذا اطلقت قیده من یده الیسری و شددته فی الیمنی -
الاِحْصَالُ - باغوره شدن خرمای تمر -
الاِحْقَالُ - بر بیاوردن کشت -
الاِحْمَالُ - یاری دادن در بر بار نهادن و احملت الناقة فهی محمل اذا انزل لبنها من غیر حبل و کذلک المرأة -
الاِحْبَالُ - اشتر و اکسی دادن تا بشم و شیر بگیرد و اسپ تا غزو کند -
الاِخْجَالُ - تشویر دادن و بسیار نبات شدن
الاِخْضَالُ - تر کردن -
الاِخْطَالُ - فحش گفتن -
الاِخْمَالُ - بی نام کردن -
الاِدْخَالُ والمُدْخَلُ - درآوردن
الاِدْغَالُ - بسیار درخت شدن زمین والادغال فی الامر ما یفسده -
الاِدْقَالُ - با خرمای بد شدن درخت -
الاِذْبَالُ - پژمرانیدن -

الإشغال مشغول کردن۔

الإرجال پیاده کردن و فروگذاشتن اشتر بچه را با مادر۔

الإرحال فربه شدن شتر پس از نزاری و راحله دادن و هی الناقة التی تصلح لان ترحل و شتر او نیز راحله بسیار شدن۔

الإرذال فرومایه کردن۔

الإرسال فرستادن و ارسل القوم اذا کان لهم رسل من مواشیهم و هو اللبن

الإرعال نیزه سخت زدن و زود زدن۔

الإرغال شیر دادن با سر و شدن لبن

الإرفال الرفل۔

الإرقال پوییدن شتر۔

الإرمال حصیر بافتن و بیوه شدن زن و بی زاد ماندن قوم۔

الإزعال با نشاط آوردن۔

الإزغال شیر دادن انداختن شتر بول را و طعمه خوردن را و چینه دادن مرغ بچه را بمنقار

الإسبال فروگذاشتن ازار و مانند آن و باریدن اشک و باران و خوشه کشیدن بیرون آوردن کشت

الإسجال پر کردن حوض و اسجلت الکلام ارسلته و اسجل المبذول المباح الذی لا یمنع من احد و هو فی الحدیث۔

الإسمال کهنه شدن جامه و صلح افگندن میان قوم۔

الإسهال شکم راندن دارو و به زمین نرم رسیدن

الإشبال مهربانی کردن و با بچه شدن شتر و اشبلت المرأة بعد بعلها صبرت علی اولادها فلم تتزوج۔

الإشعال آتش فروختن و پراگنده شدن غارت و جز آن و قطران بسیار بر شتر مالیدن و سپید آب زدن اشک و خون زیر اسب چکیدن

الإشغال لغة ردیئة فی الشغل۔

الإشکال پوشیده شدن و پوشیدگی بردن و هذا من باب السلب و الایجاب و اشکل النخل ای طاب رطبه و ادرک۔

الإشمال در باد شمال شدن۔

الإضهال پخته شدن خرما۔

الإطفال با بچه خرد شدن۔

الإعبال بیفتادن برگ درختان و چنان شدن برگ که گویا از سستی بیرا

الإعجال شتابانیدن و با بچه شدن گاو۔

الإعضال سخت و بسته شدن کار و اعضلنی فلان ای اعیانی امره۔

الإغفال فروگذاشته۔

الإعقال خردمند و دریابنده گمان کردن

واعقل القوم ای عقل بہم۔
الطِّلُّ۔ ای لجار و قلص عند انقصاف البہا
الاعمال۔ بکار داشتن و کار بستن۔
الاغمار۔ بابرہ شدن آہو و گردانیدن دوک
الاغفال۔ غافل کردن و بانقش نشان کردن
واغفلت الشیٔ اذا ترکتہ علی ذکر منک
الاغفال۔ مجال دادن پے کردن شتر بشمشیر
وفی الحدیث فاقسلا علیہ یعنی ارزلا۔
الافضال۔ فضل کردن و افزون آوردن
الاقبال۔ پایندانی کردن و چشم وریش
گردانیدن و قبال کردن نعلین را و روے
فراکسے کردن و اقبال قبل علیہ بوجہہ روبچیزی کردن
الاقبال والمقبل۔ روی فرا کردن
ہو ضد الادبار۔
الاقتال۔ فراکشتن دادن۔
الاقحال۔ خشک کردن۔
اقحل الکرم اذا انشق نورہ وتناثر
الاقفال۔ قفل کردن و خشک کردن
و بازگردانیدن لشکر کہ بجائی فرستادہ باشی
اقفل الوحش اذا انفطر لیحنج ورقم۔
اقفل الوحل۔ اذا تکلف ما لا یعنیہ
ورنّس نفسہ۔
الانکال۔ انزال نا افتادن در جماع۔

الاکفال۔ بپایندانی فرا دادن و قولہ تعالی
اکفلنیہا ای ضمہا الی واجعلنی کافلہا وقیل
اجعلہا کفلی ای نصیبی والکفل النصیب۔
الاکمال۔ تمام کردن۔
الامثال۔ مثلہ کردن و امثل السلطان
فلانا اذا اقتلہ قودا۔
الامحال۔ با مثقلہ گردانیدن کار دست را
الامحال۔ قحط و خشکی سال رسیدن و النعت
ماحِل و مُحِل۔
الامصال۔ مال تباہ کردن کودک بیفگندن
زن در اسقال کہ مضغہ باشد و جملہ شیر و شیدن
الامغال۔ فی الغنم وغیرہا ان تنتج فی السنۃ
مرتین و امغل القوم اذا امغلت ابلہم و ہو دار
الامہال۔ زمان دادن۔
الانبال۔ تیر فراکسی دادن۔
الانحال۔ نزار کردن۔
الانزال۔ فرو فرستادن و آب زمرد جدا شدن
والانزال والمنزل فرود آوردن۔
الانسال۔ پشم و موی بیفگندن حیوان
و بیفتادن آن وانسلت الابل اذا حان لہا
ان ینسل وبرہا۔
الانصال۔ سنان نیزہ و پیکان از تیر
و شمشیر از دستہ بیرون کردن۔

الانعال ۔ نعل بستن ستور را وموزه را وان یکون البیاض فی مؤخره الرسغ مما یلی الحافر علی الاشعر لا یعدوه ولا یستدیر ۔

الانقال ۔ موزه نیکو بکردن ۔

الانمال ۔ نمامی کردن ۔

الانهال ۔ شربت اول دادن وسیراب کردن

فانهل الرجل ۔ اذا انهلت ابله ۔

الاهبال ۔ الاثکال واهبله اللحم اذا کثر علیه ورکب بعضه بعضا ۔

اهزل القوم ۔ اذا اصابت مواشیهم سنة فهزلت

الاهمال ۔ فروگذاشتن ۔

الابرام ۔ سخت تافتن والنعت مبرم ومبریم وبستوه آوردن ۔

الابشام ۔ ناگوار دآوردن ۔

الابلام ۔ ورم گرفتن لب فرج شتر اوچیزی

الابهام ۔ پوشیده بگذاشتن وبسته کردن وبسیار بهمی شدن وبین النحویون یسمون ہذا واشباہها المبہمة ۔

الاتخام ۔ ناگوار دآوردن طعام واصل التاء واو

الاتهام ۔ تہامه شدن وآوردن تہمت ومتہم داشتن ۔

الاثجام ۔ پیوسته شدن باران ۔

اثرمه الله ۔ ای جعله اثرم ۔

الاجحام ۔ واپس شدن از کاری ۔

الاجذام ۔ شتافتن در رفتن وفرا ایستادن از چیزی

الاجرام ۔ جرم کردن اجترم ذنبا اذا کسبه ایاه ومنه قوله لا یجرمنکم بضم الیاء ۔

الاجشام ۔ التجشم ۔

الاجمام ۔ واایستادن ۔

الاحرام ۔ درحرم شدن ودر ماه حرام شدن وحرم گرفتن وباز داشتن چیزی را از کسی وقمار بردن وحرام کردن واحرم الرجل اذا دخل فی حرمة لا تهتک وفی الحدیث یحرم فی الغضب ای یحلف ۔

الاحشام ۔ بخشم آوردن ۔

الاحکام ۔ استوار کردن وحکمه براسپ کردن

اخذمت الابل ۔ الاحناء اذا وضعت روا ضعها وطلع غیرها ۔

اخرمنا القوم للقتام ای شغلنا عن فیه ومن ہذا ادغام الحرف فی الحرف اذ فہمہم الحراء اعظمہم

الادئام ۔ سیاه شدن شیء چیزی بانگشت کسی بستن تا بخیه وبیرون آمدن شیء باشی یادداره ۔

الادخام ۔ بر بیضه نشستن مرغ ماکیان والنعت مرخم ومرخمة ۔

الادخام ۔ پیوسته شدن تب وبیخ

الازخام ۔ از سیر وزن شدن الرخم علی الحسین ای ...

دا له ارتکب حلقة ١٢٢

اَلْاِرْزَامُ - بانگ کردن شتر چنانکه دهن بازنکند وبانگ کردن رعد -
اَلْاِرْشَامُ - پدید آمدن برق -
اَلْاِرْغَامُ - سیلان من انف الشاة ارغم انفه ای الصقه بالرغام وهو التراب منه الحدیث وارغمه ای اهبنه وارمی به فی التراب -
ارْهَمَتِ السَّحَابَةُ بالرِّهَامِ -
اَلْاِزْرَامُ - بریدن بول برکسی منه الحدیث لاتزرموا ابنی -
اَلْاِزْعَامُ - طمع افگندن -
اَلْاِزْقَامُ - فروبرانیدن چیزے بگلو -
اَلْاِزْكَامُ - بازکام گردانیدن والفعل منه ازکمه الله فهو مزکوم -
اَلْاِسْجَامُ - الاسجام -
اَلْاِسْقَامُ - بیمار کردن -
اَلْاِسْلَامُ - مسلمان شدن و خذلان گذاشتن وسلم آوردن یعنی بها چیزی فراکسی سپردن وگران نهادن -
اَلْاِسْنَامُ - بلند شدن و بلند گردانیدن
اَلْاِسْهَامُ - قرعه افگندن -
اَلْاِشْحَامُ - خداوند پیه بسیار شدن -
اَلْاِشْمَامُ - بوی شیر بوی کشت بگزیدن
اَلْاِصْرَامُ - درویش شدن بیرون آمدن یا رخرما

اَلْاِضْرَامُ - برافروختن آتش -
اَلْاِطْرَامُ - سبز شدن دندان -
اَلْاِطْعَامُ - طعام دادن واطعمت النخلة اذا ادرک ثمرها -
اَلْاِظْلَامُ - تاریک شدن شب و تاریکی رسیدن
اَلْاِعْتَامُ - دروقت نماز خفتن رفتن وکارے دیگر کردن -
اَلْاِعْجَامُ - عجم زدن کتاب را واعجام الکلام خلاف اعرابه وباب معجم ای مقفل -
اَلْاِعْدَامُ - نیست کردن ودرویش شدن ونایافت چیزے کردن -
اَلْاِعْسَامُ - طمع کسی بوی رسانیدن -
اَلْاِعْصَامُ - چنگ زدن وملازم گرفتن ویعدی بالباء واعصمت فلان ای هیات له فی الرحل والسرج مایعتصم به لئلا یسقط واعصمت القربة جعلت لها عصاماً -
اَلْاِعْظَامُ - بزرگ گردانیدن و بزرگ داشتن
اَلْاِعْقَامُ - نازاینده شدن -
اَلْاِعْكَامُ - یاری دادن ببار بستن -
اَلْاِعْلَامُ - نشان کردن وبیاگاهانیدن وجامه با علم کردن -
اَلْاِغْرَامُ - تاوان زده کردن واغرم ای ولع واغرم بها ای عذب بحبها -

الاعتام۔ درماندن و کسی از شاعر یا افتن
و در اول شب تار رفتن۔
الافغام۔ التفخیم۔
الافدام۔ سیر رنگ کردن فدام بستن
الافآم۔ پر کردن آوند بلغت ہذیل۔
الافصام۔ وا ایستادن باران تب۔
الافعام۔ پر کردن خنور را و منہ الحدیث
لا فعمت ای ملأت و روی بالغین قیل الصواب
فغمت یقال فغمتنی الرائحۃ اذا سدت خیاشیمک
وملأته طيبا وقال الازہری الروایۃ بالعین۔
الافہام۔ در یابانیدن۔
الاقحام۔ در آوردن چیزی در چیزے
بعنف و منہ الحدیث اقحم یا ابن سیف اللہ
واقحم اہل البادیۃ اذا اجدبوا فدخلوا بلاد الریف
و منہ الحدیث اقحمت السنۃ نابغۃ بنی جعدۃ۔
الاقدام۔ در پیش کردن و در پیش شدن
و پیشی کردن بر کارے و دلیری کردن۔
الاقرام۔ پرورون شتر برای گشنی را۔
الاقسام و المقسم۔ سوگند خوردن۔
الاقضام۔ جو دادن ستور را۔
الاقعام۔ کشتن یا رود زدکسی والماضی
من ہذا الفعل۔
الاقہام۔ باز شدن میل و آرزو نا کردن طعام

الاکتام۔ پر کردن مشک۔
الاکرام و المکرم۔ گرامی کردن اکرم الرجل
اتی باولاد کرام۔
الاکہام۔ کند شدن بصر
الالجام۔ لگام بر کردن۔
والالحام۔ پود بر یافتن و خداوند گوشت
بسیار شدن و باد انہ شدن کشت و الحمتک
عرض فلان اذا امکنتہ منہ لتشتمہ والحمتہ سیفی
والحمت الحرب فالتحمت و رجل ملحم ای مطعم
الصید مرزوق منہ والملحم الملصق بالقوم
والمقتول ویقال لمدرک فی الحدیث حتی الحم
القتال یقال الحم الرجل استلحم اذا انشب فی الحرب
فلم یجد مخلصا و فی حدیث آخر والحم عند الثالثۃ
ای وقف عندہا فلم یزد علیہا و التركيب
یدل علی تداخل کاللحم الذی متداخل بعضہ ببعض
الالدام۔ والم شدن تپ الدم بہ واولع
الالزام۔ لازم کردن۔
الالقام۔ فرو برانیدن القم اصبعہ مرارۃ
و فمہ حجرا۔
الالمام۔ در دل افگندن۔
الانجام۔ باز ایستادن باران و سرما
و باز شدن میغ۔
الاندام۔ پشیمان گردانیدن کسی را

الإنعام - نعمت دادن ویعدی باللام وبا بجنوب کردن والنعم ای زاد والنعم الرجل ای صار الی النعیم ودخل فیه وبکلیهما فسر قوله علیه السلام وانعما وانعم الله صباحک من النعومة

الإهرام - سخت پیر کردن -

اهضمت الابل والغنم - للاجذاع والاسداس جمیعا مثل ادرست -

الإبطان - تنگ بر اشتر بستن والبطنت الرجل اذا جعلته من خواصک والبطنت السیف کشحی -

الإتقان - کار محکم کردن -

الإثخان - بسیار کشتن وسست کردن جراحت کسی را -

الإثفان - درشت کردن کار دست را -

الإثمان - هشت شدن وهشت باب آن شتر وبها کردن آخر بان وهذا یعدی بنفسه وبالباء وباللام -

الإجبان - بددل یافتن -

الإحجان - بدنا شدن فی الحدیث واحجن لها ای ورقة الثمام من اشجار الجبال -

الإحزان - اندوهگین کردن وهذه لغة تمیم قال الیزیدی لا یکاد یقال یحزنه وانما یقال یحزنه قال الله تعالی فلا یحزنک قولهم بضم الیاء وهذا انشاء

الإحسان - نیکوئی کردن ایتیا بالباء والی

الإحصان - زن کردن والماضی احصن بفتح الهمزة والنعت محصن بفتح الصاد وبنهفته شدن زن ونهفتگی کردن شوهر ویرا والاحصان یقع معان کلها یرجع الی معنی واحد وهو ان یحمی الشیء ویمنع منها الحرية كقوله تعالی والذین یرمون المحصنات ان ینکح المحصنات وفعلیهن نصف ما علی المحصنات والعفاف كقوله تعالی والتی احصنت فرجها ومحصنات غیر مسافحات ومحصنین غیر مسافحین فسرها بالمحصنین ایضا والاسلام كقوله تعالی فاذا احصن فان اتین بفاحشة فاذا قری بفتح الهمزة فمعناه اسلمن بالضم معناه تزوجن والتزویج كقوله تعالی والمحصنات من النساء یعنی ذوات الازواج لتعنی تحصن زوجها فیصیر الزوج بها محصنا فالحرة تحصن نفسها وتحصن زوجها ولیست کالامة والعفة لانه تحصن الزنا والعفیفة تمنع نفسها والاسلام مانع من الفواحش وذوات الازواج ایضا لان الزوج یمنعها ومنع منها احصنت بالرجل ...

الإخجان - پیوسته باران باریدن ومقام کردن بجاے -

الإخدان - شوخ بر گردانیدن -

الإذعان - [illegible]

خوض سخن گفتن قوم بیکبار و خاموش شدن

الاِغْبَابُ گاه گاه آمدن و آنکه یک روز تب آید و یک روز نیاید۔

الاِکْبَابُ بر روی افتیدن و اقبال کردن بکارے و فی الحدیث فاکبوا رواحلم علی الطریق ہکذا الروایۃ والصواب کبوا ای الزموہا الطریق۔

الاِلْبَابُ مقیم شدن و بامغز شدن کشت و بہ بنا بستن ستور والنعت من ہذا ملب عن ابن السکیت رح و قال ابن کیسان ہو غلط و قیاسہ ملبب۔

الاِھْبَابُ بیدار کردن۔

الاِبْتَاتُ بریدن کار و حکم۔

الاِخْتَاتُ شرم داشتن و اخت اللّٰہ حظہ لغۃ فی اخس و ہو من المبدل۔

الاِرْتَاتُ گرفتہ سخن گردانیدن۔

الاِشْتَاتُ پراگندہ کردن اتانا بجیش ملیث ای مایحصی عددہ۔

الاِبْثَاثُ راز خویش با دیگری آشکار کردن

الاِرْثَاثُ کہنہ شدن جامہ۔

الاِغْثَاثُ تباہ شدن سخن و گوشت نزار خریدن و نزار شدن و ہدر شدن و سخن بد گفتن و فی الحدیث لا تغث طعامنا

ای لا تفسدہ۔

الاِلْثَاثُ مقیم شدن و دائم شدن باران

نا الاِثْجَاجُ نیک فرستادن۔

الاِزْجَاجُ زج کردن نیزہ۔

الاِضْجَاجُ بانگ کردن و بانگ آوردن

اَعَجَّتِ الرِّیحُ اشتدت و اثارت الغبار۔

الاِفْجَاجُ شتافتن و شگفتہ شدن خزامی

الاِمْجَاجُ درجهان شدن و املج الفرس اذا ابدا بالجری قبل ان یضطم۔

ما الاِبْحَاحُ گران آواز گشتن از بانگ کردن

الاِتْحَاحُ آبستن شدن و اصل الصباح

الاِضْحَاحُ خداوند چارپای درست

نا گشتن و ہو فی الحدیث۔

الاِلْحَاحُ الحاح کردن و رخواستن و دائم شدن والح الجمل اذا حزن کخلاۃ الناقۃ۔

الاِمْحَاحُ کہنہ شدن جامہ۔

ما الاِتْخَاخُ ترش شدن خمیر

الاِمْخَاخُ فربہ شدن و ہو فی الحدیث و امخ

نا ١٠ العظم جری فیہ المخ۔

٩ الاِبْدَادُ پراگندہ کردن دست و چشم سوی چیزے بازیدن۔

الاِجْدَادُ کوشش کردن و قولہم اجد بہا امرا ای اجد امرہ بہا نصب الامر علی التمییز کقولک

قررت به عینًا ای قررت عینی به و نوکردن
و ببریدن آمدن بار خرما و بهامون شدن
زمین و ا هون رسیدن و خداوند بخت گردانیدن
الاحداد ـ تیز نگریستن و تیز کردن و سوگ داشتن زن ـ
الارتداد ـ پر شدن پستان از شیر پیش از زادن
اردت الشاة اذا اضرعت ـ
الاسداد ـ صواب گفتن ـ
الاشداد ـ خداوند ستور سخت شدن
الاصداد ـ بگردانیدن و برداشتن فی الصحاح
الاضداد ـ خشم گرفتن ـ
الاعداد ـ ساختن ـ
الاغداد ـ پدید آمدن غده و
در اشتر و خشم گرفتن ـ
الالداد ـ کسی را به یکسو زدن و فرو گذاشتن
الامداد ـ مدد کردن یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و مداد در دوات کردن و ریم ور شدن
و امدت الابل هو ان تشرب لها علی الماء شیئًا
من الدقیق و نحوه فتسقیها و الاسم المدید
و امددت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم ـ
الانفاذ ـ اندک باریدن ـ
الاشذاذ ـ تنها کردن ـ
الاغذاذ ـ زود رفتن ـ
الافذاذ ـ یگانه زادن گوسپند یقال

شاة مفذ و لا یقال ناقة مفذ لانها لا تلد الا واحدًا
د الاجداد ـ غلبه کردن یعدی بعلی و سوگند
راست کردن و فرا پیش رفتن حج و در بیابان شدن
الاجراد ـ بیفگندن و اترة القضار الی العدة
الاجرار ـ زبان اشتر بچه شکافتن تا شیر نخورد
و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجررته
رسنه اذا ترکته یصنع ما شاء و اجررته الدین اخرته
و الترکیب یدل علی مد الشیء و سحبه ـ
الاحرار ـ تشنه گشتن اشتر و مردم و گرم
شدن روز ـ
الاخرار ـ بیفگندن ـ
الادرار ـ پیوسته گردانیدن عطا و بیرون
آوردن باد باران را از ابر و منه قولهم بین
عینیه عرق یدره الغضب و قیل معناه یحرکه
و فرو هشتن شیر ـ
الازرار ـ بند کردن پیراهن ـ
الاسرار ـ آشکارا کردن و پنهان کردن
و الوجهان جمیعًا یفسران فی قوله تعالی و اسروا
الندامة و کذلک فی قول امری القیس لو یسرون
مقتلی و الاصح یسرون بالشین و فسر و نظروا
و اسر الیه حدیثًا ای افضی سر به الیه و المودة
۱۷ الاشرار ـ نسبت کردن با شر و بعضهم
یکره و آشکارا کردن ـ

الاصرار - بر چیزی بایستادن و گوشت
راست کردن اسپ یقال صر الفرس باذنه -
الاضرار - گزند رسانیدن و نزدیک آمدن
و بیعه یان بالیار و بیش از یک زن کردن
و با دوبی گشتن -
الاطرار - بیکرانه رفتن و ناز کردن و
منه غضب مُطِرٌّ ای کان فیه ادلال و ل
قیل غضب مطر اذا کان فی غیر موضعه و فیما
لا یوجب غضبا و منه ایضا اطری فانک
ناعلة ای ادلی فان علیک نعلین و قیل
خذی طرر الوادی و هی نواحیه فان علیک
نعلین اذا ارکبی الامر الشدید فانک قویة علیه
و براغالیدن ضربه فاطر یده ای قطعها و ندرها
الاطرار - رفتن سنگهای تیز -
الاعرار - با سرگین گشتن جای و کوکان کردن
الافرار - بر گریختن داشتن و افررت
الابل للاثغار مثل درست -
الاقرار - اقرار کردن و قرار دادن چیزی
و سرد گردانیدن والنعت من هذا مقرور ق
و اقرت الناقة ثبت حملها و اقر الله عینه
ای ازال سهرها و قیل عطاه حتی تقر
فلا تطمح الی من هو فوقه و یقال حتی تبرد و لا تسخن
فللسرور دمعة باردة و للحزن دمعة حارة

و فی الحدیث ثم ارفض و اقر یعنی اقرو اقار
الامرار - بگذرانیدن و سخت تلخ گردانیدن
و شدن و سخت بتافتن و مازال فلان یمر
فلانا ای یعالجه لیصرعه و ما امر فلان و ما احلی
ای ما قال مرا و لا حلوا و فی الحدیث صوت
امرار السلسلة یقال مررت الشئ اذا جررته
الاجزاز - به درد آمدن کشت و بیرون
آمدن شیم و خرما خشک شدن خرما و اجز
القوم اذا اجزت غنمهم او زرعهم -
الارزاز - دنبال بزمین فرو بردن ملخ
از بهر بیضه -
الاعزاز - عزیز کردن و قوی کردن
و تنگ سوراخ شدن پستان اشتر و سخت
آمدن چیزی بر کسی و در زمین درشت افتادن
و رفتن در آن و اعزت البقر عسر حملها -
الافزاز - ترسانیدن -
الاکزاز - باهم آوردن از سرما والنعت مکزوز
الانزاز - پاره آب شدن زمین -
الابساس - نواختن اشتر را نزدیک
دوشیدن و بزرا بآب خواندن و ابسست الابل
زجرتها و قلت بس بس و هو فی الحدیث
احسست به ایقنت به و ربما قالوا
احسیت به یبدلون من السین الاخیر یاء

ور بما قالوا اما احسست منہم احدا فالقوا
احد السینین استثقالا وہو من شواذ التخفیف
واحسست الشئ وجدت حسہ قال الاخفش
احسست معناہ ظننت و وجدت ومنہ
فلما احس عیسی قیل احس عیسی ای و قیل
احس عیسی علم۔
الاخساس۔ کاری دون کردن و
خسیس یافتن و اخس اللہ حظہ ای جعلہ خسیسا
الامساس۔ بر بسودن داشتن۔
۴۰ الاجشاش۔ کبیدہ کردن گندم بلغور کردن
الاحشاش۔ خشک کردن و شدن بستہ
و بچہ در شکم مادر۔
الارشاش۔ بارانخ باریدن و ارششت الطعنۃ
اذا جاءت بالرشاش۔
الاطشاش۔ الارشاش فی المعنی الاول
الاغشاش۔ تاریک نزار شدن و قومی
را از جای بر انگیختن۔
الاحصاص۔ حصہ کسی وادادن۔
الاشصاص۔ اندک شیر شدن اشتر
الاغصاص۔ در گلو گیرانیدن۔
اقصصت الیمین حتی شیئا۔ ای اخرجت
الاقصاص۔ قصاص دادن یقال اقص
الامیر فلانا من فلان اذا اقتص لہ منہ فجرحہ

مثل جرحہ او قتلہ قودا و نزدیک گردانیدن
بمرگ و آبستنی پدید آمدن گوسپند و اسپ
واقصت الارض اذا انبتت القیصیص وہو
نبت والباب یدل علی تتابع الشئ۔
الامصاص۔ بر مکیدن داشتن۔
۹ الارضاض۔ ستبر شدن شیر و گران
و در رنگی شدن مرد۔
الاعضاض۔ فرا دندان دادن و منہ الحدیث
فاعضوہ بہن ابیہ ولا تکنوا ای قولوا لہ اعضض
بایر ابیک ولا تکنوا عن الایر بالہن تنکیلا و
تادیبا و بشمشیر زدن و اعض القوم اذا اکلت
ابلہم العض وہو علف بلاد الامصار مثل الکسب
والنوی المرضوخ۔
الاقضاض۔ درشت کردن خوابگاہ
ومنہ الحدیث فاقضہ ای جعلہ حصی صغارا
و درشت شدن آن و اقض فلان اذا تتبع المطامع الدنیۃ
الامضاض۔ بدرد آوردن جراحت
۸ و سوختن سرچشم را۔
۹ الاہطاط۔ بانگ کردن۔
الاشطاط۔ بیداد کردن و از حد در گذشتن
و جہار پای را دور بردن و شتافتن۔
الالطاط۔ سخت خصومت گر شدن و پوشیدن
والطہ ای عانہ وحملہ علی ان یلط حقہ ای یجحد

وفی الحدیث لاتلطط فی الزکوة ای لاتمنعها۔
الاشطاط۔ بجور درگذشتن جوال کردن ۱۳۰
والانعاط۔ ایضاً۔
الالظاظ۔ ملازم گرفتن و دائم شدن بر امری
والالحام۔ ایضاً وفی الخبر الظوا بیاذا الجلال
والاکرام ای الزموا۔
اشعّت الشمس۔ نشرت شعاعها واشعّ ۴
الزرع اخرج شعاعه ای سفاه اشعّ القوم
اذا اشطوا الشاء القعاع وهو الماء الغلیظ۔
الالعاع۔ بد دل گردانیدن۔
الالعاع۔ رویانیدن زمین لعاعه وهو نبت ناعم
فی اول ما یبدو۔
الاخفاف۔ روغن در سر نا کردن و آب ۱۵
را بر دویدن واشتن۔ ۹
الاخفاف۔ سبکبار گشتن و منه الحدیث لایجوزها
الا المخف و خداوند ستور سبک گشتن و
فی الحدیث لایخفنی یقال اخفنی الشیء اذا
اغضبک حتی حملک علی خفة الطیش۔
الازفاف۔ طعام دادن۔
الازفاف۔ سبو بسیدن داشتن ولغة
فی الزفاف۔
الاسفاف۔ نزدیک گشتن چیزی
بزمین چیزی یا فتن از سبزه گیاه و تیز نگریستن

وازپی کارهای دون فراشدن چیزی
نرم بجای براکندن والماضی من هذا
اسف و بیکندن و منه الحدیث فکانما
تسفهم الملّ ای تسفی فی وجوههم المسلة
وهی التربة الحماة۔
الاشفاف۔ فضل نهادن۔
الاطفاف۔ پرکردن پیمانه و فرا یافتن
وخذ ما طف لک و اطف لک ای خذ ما
ارتفع لک وامکن۔
الاعفاف۔ عفیف گردانیدن۔
الاقفاف۔ منقطع شدن شیر ناکمان
عند الاصمعی و گرد کردن فی اندرانه تشکم عن الکسا
الالفاف۔ سر در زیر بال بردن مرغ۔
الالقاق۔ بسیار گفتن و بسیار فرزند شدن
الاحقاق۔ برحق داشتن و بحقیقت
براستن واجب کردن و نزدیک
شدن وفربه شدن اشتر واحققت حذره
الحیل ای فعلت ما کان یحذره۔
احفقت البکرة ای اتسع خرقها۔
الادقاق۔ باریک کردن آرد کردن
الارقاق۔ تنگ کردن بنده کردن
و بنده گرفتن۔
الاعقاق۔ آبستن شدن ستور ولغت

عقوق ولا یقال عق الا فی لغة ردیة و
با دخال شدن خرما بن رز واعق فلان
اذا جاء بالعقوق واعقه اسدای مره —
الاحکاک — بر خارش داشتن —
ارکت السماء — جارت بالمطر الرک هو الضعیف
وارکت الارض علی مالم یسم فاعله —
اعکت الناقة — اذا تبدلت لونا غیر لونها سمنا
الاملال — به شدن از بیماری وابل الرجل
اذا اقنع وغلب —
الاثلال — فرمودن به نیکی کردن خرابی
واثل الرجل اذا کثرت عنده الثلة وهی الصوف
الاجلال — بزرگ داشتن و شترے که
یکشکم زاده بود دادن و بسیار دادن فی
الحدیث اجلوا الله روی بالجیم والحاء معناه
اسلموا وقیل ایضا معناه ان روی بالجیم
قولوا یا ذا الجلال والاکرام و فی حدیث آخر
ان لی فرسا اجلها کل یوم فرقا ای اعطیها
ایاه علفا و هم یضعون الاجلال موضع الاعطاء
الاحلال — فرود آوردن و حلال کردن
و در ماهها حلال شدن از حرم و از میثاق
و بیرون مدن و مستوجب عقوبت شدن
و شیر در پستان آمدن به زه و فی الحدیث
احل بمن احل بک ای من ترک الاحرام واحل

بک فقاتلک فاحلل انت ایضا به فقاتله وان
کنت محرما —
الاخلال — محتاج شدن یقال اخل
بالرجل و محتاج کردن و دست بداشتن جایگاه
خویش و رجب در شیرین گیاه چرانیدن شتر
واخلت النخلة اذا اسارت الحمل —
الادلال — ناز کردن و یعدی بعلی استوار
شدن بکسی و یکے با بار و فلان یدل علے
اقرانه فی الحرب کالبازی یدل علی صیده
الاذلال — خوار کردن و خداوند یاران
خوار شدن —
الازلال — بلغزانیدن و بر کناره داشتن
واحسان کردن و چیزی از حق کسی بوے
دادن والثانی والثالث یعدیان بالی —
الاسلال — کاهش گیرانیدن احله
فهو مسلول و دزدیدن و رشوت دادن —
الاشلال — اشل کردن —
الاصلال — گنده شدن گوشت —
الاضلال — ضائع و هلاک یا گمراه کردن
و بے راه یافتن و منه الحدیث
ان النبی علیه السلام اتی قومه فاضلهم ای
وجدهم ضالا و مرده را دفن کردن —
الاطلال — مشرف شدن بچیزی و باطل کردن حق

الاظلال۔ سایہ افگندن یقال اظلتنی
الشجرۃ وغیرہا و سایہ دار شدن و اظلک
فلان اذا دنا منک کانہ القی علیک ظلہ ثم قیل
اظلک امر و شہر ای دنا منک۔
الاعلال۔ بیمار کردن و علل خوردن شتران
از سیرابی۔
الاغلال۔ تشنہ داشتن و خیانت کردن
و بخیانت منسوب کردن و قرئ وما کان لنبی
ان یغل بہا و غلہ دادن زمین و غلہ قوم فرا رسیدہ
و غلہ آوردن بنزدیک قوم و اغل فے الاہاب
اذا سلخ و ترک فی الاہاب من اللحم شیئا
و اغل الوادی نبت الغلان وہو نبت
و اغل بصرہ اذا شدد النظر۔
الاقلال۔ بزمین رسیدن کہ آنجا باران
نرسیدہ باشد و بشدن مال مرد۔
الاقلال۔ اندک کردن و درویش شدن
و اقل الجرۃ اطاق حملہا۔
الاکلال۔ ماندہ کردن ستور و خداوند ستور
ماندہ شدن و بگماریدن و اصبحت مکلا ای
ذا قرابات و ہم علی کل ای عیال۔
الاملال۔ املا کردن و ملول کردن و یعدی
بعلی والاخیر یعدی بنفسہ ایضا۔
الاہلال۔ ماہ نو دیدن یقال اہل الہلال
اذا بنی الفعل للہلال فاذا بنی للرائین قیل
اہللنا الہلال وکذلک القول فی استہلال
الہلال و یقال اہللنا عن لیلۃ کذا ولا یقال
اہللناہ فہل کما یقال ادخلناہ فدخل وہو
قیاسہ و آواز برداشتن و منہ قولہ تعالی
وما اہل بہ لغیر اللہ ای نودی علیہ بغیر اسم اللہ
الاتمام۔ تمام کردن و تمام شدن ایام بار
گرفتن زن۔
الاجمام۔ برآسایانیدن فی الماضی جم
و پر کردن پیمانہ و نزدیک آمدن۔
الاحمام۔ تب آوردن احمہ اللہ فہو محموم
و نزدیک آمدن و غمناک کردن و منہ الحدیث
فی غیر محمۃ یقال احمت الحاجۃ اذا احمت لز
و تبناک شدن زمین و سیاہ گردانیدن
و گرم کردن آب یقال احموا لنا من الماء
و آب گرم بشستن و احم ای قدر فہو محموم۔
الاخمام۔ گندہ شدن گوشت۔
الاذمام۔ نکوہیدہ یافتن و بازپس ایستادن
و کارے کردن کہ بدان بنکوہند و زینہار
دادن و اندک شدن آب چاہ و اذم بہ تہاون
الارمام۔ مغز دار گشتن و خاموش شدن
الاسمام۔ باسموم گشتن روز۔
الاشمام۔ بویانیدن و منہ الحدیث اشمی

بقول لا تستقصي لا تستأصل ومنه اشمام
الحرف ايضا وهو ان تسكن الحرف وتضم شفتيك
ولا يوجد الاستنافة ولا يدركه الاعمى وبرفع
الراس مع المرور وتقول للوالى اشممني يدك
وهو احسن من نا ولني يدك والباب يدل على
المقاربة والمداناة —
اَلْاِصْمَامُ - كر كردن وكر شدن وكر يافتن
وشيشه را صمام ساختن —
اَلْاِطْمَامُ - بستردن آمدن موى —
اَلْاِعْمَامُ - خداوند عم بسيار وكريم گشتن
والنعت معم بفتح وبكسر —
اَلْاِغْمَامُ - ابرناك شدن آسمان گرم شدن
روز چنانكه نفس فرو گيرد —
اَلْاِقْمَامُ - بار دار نمودن گشن اقم الفحل الابل ضربها كلها
اَلْاِكْمَامُ - غلاف شكوفه پيا وردن درخت چهار سه ابزر
اَلْاِلْمَامُ - فرود آمدن ومنه الحديث لا الم
اى لقرب وفى الحديث الاخر او يلم اى يقرب من
ذلك گناه صغيره كردن ويقال للالمام مقاربة
ه المعصية من غير مواقعة والقياس يؤكد هذا
القول يعنى لامر اذا اقلقك وحزنك لنفس بهموم
ع اَلْاِهْنَانُ - مقيم شدن وعيش بسر بردن اى
ذوبنة وهى رائحة البعرة —
اَلْاِثْنَانُ - نزد خواست گردانيدن بها رى

اَلْاِجْنَانُ - ديوانه كردن يقال اجنه الله
فهو مجنون ودر آمدن شب يقال اجنه الليل
وپنهان كردن —
اَلْاِرْنَانُ - بانگ كردن وبزارى آوردن
اَلْاِزْنَانُ - متهم كردن —
اَلْاِسْنَانُ - بزاد بر آمدن وستو دندان
هشت سالگى شتر ورويانيدن آن —
اَلْاِشْنَانُ - غارت كردن —
اَلْاِصْنَانُ - گنده شدن وتكبر كردن —
اَلْاِطْنَانُ - بانگ آوردن مس ورو
وانچه بدان ماند وبريدن —
اَلْاِعْنَانُ - فراخيزى داشتن واعنت
اللهم جعلت لعنانا —
اَغَنَّ الشِّقَاءُ - اى امتلاء وادى مغن
اى كثير العشب وذلك انه اذا كان كذلك
غنة الذباب فى صوتها غنة —
اَلْاِكْنَانُ - اندر دل پنهان كردن الشئ
وقد ذكرته فى الكن —
ه اَلْاِهْمَاهُ - فراموش گردانيدن وكند زبان گردانيدن

ومن المعتل

ع اَلْاِيثَابُ - بر جهانيدن —
اَلْاِيجَابُ - واجب كردن واوجب
الرجل اذا عمل عملا يوجب له الجنة او النار —

الاعشاب - بسیار شدن گیاه زمین -
الاعصاب - دردمند کردن عصب
القوم علی الشئ اذا اتفقوا علیه -
الاعقاب - از پس ... آمدن
الاغباب - چیزی را که ... ...
الاکتاب - آهنگ کردن ... ...
واکب البعیر اذا الزم المواکب -
اوهب له الشئ ای دام ... ...
اذا کان معدا عند الشیء مثل الطعام ... ...
بمعنی المبادرة ... ...
الایداث - گم کردن فی الحدیث ... ...
یقال ولث فی نفس ... ...
... اذا کان کذلک ... ...
الایراث - میراث دادن -
الایفاث - ... ...
باسراف نفقه کردن -
الایلاج - درآمدن ...
الایلاج - درآوردن -
الایهاج - برافروختن آتش -
الایجاح - ... ...
الایجاح - ... ...
آمدن آتش ... ...
الایلاخ ... ...

الاوضاح - پیدا کردن ... الرجل ... ...
اولاد بیض ... ...
الایقاح - سخت شدن سم -
۸ الایزاع - ... کردن ... ...
الایزاع - ... ... گردانیدن -
۹ الایجاد - ... ...
... ...
الایجاد - ... ...
الایراد - ... ... آوردن -
الایصاد - ... ...
۵ الایصاد - ... ...
الایعاد - بیم کردن
الایفاد - ... ...
۱۰ الایقاد - آتش افروختن -
الایکاد - استوار کردن ... فی الحدیث ...
... ...
۱ الایلاد - ... ...
۸ الایماد - ... ...
۱ الایهاد - ... کردن ... ...
۹ ... کردن -
الایئاد - نرم کردن ... -
الایجاد - ... ...
... ... -

الایتاد - استوار کردن -
الایتاس - اندک کردن -
الایتاش - کم کردن و بیکدیگر نگاہ شدن
و چشم آوردن چراغ تمام فرا فرستادن
و زمین با قطاع فرادادن و قد یسمی ضمان
الخراج ایتارا و ہی لفظۃ مولدۃ -
الایقار - گرانبار کردن خرما شتر وغ
یقال وقیرہ و گرانبار شدن درخت
یقال نخلۃ موقر و موقرۃ و ہی موقرۃ علی
غیر القیاس لان الفعل لیس للنخلۃ وانما قیل
موقر بالکسر علی قیاس قولک امرأۃ حامل لان
حمل الشجر شبہ بحمل النساء و لگانیدن ستور -
الایکار - شکم سپکردن -
الایجاز - کوتاہ کردن سخن -
الایعاز - درایستاد بر ساختن و فرمان
دادن بر کارے -
الایجاس - بیم اندر دل داشتن -
الایباس - پوشیدہ شدن بین نبات
الایراس - زرد شدن درخت پس از آنکہ
بجای رسیدہ باشد والنعت وارس -
الاوکاس - زیان کردن یقال اوکس فی تجارتہ
الایحاش - اندوگین کردن و ترسیدن افتادن
جای خالی شدن آن و گرسنہ شدن -

اوحشنا القوم - ای ردوا السہام فی الربابۃ
مرۃ بعد اخری کانہم صاروا الی الوحشۃ والوحدۃ
ق الایباض - روشن کردن آتش و اوبصت
الارض اذا لمع نبتہا اول ما یظہر
الایقاص - کوتاہ گردن کردن -
ق الایفاض - مثل التوریض فی الرحال
الاوفاض - بشتافتن در اصل مستعد -
الایماض - نرم جستن برق و دزدیدہ
نگریستن زن -
ص الایراط - در ورطہ افگندن -
الایہاط - بیفگندن کسے چنانکہ برخاستن نتواند
ص الایجاع - بدرد آوردن -
الایداع - ودیعت فرادادن و فرا پذیرفتن آن
ص الایزاع - فرادادن و بول انداختن شتر
و سخت مولع کردن -
الایساع - توانگر شدن و تمام فرا رسانیدن
ع ویقال اوسع اللہ علیک ای اغناک -
الایناع - باشگوفہ شدن درخت -
الایضاع - شتابانیدن و شتافتن زبان
کردن والماضی من ہذا اوضع -
الایقاع - افگندن و شبیخون کردن
ع وہذا یعدی بالباء واوقع فلان بفلان
ما یسوءہ [illegible] -

الإیکاع - سخت کردن -
الإیلاع - سخت حریص کردن -
الإیتاع - ہلاک کردن -
الإیزاع - اخراج البول دفعة دفعة ویقال
الطعنة توزع بالدم -
الإیشاع - اندک کردن عطا -
الإیلاع - خورد دن سباع وانچه بدان ماند
ف الإیجاف - بوپانیدن ستور -
الإیجاف - الوخف -
الإیصاف - وا خدمت کردن آمدن غلام
الإیغاف - نیک دویدن -
الإیقاف - وقف کردن لغة ردیة
وباز ایستادن از کاری کہ دران کار
بوده باشی ویقال اوقفک ههنا ای شی
اوقفک ههنا ای ای شی صیرک الی الوقوف
الإیکاف - پالان کردن وچکیدن آب
از خانه یقال یوکف لشی الا اخذ ما یرتفع
ق الإیباق - ہلاک کردن -
الإیثاق والوثاق استوار بستن -
الإیلاق - بگشتن آمدن خداوند -
الإیراق - برگ بیاوردن درخت وبسیار
مال شدن وغنیمت نایافتن غازی وصید
نایافتن صیاد وخائب ماندن طالب -

الإیساق - بسیار بار شدن حمل اوسقت
البعیر حملته حملہ -
ع الإیفاق - سوفار تیر در زه کمان نهادن
از بهر انداختن یقال اوفق السهم لغة فی
افاق بالسهم -
ک الإیشاک - شتافتن -
الإیعاک - درخاک گردانیدن سگ
صید را او عکت الابل عند الحوض اذا
ازدحمت فرکب بعضها بعضاً -
ل الإیجال - ترسانیدن -
الإیحال - در وحل فگندن -
الإیصال - رسانیدن نامه وجز آن
الإیغال - زود رفتن وشتافتن ودران
واوغل فی البلاد اذا ابعد فیها -
م الإیخام - ناگوار وگردانیدن -
الإیذام - حج واجب کردن بر خویشتن
وفی الحدیث واوذم العطلة یقال وذمت
الدلو اذا شددت فیها الوذم -
الإیرام - برآمدن پستان
الإیشام - پدید آمدن نبات وبرق
ونگریستن در چیزی -
الإیضام - گوشت را جای ساختن کہ
بروی نهند ویعدی باللام ونفسه فی الدیوان

او ضمم اللحم ای جعلہ فی الوضم۔
الایلاد۔ بمعانی عروسی کردن و بوی الخدش
الایھاد۔ بمعانی افگندن فرود کردن
آیتی از قرآن یا رکعتی از نماز و آنچه بدان ماند
الایسان۔ بیهوش گردانیدن در چاه۔
الایطان۔ وطن گرفتن۔
الایھان۔ سست کردن و النعت موہن
الایجاہ۔ خداوند جاہ کردن و یافتن۔

ومن الیائی

الایھات۔ گند و شدن گوشت۔
الایسار۔ توانگر شدن
الایباس۔ خشک یافتن و خشک کردن
و ایبست الارض یبس بقلها۔
الایقاظ۔ بیدار کردن و گرد بر انگیختن۔
اینع اینجح علی لغیای ویسه ذلک
اذا طیب لاحرام۔
الایفاع۔ مرد آسا شدن کودک و الیفع
الایناع۔ بجای رسیدن میوه۔
الایتام۔ خداوند یتیم گشتن و یتیم گردانیدن
الایتان۔ نیکو ساز دادن و بوان یخرج
رجل الولد قبل یدیه فی الولادة۔
الایقان۔ بیگمان شدن۔
الایمان۔ بریمن شدن۔

ه الایناء۔ طاعت و شدن۔

ومن اللفیف المفروق

الایجاء۔ سود کردن سم ستور۔
الایحاء۔ وحی کردن یعنی پیام
و بالالهام و الهام کردن و پنهان سخن گفتن
و اشارت کردن و نبشتن۔
الایداء۔ هلاک شدن۔
الایراء۔ بیرون آوردن آتش از آتش زنه
الایساء۔ موی سر ستردن۔
الایشاء۔ اخراج ما عند الفرس الیه
بیجری او کلاب۔
الایصاء۔ اندرز کردن یقال اوصیت له
بشیء و اوصیت الیه اذا جعلته وصیک
الایعاء۔ اندر وعا کردن۔
الایفاء۔ وفا کردن و بر بالا شدن و تمام دادن حق
الایکاء۔ سر مشک بستن و نیک دویدن
خالک ای سکت و بخیلی فرا نماکان فوکی
...
کما یکی السقا و یلدا علی المعنی الآخر
انه لا یتکلم کانه یوکی فمه۔
الایلاء۔ نعمت دادن و نزدیک گردانیدن
الایناء۔ سست گردانیدن ستور۔
الاوهاء۔ سست گردانیدن۔

ومن الیائی

الإيداء - دستی کردن بنزدیک کسے

ومن الاجوف

الإثابة - پاداش دادن و بہ شدن بیمارے

الإجابة والجابة - پاسخ دادن و بعضے بنفسه و بعن والصحیح ان الجابة والطاعة والطاقة اسماء ولیست مصادر -

الإذابة - بگدازانیدن و غارت کردن -

الإرابة - بگمانے افگندن بلغة ہذیل واراب الرجل صار ذا ریبة -

الإشابة - سپید کردن موی بعضے بنفسه و بالباء و خداوند فرزندان جوان گشتن -

الإصابة والمُصاب والمُصابة - برسیدن یقال اصاب امرا والاصابة صواب گفتن و یافتن و خواستن و منه رخاء حیث اصاب و رمی فاصاب القرطاس -

الإطابة - خوش کردن و خوشبوے گردانیدن و استنجا کردن -

الإغابة - غائب شدن شوہر یقال منها امرأة مغیبة بالہاء بخلاف المشہد -

الإنابة - بازگردانیدن بخدا عز وجل

الإهابة - خوانیدن بسوے او یعنی بالبا

الإیابة - شب بگذرانیدن -

الإفاتة - درگذرانیدن -

الإقاتة - قوت دادن والاقتدار علی الشیء کالذی یعطی کل رجل قوته والمقیت الحافظ للشیء والشاہد له -

الإلاثة - نقصان کردن و بازگردانیدن

الإماتة - بمیرانیدن و اماتت فلان اذا مات له ابل و بقرن و اماتت الناقة اذا مات ولدہا فہی ممیتة و ممیت و کذلک المرأة -

الإباثة - چاہ پاک کردن -

الإراثة - دیر کردن -

الإغاثة - فریاد رسانیدن و رسیدن -

الإفاحة - الاسراع والعدو -

الإهاجة - خشک کردن نبات و خشک نبات یافتن زمین -

الإباحة - مباح کردن والباب یدل علی سعة الشیء وظهوره -

الإتاحة - تقدیر کردن -

أجاح الله ماله بالجائحة ای اہلکه وہی الشدة التی تجتاح المال منه سنة او فتنة -

الإراحة - برآسایانیدن یقال من ہذا ارحت الدابة وارحته و برآسودن و چہارپایان بازآوردن بشبانگاہ و گندہ شدن گوشت

ویبردن حق کسے بوی دادن واراح القوم
وخاوافی الریح ویقال راحنی الصید اذا وجد
ریح الانسے۔
الازاحۃُ۔ دور کردن۔
الاشاحۃُ۔ جد کردن وحذر کردن
وفی الحدیث فاعرض واشاح یعنی افان
اخذ تہمن الاول فعنا ہ جد انکمش علیہ
الایساء باشارالثاروان اخذ تہ من الثانی
فمعناہ حذرا شارکانہ ینظر الیہا۔
الافاحۃُ۔ ریختن خون وجوشانیدن دیگ
الاواحۃُ۔ ترسیدن حق کسے بردن
و در فشیدن ستارہ وہلاک۔
الاداحۃُ۔ ذلیل وخوار کردن اداخ العرب ای اذلہم
الاضاخۃُ۔ فانوشیدن بیمی بالالم۔
الافاخۃُ۔ وسیدن بیرون شدن افاخ
الانسان اوالدابۃ اذا بال فخرجت منہ
ریح لہا صوت ومنہ الحدیث کل بالکرم یفیخ۔
الاناخۃُ۔ فرو خوابانیدن شتر۔
الاباخۃُ۔ ہلاک کردن۔
الاجادۃُ۔ نیک کردن ونیک گفتن
واجاد نیک فرا کسی دادن وخداوند ستور
نیک دوشیدن۔
الاحادۃُ۔ کرم ورافتادن۔

الاخادۃُ۔ یاری دادن بر ساندن
چہار پاے۔
الارادۃُ۔ خواستن۔
الاسادۃُ۔ ہنر زادن وسیاہ زادن
الاشادۃُ۔ بلند کردن نام ویعدمی لہا
الاعادۃُ۔ بازگردانیدن۔
الافادۃُ۔ فائدہ دادن وفائدہ گرفتن
الاقادۃُ۔ قصاص کردن واقدتک
خیلا ای اعطیتک خیلا القود لہا۔
٨ الاعاذۃُ۔ باز داشتن وخواستن کسے را
الاوذۃُ۔ شلہا۔
ل الاباذۃُ۔ ہلاک کردن۔
٩ الاتارۃُ۔ واگردانیدن یکبار پس از دیگر
الاثارۃُ۔ برانگیختن گردن وشورانیدن
زمین وبیخ آوردن باد۔
الاجارۃُ۔ زینہار دادن وبجیبانیدن
از راہ۔
الاحارۃُ۔ جواب باز دادن وفرولی کردن آسیا
٧ الادارۃُ۔ گردانیدن وگرد کردن
وادیر بالرجل من دوار الراس۔
الاغارۃُ۔ بگدازانیدن مغز۔
الاخارۃُ۔ برتری داشتن۔
الاشارۃُ۔ اشارت کردن بدست

ویعدی بالی واشار علیه بالرای وانگبین گفتن
الی الاصغی بهذا۔
الاِصَارَة۔ گردانیدن وچسپانیدن
ای الامالة۔
الاِطَارَة۔ پرانیدن فی الحدیث فاطرت
الحلة بین نسائی اے قسمتها بینهن۔
الاِعَارَة۔ عاریت دادن وروانیدن اسپ
الاِغَارَة فی اللغات۔ غارت کردن۔
فالاِغَادَة۔ شتافتن ونیک تافتن ریسمان
غورو شد فی باب الاصمعی ناس یقولون اغار
والجید فاوالفرد وقالوا اغار کسانی الطعام
ومرائی فارا فرد ذوقالوا امرائی ووزن
زدن بیهره زن است اغار من الغیرة۔
الاِمَارَة۔ جنبانیدن ودوانیدن نحل
الاِنَارَة۔ روشن کردن وشد الحدیث
ثمّ انار لها ای بیّنت لها ضعفها ونورها
وروشن شدن شکوفه رستن وجامه را
علم کردن یقال بها الشیء وبهرة۔
الاِجَازَة۔ روا داشتن وعلفت دادن
وآب دادن کسی را انراز گشت وچهارپایان را
واجزته حلقته وقطعته واجزته القدیة واجوز
علی اسمه ذاجعلته جائزاً والاجازة ایضاً
ان تتم مصراع غیرک ان تکون القافیة طاء

والاخری دالا ونحو ذلک۔
الاِفَاتَة۔ پیروز کردن۔
الاِسَاسَة۔ شیشه درافتادن باشیش
شدن گوسپند۔
الاِکَاسَة۔ زیرک زادن۔
الاِنَاسَة۔ جنبانیدن۔
الاِحَاشَة۔ صید برانگیختن۔
الاِطَاشَة۔ بچسپانیدن تیراز نشانه۔
الاِعَاشَة۔ زنده داشتن۔
الاِفَاضَة۔ هویدا گفتن ویعدی بالباء
الاِوَاضَة۔ گردانیدن کسی را بچیزے که
اندوی طلب همی کنی ومنه الحدیث وانک
تلاص علی خلعه اے تراد۔
الاِحَاضَة۔ در باب آوردن اناض
القوم ای فاضت علیهم المار۔
الاِرَاضَة۔ با مرغزار شدن زمین آب
در وادی وحوض گرد آمدن وبایستادن
آن فی الحدیث فشربوا حتی اراضوا ای
رووا علی الارض البساط وقیل شربوا
عللا بعدنهل خوذ من الروضة وقیل سوانه
الاِعَاضَة۔ عوض دادن۔
الاِغَاضَة۔ کم کردن آب۔
الاِفَاضَة۔ بسیار کردن واشک ریختن

دیر کردن آوند و آب بر تن ریختن و در چیزی
غوص کردن ومنه اذ تفیضون فیه با نبوه
بازگردیدن ومنه فاذا افضتم من عرفات
وتشخوار بر آوردن شتر و افاض اعداح
ضرب بها —
الاناضة — بجای رسیدن خرما —
الاحاطة — گرد چیزی در آمدن و بدانستن — ٧
و یعدیان بالباء —
الاشاطة — هلاک کردن و سوزانیدن و
فراگشتن ادن یقال من هذا اشاطه و اشاط — ٨
دمه و بدمه و فی الحدیث اشاط دم جزور
ای سفکه و فی حدیث آخر القسامة تشیط
العقل ای التشیط الدم ای توخذ بها الدیة
ولا یوخذ القصاص الحدیث کان یلیط ای یلصق
الاحاطة — دور کردن —
الاغاظة — بخشم آوردن —
الاباعة — بر بیع عرضه کردن —
الاتاعة — قی کردن —
الاجاعة — گرسنه داشتن —
الاذاعة — آشکار کردن و یعدی بالباء و بنفسه
الاراعة — افزونی کردن طعام و بسیار
شدن اشتر بچه —
الاساعة — فرو گذاشتن چهارپاے

الاشاعة — آشکار کردن —
الاشیاع ایضا —
اساعکم السلام ای حیاه احیا الکم و تابعا —
الاضاعة — ضائع کردن و بسیار ضیاع شدن
الاستاعة والطاعة — فرمان بردن ومنه
اطاع یطیع و بعض العرب یقول استطاع
یسطیع بحذفها و قد قالوا ایضا استاع یستیع
والاطاعة فی النخل والشجر ادراک ثمرها
اجتنائها و فراخ شدن چراگاه —
الارادة الطلب والارادة —
الازاغة — بگردانیدن —
الاساغة — بگلو فرو بردن —
٩ الاجافة — در فراکردن و جراحتی که در
جوف شود —
الاخافة — ترسانیدن بچیزی ومنه اخاف
١٠ الاسافة — با شمشیر شدن و هلاک شدن
مال کسے و بچیه تباه —
الاشافة — مطلع شدن بر چیزی
و فرود آمدن بر و —
الاصافة — در تابستان شدن و پیری
فرزند آمدن و بچسبانیدن —
الاضافة — مهمانی کردن و مضاف کردن
و ترسیدن و پناه کسی بجائی گردانیدن

واضفت الشيء الى الشيء اي املته -
الاطافة - بكسي فرود آمدن گرد چيزي و رسيدن
اعاف الرجل - اذا صارت
ابله تعاف الماء -
اناف على الشيء - اشرف واناف الدرهم
على المائة اي زادت -
الاهافة - تشنه شدن شتران مرد -
الاذاقة - چشانيدن -
الاراقة - ريختن مائع والماضي اراق
فيه لغة اخرى -
هراق الماء - بفتح الهاء هراقة والشيء
مهراق بالتحريك والهاء على هذه اللغة بدل
من الهمزة ولغة اخرى ايضا حكاها الجوهري
اهرق الماء يهرق اهراقا على وزن فعل يفعل
افعالا ولغة اخرى اهراق يهريق اهراقة على
وزن استفعل يستفعل فهو مهريق مستفعل والشيء
مهراق مستفعل والهاء على هذا القول زيدت
عوضا عن حركة من فعل العين لان
وجهها يا سالان اصل اراق اروق او
اريق كاكرم نقلها الحركة من العين فحركوا
بها الفاء الساكنة وقلبوا العين الفا فلما كانت
تحته الفاء - ثم جعلوا الهاء عوضا من
الوهن الذي لحقها كذا قال القول واصطلاح فافهم

الاساقة - اشتر فا كسي دادن تا براند
واسقت اليها الصداق لغة في سقت -
الاضاقة - تنگ دست شدن -
الاطاقة والطاقة - توانستن -
الافاقة والفواق - بهوش آمدن
والافاقة - فوق تير بر زه كمان نهادن
يقال افقت السهم وبالسهم گرد آمدن شير
در پستان اشتر ميان دو دوشيدن -
الالاقة - نيكو سيا كردن دوات دويان
يقال ما يليق درهما من جوده اي ما يمسكه ولا يلصق
الاحاكة - اثر كردن -
الالاكة - پيام فرستادن -
الاباكة - بهبول كردن داشتن -
الاجالة - گردانيدن -
الاحالة - حوالت كردن و بر پشت
ستور جستن آب زدن ريختن خداوند اشتران
ستانع شدن محال گفتن يكسال بجائي مقام
كردن وسال بر چيزي گرديدن واحال
عليه بالسوط ضربا اي اقبل وفي الحديث
من احال دخل الجنة اي اسلم يقال احال
الرجل اي تحول -
الاخالة - اميدوار شدن مخيل بابري
واميد باريدن بودن در وي وفراست

چیزے بردن درکسی اخال الشی الی اشتبہ۔
الادالۃ۔ دولت دادن والغلبۃ ایضا
الاخالۃ۔ خوار کردن قماع و فرو گذاشتن زن
الازالۃ۔ فاتر کردن۔
الاسالۃ۔ روان کردن آب و انجیدن بام
الاشالۃ۔ برداشتن۔
الاضالۃ۔ بسیار سدر شدن زمین
الاطالۃ۔ دراز کردن و فرزند دراز زادن
الاعالۃ۔ افزون کردن فرائض و بسیار عیال شدن و درویش شدن و حیلہ شدن
الاغالۃ۔ فرزند را بآبستنی شیر دادن واغال فلان ولدہ اذا غشی امہ وہی ترضعہ
الاقالۃ۔ بیع را اقالت کردن و لغزش عفو کردن
الامالۃ۔ چسپانیدن ومنہ الحدیث مائلات ممیلات ای زائغات من طاعۃ اللہ وممیلات ای یعلمن غیرہن المیل عن طاعۃ اللہ وقیل المائلات متبخترات فی مشیہن وممیلات یملن اکتافہن وقیل المائلات اللواتی یمتشطن المشطۃ المیلاء وہی مشطۃ البغایا والممیلات اللواتی یمشطن غیرہن المشطۃ المیلاء وقیل کلاہما بمعنی کج و خمیدہ
الانالۃ۔ عطا دادن۔
الاہالۃ۔ فرو ریختن۔
الادامۃ۔ دائم شدن و دائم داشتن

و چشش یک آب نشاندن۔
الاسامۃ۔ چرانیدن۔
الاعامۃ۔ بے شیر گذاشتن۔
الاغامۃ۔ ابرناک شدن۔
الاقامۃ والقامۃ والمقام۔ مستقیم شدن
والاقامۃ۔ برپای کردن و راست کردن و دائم داشتن و منہ یقیمون الصلوۃ و اقامت کردن اما قولہ تعالی اقام الصلوۃ فقال ابن جنی ہو مصدر کالاقامۃ وقال الفراء حذفت الہاء للاضافۃ الاسم الی الصلوۃ۔
الالامۃ۔ سزاوار ملامت شدن و ملامت کردن
الانامۃ۔ بخوابانیدن و منہ الحدیث انمتموہم اے قتلتموہم
الابانۃ۔ جدا کردن و ہویدا کردن و ہویدا شدن
الاحانۃ۔ ہلاک کردن و احنت المکان [illegible]
الادانۃ۔ وام دادن و ادین [illegible]
الارانۃ۔ ہلاک شدن چارپایان قوم۔
الاعانۃ۔ یاری کردن۔
الاغانۃ۔ پوشیدن میغ آسمان را۔
الاکانۃ۔ فروتر گردانیدن۔
الالانۃ۔ نرم کردن
الاہانۃ۔ خوار کردن۔
الاعاہۃ۔ مال کسی را آفت رسیدن من الناقص

الاماهة ـ آب بردن چاه و زهاب شدن زمین و آب دادن مر مر را و آهن را و آب در دوات کردن و اماه الفحل اذا القی ماءه فی رحم الانثی ـ

وما جاء علی الاصل

الاحواج ـ نیازمند کردن و گشتن ـ
الاهواج ـ سبکسار یافتن کسی را و بدیا یافتن
الاروَاح ـ بگردیدن آب و گنده شدن گوشت و بوی بردن ـ
الاجواد ـ نیک کردن ـ
الاقواد ـ واقود المروح مصدر او وفی اسم است رفق ـ
الاسواد ـ پسر زادن و سیاه زادن ـ
الاحواذ ـ نیک راندن ـ
الاعوار ـ برهنه شدن جای از سوار چنانکه برو ستم توان کرد و پدید توان کرد و پدید آمدن خللی در حصن چنانکه بدو در توان شد و یکچشم کردن فی الرسیة الضّاد عور الا الصید ای امکنک فی الحدیث لما نزل تحت الشجرة الورث انارة الشجرة انما هی بحسن خضرتها ـ
الاعواز ـ درویش شدن و کردن ـ
الاخواش ـ صید بر انگیختن بر صیاد تا بگیرد

ق الاخواص ـ برگ بیاوردن خرما ـ
الاعواص ـ کار بر خصم دشوار فراگرفتن و یعدی بالبار ـ
ق الاروَاض ـ با مرغزار شدن زمین ـ
ال الاشواك ـ با خار بسیار شدن ـ
ن الانواك ـ احمق یافتن ـ
د الاحوال ـ گرد چشم کردن و سالی بر آمدن بر چیزی و یکسال جای مقام کردن ـ
ن الاخوال ـ خداوند خال بسیار و کریم گشتن و النعت مُخوِل بفتح و بکسر ـ
٧ الاطوال ـ دراز کردن ـ
الاعوال ـ گریستن با واز و بانگ کردن کمان و حریص شدن فی الحدیث واعولت
٧٠ ای ولدت اولادا و الاصل اعیلت ای
٢ صارت ذات عیال ای صبیان صغار ـ
الاقوال ـ قولی بکسی منسوب کردن
ه الاعواه ـ الاعاهة ـ

ومن اليائي

د الاطیاب ـ چیزی پاک حلال آوردن والماضی اطیب و اطیب مقلوب منه ـ
٨ الاهیاج ـ مثل الاهاجة فی المعنی الثانی
٢٠ الاکیاس ـ زیرک زادن ـ
٢٤٠ الیفناء ای صرنا الی الریف ـ

اَلْاِخْيَالُ - الاخالة في السحاب وبمعنى التخيل في الناقة -
اَلْاِضْيَالُ - الاضالة -
اَلْاِعْيَالُ - فرزند را بستنی شیر دادن
اَلْاِغْيَامُ - الانامة واغيم القوم اصابهم غيم
اَلْاِحْيَانُ - ہنگام بجای ایستادن -
اَلْاِزْيَانُ - آراستہ شدن -
اَلْاِعْيَانُ - بچشمہ رسیدن در کندن چاہ
اَلْاِلْيَانُ - الالانۃ -

ومن الناقص

اَلْاِخْبَاءُ - اشتر از صدق نہان کردن و فرو خفتن کشت پیش از آنکہ بجائی رسد و حمل الکلمۃ المستدرۃ -
اَلْاِخْبَاءُ - فرو نشاندن آتش و خبا کردن وهو من وبر او صوف ولا يكون من شعر وهو على عمودين او ثلثة وما فوق ذلك فهو بيت
ادبى الهبث - اذا اشبه ما يخرج من ورقه الدبار وهو حين يصلح ان يوكل -
اَلْاِرْبَاءُ - برباد دادن و افزون شدن و ہذا یعدے بعلی -
اَلْاِشْبَاءُ - گرامی کردن و وامانستن و دراز شدن درخت خداوند فرزندان زیرک شدن -

اَلْاِصْبَاءُ - دل بردن با کودک گشتن زن
اَلْاِغْبَاءُ - باران اندک شدن آسمان
اَلْاِكْبَاءُ - آتش زنہ چنان کردن کہ آتش بیرون نیاید از وے -
اَلْاِهْتِبَاءُ - چیزے از خویشتن واتر کردن
اَلْاِهْبَاءُ - گرد برانگیختن -
اَلْاِسْتَاءُ - فرت دریافتن -
اَلْاِشْتَاءُ - در زمستان شدن -
اَلْاِفْتَاءُ - فتیا کردن -
اَلْاِجْثَاءُ - بزانو در نشاندن -
اَلْاِعْثَاءُ - العثو -
اَلْاِلْثَاءُ - مصدر الثت الشجرة وما حولها اذا كانت يقطر منها ماء فيبلها -
يقال ما اجلعه لذلك الامر وآجره اى ما خلقه واخلق
اَلْاِدْجَاءُ - تاریک شدن شب -
اَلْاِرْجَاءُ - واپس افگندن چاہ را کنارہ کردن و نزدیک آمدن زہ اشتر -
اَلْاِزْجَاءُ - زاندن -
اَلْاِشْجَاءُ - اندوہگین کردن در گلو گرفتن
اَلْاِلْحَاءُ - بہ رانیدن بہ بالا افگندن و پوست از گوشت باز کردن حدیث کردن و بشتن شاخ شاخی از درخت بریدن و کسی را برانگیختن في الحديث انجى منه طلبا اى التقط

الاشجاء - خداوند سحاب بسیار شدن ٦
اصحت لنا السماء - انقشع عنها الغیم واصحینا
ای اصحت لنا السماء
الاضحاء - در پاشگاه شدن چاشتگاه
کردن وگردیدن واضحی یفعل کذا کقولک ظل
الاطفاء - تو ابقی دیگ کردن -
اضحیت عنه بصری - عدلت واضحیت
علی حلقه السکین ای صرفت واضحی فی سیره
ای اعتمد علی الجانب الایسر
الاضحاء - چهره وجز آن فرو گذاشتن ٦
ومنه الحدیث لیس کل الناس حق علیه
موسعا علیه ونیک دیدن -
الاعطاء - داره پیش کسی کردن عطا دادن ٩
الابداء - آشکارا کردن حدث کردن وابتدیت ٧
فی منطقک ای جرت -
الاجداء - عطا دادن عطا یافتن یا جید
عنک هذا ای ما یغنی -
الارداء - هلاک کردن افزون شدن
الاسداء - احسان کردن ونیک
الی المفعول ... فروگذاشتن
... المخل ...
...
الاعضاء ... آواز باز دادن کوه -

الاعداء - دوانیدن ویاری دادن
وگردو انچه بدان ماند واکسی گذاشتن واعدی
عینی عن کذا ای صرفتها عنه ومنه ولا تعد
عیناک عنهم واعدیت فی منطقک ای جرت
الاکداء - بزمین سخت رسیدن اندک
خیر شدن ودادن از چیزی وقوله تعالی
واعطی قلیلا واکدی ای قطع القلیل -
الامداء - بزاد برآمدن پیر
الافداء - رسوا کردن چرانیدن اشتر
میان علل ونهل وترک کردن -
الاهداء - هدیه فرستادن ونیک
بالامام والی وقربانی بحرم فرستادن -
الابذاء - فحش گفتن -
الاحذاء - سنگ فراشتن وهو فی الحدیث
واحذیت اذا اثبت قائما واحذاء الفصیل
فی سنامه شحما -
الاحذاء - نعلین کردن عطا دادن
الاذاء - الا کردن ستور ... از رفتن باز ماند
والمرذی ... ای ثقیله الفال
ارذیت ... من ... هو ...
الاقذاء - ... خشم افگندن -
الامذاء - مذی افگندن واسپ ...
... الذی ...

الاِبْراءُ - بہبودہ و بینی اشتر کردن -

الاِثْراءُ - توانگر شدن و بسیار کردن باران خاک را و اثرت الارض کثر ثراہا -

الاِجْراءُ و الجَرْی - راندن و الاجراء باچہ شدن سباع -

الاِحْراءُ - کاستہ گردانیدن و ما احراہ ای ما احجاہ و احرِ بہ ای احج بہ -

الاِدْراءُ - آگاہ کردن -

الاِذْراءُ - بیفگندن و اشک ریختن و دمیدن

الاِزْراءُ - خوار داشتن یعدی بالباء -

الاِسْراءُ - بشب رفتن و ہذہ لغۃ اہل الحجاز یقال سراہ و اسری بہ مثل اخذ الخطام و اخذ بالخطام و انما قال اسری بعبدہ لیلا و ان کان السری لا یکون الا باللیل للتاکید کقولہم سرت امس نہارا و البارحۃ لیلا -

الاِشْراءُ - پر کردن -

الاِضْراءُ - برانگالیدن و خو گر کردن سگ را

الاِطْراءُ - ستودن و ستبر انگبین -

الاِعْراءُ - برہنہ کردن و عریہ دادن و ہی النخلۃ یعریہا صاحبہا رجلا محتاجا فیجعل لہ ثمر عامہا فیعروہا ای یاتیہا وہی فعیلۃ بمعنی مفعولۃ و دخلت الہاء فیہا لانہا افردت فصارت فی عداد الاسماء کالنطیحۃ و الاکیلۃ و لیست بسامع النخلۃ قلت نخلۃ عریۃ اذا اتیتہ تطلب معروفہ فاعرانی کما یقال الی فاطلبتہ و سالنی فاسالتہ و قیل ہی اعرے من جملۃ المزابنۃ فرفع عنہا کما تری عن التحریم بحیث التحلیل عن الخالی و اعراہ صدیقہ اذا تباعد منہ و لم ینصرہ و فی الحدیث کرہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم ان یعری معناہ کرہ ان تصیر ورثتہ عراۃ ای فقراء

الاِغْراءُ - برانگالیدن -

الاِفْراءُ - بریدن ادیم بر وجہ افساد و شکافتن و افری الاوداج قطعہا -

الاِقْراءُ - دائم داشتن جل بر پشت ستور

الاِکْراءُ - بکرا فرا دادن و تاخیر کردن و افزون شدن و کاستن و اکرینا الحدیث اللیلۃ ای اطلناہ -

الاِمْراءُ - فرو گذاشتن اشتر شیر را و فی الحدیث امر الدم ای استخرجہ و یستخرجہ

الاِنْزاءُ - غلبہ کردن و فرو جہانیدن و یعدی بالباء ذکور بر مادہ شتر -

الاِہْراءُ - سیر نیاز کردن -

الاہراء و دریدن و خوار کردن و بسیار کردن و ہلاک کردن و معانی ہذہ الکلمۃ یقرب بعضہا من بعض و منہ الحدیث و لا تہروا

الحوارى لا تجعلوهن يستحيين من فعلكم
الازناء ـ پناه باکسى دادن ـ
الانزاء ـ برگشتن داشتن ـ
الاحساء ـ بياشاميدن ـ
الارساء والمرسى ـ بجاى بستن
الافساء ـ الاوجار ـ
الاقساء ـ سخت دل کردن ـ
الامساء والممسى نقيض الاصباح
وامسى فلان عالما اى صار ـ
الانساء ـ فراموش گردانيدن ـ
الاخشاء ـ ترسانيدن ـ
الارشاء ـ دلبرا رسن ساختن و شير دادن
شتر بچه را وارشى الحنظل اذا امتدت اغصانه
شبه بالارشية ـ
الاعشاء ـ شب کور کردن ـ
الاغشاء ـ برپوشانيدن و کور کردن و بيا وردن
الافشاء ـ آشکارا کردن ـ
الامشاء ـ فرا رفتن آوردن و خداوند چهارپايه
بسيار گشتن و شدن بر آمدن دارو شکم را ـ
الاحصاء ـ دانستن و شمردن بر سبيل
استقصاء و توانستن ـ
الاشصاء ـ چشم بين باز کردن ـ
الاعصاء ـ برآمدن چوب بگوره بار بينا ورزوا عصى الكرام اذا خرج عيدا

الاقصاء ـ بگذاشتن گرما و باز ايستادن باران
الاقصاء ـ دور کردن و نزلنا منزلا لا يقصيه
البصر اى لا يبلغ اقصاه ـ
الانصاء ـ بسيار گنده شدن زمين
الارضاء ـ خشنود کردن ـ
الاغضاء ـ تاريک شدن شب و النعت
غاض و مغض پلکهاى چشم بسکيد بگير نزديک آوردن
الافضاء ـ بصحرا شدن و فا رسيدن يعنى
بالى وافضى الرجل الى المرأة اى باشرها وجامعها
فافضها اذا جعل مسلکيها واحدا وافضى
بيده الى الارض اذا مسها بيطن راحتيه فى
سجوده وافضيت الى فلان بسرى التركيب
يدل على التسلع فى الشى ـ
الامضاء ـ بگذرانيدن ـ
الانضاء ـ کهنه کردن جامه و لاغر کردن
اشتر و دادن آن ـ
الاخطاء ـ بر کام زدن و اشتن ـ
ارطت الارض ـ اذا اخرجت الارطى ـ
الاعطاء و العطاء ـ دادن و الاعطاء
ستقا شدن چارپاى ـ
الافراء ـ [illegible] بلغة اهل اليمن ـ
الاحظاء ـ فضل نهادن ـ
الارعاء ـ گوش فرا داشتن و بخشودن و ليعنى

یعنے ورویانیدن گیاه وارعیته کلاء اذا
جعلت له مرعیا۔
الاشعاء۔ اشعال الغارة۔
الاقعاء۔ برسرین نشستن سگ وقد جاء
النهی عن الاقعاء فی الصلوة وهوان یضع
الیتیه علی عقبیه بین السجدتین هذا تفسیر الفقها
فاما اهل اللغة فعندهم ان یلصق الرجل
الیتیه بالارض وینصب ساقیه ویتساند الی ظهره
ومنه الحدیث انه علیه السلام اکل مقعیا۔
الامعاء۔ پخته شدن خرما۔
۲۰ الابغاء۔ جستن یاری دادن وجویان
چیزی گردانیدن کسی را وباغی کردن کسی را
الاثغاء۔ گوسپند دادن۔
الارغاء۔ بانگ آوردن اشتر ودادن شتر
الاصغاء۔ گوش داشتن وچسپانیدن
واصغی خطای نقصه۔
الاطغاء۔ طاغی کردن۔
الافغاء۔ بیرون آمدن شکوفه خرما وگرد
آلوده وتباه شدن خرما۔
الالغاء۔ باطل کردن من اللغو۔
۱۵ الاثفاء۔ دیگ پایه کردن دیگ را۔
الاجفاء۔ زمین ماندن آن از نشستن چارپا یا
۱۰ برداشتن واجفیت الماشیة اذا اتبعتها

ولم تدعها تاکل۔
الاحفاء۔ ساده کردن بروت وستوده
گردانیدن پای خدا وند ستور ستوده پای شدن
والحاح کردن در سوال وبرهنه پای گردانیدن
الاخفاء۔ پنهان کردن هذا هو الفصیح و
آشکارا کردن۔
الادفاء۔ تمام کردن خسته۔
الارفاء۔ نزدیک آوردن کشتی بکناره دریا
الاسفاء۔ پاداش شدن کشت۔
الاشفاء۔ مطلع شدن بر چیزی ویقال
یعنے وبکناره چیزی رسیدن وچیزی شفا
گردانیدن کسی را وچیزی دادن تا بدان شفا گیرد
الاصفاء۔ برگزیدن وویژه کردن دوستی
وجمله چیزی باز ستدن وخالی شدن مرد
از ادب ومال شاعر از شعر وماکیان از بیضه
الاطفاء۔ لغة قلیلة فی الاطفار۔
الاعفاء۔ بسیار کردن موی جز آن عافیت
دادن ویقال اعفنی من الخروج معک ای عفنی
الاغفاء۔ خفتن۔
الاقفاء۔ طعام بهین فراهمان دادن وانه
پیے فرا کردن۔
الالفاء۔ یافتن۔
الابقاء۔ باقی داشتن وبخشودن۔

الاسقاء — کسی را آب دادن برای چارپای
یا برای زمین و یا دسیدن و عیب غایت کردن
و باران خواستن و فرستادن آن و استقی لها یک
ای جعله سقاءً و فی الحدیث استقی شبکة ای
اقطعها واجعلها الی سقیا —
الاشقاء — بدبخت کردن —
الاعقاء — سخت تلخ شدن و از دهن
بیفگندن از تلخی —
الالقاء — بیفگندن یقال القه من یدک
والق به من یدک و القیت الیه المودة بالمودة
والقیت علیه القیة کقولک القیت علیه احجیة
و کل ذلک یقال —
الانقاء — پاک کردن و مغز دار گشتن —
الابکاء — گریانیدن —
الاحکاء — استوار گردانیدن —
الاذکاء — تیز گردانیدن آتش و چراغ
و دیدبان فرستادن —
الازکاء — پناه با کسی دادن گناه کسی را دن
الازکاء — بالانیدن کشت —
الاشکاء — گله آوردن و گله زائل کردن
الابلاء — کهنه گردانیدن و نعمت دادن
و آزمودن و کفایت وانمودن و دل کسی
خوش کردن و سوگند و ستیر سر گرفتن

تا بمیرد و هذا من فعل الجاهلیة —
و ابلیت فلاناً عذراً ای اعلمته و
بینته فیما بینی و بینه فلا لوم علی بعده —
الاتلاء — با بچه گشتن اشتر و از پیش بشدن
و حواله کردن و عهد دادن کسی را و اتلیت
حقی عنده اذا القیت منه بقیة —
الاجلاء — از خانمان بیرون کردن و بیرون کردن
بیرون شدن و واشدن از گشته —
الاحلاء — شیرین کردن و شیرین یافتن
و یقال ما امر و ما احلی ای لم یقل شیئاً —
الاخلاء — خالی کردن و خالی شدن و خالی
یافتن و با گیاه بسیار شدن زمین و فی الحدیث
اخل وجهک ای استره انسان او شیئ و یقال
اخل امرک و اخل بامرک ای تفرد به و تفرغ له
الادلاء — فرو گذاشتن دلو و حجت آوردن
و هو یدلی برحمه ای یمت بها و ادلی بماله الی الحاکم
دفعه الیه و منه و تدلوا بها الی الحکام —
الاسلاء — اندوه وا بردن —
الاشلاء — خواندن بهیمه —
الاصلاء — در آتش فگندن و در آتش آوردن
و اصلی الفرس اذا استرخی صلواها و ذلک
اذا قرب نتاجها —
الاطلاء — چسپیدن کردن از مرگ و جز آن

ومنه الحديث ما اظلّ نسبے قط ای ما ال الى هواه
اَلْاِعْلَاءُ - بلند کردن و بمجاز آمدن و اعل
عنی وعن الوسادة اے تنح -
اَلْاِغْلَاءُ - گران بها کردن و گران بها
خریدن و گران بها یافتن و بجوشانیدن
اغلی القوم لے صار واالے الغلاۃ -
اَلْاِمْلَاءُ - املا کردن و مهلت دادن
وقیل سلسلہ فراخ کردن و یعدّی باللام
ه اَلْاِحْمَاءُ - گرم کردن و حمایتی گرفتن و بخشم آوردن
اَلْاِدْمَاءُ - خون آلوده کردن -
اَلْاِرْمَاءُ - افزودن شدن و بیفگندن و ربا دادن
اَلْاِسْمَاءُ - نام کردن و تاحیت سماوه گرفتن
اَلْاِصْمَاءُ - بخشم دیدار صید را بکشتن و هو
فی الحدیث و اصمی الفرس علی لجامه اے
عض علیه و مضی -
اَلْاِعْمَاءُ - کور کردن -
اَلْاِغْمَاءُ - بیهوش شدن و پوشیده شدن
خبر بر کسی الماضی منها اغمی و یعدیان بعلی
اَلْاِنْمَاءُ - کشتن صید بچشم دیدار و هو فی
الحدیث و افزودن کردن -
ق اَلْبَیْتُ قُلَاۃُ نَا ای جعلته بینی بنا و فی المثل
العزی تهدی الانثی لا تجعل منها الابنیة
ط اَلْاِثْنَاءُ - ثنا کردن و بیفگندن تنبه -

اَلْاِحْبَاءُ - بواز کردن آمدن میوه و بسیار
نبات شدن زمین -
اَلْاِحْنَاءُ - مهربانی کردن -
اَلْاِخْنَاءُ - فحش گفتن و یعدی بعلی و اخنی
علیه الدهر ای اتی علیه و اهلکه و اخنی علیه اے
افسد و فی الحدیث لیخنی بابنه ای لیسلمه و یحقره
اَلْاِدْنَاءُ - نزدیک کردن و نزدیک آمدن باشتر
اَلْاِزْنَاءُ - بر پیوسته تنگ بستن داشتن -
ه اَلْاِسْنَاءُ - بلند و بزرگوار کردن -
اَلْاِضْنَاءُ - گران کردن بیاری بیمار و یقال
هذه حیة لا تطنی ای لا یعیش صاحبها اقتل من
ساعتها و اصله الهمزة -
اَلْاِعْنَاءُ - بروانیدن و فروتن گردانیدن
اَلْاِغْنَاءُ - توانگر کردن و بے نیاز گردانیدن
ومنه شان یغنیه ای یکفیه عن زیادة علیه من
الاهتمام لغیره و قیل لیشغله عن الاقارب یا ابنا
کردن و دادا شتن کسی و منه الحدیث اغنی
عنی ای کفها و اترکها و اعرض عنها ماخوذ من
الاستغنار لان کل من استغنی عن شیئ ترکه
اَلْاِفْنَاءُ - نیست گردانیدن -
ق اَلْاِقْنَاءُ - سرمایه دادن و خشنود کردن -
اَلْاِمْنَاءُ - منی افگندن و بمنا آمدن -
ط اَلْاِهْنَاءُ - آسوده گردانیدن و بیهیدن

وفارغ گردانیدن آوند—

الاجهاء—بی ستر شدن خیمه واجهت السماء ای نقشع عنها الغیم واجهینا اذا اجهت لنا السماء

الاذهاء—دائم گردانیدن وآرامانیدن—

الاذهاء—سرخ وزرد شدن غوره خرما

الاقهاء—اندک خویش شدن—

الالهاء—مشغول کردن وگندم وجز آن در دهن سیا افکندن—

الامهاء—آب دادن آهن وتیز کردن آن وآب بردن چاه وبسیار آب وتنک کردن شیر وامهیت الفرس اذا اجریته واحمیته

الانهاء—برسانیدن خبر وشیر تنک کردن وفی الحدیث ثم انه معناه انته یقال انهی الرجل وانتهی فاذا امرت قلت انه

ومن اللفيف المقرون

الاتواء—هلاک کردن—

الاثواء—مقیم کردن وشدن ویعدی الی المفعول الثانی بحرف الجر ثم یتسع فیحذف

الاخواء—الخی—

الادواء—بیمار کردن—

الاذواء—پژمرانیدن—

الارواء—سیراب کردن وبر روایت کردن شعر داشتن

الاسواء—بیفگندن ودست بداشتن ویقال کیف اجتم فیقال مسئون صالحون ای ولادنا ومواشینا سویة صالحة—

الاشواء—برمقتل ناز دن وبریان دادن وباقی گذاشتن ازان—

الاضواء—ضعیف گردانیدن وفرزند ضعیف زادن وبا مادی بردن—

الاغواء—بی راه کردن ونومید کردن—

الاقواء—خالی شدن سرای وبه بیابان رسیدن وبه بیابان فرود آمدن وبرسیدن زاد وخداوند ستور قوی شدن وهو فی الشعر تخلف حرکات الروی بالرفع والنصب والجر وقیل نقصان حرف من عروض البیت

الالواء—پیچانیدن سر ودنبال جنبانیدن وبردن چیزی ویعدی بباء واشارت کردن وپژمردن وپژمرانیدن بکرانه ریگ رسیدن

الانواء—خسته بیفگندن—

الاهواء—آهنگ کردن ویعدی باللام واندا فتن ویعدی بالی یقال اهوی الیه بکذا واهویت بالشیء اذا اومات به—

ومن اليائي

الاحیاء—زنده کردن ودر فراخ نعمت وباران شدن وحال چارپای قوم نیکو شدن

واحيت الناقة اذا حيي ولدها فهي محيي
ومحيية لايكاد يموت لها ولد واحييت الارض
وجدتها حيية النبات۔

ومن المهموز الفاء

الإيداث۔ ...ان خواندن۔
الإيراب۔ واكشادن پیروزی یافتن۔
الإيلاث۔ نقصان كردن۔
الإيناث۔ ماده زادن۔
الإيجاد۔ قوی كردن۔
الإيساد۔ براغاليدن۔
الإيصاد۔ دربستن۔
الإيكاد۔ استوار كردن۔
الإيناس۔ برگزيدن۔
الإيجاد۔ مزد دادن وكرا (كراي) دادن
ودست درجاى افگندن بكترى۔
الإيزار۔ الموازرة۔
الإيمار۔ بسيار گردانيدن۔
الإيناس۔ شناكردن وديدن وآواز شنيدن
وآنست منه رشدا اى علمته والباب يدل
على ظهور الشيء وكل شيء خالف طريقة التوحش
الإيراض۔ سبز گرم گردانيدن والسنت وارض
الإيناض۔ نيم پخته ونيم بريان كردن۔
الإيساف۔ اندوهگين كردن وبخشم آوردن

الإيكاف۔ خر پالان كردن وجزاو وخرا
وجزان را پالان ساختن۔
الإيلاف۔ الف دادن والف گرفتن
وبهزار شدن وبهزار گردانيدن والتركيب
يدل على انضمام الشيء الى الشيء۔
الإيناف۔ بيني دن انف اى جعلها تشتكي انفه
وانف بالابل اذا تتبعت بها المرعى الذي لم يرع
الإيراق۔ بيدار كردن۔
الإيناق۔ خوش آمدن۔
الإيزال۔ سخت سيال شدن وفي الحديث ممزولة جارية بالقوم الا الاخلاقه الرسيقة
الإيصال۔ در شب اثگاه شدن
الإيكال۔ بخورانيدن وسخن چيني كردن
وآكلتك فلانا اذا امكنته منه وآكلتني مالم
آكل اي ادعيته على معاك لله في الجنة اى
زوجك فيها وادخلكها۔
الإيثام۔ در بزه افگندن۔
الإيلام۔ الفت افگندن۔
الإيلام۔ دردمند كردن۔
الإيذان۔ بياگاهانيدن۔
الإيمان۔ بگرويدن ويعدى بالباء ايمن
گردانيدن ويعدى بنفسه وباسنگي ودا ...
ويعدى باللام۔

ومن الاجوف

الایاد۔ نیرومند گردانیدن ومنه قراة ابن محیصن ایدناه بروح القدس ووزنه افعلناه لا فعّلناه

ومن الناقص المهموز الفاء

الایباء۔ کسی را بر باز داشتن ویجر لا یوبی ویلا الا یوبی ای لا ینقطعان من کثرتہا۔

الایتاء۔ بیاوردن ومنه آتنا غدائنا معنا الاتنا بعد اتناء دادن۔

الایداء۔ یاری دادن وساختن چیزی را ویعدی باللام وتمام سلاح شدن۔

الایذاء۔ آزار دادن کسے را۔

الایواء۔ بیک آخر ستور را باہم آوردن وجلف دادن البثانرا۔

الایزاء۔ التارنة والمحاذاة۔

الایلاء۔ سوگند خوردن۔

الایناء۔ تاخیر کردن۔

ومن المهموز العین

الاذاب۔ بہ نجانیدن۔

الاراب۔ ترسیدن۔

الاضاب۔ بسیار شدن شکاف سوی

الاساخ۔ شبانروز سے بر نفتن۔

الاضاف۔ کام سانیدن والنعت مضؤود

الاتار۔ تیز نگریستن۔

الاذاش۔ بر یکدیگر آغالیدن۔

ما الاسئار۔ خوردہ باز گذاشتن والنعت سار وقیاسہ مسئر۔

د الاشاد۔ بے آرام کردن۔

ما الاتاس۔ داہیہ آوردن۔

ق الاتاق۔ پر کردن۔

ع الاماق۔ الدخول فی المأقة وہی الانفة والحدة والجراة وہو فی الحدیث۔

٧ الاساك۔ حاجت واکردن

٩ الاتام۔ دو بچہ بیک شکم زادن ہر دو مجری

٧٠ یکے کردن۔

٢ الاذام۔ الاکراہ علی الشیٔ۔

الارام۔ مہربان گردانیدن دار وکردن

٢٠ جراحت تا فراہم آید وبہ شود۔

٤ الاذام۔ الاسام بستوہ آوردن۔

ع الاشام۔ بشام شدن۔

الافام۔ فراخ کردن ویقال للبعیر

ما اذا استلاد شحما قد اتہم دارکہ۔

الاكاد۔ کاری کردن امروان انہم خوانند ویرا

ن الاضان۔ بسیار گوسپند شدن۔

٧ ومن المعتل المهموز العین

ی الایاب۔ بخشم آوردن اذا ابتہ ای فعلت

٢ فعلا یستحیا منہ واو ابتہ ردتہ عن حاجتہ

ن اقال المکان۔ اذا اجتمعت فیہ۔

الإِهْوَالَةُ - وهي لبعار الابل والغنم وابولها -

ومن اليائي

الإِيْيَاسُ - نوميد كردن وفي الماضي أياس وآريس

ومن الناقص المهموز العين

الإِثْنَاءُ - تباه كردن -

الإِرْآءُ والإِرْآءَةُ والإِرَايَةُ سخون يقال ريته الشيء واصلا رايته والإِرْزَاءُ پستان گوسپند بزرگ شدن -

الإِمْآءُ - صد كردن وصد شدن -

الإِنْآءُ - دور كردن -

ومن المهموز اللام

الإِجْبَاءُ أجبأت الأرض كثر كمأتها -

الإِصْبَاءُ - برآمدن ثريا و دندان -

الإِضْبَاءُ - خاموش بودن بر چيزے وكينه در دل گرفتن -

الإِلْبَاءُ - خداوند لبا بسيار گشتن و لبا دادن گوسپند و بچه را -

الإِنْبَاءُ - خبر دادن -

الإِفْتَاءُ - تافتن ريشه يا افتات اذكره اي ما زلت اذكره والتكلم به لا مع الجحد -

١٠ الإِفْثَاءُ - ماندہ شدن و ستيدن گرما -

الإِقْثَاءُ - بسيار خيار گشتن -

٦ الإِنْجَاءُ - بالسپر فگندن ونزديك آمدن نتاج شتر

الإِلْجَاءُ - ستم پر كاري داشتن و يعدى الى المفعول الثاني بالى والجأت امري الى الله

٤ اي اسندت -

الإِهْجَاءُ - گرسنگي نشاندن -

١٠ الإِبْدَاءُ - ابتدا كردن و نو آفريدن والباب

٦ يدل على افتتاح الشيء -

الإِرْدَاءُ - ياري دادن و تباه كردن -

الإِهْدَاءُ - بارانيدن -

٨ الإِخْذَاءُ - رام كردن و خوار كردن -

٧ الإِبْرَاءُ - بيزار كردن و به كردن از بيماري أَبْرَأَتِ النَّاقَةُ - بضرعها في بدني

٢ اذا انزلت اللبن وارخت ضرعها عند النتاج

الإِخْرَاءُ - مولع كردن

أَسْرَأَةُ الجرادة اذا حان لها ان تلقي بيضها

الإِقْرَاءُ - حيض شدن زن و پاك شدن زن و نزديك آمدن وكل ذلك من القاري وهو الوقت تقول منه اقرات الريح اذا دخلت في وقتها وبقران گوش فرا داشتن و خوانده

١٢ كردن ومنه سنقرئك و سلام فرستادن والتركيب يدل على الجمع -

١٠ الإِمْرَاءُ - گوارانيدن طعام -

الإِهْرَاءُ - نيك پختن گوشت تا از هم بريزد

٦ و كشتن سرما كسي را و بختگي كارے كردن -

الاجزاء ـ بسنده بودن وكار در ادست
كردن وكفايت كردن وجزا دادن قال الازهری
لا ادری ما صحة هذا واجزأت الابل فجزأت
ای اكتفت بالبقل عن الماء ـ
الابساء ـ انس دادن ـ
الانساء ـ زمان دادن وتاخير كردن قولهم
انسأت سربتی ابعدت مذهبی ـ
الاكشاء ـ خشك كردن بريانی ـ
الانشاء ـ آفريدن وابتدا كردن وشعر گفتن
وپديد آوردن ميغ وبالانيدن كسی منه
او من ينشؤا فی الحلية واما قوله والجواری
المنشأت فقيل هی السفن التی رفع قلعها واذا
لم يرفع قلعها فليست بمنشأت وقيل التی
انشئ اجراؤها والشئ عملها وصنعها وقرئ
بالكسر على ان الفعل نسب اليها على الاتساع
كقولهم مات زيد فكان المعنى المنشأت السير
فحذف المفعول للعلم به ـ
الاصاء ـ سيراب كردن ـ
الاقضاء ـ طعام دادن ـ
الابطاء ـ درنگی شدن خداوند ستور
ودير روشدن ـ
الاخطاء والخطاء ـ كالعطاء خطا كردن
وفا گذاشتن از كسی كه قصد وی داری

وربما جاء اخطأ بمعنى خطى ای اثم ومنه قوله
اوا خطأنا عن ابی على الفارسی وبعض العرب
يقول اخطيت ـ
الاشطاء ـ تيزه بياوردن ـ
الاجفاء ـ كف انداختن ديگ وسيل ـ
الادفاء ـ تبسفانيدن ـ
الارفاء ـ بنا با كسی دادن ونيك بالی
ونزديك آمدن كشتی بكناره دريا ـ
الاطفاء ـ فروكشتن آتش وچراغ ـ
الالفاء ـ فی القوم اذا ارادوا وجها
فصرفتهم الى غيره وفی الابل اذا جعلت البانها
واوبارها الاحد ويقال ان تجعلها نصفين تنتج
كل عام نصفها وتدع نصفها وفی البيت ان
يخاط حاشيتا الثوب ثم يخيل بها مؤخر الخباء
وفی الشعر اذا خالف الشاعر بين نفس كردی
كقافية مرفوعة مع مخفوضة ونگونسار كردن
اوانی وگفته اند چسپانيدن وی ومن هذا
قيل كفأت القوس اذا املت راسها وقت الرمی
الارقاء ـ باز ايستادن خون واشك
طعنه حتى آكاره ای اقاء على هيئة المتكی
وهذا على التوهم لان التاء واو ـ
الاحكاء ـ استوار گردانيدن ـ
الاكلاء ـ گياه گرفتن زمين وگياه خوردن

وسلف دادن در طعام۔
اَلْاِمْلَاءُ۔ زکام رسانیدن و اللغت مملوءً کمان در کشیدن۔
اَلْاِمْحَاءُ۔ روش در چاه کردن۔
اَلْاِظْمَاءُ۔ تشنه گردانیدن۔
اَلْاِقْمَاءُ۔ خوار کردن و اقمأ القوم اذا سمنت ابلهم وکثرت مع ذلک و اقمأ الی الشیٔ ای الجئی۔
اَلْاِکْمَاءُ۔ بسیار سمارُوغ گشتن زمین اکمأت الارض اقمل علیه الامر ای الشیٔ فذهب۔
اَلْاِزْنَاءُ۔ مضطر گردانیدن۔
اَلْاِضْنَاءُ۔ بسیار کودک و سپند شدن۔
اَلْاِهْنَاءُ۔ پخته کردن گوشت۔

ومن الفعل المهموز اللام

اَلْاِبْطَاءُ۔ دیر کردن و دیری داشتن منه الحدیث قال لا ابطأ بهم سعار الابل نابه است تلونهم و قوم ...بالجهد و قوا فی اعادت کردن
اَلْاِیْکَاءُ۔ تکیه ساختن کسی را و تکیه
اَلْاِیْمَاءُ۔ اشارت کردن۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْاِبَاءَةُ۔ قصاص کردن و با ماوی بردن و فی ارض کذا فلاة ای فی فلاة اسے تذهب۔

اَلْاِثَاءَةُ۔ تیر انداختن بکسی۔
اَلْاِجَاءَةُ۔ بیاوردن و ملجا گردانیدن
اَلْاِدَاءَةُ۔ درد مند شدن و درد مند گردانیدن۔
اَلْاِسَاءَةُ۔ بدی کردن و گمان بد بردن بکسی یقال اسات به الظن۔
اَلْاِشَاءَةُ۔ ملجا گردانیدن۔
اَلْاِضَاءَةُ۔ روشن شدن و روشن کردن
اَلْاِفَاءَةُ۔ مال کسی غنیمت کردن و منه الانقد لا ابلیس بقار علی بقی الفار الذی افئت کورته فصارت حیزا کانه قال لا ابلیس انه من اهل السواد فی الاحاجة الذین افئ الاسلام عنوة فصار السواد لهم فیا اذا اشتبه و اگر دانیدن
اَلْاِقَاءَةُ۔ قی آوردن۔
اَلْاِنَاءَةُ۔ گرانبار گردانیدن و نیمه پخته کردن گوشت

ومن اللفيف المقرون

اَلْاِیْوَاءُ۔ بآ وی بردن۔

باب التفعيل

اَلتَّتْرِیْبُ۔ خاک آلوده کردن۔
اَلتَّثْرِیْبُ۔ سرزنش کردن و نکوهیدن
اَلتَّثْقِیْبُ۔ سوراخ کردن و آتش فروختن و اشتخن سیدی با محاسن ثقب عود العرفج اذا اشتعل فالنح۔
اَلتَّثْلِیْثُ۔ شکسته شدن دندان شتر پیری

دریخته شدن موے دنبال وے۔
التجریب والتجربة۔ آزمودن۔
التجلیب۔ گرد کردن و بانگ کردن۔
کالتحلیب۔ دور کردن خداوند اشتران
اندک شدن۔
التحریب۔ بخشم آوردن و تیز کردن سنان۔
التحزیب۔ گروه گروه کردن۔
التحسیب۔ بر بالش نشاندن و منه الحدیث
احسبوا ضیفهم ای اکرموه و چیزی بالش
کردن و کسی چندان عطا دادن که تا خشنود گردد
التحصیب۔ سنگریزه افگندن و سنگ انداختن
والنوم بالشعب الذی مخرجه الی الابطح ساعة
من اللیل ومنه الحدیث فمن شاء حصب
التحنیب۔ فی الفرس انحناء و توتیر فی رجلیه
والیدین و اذا کان فی الرجل فهو التحنیب
بالجیم [illegible]
[illegible]
علی الصبا ای [illegible]
علیها و [illegible] و تدرب بشل تجرب و مجرب۔
التذریب۔ تیز کردن۔
التذنیب۔ پدید آمدن بکلی در خرما ارطبت
دنبال و دنبال ساختن۔
التذهیب۔ زر اندود کردن۔

الترتیب۔ یکے از پس یکدگر قرار کردن
یقال رتب الطالع موضع کذا والترتیب
یدل علی استقرار و انتصاب۔
الترجیب۔ بزرگ داشتن و منه ترجیب
العتیرة وهو ذبحها فی رجب و چیزی افراز یه
درخت نهادن تا بشکند از بسیاری بار۔
الترحیب۔ مرحبا گفتن۔
الترطیب۔ تر کردن و رطب دادن الرعب المقطع۔
الترغیب۔ راغب کردن و رغبت نمودن
الترقیب۔ السلخ من قبل الراس الرقبة۔
الترکیب۔ چیزے اندر جای نشاندن
الترهیب۔ ترسانیدن۔
التزغیب۔ بانگ اسویه شدن۔
التسریب۔ گله گله گردانیدن اسپ و اشتر
وازین سوراخ کندن چاه و جز آن و آب
در مشک نو ریختن تا درزها استوار گردد
التسلیب۔ سوگ داشتن۔
التشذیب۔ درخت پیراستن [illegible]
التشریب۔ خاک آب در مشک نو کردن
تا طعم آن خوش گردد و در مال کسی تصرف کردن
چنانکه خواهی۔
التشعیب۔ کاسه وادر بستن۔
التشغیب۔ شغب پا کردن۔

اَلتَّصْلِیْبُ - بیدار کردن و سخت گردانیدن
چیزی و خشک شدن رطب -
اَلتَّضْرِیْبُ - نکده زدن میان قز و جامه پرورده
اَلتَّضْهِیْبُ - نیک بریان کردن بریانی
و کمان را نیز در آتش دادن -
اَلتَّطْرِیْبُ - آواز خوش بگردانیدن -
اَلتَّطْلِیْبُ - بطناب محکم کردن و بجای
مقام کردن و طلب لغیر از امثال تنه -
اَلتَّعْجِیْبُ - کسی را بشگفتی افگندن -
اَلتَّعْذِیْبُ - و العذاب عذاب کردن
اَلتَّعْرِیْبُ - سخن گفتن از کسی و مهذب
کردن سخن از لحن و کلمه که عربی باشد عربی کردن
والتشریب القباحة عرب علیه فعله ای قبح
و منه الحدیث عربوا علیه ای ردوا علیه انکاره
و عرب الربیع ای قصب -
اَلتَّعْزِیْبُ - دور بردن بچرا -
اَلتَّعْصِیْبُ - عصابه در سر بستن و تاج
بر سر نهادن و المعصب الذی یعصب وسطه
من الجوع وقیل هو الذی اکلته السنون ای
اکلت ماله -
اَلتَّعْقِیْبُ - از پی در داشتن و منه الحدیث
ان عمر کان یعقب الجیوش فی کل عام ای یرد
قوما و یبعث آخرین یعاقبونهم و آمد و شد

کردن در کاری بجد و نشستن پس از نماز
از بهر دعا و منه الحدیث من عقب فی صلوة
فهو فی الصلوة و در سالی دو بار غزو کردن
و حکم کسی را فسخ کردن و اگردانیدن و فی
الحدیث ان فعله کانت معقبة ای لها عقب
اَلتَّعْلِیْبُ - مصدر المعلب هو الذی یجلد العلبة
اَلتَّغْرِیْبُ - دور کردن و بجانب مغرب
رفتن و فی الحدیث ان فیکم مغربین معنا الذین
یشترک فیهم الجن سموا بذلک لانه دخل فیهم عرق غریب
اَلْمُغَلَّبُ - المغلوب مرارا والمغلب الغالب ضد
الشعراء المحکوم له بالغلبة علی قرنه کانه غلب
علیه وهو من الاضداد وغلبته علیه تغلیبا
اَلتَّقْرِیْبُ - نزدیک کردن و اسب هر دو
دست و یکپای یکبار برداشتن و نهادن در
تک و قرب تقریبا فهو کل ما تقربت به الیه
وفی الحدیث قرب دباجة و قرب بجنبه و معنا
انه تصدق بها تقربا به الی الله تعالی -
اَلتَّقْشِیْبُ - رنجانیدن ببدی و قشب
الحسب اذا مزجه -
اَلتَّقْصِیْبُ - مجعول کردن موی و قصب
قصب الزرع تقصیبا و ذلک بعد التفریخ
اَلتَّقْضِیْبُ - بریدن زدن و شتر را پیش از انکه
را خشته ناشده شدن -

التقطیب - روی فراهم کشیدن -
التقعیب - دور درشدن در سخن وحافر
مقعّب اذا کان علی خلقة القعب -
التقلیب - نیک برگردانیدن -
التکتیب - لشکر گروه گروه کردن وپستان استر بستن -
التلبیب - غوره برآوردن انگور وفی الحدیث
ثم یحسبان تخرج القطوف وهی العناقید -
التکذیب - بدروغ داشتن وباطل کردن
کذّبت الرجل تکذیبا وکذابا قلت له کذبت
وکذّبته اذا اخبرت انه کاذب قال ثعلب
اکذبته وکذّبته بمعنی وکذّب عنّی وکذّب لبن
الناقة ای ذهب وفی الحدیث فلم یکذب ولیش
بجواره ای لم یتجاوزه وکل من کذّبت بتشی
... ...
التکعیب - ناربستان شدن -
التکلیب - سگ را تعلیم کردن وسگداری کردن
... ... شده -
التلبیب ... ... شیر شدن گوسپند -
... ... کردن فی الحدیث ...
... ...
التلهیب ... کردن ... کردن آتش کار
ومنه ... وشده القرب للماء -
التنصیب - ... کردن سنگها ...

بدان یا مذ حیف منصب اذا نصب بعضه علی بعض
ومنه نصبت الخیل آذانها وشدد هذا للکثرة او للمبالغة
التنقیب - پی در راهها گردیدن ونیک
وارسیدن چیزے -
التنکیب - بگردیدن وبگردانیدن -
التهدیب - باسرا ریشه کردن -
التهذیب - پاکیزه کردن والاسراع فی
الطیران والعدو والکلام -
التهریب - بگریزانیدن -
التهلیب - موی دنبال اسپ برکندن
التبکیت - کالتقریع والتعنیف وبکته
بالحجة ... غالب -
التثبیت - برجای بداشتن -
التربیت - پروردانیدن -
الترفیت - ... ... پروردن ...
التزکیت - ... ... -
التسکیت - خاموش کردن -
التسمیت - بالشین والسین دعا کردن کسی را
که عطسه زند والتسمیت ... ...
... ای الطعام ... ...
لمن طعم عنده وفی حدیث آخر ...
... الطریق ای قصده
الت... - ... یک افگندن -

اَلتَّصْمِیْتُ - خاموش کردن وشدن -
اَلتَّنْبِیْتُ - پروردن ودرخت نشاندن
اَلتَّنْکِیْتُ - پدید آمدن پختگی در خرما وفی
حدیث اکل کتفاً مُهَرَّئَۃً یقال انما ہو مُهَرَّدَۃٌ -
اَلتَّثْلِیْثُ - سه گوشه کردن وسه یکی کردن چنانکه
دو سه یکی شود وسه یکی بماند ونوعی ساختن
از عطر که آنرا مثلث خوانند وسه خلف اشتر
بستن - وفی الحدیث شر الناس المثلث یعنی
الساعی باخیه یهلک ثلثة نفسه اخاه وامامه
اَلتَّحْدِیْثُ - حدیث کردن -
اَلتَّخْنِیْثُ - بدو در آمدن وسه سمی المخنث
وهو مثل الاختناث -
اَلتَّدْمِیْثُ - نرم کردن جائے -
اَلتَّرْبِیْثُ - درنگی کردن -
اَلتَّرْمِیْثُ - الارمات -
اَلتَّشْعِیْثُ - پراگنده کردن -
اَلتَّحْرِیْثُ - گرسنه کردن -
اَلتَّفْرِیْثُ - فی الکبد مثل الفرث -
اَلتَّلْبِیْثُ - درنگی کردن -
اَلتَّنْفِیْثُ - تنافتن -
اَلتَّبْرِیْجُ - جامه مبرج بافتن -
اَلتَّشْجِیْجُ - شکافتن ریختن باران زمین را -
اَلتَّبْجِیْجُ - فراموش کردن وقبح الراعی

بالعصا ای جعلها علی ظهره وجعل یدیه من ورائها -
اَلتَّحْدِیْجُ - نیک نگریستن نیک واگرفتن
برکسی را وسگ را قلاده کردن از گوش ماهی
اَلتَّحْجِیْجُ - چشم درکو افکندن وتیز نگریستن
اَلتَّخْرِیْجُ - فرا راه افگندن شاگرد را وتخریج
الراعیة المرتع ان تاکل بعضه وترک بعضا
وعام فیه تخریج ای خصب وجدب -
اَلتَّدْرِیْجُ - بکاری داشتن بدرک ودر نوردیدن
اَلتَّرْجِیْجُ - الارز بالقوم لیس لهم عطاء [illegible]
اَلتَّسْجِیْجُ - دندان گرفتن گوزن کنگر را [illegible]
اَلتَّسْرِیْجُ - نیکو گردانیدن روی وجزآن
وسرج الله بالتشدید والتخفیف ای وفقه
اَلتَّشْجِیْجُ - دوختن محکم -
اَلتَّشْنِیْجُ - بالجمع کردن -
اَلتَّضْرِیْجُ - خون آلوده کردن وضرجت
الثوب صبغته بالحمرة وبودن التشنیج [illegible]
اَلتَّعْرِیْجُ - [illegible]
اَلتَّفْرِیْجُ - میان پای از هم باز نهادن -
اَلتَّفْرِیْجُ - زدوده [illegible] -
اَلتَّفْلِیْجُ - القلیح کشاده کردن دندان -
اَلتَّلْجِیْجُ - گره گرفتن زبان -
اَلتَّلْجِیْجُ - درهم کردن [illegible]
وآشکارا کردن [illegible]

لجّج الخبر ای اظهر غیر ما فی نفسه —
اَلتَّلْمِیْحُ وَالتَّلْهِیْجُ — نهاری دادن —
اَلتَّنْفِیْجُ — تا یکسال بچه نازادن نفجت الناقة
بولدها اذا جازت السنة ولم تنتج —
اَلتَّهْلِیْجُ — برابا هیدن —
اَلتَّهْرِیْجُ — بانگ بر سباع زدن الاهراج ایضاً
اَلتَّبْدِیْحُ — ثنا کردن —
اَلتَّبْرِیْحُ — رنجانیدن یعنی با لیار
ومنه الحدیث نهی عن التبریح وهو قتل السوء
مثل القاء السمک علی النار حیّاً ونحوه —
اَلتَّبْطِیْحُ فی حدیث عمر اول من بطح المسجد ای القی فیه الحصی ونحوه —
اَلتَّبْلِیْحُ — ماندن —
اَلتَّتْرِیْحُ — اندوهگین کردن —
اَلتَّجْنِیْحُ — درشوریدن بسته وانچه بدان ماند
اَلتَّبْلِیْحُ — الاقدام الشدید والتصمیم فالجلح الاول
الشدید الاکل والجلح الماکول —
اَلتَّجْحِیْحُ — چشم بگشادن از بهر نگریستن —
اَلتَّذْبِیْحُ — سر بیک دور فرود آوردن
ومنه الحدیث نهی ان یذبح الرجل فی الرکوع
کما یذبح الحمار وروی هذا بالذال والدال
اعرف دبح اذا طأطأ ظهره —
اَلتَّذْبِیْحُ — بسیار کشتن —
اَلتَّذْرِیْحُ — اندکی از زعفران و جز آن

در آب کردن کاغنه در طعام کردن —
اَلتَّرْجِیْحُ — افزونی دادن و رجحت احد
قولیه علی الآخر —
اَلتَّرْزِیْحُ — لاغر کردن ستوررا —
اَلتَّرْشِیْحُ — پروردن —
اَلتَّرْفِیْحُ — بالرفاء گفتن و روی فی الحدیث کان اذا رفّح انساناً اراد
رفاء والحاء والهمزة قریبی المخرج یعنی اذا دعا له بالرفاء —
اَلتَّرْقِیْحُ — اصلاح آوردن —
اَلتَّرْیِیْحُ — بیهوش و سرگشته گردانیدن والمفعول
مترَیَّح —
اَلتَّسْبِیْحُ — خدای عز وجل را بپاکی یاد کردن
و بیدی بنفسه باللام ومنه الحدیث جعلت
رجلین سبحاً بعد العصر فاما قوله تعالی الا تسبحون
فمعناه الا تستثنون —
اَلتَّسْرِیْحُ والتسراح — گسیل کردن وتحقیق
هذا الموضع ان یقال ان السراح والسلام
والکلام اسماء علی فعال بمعنی المصدر ولیست
مثل عمرک الله فی انه مصدر جار علی حذف
الزیادة اعنی التاء والیاء من قبل انها جاءت
وفیها شیء من الزیادة اعنی الالف فیها
وکذلک ما اشبهها والتسریح آسان کردن
وتسریح الشعر ارسا له وحله قبل المشط —
اَلتَّسْطِیْحُ — پهن کردن —

التسمیح - راست کردن نیزه و آسان فتن

التشمیح - بهن کردن -

التشریح - شرح کردن و نیک شرحه کردن گوشت

التشقیح - الازهار -

التصبیح - صبوحی دادن و بامداد نزدیک کسی آمدن یقال صبحته ای آتیته صباحا ولا یراد بالتشدید ههنا التکثیر وصبحه الله وصبحته ای قلت لهم صباحا -

التصریح - هویدا گفتن و هویدا شدن و ویژه شدن شراب بیرون از کف اندا فتن وصرحت کحل ای اجدبت وعمارت صرحة ای خالصة فی الشدة وکحل اسم للسنة المجدبة

التصفیح - دست بر هم زدن و هو فی الحدیث ماخوذ من صفحتی الکف وضرب صدا بها بالاخری وهو سنة النساء فی الصلوة و پهن کردن چیز

التطریح - بسیار افگندن و بلند کردن بنا

التطفیح - پر کردن حوض -

التطلیح - مانده کردن اشتر مردم را -

التطمیح - سر دوش برافراشتن طمح بصره الی الشی ارتفع و ارباه فی الهوا

التفتیح - گشاده کردن و بشکافانیدن -

التفریح - شاد کردن -

التفطیح - پهن کردن -

التفقیح - شگفتن چشم سگ بچه

وهذا فی الحدیث

التقبیح - زشت کردن فی الحدیث لا تقبحوا الوجوه ای تنسبوها الی القبح وقیل لا تقولوا قبح الله وجه فلان من القبح وهو الابعاد وفی حدیث آخر فلا اقبح ای لا یرد علی قولی لمیلاتی -

التقدیح - باریک بیان کردن اسب ده و گو افتادن چشم

التقریح - تو ابل در دیگ کردن من القریح وهو افزار

التقلیح - دندان پاک کردن از زردی وهو من باب السلب مثل قردت البعیر وقشرت

التقلیح - کلید راست کردن بهر در قفلت الباب اصلحت قفاحته علیه ای مفتاح معوج طویل -

التکلیح - نیک بجز افشیدن -

التلقیح - گشن دادن خرما -

التمدیح - بسیار ستودن -

التمریح - پر آب کردن مشک نو تا [illegible] کم شود

التملیح - نمک بسیار در طعام کردن تا تباه گردد وملح الشاعر ای اتی بشی ملیح [illegible]

التمقیح - تکه پیه استخوان بیرون کردن ومغز از استخوان بیرون کردن -

التنبیح - بانگ و الجاراه [illegible] ظهره و بطاطی را -

التسبیخ – سبک کردن نیک خفتن و سست شدن گرما و واخیدن پنبه و پشم –
التشدیخ – سرکوفتن والتشدید للکثرة –
التضمیخ – بوی خوش آلودن –
التطبیخ – بزرگ شدن بچه سوسمار –
التفریخ – بچه برآوردن مرغ و منه اشتق فرخ الزرع اذا تهیأ للانشقاق بعد ما یطلع
التفنیخ – رام کردن –
التمریخ – روغن با داروها مالیدن –
التبرید – سرد کردن و منه الحدیث لا تبردوا عن الظالم ای لا تشتموه فتخففوا عنه من عقوبة ذنبه
التبعید – دور کردن –
التبلید – خویشتن بر زمین زدن –
التثرید – شکستن گرده پیش از آنکه سر شود و هو منهی عنه التجرید برهنه کردن
التجعید – پیچ کردن موی –
التجلید – کتاب را پشت کردن و پوست باز کردن از شتر یا از جلد جزوره و قطاع الحال
سلخ جلد جزوره ....
التصلید – تنگ کردن –
التقصید – کژ کردن و بیت مقصد ای تمم و قد قصد الشعر فهما ای التمسح قصبات ثم و ثلثت علیه البردی ثم بناها و تحسینا

ثم تستقف بها الفرقة واحدها حردی نبطی معرب ولا یقال هردی –
التحمید – مبالغة الحمد –
التخضید – مبالغة الخضد –
التخلید – جاویدان کردن و دست برنجن دست کسی کردن و گوشواره در گوش کسی کردن والترکیب یدل علی الملازمة والثبات –
التربید – الترصید فی المعنی الثانی –
الترفید – مهتر کردن –
التزبید – خاکستر آلوده کردن و بیرون آوردن الشیاه و قیل ...
التزغید – واخیدن پنبه با کف شدن دهن
التزنید – دروغ گفتن و در آب کردن انداز حجم زنادی جمع الزند الضیق البخیل و ثوب مزند قلیل العرض و اصل التزنید ان تخلل الشاعر الناقة باخلة صغار ثم تشد بشعر و ذلک اذا انقلبت رحمها بعد الولادة –
التزهید – فی الشی و عن الشی خلاف الترغیب فیه و فی الحدیث ... ای قلیلا من ... والشی القلیل –
التسبید – استیصال شعر الراس و ترک الادهان ایضا و منها فی الحدیث و سبد الشعر بعد الحلق و هو حین ینبت و یسود و سبد الفرخ اذا بدا ریشه و شوک –

اَلتَّسْرِیْدُ - مبالغة السرد فی الدرع -
اَلتَّشْقِیْدُ - لاغر گردانیدن بعد فربہی ہو
فی الحدیث اسقد فرسًا ای اضمر -
اَلتَّسْمِیْکُ - باسر گرفتن زدن و قیصان سوراس
اَلتَّسْنِیْدُ - چوب فراوید ارکذاشتن
والتشدید للکثرة -
اَلتَّسْہِیْدُ - بیخواب گردانیدن -
اَلتَّشْرِیْدُ - راندن -
اَلتَّصْرِیْدُ - فی السقی دون الری وفی
العطاء تقلیلہ -
اَلتَّصْعِیْدُ - برکوہ شدن و بعد کفی بیلے
و بر دادی رفتن و بعدی بفے -
اَلتَّصْفِیْدُ - بند کردن -
اَلتَّصْمِیْدُ - استوار و آگندہ کردن مبالغة
الصمد و بیت مصمد ای مصلے -
اَلتَّضْمِیْدُ - بر از دستار چیزی بر بستن
و فی الحدیث ضمدہا ای تخضع علیہا الدواء -
اَلتَّطْرِیْدُ - بر اہم کردن کلمی کردن بقطران
آلودن و بندگی گرفتن تقول عبدان فعل
کذا ای ابعث -
اَلتَّعْدِیْدُ - ساختن -
اَلتَّعْرِیْدُ - گریختن -
اَلتَّعْقِیْدُ - مبہم کردن سخن بسیار گرہ کردن

و استوار کردن عہد را ن جز آن و ستبر کردن رو و جز آن
اَلتَّغْرِیْدُ - آواز گردانیدن فی الحدیث
طوبی للمفردین فرد الرجل ذا تفقہ و اعتزل
الناس و خلا بمراعاة الامر والنہی قیل
ہم الذین ھلک لداتہم و بقوا فہم یذکرون
اللہ و قیل ہم المتخلفون من الناس بذکر اللہ
اَلتَّفْنِیْدُ - بدروغ و ضعف عجز و جہل
و خرف منسوب کردن فی الحدیث افند
فرسًا قیل افنی و قیل ہبط فرسًا فاتخذہ کا
حصن الجار الیہ کما یلجأ الی الفند من الجبل -
اَلتَّقْرِیْدُ - خوار گردانیدن بکند از شتر چیدن
و اصل الخداع و ذلک ان الرجل ذا اراد
ان یاخذ البعیر الصعب قردہ و لا کا نتزع قردا
اَلتَّقْلِیْدُ - در گردن کردن کتا قلادہ و منہ
الحدیث قلدوا الخیل و لا تقلدوہا الاوتار
قیل لا تقلدوہا الاوتار فتختنق و قیل الطلبوا
علیہا الدخائل و الا حط القول فی حدیثہ آخر
فقلدنا السماء ای مطرتنا لوقت انعقدہ
تقلد الحمی ہو یوم و تقلد القال بری متعدد
والقند عسل قصب السکر -
اَلتَّکْبِیْدُ - رسیدن ستارہ بمیان آسمان
اَلتَّکْمِیْدُ - تسخین العضو بخرق مسخنا -
اَلتَّلْبِیْدُ - بہم نشاندن فی الحدیث ملبدا

ای مرقها وصمغ در سر کردن محرم تا موی و
کالبد و نشود و منه الحدیث من لبد و جاء
فی حدیث آخر لبد الشعر یعنی تلبده و هو قوله
یبعث یوم القیمة ملبدا والترکیب یدل علی
تکدس الشیء بعضه علی بعض ـ
التلهید ـ بسیار فا تولیدن ـ
التمجید ـ بزرگی یاد کردن و چهارپای
را سیر کردن و هذه لغة اهل نجد ـ
التمرید ـ نسو کردن و بلند کردن بنا ـ
التملید ـ التمرین ـ
التمهید ـ عذر نهادن و نیک گستردن و
تمهید الامور تسویتها و اصلاحها و تمهید العذر
بسطه و قبوله ـ
التنجید ـ آراستن و دلیر گردانیدن ـ
التنضید ـ بر هم نهادن و فی الحدیث
فاکلها حتی انضدها ای [illegible] علیها من نضد
الشیء اذا فنی هذا اصله ـ
التنهید ـ فا جواب کردن ـ
التهوید ـ بیرزانیدن ـ
التهنید ـ دل کسی بردن و شمشیر زدن
از آهن هندی ـ
١٧٠ التقنید ـ گروه گروه را خواندن و منه
الحدیث یات التقنید عشیرة المفاخرة ایضا

التنبیذ ـ مبالغة النبذ فی الطرح ـ
التنجیذ بالذال والدال ایضا محکم رای گردانیدن
التنفیذ ـ فرستادن و روا کردن فرمان
التبتیر ـ بریده دم کردن ـ
التبذیر ـ مال باسراف نفقه کردن ـ
التبزیر ـ دیگ افزار کردن در دیگ ـ
التبشیر ـ مژدگان دادن ـ
التبصیر و التبصرة ـ بینا کردن و التعریف
والایضاح ایضا و یتعدی الی المفعول الثانی
بالباء و قد یحذف الباء علی هذا یتوجه بصرته
والتبصیر بصیره شدن و بخون اندودن
الثدی از گشادن سگ بچه و فی الحدیث
تبصر السماء ای قطع را ـ
التبقیر ـ کوه را سوی بازیدن ـ
التبکیر ـ بامداد کردن و بامداد رفتن ـ
التتبیر و التثبیر ـ هلاک کردن ـ
التتمیر ـ خشک کردن گوشت و خرما ـ
التثمیر ـ بسیار کردن مال و میوه برآوردن درخت
التجبیر ـ شکسته وا بستن ـ
التجفیر ـ چاه فراخ کردن ـ
التجدیر ـ آبله نشان شدن تقول منه
جدر الرجل من الجدری ـ
التجذیر ـ از بن بر کندن ـ

التجمیر — لشکر در ثغر فرو هشتن و گرد کردن موی
بر قفا و گره بر زدن آن ومنه فی الحدیث [illegible]
جاما [illegible] و دل خرما بریدن و خوشبوی
گردانیدن به بخور —
التحبیر — معانی [illegible] کردن —
التجنیب — [illegible] شدن باد جنوبی باریک [illegible]
و در [illegible] و [illegible] [illegible]
التحذیر — ترسانیدن
التحسیر — [illegible] شورانیدن [illegible]
[illegible] وفی الحدیث [illegible]
التحریر — [illegible]
التحمیر — سرخ کردن —
التخبیر — خبر کردن —
التخدیر — پردگی گردانیدن زن یقول منه
خدرت الجاریة —
التخسیر — هلاک کردن و زیانکار گردانیدن
و نسبت کردن با خسارت ومنه قوله تعالی
فما تزیدوننی غیر تخسیر قیل [illegible] الی [illegible]
از دو تم [illegible] تکذیبا فزادت خسارتکم —
التخصیر — باریک میان گردانیدن —
التخضیر — سبز کردن —
التخفیر — شرم زده کردن و زنهار —
التخمیر — پوشانیدن —

التدبیر — اندیشه کردن در عاقبت کار و آزاد
کردن بنده را پس مرگ و از کسی چیزی
روایت کردن —
التدثیر — آشیان نیکو کردن مرغ
التدمیر — هلاک کردن [illegible]
[illegible] الصائمة [illegible]
الوحش [illegible] —
التذکیر — یاد دادن [illegible]
را منکر کردن ومنه الحدیث [illegible]
لان فی تذکیر الشیء [illegible] —
التذمیر — [illegible] کردن
تا بچه [illegible] ماده —
التستیر — پردگی کردن —
التسجیر — مبالغة السجر —
التسحیر — محتاج طعام [illegible] گردانیدن
ومنه انما انت من المسحرین [illegible]
اذا سحر [illegible] —
التسخیر — کسی را کار [illegible] کردن
بمزد و رام کردن —
التسطیر — نبشتن و با هم آوردن چیزی که
آن را اصلی نباشد و فی الحدیث [illegible]
[illegible] لا ترح —
التسعیر — نرخ نهادن و آتش نیک افروختن

اَلتَّشْکِیْرُ چشم بستن وخوی کردن۔
اَلتَّشْجِیْرُ بسیار آب کردن شیر والارسال
ومنه الحدیث فلیسمرها ای فلیرسلها وروی
بالشین معناهما واحد۔
اَلتَّشْتِیْرُ عیب کردن ویکے بالباء۔
اَلتَّشْجِیْرُ منقش کردن درختان۔
اَلتَّشْعِیْرُ وخامت اشتر بستن شعر الجنین
ینبت الشعر۔
اَلتَّشْمِیْرُ جامه فراهم گرفتن وفرستادن
شمر فی امره ای خف۔
اَلتَّشْنِیْرُ عیب کردن۔
اَلتَّشْهِیْرُ معروف کردن۔
اَلتَّصْبِیْرُ بصبر فرمودن۔
اَلتَّصْدِیْرُ مقداری اسپ از پیش بیان
بشدن وپیشگاه نشستن اول گردانیدن و
سد عن البعیر من التصدیر ای اخر الحزام عن صدره
اَلتَّصْعِیْرُ روی بگردانیدن از کبر۔
اَلتَّصْغِیْرُ تصغیر کردن کلمه وخورد کردن۔
اَلتَّصْفِیْرُ زرد کردن۔
اَلتَّضْبِیْرُ استوار خلق گردانیدن۔
اَلتَّضْفِیْرُ مبالغة الضفر۔
اَلتَّضْمِیْرُ باریک میان کردن وتضمیر
الفرس ان تعلفه حتی یسمن ثم ترده الی القوة

وذلک فی اربعین یوما۔
اَلتَّطْبِیْرُ ستبر شدن شیر
اَلتَّطْهِیْرُ پاک کردن۔
اَلتَّظْفِیْرُ ظفر یافتن وناخن در سیب
وانچه بدان مانند فرو بردن ومقدار ناخنی
نبات در زمین بر آمدن۔
اَلتَّظْهِیْرُ ظهار کردن از زن وهو قول
الرجل لامرأته انت علی کظهر امی ویعنی یمین
اَلتَّعْبِیْرُ عبارت کردن وجواب گزاردن
وتعبیر الدراهم وزنها بعد التفاریق والباب
یدل علی النفوذ والمضی فی الشیء۔
اَلتَّعْذِیْرُ تقصیر کردن وبعذره بیاوردن
وعذری دروغ آوردن۔
اَلتَّعْزِیْرُ زدن کم از حد وگرانبار کردن
والتعظیم والنصر وفی الحدیث تعزرنی الاسلام
ای توقفنی والتعزیر فی کلام العرب التوقیف
علی الفرائض والاحکام وقیل توبخنی والمعنی
تعلمنی الصلوة وتعیرنی ان لا احسنها۔
اَلتَّعْسِیْرُ دشوار کردن۔
اَلتَّعْشِیْرُ ده آیت بر کردن وده بر آمدن
بر الستی اشتر وتعشیر الحمار نهیقه عشرة اصوات
فی طلق واحد۔
اَلتَّعْصِیْرُ مبالغة العصر

التعفیر - در خاک گردانیدن و گوشت بهر
دیگ در آفتاب خشک کردن و سپید کردن
و از شیر باز کردن بتدریج مادر بچه را-
التعقیر - اکثر من العقر وعقرته ای قلت له
عقرک الله-
التعکیر - دزدی در جاے کردن-
التعمیر - زندگانی دادن-
التغبیر - گرد برانگیختن-
التغریر - ان تدع حلبة بین حلبتین وذلک
اذا ادبر لبن الناقة-
التغمیر - طلا بروی کردن زن تا لون صافی
گردد والسقی دون الرے-
التفتیر - سست گردانیدن-
التفجیر والتفجرة - آب راندن-
التفخیر - حکم کردن بغلبه کسی برکسے در فخر-
التفسیر - هویدا کردن ومنه التفسرة وهی
نظر الطبیب الی الماء وحکمه فیه-
التفطیر - روزه کشادن کسے را-
التقعیر - گو بزمین فرو بردن براے
درخت نشاندن و سوراخ کردن هر شی را-
التفکیر - اندیشه کردن-
التفهیر - مانده شدن-
التقتیر - قوت تنگ داشتن و تهییج القتار
وهو ریح الشواء واصله ان صیاد الاسد
کان یقتر فی قترته بلحم لیجد الاسد ریحه فیقبل
الی القترة ثم سمی ریح اللحم المشوی کیف کان
قتارا وفی الحدیث یقتر بین یدیه ان یسوی النصال
التقدیر - اندازه کردن-
التقشیر - پوست باز کردن-
التقصیر - کوتاه کردن و یتعدی بنفسه وکم
کردن از نماز وجامه و یتعدی بمن
و سستی کردن در چیزے و یتعدی بفی
و باز از چیزے و یتعدی بعن-
التقطیر - چکانیدن و بر پهلوی افکندن
من القطر وقطار کردن اشتر-
التقعیر - دور در شدن در سخن و ژرف کردن
التکبیر - خدایرا بزرگی یاد کردن
و بزرگ داشتن وفی الحدیث کبر کبر ای
لیتکلم الاکبر من القوم-
التکثیر - بسیار گردانیدن-
التکدیر - تیره کردن-
التکسیر - نیک شکستن و جمعی کردن
اسم را که نه جمع سلامت باشد-
التکفیر - فا گذاشتن از گناهگار و کفارت
کردن سوگند و بمعنی سر در
فرود آوردن در خدمت کسی را و [illegible]

بالالم وفی الحدیث الاعمار کلها تکفر اللسان ای تذل وتخضع وفی حدیث آخر المؤمن یکفر ای یرزأ فی نفسه وماله لیکفر خطایاه
التکثیر الاستثاه فی الغضاه ونشاط النفس للجماع ومنه فی الحدیث والتفریق
التکمیل تمام کردن وانبک تمام کردن
مرید رنگ یا مثنا الانک یا ده و مرد رد شده
التهوید کسی را بهمراهان منسوب کردن هلاک
گردانیدن وفی الحدیث مضر مضرها الله فی النار
ای جعلها فیها وقیل اصله من مضر اللبن وهو حمضه
اللسان وانما شدد للمبالغة او الکثرة فعلی هذا
القول اشتق التمضیر من المضر ثم اصرف فقیل مضرنا
فلانا فتمضر کقیستا فتقیس جعله تابعا لها ونسبنا الیها
التنثیر مبالغة النثر والتنشیر مبالغة النشر
مشدد للکثرة ـ
التنخیر سخن گفتن وفی الحدیث نخروا ای تکلموا
ولعله ماخوذ من النخیر ـ
التنزیر کم کردن ومنه فلان لا یعطی حتی
ینزر ای حتی یلح علیه ویصغر من قدره ـ
التنشیر فسون کردن نشره رقاده و
کتب النشرة وهی کالتعویذ والرقیة
وصف نشرة مشدد للکثرة ـ
التنفیر ترسا گردانیدن ـ

التنضیر تازه روی گردانیدن ومنه اذا قلت نضر الله امرأً یعنی نعمه ـ
التنفیر رمانیدن ومنه الحدیث لا تنفر الانسان
ای لا تجتنبهم ومنه ایضا قولهم نفر عنه ای لقبه
کانه عندهم تنفیر الجن والعین وفصل نهادن
کسی را لقب ونسب ـ
التنقیر وا پژوهیدن وتخولیدن ـ
التنکیر ناشناسا کردن وتنک گردانیدن
الی کل صلوة ولم یرد الخمس فی الهاجرة
وهو لغة حجازیة وقری سامرا تهجرون ومعناه
تکثرون من الهجر وهو الهذیان او تهجرون النبی
علیه السلام وکتاب الله ـ
التهدیر بانگ کردن اشتر ـ
۱۰ التبریز بیرون آوردن زر از قران وپیش
درگذشتن در فضل ومنه یقال البعیر و بریز
الفرس اذا سبق ـ
التجلید الجلد ـ
التجهیز ساز کردن ـ
التربیز پر کردن مشک ـ
التطریز طراز کردن جامه ـ
التعجیز پیر شدن زن وبعجز منسوب کردن
ودرنگی کردن ـ
التعریز دنبال فربه کردن مرغ نبیند از چپ

اَلتَّجْبِیْزُ - بر جهانیدن -
اَلتَّعْفِیْقُ - خا در دست بستن شهوانه -
اَلتَّمْلِیْزُ - بر جهانیدن -
اَلتَّشْبِیْزُ - مبالغة النبز -
اَلتَّنْفِیْزُ - بالفا تیر بیا فتن گردانیدن جهانیدن
اَلتَّنْقِیْزُ - بالقاف فهانیدن کودک جهانیدن
اَلتَّجْلِیْسُ - کاسته شدن مغز استخوان
اَلتَّیْبِیْسُ - یابس شدن و کیدن بعین -
اَلتَّتْرِیْسُ - التترس -
اَلتَّحْرِیْسُ - محکم راهی کردن -
اَلتَّجْلِیْسُ - المجالسة -
اَلتَّحْرِیْسُ - طعام ساختن زاج را و الماضی
فعل و خرست علی المرة اذا اطعمت فی ولادتها
اَلتَّخْمِیْسُ - پنج گوشه کردن -
اَلتَّدْرِیْسُ - الادراس -
اَلتَّدْلِیْسُ - عیب آخریان بر خریدار
پوشیدن اخذ التدلیس فی الاسناد
و هو ان یحدث عن الشیخ الاکبر
لعله سمعه عمن [illegible]
اَلتَّدْسِیْسُ - پنهان کردن -
اَلتَّدْنِیْسُ - شوخگن گردانیدن -
اَلتَّرْکِیْسُ - مبالغة الارکاس -
اَلتَّشْیِیْشُ - با قماس ساختن -

اَلتَّضْرِیْسُ - محجب کردن و درشت کردن
زمین چاه چنانکه گویی دندانه دارد -
اَلتَّطْلِیْسُ - نیک محو کردن نبشته -
اَلتَّعْبِیْسُ - مبالغة العبوس -
اَلتَّعْرِیْسُ - بآخر شب فرود آمدن -
اَلتَّعْلِیْسُ - سخت شدن درد -
اَلتَّعْنِیْسُ - بماندن دختر در خانه شوهر قال
الاصمعی لا یقال عنست ولکن عنست و اذا تزوجت
اَلتَّغْلِیْسُ - بتاریکی شب کاری کردن
و با در الوقت جای آمدن -
اَلتَّفْلِیْسُ - مفلس خواندن -
اَلتَّقْدِیْسُ - پاک کردن و بپاکی صفت کردن
اَلتَّقْرِیْسُ - سرد کردن -
اَلتَّقْلِیْسُ - الضرب بالدف والغناء و فی
الحدیث فلما رأوه قلسوا له [illegible]
خضوعا و تواضعا [illegible]
[illegible]
اَلتَّلْبِیْسُ - [illegible]
اَلتَّلْبِیْسُ - [illegible] اشتر [illegible]
[illegible]
اَلتَّلْمِیْسُ - [illegible]
اَلتَّ[illegible] - [illegible] جهانیدن کسی -
اَلتَّ[illegible] - قتل النفس -

التجلیس - پلید کردن شئی کانت العرب
تفعله کالعوذة تدفع بها العین -
التنفیس - وا بردن غم -
التنقیس - دوات را نقس در کردن -
التنکیس - نگونسار کردن -
التحبیش - بازی کردن -
التحبیش - گرد کردن و کسب کردن -
التحریش - بر یکدیگر انگالیدن -
التحمیش - بخشم آوردن -
التخدیش - مبالغة الخدش -
الترعیش - لرزانیدن -
الترقیش - آراستن قول جزآن و
سخن چینی کردن -
التحریش - زر خفته کردن -
التعطیش - واتره صیدن -
التفریش - خشت با سنگ در میان
سرائے افگندن و پرواز کردن مرغ
بر چیزے و پس باز نشستن گشت -
التحریش کالتحریش التعیش - واچیدن
موی و پشم و پنبه و فی الحدیث متنفش
المنخرین یعنی واسع المنخرین المستطار من الارن
ما نوفا لمنخ -
التنقیش - منقش کردن -

التهریش - کالتحریش -
۹ التربیص - استوار کردن -
التخلیص - برهانیدن و ویژه گردانیدن
التدلیص - درخشان کردن زره -
الترخیص - رخصت دادن نقیض بالبلام
۴۰ الترقیص - برجهانیدن مادر کودک را
و جزآن و فی الحدیث فلیشقص الخنازیر
فلیعضها اعضاء للبیع -
التشریص - گوشت در میان سرائے
باز افگندن تا خشک شود -
التقریب تحصیص - بارزو انشاندن فی الحدیث
قصیا را نیز قطعه -
التقلیص - باهم آمدن فرس مقلص ای مرتفع -
التقمیص - پیراهن در پوشانیدن -
التلخیص - هویدا کردن -
التمحیص - آزموده گردانیدن و بی گناه گردانیدن
التنغیص - ناخوش گردانیدن عیش -
التنمیص - النمص -
۱۰ التبعیض - پاره پاره کردن -
التبغیض - دشمن گردانیدن -
التحریض - بر انگیزانیدن بر قتال و جزآن
التخفیض - فگندن -
التحمیض - اندک کردن -

اَلتَّخْفِیْفُ - فرو داشتن آواز و آسان کردن
اَلتَّذْفِیْفُ - اندک آب و شک ها کردن -
اَلتَّرْمِیْضُ - چشم داشتن کسی را و فی الحدیث لا ترمضها یقال رمضی الراعی ماشیته اذا رعاها فی الرمضاء -
اَلتَّعْرِیْضُ - پیش چیزے وا بردن و پهن کردن و بتولیده نشستن و یاوه آوردن و دادن و بستن سر بسته گفتن و تمام نا پختن گوشت و داغ پهن کردن اشتر بستن یقال عرض فی سقائك ای لا تملاه و فلان یجر لا یعرض اے لا یتبرح -
اَلتَّغْمِیْضُ - چشم فراز کردن و در مسامحت مسامحت فراگرفتن و سخن بتشکل کردن -
اَلتَّفْرِیْضُ - التحزیز و فریضها مختلف کردن و منه وضعا و قال ابو عمرو بن العلاء فرضنا له
اَلتَّقْبِیْضُ - با هم آوردن و دادن مال مرانرا که فراگیرد -
اَلتَّقْرِیْضُ - التقریظ و هو ان تمدح الانسان بالحق او بالباطل -
اَلتَّمْرِیْضُ - بیمارداری کردن و تقصیر کردن
اَلتَّنْفِیْضُ - نیک بیفشاندن -
اَلتَّنْقِیْضُ - بانگ بسیار کردن سنگخوار
اَلتَّبَدُّا - ابکوه و اشتن و هو فی الحدیث

اَلتَّبْلِیْطُ - خشت یا سنگ در سرای فکندن و بالط
اَلتَّثْبِیْطُ - درنگی کردن -
اَلتَّحْنِیْطُ - مرده را حنوط کردن -
اَلتَّخْرِیْطُ - شکم براندن دارو -
اَلتَّخْلِیْطُ - تخلیط کردن و آمیختن -
اَلتَّوْهِیْطُ - لقمه بزرگ کردن -
اَلتَّسْبِیْطُ - فی الناقة کالاسباع و اسقاط النجیة ولدها -
اَلتَّسْلِیْطُ - برگماشتن -
اَلتَّشْمِیْطُ - چیزے اندک دال زیر را آمیختن
اَلتَّشْحِیْطُ - در خون گردانیدن -
اَلتَّفْرِیْطُ - الافراط -
اَلتَّعْلِیْطُ - رسن از گردن اشتر بیرون کردن و داغ کردن بر گردن اشتر بهنا -
اَلتَّغْلِیْطُ - در غلط افکندن و بغلط منسوب کردن
اَلتَّفْرِیْطُ - فرط فی الامر قصر فیه و ضیعه حتی فات و فرطته ترکته و تقدمته و فرط الله عنه ما یکره ای نحاه و قلما یستعمل الا فی الشعر -
اَلتَّقْرِیْطُ - گوشوار در گوش کسی کردن و پیش چیزے فراگرفتن و لگام بر اسب کردن و منه الحدیث فیقرطها اعنتها و قیل معناه ان یمد الفارس یده حتی یجعلها علی قذال فرسه فی حضره اثناء عدوه -

التنشيط ـ نشاط آوردن ـ
التنقيط ـ نقطه بر زدن ـ
التحفيظ ـ كسى را بر حفظ چيزى واداشتن ـ
التغليظ ـ درشت گرفتن چيزى بر كسى
و درشت گفتن و ستبر كردن ـ
التقريظ ـ ستودن زنده ـ
التكظيظ ـ الاكظاظ ـ
التبديع ـ مبدع خواندن ـ
التبليج ـ پيدا آمدن سپيدى در روى
التبليغ ـ ابلى فراشدن ازلى فرا داشتن
الاول يتعدى الى مفعول واحد و الثانى يتعدى الى المفعولين
التجديع ـ شيره كردن قحط گياه را و جدعه
تجديعا اى قال جدعا لك ـ
التجريع ـ اندوه و كرم و جز آن بگلو كسى سپردن
التجزيع ـ سخته شدن بيشتر از خرما يقال
بسر مجزع ـ و پاره كردن گوشت ـ
التجميع ـ نيك جماع كردن و نماز آدينه
آمدن و گزاردن آن ـ
التخديع ـ مبالغة الخدع ـ
التخريع ـ پاره پاره كردن در ريسمان تخريعى
والعرق جلد اى قطعى عن المتى ـ
التخشيع ـ فروتن گردانيدن ـ
التخليع ـ بندها از جاى بياوردن و قطع

مستفعلن فى عروض البسيط و ضربه جميعا
فينقل الى مفعولن فيسمى البيت مخلعا ـ
التدريع ـ زره و پيراهن تنان پوشانيدن
التدفيع ـ بسى پيوختن كسى را ـ
التدميع ـ مبالغة الدمع ـ
التذريع ـ كسى را خفه كردن و دست
جنبانيدن در رفتن و بدست ايشان
اشارت كردن بشر
التربيع ـ چهار سو كردن ـ
الترجيع ـ نغمه گردانيدن و انا لله و انا
اليه راجعون گفتن و ترجيع الدابة يديها فى السير
الترسيع ـ تباه شدن پلك چشم و الماضى
فعل تباه شدن چشم ـ
الترصيع ـ پيوستن تاج الى التركيب
الترفيع ـ نيك براندن شتر ـ
الترقيع ـ بسى وزنگ در جامه دادن
التسبيع ـ سبعت كردن ـ
التسجيع ـ سجع كردن ـ
التسفيع ـ نيك سوختن گرما الوان مر را
و سياه گردانيدن آتش چيزى را ـ
التسليع ـ شكافتن ـ
التسميع ـ معروف كردن به بدى و نيكى
و بعيبها بالبا و شنوانيدن و منه الحديث

مستعًا مزمرًا ای مقیدًا مسوجرًا فالمسع
من سمار القید والزمارة الساجورة۔
التشجیع۔ دلیر کردن و دلیر خواندن۔
التشریع۔ بآبشخور آوردن۔
التشبیع۔ مبالغة التشبع۔
التشفیع۔ شفاعت کسی را بدادن۔
التشنیع۔ تشنیع کردن و بیدی بعلی
و شک پوش کردن۔
التصدیع۔ پراگنده کردن و شگافتن
و درد سر رسانیدن الماضی من صدع
التصریع۔ پراگنده کردن و شگافتن و فی
الشعر تقفیة المصراع الاول و بتکلف قافیه در دو مصرع آوردن
صمّع التسوید۔ اذا ارتفع راسها
صمّع السهم اذا ابتلت قذذه من الدم غیر فاصمت
التضبیع۔ بازو بازیدن اسپ و ستور در رفتن
التصغیر۔ تصغیر کردن۔
التضریع۔ نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن
وضرّعت القدر اذا حان ان تدرک۔
التضلیع۔ برشت پهلو نقش کردن جامه
التطبیع۔ پر کردن مشک و جز آن و گرانبار
کردن شتر
التطمیع۔ طمع افگندن۔
التطبیع۔ بطمع آوردن۔

التفدیع۔ [illegible] فی الحدیث ما فرع لنبی
عبد الله بن عمر ماخوذ من القدع هو عوج فی المفاصل
التفریع۔ ببالا بر شدن و بنشیب فرو شدن
و جیز برا فرع کردن و فرع گشتن و هو فی الحدیث
و فی حدیث آخر یفرع بینهم ای یحجز بینهم یقال
فرع و فرّع و فرق بینهم بمعنی واحد۔
التفزیع۔ ترسانیدن و اندوه وابردن و
بزالید بعن۔
التفصیع۔ بیرون کردن۔
التفقیع۔ ترک از انگشتان بیاوردن۔
التفلیع۔ شگافتن۔
التقریع۔ ملامت صعب کردن و معالجة
الفصیل من القرع کانه ینزع من ذلک و هو بثر
ابیض یخرج بالفصال و دواؤه الملح و حباب
البان الابل فاذا لم یجدوا ملحا نتفوا اوبارها
و نضحوا جلده بالماء ثم جرّوه علی السبخة۔
التقزیع۔ موی سر بعضی بستردن و بعضی بگذاشتن
التقشیع۔ ابر وابردن۔
التقصیع۔ پر شدن جراحت از خون۔
التقطیع۔ پاره پاره کردن و منه مقطعات
الشعر یعنی قصارها و اسپ [illegible]
و تقطیع الشعر وزنه باجزاء العروض و فی الحدیث
الاستقطاع ای مثل الحلقة و ما اشبهها۔

التقلیع – مبالغة القلع-
التقنیع – قناع پوشانیدن و منه قنعت
راسه بالسوط ضربا وقنع الدیک اذا رد برائله
الى راسه کشنع اللبن اى علاه سمه خنثورته راسه
وقنعت القدر رمت بزبدها-
التکلیع – مصدر قولک رجل مکلع اذا
لم یتزوج فاجتمع الماء فى ظهره-
التلفیع – باهم آمدن-
التلفیع – سر پوشانیدن فى لغة المرأة بملبسها
التلمیع – رنگارنگ گردانیدن فى الحدیث
شیع طیبها اى تخلص ناصع کل شئ خالصه-
التمتیع – برخوردارى دادن و بلند گردانیدن
التمزیع – پراگنده کردن-
التمنیع – مبالغة المنع-
التنزیع – نیک بر کردن-
التهجیع – نیک فراخواب کردن-
التوزیع – پاره پاره کردن-
التبلیغ – رسانیدن-
الترفیغ – فراخ عیش گردانیدن-
التشمیغ – القار الناقة ولدها وقد اشعر
التصبیغ – مبالغة الصبغ وصبغت الرطبة
مثل ذنبت فى المعنى الاول جمع مصبغ تحذ من الصبغ-
التفریغ – فارغ کردن و بر انگیختن-

التمریغ – مرغه دادن ستور-
التمشیغ – التلطیخ-
(ف) التثقیف – راست کردن نیزه-
التجدیف – الکفر بالنعم-
التحذیف – نیک فا رندیدن-
التجلیف – هلاک کردن مال کسى والمجلف الذى
اخذ من جوانبه وقیل الذى اخذ من وسطه
وترکت جوانبه مثل اى بیاه وصنعه
التحریف – بگردانیدن سخن و محرف بکردن قلم
التحلیف – سوگند دادن-
التخفیف – اسبک کردن-
التخریف – خرف خواندن-
التضعیف – مبالغة الضعف-
التخلیف – واپس گذاشتن و یک خلیفه بستن
التدلیف – افزون شدن و یک پیک ...
التزحیف – از پى در آوردن-
التصحیف – مبالغة الصحف فى الحدیث
م کان الکلبى یصحف اى یقصد فى الحدیث لفظها
معناه اسفلها و قدحها والاصل فى الکلمة القرب
التسجیف – پرده فرو گذاشتن-
التسقیف – خانه را سقف کردن-
التسلیف – پیش فرستادن و بها پیش دادن
التشریف – بزرگوار کردن-

اَلتَّشْنِيفُ - گوشواره در گوش کسی کردن

اَلتَّصْحِيفُ - الخطاء فی الصحیفة وبری الکتاب

اَلتَّصْرِيفُ - گردانیدن منه صرف الفعل

وپدیدا کردن و خرج صرف خوردن

اَلتَّصْنِيفُ - تمیز الاشیاء بعضها من بعض

وتصنیف الکتاب من ہذا۔

اَلتَّضْعِيفُ - افزون کردن و ضعیف کردن

و ضعیف خواندن -

اَلتَّطْرِيفُ - کارزار کردن گرد بر گرد لشکر

اَلتَّعْجِيفُ - الاکل دون الشبع

اَلتَّعْرِيفُ - بیاگاهانیدن و تعریف کردن

گمشده و خوشبوی گردانیدن -

اَلتَّعْطِيفُ - مهربانی گردانیدن و بنیکه و در آوردن

اَلتَّغْلِيفُ - کنه کردن -

اَلتَّعْنِيفُ - سرزنش کردن -

اَلتَّغْلِيفُ - غالیه بر کردن -

اَلتَّقْذِيفُ - مبالغة القذف -

اَلتَّقْصِيفُ - مبالغة القصف -

اَلتَّكْتِيفُ وَالتَّكْسِيفُ - التقطیع بالنار

عن الفارابی و بالسین عن الجوہری -

اَلتَّكْشِيفُ - مبالغة الکشف -

اَلتَّكْلِيفُ - چیزی از کسی خواستن که بر آن رنج اید

اَلتَّكْنِيفُ - گرد چیزی در آمدن -

اَلتَّلْحِيفُ - جوانب چاه کندن -

اَلتَّلْقِيفُ - فرو خورانیدن و تلقین کردن

اَلتَّنْقِيفُ - مبالغة النقف -

اَلتَّنْجِيفُ - بلند نمودن و توده را وفی الحدیث نجفة

ای رفعت منه والنجفة شبه التل -

اَلتَّنْدِيفُ - مبالغة الندف -

اَلتَّنْشِيفُ - باکف شدن شیر شتر

اَلتَّنْصِيفُ - بدو نیم کردن و امتلأ نصف الاقلند

اَلتَّنْطِيفُ - گوشواره در گوش کسی کردن

و چکانیدن شراب و مانند آن -

اَلتَّنْظِيفُ - پاک کردن -

اَلتَّنْكِيفُ - با غدود شدن اشتر -

(٢٩) اَلتَّبْرِيقُ - چشم فراخ باز کردن یا تیز نگریستن

اَلتَّبْنِيقُ - شگافتن فی الحدیث یبعقون

لقاحنا ای ینحرون ابلنا و یسیلون دماءها

اَلتَّحْدِيقُ - تیز نگریستن و گرد کسی در آمدن

و بعد سے بالباء -

اَلتَّحْرِيقُ - نیک سوزانیدن -

اَلتَّحْلِيقُ - دور بهوا بر شدن مرغ و بعد یا بالباء

اَلتَّخْلِيقُ وَالتَّخَلُّقُ - بسیار ستردن سر وفی

الحدیث محلق به اسے رباد -

اَلتَّحْمِيقُ - احمق خواندن

اَلتَّخْرِيقُ وَالتَّخْرَاقُ - نیک دریدن قال الفرا

فعال من مصادر التفعیل لغة یمانیة فصیحة۔ والتخریق لبسی دروغ گفتن۔

اَلتَّخْلِیْقُ۔ بخلوق بیندودن وتمام خلق کردن ونیکو کردن۔

اَلتَّدْبِیْقُ۔ بسریش استوار کردن۔

اَلتَّدْقِیْقُ۔ نیک ریختن۔

اَلتَّذْبِیْقُ۔ استقصا کردن و نزدیک گشتن خورشید به فروشدن وانچه بدان مانند وفی الحدیث یذبق للموت یعنی نزدیک شد بفروشدن وپیوسته سوی چیزی نگریستن۔

اَلتَّذْلِیْقُ۔ تیز کردن کناره چیزی۔

اَلتَّرْبِیْقُ۔ ریسمان در گردن بره کشیدن۔

اَلتَّرْشِیْقُ۔ تیز نگریستن۔

اَلتَّرْمِیْقُ۔ دائم نگریستن وضعف بکون فی البصر وفی البدن وفی الامر۔

اَلتَّرْنِیْقُ۔ ثابت شدن مرغ در هوا ورنق الطائر اذا خفق بجناحیه فی الهوا وثبت فلم یطر وقولهم بت العرق ترنق الی شطر الولد لا بنا ترا الی فلا اتضح یعنی

اَلتَّرْهِیْقُ۔ بسیار شدن ومان نزدیک گشتن بگردن کسی را به بدی۔

اَلتَّزْلِیْقُ۔ موی سترون۔

اَلتَّسْرِیْقُ۔ به دزدی منسوب کردن ومنه قد ان ابنک سرق۔

اَلتَّشْرِیْقُ۔ گوشت قدید کردن وبسوی مشرق شدن ونماز عید کردن وفی الحدیث لا تشریق الا فی مصر جامع۔

اَلتَّشْفِیْقُ۔ اندک اندک کردن۔

اَلتَّشْنِیْقُ۔ التقطیع بالطول وفی الحدیث وشنق لها یعنی لناقته ای یجاجها زمامها ولفها الترفع راسها۔

اَلتَّصْدِیْقُ۔ راست گوی انگاشتن وزکوة گوسپندان وجزآن وصدقه بستدن۔

اَلتَّصْفِیْقُ۔ آمیختن شراب بآب ودست برهم زدن وهو فی الحدیث ماخوذ من صفق احدی الیدین بالاخری لا ببطونهما ولکن بظهور اصابع الیمنی علی الراحة من الیسری وپیوسته للنساء فی الصلوة وشراب از آوندی بآوندی بردن وشتر از چراگاهی بچراگاهی بردن وفی الترکیب ل الی ما تاه شئ ذی صفحة لشئ مثله

اَلتَّطْبِیْقُ۔ بر بندگاه آمدن شمشیر جدا کردن وفی الحدیث طبقت ای عمت وجه التطبیق هر دو دست در میان کدن نهادن در رکوع در فی الحدیث ودوی زمین گرفتن باران وتطبیق الفرس تقریب۔

اَلتَّطْرِیْقُ۔ نزدیک گشتن مرغ بنگوار رسیدن بیضه ولا یقال ذلک لغیر القطاة

وپیچیدن شکم شتر وزن گرفتن وباز داشتن
شتر از گیاه وجز آن ورا ه باز دادن۔
التَّطْلِیقُ۔ طلاق دادن وطلق السلیم اذا
سکن وجعه بعد العداد۔
التَّعْتِیقُ۔ کهنه شدن۔
التَّعْذِیقُ۔ بسیار شاخ خرما بیدن۔
التَّعْرِیقُ۔ شراب اندک آمیختن وپی گوشت
کردن تن ودیناکردن دلو۔
التَّعْلِیقُ۔ بگردانیدن۔
التَّعْلِیقُ۔ در آویختن ومنه فتذروها
کالمعلقة وهی التی فتذ وجها ومانتق گردانیدن
والماضی من هذا علق۔
التَّعْمِیقُ۔ ژرف کردن وباستقصا نگریستن
فی الحدیث تعمقها ای تاخذی بغمقها وتعصرها
التَّغْرِیقُ۔ غرقه کردن ومنه لجام مغرق بالفضة
ای محلى وبکثرة الباب یدل علی انتهار فی
شیء بیلغ اقصاه۔
التَّغْلِیقُ۔ در بستن۔
التَّفْتِیقُ۔ شگافتن۔
التَّفْرِیقُ والتَّفْرِقَةُ۔ پراگنده کردن وفی
الحدیث فرقوا عن المنیة یقول اشتروا بثمن
الرقیق الواحد رقیقین لانه ان مات الواحد
بقی الآخر واذا کان کذلک فکانه فرقت عن المنیة

التَّفْسِیقُ۔ فاسق خواندن۔
التَّفْلِیقُ۔ شگافتن۔
التَّفْنِیقُ۔ بناز ونعمت پروردن۔
التَّلْبِیقُ۔ چرب کردن۔
التَّلْفِیقُ۔ فراهم آوردن فی غنا لغنا السفلة
التَّمْزِیقُ والتَّمَزُّقُ۔ پراگنده کردن ومنه
ومزقناهم کل ممزق واصله التمزق یقال ثوب ممزق
التَّمْشِیقُ۔ رنگ کردن بگل سرخ۔
التَّمْصِیقُ۔ شیر دادن۔
التَّنْبِیقُ۔ نیکو بشتن پیوسته نشاندن درخت
کنار وکذلک کاشتی مستوو مهذب۔
التَّنْدِیقُ۔ بسکبر اشیادن اسپ۔
التَّلْبِیسُ۔ پوشتن نمن وجز آن۔
التَّنْطِیقُ۔ کمر بمیان کسی بستن۔
التَّنْفِیقُ۔ در سوراخ شدن موش فی الحدیث
لا ینفق بعضکم لبعض ای لا یقصد ان ینفق
سلعته عن جهة النجش۔
التَّنْمِیقُ۔ نبشتن ونمق الکتاب نقش وصدر
التَّبْتِیكُ۔ نیک ببیدن یاره پاره کردن بتک
اذان الانعام ای قطعها شدد للکثرة والمبالغة۔
التَّبْرِیكُ۔ دعای برکت خواندن۔
التَّحْرِیكُ۔ جنبانیدن۔
التَّحْنِیكُ۔ استوار خرد گردانیدن کام کودک

بالبدن بخرما و جز آن۔
التشبیک۔ انگشتان بهم در گذاشتن و
آنچه بدان ماند۔
التشریک۔ شراک کردن نعلین را و انباز کردن
التعریک۔ ان یجعل الراعی من العلب مثل الفلکة
ثم یجعله فی لسان الفصیل لئلا یرضع و فلک
ثدی الجاریة ای استدار۔
التمسیک۔ چنگ در زدن و بیعانه داد
و خداوند مشک گردیدن و مشک رنگ کردن
و بدان بیالودن فی الحدیث خذی فرصة
ممسکة ای محتملة یقول تحملینها معک تعالجین
بها قبلک علی هذا هو متعد وقیل مطیبة بالمسک
والاول صح لقلة ذات ایدیهم۔
التمکیک۔ مراغه کردن ستور را۔
التملیک۔ پادشاه گردانیدن و استوار گردانیدن
التهتیک۔ مبالغة الهتک۔
التهلیک۔ هلاک گردانیدن۔
التبتیل۔ دل از دنیا بریدن و فی الحدیث
ان النبی علیه السلام بتل العمری ای اوجبها۔
التبجیل۔ بزرگ داشتن۔
التبخیل۔ نسبت کردن به بخل۔
التبدیل۔ الابدال و منهم من جعل التبدیل
تغییر الشیء عن حاله والابدال جعل الشیء مکان آخر

التبغیل۔ مشی فیه اختلاف بین العنق والهملجة
مشتق من البغل۔
التثقیل۔ گران گردانیدن۔
التثمیل۔ باقی داشتن۔
التجفیل۔ مبالغة الجفل۔
التجدیل۔ بر زمین افگندن۔
التجمیل۔ نیکو کردن یقال جملک الله و جمل الله علیک
التجهیل۔ بجهل منسوب کردن۔
التحجیل۔ چشم باز فروشدن و دست و پای اسپ
سپید کردن۔
التحصیل۔ حاصل کردن و اصله التمییز
وقیل جمع الشیء منه حوصلة الطائر و حصل کلامه
ای رده الی محصوله۔
التحفیل۔ التصریة۔
التحمیل والحمال۔ بار نهادن و شغلی از
کسی در خواستن۔
التخبیل۔ تباه خرد و اعضا گردانیدن
التخجیل۔ خجل کردن۔
التخذیل۔ بر خذلان گذاشتن [illegible]
التخضیل۔ تر نمودن خضلی قناعک ای
ندیها و طیبها بالدهن لیذهب شعثها۔
التذبیل۔ گرد کردن چیزی۔
التدجیل۔ جلا عضنا بقطران بیالودن

وزرانه و دو کردن شمشیر والترکیب یدل علی
التعظیة والترسیل۔
اَلتَّرْتِیْلُ۔ هموار کردن سخن بے تکلف
اَلتَّرْجِیْلُ۔ جعد کردن موی و دور کردن
موی بشانه۔
اَلتَّرْحِیْلُ۔ روان کردن کسی را از جای
خویش فی الحدیث ترحل الناس قبل تنزل
بهم اذا نزلوا وتقبل اذا قالوا وقیل
تنزلهم المنازل۔
اَلتَّرْطِیْلُ۔ چرب کردن موی بزعفران۔
اَلتَّرْفِیْلُ۔ التعظیم والتبجیل واتمام الرکبة۔
اَلتَّرْکِیْلُ۔ بسبها یا بپا کوفتن۔
اَلتَّرْمِیْلُ۔ خون آلوده کردن۔
اَلتَّرْهِیْلُ۔ سست گردانیدن گوشت
فی الحدیث ویرخلنا ای یجینا ومن رواه
یرجلنا بالجیم فمعناه یرشینا۔
اَلتَّزْمِیْلُ۔ در جامه پیچیدن۔
اَلتَّسْبِیْلُ۔ سبیل کردن۔
اَلتَّسْجِیْلُ۔ سجل کردن۔
اَلتَّسْکِیْلُ۔ سست آهسته شدن خرابن
اَلتَّسْفِیْلُ۔ بزیر فرو بردن۔
اَلتَّسْهِیْلُ۔ آسان گردانیدن۔
اَلتَّطْفِیْلُ۔ بچسپیدن آفتاب بفرو شدن
وبروی فا کردن تاریکی شب وطفیلی کردن
وطفلت الابل اذا کان معها اولادها فرفقت
بها حتی یلحقها الاطفال۔
اَلتَّعْجِیْلُ۔ الاستحثاث وطبخ اللحم علی عجلة
وعجلت له من الثمن کذا ای قدمت والعجیل
الذی یاتی اهله بالاعجالة وهی العجالة الراعی
من اللبن الی اهله قبل الحلب۔
اَلتَّعْدِیْلُ۔ عدل کردن میان دو چیز و راست کردن
اَلتَّعْذِیْلُ والتَّعْذَال۔ بسیار ملامت کردن
اَلتَّعْسِیْلُ۔ انگبین توشه دادن و به انگبین
پروردن فی الحدیث اذا اراد الله بعبد خیرا
عسله قیل یا رسول الله وما عسله فقال یفتح له عملاً
صالحا بین یدی موته حتی یرضی عنه من حوله
فی حدیث آخر عسله فی الناس ای طیب ثناءه
ماخوذ من العسل۔
اَلتَّعْصِیْلُ۔ پیچیدن تیر در انداختن فی الحدیث
عصلا ای بالا۔
اَلتَّعْضِیْلُ۔ استوار شدن بچه در شکم مادر
چنانکه بیرون نتواند آمد و تنگ آمدن جای
از مردمان و کار بر کسی تنگ فرا گرفتن۔
اَلتَّعْطِیْلُ۔ فرو گذاشتن و بی بر کردن
و تهی کردن۔
اَلتَّعْقِیْلُ۔ بسیار عقال بپای شتر بستن

فی الحدیث فیتفل کلمہ ای یخرج التفلی بہ الصم
اَلتَّعْمِیْلُ ۔ تولیۃ العمل ۔
اَلتَّغْسِیْلُ ۔ غسل نمودن بعد جماع فی الحدیث من غسل
ای جامع قبل الخروج الی الصلوۃ وقیل بعد الجماع و ردی بالتخفیف
اَلتَّغْفِیْلُ ۔ بغفلت منسوب کردن واحمق گردانیدن
اَلتَّفْتِیْلُ ۔ نیک تافتن ۔
اَلتَّفْسِیْلُ ۔ ناکس خواندن والمفسلۃ المرأۃ التی
اذا نشط زوجہا للتیانہا اغتسلت ۔
اَلتَّفْصِیْلُ ۔ ہویدا کردن وجدا کردن
از یکدیگر و پارہ پارہ کردن ۔
اَلتَّفْضِیْلُ ۔ فاضل گردانیدن و فضل نہادن
اَلتَّقْبِیْلُ ۔ بوسہ دادن ۔
اَلتَّقْتِیْلُ ۔ سخت رام گرفتن و مبالغت کردن
در کشتن و رجل مقتل اے مجرب ۔
اَلتَّقْفِیْلُ ۔ قفل کردن ۔
اَلتَّكْبِیْلُ ۔ بند کردن ۔
اَلتَّكْحِیْلُ ۔ سرمہ کردن ۔
اَلتَّكْفِیْلُ وَالتَّكْفِلَةُ ۔ پاینداں فراکسی دادن
اَلتَّكْمِیْلُ ۔ تمام کردن ۔
اَلتَّمْثِیْلُ ۔ صورت بستن پیکر کسی را بنگاشتن مثلت
لہ کذا ای صورت لہ مثالہ بالکتابۃ وغیرہ
اَلتَّمْهِیْلُ ۔ واداشتن شیر در دعا ۔
اَلتَّمْیِیْلُ ۔ میل اندک فرود آوردن ق ۔

اَلتَّمْهِیْلُ ۔ زمان دادن ۔
اَلتَّنْبِیْلُ ۔ بسنگی استنجا دادن کسی را
ونبلت فلانا الطعام ای ناولتہ شیئا بعد شیئ
فی الحدیث وقتی بنبلہ ای بعطیہ النبل ۔
اَلتَّنْبِیْلُ ۔ سرگین افگندن خداوند سم ۔
اَلتَّنْخِیْلُ ۔ نیک بیختن ۔
اَلتَّنْزِیْلُ ۔ فرو فرستادن والترتیب ایضا ۔
اَلتَّنْسِیْلُ ۔ بیفگندن حیوان موی پر و پشم
اَلتَّنْصِیْلُ ۔ در نشاندن تیغ و پیکان و
سنان و بیرون کشیدن آن و ہو من الاضداد
اَلتَّنْعِیْلُ ۔ نعل بربستن ۔
اَلتَّنْفِیْلُ ۔ غنیمت دادن ۔
اَلتَّنْقِیْلُ ۔ بسیار فرابردن و موزہ و خزان
نیکو کردن ۔
اَلتَّنْكِیْلُ ۔ رسوا کردن و یعدی بالباء
و آمانیدن و فی الحدیث لا تنکل ای لا تدفع
عما سلطت علیہ لقبوتہا فی الارض ۔
اَلتَّهْبِیْلُ ۔ لعن کردن و کسی را گفتن کہ ہبلتک
امک ہبلہ اللحم مثل ہبلہ و ہو فی الحدیث ۔
اَلتَّهْوِیْلُ ۔ سخن نافرجام شنوانیدن و فی جزآن ترسانیدن
اَلتَّهْدِیْدُ ۔ فرو گذاشتن شاخ و لفج و آنچہ بدان ماند
اَلتَّهْلِیْمُ ۔ بالی درجہ رسانیدن بہم رسی ولا والضان
اَلتَّهْلِیْمُ ۔ زشت کردن ۔

اَلتَّثلِیمُ۔ بسیار رخنه دراَفگندن۔
اَلتَّجثِیمُ۔ المصبورة للاتهاق للطیر خاصة للارنب وانسباه ذلک یجثم ثم یرمی حتی یقتل وقد نهی عن ذلک۔
اَلتَّجهِیمُ۔ تیز درکسی نگریستن۔
اَلتَّجذِیمُ۔ مبالغة الجذم۔
اَلتَّجرِیمُ۔ تمام کردن سال۔
اَلتَّجرِیمُ۔ بیرکردن شتر عاجز شدن۔
اَلتَّجسِیمُ۔ تن آور گردانیدن۔
اَلتَّجشِیمُ۔ التکلیف۔
اَلتَّحرِیمُ۔ حرام کردن ونا پیراستن پوست وریاضت تمام نایافتن ستور وشتر وهمه کردن والترکیب یدل علی المنع والتشدید
اَلتَّحطِیمُ۔ نیک شکستن۔
اَلتَّحکِیمُ۔ منع کردن حاکم گردانیدن کسی را درمال خویش فی الحدیث او حکم فی نفسه فمن کسر الکاف فمعناه المنصف من نفسه ومن فتحها فهو الرجل یقع فی ید العدو فیخیر بین الکفر والقتل فیختار القتل۔
اَلتَّحلِیمُ۔ بردباری کردن۔
اَلتَّحمِیمُ۔ نیک مهر کردن۔
اَلتَّخدِیمُ۔ پای رنجن وپای کسی کردن وقوم مخدمون ای مخدومون یراد به کثرة الخدم والحشم۔

[illegible] ۱۲۹۲

اَلتَّخذِیمُ۔ پاره پاره کردن۔
اَلتَّخرِیمُ۔ پاره چیزی بریدن۔
اَلتَّخزِیمُ۔ مبالغة الخزم۔
اَلتَّخطِیمُ۔ مبالغة الخطم۔
اَلتَّدسِیمُ۔ جعل الدسم علی شئ ومن یقال دسم المطر الارض لم یبلها ولم یبالغ ویقال دسم سبالهم اذا اطعمهم شیئا وسما وفی الحدیث دسموا نونته او سودوا ذلک الموضع منه لئلا تصیبه العین۔
اَلتَّدنِیمُ۔ الاسفاف للامور الدنیة۔
اَلتَّرجِیمُ۔ سنگ بر سرگور نهادن ونیدانسته سخن گفتن۔
اَلتَّرحِیمُ۔ مبالغة الرحمة۔
اَلتَّرخِیمُ۔ نرم کردن گفتار بیفگندن ومنه ترخیم الاسم فی النداء وهو ان یحذف من آخره حرف او اکثر۔
اَلتَّردِیمُ۔ جامه ورنگ دردادن۔
اَلتَّرذِیمُ۔ بر وزره بستن۔
اَلتَّرسِیمُ۔ جامه بخط کردن۔
اَلتَّرقِیمُ۔ رقم کردن۔
اَلتَّرنِیمُ۔ آواز گردانیدن۔
اَلتَّرهِیمُ۔ بخیل گردانیدن۔
اَلتَّزلِیمُ۔ راست تراشیدن نیکو قد کردن

اندک کردن عطا۔
اَلتَّرْثِیْمُ۔ و انشان کردن۔
اَلتَّسْخِیْمُ۔ بالخار والحار سیاہ گردانیدن۔
اَلتَّشْدِیْمُ۔ دهن شتر بستن۔
اَلتَّسْقِیْمُ۔ بیمار کردن۔
اَلتَّسْلِیْمُ والسَّلَامُ۔ سلام کردن و یعدی بعلی
والتسلیم فاسپردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالی و گردن نهادن و یعدی باللام پدھانیدن
و یعدی لے المفعول الثانی بمعنی سلام دادن
اَلتَّشْمِیْمُ۔ چیزے بر سان خر شپہ کردن۔
اَلتَّسْهِیْمُ۔ بر وخطا یافتن۔
اَلتَّشْحِیْمُ۔ اتمام کردن طعام
اَلتَّشْرِیْمُ۔ خستن جراحت و نیک شگافتن۔
اَلتَّصْمِیْمُ۔ تمام کردن و استوار کردن۔
اَلتَّصْدِیْمُ۔ مبالغة الصدم۔
اَلتَّصْرِیْمُ۔ منقطع شدن شیر لعلاج
و پارہ پارہ کردن رسن و جز آن۔
اَلتَّصْلِیْمُ۔ از بن بریدن بینی یا گوش۔
اَلتَّضْرِیْمُ۔ نیک افروختن آتش۔
اَلتَّطْهِیْمُ۔ التام من کل شی علی حدتہ فہو
بارع الجمال و قیل المطهم من الناس الکثیر المجتمع
الخلق قال ابن فارس ہذا اصح الحدیث الذی
روی فی صفتہ علیہ السلام لم یکن بالمطہم ولا بالمکلثم

ای لم یکن بالمدور الوجہ ولا بالموجن ولکنہ مسنون الوجہ
اَلتَّظْلِیْمُ۔ ظالم خواندن فی الحدیث و اذا البیت
مظلم المظلم المزوق ماخوذ من الظلم۔
اَلتَّعْتِیْمُ۔ دیر واداشتن و درنگی شدن و بازایستادن
از کارے و یعدی بعن و در وقت عتمہ رفتن
اَلتَّعْجِیْمُ۔ عجم بر زدن۔
اَلتَّعْظِیْمُ۔ بزرگ داشتن و بزرگ گردانیدن
اَلتَّعْکِیْمُ۔ نیک فربہ شدن و در پردہ بستن
اَلتَّعْلِیْمُ۔ در آموختن و بیاگاہانیدن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ خضاب کردن۔
اَلتَّغْرِیْمُ۔ بر کسی تاوان کردن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ غنیمت دادن۔
اَلتَّفْحِیْمُ۔ تا رفتن در اول شب تا تاریکی شب
اَلتَّفْخِیْمُ۔ بزرگ گردانیدن و امالت کردن حرف
اَلتَّفْدِیْمُ۔ فدام بربستن جای شراب را۔
اَلتَّفْهِیْمُ۔ دریابانیدن۔
اَلتَّقْحِیْمُ۔ بعنف در آوردن چیزی و بیرون
افگندن اسپ سوار را۔
اَلتَّقْدِیْمُ والتَّقْدِمَةُ۔ در پیش شدن
و در پیش کردن و منہ لا تقدموا بین یدی اللہ
و رسولہ و فرمودن تعالی قدم الیہ فی کذا۔
اَلتَّقْسِیْمُ۔ وابخشیدن و نیکو گردانیدن
و قد ورد فی الشعر قسمت بمعنی عممت فی القسم

اَلتَّقْلِیْمُ بسیار چیدن ناخن وسم —
اَلتَّلْئِیْمُ نیک پوشانیدن —
اَلتَّکْدِیْمُ مبالغة الکدم —
اَلتَّکْرِیْمُ وَالتَّکْرِمَةُ گرامی کردن —
اَلتَّکْلِیْمُ وَالْکِلَّامُ وَالْکِلَّاءُ با کسی سخن گفتن
وَالتَّکْلِیْمُ خسته کردن —
اَلتَّلْدِیْمُ الترديم اَلتَّلْطِیْمُ مبالغة اللطم
اَلتَّلْقِیْمُ لقمه فرو برانیدن ولقمه دادن کسی را
اَلتَّنْجِیْمُ بسیار با دادن مال وانچه بدان ماند
وبه نجوم حکم کردن —
اَلتَّنْشِیْمُ بوی گوشت بگشتن ودر شدن در کاری
ولا یکون الا فی الشر —
اَلتَّنْظِیْمُ مبالغة النظم
اَلتَّنْعِیْمُ بناز ونعمت پروردن —
اَلتَّهْدِیْمُ مبالغة الهدم —
اَلتَّهْکِیْمُ التغنیة —
اَلتَّبْدِیْنُ بزاد بر آمدن —
اَلتَّبْطِیْنُ جامه را استر کردن وفی الحدیث
یبطن لحیته ای یاخذ من تحت الذقن الشعر
وهذا من باب السلب —
اَلتَّثْخِیْنُ باریک کردن نظر وهو فی الحدیث
اَلتَّثْمِیْنُ هشت گوشه کردن —
اَلتَّجْبِیْنُ بد دل خواندن وبد دل کردن

جعل اذا الطعم فی اللقان —
اَلتَّحْزِیْنُ آواز را بگردانیدن وفی
الحدیث ان الشیطان یحزنه معناه یوسوس
الیه ویقول له لم ترکت اهلک ومالک ونیله حتی تحزن
اَلتَّحْسِیْنُ نیکو کردن —
اَلتَّحْصِیْنُ استوار کردن —
اَلتَّخْشِیْنُ درشت کردن خشنت صدره وغره
اَلتَّخْمِیْنُ بگمان سخن گفتن —
اَلتَّدْخِیْنُ دود کردن —
اَلتَّدْیِیْنُ سرگین بزمین دادن ومن القوم
دانهم وهو تسویدهم ایاها مما یجتمع فیها —
اَلتَّدْهِیْنُ چرب کردن دهنه قولهم قوم مدهنون
علیهم آثار النعم —
اَلتَّرْبِیْنُ پنبه آگنده کردن —
اَلتَّرْجِیْنُ من الدجن جا به را ابن استین کردن
اَلتَّرْقِیْنُ خضاب کردن به حنا والترقین
فی کتاب الحسابات تسوید الموضع لئلا یتوهم
انه ابیض لکلا یقع فیه حساب هو لفظه مبطلة و
معناه الفارغ —
اَلتَّرْکِیْنُ التشبیه —
اَلتَّسْخِیْنُ گرم کردن —
اَلتَّسْطِیْنُ بر پای کردن ستونها —
اَلتَّسْکِیْنُ بیارامانیدن —

اَلتَّسْمِيْنُ - روغن دادن و فربه کردن و سر کردن باغت بین -
اَلتَّضْمِيْنُ - چیزی بپایندانی فراکسی دادن و درمیان چیزے نهادن و منه الحدیث لاتشتر لبن الغنم والبقر مضمنا لانتشر وهو فی الضرع والمضمن من الشعر ما ضمنته بیتا و من البیت ما لم یتم معناه الا بالذی یلیه منه ایضا -
اَلتَّعْيِيْنُ - دو کردن و منه الحدیث عقلوا لها بید یجز والها -
اَلتَّعْفِيْنُ - التشنیع والرجاع ایضا -
اَلتَّفْتِيْنُ - بفتنه افگندن -
اَلتَّقْرِيْنُ - همبرین کردن -
اَلتَّقْطِيْنُ - پنبه دانه بیاوردن -
اَلتَّكْفِيْنُ - کفن کردن -
اَلتَّلْبِيْنُ - خشت زدن -
اَلتَّلْجِيْنُ - برگ خطمی بهم زدن تا ستبر و بسته شود -
اَلتَّلْحِيْنُ - به لحن منسوب کردن -
اَلتَّلْسِيْنُ - چیزرا زبانه کردن -
اَلتَّلْعِيْنُ - مبالغة اللعن فلان ملعن القدر اذا کان لایقری الضیف -
اَلتَّلْقِيْنُ - التفهیم -
اَلتَّلْهِيْنُ - نهاری دادن -
اَلتَّمْتِيْنُ - استوار کردن -

اَلتَّمْدِيْنُ - شهر ساختن -
اَلتَّمْرِيْنُ - نرم کردن -
اَلتَّمْشِيْنُ - شیر فرو هشتن بکره -
اَلتَّمْكِيْنُ - دست دادن و جای دادن یقال مکنتک و مکنت لک مثل نصحتک و نصحت لک قال ابو علی یجوز ان یکون علی حد قوله ردف لکم -
اَلتَّنْتِيْنُ - گنده گردانیدن -
اَلتَّهْجِيْنُ - جعل الشی هجینا و تهجین الامور تقبیحه
اَلتَّهْدِيْنُ - فراخواب کردن کودک بسخن و درنگی شدن و بی خرد گردانیدن -
ه اَلتَّدْلِيْهُ - ذهاب العقل من الهوی -
اَلتَّرْفِيْهُ - آسان گردانیدن کار بر کسی -
اَلتَّسْفِيْهُ - بے خرد خواندن -
اَلتَّشْبِيْهُ - مانند کردن -
اَلتَّعْضِيْهُ - خار بریدن -
اَلتَّفْرِيْهُ - الافراه -
اَلتَّفْقِيْهُ - زیرک و فقیه گردانیدن -
اَلتَّكْرِيْهُ - دشمن گردانیدن -
اَلتَّنْبِيْهُ - بیدار کردن و مشهور کردن و دلالت کردن بر چیزی که ازان غافل باشد و هذا یتعدی الی المفعول الثانی بعلی -
اَلتَّنْزِيْهُ - دور کردن بدوری صفت کردن

اَلتَّنْفِیْهُ - الانفاء -

ومن المضاعف

اَلتَّبْبِیْبُ - ہلاک کردن -
اَلتَّجْبِیْبُ - از جنگ بگریختن و ان مبلغ
التحجیل رکبۃ الید و عرقوب الرجل -
اَلتَّحْبِیْبُ - دوست گردانیدن و سیراب
شدن شتر -
اَلتَّکْبِیْبُ - بندہ کسی را بہ وی تباہ کردن -
اَلتَّذْبِیْبُ - شتافتن در رفتن و در ورد
بآخر رسیدن و ذبّب ای اکثر الذب و طعان
غیر مذبب اذا بولغ فیہ -
اَلتَّرْبِیْبُ - پروردن -
اَلتَّزْبِیْبُ - بآکف شدن دہن و مویز کردن
اَلتَّسْبِیْبُ - سبب ساختن -
اَلتَّشْبِیْبُ - صفت جمال زنے کردن
و حال خود با وے در عشق بگفتن -
اَلتَّضْبِیْبُ - بشیر بردن ضب و الضبیکم
ای اتخذوا الضبیبۃ و ہی سمن رب یجعل
للصبی فی عکۃ -
اَلتَّطْبِیْبُ - سفر و میان مشک گرفتن
اَلتَّعْبِیْبُ - تقصیر کردن و منہ الحدیث
یعبب عن ھلاک المسلمین ای لم یخبر بکثرۃ
من ھلک منہم و در ورد یکبارہ نوشیدن آب

دگوسپند و غیب عنہ ای دفع -
اَلتَّقْبِیْبُ - بقبہ کردن -
اَلتَّلْبِیْبُ - گریبان کسی بگرفتن و بکشیدن
و باد انہ شدن کشت -
اَلتَّشْتِیْتُ - پراگندہ کردن -
اَلتَّقْلِیْتُ - خرد مرد کردن -
اَلتَّقْنِیْتُ - روغن در گل پروردن یا چیز
خوشبوی کردن -
اَلتَّثْبِیْثُ - آشکار کردن خبر و التشدید للمبالغۃ
اَلتَّحْثِیْثُ - برافروزیدن -
اَلتَّنْثِیْثُ - التنبیث -
اَلتَّدْجِیْجُ - ابناک شدن و بپوشانیدن
سلاح و پوشیدہ شدن سلاح -
اَلتَّزْجِیْجُ - باریک کردن ابرو و فی الحدیث
ثم زجج موضعہا اعتاد سوی موضع النقر
و اصابا خوذ من تزجیج الحواجب و ھو حذف
زوائد الشعر فشبہ تسویتہ لموضع النقر و قد فتح
بتسویتہ لتزجیج الحواجب قیل ماخوذ من الزج
و ھو ان یکون النقر قد وقع فی طرف من الزجیج
فشد علیہ زجا ایمسکہ و یحفظ ما فی اسفلہ -
اَلتَّشْجِیْجُ - مبالغۃ الشج -
اَلتَّعْجِیْجُ - الاعجاج و خانہ پر دود کردن -
اَلتَّلْجِیْجُ - در شدن در دریا شدن کشتی -

التّجحیج - چشم بگو فرو شدن -
التّصحیح - درست شدن -
التّشجیج - دنبال بزمین فرو بردن ملخ -
التّبدید - پراگنده کردن -
التّحدید - تیز کردن و بریدن پستان شتر و کسار مجدد وفیه خطوط مختلفة -
التّحدید - تیز نگریستن و حد چیزی پدید کردن -
التّجدید - انجوغ گرفتن -
التّردید والتّرداد - بسی واگردانیدن و رجل مردد حائر بائر -
التّسدید - توفیق دادن و راست گردانیدن و فی الحدیث ثم لیسدد ای لیقتصد فلا یغلو ولا یسرف -
التّشدید - استوار کردن و سختی نهادن بر کسی و مشدد کردن حرف -
التّعدید - مالی که آنرا عدد بسیار باشد جمع کردن و باستقصای چیزی شمردن -
التّقدید - قدید کردن گوشت -
التّمدید - کشیدن -
التّندید - کسی را بدی معروف کردن و یعدی بالباء و آواز بلند بر داشتن -
التّهدید - بیم کردن -
التّحریج - تنگ کشیدن -

التّحریر - آزاد کردن و مهذب کردن سخن
٦ و تحریر الولد ان تفرده بطاعة الله وخدمة
٦٠ المسجد -
٧ التّشریر - بآفتاب خشک کردن و فی الحدیث اخرجا ما تصرّران من الکلام ما تجمعانه فی صدورکما
التّطریر - تیز نگریستن -
التّعریر - سرگین در زمین زدن -
التّغریر والتّغرّة - در خطر و هلاکت افکندن و یعدی بالباء وغرّرت ثنیّتا الغلام ولما تطلع ثنیّتاه و فی الحدیث الا تغریرا هو من الغرار وهو النوم القلیل -
التّقریر - قرار آوردن و آرام دادن -
التّکریر والتّکرار - بسی واگردانیدن -
التّمریر - تلخ گردانیدن -
١٠ التّفریر - رخنه کردن سر دندان چنانکه سر دندان جوانان باشد -
التّرزیز - آهار دادن و مهره زدن کاغذ و رزّزت لک الامر ترزیزا ای وطأته لک -
التّعزیز والتّعزّة - نیرومند کردن و منه انکم لمعزز بکم ای مشدد و بر هم نشاندن باران زمین را -
التّلزیز - استوار کردن -
٢ التّهزیز - نیک جنبانیدن -

اَلتَّشْنِيشُ ـ اندک برگ و باریک ساق شدن خیابن وگره گرفتن یا ان خشک شدن و نیز آشیان کردن مرغ ومنه الحدیث ولا یملا بیتنا تعشیشا ای لا نخونا فی طعامنا فنخبا رفی هذه الزاویة شیئا و فی تلک الزاویة شیئا کالطیور اذا عششت عششت فی مواضع شتی او من عشش الخبز اذا تکرج وفسد ترید انها تحسن مراعاة الطعام المخبوز وتعهده بان تطعم منه اولا فاولا طریا ولا تغفل امره فیتکرج ویفسد ومن رواه بالغین فهو یروی بیتنا بالنونین ویکون ماخوذة من الغش وقال ابن السکیت التعشیش النمیمة ـ

اَلتَّبْصِیصُ ـ چشم واکردن سگ بچه ـ

اَلتَّجْصِیصُ ـ بجص کردن والتجصیص ایضا

اَلتَّخْصِیصُ ـ خاص کردن ـ

اَلتَّرْصِیصُ ـ الرّص ونقاب تنگ بربستن زن چنانکه جز چشم وی نتوان دید باز بپیند ونیز

اَلتَّقْصِیصُ ـ التجصیص ـ

اَلتَّلْصِیصُ ـ فی البنیان الترصیص ـ

اَلتَّبْیِیضُ ـ برافزولیدن ـ

اَلتَّعْضِیضُ ـ مبالغة العض ـ

اَلتَّقْضِیضُ ـ بسیم گرفتن ـ

اَلتَّخْطِیطُ ـ مخطط بافتن ـ

اَلتَّغْطِیطُ ـ مبالغة ـ

اَلتَّجْفِیفُ ـ خشک کردن برگستوان پوشانیدن

اَلتَّحْفِیفُ ـ گرد چیزی درآوردن فی الحدیث حفّفه وجهد ای قل ماله ـ

اَلتَّخْفِیفُ ـ سبک کردن ـ

اَلتَّدْفِیفُ ـ بالدال زود کشتن خسته وبالذال لغة ایضا عن الفارابی وبعد بالی ـ

اَلتَّصْفِیفُ ـ رسته کردن و تنک کردن گوشت

اَلتَّطْفِیفُ ـ کم پیمودن کیل و منه الحدیث طفف بی الفرس مسجد بنی زریق حتی کاد یساوی المسجد یعنی قاربت لم یبلغ هناک وقیل وثب بی یقال طففت بفلان موضع کذا ای رفعته الیه وحاذیته به ـ

اَلتَّلْفِیفُ ـ نیک در پیچیدن ـ

اَلتَّحْقِیقُ ـ حقیقت کردن و بدالسنن حققت قوله وظنه ای صدقت ـ

اَلتَّدْقِیقُ ـ باریک کردن و نیک نیکو نگریستن ـ

اَلتَّرْقِیقُ ـ تنک و نیکو کردن سخن ومنه المثل اعن صبوح ترقق الترقیق السلخ من قبل الراس علی خلاف ما یسلخ الناس الیوم وفی الحدیث مالی اراک قفا قال شهر یعنی تحذیف الشعر

اَلتَّشْقِیقُ ـ نیک شکافتن وتشقیق الکلام ـ

اذا اخرجه احسن مخرج۔

اَلتَّحْکِیْکُ۔ نیک بخاریدن۔

اَلتَّشْکِیْکُ۔ شک افگندن۔

اَلتَّفْکِیْکُ۔ از ہم باز کشادن۔

اَلتَّبْلِیْلُ۔ نیک تر کردن۔

اَلتَّجْلِیْلُ۔ جل بر ستور افگندن و ہمہ را فرا رسیدن و پوشانیدن چیزے۔

اَلتَّحْلِیْلُ وَالتَّحِلَّةُ۔ حلال کردن والتحلیل کسی بجای فرود آمدن فی قولهم فعلته تحلة القسم ای لم افعل الا بقدر ما حللت به یمینی ان لا افعله ولم ابالغ ثم قال لکل شیء لم یبالغ فیه تحلیل یقال ضربه تحلیلا والباب یدل علی فتح الشیء

اَلتَّخْلِیْلُ۔ خلال کردن و سر گردانیدن و سر کشیدن فی خلال ولان فی عمامته اذا اختفی

اَلتَّذْلِیْلُ۔ خوار کردن وقوله تعالی وذللت قطوفها تذلیلا ای [illegible]

[illegible]

[illegible]

اذا کان [illegible]

اَلتَّضْلِیْلُ۔ [illegible]

اَلتَّقْلِیْلُ۔ [illegible] کردن۔

اَلتَّظْلِیْلُ۔ سایہ ابر کردن و سایہ کردن

اَلتَّعْلِیْلُ۔ پیاپے شراب دادن و میوہ پیاپے رفتن و بچیزے مشغول کردن وعلت زائل کردن و چیزے را علت نہادن

اَلتَّغْلِیْلُ۔ نیک غالیہ را بکار داشتن

اَلتَّفْلِیْلُ۔ رخنہ بسی کردن التقلیل اندک کردن و باندک فانمودن منه ویقللکم فی اعینهم

اَلتَّکْلِیْلُ۔ پوشانیدن تاج و بیرون ... کردن در حملہ و بد دلی کردن کانه من الاضداد وسحاب مکلل ملمع بالبرق ویقال هو الذی حوله قطع من السحاب فهو مکلل بهن وهو ماخوذ من الاکلیل وروضة مکللة ای حفت بالنور وفی الحدیث نهی عن تقصیص القبور وتکلیلها قیل فهما بنیانها مثل الکلل وهی الصوامع والقباب التی تبنی علی القبور وقیل ضرب الکلة علیه وهی ستر مربع

اَلتَّهْلِیْلُ۔ لا الہ الا اللہ گفتن و بد دلی کردن [illegible]

[illegible] تمام کردن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

التحمیم — سیاه شدن سر موی جوزه بیر و متعه دادن زن را پس از طلاق و روی را سیاه کردن با نگشت —

التذمیم — مبالغة الذم —

التزمیم — بسیار مهار در گردن کردن

التصمیم — بگذشتن در رفتن و جز آن و بگذشتن شمشیر از آن چیزی که بر آید و صمّم اسب عض و نیب فلم یرسل ما عض

التطمیم یقال طمم الطائر اذا وقع علی الغصن —

التعمیم — سبزه را فرا رسانیدن و کف بر آوردن شیر تشبیها بالعمامة و عمامه پوشانیدن —

التکمیم — غلاف شگوفه بیرون آوردن درخت و کلاه پوشانیدن —

الترنین — بانگ آوردن کمان —

التعنین — عنان کردن لگام اسب را و عنوان کردن نامه را و عنن الرجل عن امرأته اذا حکم القاضی علیه بالعنة او منع عنها بالسحر —

التقنین و التقنة — گوناگون کردن و منه الحدیث مثل التقنین فی التواجیه و البقعة السخیفة فی الثوب الصفیق —

التفهیه — درماندن —

من المعتل الواوی

ب التوثیب — بر بالش نشاندن —

التوجیب — بیفگندن و بعدی بابا و در شبانروزی یکوقت نهادن طعام خوردن و فی الحدیث لاتوجیبا ای فتورا —

التوصیب و التوصیبة — واحد —

ت التوقیت — وقت نهادن و الترکیب یدل علی حد شیء و کنهه من زمان و غیره —

التوکیت — نقط نقطار رنگ پختگی در خرما پدید آمدن —

ث التوریث — میراث دادن تقول ورثت فلانا ای ادخلته فی ماله علی ورثته —

ج التوهیج — ازوجان رگ زدن —

التوشیج — بهم آوردن —

ح التوضیح — الایضاح —

التوشیح — وشاح در گردن کسی کردن و ظبیة موشحة لها طرتان من جانبیها —

التوقیح — سم تاب کردن —

خ التوبیخ — سرزنش کردن —

التوریخ — تاریخ کردن نامه و آنچه بدان ماند

التوسیخ — شوخگن گردانیدن —

د التوکید — الایقاظ —

ذ التوقیذ ثابت بازن یقال وقذ فلان جاء فی الارض اذا تیقنها

التوحید — یکی گفتن —

اَلتَّوْرِیْدُ۔ گلگون کردن وگل بیرون آوردن درخت۔
اَلتَّوْسِیْدُ۔ چیزے را بالش کردن۔
اَلتَّوْطِیْدُ۔ برجای برداشتن و استوار کردن
اَلتَّوْفِیْدُ۔ وفد فرستادن۔
اَلتَّوْقِیْدُ۔ آتش برافروختن۔
اَلتَّوْکِیْدُ۔ استوار کردن۔
اَلتَّوْلِیْدُ۔ از گوسپند بچه گرفتن و از اصلے چیزے پدید آمدن و پدید آوردن عربیة مولدة ورجل مولد اذا کان عربیا غیر محض وفی الحدیث انا ولدتک ای ربیتک۔
اَلتَّوْبِیْرُ۔ التعفیة ومحو الاثر وبرت الارنب اذا مشت فی الحزونة لئلا تتبین اثرها ومنه الحدیث لا توبروا اثارکم۔
اَلتَّوْتِیْرُ۔ کمان بزه کردن۔
اَلتَّوْثِیْرُ۔ نرم کردن بستر ومانندان۔
اَلتَّوْخِیْرُ۔ پاره پاره کردن گوشت و نیشتر زدن جراحت۔
اَلتَّوْشِیْرُ۔ تیز کردن دندان۔
اَلتَّوْعِیْرُ۔ درشت کردن راه۔
اَلتَّوْغِیْرُ۔ سخت گرم کردن۔
اَلتَّوْفِیْرُ۔ تمام کردن بسیار کردن۔

اَلتَّوْقِیْرُ۔ شکوه داشتن و شکوه مند کردن
اَلتَّوْکِیْرُ۔ مهمانی بنا کردن و پر کردن شکم و مشک۔
اَلتَّوْعِیْزُ۔ الایعاز۔
اَلتَّوْرِیْسُ۔ بورس رنگ کردن و آن نباتے که بزعفران ماند۔
اَلتَّوْبِیْشُ۔ اوباش فراهم کردن۔
وَحَشَّ الرَّجُلُ اذا رمی بسلاحه مخافة ان یلحق فی الحدیث فوحش بین یدیه فقال
اَلتَّوْرِیْشُ۔ برکید یکدیگرانگیختن۔
اَلتَّوْطِیْشُ۔ الا دهکردن ... یقال ... [illegible]
اَلتَّوْبِیْصُ۔ چشم باز کردن سگ بچه۔
اَلتَّوْخِیْصُ۔ فی الانتقاب ...
اَلتَّوْقِیْصُ۔ هیزم باریک بر آتش افگندن
اَلتَّوْرِیْضُ۔ ان یخرج الرجل غائطه و نحوه مرة واحدة وکذلک فی کل شیء وفی الحدیث لا صیام لمن لم یورض من اللیل ای لم ینو یقال ارمضت الصوم ... اذا ...
اَلتَّوْرِیْطُ۔ در هلاکت افگندن۔
اَلتَّوْسِیْطُ۔ اندر میان کردن و نیم کردن چیزے
اَلتَّوْدِیْعُ۔ پدرود کردن و دست باز داشتن و باز پروردن کشتی برای کشتی و چیزے در جای نهادن تا تباه نشود و التریب

یدل علی الترک والتخلیة۔
اَلتَّوْدِیْعُ۔ الکفت ومنہ الحدیث ودع اللص ولا تراعہ۔
اَلتَّوْذِیْعُ۔ بخش کردن۔
اَلتَّوْسِیْعُ۔ فراخ کردن۔
اَلتَّوْشِیْعُ۔ پنبہ زدہ در پیچیدن و قم کردن جامہ
اَلتَّوْصِیْمُ۔ شکستہ زدن جبہ۔
اَلتَّوْقِیْعُ۔ نامہ را توقیع کردن و شمشیر و پیکان وانچہ بدان ماند تیز کردن و وہم چیزی افگندن وستور را پشت ریش کردن وطریق موقع ای مذلل ورجل موقع للذی اصابہ البلایا وکذالک البعیر۔
اَلتَّوْلِیْعُ۔ کالتلمیع الا ان التولیع استطالۃ البلق۔
وُدِّعَ الجنین خاصۃ فی البطن۔
اَلتَّوْجِیْفُ۔ الوجیف وبعصا زدن۔
اَلتَّوْظِیْفُ۔ وظیفہ بر نہادن والترکیب یدل علی تقدیر الشیٔ۔
اَلتَّوْقِیْفُ۔ واقف گردانیدن و دست برنجن در دست کسی کردن و بموقف ایستادن
اَلتَّوْثِیْقُ۔ استوار کردن وثقت فلانا اذا قلت لہ انہ ثقۃ۔
اَلتَّوْرِیْقُ۔ برگ بیاوردن درخت
اَلتَّوْسِیْقُ۔ بیست ختن وسقت النخلۃ ای حملہا وسقا
اَلتَّوْشِیْقُ۔ بسیار قدید کردن۔
اَلتَّوْعِیْقُ۔ بدخواندن۔
اَلتَّوْفِیْقُ۔ سزاوار کردن وگردانیدن والبناء یدل علی ملائمۃ الشیئین۔
اَلتَّوْرِیْکُ۔ گناہ بر کسی نہادن و بر سرین ستور نشستن و یک سرین بر زمین نہادن و ورّک الجبل جاوزتہ وورکت ای عدلت والتوریک فی الیمین نیۃ ینویہا الحالف غیر ما نواہ مستحلفہ وہو فی حدیث ابراہیم النخعی فکان یجیزہ ان کان الحالف مظلوما۔
اَلتَّوْسِیْلُ۔ نزدیک جستن وبعدہ بالی
اَلتَّوْصِیْلُ۔ مبالغۃ الوصل۔
اَلتَّوْکِیْلُ۔ وکیل کردن کسی را بچیزی گماشتن وکار با کسی گذاشتن۔
اَلتَّوْحِیْمُ۔ آرزوی آبستنی پیدا دادن و گوسپند گشتن از بہر وی۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ فرو دوختن قلادہ بر گردن سگ کردن۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ علاج کردن ذم ناقہ را وذم الناقۃ اذا قطع ما یخرج من رحمہا۔
اَلتَّوْرِیْمُ۔ بر آماسیدن و منہ ورم فلان بانفہ اذا شمخ بانفہ وتجبر۔
اَلتَّوْسِیْمُ۔ بموسم آمدن وبسی داغ کردن
اَلتَّوْشِیْمُ۔ مبالغۃ الوشم۔

اَلتَّوْصِيمُ ـ فی الجسد کالتکسیر والفترة والکسل
ومنه الحدیث لا توصیم فی الدین ای لا تفتروا
فی اقامة الحدود والاتحابوا فیها ـ
اَلتَّوْهِيمُ ـ بغلط افگندن ـ
اَلتَّوْطِينُ ـ وطن گرفتن و دل بر چیزی نهادن
اَلتَّوْهِينُ ـ سست کردن ـ
اَلتَّوْجِيهُ ـ چیزی یک نسق کردن و روی
فراگردانیدن و کسی را کسیل کردن بکاری
والتوجیه ایضا الحرکة قبل الروی المقید
کفتحة رای المخترق وکسرة میم المحمق وضمة
رای الطرق واخت لا فیها عیب وفی الحدیث
قد وجهت سلافة ای اخذت وجها
سترک فیه وقیل وجهتها ای ازلتها من المکان
الذی امرت ان تلزمها وجعلتها امامک
اَلتَّوْلِيهُ ـ شیفته گردانیدن ومنه الحدیث
لا تولّه والدة بولدها ای لا یفرق بین المرأة
وولدها وذلک فی السبایا ـ

ومن اللفیف المفروق

اَلتَّوْحِيَةُ ـ شتابانیدن ـ
اَلتَّوْرِيَةُ ـ پوشانیدن چیزی بافگندن
چیزی دیگر ماخوذ من وری الشیء کانک ترکت
الشیء الذی یلیک متجاوزت الی ما وراءه
وانا پیکین کردن آتش جراحت واروگننده
راو آتش بیرون آوردن از آتش زنه و چرب
کردن وهو فی الحدیث ـ
اَلتَّوْشِيَةُ ـ مبالغة الوشی ـ
اَلتَّوْصِيَةُ والوصاة ـ اندازه کردن و سپردن
اَلتَّوْفِيَةُ ـ تمام بدادن ـ
اَلتَّوْقِيَةُ ـ مبالغة الوقایة ـ
اَلتَّوْلِيَةُ ـ روی فرا کردن و پشت بگردانیدن
وهی من الاضداد و والی گردانیدن و چیزی
بدانچه خریده باشی فرا کسی دادن یقال ولیت
القبلة اذا اصبرته تستقبلها بوجهه ومنه فلنولینک
قبلة ترضاها والباب یدل علی القرب ـ

ومن المعتل الیائی

اَلتَّيْسِيرُ ـ آسان کردن ومنه یسر الله للیسری
ای وفقه لها و بسیار شدن نسل و شیر گوسپند
اَلتَّيْبِيسُ ـ خشک کردن ـ
اَلتَّيْقِيظُ ـ گرد بر انگیختن و بیدار کردن ـ
اَلتَّيْنِيعُ ـ رنگ کردن بلبیع وهو الزعفران
اَلتَّيْتِيمُ ـ یتیم گردانیدن مضاعف ـ
اَلتَّيْمِيمُ ـ کسی را تیمم دادن و قصد کردن
اَلتَّيْمِينُ ـ بدست راست رفتن و بیمن درآمدن و
به برکت دعا کردن کسی را یقال یمن علیه ـ

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّبْوِيبُ ـ باب کردن ـ

التَّثْوِيبُ - پاداش دادن و پیاپی خواندن
التَّجْوِيبُ - گریبان کردن پیرهن را و فی الحدیث
مجوّب علیه ای ترس علیه یا خوذ من الجوبة و هو الترس
التَّهْوِيبُ - زجر کردن اشتر
التَّذْوِيبُ - بگدازانیدن و فی الحدیث
کان یذوب امه ای یضفر ذوائبها -
التَّرْوِيبُ - ماست گردانیدن -
التَّصْوِيبُ - بنشیب فرو آمدن و کسی را
در کاری بصواب منسوب کردن -
التَّثْوِيتُ - ثابت کردن -
التَّمْوِيتُ - بمیرانیدن -
التَّغْوِيثُ - فریاد خواستن -
التَّلْوِيثُ - آلوده کردن و تیره کردن -
التَّتْوِيجُ - تاج بر سر کسی نهادن -
التَّرْوِيجُ - روا کردن -
التَّزْوِيجُ - مرد را زن و زن را شوی دادن
و یتعدی الی المفعولین نقل عن الکسائی زوجنا
امرأة و بامرأة ایضا و جفت و قرین کردن
و یتعدی الی المفعول الثانی بالباء -
التَّعْوِيجُ - کج کردن -
التَّرْوِيحُ - راحت دادن و منه الترویحة
و خوشبوی کردن یا مادی بردن چهارپای را
شبانگاه -

التَّصْوِيحُ - خشک گردانیدن آفتاب
نبات را و خشک شدن آن یکی با اللازم
عن الفارابی و فی الحدیث قبل ان یصوّح
ای قبل ان یستبین صلاحه و حلوه من مُرّه
التَّطْوِيحُ - فرا افگندن -
التَّکْوِيحُ - غلبه کردن کسے را -
التَّلْوِيحُ - اشارت کردن و بگدازانیدن
آفتاب و آتش گونه چیز را و گرم کردن چیزی را بآتش
التَّدْوِيخُ - خوار کردن کسی را و دوخ البلاد
ای قهرها و استولی علی اهلها -
التَّنْوِيخُ - رام کردن -
التَّجْوِيدُ - سره کردن و نیک گفتن -
التَّهْوِيدُ - بشتاب رفتن -
التَّدْوِيدُ - کرم در افتادن بطعام افتادن
التَّذْوِيدُ - مبالغة الذود -
التَّزْوِيدُ - توشه دادن -
التَّسْوِيدُ - مهتر کردن و سیاه کردن و سوّدت
الابل و هو ان تدق المسح البالی من شعر
فتداوی به ادبارها -
التَّطْوِيدُ - یسعی فاد التعریق رکوها -
التَّعْوِيدُ - خوی کردن کسی را و پیر شدن اشتر
التَّقْوِيدُ - مبالغة القود -
التَّهْوِيدُ - نرم رفتن و نرم گفتن و جهود کردن

دست گردانیدن بشراب -
التعویذ - تعویذ کردن و باز داشتن خواست کسی
التثویر - برانگیختن گرد و فتنه و جنگ و
خشم و شور انیدن -
التجویر - بجور منسوب کردن و بیفگندن
التحویر - سپید کردن جامه و جز آن و
گرد کردن نان در وقت پختن و داغ کردن
و هو فی الحدیث -
التدویر - گرد کردن -
التزویر - بیاراستن و کراستن الزائر
و فی الحدیث زور نفسه علی نفسه ای اتهمها علیه
التسویر - دست رنجن پوشانیدن -
التشویر - تشویر دادن و ایمای باینبار
و اشارت کردن بدست سوی کسی یعنی تعالی
التصویر - صورت کردن -
التعویر - یکچشم کردن و بنیاشتن چشمه و
چاه و عورت فلان اذا کذبت عنه و رددت
و عورته عن الامر ای صرفته عنه -
التغویر - بغور آمدن و قیلوله کردن -
التکویر - شکله یک شدن جامه خرزه و بجه
بدان مانند -
التکویر - گرد کردن کالارا و آبستن آن
و کامه بر بستن و بیفگندن و فسر قوله تعالی
اذا الشمس کورت بالفاظ مختلفة و الجمیع یرجع
۷۰ الی اصله الذی الکف و تکویر اللیل علی
۶ النهار تغشیته ایاه و یقال زیادة من هذا
فی ذلک -
التنویر - روشن کردن و روشن شدن
و شگوفه بیاوردن و نماز بروشنی صبح کردن
و نور ذراعه اذا غرزها بالابرة ثم ذر علیها
النور و هما فی الحدیث نور بمعنی قلل بالمعنی الاول
التهویر - بدهانیدن چیزی -
التحویز - واداشتن -
التحویص - شتر بآب بردن -
التفویز - بمردن و فوز الرجل بابله اذا
رکب بها المفازة -
التسویس - شپشه در طعام افتادن -
التقویس - بدو در آمدن و در آوردن
التلویس - نگونسار کردن -
التهویس - هوس گردانیدن -
التشویش - شوریده کردن یعنی بعلم
التفویش - بویدا دادن -
التهویش - در آمیختن مردم و سخن و جز آن و هوش
القوم اختلطوا و کل شئ خلطه فقد هوشته -
التحویص - فرا گرفتن چیزی را و آن چیز
اندک باشد و یقال خوص الشیب خوص فیه

اذ ظهر فيه وفى الحديث مثل التاج المخوص بالذهب
تخويص التاج ان يجعل فيه صفائح من ذهب
كالخوص من خوص النخل والديباج المخوص المنسوج
اَلتَّعْوِيضُ ۔ عوض كردن۔
اَلتَّخْوِيضُ ۔ بسيار در چيزى شدن يقال
خوض فى نجيعه۔
اَلتَّرْوِيضُ ۔ نيك رام كردن ستور و مرغزار
كردن و شدن۔
اَلتَّعْوِيضُ ۔ عوض دادن۔
اَلتَّفْوِيضُ ۔ كار واكسى گذاشتن و فى
النكاح التزويج بلا مهر۔
اَلتَّقْوِيضُ ۔ خيمه بركندن و قوضت البناء
نقضته من غير هدم۔
اَلتَّحْوِيطُ ۔ ديوار پست كردن۔
اَلتَّسْوِيطُ ۔ بسيار بياميختن۔
اَلتَّشْوِيطُ ۔ چيزے فا آتش داشتن
تا موے او بسوزد۔
اَلتَّنْوِيطُ ۔ چيزے از جاى در آويختن
اَلتَّجْوِيعُ ۔ گرسنه داشتن۔
اَلتَّقْوِيعُ ۔ كاستن و كاسته شدن۔
اَلتَّرْوِيعُ ۔ ترسانيدن و فى الحديث مروعين
المروع الملهم كانه يلقى فى روعه الصواب۔
اَلتَّصْوِيعُ ۔ التصويح و فى الحديث صوع به
فرساً ى جمع براسه۔
اَلتَّطْوِيعُ ۔ فرمانبردارى كردن طوع فعل من
الشئ يطوع اذا سهل و انقاد و منه فطوعت له
ع نفسه قيل اى سهلت الامر فيه عليه۔
اَلتَّلْوِيعُ ۔ مبالغة اللوع۔
اَلتَّهْوِيعُ ۔ قى آوردن۔
اَلتَّرْوِيغُ ۔ چرب كردن لقمه۔
اَلتَّسْوِيغُ ۔ روا داشتن و يعدى باللام
اَلتَّصْوِيغُ ۔ مبالغة الصوغ۔
ف اَلتَّجْوِيفُ ۔ ميان تهى كردن و المجوف من
الدواب الذى بلغ البياض جوفه۔
اَلتَّخْوِيفُ ۔ ترسانيدن و يعدى الى المفعولين
بحرف الجر ثم يتسع فيحذف۔
اَلتَّسْوِيفُ ۔ كار واپس افگندن و سوفه
اى حكمه ماله۔
اَلتَّشْوِيفُ ۔ مبالغة الشوف۔
اَلتَّطْوِيفُ ۔ بسى فا واگشتن۔
اَلتَّفْوِيفُ ۔ برد با خطها سپيد بافتن۔
اَلتَّكْوِيفُ ۔ بكوفه شدن۔
ق اَلتَّرْوِيقُ ۔ صافى گردانيدن البيت المروق
الذى مد فيه ستر دون السقف و ربما قالوا
روق الليل اذا مد رواق ظلمته الرواق سقف فى مقدم البيت
اَلتَّرْوِيقُ البستان ويسكن كردن و نثاب فى البيت فرشه

وهو رفيه من الزيبق ثم قيل لكل منقش مزوّق
وان لم يكن فيه الزيبق وزوقت الكلام والكتاب
آراستم و قومتم-
التسويق- مبالغة السوق-
التشويق- آرزومند کردن-
التطويق- توانا گردانیدن و طوق در گردن
وطوقتك الشيء اي كلفته وطوقت له نفسه
طوعت اے رخصت وسهلت-
التعويق التثبيط-
التفويق- تیر را سوفار کردن و پراکنده
شیر دادن و فوق تیر بزه کمان نهادن
التلويق- چرب و نرم کردن طعام-
التنويق- رام کردن اشتر-
التسويك- مسواک کردن يقال سوّك
فاه واذا قيل استاك وتسوك لم يذكر الفم-
التشويك- پستان از جای برخاستن و
دمیدن شتر بر آمدن خار بر دیوار نهادن و
با موی شدن جوزه و سر پیل استردن نیز
با موی شدن لب از ستردن-
التحويل والتحوال- یعنی فرا واگردیدن
التحويل- بگردانیدن و بگردیدن-
التخويل- خداوند چیزی گردانیدن و پادشا
گردانیدن بچیزی-

التأويل- نیک مالیدن نان بروغن
و واگذاشتن اسپ بادسن را در توبره و
اندام را از بهر بول-
التزويل- فراخ کردن-
التسويل- بیاراستن-
التشويل- اندک شیر گردانیدن شتر
التطويل- دراز کردن و زمان دادن
ويعدى باللام-
التعويل- اعتماد کردن و طلمه ساختن از بهر
باران و با آواز گریستن-
التقويل- سخن بر کسی بستن في الحديث
اقولني قولني اي علمني وامرني ان اقول
التمويل- مالدار کردن-
التنويل- عطا دادن-
التهويل- ترسانیدن و خویشتن بیاراستن
زن و هول الشيء عنده جعله هائلا-
التدويم والتدوام- گرد بر آمدن مرغ
در هوا در پریدن و ایستادن آفتاب میان
آسمان و جوشش دیگ آب نشاندن و تر کردن
چیزی بزعفران در آب بیفگندن و دوّم
الشراب بها اذا اسكر فدار-
التزويج- جفتان گردانیدن يقال زوجت
فلانا وبفلان-

اَلتَّسْوِيْبُ ـ بجا گذاشتن ستوران بانشان کردن ایشان و جز آن و نیکو خلق گردانیدن ایشان و حاکم کردن کسی را در مال خویش و تجارت کردن بد قومی لیدی بیاء و سوبت الرجل اذا خلیته و سوء ما یرید ـ

اَلتَّسْوِيْطُ ـ بسیاری بر هم نهادن ـ

اَلتَّفْوِيْحُ ـ ناں گندی بخیتن ـ

اَلتَّقْوِيْمُ ـ راست کردن و قیمت کردن ـ

اَلتَّكْوِيْمُ ـ توده کردن ـ

اَلتَّلْوِيْمُ ـ مبالغۃ اللوم ـ

اَلتَّنْوِيْمُ ـ بخوابانیدن ـ

اَلتَّهْوِيْمُ ـ بغنودن ـ

اَلتَّحْوِيْنُ ـ ستایش خواندن ـ

اَلتَّدْوِيْنُ ـ در دیوان نبشتن ـ

اَلتَّعْوِيْنُ ـ کہ یا فوشدن زن ـ

اَلتَّكْوِيْنُ ـ ہست کردن ـ

اَلتَّلْوِيْنُ ـ رنگ کردن رنگ آوردن غوره ـ

اَلتَّنْوِيْنُ ـ منون کردن اسم ـ

اَلتَّهْوِيْنُ ـ آسان کردن ـ

اَلتَّتْوِيْهُ ـ سرگشتہ کردن ـ

اَلتَّشْوِيْهُ ـ زشت خلق گردانیدن ـ

اَلتَّفْوِيْهُ ـ التعریض کل من اقتبس فی مکان فقد فوّه ـ

اَلتَّفْوِيْهُ ـ زبان آور کردن فراخ دهن کردن ـ

اَلتَّمْوِيْهُ ـ آب دار کردن و موهت الشیء اے طلیتہ او ذہب تحت ذلک نحاس او حدید منہ التمویہ وہو التلبیس ـ

اَلتَّنْوِيْهُ ـ بزرگوار گردانیدن و نام کسے بلند گردانیدن و یعدی بالباء ـ

ومن اليائي

اَلتَّأْيِيْبُ ـ کالم شدن ـ

اَلتَّجْيِيْبُ ـ پیراہن را گریبان کردن ـ

اَلتَّخْيِيْبُ ـ نومید کردن ـ

اَلتَّسْيِيْبُ ـ رہا کردن ستور و اخیر بدان مانند و بندہ را سائبہ کردن و سائبۃ کان الرجل اذا قال لغلامہ انت سائبۃ فقد عتق ولا یکون ولاؤہ لمعتقہ و یضع مالہ حیث شاء وہو الذی ورد النہی عنہ ـ

اَلتَّشْيِيْبُ ـ موی سپید کردن یقال شیب الحزن راسہ و براسہ ـ

اَلتَّصْيِيْبُ ـ الاصابۃ وہو قراۃ طلحۃ لن یصیبنا الا ماکتب اللہ لنا ـ

اَلتَّطْيِيْبُ ـ خوشبوی و خوش کردن ـ

اَلتَّعْيِيْبُ ـ معیوب کردن بعیب منسوب کردن ـ

اَلتَّغْيِيْبُ ـ غائب کردن فی الحدیث والتغییب لا یبیع العبد فما تہ ولا لقطۃ

والامر غرعاً ای مغيّباً۔

التّشييب۔ پير شدن اشتر و چيزی پيدا بندان نشان کردن۔

التّهييب۔ با هيبت گردانيدن۔

التّبييت۔ شبخون کردن و شبکاری ساختن ومنه الحديث فکرهت ان ابيته تبييت الشّئ حبسه عندک ليلاً وازحال بگردانيدن خبز

التّزييت۔ روغن زيت دادن کسی را۔

التّصييت۔ کسی را بانگ خواندن و بصوت لغة فيه ويعديان بالباء۔

التّذييت۔ رام کردن۔

التّرييث۔ درنگ کردن۔

التّعفيج۔ چيزی را بچيزی پيچيدن چيزی را۔

التّهييج۔ برانگيختن۔

التّسييج۔ برد بخطها بافتن۔

التّصييح۔ خشک گردانيدن آفتاب کسی را۔

التّضييح۔ شير با آب آميختن کسی را دادن و با آميختن۔

التّطييح۔ سرگشته کردن۔

التّقييح۔ ريم گرفتن ريش و جراحت وفي الحديث

التّنييخ۔ ناقوی گردانيدن في الحديث

انّي اتيتک ضعيفا ای لاصلحها واشدّ منها

التّخييخ۔ خوار کردن۔

التّشييخ۔ پير شدن کسی پير خواندن ابتجيل۔

التّطييخ۔ آلوده کردن کسی بقولی يا فعلی زشت

٩ التّشييد۔ بلند کردن بنا۔

التّعييد۔ بعيد حاضر آمدن و عيد کردن

التّقييد۔ بند کردن و زخم بر زدن بر کتاب ای نجم بر زدن بر کتاب۔

التّحيير۔ سرگشته کردن۔

التّخيير۔ گزيدن و بگزين کردن وفي الحديث تخير انيس ے نفر۔

التّدييس۔ ان تلطخ اطبار الناقة بالبعر لئلا يرضعها الفصيل۔

التّدبير۔ انديشه بر سرت و بر کردن۔

التّصيير۔ گردانيدن۔

التّطيير۔ پرانيدن۔

التّعيير۔ سرزنش کردن و يعدى الى المفعول الثاني بنفسه۔

التّغيير۔ از حال بگردانيدن و منه الحديث غيّروا الشيب بنفسه۔

التّقيير۔ بقير بنيدودن۔

التّکيير۔ جامه را علم کردن۔

التّسيير۔ التّوبة۔

التّمييز۔ جدا کردن وليس التّمييز منقولا من الميز لانه لو کان منه لتعدّى الى مفعولين واللّه الظّاهر۔

التخييس ـ رام کردن خيل را في ذلله ـ
التکييس ـ زيرک کردن في الحديث ليسوا
من البيوت امي تاخروا ـ
التجييش ـ لشکر کردن ـ
التبييض ـ سپيد کردن و مشک از آب
و اناء از شير پر کردن ـ
التغييض ـ مقيم شدن شير در پستان مضت
الدم کقصته ونقصته ـ
التعييش ـ تقدير کردن سبب زندگي
التنبيط ـ سپيدي در پديد آمدن ـ
التشييط ـ التشويط وشيط فلان
اللحم اذا دخنه ولم ينضجه ـ
التغييظ ـ الاغاظة ـ
التقييظ ـ گرما رسانيدن کسي را کما تقيظ هذا الشئ يکفاني القيظ
التشييع ـ يکا وگل کردن ـ
التشييع ـ از پس مسافر بيرون رفتن
و دلير گردانيدن و آتش هيمه ريزه تيز کردن
و با آتش سوختن ـ
التضييع ـ ضايع کردن ـ
التقييء ـ قي آوردن ـ
التعييب ـ عيب کردن چيزي را ـ
التحيف ـ مرد ارستان ـ
التزييف ـ بهره کردن ـ

۴ التصييف ـ پسنده بودن تابستان را ـ
التضييف ـ مهمان فرود آوردن و
مهماني کردن و بخشيدن ـ
۴۰ التقييف ـ بدل شدن ـ
۸۰ التسييف ـ افزون شدن سيف فلان علي السيفين زنه
۹۰ التضييق ـ کار تنگ گرفتن و تنگ کردن
التعييق ـ تباه گردانيدن عيق الرجل رايه اذا
اختلط فلم يثبت شيء ـ
۷ التخييل ـ کسي را خيالي و ظني افگندن
۱۳ يقال خيل اليه کذا و باران ناک شدن
آسمان و خيلت الناقة اذا وضعت قرب
ولدها خيالا ليفزع عنه الذئب فلا يقربه
۱۳۰ و خيلت علي الرجل اذا وجهت التهمة اليه
التذييل ـ دراز دامن کردن ما لع ـ
۴۰ التعييل ـ التعيب پروردن ـ
التضييل ـ ضعيف راي خواندن ـ
التقييل ـ شراب نيم روز دادن في الحديث
لا تقيلوا ما لا و ابتاعي لا يمسک من المال
ما جاء و صباحا الي وقت القائلة ما جاوره
مساء و لا يمسک الي غد ـ
۴۰۰ التمييل ـ ميان دو کار متردد بودن ناکام کند
۵۰ التتييم ـ بعشق بنده کردن يقال تيمه الحب
التخييم ـ مقيم شدن و بناء خيمه کردن چيزي را

التدشیم - پیوسته شدن باران و پیوسته کردن عطا
التجثیم - مقام کردن جای و یعدی بالباء
التغنیم - ابناک شدن -
التبیین و التبیان - هویدا کردن و هویدا شدن
التحیین - دریافت وقت و شدن بلاک کردن
التأبین - کسی را ادیدن و گذاشتن و قول الشاعر دهنت امرشیکا بی الکت
التزیین - آراستن -
التلقین - تلقین کردن بعضهم بکی اللقمة و یقول بالان -
التثنین - پیر پیری زاهدون فی الحدیث عابن علی سارق الی کرای الطهر علیه آب در شکسته و نجس تا بدهسا
استوار گرد و هموار کردن هر دو ازید و با بها کسی در دی و گفتن -
التشیین - هر دو بیار استن -
التلیین - نرم کردن -
التلیبة - التشهد -

وصل الناقص

التلبیث - سست کردن چیزی و درفته قال الکسوی و بی یفتنا گفتن -
التجنیب - بر یک سر دار مانی البتار فی الحدیث کیبون سهیل و اجاه قیاسا و تعلیم

ایضا ان شکیب علی وجه بارگاه و فی الحدیث لولا ه و مجاباة ای مجوفة و قیل را د مجوبة ای مقطعة فقدم الباء و اخر الواو و اعلمها
التخبیة - خبا کردن -
الترببة - پروردن -
التصابیب - پیشانشتن بسا فی الحدیث لا الصبی را ای لا الخفیفه جدا و قال بعضهم هو مصون عن صبا ره بین الیه قال الازهری الصواب بصوبه
التعبیة - لشکر ترتیب داشتن خنک و عطر سا یختن -
التلبیة - خوشبوی کردن بخور -
التلبیة - لبیک اللهم گفتن و کسی را لبیک گفتن و جای مقام کردن -
التشتیة - بسنده بودن زمستان را
التقنیة - بیای گفتن خبرا ز رای و مالی او کان و دیده کرند یقال تبیت الجاریة اذا حدرت شیئا منها للبیع
الترجیة - امید داشتن کسی را امید گذاشتن
الترجیة - روزگار گذاشتن
التسجیة - کسی را بجامه پوشیدن جامه برو تبنان
التبجیة - برهانیدن بر بالا افگندن و بخشی از صندوق کسی را مخافة الغرق -
التهجیة - هجی کردن حرف -
التصحیة - رفق کردن و تعدی بعن

وقربان کردن و چرانیدن گوسپند در چراگاه
التَّحْجِيَةُ - توابل در دیگ کردن و انه
یتحجی بکلامه ای کذا و کذا اخذ من تحجی المعنا
التَّحِيَّةُ - نکوییدن یقال حییت فلانا ای قلت
حیاک الله -
التَّنْحِيَةُ - دور کردن -
التَّخْوِيَةُ - خویشتن کشاده داشتن در سجود
وسپیدن همانی الحدیث بد و درآمدن
التَّرْدِيَةُ - ردا برافگندن کسی را -
التَّسْدِيَةُ - فرت در دادن چیزیرا -
التَّصْدِيَةُ - دست بهم زدن و اصلها
تصددة فابدلت الیاء من الدال -
التَّعْدِيَةُ - فراگذرانیدن و فعل متعدی
کردن بمفعول و فی الحدیث وعدی عن
الاخری ای ترکه لما رآیه یقال عد عن هذا الامر
ای تجاوزه الی غیره -
التَّغْدِيَةُ - چاشت دادن -
التَّفْدِيَةُ - کسی را گفتن که من فدای تو باد
التَّنْدِيَةُ - نمک و تر کردن و چرانیدن
شتر و اسپ میان نهل و علل منه الحدیث الندیة
التَّقْذِيَةُ - پر و رانیدن و بول انداختن سگ
ودویدن آب و خون -
التَّقْذِيَةُ - خاشه از چشم بیرون کردن

التَّثْرِيَةُ - تر کردن و فی الحدیث و یثری
ای یضع یدیه الارض بین السجدتین فلا تفارقان
الارض حتی یعید السجود و کان یفعل ذلک حین
کبرت سنه -
التَّجْرِيَةُ - وکیل کردن -
التَّذْرِيَةُ - بر و آراییدن بحسب
خویش راستودن و بالان دادن و منه الحدیث
سپیدان یذری سنه ای یرفع سنه و ذریت
الشاة و هوان تجز صوفها و تدع فوق ظهرها
شیئا تعرف به و ذلک فی الضان خاصة دالابل
التَّسْرِيَةُ - اندوه وا بردن یقال سری عنه
التَّصْرِيَةُ - گوسپند را ناودشیدن تا پستان
او پر شدن از بهر بیع -
التَّضْرِيَةُ - الاضرار -
التَّطْرِيَةُ - معطر کردن جامه -
التَّعْرِيَةُ - برهنه کردن -
التَّكْرِيَةُ - نرم و دیر رفتن -
التَّمْرِيَةُ - جامه زرد گردانیدن -
التَّعْبِيَةُ - بعبیر زدن -
التَّنْزِيَةُ - برگشتی داشتن و التنزیة
والتنزی و هذا شاذ بجهانیدن
التَّدْسِيَةُ - پنهان کردن
و گمنام کردن -

والاصل تنسس فابدلت من السین الاخیرة یاء
التنسیة - ساک امد بخبر گفتن و شتابانگاه
چیزی آوردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و شتابانگاه آوردن -
التنسیة - فراموش گردانیدن -
التحسیة - بر کسی افگندن -
التخشیة - ترسانیدن -
التغشیة - کسی را شام دادن و رزق کردن
و یعدی بمن -
التغشیة - چیزی بر کسی پوشانیدن و
غشیت الرجل بالسوط ضربته -
التقشیة - پوست باز کردن -
التمشیة - فرا رفتن آوردن و رفتن -
التقصیة - گوشت از استخوان جدا کردن
التقصیة - ناخن چیدن و اصلها التقصصة
فابدلت من الصاد الاخیرة یاء و یجوز ان یکون
الیاء اصلا فیکون ماخوذا من اقاصی الشیء
لان الماخوذ من الاظفار اطرافها و اقاصیها
الترضیة - خشنود کردن -
التعضیة - عضو عضو کردن و پراگنده کردن
التقضیة و القضاء - تمام بگزاردن حاجت
و قاضی فرا کردن و قضوا امنا یا بینهم ای انفذوها
التنضیة - بسیار برکشیدن جامه -

التخطیة - بدی از کسی دور کردن -
التعطیة - خدمت کردن -
التغطیة - پوشانیدن -
مرعیت فلانا ای قلت له رعاک الله
الترغیة - کف بر آوردن شیر -
التثفیة - دیگ بر دیگ پایه نهادن -
الترفیة - کار بر کسی آسان گردانیدن
التصفیة - صافی کردن -
التعفیة - نیک روش کردن و عفی الکلام
ای فر و عفی علی ما کان منه اذا اصلح بعد افساد
التقفیة - چیزی از پس چیزی فرا داشتن
و قافیه کردن سخن و فی الحدیث ثم نظر الیه
و هو یقفی ای معه الیقال فقیل اصل اذا الاک فقاد
التلقیة - تجسس کردن حق کسی -
التبقیة - باقی داشتن -
الترقیة - بلند گردانیدن و رقی علیه کلاما
ای رفع -
التسقیة - بسیار آب دادن و باران خواستن
التعقیة - تیر وا انداختن و دو پیشیدن
و پیدن فی الحدیث هل عقیتم صبیکم
ای هل سقیتموه عسلا لیسقط عنه عقیه
التلقیة - چیزی پیش کسی باز آوردن
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و فیه

وبالیاء اجود عن الفارابی والصحیح لقوله تعالیٰ
تحیة وسرورا ویلقون فیها تحیة—
التنقیة پاک کردن—
التبکیة بگریستن و بگریانیدن—
التذکیة گلو بریدن و برادبرآمدن و تیز
گردانیدن آتش—
التزکیة زکوٰة بدادن از مال و زکوٰة دادن
و ستودن خویشتن پاک گردانیدن و ستیز کردن
التلبیة لبیک کردن و پوشانیدن شتر بسر گریستن
التتلیة دومی رفتن و تلی السابق اذا کان بآخر
رمق و تلی بعد الفریضة اذا اتبعها النفل
التجلیة هویدا کردن و تیز نگریستن—
التحلیة شیرین کردن طعام و بیاهمز وا
ناضیه واصله غیرالهمز و چیزی در چشم کسی
شیرین کردن و با زیور کردن و نشان کسی
بدادن و کسی را صفت کردن و نشان کسی
تامل کردن—
التخلیة دست باز داشتن و بیدی
بعین و راه واداون—
التدلیة کسی را در کاری افگندن و چیزی
بیرون از الا الدلو و چیزی بجایی فرو گذاشتن
التسلیة اندوه وا بردن و سلوت فرمودن
و سلّی الشاة نزع سلاها و هو الذی یکون فیه الولد

التصلیة نماز گزاردن و درود دادن
و در آتش افگندن سوختن را و راست کردن
عصا و چوب بآتش و دوم آمدن اسب در سباق
التطلیة بیماردارى کردن—
التعلیة بلند کردن و علیت الحبل رفعته
الی موضعه من البکرة والعلی الذی یاتی الحلوبة
من قبل یمینها—
التملیة روزگار دراز برخوردارى دادن
التدمیة خون آلوده کردن—
التسمیة نام کردن و یتعدی الی المفعول الثانی
بنفسه وبالباء وحکمه فی التعدی کالاختیار
التعمیة کور کردن و پوشیده کردن—
عمّیت البیت القیت علیه القصب والتراب
واصله التعمیة—
التنمیة— التنمیة نقل کردن خبر بصواب
وافروختن آتش بهیزم—
التبنیة بسیار بنا کردن—
التثنیة دو کردن—
التحنیة مهربانى کردن—
التدنیة ضعیف شدن و بیکار شدن
ضعیف خسیس و خرد شدن و فی الحدیث
ادنوا ای کلوا مما بین ایدیکم و قرب منکم
التزنیة به زنا منسوب کردن—

آلتَّأْثِیلُ - التاصیل -
آلتَّأْجِیلُ - زمان دادن در وکردن و کسی را تاریخ کردن -
آلتَّأْسِیلُ - تیز کردن سر چیزے -
آلتَّأْصِیلُ - اصلی کردن -
آلتَّأْکِیلُ - مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد ودران تصرف کند چنانکہ خواہد و اکلتنی ما لم اکل ای ادعیتہ علیّ -
آلتَّأْمِیلُ - بوسیدن و بہوش نگندن کسی -
آلتَّأْہِیلُ - سزاے چیزی کردن -
آلتَّأْثِیمُ - بزہ منسوب کردن -
آلتَّأْبِینُ - مردہ را ستودن و چشم داشتن وانر بے نشان چیزے فراشدن -
آلتَّأْذِینُ - بانگ نماز کردن و گوش کسی بر مالیدن و نعل و جز آن را گوش کردن و اذن نادی وصاح للاعلام و بعض العرب یجری اذنت مجری آذنت ای اعلمت -
آلتَّأْمِینُ - آمین کردن -
آلتَّأْبِیدُ - التبیید -

ومن المضاعف المہموز الفاء

آلتَّأْجِیجُ - آتش برافروختن -
آلتَّأْسِیسُ - بنیاد افگندن و فی القافیۃ ہو الالف التی لیس بینہا وبین حرف الروی الاحرف واحد کقولنا ناصب الما بہ من بعد الالف الی آخر القصیدۃ -
آلتَّأْفِیفُ - اُف کردن -
آلتَّأْلِیلُ - کنارہ چیزے تیز کردن -
آلتَّأْمِیمُ - آہنگ کردن -

ومن الاجوف المہموز الفاء

آلتَّأْوِیبُ - ہمہ روز رفتن و تسبیح گفتن
آلتَّأْوِیقُ - دشوار نہادن برکسی و اندک کردن طعام -
آلتَّأْوِیلُ - ایول الیہ الشیٔ وقد اولتہ تاویلا
آلتَّأْوِیمُ - بزرگ خلق گردانیدن گیاہ چہارپای را -
اوّن طحات - اذا اکل وشرب ... مثل الاون وہو الخرج -
آلتَّأْوِیہُ - آہ کشیدن -

ومن الیائی

آلتَّأْیِیدُ - نیرو مند کردن -
آلتَّأْیِیسُ - نومید کردن والیہ ای اثرہ فیہا بنال -
آلتَّأْیِیمُ - بیوہ کردن -
آلتَّأْیِیہُ - بانگ خواندن یعنی یا لباہ

ومن الناقص المہموز الفاء

آلتَّأْتِیَۃُ والتَّاتِی - راہ آب دادن -

التأخیث – ستور را آخته ساختن –
التأدیة – وام و فریضه و آنچه بدان ماند گذاردن
التأریة – الفت افگندن و اریه ساختن ستور را و آتش افروختن –
التأزیة والتأزی – جایگاهی که آب در حوض شود ساختن –
التأسیة – به صبر فرمودن –
التألیة – تقصیر کردن –
التأنیة – سستی کردن –

ومن الناقص المهموز العين

الترئیة – آینه فا روی کسی داشتن –

ومن المهموز العين

التربیس – مهتر گردانیدن –
التفئیم – فراخ کردن –
التلئیم – زره پوشانیدن –
التمئیة – آگاهانیدن –

ومن المهموز اللام

التخبئة والتخبی – پنهان داشتن و در پرده داشتن –
التعبئة والتعبی و التعبیة – بمعنی الاول
التلبئة – لبیک اللهم گفتن و اصله غیر مهموز
التنبئة والتنبی – باگاهانیدن –
کتاء اللبن – اذا علاه دسمه و خشونة رسمه

التلجئة – الاکراه –
التبدیة – فی الحدیث الخیل مبدؤة یوم الورد بالهمزة و غیر الهمزة معناه یبدأ بها بالسقی قبل الابل و الغنم
التبرئة – بیزار کردن –
التجرئة – دلیر کردن –
التطرئة – تازه کردن –
التهرئة – نیک پختن گوشت –
التجزئة – پاره پاره کردن و جزات الابل لغة فی اجزات –
الترزئة – بسی تاوان رسانیدن –
التنسئة – راندن –
التجشئة – باروغ آوردن –
التنشئة – برپا کردن و بپا آمدن و ربیبا الحرف اکثر اهل اللغة و اثبته الکسائی
التبطئة – درنگ شدن و یعدی الباء و اجاز بعضهم ان یکون التبطئة متعدیة –
التخطئة والتخطی – بخطا منسوب کردن
الترفئة والترفی – باکسی گفتن بالرفاء والبنین وقت نکاح و الرفاء بالمد الالتیام والاتفاق و تعدیه قرن النکاح بالرفاء و هو الدعاء –
التفقئة – شگافتن چشم کور کردن –
التملئة والتملی – از آب وا ماندن

التأثیل۔ التاصیل۔
التأجیل۔ زمان دادن ودرد کردن کسی را
علاج کردن۔
التاسیل۔ تیز کردن سر چیزے۔
التأصیل۔ اصلی کردن۔
التأکیل۔ مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد
ودر ان تصرف کند چنانکہ خواہد واکلتنی
مالم اکل لی ادعیتہ علی۔
التأمیل۔ بیوسیدن وبیوش افگندن کسے
التأہیل۔ سزاے چیزی کردن۔
التأثیم۔ بزہ منسوب کردن۔
التأبین۔ مردہ راستودن وچشم داشتن
وانپے نشان چیزے فراشدن۔
التأذین۔ بانگ نماز کردن وگوش کسی
بر مالیدن یعنی جز آنرا گوش کردن واذن
منادی وصاح للاعلام وبعض العرب یجری
اذنت مجری آذنت ای اعلمت۔
التأمین۔ آمین کردن۔
التأبید۔ التخلید۔

ومن المضاعف المہموز الفاء

التأجیج۔ آتش برافروختن۔
التأسیس۔ بنیاد افگندن وفی القافیۃ
ہو الالف التی لیس بینہا وبین حرف الروی
الاحرف واحد کقولنا صب المابد من ہذہ
الالف الی آخر القصیدۃ۔
التأفیف۔ آف کردن۔
التألیل۔ کنارہ چیزے تیز کردن۔
التأمیم۔ آہنگ کردن۔

ومن الاجوف المہموز الفاء

التأویب۔ ہمہ روز رفتن وتسبیح گفتن
التأویق۔ دشوار نہادن برکسی واندک
کردن طعام۔
التأویل۔ باز گرداندن چیزی وقدرتہ وتفسیرہ
التأویم۔ بزرگ خلق گردانیدن گیاہ
چہار پای را۔
اوّق التخات۔ اذا اکل وشرب فیما یطلبہ
مثل الأوق وہو الثقل۔
التأوہ۔ آہ کشیدن۔

ومن الیائی

التأیید۔ نیرومند کردن۔
التأییس۔ نومید کردن والتیاسی
اثر فیہ فیما یقال۔
التأییم۔ بیوہ کردن۔
التأییۃ۔ بانگ خواندن یعنی یا یا۔

ومن الناقص المہموز الفاء

التأتیۃ والتأتی۔ راہ آب وادادن۔

التأخية - ستور را آخيه ساختن -
التادية - وام فريضه وانچه بدان باید گذاردن
التارية - الفت افگندن و اریه ساختن
ستور را و آتش افروختن -
التازية والتازي - جا نگاهی که آب
در حوض شود ساختن -
التاسية - به صبر فرمودن -
التالية - تقصير كردن -
التانية - سستی کردن -

ومن الناقص المهموز العين

الترئية - آئینه فرا روی کسی داشتن -

ومن المهموز العين

الترئيس - مهتر گردانیدن -
التفئيم - فراخ کردن -
التلئيم - زره پوشانیدن -
التمئنة - آگاهانیدن -

ومن المهموز اللام

التخبئة والتخبي - پنهان داشتن
و در پرده داشتن -
التعبئة والتعبي ما التعبئة - بمعنی الاول
التلبية - لبیک اللهم گفتن و اصله غیر مهموز
التنبئة والتنبي - بیاگاهانیدن -
كثاء اللبن - اذا علا دسمه و خثورته رأسه

التلجئة - الاكراه -
التبدئة - فی الحديث الخيل مبدأة يوم الورد ويروى
بالهمزة و غير الهمزة معناها يبدأ بها بالسقي قبل الابل والغنم
التبرئة - بیزار کردن -
التجرئة - دلیر کردن -
الطرئة - تازه کردن -
التهرئة - نیک پختن گوشت -
التجزئة - پاره پاره کردن و جزات الابل
لغة فی اجزأت -
التزرئة - بسی زیان رسانیدن -
التنسئة - راندن -
التخبئة - باروغ آوردن -
التنشئة - پروردن و بیالانیدن
و بهذا الحرف اكثر اهل اللغة و انشده الكسائی
التبطئة - درنگ شدن یعنی بی باد
و اجاز بعضهم ان يكون التبطئة متعدية -
التخطئة والتخطي - بخطا منسوب کردن
الترفئة والترفي - با کسی گفتن بالرفاء
والبنين در وقت نکاح والرفاء بالمد الالتيام
والاتفاق والتشديد قرن النكاح بالرفاء
وهو الدعاء -
التفقئة - شگافتن چشم کور کردن -
التحلئة والتحلي - از آب واراندن سبیل

الى المفعول الثانى بعن۔
اَلتَّكْلِئَةُ۔ سلف دادن طعام وباز داشتن
کشتی در کنارهٔ دریا۔
اَلتَّكْلِئَةُ۔ در تباهی شدن از باد۔
اَلتَّمْلِئَةُ۔ الملاء ومنه قری وملئت منهم
رعبًا وقال الاخفش الملاء اکثر من التملئة وجود
اَلتَّلْمِئَةُ۔ تشنه داشتن۔
اَلتَّحْنِئَةُ والتَّحْنِیءُ۔ خضاب کردن بحنا۔
اَلتَّرْنِئَةُ۔ کار کسے تنگ فراگرفتن
وتنگ کردن۔
اَلتَّقْنِئَةُ۔ سخت سرخ شدن۔
اَلتَّهْنِئَةُ والتَّهْنِیءُ۔ تهنیت کردن والتهنیة
بگوارانیدن۔

ومن المعتل المهموز العین

اَلتَّأْيِيسُ۔ نومید کردن۔

ومن المعتل المهموز اللام

وَدَّاتْ عَلَيْهِ الْاَرْضُ تَوْدِيئًا
سویت علیه الارض۔
اَلتَّوْضِئَةُ۔ پر کردن مشک وبادان
ووذات الناقة براکبها توزئة ای صرعته
اَلتَّوْضِئَةُ۔ کسی را دست ورو سے
شوی دادن وپاک کردن۔
اَلتَّوْطِئَةُ۔ نرم کردن فی خبابه العقب

ای کثیر الاتباع۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبْوِئَةُ والتَّبْوِیءُ۔ کسی را جای فرود آوردن
ویعدی الى المفعول الثانى باللام وبنفسه
وهذا هو الصحیح یدل علیه قول النبی لنبوئنهم من الجنة
غرفا ولقد بوانا بنی اسرائیل مبوأ صدق
ونیز وسوی کسے راست کردن۔
اَلتَّرْوِئَةُ والتَّرْوِیءُ۔ در کاری اندیشیدن
اَلتَّسْوِئَةُ والتَّسْوِیءُ۔ فا کسی گفتن ساء
ویعدی بعلی۔

ومن الیائی

اَلتَّذْيِئَةُ۔ التهرئة۔
اَلتَّشْيِئَةُ۔ برکاری داشتن۔
ضَيَّأْتُ رَاْسِیْ تَضْيِئًا اذا غسلته
وثورت بنحو اشتیه۔
اَلتَّفْيِئَةُ۔ با ساپیشتن پر رخت باز گردانیدن
اَلتَّقْيِئَةُ۔ بقی آوردن۔
اَلتَّهْيِئَةُ۔ ساختن۔

باب المفاعلة

اَلْمُحَاذَبَةُ والجذاب۔ با کسی جنگ کردن وکشیدن چیزی
اَلْمُجَانَبَةُ۔ از چیزی بیکسو شدن
اَلْمُحَارَبَةُ۔ با کسی جنگ کردن۔
اَلْمُحَاسَبَةُ۔ با کسی شمار کردن ومنه الحدیث حاسبوا انفسکم

ای لا نا قشن نفسے فی منوبتہ والادب
عنہ والنصح
المحانبة - المعاونة -
المخاطبة والخطاب -
باکسے سخن گفتن -
الملاعبة - باکسی بازی کردن -
المراقبة - ازکسی ترسیدن وکسی رانگهبانی نمودن
المشاربة - باکسی شراب خوردن -
المشاغبة - بایکدیگر شغب کردن -
المصاحبة - باکسی صحبت کردن -
المصاخبة - باکسی بانگ کردن -
المصاقبة - باکسی نزدیک نمودن -
المضاربة - باکسی شمشیر زدن والمضاربة
باکسی عقد مضاربت کردن -
المطالبة - چیزی ازکسے درخواستن
المعاتبة والعتاب - باکسی عتاب کردن
والعتاب مخاطبة الاذلال ومذاکرة الموجدة
المعاقبة - فی الحدیث مقاربة النساء کانه
اراد اسباب الجماع -
المعاقبة والعقاب - عقوبت کردن وازپی
کسی درآمدن ونوبت کاری کردن وغنیمت
یافتن ومنه قوله فعاقبتم ای فغنمتم وکانت العقبی (ق)
والغلبة لکم حتی غنمتم ومعنی عاقبتم اصبتموهم

فی القتال بعقوبة حتی غنمتم
المغاضبة - المراغمة وقوله تعالی مغاضبا
ای مغاضبا لقومه -
المغالبة والغلاب - غلبه کردن بکسی
ودولونزدیک شدن بپیرشدن -
المقاربة - فی الحدیث سددوا وقاربوا یقال قارب
فلان فلانا اذا ناغاه بکلام حسن -
والمقاربة القصد فی الامور ومنها
قاربته فی البیع مقاربة وقیل قاربوا الاتغلوا
وسددوا ای اقصدوا السداد وهو الصواب
المکاتبة - نامه نبشتن بیکدیگر والمکاتبة
والکتابة بنده درا هم بدوی باز فروختن -
المکالبة - المشادة -
الملاعبة والِلعاب - باکسی بازی کردن
المناحبة - المنافرة -
المناسبة - باکسی خویشی داشتن
المناشبة - باکسی جنگ آشکارا کردن
المناصبة - باکسی دشمنی وجنگ آشکاری کردن
المناقبة - کسی را یا چیزی را ناگاه دیدن -
المناهبة - باکسی غارت کردن ونیک
نوردکردن درنگ
المباحثة - المخالصة -
المباغتة - المفاجاة -

اَلْمُخَافَتَةُ - نرم خواندن و بعدی بالباء -
اَلْمُسَاكَتَةُ - با یکدیگر خاموش بودن -
اَلْمُبَاحَثَةُ - با یکدیگر و اثر وصیدن -
اَلْمُثَالَثَةُ - چیزے بثلث فرا دادن -
اَلْمُحَادَثَةُ - با کسی حدیث کردن بزدودن
اَلْمُخَارَجَةُ - وا بخشیدن چیزی برآوردن
اَلْمُخَالَجَةُ - از یکدیگر در کشیدن -
اَلْمُدَاهَجَةُ - المداجاة -
اَلْمُعَالَجَةُ وَالْعِلَاجُ - چیزی را درمان کردن
و با چیزی در کوشیدن و منه الحدیث فعالجا
ای مارسا العمل و فی حدیث آخر لم یعالج
ای لم یعالج سکرة الموت -
اَلْمُحَالَجَةُ - الکاشفة بالعداوة -
اَلْمُرَابَحَةُ - سود بازرگانی کردن -
اَلْمُرَاجَحَةُ - با کسی سنگ بسر کردن یا رام
اَلْمُسَافَحَةُ وَالسِّفَاحُ - با کسی زنا کردن
اَلْمُسَامَحَةُ - کار سهل فرا گرفتن -
اَلْمُسَابَحَةُ وَالسِّبَاحُ وَالسُّبُوحُ ---
اَلْمُصَارَحَةُ وَالصِّرَاحُ - با کسی کار
کردن رو بارو -
اَلْمُصَالَحَةُ وَالصِّلَاحُ - صلح کردن با یکدیگر
اَلْمُطَارَحَةُ - مسئله بیکدیگر افگندن -
اَلْمُفَاتَحَةُ - با کسی سخن در با کسی بگشادن

و با کسی چیزے ابتدا کردن -
اَلْمُقَارَحَةُ - المواجهة -
اَلْمُقَامَحَةُ - ان ترد الابل الماء ولم تشرب
و ترفع رأسها من داء یکون بها او برد -
اَلْمُكَاشَحَةُ - با کسی دشمنی داشتن -
اَلْمُكَافَحَةُ - با کسی رو برو جنگ کردن و
شمشیر زدن و بوسه دادن فلان یکافح
الاسود اذا باشرها بنفسه و کافحوهم اذا
استقبلوهم فی الحرب بوجوههم لیس دونها
ترس ولا غیره و منه الحدیث ما کافحت
عن رسول الله و فی حدیث آخر کلمة الله کفاحا
اَلْمُكَالَحَةُ - المشادة -
اَلْمُمَازَحَةُ وَالْمِزَاحُ - الملاعبة المماشة
اَلْمُمَاحَلَةُ - المماحكة المواثلة والمضاءة
اَلْمُنَاصَحَةُ - کسی را نصیحت کردن -
اَلْمُنَاطَحَةُ وَالنِّطَاحُ - با یکدیگر زدن -
اَلْمُنَافَحَةُ - از کسی فر کردن و بعدی بعن
نافح عن فلان ای فر عنه -
اَلْمُنَاكَحَةُ - با کسی نکاح کردن -
اَلْمُفَاخَرَةُ وَالْمُنَافَخَةُ - با یکدیگر فخر کردن -
اَلْمُرَاضَخَةُ - المرامات بالحجارة -
وَالْمُنَاسَخَةُ - فی المیراث التناسخ -
اَلْمُبَاعَدَةُ وَالْبِعَادُ - دور شدن و کسی را دور کردن

اَلمُمالَدَةُ - المماطلة -
اَلمُجالَدَةُ والجِلادُ - المضاربة والضراب -
اَلمُجاهَدَةُ والجِهادُ - با کسی کارزار کردن
در راه خدای عز وجل -
اَلمُمارَحَةُ - اندک تیز شدن شتر و اندک
باران شدن سال -
اَلمُرافَدَةُ - کسی را یاری دادن -
اَلمُساعَدَةُ - شناها -
اَلمُسانَدَةُ - المعاضدة والمکاتفة
والمساندة والسناد - فی الشعر اختلاف
الردفین کقول الشاعر فی قافیة عَیْنٍ و فی
الاخری کمین -
اَلمُشاهَدَةُ - کسی دیدن و با کسی حاضر بودن
اَلمُطارَدَةُ والطِّرادُ - با کسی بر یکدیگر حمله بردن
اَلمُعاضَدَةُ - با کسی یار بودن -
اَلمُعاقَدَةُ - با کسی عقد بستن -
اَلمُعانَدَةُ والعِنادُ - با کسی ستیهیدن
و با کسی برابری کردن -
۱ اَلمُجالَسَةُ - المقاعدة - المجالسة با کسی نشستن
اَلمُکابَدَةُ - سختی کشیدن -
اَلمُماجَدَةُ - با کسی نبرد کردن بمجد -
اَلمُناجَدَةُ - یاری کردن -
اَلمُناشَدَةُ - با کسی اشعار خواندن و سوگند دادن

اَلمُنافَدَةُ - با هم در کلام شدن در خصومت کشیدن با هم و قال
نافده حتی اخرج خصمه منصفا فلیستفرغ جهده
فی الخصومة و تحریر حجته کالاحد القافیة جنة
اَلمُناقَدَةُ - با کسی کاوری کردن باستقصا
اَلمُناکَدَةُ - المعاشرة -
اَلمُناهَدَةُ - واخشیدن چیزی برابر آوردن
و با کسی برابری کردن در حرب -
۸ اَلمُنابَذَةُ - با کسی جنگ کردن و دشمنی
آشکارا نمودن با پادشاه و الحرب ای کاشفه و فی
الحدیث نهی عن المنابذة والنباذ وهو
ان یقول الرجل لصاحبه انبذ الی الثوب
او انبذه الیک لیجب البیع بمجرد النبذ و قیل
هی ان یقول اذا انبذت الیک الحصاة فقد
وجب البیع و قیل ان یسیر الرجل القطیع من الغنم
فینبذ الحصاة فیقول لصاحبها ایما اصابت
الحجر فهو لی بکذا و فی هذا غرر یشکل بالبیع
فلم یجز عن النبی -
اَلمُبادَرَةُ - شتافتن -
اَلمُبادَرَةُ والبِدارُ - با کسی پیشی گرفتن
اَلمُباشَرَةُ - جماع کردن و بخودی خود کاری را کردن
اَلمُباعَدَةُ - دور افتادن و گریختن با کسی بشهر دور افتادن
اَلمُباکَرَةُ - با کسی بامداد بجای یا بشغلی شدن
اَلمُتاجَرَةُ - با کسی بازرگانی کردن -

المثابرة - بر کاری مداومت کردن -
المجاهرة - بالمعاداة -
المحادرة - بهاد و با آواز خواندن -
المحاذرة والحذار - از کسی حذر کردن
المحاصرة والحصار - کسی را در حصار کردن
المحاضرة - با یکدیگر دویدن و حاضر جاءته
عند السلطان وهو کالمغالبة والمکاثرة -
المخابرة - کشاورزی کردن بنیمی
یا بربعی و ما اشبه و قیل اصلها من خیبر
لان رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم کان اقرها
فی ایدی اهلها علی النصف فقیل خابرهم ای
عاملهم فی خیبر ثم تنازعوا فنهی عن ذلک
ثم اجازت بعد -
المخاصرة - دست بدست یکدیگر گرفتن و رفتن
والمخاصرة ایضا -
المخادعة - وهو ان یاخذ صاحبک طریق
وتاخذ انت فی غیره حتی تلتقیا فی مکان -
المخاضرة - فروختن میوه پیش از آنکه صلاح
وی پیدا آید و هنوز سبز بود -
المخاشنة - درشتی کردن یعنی با یار
و با کسی گریستن -
المخافرة - با کسی نگهبان شدن و ملازم
شدن بجای -

المدابرة - با کسی دشمنی کردن و شاة مدابرة
ضد قولک مقابلة و فلان مقابل و مدابر
اذا کان محضا من ابویه -
المذاکرة - با کسی چیزی یاد کردن -
المساترة - با کسی چیزی پوشیدن -
المساجرة - با کسی دوستی داشتن یا یاری
المسافرة والسفار - سفر کردن یعنی
المسامرة - با کسی سمر گفتن -
المساهرة - با کسی بیدار بودن -
المشاجرة والشجار - با کسی خلاف کردن
والمشاجرة خوردن شتر درخت از نایافت گیا
المشاطرة - چیزی با کسی بدو نیم کردن -
المشاعرة - با کسی بشعر نبرد کردن و
با کسی در یک جامه خفتن -
المشاغرة - من الشغار وهو نکاح کان
فی الجاهلیة وهو ان یقول الرجل للآخر زوجنی
ابنتک او اختک علی ان ازوجک اختی
او ابنتی علی ان صداق کل واحدة منهما
بضع الاخری کانهما رفعا المهر واخلیا البضع
عنه ومنه الحدیث لا شغار فی الاسلام -
المشاهرة - چیزی بماه دادن -
المصابرة - با کسی بصبر نبرد کردن
المصاحر الذی یقاتل قرنه فی الصحراء ولا یخاتله -

المصادرة۔ کسی را مصادره کردن
ویتعدی الی المفعول الثانی بعلی۔
المصاعرة۔ صعر کژ نگریدن۔
المصاهرة۔ باکسی نکاح و صلت کردن
المضافرة۔ منه الحدیث لیضافر الدنیا الے
یداوروها لقالو یضافره ای یداخله۔
المظافرة۔ باکسی یار بودن۔
المظاهرة۔ از زن ظهار کردن و یکدیگر
بهم پشت بودن و دو جامه بهم پوشیدن
المعاسرة۔ دشوار فراگرفتن کاری۔
المعاشرة۔ باکسی زندگانی کردن۔
المعافرة۔ پیوسته کاری کردن و باکسی
کاویدن در دشنام یا در هجا یا در خصومت
المعاهرة۔ المسافحة۔
المغادرة۔ پیوسته بگذاشتن والباب
یدل علی ترک۔
المغامرة۔ خویشتن را در جنگ سخت افگندن
المفاخرة۔ باکسی فخر نبرد کردن۔
المقامرة۔ والقمار۔ معروفان۔
المکابرة۔ چیزی را که بیدانی انکار کردن
و باکسی بزرگی نبرد کردن ومنه الحدیث
لا تکابروا الصلوٰة بمثلها من التسبیح فی مقام
واحد ای تغالبوها ای خففوا فی التسبیح بعد

التسلیم وقیل لا یکن تسبیحک اکثر من صلاتک
المکاثرة۔ باکسی نبرد کردن به بسیاری
المکاسرة۔ باکسی هم دیوار بودن ومنه
انیکون کسر بیته الی جانب کسر بیتک و هو
اسفل شقة البیت التی تلی الارض من حیث
یکسر جانباه من عن یمینک و یسارک۔
المکاشرة۔ دندان سپید کردن۔
المماکرة۔ باکسی مکر کردن۔
المناظرة۔ معروف قرا علیا فناظره
الی میسرة ومنه ناسخه وامر ولیس امرا
من المناظرة ای المحاجة والمجادلة ومنه تحدث
لا تناظر بکتاب الله ولا بسنة رسوله قیل
لا تجعل شیئا نظیرا لهما ای لا تتبع قول قائل
وتدعهما وقیل لا تجعلهما مثلا للشیء یعرض
کقول القائل للرجل یجیء فی وقت یحتاج الیه
فیه جئت علی قدر یا موسی۔
المنافرة۔ باکسی در فخر بحاکم شدن
المناقرة والنقار۔ باکسی واکاویدن
در خصومت۔
المناکرة۔ باکسی بدعاوی جنگ نبرد و کارزار کردن
المهاجرة۔ از زمینی به زمینی شدن و از
کسی بریدن وفی الحدیث من لا یذکر الله
الا مهاجرا ای قلبه مهاجر للسانه غیر مطابق له۔

المبارزة البراز - باکسی بجنگ بیرون شدن
المحاجزة - یکدیگر را از جنگ باز داشتن -
المشارزة - باکسی پیکار کردن -
المعاجزة - کار خویش بیکباره باکسی گذاشتن
و باکسی پیشی گرفتن در کارے -
المغارزة - المعاندة والمجانبة -
المکارزة - المبادرة الی المکان والاختباء فیه
الملاحزة - [illegible] فی الصدقات
المناجزة - باکسی جنگ کردن -
المناهزة - فرصت چشم داشتن بچیزی
نزدیک شدن -
المجالسة - همنشینی کردن -
المماسة - باچیزی مالیدن -
المخالسة - چیزے از کسی در ربودن -
المدارسة - باکسی چیزی درس کردن
المداعسة - باکسی نیزه زدن -
المدالسة - باکسی فریب آوردن -
المرادسة - مثل المداعسة -
المعافسة - پای بانگشتگاه کسی زدن
و باکسی و با چیزی کوشیدن -
المغامسة - یکدیگر را در آب فرو بردن و خویشتن
در میان حرب انداختن -
المقامسة - باکسی نبرد کردن بغواصی

لابست الامر خالطته ولابست
فلانا - عرفت باطنه -
الملامسة - مجامعت کردن و یکدیگر را لمس کردن
وفی البیع ان یقول القائل اذا لمست المبیع
من غیر ان تبصره وتقلبه للنظر الیه ثم ترده الی
بالعیب فقد وجب البیع بیننا بکذا وقد جاء
الالماس فی الحدیث والمراد به ما ذکرت -
الممارسة والمراس باکسی یا باچیزے
کوشیدن -
المماکسة والمکاس - باکسی در چیزے
مکاس کردن -
المنادسة - [illegible] -
المنافسة - رغبت باکسی در چیزی و مبارات نافست فی الشیء
منافسة ونفاسا اذا رغبت فیه علی وجه المباراة فی الکرم
المناحسة - باکسی [illegible] الناسور
وقیل هی مقلوبة من المناسمة -
المعاسة - المشادة -
المباطشة - یکدیگر را فرا گرفتن بعنف
المخادشة - یکدیگر را خراشیدن فی المدافعة
المهارشة - سگان بر یکدیگر آغالیدن
المخادشة والمخارشة والمخامشة یکدیگر را خراشیدن
المعانشة - المعانقة فی القتال -
المناقشة - باکسی باستقصا شمار کردن

اَلْمُحَارَشَةُ وَالْحِرَاشُ - المحارشة -
اَلْمُحَاصَّةُ - باکسی وستی وبهره وداشتن
اَلْمُنَاقَصَةُ - ناگاه گرفتن -
اَلْمُحَاكَصَةُ - کسی را بچیزی باز داشتن وبشتابانیدن
فی الحدیث فما مضی عند ابو سفیان ای النعی عنه
اَلْمُرَاكَضَةُ - باکسی اسپ تاختن -
اَلْمُعَارَضَةُ - باکسی برابری کردن واز
کسے با یک سو شدن وبرابر کردن کتاب
بایکدیگر وعارضت ای اخذت فی عروض وناحیه
اَلْمُقَارَضَةُ - بایکدیگر شعر گفتن بسبیل
مجاوبت وقارضت جاریة والمقارضة
والقراض المضاربة وهی ان تدفع المال
الی آخر لیتجر فیه یکون الربح بینکما علی ما تشرطان
والوضیعة علی المال فی الحدیث ان قارضت
الناس قارضوک معناه ان سابتهم سابوک
وان تلت منهم نالوا منک واصله من القرض
وهو القطع -
اَلْمُنَاقَضَةُ - قول کسی را نقض کردن
وهی فی القول ان تکلم بما فی تناقض معناه
ومنه التركیب بدل علی نکث الشیء -
اَلْمُنَاهَضَةُ - المبادرة -
اَلْمُبَالَطَةُ - المجادلة -
اَلْمُخَالَطَةُ - الخلاط باکسی آمیختن ومنه الحدیث

لا خلاط ای لا یخلطن رجل ابله بابل غیره لیمنع
حق الله ومنها وبخس المصدق وکل حق ما ب
لا یخلط الرجل فی عقله خلاطا -

ض

اَلْمُرَابَطَةُ وَالرِّبَاطُ - تیغ تیز کردن

ط

اَلْمُسَاقَطَةُ وَالسِّقَاطُ - فی الفرس ستر خا
العدو وسقاط الحدیث ان یتحدث الواحد
وینصت الآخر واذا سکت تحدث الساکت
اَلْمُشَارَطَةُ - باکسی شرط کردن -
اَلْمُغَالَطَةُ - باکسی غلط آوردن -
اَلْمُفَارَطَةُ وَالْفِرَاطُ - باکسی پیشی گرفتن
اَلْمُقَاسَطَةُ - جور کردن بایکدیگر -

ظ

اَلْمُحَافَظَةُ - برچیزے نگاهبان بودن
نگاه داشتن ویعدی بعلی ویقال انه لذو
حفاظ وذو محافظة اذا کانت له انفة -
اَلْمُلَاحَظَةُ وَاللِّحَاظُ - گوشه فرا داشتن
ونگاه کشیدن باسوی گوشه وا چیزی نگریستن

ع

اَلْمُبَاضَعَةُ وَالْبِضَاعُ - جماع کردن -
اَلْمُتَابَعَةُ وَالتِّبَاعُ - پس روی کردن
چیزے پیاپے کردن ومحکم ومتقن کردن
چیزی ومنه الحدیث تابعوا الاعمال ای
احکموها واعرفوها -

غ

اَلْمُبَاذَغَةُ - المخاصمة -
فما لغا القوم نجادبتهم بالفحش -

وتنازعهم عند الرب والقتار-

اَلْمُجَامَعَةُ والجماع معروفان المجامعة

باکسے بر چیزے اتفاق کردن-

اَلْمُخَادَعَةُ والخداع فریب دادن باکسی

اَلْمُخَالَعَةُ جدائی کردن زن شوہر ازہم برائی خلعت

المراة بعلها اراد تہ علی طلاقہا ببدل منہا فہی خالع

اَلْمُدَافَعَةُ والدفاع از کسی باز کردن

ویعدی بعن والمماطلة ایضا-

اَلْمُرَابَعَةُ بار کسے برگرفتن ومعاملة مرابعة

کمایقال منہ المشاہرة-

اَلْمُرَاجَعَةُ باکسی گردیدن درچیزی-

اَلْمُرَاضَعَةُ فرزند را فرادایہ دادن-

اَلْمُرَافَعَةُ چیزی باکسی بقاضی داشتن

اَلْمُرَافَقَةُ وہو من باب المعاقرة یعنی مرافقة الخمر

اَلْمُزَارَعَةُ زمین بمزدگری دادن-

اَلْمُسَابَقَةُ چیزی بہشتاب دادن-

اَلْمُسَارَعَةُ شتافتن ویعدی الی شتابانیدن

قال ابن جنی سارع متعد وسرع واسرع

لازمان وبینہما فرق لان سرع غریزة و

اسرع کلف نفسہ السرعة-

اَلْمُسَافَعَةُ یکدیگر را کشیدن وکسی را فراگرفتن

اَلْمُصَارَعَةُ والصراع باکسی کشتی گرفتن

اَلْمُصَانَعَةُ رشوت دادن ومدارا کردن

اَلْمُصَاجَعَةُ باکسی خفتن-

اَلْمُضَارَعَةُ باچیزے مانیدن-

اَلْمُطَالَعَةُ چیزی بکسی نمودن تا او بران

واقف گردد وپیوسته درچیزی نگریستن

اَلْمُقَارَعَةُ والقراع باکسی قرعہ زدن

وباکسے شمشیر زدن-

اَلْمُقَاطَعَةُ باکسی ببریدن ویعدی الی

المفعول الثانی بعلی-

اَلْمُکَامَعَةُ المضاجعة-

اَلْمُمَاصَعَةُ والمصاع المجادلة-

اَلْمُمَانَعَةُ کسی را از چیزے باز داشتن

اَلْمُنَازَعَةُ پیکار کردن ومنہ الحدیث

مالی انازع القرآن ای جاذب قراتہا

کانہم جہروا بالقراة فشغلوہ المنازعة

والنزاع آرزومند گشتن-

اَلْمُبَالَغَةُ درچیزی غلو کردن-

اَلْمُنَادَغَةُ کالمنازلة-

اَلْمُنَاقَفَةُ من قولک تقف الرجل اذا

صار حاذقا خفیفا-

اَلْمُجَاحَفَةُ المزاحمة والمداناة-

اَلْمُجَازَفَةُ والجزاف گزاف فراگرفتن

فارسی معرب

اَلْمُجَاحَفَةُ المعارضة والمدافعة-

اَلمُجَاسَرَفَةُ - کسی را بیروزی کردن فی الحدیث
لیجارف علی عمله ای یجازی -
اَلمُحَالَفَةُ - المعاهدة والحدیث حالف
بین قریش والانصار ای آخی بینهم هذا هو
الصحیح فی تفسیره لقوله علیه السلام لا حلف فی الاسلام
اَلمُحَاذَفَةُ - چیزی بتخفیف فرادادن -
فی الحدیث کانت ... فاشتفت فیها ای احضرتها -
اَلمُخَالَفَةُ والخِلَافُ - باکسی خلاف کردن
وقولهم یخالف الی امرأة فلان ای یأتیها اذا غاب عنها
مرادفة الجراد رکوب الذکر علی الانثی والثالث
علیها وهذه دابة لا ترادف ای لا تحمل ردیفا
والباب یدل علی اتباع الشیء -
اَلمُسَاخَفَةُ - المحامقة -
اَلمُسَاعَفَةُ - المواتاة والمساعدة -
اَلمُشَادَفَةُ - چیزی مستطیل بودن و
فخر بودن بایکدیگر بشرف -
اَلمُصَاحَفَةُ - بافتن -
اَلمُصَادَفَةُ - باکسی بصرف ملامت کردن
اَلمُضَاعَفَةُ - افزون کردن -
اَلمُقَارَفَةُ - نزدیک شدن بگناه و آمیزش کردن
یکدیگر قارف فلان الخطیئة ای خالطها وقارف امرأته ای جامعها
اَلمُکَاشَفَةُ - واکسی آشکارا جنگ کردن
دشمنی کردن وقد جاء کاشفه بمعنی کشف

ومنه قراءة قتادة ثم اذا کاشف الضر عنکم -
اَلمُکَانَفَةُ - باکسی یاری کردن الملاحقة مثلها
اَلمُلَاطَفَةُ - باکسی لطف کردن -
اَلمُنَاصَفَةُ - التشاطر -
اَلمُنَاعَفَةُ - معارضه ... یقال ناعفت ...
اَلمُنَافَقَةُ والنِّفَاق - دورنگی کسی ...
اَلمُهَانَفَةُ - الاهناف -
اَلمُهَارَقَةُ - المجامعة -
اَلمُحَامَقَةُ - المساعدة علی الحمق -
اَلمُخَالَقَةُ - باکسی خلق نیکو ورزیدن -
اَلمُرَافَقَةُ - باکسی راهی کردن -
اَلمُرَامَقَةُ - نظر بسخت عداوت دیدن یقال ... النجاة
ترامق بعرق الحیاة والاموت ... اذا لم ...
ما لم ... یعنی النفاق یقال ...
تنظر شزرا نظر العداوة ویقال ما لم ...
قلوبکم عن الحق یقال عیشه رماق ای ضیق -
اَلمُرَاهَقَةُ - نزدیک بلوغ رسیدن فی الحدیث
اذا دخل مکة مراهقا خرج الی عرفة قبل
ان یطوف بالبیت یعنی اضاق علیه الوقت
حتی یخاف فوت الوقوف بعرفة -
اَلمُسَابَقَةُ والسِّبَاق - باکسی پیشی گرفتن
در دویدن و تاختن -
اَلمُسَاحَقَةُ - مستری کردن زن بازن -

المسارقة - دزدیده نگریستن -
المصادقة - بایکدیگر دوستی گرفتن
المطابقة - باکسی موافقت کردن و بابند رفتن و پای در جای دست نهادن اسپ وطابقت بین الشیئین مطابقة وطباقا اذا جعلتهما على حذو واحد والزقتهما وطابق فلان یعنی من ذا الباب یدل على وضع شئ مبسوط على مثله حتی یغطیه -
المطارقة - توبرتو دوختن و دو جامه برهم پوشیدن -
المعانقة والعناق - دست بگردن یکدیگر فراکردن فی الحدیث فانطلقوا معانقین اي مسارعین فی الحدیث یعانق علیها البراق
المفارقة والفراق - از یکدیگر جدا شدن
المنافقة - بناز پروردن -
المماذقة - دوستی ونیمه ناداشتن -
المناسقة - پیمان پیروی یکدیگر کردن فی الحدیث ناسقوا بین الحج والعمرة اي تابعوا -
المناطقة - باکسی سخن گفتن -
المنافقة والنفاق - دورویی کردن والمنافقة درسوراخ شدن موش -
المبارکة - برکت کردن و تعدی بفی وعلی و باللام بنفسها ویقال بارک الله فیه

المتارکة - بیع بایکدیگر دست بداشتن و جفا بایکدیگر دست بداشتن -
المداکة والدکاک - پیمانی کردن
المدالکة والدلاک - حق کسی بتعویق کردن
المشارکة - باکسی انبازی کردن -
المضاحکة - باکسی خندیدن والنور یضاحک الشمس ای یمیل معها حیث مالت
المعارکة والعراک - القتال -
الملاهکة - شدة الملابسة والاسناد یقال لاهک فتاظره اذا دخل بوجهها فی بعض ومنه الحدیث وکان الجاریة یلاهک وجهها ای یشبه شخص الجاریة فی وجهه -
الملاحکة - بایکدیگر لجاج کردن -
المماعکة - المماطلة -
المبادلة والبدال - بایکدیگر بدل کردن
المباسلة - المصاولة فی الحرب -
المباعلة والبعال - بازی کردن زن با شوهر
المباهلة - یکدیگر را نفرین کردن -
المثافلة - مداومت کردن بر طعامی که از حبوب باشد -
١٢ المجادلة والجدال - پیکار سخت کردن بایکدیگر -
المجاملة - المعاملة بالجمیل -

اَلمُحَاهَلَةُ - باکسی سفاہت کردن -
اَلمُحَاقَلَةُ - گندم در خوشہ بگندم فروختن
ویقال المحاقلۃ بیع الحنطۃ وقیل ہی المزارعۃ
بالربع والثلث واقل من ذلک واکثر وقد نہی عنہما -
اَلمُحَاصَلَةُ - باہم بر آشفتن فی الحدیث یحاصلہ علیہا
اے یحاوہ - یطلب الحمل فحمالۃ بینہما -
اَلمُحَاتَاتُ - المخادعۃ -
اَلمُدَاخَلَةُ - درکار یکدیگر شدن باکسی
درکاری یا درجائے شدن -
اَلمُدَامَلَةُ - باکسی درونی کردن ومدارا کردن
اَلمُرَاسَلَةُ - کسی را پیغام دادن یا برسر رفتن
اَلمُرَاسَلَةُ - باکسی کتابت کردن وبایکدیگر
تیر کردن در آب کشیدن ورفتن انچہ پادشاہ
اَلمُسَاحَلَةُ - درکنارہ دریا رفتن -
اَلمُسَاهَلَةُ - باکسی آسان فراگرفتن -
اَلمُشَاکَلَةُ - باچیزی مانیدن -
اَلمُشَاهَلَةُ - المشاتمۃ -
اَلمُعَاجَلَةُ - شتابانیدن یقال عاجلہ
بذنبہ اذا اخذہ بہ ولم یمہلہ -
اَلمُعَادَلَةُ - باچیزی برابر آمدن باچیز
برابر کردن -
اَلمُعَاظَلَةُ والعظال - برزبر یکدیگر شدن
ملخ از بہر گشنی وکذلک الکلاب والعظال

فی القوافی التضمین -
اَلمُعَاقَلَةُ - بخرد باکسی نبرد کردن والمرأۃ
تعاقل الرجل الی ثلث دیتہا ای توازیہ
فاذا بلغ ثلث الدیۃ صارت دیۃ المرأۃ علی
النصف من دیۃ الرجل -
اَلمُعَاقَلَةُ - معروفۃ -
اَلمُغَازَلَةُ - بادوست بازی کردن -
اَلمُفَاصَلَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلمُفَاضَلَةُ - بایکدیگر نبرد کردن بفضل
اَلمُقَابَلَةُ - بایکدیگر برابر کردن وبرابر شدن
ودرو ی فرا رو ی کردن ونعلین او دوال کردن
کردو میان انگشتان باشد -
اَلمُقَاتَلَةُ والقتال - المحاربۃ ومصدر
ہذا الباب علی مفاعلۃ وفعال واہل الیمن
یقولون فیعالا وفی الحدیث قاتل اللہ
الیہود ای لعن منہ قاتلہم انسان ای لعنہم
وفی حدیث آخر قاتلہ فانہ شیطان اے
دافعہ دفعا عنیفا -
اَلمُکَابَلَةُ - ان تباع الدار الی جنب دارک
وانت تحتاج الیہا فتؤخر شرارہا لیشتریہا
غیرک ثم تاخذہا بالشفعۃ وقد کرہ ذلک
واصل الکابلۃ التاخیر والحبس -
اَلمُکَاحَلَةُ - کحل شدن بزا دیدن -

المماثلة - المشابهة -
المماحلة والمحال - با کسی مکر و کید کردن
المماذلة والمذال - فی الحدیث المذال من النفاق وهو ان یقلق الرجل بفراشه الذی یضاجع حلیلته ویتحول عنه حتی یفترشه غیره ماخوذ من المذل
المماطلة والمطال - با کسی مطل کردن -
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء -
المنابلة - با کسی نبرد کردن بنبل تیر انداختن
المنازلة والنزال - با یکدیگر فرود آمدن در حرب از اسپ
المناضلة والنضال - با یکدیگر تیر انداختن به نبرد و از کسی دفع کردن -
المناقلة - پای در جایگاه دست نهادن ستور وقیل مناقلة الفرس ان یضع یده ورجله علی غیر حجر بحسن نقله فی الحجارة و با یکدیگر حدیث کردن و بهم نقل خوردن شراب و با کسی
المناغمة - با یکدیگر حدیث کردن بآواز نرم -
المناخمة - حدر زمین بزمین یکدیگر پیوسته شدن
المحاکمة - المخاصمة الی الحاکم -
المحاملة - با کسی حلم ورزیدن -
المحاضرة - المجاهرة -
المخاصمة والخصام - با کسی داوری کردن
المخاللة - با کسی دوستی ورزیدن -
المراجمة - از کسی ذب کردن -

المزاحمة - جای مقام در از کردن و بسیار کردن فی الحدیث اذا اکلتم فرازموا قیل اخلطوا الاکل بشکر الله وقیل اخلطوا اکلا لینا مع یابس وسائغا مع جشب وقیل کلوا یوما لحما و یوما غیر ذلک -
المراغمة - با کسی خشم گرفتن و از میان قوم بیرون شدن
المزاحمة والزحام - با کسی زحمت کردن
المراهقة - نزدیک شدن چیزی -
المسالمة - آشتی کردن با کسی -
المساهمة - با کسی قرعه زدن -
المشاتمة - با کسی دشنام شدن -
المصادمة - با یکدیگر بهم واکوفتن -
المصادقة - از یکدیگر بریدن -
المعافصة - با کسی شوخی کردن -
المعاقمة - المخاصمة -
٥ المعاقلة - با کسی بعلم نبرد کردن -
المفاغمة - بوسه دادن -
المفاقمة - جماع کردن -
المقاسمة - چیزی با کسی قسمت کردن کسی را سوگند خوردن -
المکاتمة - چیزی از کسی فاپوشیدن -
المکادحة - بکرم با کسی نبرد کردن فی الحدیث افلا اکارمهما بود ای افلا احد بهما

لهم ليتيبوني عليها۔
المكاعمة ۔ كسى را بوسه دادن۔
المكالمة ۔ باكسى سخن گفتن۔
الملاهمة ۔ چيزے بچيزے فادوسيدن۔
الملازمة واللزام ۔ باكسى پيوسته بودن يا با چيزے۔
الملاوطة واللطام ۔ باكسى مشت زدن
المنادمة ۔ نديمى كردن ويعدى الى المفعول الثانى بعلى۔
المناسمة ۔ فا بنويسيدن۔
المناعمة ۔ المعانقة۔
المنافقة ۔ باكسى نشستن و خريده كانك الصفقت تفنه ركبتك شغفه ركبته وكسى را بر چيزى يارى دادن۔
المناصفة فى الحديث تناصفون بينهم اى يعطى بعضهم بعضا
المحاسنة ۔ بنيكوئى فخر كردن باكسے
المحاتنة ۔ دامادى كردن۔
المحادنة ۔ المصادقة۔
المخاشنة ۔ باكسى درشتى كردن۔
المخاضنة ۔ المغازلة۔
المداجنة ۔ كالمداهنة۔
المداهنة ۔ المصانعة والتركيب يدل على اللين وسهولة وقلة۔

المراطنة ۔ باكسى بجز تازى سخن گفتن۔
المراهنة والرهان ۔ باكسى گرو بستن
المزابنة ۔ رطب بر درخت بخرما بيوده يا سخته بفروختن۔
المزامنة ۔ بزبان معامله كردن۔
المساحنة ۔ حسن المباشرة والمخالطة۔
المساكنة ۔ بايكديگر در سرائى نشستن
المشاحنة ۔ بايكديگر دشمنى كردن
المصافنة ۔ فى الحديث فصافناهم اى قاسمناهم
المطاعنة ۔ باكسى نيزه زدن۔
المعالنة والعلان ۔ الاعلان بالامر
ع المعاهنة ۔ المغاضنة مكاسرة العينين
المفاطنة ۔ من الفطنة۔
المقارنة والقران ۔ بايكديگر قرينى كردن وقرين شدن۔
الملاحنة ۔ المفاطنة ومعناها ان تنحى بينك وبين المخاطب كلاما لا يفطن له غيركما لعدولكما عن المعتاد من الكلام۔
الملاعنة واللعان ۔ المباهلة۔
المماتنة ۔ المباعدة فى الغاية يقال سار سيرا مماتنا اى شديدا ومنها مماتنة الشاعرين اذا قال هذا بيتا وذاك بيتا كانهما يمتدان الى غاية يريد انهما فى المماطلة

١٠ المُمَاجَنَة - ناپاکی کردن وهی المماطلة ایضا
المُجَارَنَة - آبستن نا شدن اشتر گرچه بسیار نحل بشد -
المُهَادَنَة - المصالحة -
٧ المُدَاهَنَة - ناکار رفتن -
٨ المُبَاهَلَة - مثل الملاعنة -
المُسَافَهَة - المجاهرة وسافهت الدن او الطلب اذا قاعدته فشربت منه ساعة بعد ساعة
المُسَانَهَة - چیزی بسال فرا دادن و آنکه خرما بسالی بار آرد وسالی نیارد -
المُشَابَهَة - المشاكلة -
المُشَافَهَة - رو باروی گفتن -
المُشَاكَهَة - والشكاهة - المشابهة والمقاربة -
١ المُفَاكَهَة - بایکدیگر ... -
المُفَاكَهَة - الممازحة -

ومن المضاعف

١ المُحَابَّة والحِبَاب - باکسی دوستی داشتن
المُسَابَّة والسِّبَاب - باکسی دشنام دادن
٢ المُصَاتَّة والمُعَاتَّة - المخاصمة
المُعَاوَنَة والعِوَان - بیکدیگر یاری کردن ...
فجعلوا ... القول ...
٣ المُبَاثَّة - باکسی راز خود آشکار کردن

المُحَاجَّة والحِجَاج - باکسی حجت گفتن -
المُضَاجَّة والضِّجَاج - بایکدیگر شور و شغب کردن
المُفَاجَّة - میان پایها از هم باز نهادن در رفتن
المُلَاجَّة - باکسی لجاج کردن -
المُشَاحَّة - بچیزی بخیلی کردن ...
المُبَادَّة والبِدَاد - ... کردن ...
المُجَادَّة - باکسی جد کردن -
المُحَادَّة - باکسی حرب و با خلاف کردن
المُرَادَّة - باکسی رد کردن -
المُشَادَّة - باکسی سخت فرا گرفتن -
المُضَادَّة - باکسی دشمنی کردن -
المُعَادَّة والعِدَاد - درد بار گزیدن شیر ...
المُلَادَّة - دفع کردن از کسی -
المُمَادَّة - سر نهادن با یکدیگر ...
المُحَاكَّة - باکسی تنگ و نبرد کردن -
المُزَاكَّة - المعاضة -
المُسَارَّة والسِّرَار - باکسی راز گفتن
المُشَارَّة - باکسی شر کردن -
المُضَارَّة - کسی را بدشواری ... کار دادن
المُضَاغَّة - المضاغة وكلاهما في ...
المُعَارَّة والعِرَار - بانگ کردن شتر مرغ
المُغَارَّة والغِرَار - کم شدن شیر شتر و کاسد شدن بازار -

اَلْمُقَارَّةُ - با کسی قرار گرفتن فی الحدیث
قارّوا الصلوة معناه السکون فیها -
اَلْمُجَاسَّةُ - با کسی کاویدن تا بشکنی وبرا -
اَلْمُهَاتَرَةُ - کسی را در روی بعنف بد گفتن
اَلْمُعَاسَّةُ - المغالبة والممانعة -
اَلْمُلَازَّةُ - الملاصقة -
اَلْمُرَاصَّةُ - با کسی چیزی را تباه کردن با کسی محکم شدن
فی الحدیث تراصّوا فی الصلوة [illegible]
اَلْمُمَاسَّةُ وَالْمِسَاسُ - یکدیگر را بسودن
ومباشرت کردن -
اَلْمُحَاصَّةُ وَالتَّحَاصُّ - ای حصه کردن -
اَلْمُقَاصَّةُ وَالْقِصَاصُ - چیزی بیدل
چیزی فرا گرفتن فی الحدیث لا تاس عبدا
الاغنیة ای لا تستقصی علیه -
اَلْمُحَاضَّةُ - یکدیگر را فرو لیدن -
اَلْمُعَاضَّةُ وَالْعِضَاضُ - یکدیگر را دندان
گرفتن ومنه یقال عاضّ القوم العیش منذ
العام فاشتد عضاضهم ای عیشهم -
اَلْمُکَاظَّةُ - الممارسة الشدید فی الحرب -
اَلْمُمَاظَّةُ وَالْمِظَاظُ - المشارّة والمنازعة
اَلْمُدَافَّةُ وَالدِّفَافُ وَالْمُدَافَّةُ [illegible]
خستن کشتن -
اَلْمُصَافَّةُ - با قومی صف کشیدن -

اَلْمُکَافَّةُ - والممانعة -
اَلْمُحَاقَّةُ وَالْحِقَاقُ - المخاصمة -
اَلْمُدَاقَّةُ - با کسی کار باریک فرا گرفتن
اَلْمُشَاقَّةُ وَالشِّقَاقُ - المخالفة -
اَلْمُحَاکَّةُ - کالمباراة -
اَلْمُحَالَّةُ - با کسی فرود آمدن -
اَلْمُخَالَّةُ وَالْخِلَالُ - با کسی دوستی کردن
اَلْمُتَامَّةُ وَالتِّمَامُ - با چیزی تمام کردن [illegible]
اَلْمُحَاقَّةُ - المطالبة -
اَلْمُشَاقَّةُ - چیزی فا [illegible] نزدیک
شدن بیکدیگر ومنه المشاقّة وهی [illegible]
من العدو حتی یتراای الفریقان -
اَلْمُغَافَّةُ - نزدیک کسی شدن -
اَلْمُسَانَّةُ وَالسِّنَانُ - طرد الفحل الناقة
حتی ینوخها لیسفدها -
اَلْمُعَانَّةُ وَالْعِنَانُ - با کسی برابری
کردن ومنه شرکة العنان وهی ان یشترکا
فی شیء خاص دون سائر اموالهما کانهما
عنّ لهما شیء فاشتریا مشترکین -

ومن المعتل

اَلْمُوَاثَبَةُ - با کسی برجستن بجنگ [illegible]
اَلْمُوَارَبَةُ - مکر وفریب کردن [illegible]
[illegible]

اربوک لانه ابدل من الفاء ان جعلته من الورب
وهو الفساد فموضعه هنا۔
اَلْمُوَاظَبَةُ۔ برکاری ایستادن پیوسته
اَلْمُوَاكَبَةُ۔ باکسی در موکب رفتن و
فراخ کردن ورفتن اشتر درکاری ایستادن
اَلْمُوَاضَحَةُ۔ المساجلة الا انها استعملت
فی السیر وهو سیر لیس بالشدید۔
اَلْمُوَادَحَةُ۔ باکسی آب بجای آمدن
اَلْمُوَاعَدَةُ۔ باکسی وعده نهادن۔
اَلْمُوَاغَدَةُ۔ فی السیر مثل المواضحة۔
اَلْمُوَاتَرَةُ والمتابعة۔ بالمعنی الثانی
ولایکون المواترة بین الاشیاء الا اذا
وقعت بینها فترة والا فهی مداركة ومواصلة
وكذلک مواترة الصوم وهی ان تصوم
یوما وتفطر یوما او یومین وتاتی به وترا وترا
ومواترة الكتب هی مجیء بعضها فی اثر بعض
وترا وترا من غیر ان ینقطع لان اصلها من
الوتر وهو الفرد۔
اَلْمُوَازَرَةُ۔ کسی را وزیر کردن۔
اَلْمُوَاعَسَةُ۔ ضرب من سیر الابل وهو ان
تمد عنقها وتوسع خطوها ولایکون المواعسة الا بالليل
اَلْمُوَانَسَةُ۔ قریب آوردن باکسی۔
اَلْمُوَاهَسَةُ۔ رازکردن بایکدیگر

ط اَلْمُرَاطَةُ۔ پراگنده کردن موی اشتر یا پنهان کردن سخن از
دیگری ومواطئ فی الحدیث واراطه وهو ان یغیب الرجل اهله
فی بلد آخر او فی مکان فلا یدری یعنی موضعه علی الصدق
ماخوذ من الورطة وهی الهوة فی الارض وقیل ان یورط
بعضهم بعضا فیقول الغنم عند فلان صدقة ليس عليه فهو الوراط الاثم
ظ اَلْمُوَاكَظَةُ۔ المواظبة۔
اَلْمُوَادَعَةُ۔ المصالحة۔
اَلْمُوَازَعَةُ۔ المناطقة۔
ع اَلْمُوَاضَعَةُ۔ باکسی گرو بستن و باکسی چیزی
فرا ایستادن فی الحدیث جئت لا واضعك
الرای ای اعرضه علیک ومواضعه با یکدیگر دست بدست شدن
غ اَلْمُوَاقَعَةُ والوقاع۔ مثل المقاتلة والمجامعة
ف اَلْمُوَاصَفَةُ۔ باکسی بیع کردن بصفت
بی رویت۔
اَلْمُوَاقَفَةُ والوقاف۔ باکسی در جنگ
ایستادن و باکسی چیزی فرا ایستادن بمطلق
اَلْمُوَالَفَةُ والولاف۔ الفت گرفتن۔
ق اَلْمُوَاثَقَةُ۔ باکسی عهد بستن۔
اَلْمُوَافَقَةُ والوفاق۔ باکسی موافقت کردن
ووافقه ای صادفه۔
اَلْمُوَاهَقَةُ۔ نبرو کردن در رفتن بایکدیگر
ومواهقة الابل مداعنا قها فی السیر
ك اَلْمُوَاشَكَةُ۔ الاشاك۔

اَلْمُوَاحَلَةُ - با کسی نبرد کردن و بروحل فتر
اَلْمُوَاصَلَةُ وَالْوِصَالُ - با کسی پیوستن و
کار پیوسته کردن -
اَلْمُوَاکَلَةُ - بر یکدیگر اعتماد کردن ومنها
الوکال فی الدابة وهی ان تسیر بسیر الاخری
کانها تکل علیها -
اَلْمُوَاجَمَةُ - تنگ نبرد کردن بگرانی -
اَلْمُوَاسَمَةُ - با کسی نبرد کردن بنیکوئی -
اَلْمُوَاتَنَةُ - الملازمة فی قلة التفرق
اَلْمُوَازَنَةُ وَالْوِزَانُ - با کسی هم سنگ
یا برابر آمدن وموازنة بین الشیئین
ووزانا عادلته -
اَلْمُوَاجَهَةُ - المقابلة -

ومن اللفيف المفروق

اَلْمُوَاخَاةُ - لغة ضعيفة فی المؤاخاة
وانما بنیت علی یواخی -
اَلْمُوَارَاةُ - وا پوشیدن -
اَلْمُوَاسَاةُ - لغة ضعيفة فی المؤاساة وانما
بنیت علی یواسی -
اَلْمُوَافَاةُ - مصدر وافاه ای اتاه -
اَلْمُوَالَاةُ - پیاپی کردن با کسی دوستی وشمن
وهی فراکردن سند ترک لولا لیه کان یوالیها

ومن الياء

ح یادیت فلانا جازیته یدا بید و
اعطیت مياداة ای من یدی الی یده

ومن اللفيف المقرون

ط اَلْمُیَاوَمَةُ - چیزی بروز بروز فرا دادن

ومن المعتل اليائی

ل اَلْمُیَاسَرَةُ - با کسی آسان فرا گرفتن و کسی
ه سوی چپ بردن وهذا یعدی بالباء -
ن اَلْمُیَامَنَةُ - یمین شدن و کسی سوی راست
بردن وهذا یعدی بالباء -

ومن الاجوف الواو

ل اَلْمُجَاوَبَةُ - پاسخ کردن کسی را -
اَلْمُنَاوَبَةُ - بجای دیگر بایستادن -
ه اَلْمُحَاوَكَةُ - المراوغة -
صا اَلْمُزَاوَجَةُ - با یکدیگر جفت شدن -
ا اَلْمُرَاوَحَةُ - گاه این را گاه آن را بستن پای را
اَلْمُكَاوَحَةُ - المشاتمة والمجاهرة -
ح اَلْمُنَاوَحَةُ - المقابلة وهذا اصل الباب -
ن اَلْمُنَاوَدَةُ - با کسی نبرد کردن بجوانمردی
اَلْمُرَاوَدَةُ - کاری از کسی درخواستن و
صا یعدی الی المفعول الثانی بعن المراودة
ح والتماس کسی را بکاری وا شتن و یعدی
الی المفعول الثانی بالی -
اَلْمُسَاوَدَةُ - با کسی نبرد کردن بسیاهی

المساودة والسواد - با کسی راز کردن -
ذ المعاودة والعواد - دیگر باره بکار گشتن
المهاودة - الموادعة -
ر المحاوذة - المخالفة وقیل الموافقة -
الملاوذة واللواذ - در پس یکدیگر پنهان شدن
المثاورة - المواثبة -
المجاورة والجوار والکسر افصح - با کسی همسایگی کردن
یقال جاورت بنی فلان وفیهم بمعنی ودر بینها با کسی
شدن المجاورة اعتکاف گرفتن در مسجد -
المحاورة والحوار - المجاوبة -
المداورة - کالمعالجة -
المساورة - المواثبة -
المشاورة والشوار - معروفة
المقاورة فی الحدیث قالوا ای جیع من الناشین
والثاث علی الربیع قال الشمر المعروف طابق بالبصرة
وهان نطعنا الناقة اذا مات لربها قدم ولده
المناورة - راست کردن پیمانها و ترازوها
و آنکه چیزی که او این گیرد همانا آن بار
الشی است فعل تقبل فعل صاحبه -
المغاورة والغوار - یکدیگر را غارت کردن -
المهاورة والهوار - نیز در گذشتن المجاوزة بالهزیمة
المناشرة - المخالفة -
المناوشة - نزدیک شدن در جنگ یکدیگر را زخم زدن

المهاوشة - آمیختن با یکدیگر کالت المشیة الی ابن الهیشتر
المحاوصة - بدنبال چشم پنهان بکسی نگریستن
المفاوصة - فی الحدیث البیان -
الملاوصة - ان تنظر فی التحریک یمینا وشمالا
المناوصة - با چیزی در آویختن -
ص المراوضة - مدارا کردن با کسی در کاری و
آرزی دیرا فی الحدیث کره المراوضة قال
شمر هو ان تواصف الرجل بالسلعة لیست
عندک وهو مثل بیع المواصفة -
المعاوضة - پاداش دادن -
المفاوضة - کاری راندن با کسی فی حدیث
معاویة قال لدغفل بم ضبطت ما اری
قال بمفاوضة العلماء فالمفاوضة المساواة
ومنها شرکة المفاوضة وهی الاشتراک
فی المال اجمع -
ط الملاوطة - با کسی لواطت کردن -
المساوعة - بساعات معامله کردن -
المطاوعة - کسی را فرمان بردن -
ع النحویون ربما سموا الفعل اللازم مطاوعا
ف المراوغة - با کسی ستان آمدن و کشتی گرفتن
ق المعاوقة - نیز کردن با یکدیگر رسیدن
ق المساوقة - التسویف -
ق المساوقة - با کسی فخر کردن و سختی ساق

اَلْمُسَاوَكَةُ وَالسِّوَاكُ - بد رفتن [illegible]

اَلْمُحَاوَلَةُ - بایکدیگر گشتن در حرب و انبیش
یکدیگر وا پس آمدن دو لشکر در جنگ -

اَلْمُحَاوَكَةُ - خواستن و جستن و منه الحدیث
بک احاول الی اطالب -

اَلْمُدَاوَلَةُ - گردانیدن روزگار -

اَلْمُزَاوَلَةُ - با چیزے و اکوشیدن -

اَلْمُشَاوَلَةُ وَالتَّشَاوُلُ اَلْمُصَاوَلَةُ بالعوالی
المواثبة -

اَلْمُطَاوَلَةُ - باکسی نبرد کردن به طول
و کار دراز کردن بر کسے -

اَلْمُعَاوَكَةُ - المبادرة و کسی را هلاک کردن

اَلْمُقَاوَلَةُ - فی الامر المفاوضة -

اَلْمُنَاوَلَةُ - چیزی فراکسی دادن لیعطیک [illegible]

اَلْمُدَاوَمَةُ - المواظبة و ایدی بعلی -

اَلْمُسَاوَمَةُ وَالسِّوَامُ - بها کردن باکسی -

اَلْمُعَاوَمَةُ - چیزے بسال فرا دادن و آن
چنان بود که یکسال بار آرد و یکسال بار نیارد

اَلْمُعَاوَنَةُ - المنهی عنها ان تبیع نخل عامین

اَلْمُقَاوَمَةُ وَالْقِوَامُ - باکسی برابری کردن

اَلْمُلَاوَمَةُ - بایکدیگر ملامت کردن -

اَلْمُنَاوَمَةُ - باکسی نبرد کردن بخواب یا خفتن

اَلْمُهَاوَنَةُ - باکسی زاری کردن -

ومن الیائی

اَلْمُطَايَبَةُ - باکسی خوش طبعی کردن -

اَلْمُغَايَبَةُ - از یکدیگر غائب شدن -

اَلْمُلَايَنَةُ - خوشتن را بشیر راست کردن و مغالطه
کردن لیری الشیء [illegible]

اَلْمُهَايَجَةُ - شور انگیختن باکسی -

اَلْمُشَايَحَةُ - فی لغة قیس و تمیم و جد کردن
و فی لغة هذیل در کارے جد کردن -

اَلْمُصَايَحَةُ - باکسی بانگ کردن -

اَلْمُحَايَدَةُ وَالْحِيَادُ - از چیزی یکسو شدن

اَلْمُزَايَدَةُ - بر یکدیگر افزودن -

اَلْمُكَايَدَةُ - باکسی ستان آوردن -

اَلْمُحَايَرَةُ - المناقرة و برگزین کردن -

اَلْمُسَايَرَةُ - باکسی رفتن -

اَلْمُطَايَرَةُ - پرانیدن -

اَلْمُعَايَرَةُ - المعاورة فی المکاییل -

اَلْمُغَايَرَةُ - بیع کردن بعوض -

اَلْمُقَايَسَةُ وَالْقِيَاسُ - باکسی قیاس
و اندر قایست بین الامرین اذا قدرت
هذا علی مثال ذلک و الترکیب یدل علی
تقدیر شیء بشیء -

اَلْمُكَايَسَةُ - باکسی نبرد کردن بزیرکی -

اَلْمُعَايَشَةُ - باکسی زندگانی کردن -

اَلْمُعَایَشَةُ وَالْعِیَاشُ - با کسی بسر کردن

اَلْمُهَایَصَةُ - المحادة -

اَلْمُبَایَضَةُ - با کسی نبرد کردن بسپیدی -

اَلْمُقَایَضَةُ - المعاوضة بالمتاع -

اَلْمُنَایَطَةُ وَالنِّیَاطُ - المصالحة -

اَلْمُغَایَظَةُ - با کسی خشم گرفتن -

اَلْمُبَایَعَةُ - با کسی بیع یا بیعت کردن -

اَلْمُشَایَعَةُ - با کسی یاری کردن -

اَلْمُشَایَعَةُ وَالشِّیَاعُ - ان یصیح الراعی بالمسیم اذا استاخر بعضها وللنائع للاثر

اَلْمُسَایَفَةُ - با کسی شمشیر زدن -

اَلْمُصَایَفَةُ - چیزی بتابستان فرا دادن

اَلْمُضَایَقَةُ - با کسی تنگ فرا گرفتن کار

اَلْمُخَایَلَةُ - امیدوار شدن ابر بباریدن و جنگ و نبرد کردن

المزایلة - والزیال از کسے جدا شدن -

اَلْمُکَایَلَةُ - بایکدیگر پیمانه معاملت کردن

ومنها الحدیث نهی عن المکایلة وهی ان

تکیل له بمثل ما کیل لک من قبح الکلام یا زیسه بالصاع

اَلْمُکَایَلَةُ - چیزی بتشبیه فا دادن -

اَلْمُمَایَلَةُ - بایکدیگر را چسپیدن در کاری

اَلْمُبَایَنَةُ - از یکدیگر جدا شدن -

اَلْمُحَایَنَةُ - بسن کار معاملت کردن -

اَلْمُدَایَنَةُ - بایکدیگر بدین فروخت کردن

بوام وبوام دادن -

اَلْمُعَایَنَةُ - نسیئه بنقد معاملت کردن با کسے

اَلْمُعَایَنَةُ وَالْعِیَانُ - دوباره چیزی را دیدن واصلها من العین -

اَلْمُلَایَنَةُ وَاللِّیَانُ - نرمی کردن با یکدیگر

ومن الناقص

اَلْمُحَابَاةُ - با کسی در معاملت محابا کردن وبا کسے بعطا دادن ونبرد کردن -

اَلْمُغَابَاةُ - شمشیر ونیزه که در نیام کردن -

اَلْمُشَاتَاةُ - چیزے بزمستان فرا دادن

اَلْمُهَاتَاةُ - چیزے فرا کسی دادن -

اَلْمُجَاثَاةُ - با کسی بهم زانو شدن -

اَلْمُحَاجَاةُ - بیدبہ کسی دادن -

اَلْمُدَاجَاةُ - المداراة یقال داجیته وداریته کانک ساترته العداوة -

المداجاة - یقال داجیت الصبی اذا ارضعته بلبن غیر امه او متعة اللبن نغذیه بالطعام وفی الحدیث ما المداجیة وما جانی ذی مالہ

اَلْمُنَاجَاةُ وَالنِّجَاءُ - با کسی راز گفتن -

اَلْمُهَاجَاةُ - یکدیگر را ہجا کردن -

اَلْمُضَاحَاةُ - فی الحدیث ضاحت بلاد نا من ضحی المکان اذا برز للشمس -

اَلْمُوَاحَاةُ وَالْوِحَاءُ - المناجاة -

المراخاة - يقال ارخيت من عنانه بمعنی ارخيت

المباخاة - روباروی دشمنی کردن باکسی

المراداة - قلب المراودة وبمعنی المداراة

وراديت عن القوم اذا رميت بالحجارة

المصاداة - المعارضة والمداراة والمداجاة

والمساترة وقرأ الحسن صاد والقرآن

معناه عارض عملك بالقرآن والواو

في القرآن على هذا القول بمعنى الباء -

المعاداة والعداء - باكسی دشمنی کردن

و چیزے پیاپی کردن -

المغاداة - المباكرة -

المفاداة والفداء - کسی را از اسیری باز خریدن

المناداة والنداء - خواندن وباکسے

به انجمن نشستن -

المهاداة - کسی را هدیه فرستادن تاکه

آن کس نیز [illegible] بیکجانب وقرأ

ابو السمال الذین هادوا بفتح الدال یعنی

ان یکون فاعلوا من الهدية ای راموا

ان یکون اهدی من غیرهم -

المباذاة - با یکدیگر فحش گفتن -

المحاذاة - مقابل شدن يقال حاذاه

محاذاة وحذاءً اے صار بحذائه -

المكافاة - پاداش دادن -

المماذاة والمذاء - ان تجمع الرجل بين

رجال ونساء تخليهم يماذي بعضهم بعضا واللباب

يدل على سهولة في جريان شيء مائع -

المباداة - باکسی نبرد کردن -

المداراة والدراء - باکسی رفتن باکسی

چیزے وا راشیدن مدارات الناس یهمز

ولا یهمز ومعناها المداجاة والمداراة -

المشاداة - باکسی لجاج کردن -

المغاراة والغراء - پیاپی کردن -

المكاراة والكراء - چیزی بکرا دادن

المماراة والمراء - باکسی ستیهیدن -

المجازاة - پاداش دادن باکسی نبرد کردن

المنازاة - نبرد کردن باکسی بچیزے -

المقاساة - رنج چیزی کشیدن -

المناساة - باکسی چیزے فراموش کردن

المحاشاة - استثنا کردن -

المفاشاة - نبرد کردن با [illegible]

ودانا اسی نارکته وهو في الحديث -

المراشاة - المقاهرة -

المماشاة - باکسی رفتن -

المعاصاة - کسی را نافرمانی کردن -

المقاصاة - از کسی دور شدن ویقال

تقاصیکم انا صك ینا البعد من الشر

اَلْمُنَاصَاةُ - ناصیہ یکدیگر را گرفتن ومنہا الحدیث تناصینی ای تنازعنی پیوستہ شدن جائے بجائے دیگر۔

اَلْمُرَاضَاةُ - ازیکدیگر خشنود شدن وشیر دادن با یکدیگر بخشنودی۔

اَلْمُقَاضَاةُ - کاری بگذاردن با کسے وہی فی الحدیث۔

اَلْمُعَاطَاةُ - چیزی فا کسی دادن وکسی را خدمت کردن۔

اَلْمُنَاطَاةُ - التناطی۔

اَلْمُدَاعَاةُ - المحاجاة۔

اَلْمُرَاعَاةُ - گوش فا داشتن دحق کسی را مراعت کردن وبہم چرا کردن وراعیت الامر نظرت الی این یصیر۔

اَلْمُسَاعَاةُ - با کسی بشتاب رفتن وزنا کردن با پرستاران والاتقال فی الحرة۔

اَلْمُبَاغَاةُ - با کسی زنا کردن۔

اَلْمُنَاغَاةُ - المغازلة والمرأة تناغی الصبی ای تکلمہ بما یعجبہ ویسرہ وہذا الجبل یناغی السماء ای یدانیہا لطولہ۔

اَلْمُجَافَاةُ - جنبہ از جائی بردا شتن

اَلْمُخَافَاةُ - پنہان کردن با کسی در سخن۔

اَلْمُدَافَاةُ - تمام بکید اندفستہ۔

اَلْمُرَافَاةُ وَالرِّفَاءُ - الالتہام والاتفاق

اَلْمُسَافَاةُ وَالسِّفَاءُ - سفاہت کردن با یکدیگر۔

اَلْمُصَافَاةُ - با کسی دوستی ویژہ داشتن

اَلْمُعَافَاةُ وَالْعَافِیَةُ - عن الامر عافیت دادن

اَلْمُکَافَاةُ - پاداش دادن۔

اَلْمُنَافَاةُ - یکدیگر را نفی کردن۔

اَلْمُبَاقَاةُ - با کسی نبرد کردن ببقا۔

اَلْمُسَاقَاةُ - بہم آب کشیدن یکدیگر را آب دادن وان تستعمل رجلا فی نخیل او کروم لیقوم باصلاحہا علی ان یکون لہ سہم معلوم مما تغلہ۔

اَلْمُشَاقَاةُ - المعاناة والممارسة ونبرد کردن با کسی بشقاوت۔

اَلْمُدَاوَقَاةُ - کسی را فا ہلاک چیزی رسیدن

اَلْمُبَاکَاةُ - با کسی نبرد کردن بگریستن۔

اَلْمُحَاکَاةُ - چیزی را حکایت کردن واصل المحاکاة المشابہة۔

اَلْمُبَالَاةُ وَالْبِدَاءُ وَالْبَالَةُ - واصلہا بالیة کالعافیة باک داشتن ویعدی بنفسہا وبالباء وبمن حالیة بالامر اذا جاہر بہ۔

اَلْمُحَالَاةُ - المطایبة۔

اَلْمُخَالَاةُ - یکدیگر را فرو گذاشتن۔

اَلْمُدَالَاةُ - المداراة -
ه اَلْمُعَالَاةُ - با کسی نبرد کردن به بلندی و بلند کردن و برزبر چیزے نهادن و بجای آمدن وعال شی اسے تنح وعال علی اثر احمل ثقیله باسیرن ثر -
اَلْمُغَالَاةُ - گران خریدن ویعدی بالبا وقد یجوز ان یحذف البار فیصل الفعل کما قال
اَلْمُغَالَاةُ - رفتن گوشت ضبار گردیدن تغالی اللحم للاضیاف نیا -
ع اَلْمُحَاكَاةُ والحکاء - از کسی فریب کردن و تعدی بعض کسے انگاہداشتن ویعدی بعلی
ن اَلْمُرَامَاةُ - باکسی تیر انداختن و بازگشتی کیجای کردن
ه اَلْمُسَامَاتُ - باکسی بزرگی نبرد کردن -
ن اَلْمُدَانَاةُ - نزدیک کردن چیزے نزدیک شدن
ا اَلْمُزَانَاةُ والزناء - با کسی زنا کردن -
ن اَلْمُسَانَاةُ - چیزے بالتو دادن وعلی ہذا اصلها من الواو وسانیت الرجل اذا رضیته واحسنت معاشرته -
ه اَلْمُضَانَاةُ والمعاناة - المقاساة -
ه اَلْمُفَانَاةُ المداراة - وفانیه سکنته
ه اَلْمُفَانَاةُ - گیجتن و موافق آمدن قال التنی اسے دام
اَلْمُمَانَاةُ دیر با چیزی بودن چشم داشتن

کسی را مدارا کردن با کسے -
ه اَلْمُبَاهَاةُ - المفاخرة -
اَلْمُشَاهَاةُ - فی العشرة ترک الاستقصا
اَلْمُضَاهَاةُ والضهاء - مانندگی کردن با کسی یا با چیزی واصل الترکیب من ض ہ ی لا من ض ہ ء مع الهمزة فاما قراءة عاصم یضاهئون بالهمزة فلعله لغة واثبتها ابن الانباری فیکون کا رجئت وارجیت -
ع

ومن اللفيف المقرون

ه اَلْمُدَاوَاةُ والدواء - کسی دارو کردن
ن اَلْمُسَاوَاةُ - برابر کردن و برابر آمدن
ه اَلْمُعَاوَاةُ - بانگ کردن سگ فلان یعاوی الکلاب یصاحهم
ن اَلْمُقَاوَاةُ - نبرد کردن با یکدیگر به نیرو -
ا اَلْمُكَاوَاةُ - با یکدیگر دشنام دادن -
ن اَلْمُنَاوَاةُ - دشمنی کردن با یکدیگر واصلها من الهمز لانه من النوء وهو النهوض -
ه اَلْمُهَاوَاةُ - الموافقة والملاججة شدة الخصم

ومن اليائي

ه اَلْمُعَايَاةُ - ان تأتی بالامر لا یهتدی له -
ه اَلْمُنَايَاةُ - شمشیر بالا افکندن بر سر قوم فوق راس فلان بالسیف کانهم ظلوه -

ومن المهموز الفا

المُوَارَبَةُ - باکسی ستان آوردن -
المُؤَاخَذَةُ - کسی را بگناه گرفتن -
المُؤَاجَرَةُ - چیزی بمزد کسی فرا دادن
المُؤَازَرَةُ - المعاونة -
المُوَاصَرَةُ - مثل المكاثرة ومعناها
ان يكون اصابته الى جنب صاحبي
وهو جبل قصير شبيه في اسفل الجبال [illegible]
المُؤَاكَرَةُ - المحاسرة -
المُؤَامَرَةُ - المشاورة والعامة تقولها
بالواو -
المُؤَالَمَةُ - کسی را جنایت کردن -
المُؤَالَسَةُ - کسی را والست کردن -
المُؤَالَفَةُ والإلافُ - باکسی [illegible]
المُؤَاكَلَةُ - باکسی طعام خوردن وفي الحديث
نهى عن المؤاكلة وهي ان يكون للرجل على
الرجل دين فيهدي اليه شيئا ليكف عن اقتضائه -
المُؤَاخَشَةُ - باکسی گستاخی [illegible]

ومن الناقص المهموز الفاء

المُؤَاتَاةُ - الموافقة والمطاوعة -
المُؤَاسَاةُ والإِخْفَاءُ - باکسی [illegible]
المُؤَافَاةُ - المجازاة وفي [illegible]
[illegible]
[illegible]

المُوَاسَاةُ - کسی را در چیزی همچون خویشتن داشتن

ومن المهموز العين

المُطَاءَبَةُ - المطايبة -
المُطَاءَرَةُ - داية گرفتن والظيار ان تعطف
الناقة على ولد غيرها وفي الحديث -
المُثَاءَرَةُ - المفاخرة والآثرة بينهم مجازرة
اذا تعادت بينهم انفسهم واصلها
من الثأر وهي الذحل -
المُسَاءَلَةُ - از یکدیگر پرسیدن -
المُنَاءَلَةُ - باکسی [illegible] -
المُنَاءَمَةُ - [illegible] على [illegible]
[illegible] -
المُرَاءَاةُ - [illegible] -
المُدَاءَمَةُ - [illegible]
المُطَاءَمَةُ - [illegible]
المُلَاءَمَةُ - [illegible] میان دو چیز
المُلَاءَنَةُ - [illegible]

ومن [illegible] المهموز اللام

المُلَاءَاةُ - باکسی [illegible]
المُوَاءَمَةُ - [illegible] [illegible]

ومن الناقص المهموز العين

المُرَاءَاةُ والرِّيَاءُ - کاری [illegible] کسی کردن
[illegible] الناس [illegible] مراءاة

ورايأةً على القلب بمعنىً۔

اَلْمُشَاآةُ۔ المسابقة۔

ومن المهموز اللام

اَلْمُرَاباةُ۔ بپرهيز كردن وترسيدن ورابات الشئ مراباةً اذا حذرته واتقيته۔

اَلْمُفَاجاةُ والفجاء۔ كسی را ناگاه گرفتن

اَلْمُتَاسَاةُ۔ از يكديگر بيزار شدن واز يكديگر جدا شدن۔

اَلْمُدَاداةُ۔ المخالفة والمدافعة۔

اَلْمُقَاداةُ۔ باكسی قرآن خواندن۔

اَلْمُشَاطَاةُ۔ بايكديگر بر كنار رود وبار رفتن [illegible] شاطاة الرجل اذا مشيت على شاطیٔ وهو يمشي على الشاطیٔ الآخر

اَلْمُرَافَاةُ۔ باكسی مدارا كردن ورجيع

اَلْمُكَافَاتُ والكفاءُ۔ كسی را برابر كردن او مكافات كردن ومنها الحديث ليكافی بها عين الشمس سے نداعی۔

المقاومة والموازنة۔

اَلْمُدَاكاةُ۔ المزاحمة۔

اَلْمُمَالاةُ۔ المعاونة۔

اَلْمُعَاماةُ۔ موافقت نمودن يقال مايعامی هذا ای ما يوافقني۔

اَلْمُجَانَاةُ۔ بر روی افتادن جبأ ناعليه ای انكب۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْمُوَاضَاةُ۔ باكسی تنگ وبر كردن بسيدروئی۔

اَلْمُوَاطَاةُ والوطاء۔ الموافقة۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْمُنَاوَاةُ والنواءُ۔ باكسی دشمنی كردن ومنها الحديث ونوارٌ لاهل الاسلام۔

اَلْمُهَاوَاةُ۔ الموافقة۔

باب الافتعال

اَلْاِجْتِذَابُ۔ الجذب۔

اَلْاِجْتِلَابُ۔ الجلب۔

اَلْاِجْتِنَابُ۔ يكسو شدن وجنبيدن

اَلْاِحْتِجَابُ۔ در پرده شدن۔

اَلْاِحْتِرَابُ۔ بايكديگر حرب كردن۔

اَلْاِحْتِسَابُ۔ مزد جستن ونا شمار آوردن وانكار كردن در چيزی بكسی واحتسب فلان ابنا له وبنتاً له اذا مات وهو كبير

اَلْاِحْتِطَابُ۔ جمع الحطب۔

اَلْاِحْتِقَابُ۔ گناه وآنچه بدان ماند بر داشتن

اَلْاِحْتِلَابُ۔ الحلب۔

اَلْاِخْتِضَابُ۔ چيزی را رنگ وخضاب كردن

اَلْاِخْتِطَابُ۔ بر خواستن زن را [illegible]

الاجتلاب - الجلابة -
الارتعاب - ترسیدن -
الارتغاب - الرغبة -
الارتقاب - چشم داشتن -
الارتکاب - گناه وانچه بدان ماند کردن
الارتهاب - بیم داشتن -
الاستلاب - السلب -
الاشتعاب - پاره از چیزے فراگرفتن
الاشتهاب - سپید شدن سر -
الاصطحاب - بایکدیگر صحبت کردن
واصل الطاء تاء تبدل واعلم ان الطاء
تبدل من تاء الافتعال اذا کانت فاء الکلمة
حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واظطلم
وکذلک الدال تبدل من تاء الافتعال اذا
کانت الفاء زاء او دالا او ذالا نحو ازدجر وادّکر
الاصطخاب - بهم بانگ کردن -
الاضطراب - بهم بر شوریدن -
الاصطلاب - پیه از استخوان بجوشیده
بیرون آوردن از بهر نان خورش وهذا
یفعل فی القحط -
الاضطراب - سخت جنبان شدن و
بایکدیگر بر شوریدن بهم وفی الحدیث
اضطرب خاتما ای سال ان یضرب له

الاطراب - الطرب -
الاطلاب - الطلب -
الاعتتاب - از چیزی وا گردیدن
واعتتبت الطریق اذا ترکت سهله
واخذت فی وعره -
الاعتصاب - عمامه در سر بستن و
تاج بر سر نهادن -
الاعتقاب - وا داشتن کسی و داشتن
چیزے از مشتری پس از بیع تا بمالک شود
وفی الحدیث المعتقب ضامن یعنی اذا تلف
عنده وفعلت کذا فاعتقبت منه ندامة
ای وجدت فی عاقبته ندامة -
الاغتراب - غریب شدن واغترب
فلان اذا تزوج الی غیر اقاربه ومنه
الحدیث اغتربوا لا تضووا -
الاغتصاب - الغصب -
الاقتراب - نزدیک آمدن -
الاقتضاب - در حال چیزی گفتن
و پاره از چیزے باز کردن و اشتر را بی
از ریاضت برنشستن -
الاکتتاب - الکتابة واستکتاب ایضا
ومنه قوله اکتتبها بمعنی کتبها لانه لما کان
یأمر فنسبها الیه کضرب الامیر اللص فانما امر به

در دیوان سلطان اثبات کردن -
الاکتتاب - تصرف کردن در کسب و
کسب کردن و الترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب - افروخته شدن آتش -
الانتجاب - برگزیدن -
الانتحاب - النحیب -
الانتخاب - الانتخاب و انتخبه ای انتزعه
الانتداب - بزودی پاسخ کردن
الانتساب - خویشتن را بکسی باز خواندن
الانتشاب - النشوب -
الانتصاب - برپای خاستن و بکاری
قیام کردن و به نصب شدن حرف -
الانتقاب - روی بند بر بستن -
الانتهاب - غارت کردن مال را -
الافتلات - در وقت چیزی گفتن
چون شعر و مانند آن و افتلت فلان علی
الامیر فاعلمت فجاءة افتلت نفسه مات نفسه
الفجأة ماخوذ من الفلتة وهی الفجاءة -
الالتفات - وا نگریستن -
الانصات - الانصات -
الانعات - النعت -
الانکات - بسر افتادن -
الابتحاث - البحث -

الابتعاث - فرستادن -
الاجتداث - گور کردن -
الاحتراث - کسب کردن و کشت کردن
الاختناث - سر مشک را بیرون نوردیدن
الاضطباث - النبث
الاعتلاث - گرفتن آتش از درخت ناشناخته که آتش گیرد
یا نه یقال اعتلث الرجل زندا من الشجر فلم ادر یوری ام لا
الاکتراث - باک داشتن -
الانتقاث - شتافتن -
الانتکاث - مطاوع النکث -
الابتهاج - شاد شدن و فی الحدیث
کانت مبتهجة ای انها کانت علی خلقة الجمل
الاختلاج - لشیدن و جستن اندامها -
الادلاج - رفتن باخر شب -
الادماج - الدخول فی الشیء مع الاستتار فیه
الارتتاج - بسته شدن -
الارتجاج - بیاپی جستن برق بسیار
شدن مال -
الاعتلاج - بایکدیگر بیاویختن بکشتی
گرفتن و انچه بدان ماند و سخت جنبان شدن
موج دریا التوجه الی ذلک الامر ای الجاه
والقصد الیه -
الامتزاج - آمیخته شدن -

الاجتلاب ۔ الخلابة ۔
الارتعاب ۔ ترسیدن ۔
الارتغاب ۔ الرغبة ۔
الارتقاب ۔ چشم داشتن ۔
الارتکاب ۔ گناه و انچه بدان ماند کردن
الارتهاب ۔ بیم داشتن ۔
الاستلاب ۔ السلب ۔
الاشتعاب ۔ پاره از چیزے فراگرفتن
الاشتهاب ۔ سپید شدن سر ۔
الاصطحاب ۔ بایکدیگر صحبت کردن
واصل الطاء تاء فابدل واعلم ان الطاء
تبدل من تاء الافتعال اذا کانت فاء الکلمة
حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واظطلم
وکذلک الدال تبدل من تاء الافتعال اذا
کانت فاءه دالا او ذالا او زاء نحو ادهن واذکر وازداد
الاصطخاب ۔ بهم بانگ کردن ۔
الاضطراب ۔ بهم برشوریدن ۔
الاصطلاب ۔ پیه از استخوان بیختن و
بیرون آوردن از استخوان خویش وهذا
یفعل فی القحط ۔
الاضطراب ۔ سخت جنبان شدن و
بایکدیگر شمشیر زدن بهم و الکوفتن و فی الحدیث
اضطرب خاتما ای سال ان یضرب له

الاطراب ۔ الطرب ۔
الاطلاب ۔ الطلب ۔
الاعتقاب ۔ از چیزی واگردیدن
واعتقبت الطریق اذا ترکت سهله
واخذت فی وعره ۔
الاعتصاب ۔ عمامه در سر بستن و
تاج بر سر نهادن ۔
الاعتقاب ۔ واداشتن و کسی را داشتن
چیزے از مشتری پس از بیع تا پاک شود
وفی الحدیث المعتقب ضامن یعنی اذا تلف
عنده وقلت کذا فاعتقبت منه ندامة
ای وجدت فی عاقبته ندامة ۔
الاغتراب ۔ بغربت شدن واغترب
فلان اذا تزوج الی غیر اقاربه ومنه
الحدیث اغتربوا لا تضووا ۔
الاغتصاب ۔ الغصب ۔
الاقتراب ۔ نزدیک آمدن ۔
الاقتضاب ۔ ... سال نیری گفتن
پاره از چیزے باز کردن و اقتضب
از ریاضت برگشتن ۔
الاکتتاب ۔ الکتابة واستکتاب ایضا
ومنه قوله اکتتبها بمعنی کتبها لانه لما کان
یامر فتسب الیه کضرب الامیر اللص فلم یرد

در دیوان سلطان اثبات کردن -
الاکتتاب - تصرف کردن در کسب و
کسب کردن و الترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب - افروخته شدن آتش -
الانتجاب - برگزیدن -
الانتحاب - النحیب -
الانتخاب - الانتخاب و انتجبه ای اختره
الانتداب - بزودی پاسخ کردن
الانتساب - خویشتن را بکسی فرا خواندن
الانتشاب - النشوب -
الانتصاب - برپای خاستن و بکاری
قیام کردن و به نصب شدن حرف -
الانتقاب - روی بند بر بستن -
الانتهاب - غارت کردن مال را -
الافتلات - در وقت چیزی گفتن
چون شعر و مانند آن و افتلت فلان علی
ما لم یسئله فاعلمات فجاءة افتلت نفسه ای نفسه
ایضا ماخوذ من الفلتة و هی الفجاءة -
الالتفات - وا نگریستن -
الانتصات - الانصات -
الانتعات - النعت -
الانتکات - بسر افتادن -
الابتحاث - البحث -

الابتعاث - فرستادن -
الاجتداث - گور کردن -
الاحتراث - کسب کردن و کشت کردن
الاختتات - سرشک بیرون ریدن
الاضطبات - الضبث
الاعتلاث - گرفتن آتش از درختی ناشناخته که آتش دهد
یا نه یقال اعتلث الرجل زنداً من الشجر خذه و لم یدر ایوری ام یصلد
الاکتراث - باک داشتن -
الانتقاث - شتافتن -
الانتکاث - مطاوع النکث -
با الابتهاج - شاد شدن و فی الحدیث
کانت متحرجة ای انها کانت علی خلقة الحجل
الاختلاج - لشیدن و جستن اندامها -
الادّلاج - رفتن باخر شب -
دا الادّعاج - الدخول فی الشیء مع الاستتار فیه
الارتتاج - بسته شدن -
الارتعاج - بیاپی جستن برق و بسیار
شدن مال -
الاعتلاج - بایکدیگر سیاو یختن و کشتی
گرفتن و انجه بدان ماند و سخت جنبان شدن
موج جوریا التعرض لذلک الامر ای اللجاه
و التعصه الیه -
ما الامتزاج - آمیخته شدن -

اَلْاِمْتِلَاجُ - مکیدن شیر
اَلْاِنْتِسَاجُ - بافته شدن -
اَلْاِنْتِفَاجُ - بیرون آمدن تهیگاه چهارپای از بسیاری خوردن و جز آن بمعنی النفجان ایضا
اَلْاِنْتِهَاجُ - بیرون آوردن راه -
اَلْاِجْتِدَاحُ - الجدح -
اَلْاِجْتِرَاحُ - الاکتساب -
اَلْاِخْتِبَاحُ - کشتی ساختن -
اَلْاِرْتِكَاحُ - آگنده شدن -
اَلْاِصْطِبَاحُ - شراب بامداد خوردن
اَلْاِصْطِلَاحُ - بایکدیگر صلح کردن
اَلْاِضْطِرَاحُ - چیزی بیکسو انداختن -
اَلْاِطِّرَاحُ - الطرح -
اَلْاِطِّفَاحُ - کف از دیگ فراگرفتن -
اَلْاِفْتِتَاحُ - فتح کردن و ابتدا کردن -
اَلْاِفْتِضَاحُ - رسوا شدن -
اَلْاِقْتِدَاحُ - القدح فی المرقة والزند -
اَلْاِقْتِرَاحُ - چیزی بتحکم از کسی درخواستن و بدیهی بعله چیزی در وقت گفتن و اقترحت الجمل گرفتم قبل ان یرکب -
اَلْاِقْتِمَاحُ - به پست خشک خوردن -
اَلْاِكْتِدَاحُ - کسب کردن -
اَلْاِكْتِسَاحُ - الکسح و بزاست بردن

جمله مال -
اَلْاِمْتِدَاحُ - المدح -
اَلْاِنْتِدَاحُ - فراخ شدن -
اَلْاِنْتِزَاحُ - دور شدن -
اَلْاِنْتِصَاحُ - نصیحت کسی فراپذیرفتن
۶ اَلْاِنْتِضَاحُ - پاشیده شدن آب و بیدی بعلے وفی الحدیث الانتضاح بالماء و هو ان یاخذ قلیلا من الماء فینضح مذاکیره بعد الوضوء لینفی عنه الوسواس
اَلْاِنْتِطَاحُ - بایکدیگر سرون زدن -
اَلْاِنْتِقَاحُ - مغز از استخوان بیرون کردن
۷ اَلْاِرْتِضَاخُ - سخن غیر فصیح آوردن فی الحدیث ان صهیبا کان یرتضخ لکنة رومیة ای ینزع الی الروم لایستمر لسانه علی العربیة [illegible]
اَلْاِصْطِرَاخُ - الصراخ -
اَلْاِطِّبَاخُ - پختنی ساختن -
اَلْاِفْتِضَاخُ - از غوره خرما [illegible]
اَلْاِمْتِخَاخُ - بیرون کشیدن مغز -
اَلْاِنْتِفَاخُ - بیرون [illegible] و چشم [illegible]
اَلْاِنْتِسَاخُ - نسخت گرفتن -
اَلْاِنْتِضَاخُ - الانتضاح الا ان النضخ یدل علی ما هو اکثر منه لان النضخ اقوی

من الحار فیجب قبتہ اعطی الحکم زائدہ ولهذا لفظا

الاِنتقادُ ـ باز گرفتن و آماسیده شدن

الاِبتراد ـ نوشیدن آب سرد شستن

الاِتّرادُ ـ والتَّرد والماضی تردّ وھو الاشهر

ویجوز اتّرد بالتاء وکذلک کل موضع

اجتمع التاء مع التاء فی ہذا الباب ـ

الاِتمادُ ـ بانگ اندک آمدن و اصله

من الثمد ثناء وقد مرّ مثله ـ

الاِجتلادُ ـ بایکدیگر شمشیر زدن ـ

الاِجتهادُ ـ کوشیدن ہذا اذا لم یتعدّ

وراے جهد جستن وهذا اشعر ـ

الاِحتشادُ ـ بوشش کردن وگرد آمدن

الاِحتقادُ ـ قلب احتدام ـ

الاِرتثادُ ـ کالاِرثم نهادن ـ

الاِرتعادُ ـ لرزیدن ـ

الاِرتقادُ ـ الکسب ـ

الاِزدرادُ ـ الابتلاع ـ

الاِزدهادُ ـ اندک شمردن عطا ـ

الاِستنادُ ـ پشت بچیزی باز گذاشتن

وپناه باکسی دادن ومنه یقال خرج القوم

مستندین اے علی رایات شتی ولم یکونوا

تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی

انضمام الشیء الی الشیء ـ

الاِضطهادُ ـ القهر ـ

الاِطّرادُ ـ روان شدن ـ

۷ الاِعتبادُ ـ بندگی گرفتن ـ

الاِعتضادُ ـ کسی را یار گرفتن و چیزے

در بازو کردن و الترکیب یدل علی عضو

ثم یستعار فی موضع القوة المعین و المعین

الاِعتقادُ ـ ضیعتی ساختن و در دل گرفتن

و قرار دادن در دل و سخت شدن چیزے

والباب یدل علی شد و شدة و توثق ـ

الاِعتمادُ ـ اعتماد کردن بر کسی و تکیه کردن

بر چیزے و بیدیان بیلے قصد کردن و ہو متعد

الاِغتمادُ ـ در تاریکی و انچه بدان ماند نهان

شدن کانه جعل اللیل لنفسه غمداً ـ

الاِفتصادُ ـ الفصد ـ

الاِفتقادُ ـ التفقد ـ

الاِقتصادُ ـ میانجی نگاه داشتن ـ

الاِقتعادُ ـ شتر را مرکب خویش کردن ـ

الاِلتبادُ ـ بهم نشستن ـ

الاِلتحادُ ـ بچسپیدن و بعدی بعلے ـ

الاِمتعادُ ـ الاجتذاب بسرعة ـ

الاِمتهادُ ـ پهن و بلند شدن کوهان ـ

الاِنتقادُ ـ نقد فاستدن و بهین چیزی گزیدن

۸ الاِنتخادُ ـ فراگرفتن و تاره و اصلیه بمنزلتها

الاتباع ویعدی الی مفعول واحد
وهو کثیر فی القرآن وغیره الی المفعولین الثانی
الثانی هو الاول فی المعنی کقوله اتخذوا ایمانهم
جنة وغیره ویحکی عن بعضهم استخذ فلان رضا
بمعنی اتخذ وقیل اصله افتعل فابدل السین
من التاء الاولی کما ابدل التاء مکانها فی ست
وجاز ابدال کل واحدة منهما من اختها لانهما
مهموستان وقیل هو استفعل من تخذ یتخذ فحذف
التاء التی فاء من الحذف—
اَلاِجْتِباذُ - الجیش—
اَلاِشْتِماذُ - ان یضرب الکبش الالیة حتی
تقرع فیفسد—
اَلاِفْتِلاذُ - پاره از مال کسی واستدن
اَلاِنْتِباذُ - بیکسوی شدن—
اَلاِبْتِدادُ - سوی چیزی شتافتن و لید
باسی و نفسه—
اَلاِبْتِشارُ - گشنی کردن اشتر با ماده که
گشنی نیامده باشد فی الحدیث اللهم
البشر ای ابتدات سفری—
اَلاِبْتِکارُ - نو باوه چیزی فرا گرفتن و
یاد کردن و بادافراه ای بشمار و
دوشیدن بیرون—
اَلاِبْتِهارُ - زنی بیگناه را بخوشتن

آلوده کردن—
اَلاِتِّجارُ - بازرگانی کردن—
اَلاِثِّغارُ - دندان بر آمدن و قد ورد
بمعنی السقوط فی حدیث ابراهیم—
اَلاِجْتِبارُ - نیکو شدن—
اَلاِجْتِهارُ - خویشتن را سوی اخی ساختن
اَلاِجْتِزارُ - شتر کشتن و پوست باز کردن
اَلاِجْتِهارُ - بزرگ داشتن چیزی در چشم و
دیدار درفتن جاه از لیش و اشترکیت بدل
علی اعلان الشی وعلاوه وکشفه—
اَلاِحْتِجارُ - حجره ساختن—
اَلاِحْتِصارُ - حصار بر شتر افکندن و
آن بالشی باشد شبیه پالان—
اَلاِخْتِصارُ - الخصور والمختصر الذی یاتی
الخصر وهو خلاف البدر الاختصار ... وسا
اَلاِحْتِفارُ - زمین کندن—
اَلاِحْتِقارُ - الحقر—
اَلاِحْتِکارُ - غلبه وا داشتن بسیاری گی را
اَلاِخْتِبارُ - آزموده کردن—
اَلاِخْتِصارُ - کوتاه کردن سخن و راه
و ... گرفتن بعصا در دست گرفتن
... وهذا فی الحدیث—
اَلاِخْتِضارُ - نبات بسبزی درودن

وبجوا الی مرگ دادن ونیز علی التشبیه والفعل من اختصر۔
الاختمار۔ سرپوش برافگندن ونیز بگندیدن
بوے خمر وبرآمدن خمیر۔
الادخار۔ الذخر۔
الادکار۔ یاد آوردن۔
الازدجار۔ باز زده شدن ونیز باز زدن
ومنه قوله تعالی وازدجر۔
الازدفار۔ بار برداشتن۔
الازدهار۔ نگاه داشتن چیزے
یقال ازدهر بالشیء اے احتفظ به۔
الاستبار۔ آزمودن۔
الاستتار۔ پرده شدن۔
الاستحار۔ در سحرگاه رفتن ونیز بانگ کردن
خروس در آن وقت۔
الاستطار۔ نبشتن۔
الاستعار۔ افروخته شدن آتش و
استعر الجرب فی البعیر اذا ابتدا بالطرف وانتشر
الاستکار۔ پیکار کردن ونیز سست باز نگذاشتن
گذاشتن از اندوه ونیم درست شدن۔
الاستفار۔ بسیار فراخ شدن ونیز شوریده
شدن شمار۔
الاشتکار۔ پرشیر شدن پستان و
نیک باریدن باران۔

الاشتهار۔ مشهور شدن۔
الاصطبار۔ شکیبائی کردن وفی الحدیث
یده بیدی ابعار فلیصطبر ومعناه فلیقتص۔
الاضطمار۔ باریک میان شدن۔
الاظفار۔ ناخن در چیزے آویختن و
ظفر یافتن۔
الاعتبار۔ عبرت گرفتن ونیز باندیشه
از پے چیزی فراشدن والترکیب
یدل علی النفوذ والمضی فی الشیء۔
الاعتجار۔ دستار در بستن بے تحت الحنک
ونیز بر افگندن زن۔
الاعتذار۔ عذر آوردن ونیز دور شدن
ببردن ومدروس شدن قلیل عذر
یقال اعتذرت الی فلان من جرمی والمعذرة
قد یکون حقا وغیر محق۔
الاعتسار۔ غریم را در وقت تنگدستی
بگرفتن ونیز بستم بکارے داشتن ونیز مال فرزند
بگرفتن بے رضای وے واعتسرت
الناقة ورکبتها قبل ان تراض والباب
یدل علی صعوبة وشدة۔
الاعتصار۔ عصیر ساختن ونیز پناه
بکسی وبا چیزے دادن ونیز بعدی بالباء
وافشردن انگور وفی الحدیث یعتصر معتصر

اراد الذی یریدان تقرب الغائط و مال از دست کسی بیرون کردن و ہذا فی الحدیث والمقتصر الذی یعیب من الشیٔ و یاخذ منہ۔
الاعتقار۔ ریش شدن پشت ستور از زین یا از پالان۔
الاعتکار۔ تاریک شدن و بسیار شدن باران۔
الاعتمار۔ عمرہ کردن و زیادت کردن و قصد کردن و عمامہ در سر بستن۔
الاعتقار۔ المنفرد۔
الافتخار۔ التمدح و تعدیٰ بعلی۔
الافتقار۔ و درویش شدن قال سیبویہ استغنوا بافتقر عن فقرت و فی الحدیث افتقر من یشان ای فتح عنق مسان ناصبتہ و الترکیب یدل علی انفراج فی الشیٔ۔
الاقتدار۔ توانا شدن و تعدیٰ بعلی و دریک چیزی ساختن۔
الاقتسار۔ القسر۔
الاقتصار۔ بچیزی فرو ایستادن و بسندہ کردن بدان و تعدیٰ بعلی۔
الاقتفار۔ از پی فرا شدن۔
الاکتدار۔ الکسر۔
الاکتفار۔ بیمی سر کشیدن۔

الامتکار۔ خضاب کردن بسرخی۔
الانتبار۔ آبلہ شدن دست۔
الانتثار۔ افشاندہ شدن بینی و دماغ۔
الانتحار۔ خویشتن بکشتن و انتحر القوم علی الشیٔ اذا تشاحوا علیہ حرصًا۔
الانتشار۔ النشر۔
الانتشار۔ پراگندہ شدن الانتفاخ فی عصب الدابۃ و یکون ذلک من التعب و الترکیب یدل علی فتح الشیٔ و تشعبہ۔
الانتصار۔ داد بستدن۔
الانتظار۔ چشم داشتن۔
الانتقار۔ معانی خاص کردن و گزیدہ کردن و فی الحدیث انتقرہا عکرمۃ ہذا بعینین ان اراد التصدیق فمعنی انتقرہا استنبطہا من القران و ان اراد التکذیب فمعناہ انہ اختص بہا و اقتالہا من قبل نفسہ و الانتقار الافتعال۔
الانتقار۔ با انبار انباشتن۔
الانکسار۔ شکستن۔
الاہتمار۔ سر فتن اسپ۔
الاہتجار۔ از ازار و میان بستن و تعدیٰ بالبا و بجاز شدن۔
الاحتقار۔ خویشتن را گوشہ داشتن

الاحتفاز - بر سرین و پای نشستن وفی الحدیث اذا صلت المرأة فلتحتفز ای تتضام اذا جلست و اذا سجدت ولا تخوی کما یخوی الرجل -
الاختباز - نان پختن -
الاستخباز - خبز گفتن -
الارتکاز - گوشه چیزی را بر زمین نهاده تکیه کردن یقال ارتکزت علی القوس اذا وضعت سیتها بالارض ثم اعتمدت علیها
الارتماز - مضطرب بودن از زخم
الاعتناز - بایکسوی شدن -
الاعتراز - دشوار گردیدن [illegible]
الاغتماز - بکاره کسی عیب کردن
الاکتناز - آگنده شدن مغز استخوان و جز آن
الاقتراز - کسی را افشردن -
الانتهاز - غنیمت گرفتن و فی الحدیث وانتهز الحظ ای سارع الیه قبله واسرع تناوله
الاحتباس - واداشتن و واداشته شدن
الاحتراس - خویشتن را از چیزی نگاهداشتن و گوسپند دزدیدن شب از چراگاه و منه فی الحدیث -
الاختباس - به قهر فرا گرفتن -
الاختلاس - ربودن -
الادراس - الدراسة -

الارتباس - آگنده شدن -
الارتجاس - بانگ کردن ابر و فی الحدیث فارتجس ایوان کسری ای تحرک حرکة سمع لها صوت -
الارتعاس - الارتعاش -
الارتکاس - الوقوع فی امر بعد النجاة منه فی الحدیث اذا ارتمس ای تنفس و فی حدیث آخر الصائم یرتمس ولا ینتمس قیل الارتماس ان لا یطیل اللبث فی الماء وجاء فی العرب ترتمس یعنی الاضطراب قبالهم فی الفتن ومن رواه بالشین اراد انها انتکست فتنة ومن رواه بالکاف والسین اراد ترتد و تعود علی بدء -
الاعتفاس - الاصطراع -
الاعتکاس - شیر بر خوردنی ریختن -
الاغتماس - در آب فرو شدن -
الافتراس - الفرس -
الاقتباس - فرا گرفتن علم و آتش و [illegible] -
الالتباس - پوشیده و شوریده شدن کار بر کسی و منه الحدیث فالتبس ای خولطت من قولهم فی رایه لبس -
الالتماس - جستن -

الامتراش - خویشتن بچیزی بخاریدن
وامترشت الالسن فی الخصومات ای لاحت
الانتکاش - نگونسار کردن -
الانتهاش - بدندان پیشین گزیدن
الاهتلاش - بی عقل شدن -
الاحتراش - یکدیگر را خراشیدن و
فی الحدیث وتحترش بها الضباب تصاد
الاحتماش - سخت خشم گرفتن -
الاختراش - الاحتراش -
الارتعاش - لرزیدن -
الارتهاش - ان تصطک الدابة بعرض
حافر وعرض مجایة من الیدی الاخری
فیدمها ادماها وذلک لضعف یدها وان
تهتز القوس اذا رمی عنها فیضرب بها طائفها
الاعتراش - بر خفته شدن انگور -
الاعتناش المعانقة -
الافتراش - دورش بر زمین نهادن و
مجامعت کردن و بفگندن کسی را و گسترده
شدن افترش لسانه اذا تکلم کیف شاء
ای بسط فی الحدیث الا ان یکون مالا
مفترشا ای مغصوبا قد انبسطت فیه الایدی
بغیر حق -
الامتحاش - سوخته شدن -

الامتراش - الانتزاع یقال امترشت
الشیء من ای اختلسته فی الحدیث المنهشة
جاء تفسیره فی الحدیث انها التی تحلق وجهها
بالموسی قیل لها بدل من الحاء واصلها
من المحش وقیل انها اصل تنفسیر -
الانتعاش - نیکو شدن حال کسی و درست
خاستن افتاده و بلند شدن -
الانتقاش - خار از تن بیرون کردن
وانتقش البعیر اذا ضرب بیده الارض لشیء
یدخل فی رجله لعن رسول الله علیه السلام
المنتمشة - هی التی تخمش وجهها عند المصیبة
فتاخذ لحمه بالمفادها ومنه نهشته الکلاب -
الاهتماش - بهم بر شدن مردمان و آمدن
الاختراص - دروغ گفتن -
الاختصاص - ارزان بخریدن از ارزانی شهر
الارتکاش - سخت جنبان شدن -
الارتفاص - گران شدن نرخ -
الافتحاص - نیک بر اثر دویدن -
الافتراص - الاغتنام الفرصة -
الافتناص - الاقتناص بسته گردانیدن
کاری صعب مردم را از خود و بسته شدن
والالتحاج ایضا -
الانتحاص - بشدن گوشت -

الاِنتِقَاصُ۔ کم کردن و کم شدن ومنہ الحدیث واستقاص الماء قیل انتقاص البول بالماء اذا غسل المذاکیر وقیل ہو الانتضاح
الاِختِفَاضُ۔ خویشتن را کردن ن۔
الاِرتِکَاضُ۔ بچہ جنبیدن در شکم۔
والاِرتِفَاضُ۔ گردن در کارے۔
الاِرتِمَاضُ۔ سوختہ شدن از درد واندوہ تباہ شدن جگر۔
الاِعتِرَاضُ۔ کسی را پیش آمدن برکسی در آمدن بہ چیزے و حائل گشتن از چیزے وان لایستقیم الفرس لقائدہ فی رسنہ وان یکون راکبا علی الدابۃ وقت العرض وان تبتدی الشہر من غیر اولہ والوقیعۃ فی الانسان ومطاوع عرض الجند ورکوب البعیر وہو صعب والترکیب مع کثرۃ تبدیل العرض یخالف الطول۔
الاِغتِمَاضُ۔ بہم آمدن چشم۔
الاِفتِرَاضُ۔ واجب کردن۔
الاِقتِرَاضُ۔ وام ستدن وفی الحدیث الا من اقترض مسلما ظلما ای نال وعابہ وقطعہ بالغیبۃ۔
الاِمتِعَاضُ۔ شیر و بزہ خوردن۔
الاِمتِخَاضُ۔ التمخض۔

الاِمتِعَاضُ۔ المغض ویعدی بمن۔
الاِنتِحَاضُ۔ نزار شدن والماضی انتحض و گوشت از استخوان باز کردن۔
الاِنتِفَاضُ۔ افشاندہ شدن۔
الاِنتِقَاضُ۔ ویران شدن بنا و شکستہ شدن عہد و تاب باز شدن رسن و مفظم الباب یدل علی نکث شئی۔
الاِنتِہَاضُ۔ النہوض۔
الاِحتِلَاطُ۔ الغضب والزجر۔
الاِختِبَاطُ۔ برگ از درخت زدہ کردن چہار پایہ و نزدیک کسی شدن تا بر تو نیکوئی کند بلی قرابتی و وسیلتی۔
الاِختِرَاطُ۔ شمشیر از نیام برکشیدن۔
الاِختِلَاطُ۔ آمیختہ شدن و شوریدہ خرد شدن
الاِرتِبَاطُ۔ الربط۔
الاِرتِہَاطُ۔ فراہم آمدن فی الحدیث فلقطنا ونحن ارتہاطا ای فرق مرتہطون یعدرا قامہ مقام الفاعل کقول الخنساء فانما ہی اقبال وادبار ای مقبلۃ ومدبرۃ وہو ماخوذ من الرہط
الاِستِرَاطُ۔ السرط۔
الاِستِعَاطُ۔ دارو بہ بینی خویش فاکردن
الاِشتِرَاطُ۔ پیمان کردن۔
الاِعتِبَاطُ۔ شتر را بی علتی کشتن وفی الحدیث

الانتزاع۔ برکندن وبرکنده شدن۔
الانتشاع۔ الاسقاط۔
الانتقاع۔ سود مند کردن۔
الانتقاع۔ لغة ضعيفة فی الاستقاع والماضی مثله وانتقع القوم نقيعة اذا ذبحو من الغنيمة شيئا۔
الاهتزاع۔ لرزيدن وشتافتن۔
الاهتقاع۔ الاستقاع والماضی مثله۔
الاصطباغ۔ ناخوش گرفتن ويعدی بالباء۔
الافتراغ۔ آب برخويشتن ريختن۔
الاحتراف۔ الاجتياح الاجتلاف مثله۔
الاحتراف۔ پيشه ور شدن وفی الحديث سيحترف للمسلمين فيه ای يكتسب لهم بازار ما ياكل من اموالهم۔
الاختراف۔ الخرف۔
الاختصاف۔ نعلين دوختن۔
الاختلاف۔ الخلف۔
الاختلاف۔ نزديک کسی آمد وشد کردن ويعدی بالی وبايکديگر خلاف کردن۔
الاستراف۔ الاستعبار وازپی کسی برستور نشستن۔
الاستشاف۔ الرشف۔
الايقاع يقال۔ حتی لا تفعوا ای تقدموا وسبقوا۔

الازدلاف۔ فراهيش شدن بايکديگر نزديک آمدن وگرد آمدن والباء تدل علی اندفاع وتقدم فی قرب الی شئ۔
الازدهاف۔ سبک داشتن وبربردن وهلاک کردن چيزی وفيه انه ازدهاف ای استعجال وتقحم۔
الاشتراف۔ الانتصاب وفرس مشترف ای مشرف الخلق۔
الاصطراف۔ حيله کردن اخذ من الصرف وهو الحيلة فی قول يونس۔
الاطراف۔ چيزی نو خريدن۔
الاعتراف۔ اقرار کردن ويعدی بالباء وصبر کردن وپرسيدن چيزی از کسی ربما وضعوا اعترف موضع عرف كما وضعوا عرف موضع اعترف وفی الحديث اذا اعترف لنا عرفناه ای تحقق اذا عرفناه يقال اعترف اذا تحقق۔
الاعتساف۔ بی راه رفتن۔
الاعتصاف۔ الكسب۔
الاعتكاف۔ الاحتباس ومنه الاعتكاف فی المسجد۔
الاعتلاف۔ علف خوردن۔
الاعتناف۔ ناخوش آمدن جای وبعنف فرا گرفتن

الاغتراف - آب بدست و خوردی
بکفی برداشتن -
الاقتفاف - نیک آشامیدن -
الاقتراف - کسب کردن و متهم شدن -
الاکتفاف - گرد چیزی در آمدن و شبگاه
ساختن شتر از شاخ درخت -
الالتحاف - چادر و جز آن بسر گرفتن
الالتقاف - فرو آوریدن بزودی و دلیر ربودن
الانتتاف - پراکنده شدن موی -
الانتجاف - الاستخراج -
الانتداف - زده شدن پنبه -
الانتساف - بر کندن و پوست باز کردن
وانتسف لونه ای انتقع -
الانتشاف - کف شیر یا آشامیدن -
الانتصاف - بنیمه رسیدن روز و آنچه
بدان ماند و داد بستدن و سرپوشیدن یا گلند و ورا
الانتضاف - شیر کشیدن از پستان -
الانتعاف - بر بلندی بر آمدن چیزی یقال انتعفت الشیء ترکته
الانتقاف - الاستخراج -
الانتکاف - از کاری باز گشتن و الانتکال
ایضا و مثل الانتکاف فی المعنی الآخر و فی الحدیث
فانتکف ای انقطع -
الاحتراق - سوخته شدن -

الاختلاق - ستردن -
الاختراق - بزودی وزیدن باد و دروغ گفتن
الاختلاق - دروغ فرا بافتن -
الاختناق - خفه شدن -
الارتباق - مطاوع الربق و آهو و جز آن
بدام در آوختن و فی الحدیث فما وجدت
من سلاح ارتبق فانفضه ای صیب و اعتقل
یقال ربقته و ارتبقته کما یقال ربطته -
الارتتاق - بسته شدن -
الارتزاق - روزی بستدن -
الاشتقاق - پاره گرفتن از چیزی یا در گرفتن
الاستباق - بر یکدیگر پیشی گرفتن و بهم بعد
و با یکدیگر تیر انداختن -
الاستراق - دزدیده فرا گوش داشتن -
الاصطفاق - بهم در کوفتن و آواز دادن
رود و مانند آنچه بدان ماند -
الاصطلاق - دندان بهم خاییدن
اشتر و بانگ یا البار -
الاطّراق - بهم پیوسته شدن و پیاپی شدن بالنا
الاطّلاق - گشاده شدن -
الاعتراق - اندک گوشت کردن و گوشت
از استخوان باز کردن و فی الحدیث فاعترقها
۱۵ یقال عرق فی الارض اذا ذهب فیها -

الاعتلاق - دوست داشتن و در چیزی آویختن
الاعتناق - دست بگردن یکدیگر در آوردن
قال ابن فارس یقال اعتنقوا فی الحرب و تعانقوا
فی المودة و بجد پیش کاری باز شدن -
الاغتباق - شراب شبانگاهی خوردن
الاغتراق - اسپ از پیش اسپان بگ
شدن اغترق النفس استیعابه فی الزفیر
الافتراق - از یکدیگر جدا شدن الایتلاق
فی سیره ای یاتی بالعجب من شدته
الالتثاق - تر شدن -
الالتزاق والالتساق والالتصاق
وا رسیدن بچیزی -
الامتحاق - نیست شدن سوخته شدن
الامتلاق والاختلاس والانتطاق
نطاق در پوشیدن زن و هو شقة تلبسها
المرأة وتشد وسطها ثم ترسل الاعلی
علی الاسفل الی الرکبة والاسفل یجر علی
الارض فلیس لها حجزة ولا نیفق ولا ساقان
و چیزی میان بر بستن و جنیبه بستن گرفتن
الابتراک - بیک شتافتن سینه بزمین
افگندن ای ابترکت الرجل اذا صرعته وجعلته
تحت بدنک -
الابتشاک - دروغ گفتن -

الاتراک - الترک -
الاحتباک - نیکو بستن ازار والازهری
ازار سخت کردن بر میان کل شیء
احکمته واحسنت عمله فقد احتبکته -
الاختراک - میان شکستن بجا -
الاحتناک - بخوردن ثمرات ادولیش
کردن ستور را و تجربه کردن مردم را و
امیر ساختن -
الادراک - دریافتن -
الارتباک - آمیخته شدن و بکار در
ماندن گرفتار کردن آمدن -
الاشتباک - در هم شدن -
الاشتراک - انباز یکدیگر شدن
الاعتراک - انبوهی کردن -
الافتکاک - جدا شدن شتر و نیک
شکیبا شدن -
الالتکاک - از هم شدن -
الانتکاک - تنگ نزدیک شدن البار
الانتهاک - حرمت کسی شکستن ابیک انتهاک
القطاة خوف البازی ای امتدادها نفسها
فی الطیران -
الابتدال - باز داشتن و داشتن بامه
وانچه بدان ماند -

الابتقال - گیاه خوردن -
الابتهال - زاری کردن و بیعدی بالی
وقیل فی قوله تعالی ثم نبتهل ای نخلص فی الدعاء
الابتذال - شایسته شدن -
الاجتبال - کردن و مرز گرفتن -
الاحتمال - الحمل -
الاحتبال - بدام آهو را صید کردن -
الاحتفال - گرد آمدن و زدوده شدن
واحتفل الوادی بالسیل ای امتلأ -
الاحتکال - الاشتکال -
الاحتمال - بر داشتن از کسی فرو بردن
و از منزل رفتن و خشم گرفتن -
الاختبال - تباه خرد و ناقص تن گردیدن
الاختتال - فریفتن -
الاختزال - الاقتطاع -
الادخال - الدخل -
الارتجال - بی اندیشه بسیار خطبه و شعر
و آنچه بدان ماند گفتن و پای کسی گرفتن و
کاسه ملج گردن بهر بیان کردن وارتجل
الفرس ای اختلط العنق بشیء من الهملجة -
الارتحال - از منزل بر داشتن و بر پشت
کسی نشستن و هو فی الحدیث -
الارتمال - آلوده شدن بخون -

الانتجال - بر داشتن -
الاستفال - نقیض الاعتلاء -
الاشتعال - افروخته شدن آتش و پیدا
شدن سپیدی در موی -
الاشتغال - مشغول شدن -
الاشتکال - مشکل شدن -
الاشتمال - بچیزی در آمدن و بپیچیدن
و جامه بخویشتن در گرفتن و فی الحدیث
نهی عن اشتمال الصماء و فیه قولان
قال اهل اللغة هو ان یشتمل بالثوب
حتی یجلل به جسده مخافة ان یدفع منها
الی حالة سادة لمتنفسه فیهلک وقال الفقهاء
هو ان یشتمل بثوب واحد لیس علیه غیره ثم یرفعه
من احد جانبیه فیضعه علی منکبیه فیبدوا بدا الی
کراهیة التکشف و ابداء العورة -
الاعتدال - راست شدن -
الاعتزال - سخت شدن کار بالمعتزل
الحال ای الام نفسه واغتب -
الاعتزال - یکسو شدن -
الاعتقال - نیزه میان ساق و رکاب
بر داشتن و پای بپای کسی پیچیدن در کشتی
و پای گوسپند در میان پای گرفتن از بهر
دوشیدن و هو فی الحدیث و اعتقل الرجل

حبس واعتقل لسانه اذا لم يقدر على الكلام
الاعتكال – آمیخته وملتبس شدن کار اعتکال الحجر
احتکاله واعتکل الثوران تناحطا –
الاعتمال – الاضطراب فی العمل –
الاغتزال – العزل –
الاغتسال – سر و تن شستن –
الاغتفال – غافل گرفتن کسی را –
الافتصال – از شیر باز کردن –
الافتفال – فا با فتن –
الاقتبال – نو گرفتن کاری بی اندیشه خطبه وانچه
بدان ماند گفتن ورجل مقتبل الشباب اذا لم یبن فیه اثر کبر
الاقتتال – کشتن عشق و یا پری کسی را
یقال منه اقتتل الرجل کارزار کردن با یکدیگر
الاقتفال – مطاوع القفال فی المعنی الاول
الاکتحال – چشم خویشتن را سرمه کردن –
الاکتفال – مصدر اکتفل البعیر من الکفل
هو ان یدار الکساء حول سنام البعیر ثم یرکب
ویقال اکتفلت بکذا اذا ولیته کفلک –
الاکتهال – تمام خوردن شدن بکهولت رسیدن
و بجای رسیدن نبات –
الامتثال – بجای آوردن فرمان –
الامتبال – نبل باختن ویعدی باللام یقال
امتبل نبل الاباخرة ای انتبه وما بالی به

٥٩

الانتبال – از میان گروهی بیرون شدن
الانتثال – خاک از چاه بیرون کردن –
الانتحال – سخن دیگری بخویشتن بستن
انتحلت الشی استقصیت افضله –
الانتصال – گوشت بر کشیدن از دیگ
وانچه بدان ماند و فی الحدیث وانتصل السهم
سقط نصله –
الانتضال – برگزیدن و با یکدیگر تیر انداختن
ومنه قیل انتضلوا بالکلام والاشعار –
الانتعال – نعلین در پای کردن –
الانتقال – از چیزی بیزاری کردن
الانتقال – از جای بجای شدن
الاهتبال – الاغتنام والاحتیال –
الابتسام – التبسم –
الاجترام – گناه کردن و بار خرما بریدن
الاجتزام – بریدن خرما و جذر کردن
الاحتجام – حجامت کردن –
الاحتدام – سخت گرم شدن و بانگ شدن آتش
الاحترام – حرمت داشتن –
الاحتزام – در پوشیدن جامه صلاح معدا
احتزم الرجل اذا شد وسطه بحبل –
الاحتشام – حشمت داشتن از کسی
ویعدی بنفسه وبمن و بخشم آوردن –

الاحتطامُ: شکستن و منه قوله لایحطمنکم
سلیمٰن ای لایحطمنکم
الاحتکامُ: حکم کردن بہ کسے و بہم بحاکم شدن
الاحتلامُ: الحلم۔
الاختتامُ: ختم کردن والترکیب یدل علی
بلوغ آخر الشیء۔
الاخترامُ: بریدن و از بن کندن یقال اخترمهم
الدهر ای اقتطعهم واستاصلهم الباب یدل علی ضرب من الاقتطاع
الاختصامُ: بایکدیگر خصومت کردن
والتخضم بسیار خوردن از چیزے۔
الادّعامُ: تکیه کردن بر دعامه و هی عماد البیت۔
الادّغامُ: مدغم کردن و شدن۔
الارتسامُ: الامتثال دعا و تکبیر کردن
الارتشامُ: مهر کردن غله را تا بدان ماند
الارتطامُ: در گل یا در کاری دشوار
گرفتار شدن
الارتکامُ: بہم نشستن۔
الازدحامُ: انبوهی کردن بعضے بر بعضے
الازدقامُ: الابتلاع۔
الاستلامُ: بسودن حجر اسود را بدست
یا بدست ماخوذ من السلام و هو الحجر و
بعضهم یهمزه۔
الاستهامُ: بایکدیگر قرعه زدن۔

الاصطدامُ: بہم وا کوفته شدن۔
الاصطرامُ: خرما بریدن۔
الاصطلامُ: از بن بر کندن۔
الاضطرامُ: زبانه زدن آتش۔
الاطّعامُ: طعم یافتن و طعم فراگرفتن میوه
الاضطلامُ والاطّلامُ والاظّلامُ:
بیداد را گردن نهادن۔
الاعتشامُ: سست و خفتن مزاده۔
الاعتزامُ: دل بکاری نهادن و قیل عقد القلب
علیه ولزوم القصد فی الشیء العزم وفی
الحدیث اعتزمنا لذلک ای ائتمنا للقصد
والاصل فی العزم الصریمة والقطع الاعتزام
ان تقع التسار ویأبی الاعمی فیلتقی لی کل وجه
ولدها ادیالی۔
الاعتصامُ: چنگ در زدن و باستادن
از معصیت و بپناه بار۔
الاعتقامُ: ان تحفر البئر فاذا قربت من
الماء احتفرت بئرا صغیرا بقدر ما تجد طعم
الماء فان کان عذبا حفرت بقیتها۔
الاغتذامُ: جامه شیر کردن پستان یا شیر خوردن
الاغتلامُ: سخت شهوت شدن جانور
وفی الحدیث المارقین المغتلمین والاغتلام
ان یتجاوز الانسان حد ما امر به من الخیر

والمباح وفی الحدیث اذا اغتلمت۔
الاغتنام۔ بغنیمت داشتن۔
الاقتحام۔ بعنف در شدن وحقیر انگاشتن
الاقتسام۔ بخش کردن وبہم سوگند خوردن
الاکتتام۔ الکتمان۔
الالتثام۔ دهن بند بربستن۔
الالتحام۔ پیوسته شدن وسخت شدن جنگ
الالتدام۔ الاضطراب وسینه زدن ونوحه کردن
الالتزام۔ در بر گرفتن وملتزم شدن الزام را۔
الالتطام۔ بیکدیگر خوردن موج دریا۔
الالتغام۔ التلغم۔
الالتقام والالتهام۔ الابتلاع۔
الالتمام۔ همه شیر پستان را خوردن بچه
والتمم الفصیل ما فی الضرع استوفاه۔
الانتظام۔ راست شدن کار وبهم پیوستن۔
الانتقام۔ کینه کشیدن۔
الانتهام۔ الانزجار ومنه فی الحدیث۔
الاهتزام۔ بانگ کردن عد وجز آن
وگوسپند کشتن۔
الاهتضام۔ بیداد کردن از حق کسی
کم کردن۔
الابتطان۔ بچه گرفتن یقال ابتطنت
الناقة عشرة ابطن نتجها عشر مرات

الاختتان۔ بایکدیگر راست آمدن۔
الاختجان۔ ناخوش شنیدن۔
الاحتزان۔ الحزن۔
الاحتضان۔ وا داشتن از حاجت
وچیزی در بغل گرفتن۔
الاحتقان۔ چیزی از بهر خویشتن نگاهداشتن
وکسی را از بن برکندن۔
الاحتقان۔ حقنه کردن یقال احتقن الرجل
الاختبان۔ فی الطعام کالخبن۔
الاختتان۔ خویشتن را ختنه کردن۔
الاختزان۔ چیزی در خزینه نهادن
وپوشیدن آن۔
الادّخان۔ دود کردن یقال دخنت النار
الادّفان والادّفان۔ فی الحدیث ان
یروغ العبد عن موالیه الیوم والیومین و
لا یغیب عن المصر۔
الادّهان۔ خویشتن را به روغن چرب کردن
الاسخان۔ گرم شدن چیزی
الاسمان۔ گم فربه شدن۔
الاضطبان۔ الاضبان۔
الاضطغان۔ کینه گرفتن وچیزی در کنار گرفتن
٥ اضطغن الرجل واضطب بقدمه حرفه
الاطّغان۔ بایکدیگر نیزه زدن۔

الاطّعان سوار گردیدن زن بهودج رابه البعیر اطعنت المرأة ای
الاعتجان - آرد سرشتن -
الاعتنان - برای خویش سخن گفتن -
الافتتان - در فتنه افگندن و در فتنه افتادن
الاقتران - قرین شدن -
الاکتمان - پنهان شدن -
الامتحان - بیازمودن -
الامتشان - الاقتطاع والاختلاس
والاستلال السیف -
الاوتهان - بادوزه داشتن ضعیف کردن
الاقتنان - مصدر اقتنت الجاریة اذا
وطئت وهی صغیرة وفی الحدیث وقد
اقتنت ای تبین حملها -
الاشتباه - پوشیده شدن کاری
بیکدیگر -
الاکتناه - بغایت رسیدن هذا کلام مولّد
الانتباه - بیدار شدن -
الاتجاه - التوجه -

ومن المضاعف

الاختباب - الخبب وهو ضرب من نوعه
خبه ای اخرج وهی الخرقة کالعصا
الاحتداب - گوژ شدن پشت -
الاستباب - یکدیگر را دشنام دادن

الاقتباب - دست کسی بریدن -
الانقلاب - واگشتی آمدن -
١ الاجتثاث - از بن برکندن والجثّ
ضرب من الشعر - الاجتثاث برافزوده شده
الارتثاث - خسته که روی بار شد
از جای جنگ برداشتن یقال ارتثّ
الجریح وخنور خانه گرد کردن
٢ الاحتجاج - حجت آوردن -
الاختجاج - کوژ رفتن اشتر و شتاب
الارتجاج - جنبیدن -
الالتجاج - بهم در شدن آوازها -
٣ الالتخاخ - شوریده شدن کار و شوریده
خرد شدن مست وبهم در شدن گیاه -
٥ الامتخاخ - مغز از استخوان بیرون کردن -
٦ الاتّخاذ - دو سوگند چیزی در آمدن -
الاحتداد - تیز شدن از خشم ومالی منه
محتد ای مالی منه بدّ -
الارتداد - از مسلمانی برگشتن و جزآن
الاستداد - استوار شدن راست
٧ گردیدن یقال استدّت عیون الجزر -
الاشتداد - سخت شدن قال سیبویه
اشتدوا ای اشتدّ عن شدت دویدن -
الاعتداد - واشمردن آوردن بعده

بالبار وعدت داشتن وشمرده شدن۔

الاقتداد۔ از بن بریدن بنکو اندیشیدن کار وجدا وممتاز کردن آن یقال اقتد فلان الامور لغادبرها ومیزها

الالتداد۔ خورداد و بیکسوے دهن فرو کردن ومالی منه ملتداے مالی منه بُد۔

الامتداد۔ کشیده شدن وبلند بالا شدن وافزون شدن آب دریا وجوے۔

الاجتذاذ۔ الجذ۔

الالتذاذ۔ مزه یافتن یعنی بالنار و نفسهم

الاهتذاذ۔ بریدن بزودی۔

الاجترار۔ بکشیدن ونشخوار زدن۔

الاضطرار۔ تنگ شدن هم۔

الاضطرار۔ بیچاره گردانیدن یقال اضطر الی الشئ وقوله تعالی فمن اضطر ای احرج والجئ۔

الاعترار۔ تعرض کردن وسوال۔

الاغترار۔ فریفته وغافل شدن وناگاه گرفتن فی الحدیث لاتغتروهن ای لاتفعلوهن ولاتغلوا الیمین علی غرة۔

الافترار۔ بکاریدن ودندان نمه کردن

الاقترار۔ خویشتن با آب سرد شستن وسینه از بن دندان واکردن ونا بخورش کردن از ان آرام گرفتن آب گشتن در رحم

مادہ وفربه شدن شتر ماده۔

الابتزاز۔ البز۔ ۱

الاجتزاز۔ الجز والماضی اجتز وابدر

الاختزاز۔ به تیر بهم فادوختن۔

الارتزاز۔ استوار شدن چیزی در چیزی وارتز البخیل عند المسألة اذا بقی وبخل۔

الاعتزاز۔ عزیز شدن ونیز بالبا

الاهتزاز۔ جنبیدن وفی الحدیث اهتز العرش لموت سعد قیل ارتاح بروحه حین صعد به واستبشر لکرامته علی ۱۰

ربه والمراد اهل العلم علی عرش الرحمن وقیل ٦

سریره الذی حمل علیه الی تربته وقیل فرح اهل العرش بموته۔

الاجتباس۔ بسودن۔ ٣

الاعتباس۔ بیشب گشتن والاکتسا والطلب ایضا۔

الاختشاش۔ گیاه واکردن۔ ٣

الانتشاش۔ اندک چیزے فاگرفتن۔

الاختصاص۔ الخصوص۔ ٤

الاقتصاص۔ روایت کردن سخن بروجه وی واز پی فرا شدن وقصاص کردن بستدن ویعدی بمن الباب یدل علی تتبع الشی۔

الاِمْتِصَاصُ - المص -
الاِقْتِصَاصُ - اندک اندک رسیدن آب یا آب بدان
رسیدن اقتصصت لما ای جعلتها تمسح وفی الحدیث
فاقتصها ای جعلها فی حدیث آخر ثم تقتص ای
تکسر یعنی بکسر ما کانت فیه من العدة وتنال الدیک قال ککل
شیء ترکه ان تمسح بها جلدها وقیل تقتص ای
تنظف ماخوذ من الفضة تشبیها لها بنقائها بیاضها
الاِقْتِضَاضُ - دوشیزگی بردن -
الاِسْتِضَاضُ - الاستصاص -
الاِنْتِضَاضُ - شکستن -
الاِخْتِطَاطُ - نشان بر کشیدن سر ریش بیرون
الاِسْتِطَاطُ - ستم کردن و استطط فی
السوم الشطط -
الاِقْتِظَاظُ - آب دادن شتر را یقال اقتظ الرجل هو ان
یسقی بعیره ثم یشده لئلا یجتر فاذا اصابه عطش فصد فسقی
الاِکْتِظَاظُ - پر شدن و دخاندن
بسیاری آب وهو فی الحدیث -
الاِخْتِفَافُ - دوی از روی نیستی بیشکستن
زدن و جاشیدن در دیگ با شیر خوردن -
الاِزْدِفَافُ - الزفاف -
الاِسْتِفَافُ - سپتکن خوردن -
الاِشْتِفَافُ - چیزی را با شیر پیا نشانی
الاِضْطِفَافُ - رشته شدن چهار پای -

الاِلْتِفَافُ - خود را در جامه پیچیدن
وفی الحدیث وان قد التفت بهم و درشدن
گیاه در شاخهای درخت -
الاِحْتِقَاقُ - با یکدیگر خصومت کردن
وفی الحدیث متی ما یغلو یحتقوا یقول کل واحد
منهم الحق بیدی و باریک شدن میان اسپ
و بغایت فربه شدن چهار پای و فی الصید
فاعتق بعضنا ای قتل بعضنا والترکیب
یدل علی احکام الشیء وصحته -
الاِنْشِقَاقُ - شکافتن عصی از بعضی و فی
فاستدل الاخذ فی الکلام و فی الخصومة
یمینا و شمالا مع ترک القصد -
الاِمْتِقَاقُ - مکیدن همه شیر پستان -
الاِحْتِکَاکُ - خوشیدن و چیزی خاریدن
و یعدی بالباء و باکسی و الوشیدن -
الاِسْتِکَاکُ - کر شدن و بهم رسیدن غوار
الاِصْطِکَاکُ - بهم کوفته شدن -
الاِفْتِکَاکُ - گرو باز ستدن -
الاِلْتِکَاکُ - انبوهی کردن -
الاِمْتِکَاکُ - الامتصاق -
الاِبْتِلَالُ - تر شدن -
الاِجْتِلَالُ - الجل -
الاِحْتِلَالُ - فرود آمدن -

الاختلال - بیمار شدن و خلل شدن
کار و بیمار شدن گشتن بچیزی و یعدی بالی
و نزار گشتن -
الاستلال - السل از کار بهانه جستن
و یعدی بالباء -
الاعتلال - بهانه آوردن و یعدی
بعلی و بیمار شدن و وا داشتن از کار -
الاغتلال - تشنه شدن -
الاکتلال - درخشیدن میغ بنجوه
و کماییدن -
الامتلال - بریان کردن در خاکستر
گرم و بنیک پزیدن -
الاحتمام - الاهتمام -
الاختتام - الختم -
الاجتمام - خوردن اکثر النبت مخلّه
فذهب بها ر افعاره -
الاشتمام - الشم -
الاضطمام - بهم فراز کشیدن چیزی را و فراهم آوردن
اضطمت علیه الضلوع ای اشتملت -
الاعتمام - عمامه بر سر بستن و یعدی
بالباء و بجای رسیدن نبات و یقال
للشاب اذا طال فقد اعتم -
الاغتمام - اندوهگین شدن -

الاقتمام - سر چیزی خوردن باشد خوردن
واقتمت الشاة اکلت -
الاهتمام - اندوهگین شدن و تیمار داشتن
یقال اهتم له بامره -
الاجتنان - پنهان شدن و سگریدن
اسپ را و پشت کسی گرفتن و یعدی
بالباء و مسواک کردن استنون هو
شیء یستاک بها -
الاظطنان - تهمت کردن کسی را
بچیزی تقول منه اظطنه واطّنه واصله اظطنه
فادغم و فی الحدیث لم یکن علی ظنین ای
متهم و اصله مظطنین -
الاعتنان - پیش آمدن -
الافتنان - سخنهای مختلف آوردن
الاقتنان - الانتصاب یقال اقتن
الوعل اذا انتصب علی القنة -
الاکتنان - پوشیده شدن -
الامتنان - منت نهادن نعمت دادن
و یعدی بعلی -

ومن المعتل

الاتهاب - به فا پذیرفتن -
الاتلاج - الولوج -
الاتضاح - الوضوح -

الاتّشاخُ - الوسخ -
الاتّحادُ - یکی شدن - چیزی یکی شدن ۱۲
الاتّعادُ - فا نہ دیرفتن با یکدیگر و نہاد شدن
الاتّقادُ - افروختہ شدن آتش -
الاتّجارُ - علاج کردن خویشتن را
بوجور وهو دواء یوجر فی وسط الفم
الاتّزارُ - گناه کردن -
الاتّعاظُ - پند گرفتن -
الاتّداعُ - بآرام زیستن -
الاتّزاعُ - وا ایستیدن -
الاتّساعُ - فراخ شدن -
الاتّضاعُ - فرومایہ شدن وان یخفض
راس البعیر لتضع قدمک علی عنقہ فترکب
الاتّصافُ - صفت کردن والتصف
الشیء اے صار متواصفا -
الاتّثاقُ - فراہم آمدن و تمام شدن
الاتّفاقُ - قید کردن -
الاتّفاقُ - با یکدیگر موافقت کردن
ویعدی بعلی واتفاق افتادن -
الاتّصالُ - پیوستہ شدن کار و فی الحدیث
من اتّصل فادعی دعوی الجاھلیۃ وھو ان
یقول یا آل فلان -
الاتّکالُ - اعتماد کردن بر کسی یعدی بعلی

۹ الاتّخامُ - ناگوار شدن طعام یعدی بمن وعن
الاتّشامُ - خویشتن را بچیزی نشان کردن
الایتشامُ - وشم کردن فی الحدیث الموتشمۃ التی یفعل بہا
الوشم وکان حقہما ان یقال المتسمۃ الا
انہا جارت فی الاصل -
الاتّہامُ - کسی را بچیزے تہمت کردن -
الاتّدانُ - تر کردن و تر شدن -
الاتّزانُ - سختہ واستدن -
الاتّطانُ - وطن کردن -
الاتّجاہُ - متوجہ شدن واتجہ لہ رأی سنح
الاتّلاہُ - اندوہمند شدن و سرگشتہ گردیدن
بر فرزند و جدائی اتّلہ الرجل اشتد جزعہ من الولہ

ومن الیائی

الاتّباسُ - الاجتزار الجزور
والاقتسام اعضائہا -
الایتباسُ - خشک شدن -

ومن اللفیف المقرون

۸ الاتّداءُ - دیت ستدن -
الاتّقاءُ - حذر کردن والاتقاء حقیقتہ
سد السبیل الی نفسہ توقیۃ ایاہ والترکیب
یدل علی دفع شیء عن شیء بغیرہ -

ومن الاجوف

الاجتنابُ - بریدن بیابان و پوشیدن جامہ

الاِرْتِيَاب - بنوبت آمدن و قصد کردن وکسی را کارے رسیدن -
الاِخْتِيَاتُ - فرود آمدن مرغ بر صید و ربودن گرگ گوسپند را و انهم یختاتون اللیل اے یسیرون و یقطعون الطریق -
الاِفْتِيَاتُ - السبق الی الشیٔ دون ائتمار من یؤتمر ماخوذ من الفوت یعدی بعلی -
الاِقْتِيَاتُ - قوت گرفتن -
الاِلْتِيَاثُ - پیچیده شدن چیزے بچیزی و دشوار شدن کار برکسے
الاِحْتِيَاجُ - نیاز گشتن و یعدی بالی و باللام ایضا عن الاخفش -
الاِهْتِيَاجُ - انگیخته شدن -
الاِجْتِيَاحُ - از بن برکندن و بیخ برکندن یا میوه را
الاِرْتِيَاحُ - شاد شدن و یعدے باللام و قولهم ارتاح الله لفلان ای رحمه
الاِلْتِيَاحُ - تشنه شدن -
الاِمْتِيَاحُ - عطا دادن -
الاِنْتِيَاحُ - الثج -
الاِرْتِيَادُ - جستن -
الاِزْدِيَادُ - افزون کردن و افزون شدن
الاِسْتِيَادُ - مهتر قومی را کشتن و یا اسیر گرفتن و مهتر زنان قومی را بخواستن
الاِصْطِيَادُ - صید کردن -

الاِعْتِيَادُ - خو فا کردن و آمدن اندوه و جز آن
الاِقْتِيَادُ - القود -
الاِكْتِيَادُ - فریب خوردن فی الحدیث فلا یسیم امر ایکتادون به الاوعاد و هو من الکید اخرجه علی وزن الافتعال -
الاِمْتِيَادُ - خوار بار خواستن -
الاِشْتِيَاذُ - عمامه در سر بستن -
الاِبْتِيَارُ - آزمودن و ضد الابتهار ایضا
الاِخْتِيَارُ - برگزیدن و یعدی بالی کالاستعفاء والاختیار ایضا افتعال من الخیرة یقال اختیار والله -
الاِزْدِيَارُ - افتعال من الزیارة -
الاِسْتِيَارُ - برفتن و خوار بار آوردن
الاِشْتِيَارُ - انگبین گرفتن و فربه شدن
الاِقْتِيَارُ - شکر کشیدن -
الاِكْتِيَارُ - دنبال بر داشتن اسپ در دویدن
الاِمْتِيَارُ - خوار بار آمدن -
الاِنْتِيَارُ - ایل بکار داشتن -
الاِخْتِيَازُ - برگزیدن -
الاِحْتِيَازُ - جمع کردن -
الاِكْتِيَازُ - ب گرفتن کوزه و الی بستیه فیکتاز ای یغترف
الاِحْتِيَاشُ - جدا شدن -
الاِخْتِيَاسُ - الخیس -

الاِقْتِیَاسُ - القیاس واقتدا کردن بکسی وبرراه وی رفتن ویعدی بالبار -
الاِنْتِیَاشُ - نیکو شدن حال کسے -
الاِنْتِیَاشُ - فاگرفتن وفی الحدیث فانتاش الدین اسے استدرکہ -
الاِعْتِیَاصُ - دشوار شدن کارسے ومسلہ وانچہ بدان ماند ویعدی بعلی وبار بزبا گرفتن شتر -
الاِبْتِیَاضُ - خود در پوشیدن -
الاِرْتِیَاضُ - ریاضت پذیرفتن -
الاِعْتِیَاضُ - عوض بستدن ویعدی بمن -
الاِهْتِیَاضُ - شکستن استخوان پس از جبر -
الاِحْتِیَاطُ - با استواری فراگرفتن وحفاظت الخیل احدقت بہ -
الاِعْتِیَاطُ - العیاط -
الاِلْتِیَاطُ - اللیط وفی الحدیث فالتاط ای لصقہ -
الاِنْتِیَاطُ - دور شدن -
الاِغْتِیَاظُ - خشم گرفتن ویعدی بعلی -
الاِبْتِیَاعُ - خریدن -
الاِرْتِیَاعُ - ترسیدن -
الاِقْتِیَاعُ - جوشیدن شتر ماده برای گشن یقال اقتاعہ الفحل -
الاِلْتِیَاعُ - سوخته شدن دل از عشق یا از اندوه -
الاِرْتِیَاعُ - الارتعاء -

الاِجْتِیَافُ - درمیان چیزے شدن -
الاِسْتِیَافُ - ابنو ئیدن -
الاِشْتِیَافُ - بہ برف وجز آن نگریستن -
الاِصْطِیَافُ - تابستان جای مقام کردن ویعدی بالبار -
الاِطْتِیَافُ - بقضای حاجت شدن -
الاِقْتِیَافُ - القوف -
الاِلْتِیَاثُ - تشنہ شدن -
الاِسْتِیَاقُ - راندن -
الاِشْتِیَاقُ - آرزومند شدن یقال اشتقتہ واشتقت الیک -
الاِعْتِیَاقُ - العوق -
الاِفْتِیَاقُ - درویش شدن -
الاِنْتِیَاقُ - برگزیدن -
الاِسْتِیَاکُ - مسواک کردن -
الاِحْتِیَالُ - الحول وبرگزیدن وفی الحدیث فاحتالتہم الشیاطین ای نقلتہم عما امروا بہا یقال احتال الرجل الشئ ذہبت وساقہ
الاِحْتِیَالُ - چاره ساختن ویعدی بالام وهو الپذیرفتن ویعدی بعلی والمحتال فی الفقہ اذا وصل باللام فهو الطالب الذی لہ الدین فاذا وصل بعلی فهو الذی قبل الحوالۃ واذا وصل بالبار فهو الالۃ

احتیل به والمحتیل هو الذی له الحیل الاصلے
قال الجوهری فی الصحاح اختال من الحیلة
واحتال علیه بالدین من الحوالة۔
الاختیال۔ گشتی کردن
الاجتیال۔ الازالة۔
الاشتیال۔ برداشتن دنبال۔
الاغتیال۔ ناگاه گرفتن وناگاه کشتن
وفربه وزفت شدن غلام۔
الاقتیال۔ محکم کردن یعدی بعلی جاء
فی شعر لبید بمعنی القول۔
الاکتیال۔ پیموده واستدن۔
الاهتیال۔ ترسیدن۔
الاهتیاد۔ گوسپند عاقی گشتن۔
الاستیام۔ بها کردن یقال استام علی
الاعتیاص۔ [illegible]۔
الاختیان۔ الخیانة۔
الادّیان۔ وام خواستن و بوام خریدن
وبکلیهما فسر فادان امرضا۔
الازدیان۔ آراسته شدن
الاعتیان۔ پسندیدن چیزے بچشم کردن
آن چیزے را ستدن و دیدبانی کردن
یعدی باللام۔
[illegible]

الاکتیان۔ پایندانی کردن یعدی باللام
وبالباء وبمعنی الکینونة ایضا و هو فے
شعر عائشة الصدیقة رضی

وما جاء بالواو علی اصله

الازدواج۔ المزاوجة۔
د الاجتواز۔ التجاوز۔
الاعتوار۔ یکدیگر فرا گرفتن۔
الاقتوار۔ سخت بر کشیدن۔
الاهتوار۔ هلاک شدن۔
ر الاکتواز۔ آب بکوزه بر کشیدن۔
ش الاحتواش۔ کسی را در میان گرفتن
ویعدی بعلی وبمن واحتوش القوم
ص الصید اذا نفره بعضهم علی بعض۔
ن الاعتوان۔ پشت شدن [illegible]
ی الواو فی احتوش القوم واخواته لان الاصل
فیها تفاعل۔

ومن الناقص

و الاجتباء۔ برگزیدن و قوله تعالی لولا
اجتبیتها اجتبی الرجل اذا جمعه وساقه
بما شئته وقت تجیء به۔
الاختباء۔ پنهان داشتن۔
الاستباء۔ اسیر گرفتن۔

الاِطّلاءُ - بخواندن -
الاِكتِباءُ - خویشتن را بخور کردن -
الاِستِجاءُ - الرجار -
الاِنتِجاءُ - با یکدیگر راز کردن و کسی را
مختص کردن براز کردن باوے -
الاِجتِناءُ - قلب الاجتیاح -
الاِلتِجاءُ - بارش شدن پوست از چیزے
باز کردن -
الاِمتِحاءُ - لغة ضعیفة فی الانمحار -
الاِنتِحاءُ - الاعتماد فی السیر علی الجانب
الایسر ہذا ہو الاصل ثم صار الاعتماد
والمیل فی کل وجه وفی الحدیث فانتحی له
اے عرض له وقصد -
الاِلتِحاءُ - لب خوردن کودک -
الاِمتِناءُ - بیزار شدن -
الاِنتِخاءُ - فخر و تکبر کردن -
الاِجتِداءُ - عطا خواستن -
الاِرتِداءُ - ردا پوشیدن ...
الاِعتِداءُ - از حد در گذشتن و بیداد
کردن و لیعدی فی یعلی -
الاِغتِداءُ - الغدو -
الاِفتِداءُ - خویشتن را باز خریدن -
الاِقتِداءُ - پا پی بردن یعنی ماخوذ من القدوة

وہی الاسوۃ -
الاِنتِداءُ - با انجمن شدن و انجمن کردن
الاِهتِداءُ - راه راست گرفتن -
الاِحتِذاءُ - بکسی پے بردن و بر نہاد
کسی کارے کردن و نعلین در پای کردن
الاِغتِذاءُ - پرورده شدن -
الاِجتِراءُ - فریفتن -
الاِجتِراءُ - بر دامیدن -
الاِزدِراءُ - حقیر داشتن -
الاِستِراءُ - برگزیدن -
الاِشتِراءُ - خریدن و فروختن -
الاِعتِراءُ - کارے رسیدن -
الاِفتِراءُ - دروغ بر ساختن و بستن بر پوشیدن
الاِقتِراءُ - القرء -
الاِكتِراءُ - بکرا فا ستدن -
الاِمتِراءُ - بشک شدن و نیک لقی و
بیرون آوردن باران از ابر و شیر از پستان
و شک از ستور -
الاِعتِزاءُ - خویشتن را بکسی وا خواندن
و نسبت کے بالے -
الاِجتِساءُ - آشامیدن و آب از بیان
دیگ بیرون آوردن -
الاِكتِساءُ - جامه در خود پوشیدن -

الاختشاء۔ اندوهگین شدن۔

الارتشاء۔ رشوت دادن۔

الاعتشاء۔ شبانگاه سیر کردن فی القاموس اعتشی فی اول اللیل سار

الانتشاء۔ مست شدن۔

الاختصاء۔ خویشتن را خصی کردن۔

الاعتصاء۔ تکیه کردن بر عصا و چون

شمشیر بجای عصا در دست گرفتن و سخت

شدن است والترکیب یدل علی اصلین

صحیحین احدهما التجمع والآخر الفرقة

الانتصاء۔ برگزیدن و دراز شدن موی

الارتضاء۔ پسندیدن۔

الاقتضاء۔ وام باز خواستن۔

الانتضاء۔ شمشیر از نیام بر کشیدن

و کهنه کردن جامه۔

الاختطاء۔ الخطو۔

الامتطاء۔ مرکب گرفتن۔

الاحتظاء۔ بهره مند گشتن و یعدی بالباء۔

الالتظاء۔ زبانه زدن آتش۔

الادعاء۔ دعوی کردن بچیزی بزور یا بحق

و خود را نسبت کردن در چیزی

الارتعاء۔ چرا کردن۔

الابتغاء۔ جستن۔

الارتغاء۔ کف شیر خوردن۔

٤٠ الاحتفاء۔ نوازش فراوان کردن فی المحکم

فاحتفاه ای بالغ فی الطافه ومسألته۔

الاختفاء۔ بیرون آوردن۔

الاشتفاء۔ شفا یافتن۔

٤ الاصطفاء۔ برگزیدن۔

الاعتفاء۔ بنزدیک کسی شدن بامید احسان

الاقتفاء۔ از پی فرا شدن و برگزیدن

الانتفاء۔ رانده شدن و ریختن برگ

از درخت و موی از عضو و نیست شدن

و بی گناهی نمودن بیرون شدن فی اللباب

٥ یدل علی تعریة شیء والعاده منه۔

٩ الارتقاء۔ مثل الرقی و یعدی بفی

الاستقاء۔ آب کشیدن۔

الاعتیاق۔ قلب الاعتیاق و ان یاخذ

٧ الحکافر فی البیضة و بیسرة اذا لم یمکنه ان

یبسط الماء من قعرها و کذلک الاخذ

٣٠ فی شعب الکلام۔

الالتقاء۔ با هم رسیدن بیکدیگر و دیدن

٢ الانتقاء۔ برگزیدن و مغز از استخوان

بیرون کردن۔

١ الارتکاء۔ اعتماد کردن۔

٢٠ الاشتکاء۔ گله کردن و شکوه گرفتن و هی

قربة صغیرة۔

الابتلاء ـ بیازمودن ـ
الاجتلاء ـ بچیزے کہ بر تو عرض کنند
نگریستن و عمامہ از پیش سر واکردن ـ
الاختلاء ـ گیاہ درودن و آنچہ بداں ماند
الاشتلاء ـ برہانیدن ـ
الاصطلاء ـ تاب متفاوت آوردن کسی را
یقال فلان لایصطلی بنارہ ـ
الاختلاء ـ اندوہ شدن ـ
الاعتلاء ـ بر زبر چیزی شدن و قہر کردن
الاعتلاء ـ بشتافتن ـ
الافتلاء ـ از شیر باز کردن و پروردن
الاکتلاء ـ بہ کردہ آمدن ـ
الاحتماء ـ خویشتن را از چیزی نگاہداشتن
الارتماء ـ یکدیگر را انداختن و افتادن ببیابان
الاستماء ـ بلبید شدن ـ
الاعتماء ـ قلب الاعتیام ـ
الالتماء ـ گوندروی بکشتن و الماضی التمی ـ
الانتماء ـ الاعتزاء و یعدی بالے ـ
الابتناء ـ البنی ـ
الاجتناء ـ الجنی ـ
الادناء ـ الدنو ـ
الاستناء ـ آب کشیدن ـ
الاصطناء و الاطناء و الاضناء الظن

ح الاعتناء ـ تیمار داشتن و یعدی بالباء
الاقتناء ـ سرمایہ گرفتن ـ
الاکتناء ـ خود را کنیت کردن و کنایہ کردن
و یعدیان بالباء ـ
الامتناء ـ بہ منا آمدن ـ
ه الازدہاء ـ الاستخفاف و التہاون بالشیء
الاشتہاء ـ آرزو کردن ـ
الالتہاء ـ فی الحدیث و انا التہیت الیہ اعلک و ملک
الانتہاء ـ واایستادن و یعدی بعن
و رسیدن خبرے و یعدی بالی و بنہایت
رسیدن و فا چیزے رسیدن و الترکیب
ن یدل علیٰ غایۃ و بلوغ ـ

و من اللفیف المقرون

ل الاجتواء ـ کراہیت داشتن مقام بجای
و اگرچہ در نعمت باشی ـ
ل الاحتواء ـ بر چیزے دست یافتن
و یعدی بعلیٰ و گرد کردن ـ
٨ الادواء ـ شیر خوردن ـ
ى الارتواء ـ سیراب شدن و یعدی بمن ـ
و ارتوی الحبل غلظت قواہ و ارتوت
مفاصل الرجل غلظت و اعتدلت ہذان
علی التشبیہ و قد جاء ارتوی بمعنی استقیٰ ـ
ى الاستواء ـ راست شدن و بتمامی جوانی

رسیدن و قصد بچیزی کردن و بچیزی
اقبال کردن و بعد بیان بالی و دست یافتن
بچیزی ببعضی بشب سوز و در گرفتن بعلان بعلی

الاشتواء ــ اتخاذ الشواء ــ
الاشتراء ــ خریدن و فروختن یقال اشتری
الشرکار شیئا ثم افتدوا ای بیعوه حتی یخلّیه ثمنه
الاصطفاء ــ یا کرداشتن و خدمت خواستن فی الحدیث
ان الله عز و جل اصطفی بنیه الانفود من القرشا وارد
فی هذا الباب لا من القنوة ــ
الاکتواء ــ بداغ شدن ــ
الالتقاء ــ پیچیده شدن و زاکردن از ظلم
الانتواء ــ نیت کردن و فی الحدیث
انها انتوی ای تنقل و تحول و انتوی
القوم منزل بموضع کذا و کذا ای اقاموا

و من المهموز الفاء

الائتشاب ــ بسر آمدن و آمیختن
الائتشاب ــ فرو شدن ــ
الائتلام ــ شور و شدن کار ــ
الائتناف ــ بکار گرفتن ــ
الائتباس ــ کسی را آگاه کردن
گشتن و ــ
الائتجار ــ بمزد دادن ــ
و فی الحدیث ...

الاجر بذلک یجوز اتجروا ــ
الاشتراب ــ ازار پوشیدن ــ
الائتیار ــ بایکدیگر مشورت کردن و فرمان
فا بیدن و یکدیگر را فرمودن ــ
الائتلاف ــ بایکدیگر الفت گرفتن و بستن
الائتناف ــ نو گرفتن و قولهم ائتناف
آنفا قال بعضهم اسم الفاعل من ائتنفت
الکلام اذا ابتدأته و القیاس یکون من
انف قال و یجی اسم الفاعل علی غیر القیاس
کفقیر من فقر و شدید من اشتد ــ
الائتراق ــ بیخواب شدن ــ
الائتلاق ــ درفشیدن ــ
الائتفاک ــ بر گردیدن و برگردانیدن
الائتبال ــ یقال فلان لا یأتبل ای یثبت علی
الابل اذا رکبها و کذلک اذا قام علیها فیما یصلحها ــ
الائتکال ــ خورده شدن دندان و سر
و ایچه بدان ماند و فلان یأتکل من الغضب
ای یحترق و یتیج ــ
الائتکام ــ الاصطلاع و قولهم بالبار
ائتکل علیه ای اشتد بطنه ــ
الائتمان ــ امین داشتن ــ

و من المضاعف المهموز الفاء

الائتباب ــ ائتمن ــ

الاجتاج - افروخته شدن آتش -

الائتزاز - نیک جوشیدن دیگ -

الائتشاش - بچاره گردیدن کسی بعد غنی -

الائتلاث - گرم شدن روز -

الاجتماع - الاقدار -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الائتیال - سوختن و نیکو کردن چیزی -

ومن الناقص المهموز الفاء

الائتلاء - الابرار و یمین -

الائتداء - شدن استخوان از شکستگی -

الائتلاف - تفسیر کردن لیده سبب

و سوکن خوردن -

ومن المهموز العین

الارتئاب - پرورشتن -

الارتباب - اندوهگین شدن -

الافتئات - باطل گفتن بر کسی و یا

علی و مستبد شدن برای خویش و یا

بالباء اذا اخذت باثنین الکلمتین من الغوث

فقد همزوا البس بهمزوان خذها من

غیره فهو علی الاصل -

الارتئاد - لرزیدن تن از تاریکی و غیره -

الافتئاد - بریان کردن گوشت -

الامتئاد - نیکی کسب کردن -

الابتناء - ستم نهادن -

الانتئاش - کشته شدن خون ...

الارتئاش - دایه گرفتن -

الاکتئاس - تاب ... فکر رشتن -

الابتئاس - ... شدن -

الانتئاش - یابس شدن -

الامتئاق - از خشم تنگ شدن -

الافتئال - اقبال گرفتن -

الالتئام - موسته شدن با یکدیگر -

ومن المثال المهموز العین

الاتئاب - شرم داشتن -

الاتئاد - آهستگی کردن -

الایتئاس - الیاس -

ومن الناقص المهموز العین

الارتئاء - رای زدن -

الاستئاء - از بد شدن کون و افتادن -

الالتئاء - تنگی شدن و مفلس شدن -

الانتئاء - الناری العین -

ومن المهموز اللام

الاختباء - پنهان شدن -

الارتباء - دیدبانی کردن و پدید شدن -

الاجتباء - ... دیدن از بهر خوردن -

الالتباء - فلهو خوردن ... سپید -

الاختتاء — فریفتن ویعدی باللام اختتات من فلان ای استترت منه خوفاً او حیاءً

الارتثاء — شوریده شدن و ستبر شدن شیر

الالتجاء — الالتجاء

الابتداء — آغاز کردن والباء للدلالة علی افتتاح الشی

الاجتراء — دلیر شدن ویعدی بعلی

الاقتراء — خواندن

الاجتزاء — بسنده کردن ویعدی بالباء

الانتشاء — دور و واپس آمدن

الاجتشاء — موافقت ناکردن چیزی چیزی را یقال اجتشأتنی البلاد واجتشأتها اذا لم توافقک و تعودها

الاختباء — پنهان کردن چیزی و پنهان شدن آن

الاجتفاء — شتابه

الادّفاء — پوشیدن پیش گرم شدن

الاکتفاء — نگون کردن اوانی

الاستلاء — سکر کرفتن

الاکتلاء — الاحتراز ویعدی بمن

الامتلاء — پر شدن

الالتماء — گونه دی گشتن و یجوز ان یکون اللام اصلاً و یجوز ان یکون بدلاً من العین والماضی التقی

الاختطاء — شرم داشتن

ومن المعتل المهموز اللام

الایتتاء — باز زده شدن

الاتطاء — آماده شدن فی اللحن اتطاء العشاء یقال اطات الشی فاتطای سیاته فتهیاء واراد کما اتطلام العشار واطا بعض الظلام بعضا

الاستکاء — تکیه کردن ویعدی بعلی

ومن الاجوف المهموز

الاستاء — اندوهگین شدن

باب الانفعال

الانثعاب — رفتن آب خون از بینی

الانجذاب — کشیده شدن نیک رفتن

الانحداب — دویدن خون

الانسراب — در کمین نشستن صیاد

الانزقاب — در سوراخ آمدن و قیل الجحر

الانقضاب — کشیده شدن

الانسراب — در سرب شدن

الانسلاب — پخته شدن آب السلت الناقة اسرعت فی سیرها کانها تخرج من جلدها

الانشعاب — دویدن خون

الانشعاب — السیلان والانشعاب شاخ زدن و پیمردن و پراکنده شدن و پیوسته شدن

الانسِحَابُ - سخت شدن -
الانقِضَابُ - بریده شدن و ستاره از
جای برفتن
الانقِلَابُ والمنقلَبُ - واگردیدن
الانكِثَابُ - مجتمع شدن ریگ یقال انكثب
الرمل ای اجتمع وکل ما انصب فی شیٔ فقد انكثب فیه
الانكِبَابُ - بسر افتادن -
الانبِثَاثُ - پخته شدن خرما -
الانفِلَاتُ - جستن و پیدا شدن بغتة
الانفِلَاتُ - جستن و رهیدن -
الانكِفَاتُ - از خویشتن برگردیدن و گردانیدن
ومنه فی الحدیث ان ینكفت اهل المغرب
الی بیوتهم و یقال كفت الشی فانكفت ای ضممته فانضم
الانبِعَاثُ - برانگیخته شدن -
الانخِنَاثُ - شکسته شدن یا دو تا شدن
والاسم منه الخنث -
الانكِرَاثُ - سر در رفتن نهادن -
الانفِرَاثُ - پاره پاره شدن -
الانفِقَاثُ - بشکستن دیوار از اصل
الانبِقَاجُ - شگافته شدن -
الانبِلَاجُ - صبح بدمیدن -
الانفِضَاجُ - التهاب الرجل غیظا
وفی الحدیث من تسار الی ... شیخ ...

تشقق من الغیظ و تشقق و قیح الرجل من غیره والجمع الفیح
الاندِرَاجُ - الانقراض -
الاندِمَاجُ - فرو شدن یقال اندمج فی الشی ای دخل
وانمج اذا دخل فی الشی واستتر فیه -
الانزِعَاجُ - برانگیخته شدن -
الانسِحَاجُ - خراشیده شدن -
الانشِرَاجُ - شگافته شدن -
الانشِنَاجُ - با هم جمع شدن -
الانفِرَاجُ - شگافته شدن و فراخ شدن
الانعِرَاجُ - الانعطاف -
الانفِتَاجُ - گشاده شدن پای در رفتن
یقال انفتجت ساقاه فی المشی ای انفتحتا -
الانفِرَاجُ - اندوه واشدن -
الانفِضَاجُ - گرم شدن حسن فی الشی ... انفضاجا و شیخا
الانبِطَاحُ - بر روی افتادن -
الانسِلَاحُ - بشتاب یا بر روی افتادن
الانسِرَاحُ - روان شدن در رفتن
و بهره شدن والنسیج ضرب من العروض
الانسِطَاحُ - ستان دراز شدن و ... کردن
یقال انسطح الرجل ای امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشِرَاحُ - گشاده شدن -
الانصِرَاحُ - هویدا شدن -
الانفِیَاحُ - گرد بر رفتن -

الانصراح - پیدا و آشکارا شدن انصرح الحق بیّن م تبیّنا ا
الانفتاح - واگشاده شدن -
الانفساح - فراخ شدن گشاده دل شدن
الانفشاح - میان پای از هم باز ماندن از درد
الانقماح - التقمّح -
الانسلاخ - بیرون آمدن چیزی از چیزی خ
و بگذاشتن مار -
الانشداخ - کوفته شدن -
الانطباخ - پخته شدن -
الانفساخ - تباه شدن عقد و از هم
شدن چیزی -
الانفضاخ - کوفته شدن غوره خرما و کدو و مانند آن
الانجراد - بگذشتن در رفتن و بیدی د
نقی و کهنه شدن جامه -
الانخراد - الانفراد -
الانحصاد - بدرو آمدن -
الانفصاد - با بدر آمدن -
الانعقاد - بسته شدن -
الانقیاد - بیرون ستاده شدن یقال عدت الشیء
فانعاد ای انقیاد و یعتقد علیه -
الانفراد - تنها شدن -
الانقصاد - فرو دویدن -
الانقصاد - شکسته شدن -

الانبتار - بریده شدن -
الانبهار - دم بر افتادن -
الانتبار - باز ماندن فی الحدیث فراد نبرات فقطعا
الانفجار - شریدن خون -
الانحسار - الحسور -
الانجحار - در سوراخ شدن -
الانحدار - بر آمدن پیده شدن و بنشیب
فرو شدن -
الانحسار - برهنه شدن چیزی
و التركیب یدل علی کشف عن الشیء -
الانزجار - باز زده شدن -
الانشمار و الانشمال - فرو شدن
سعی و السمر بیا داره اسرع لیعنی الاسرع
الانتشار - پراکنده شدن بیش از عمری
الانتشار - ... [illegible]
الانتثار - ... گرده ... [illegible]
الانعصار - فشرده شدن -
الانقصار - شیر ... شدن -
الانفطار - شکافته شدن -
الانعقار - پیشه شدن -
الانهمار - آب فرو شدن -
الانقعار - شریدن آب البا یا میل
علی التقعر فی الشیء -

الانفطار - شگافته شدن و التركيب يدل على فتح شيء وابرازه -
الانفغار - دهن شگوفه واشدن -
الانقدار - باندازه شدن -
الانقشار - پوست واشدن -
الانقعار - از بیخ برکنده شدن -
الانكدار - افروخته شدن ...
الانكسار - شكسته شدن -
الانهمار - ریزان شدن آب -
الانهيار - واداشته شدن و بیجا شدن
الانملاز الانفلات -
الانقهار - مطاوع قهر الحرف -
س الانبجاس - الانفجار -
الانخناس - پس ماندن في الحديث انخنست منه اي توارت عنه واصل الخنوس الانقباض والتاخر -
الانطماس - ناپدید شدن -
الانعكاس - باژگونه شدن -
الانغماس - بآب فرو شدن الانقماس تند فرو شدن ثريا
الانكباس - انباشته شدن -
الانكراس - الانكباب وقد انكرس في بيته اذا دخل فيه منكبًّا -

الانملاس - نسوت شدن -
الانطماس - پنهان شدن -
ش الانكماش - شتافتن و کوشش کردن
ص الانحياص - بشدن آماس -
الانملاص - بیرون جستن چیزے از دست انملص الشيء افلت بالسرعة -
ض الانخفاض - فرود آشته شدن و مخفض شدن حرف -
الانفضاض - الانفضاض -
الانقباض - گرفته شدن انقبض الشيء صار مقبوضًا
الانقراض - سپری شدن -
ط الانبساط - بساط شدن و پهن اشدن
ط الانخراط - درآمدن ولاغر شدن يقال انخرط الفرس في سيره اي دخل وانخرط جسمه اي دق وانخرط فلان علينا اذا اندرأ ط
الانكشاط - سیم شدن
الانمراط - برکندن في الحديث فامرط قذذ السهم اي سقط ريشه
الانمعاط - بے موی شدن وفي الحديث المتمعط اي لم يكن بالبائن الطول يقال امتعط النهار اي امتد -
الانحطاط - فرود آمدن -
ع الانجداع - الانكشاف -
الانخداع - فریفته شدن -

الانصراح - پیدا و آشکار شدن انصرح الحق بین القوم ظاهر شد
الانفتاح - واکشاده شدن -
الانفساح - فراخ شدن و کشاده دل شدن
الانفشاح - میان پای از هم باز ماندن از درد
الانفقاح - التفتح -
خ الانسلاخ - بیرون آمدن چیزی از چیزی و بگذاشتن ماه -
الانشداخ - کوفته شدن -
الانطباخ - پخته شدن -
الانفساخ - تباه شدن عقد و از هم شدن چیزی -
الانفضاخ - کوفته شدن مغز سر خرما و کوفتن سر
د الانجراد - بگذشتن در رفتن و بیماری بغی و کهنه شدن جامه -
الانجراد - الانفراد -
الانحداد - بدر و آمدن -
الانخضاد - بشدر آمدن -
الانعقاد - بسته شدن -
الانقیاد - بیرون استاده شدن یقال عهدت الشیء ما لعداء اشتد بعاد ومتعد علیه
الانفراد - تنها شدن -
الانفصاد - فرو دویدن -
الانقصاد - شکسته شدن -

ا الانبتار - بریده شدن -
الانبثار - وسپر افشاندن -
الانبتار - باز ماندن فی الحدیث فزاد منبترا ای منقطعا
الانبعار - شریدن خون -
الانتثار - الجبور -
ح الانجبار - درست و راخ شدن -
الانحدار - برا ما سیده شدن و نشیب فرو شدن -
الانحسار - برهنه شدن چیزی و الترکیب یدل علی کشف الشیء -
الانزجار - باز زده شدن -
الانسجار - ... فرو ... شدن
... السماء ... الاسرع ... الاسم
الانسفار - ... پیش ... از ...
الانشطار - ...
الانشقار - ...
الانفطار - ... شدن -
الانقصار - ... شدن -
الانفجار - ... آوده شدن -
الانعقار - ... شدن -
الانهمار - آب فرو شدن -
الانکدار - شریدن ... البایجل علی القوم فی الشیء -

الانفطار - شگافته شدن والترکیب یدل علی فتح شیء وابرازه —
الانفغار - دهن شگوفه واشدن —
الانقدار - باندازه شدن —
الانقشار - پوست واشدن —
الانقعار - از بن برکنده شدن —
الانکدار - افروخته شدن [illegible]
الانکسار - شکسته شدن —
الانهمار - ریزان شدن آب —
الانهیار - واداشته شدن [illegible]
الانملاس الانفلات —
الانهماس - مطاوع همز الحرف —
الانبجاس - الانفجار —
الانخناس - پس ماندن فی الحدیث انخنست منه ای تواریت عنه واصل الخنوس الانقباض والتأخر —
الانطماس - ناپدید شدن —
الانعکاس - بازگونه شدن —
الانغماس - به آب فرو شدن [illegible] و فرو شدن [illegible]
الانکباس - انباشته شدن —
الانکراس - الانکباب وقد انکرس فی الشیء اذا دخل فیه منکبا —

الانملاص - نسو شدن —
الانماص - پنهان شدن —
الانکماش - شتافتن و پوش کردن
الانمحاص - بشدن آماس —
الانملاص - بیرون فتیدن چیزی از دست انملص الشیء افلت بالسرعة —
الانخفاض - فرو داشته شدن و خفض شدن حرف —
الانغاض - الانفاض —
الانقباض - گرفته شدن وانقبض الشیء صار مقبوضا
الانقراض - سپری شدن —
الانبساط - بستاخ شدن و پهن شدن
الانخراط - در آمدن و لاغر شدن یقال انخرط الفرس فی سیره ای دخل وانخرط جسمه ای دق وانخرط فلان علینا اذا اندرا
الانکشاط - [illegible] شدن
الامراط - برکندن [illegible] فی الحدیث فامرط قذذ السهم ای سقط ریشه
الامعاط - بی موی شدن وفی الحدیث الممعط ای [illegible] البائن الطول یقال امعط النهار ای امتد —
الانهباط - فرود آمدن —
الانجداع - الانقطاع —
الانخداع - فریفته شدن —

الانخراع - شگافته شدن و از جای بیامدن کتف -
الانخزاع - بریده شدن از چیزی -
الانخلاع - از جای بیامدن کتف -
الاندراء - در پیش شدن -
الاندقاع - بیرون شدن شکم پیش و در چیزی خوش کردن -
الاندکاع - فرا ایستادن -
الانقشاع - باز شدن میغ -
الانقطاع - بریده شدن و انقطع منه فهو منقطع به اذا عجز عن سفره من نفقة ذهبت او قامت علیه راحلته او اتاه امر لا یقدر علی ان یتحرک -
الانقلاع - پراگنده شدن -
الانقماع - مقهور شدن و فی الحدیث [illegible]
الانمیاع - شگافته شدن -
الانتزاع - [illegible]
الانباع - برآسته شدن -
الانصباع - رنگین شدن
الانقشاع - پراگنده شدن -
الانجعاف - الانقلاع -
الانحراف - بگشتن [illegible]

الانکساف - سیاه شدن الشمس اذا انکسفت [illegible]
الانخساف - بزمین فرو شدن -
الانصراف - بازگشتن -
الانعطاف - بدو در آمدن - الانعطاف مثله
الانجراف - الانقطاع -
الانعصاف - در کوفته شدن -
الانقصاف - بیوفته شدن و منه الحدیث من القصا فهو امی [illegible]
الانقعاف - از بن افتادن [illegible]
الانکشاف - الانحسار -
الانبثاق - رسیده شدن آب -
الانشقاق - شگافته شدن [illegible] وانشق علیک الشی مفاجاة وانت لا تشعر -
الانفلاق - گشاده شدن در -
الانمحاق - کاسته شدن ماه و کهنه شدن جامه
الانخراق - دریده شدن -
الانفتاق - نرم شدن -
الاندحاق - خروج الرحم بعد الولادة -
الاندفاق - ریخته شدن آب -
الاندلاق - شمشیر از نیام و اسعار [illegible] بیرون آمدن [illegible]
الانزناق - [illegible]
الانزباق - الانقحاب -

الانمراق - باپس شدن یا الان فشر
الانزعاق - ترسیدن -
الانزهاق - وثوب الدابة من الضرب او النفار
الانسحاق - سوده شدن -
الانسفاق - ورفشانیدن -
الانصفاق - الانصراف -
الانطباق - موافق و برابر آمدن فی الحدیث
فانطبق علیهم والانطباق التطبق ومعناه
انسد علیهم الغار -
الانطلاق - بشدن -
الانعفاق - الانعطاف -
الانغلاق - بسته شدن در -
الانفتاق - شگافته شدن -
الانفهاق - فراخ باز شدن وفی الحدیث
فتنفهق له فتتسع -
الانمحاق - نیست شدن -
الانملاق - نسو شدن فانملق منی فلت
الانبتاك - بریده شدن -
الانسلاک - درآمدن چیزی در چیزی
الانفراک - سست شدن دوش -
الانهتاک - دریده شدن پرده -
الانهماک - ستیهیدن و جد و کوشش کردن
یقال انهمک الرجل فی الامر ای جد و لج -

الانبتال - بریده شدن -
الانبزال - شدن -
الانجدال - بزمین افتادن -
الانجفال - شتافتن و گریختن وفی الحدیث
حتی کاد ینجفل ای ینقلب -
الانخزال - سست و مانده شدن از
چیزی و بریده شدن -
الاندخال - الدخول ولیس بالفصیح -
الاندمال - به شدن از بیماری -
الانسحال - ریخته شدن آب -
الانسحال - نسو شدن سم ویقال الخطیب
انسحل بالکلام اذا اجریه -
الانسدال - فروهشته شدن جامه سوی
الانعدال - گشتن و بیک سو شدن -
الانفتال - تافته شدن والالتواء ایضا
الانفصال - جدا شدن -
الانفعال - کرده شدن -
الانهمال - فرو دویدن اشک -
الانثرام - دندان پیشین افتادن -
الانثلام - رخنه شدن -
الانجذام - بریده شدن -
الانجزام - جزم شدن حرف -
الانحسام - الانجذام -

الانقصاف - شکسته شدن چوب -
الانقطاف - شکسته شدن -
الانفزاء - شگافته ورخنه شدن -
الانسجام - ریخته شدن آب واشک
الانثرام - شگافتن -
الانصرام - الانقطاع -
الانثلام - ستم فزاید سیفتن -
الانقصام - نگاهداشته شدن -
الانفصام - شکسته شدن بی جدائی
الانقیاد - در آمدن -
الانقدام - بشکافتن -
الانقسام - بخشیده شدن -
الانقصام - شکسته شدن با جدائی
الانکتام - پوشیده شدن -
الانسجام - اشک ریختن چشم یقال انسجمت الشیء عینه [illegible]
الانهدام - ویران شدن -
الانهزام - هزیمت وشکسته شدن
الانهضام - گوارنده شدن -
الاندکان - انباشته شدن -
الانعطان - گنده شدن پوست

ومن المضاعف

الانسباب - ریخته شدن -
الانکباب - بر رو افتادن و بر چیزی
اقبال کردن -
(ت) الانبتات - بریده شدن -
الانفتات - خرد ومرد شدن -
(ث) الانبثاث - پراگنده شدن -
(ج) الانفجاج - یقال قوس المنفجة الذی یبین وترها عن کبدها -
الانحجاج - باشیده شدن ملو از کم
(ح) الاندحاح - فراخ شدن -
الانسحاح - ریخته شدن -
(د) الانسداد - بسته شدن -
الانقداد - شگافته شدن -
الانهداد - شکسته شدن -
(خ) الانفذاخ - بریده شدن -
(ر) الانجرار - کشیده شدن بجبر شدن حرف
(س) الانبساس - پراگنده شدن -
الانخناس - پراگنده وفرو ریخته شدن
الاندساس - در زیر خاک شدن
(ش) الانفشاش - آماس فرو نشستن
بیرون شدن باد از پیچیدن الانکماش
(ص) الانحصاص - ریخته شدن موی -
الانفصاص - الانفصال -
(ض) الانفضاض - فرو خوابانیده شدن چشم
الانقضاض - شکسته وپراگنده شدن

الانقضاض - بیفتادن بنا و رفتن ستاره و فرود آمدن مرغ و اسپ بر چیزی -
الانهضاض - شکسته شدن -
الانحطاط - شتافتن و فرود آمدن و انحط السعر وغیره -
الانعطاط - شگافته شدن -
الانقطاط - آب فرو شدن -
الانشقاط - در گذشته حال کردن فی الحدیث فانشقطت ای انکسرت ای صارت ذات شقطیة
الانفتاح - بیرون آمدن پیه از وجع و غیر آن یعنی از جراحت -
الاندقاق - کوفته شدن -
الانشقاق - شگافته شدن پراگنده شدن کار -
الانفقاق - شگافته شدن فی الانفقاق گشاده شدن -
الانفکاک - از جای بشدن عضو و آزاد شدن کردن ما انفک تفعل کذا ای ما زال -
الانهکاک - گشاده شدن جوی بای من وقت ولادت انهک صلی المرأة اذا انفرج عند الولادة
الانخلال - گشاده شدن -
الانسلال - از میان چیزی بیرون آمدن
الانثلال - روان شدن -

الانفلال - در میان چیزی بشدن و بعدی بفی -
الانفلال - شکسته شدن -
۳ الانکلال - بگاریدن در فشیدن برق -
الانهلال - ریخته شدن باران انهلال انهلت السماء صبت و انهل المطر انسال بشدة و المبارین رفع صوت
۹ الانضمام - گداخته شدن من التهم علیه الاشتمال
۱۳ الانضمام - باهم آمدن -
الانغمام - پوشیده شدن -
۲ الانهدام - گداخته شدن -

ومن الاجوف

۱۵ الانجیاب - واشدن ابر و مانند آن
الانسیاب - بر رفتن ستاره و آنچه بدان ماند
الانتیاب - بهد و اشدن خانه و سوراخ بدین فرو شدن -
۵ الانهیات انفعال من الاصوات و منه قوله فانهات ازا اجابت القبل کا نهیت فالقبل و انکشید من لی حر
۱۸ الانبیاث - گداخته شدن چیزی در آب -
۲۰ الانفیاح - الانعطاف -
۲ الانسیاح - فراخ شدن و گذشتن شدن و شدن فی الحدیث فی قوله فانساحت الصخرة و اصله انصاحت و السا بخت العین

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔
الانفیاح۔ شگافته شدن و روشن شدن
الانفیاخ۔ بزمین فرورفتن وفی الحدیث فهو منصاخ
ویقال انصاخ المار و انتصح ای انصب۔
الانقیاد۔ کشیده شدن و گردن نهادن
الانهیاس۔ بچسپیدن۔
الانقیاس۔ ویران شدن چاه۔
الانهیار۔ بیفتادن دیوار۔
الانهیار۔ رمیده شدن۔
الانحیاش۔ بگشتن از چیزی و کیکه بعین
الانمیاش۔ جدا واشدن۔
الانریاس۔ کوفته خرمن گشتن۔
الانقیاس۔ روان شدن۔
الانخیاش۔ رمیدن و یعدی بعن۔
الانتیاص۔ الانقباض وهو فی الحدیث
الاندیاص۔ انسلال الشی من الید۔
الانقیاص۔ بریده شدن از بیخ کنده شدن
الانفیاض۔ کم شدن آب۔
الانقیاض۔ شگافته شدن دیوار و خایه مرغ
و دندان اندرازه۔
الانهیاض۔ شکسته شدن استخوان پس از جبر
الانبیاع۔ پازیده شدن۔
الانبیاع۔ البیع۔

الانضیاع۔ واگردیدن و پراگنده شدن
الانضیاع۔ برخوشتن پیچیدن جوزه
الانطیاع۔ منقاد شدن۔
الانهیاع۔ رفتن شراب۔
الانسیاغ۔ نگوفو شدن والنسلاغ ریافعل آسیاغ
الانبیاق۔ سختی و بلا رسیدن زمین از و رسانیدن قال
انباقت علیهم بائقة شر مثل انساحت ای انفتقت
وانباق علیهم الدهر ای هجم علیهم بالداهیة کما یخرج الصوت
من البوق قال ابن فارس فی الترکیب لیس باصل
و لدی ان القاف بدل من الجیم
الانسیاق۔ روان شدن۔
الانفیاق۔ سوفار تیر شکسته شدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن خاک فرانقاره
فرود آوردن
شدن مردم از هر جای۔
الانجیال۔ الجولان۔
الاندیال۔ از جای بجای نقل کردن
واندال بطنه ای استرخی۔
الانزیال۔ فاتر شدن و جدا شدن
الانثیال۔ بسکان جای بر آمدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن۔
الانشیام۔ منظور الیه شدن بجیزی شدن

ومن الناقص

الانهیاء۔ محو شدن۔

الانخفاء - بیزار شدن -
الانبراء - پیش آمدن و یعدی باللام -
الانسراء - وا شدن غم -
الانفراء - شگافته شدن -
الانقضاء - بگذشتن سرما -
الانقضاء - سپری شدن بسر آمدن روزگار
الاندعاء - جواب باز دادن عن الانفشر
الانبغاء - سزاوار گشتن یقال ینبغی لک ان تفعل کذا اے
طاوعک وانقاد لک فعل کذا وینبغی لک اے
تیسر لک واصله من قولهم بغیت الشیء طلبته
فانبغی الی الشیء ای سهل وحصل کما تقول کسرته
فانکسر ولم یستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل
الانجلاء - وا شدن غم و میغ و ابر و انچه بدان ماند
الانخلاء - در ورده شدن -
الانسلاء - بی اندوه و بی عشق شدن
الانضماء - ریخته شدن و یعدی بعلے
الانکماء - پنهان شدن -
الانثناء - وا گردیدن و بد و در آمدن -
الانحناء - الانعطاف -

ومن اللفیف المقرون

الانزواء - باهم آمدن و یکسو شدن -
الانشواء - بریان شدن -
الانطواء - در نوردیده شدن -

الانعواء - مطاوع عویت الشیء الفاقة اذا عجنته
الانهواء - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفا

الانئطاش - بدو در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

الانئاد - بدو در آمدن -

ومن المهموز العین

الاندئاج - دریده شدن مشک -

ومن الناقص المهموز العین

الانفئاء - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

الانسباء - از چیزے بیرون آمدن -
الاندراء - ناگاه آمدن بر کسی و کوژ شدن
الانخساء - دور شدن -
الانطفاء - فرو مردن آتش -
الانکفاء - وا گشتن و فی الحدیث انکفا
لونه اے تغیر عن حاله -

باب الاستفعال

الاستجلاب - الاجتلاب -
الاستحجاب - فراپرده داری کردن -
الاستعقاب - الاعتقاب -
الاستحلاب - شیر بیرون آوردن از
پستان و فراهم آمدن دمان و هذا فی الحدیث

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔
الانفیاحُ۔ شگافته شدن و روشن شدن
الانضیاخُ۔ بزمین فرو رفتن و فی الحدیث فهو منصلغ
ویقال انصاغ الماء وانفتح ای انصب۔
الانقیادُ۔ کشیده شدن و گردن نهادن
الانصیاصُ۔ جسپیدن۔
الانقیاضُ۔ ویران شدن چاه۔
الانمیاصُ۔ بیفتادن موی۔
الانضیاصُ۔ رهیده شدن۔
الانحیاصُ۔ بگشتن از چیزی و یعید بعین
الانمیاصُ۔ جدا و اشدن۔
الاندیاسُ۔ کوفته خرمن گشتن۔
الانقیاصُ۔ روان شدن۔
الانخیاشُ۔ رمیدن و بیدی لعین۔
الانبیاصُ۔ الانقباض وهو فی الحدیث
الاندیاصُ۔ انسلال الشیء من الید۔
الانمیاصُ۔ سپید شدن از بن کنده شدن
الانقیاضُ۔ کم شدن آب۔
الانقیاضُ۔ شگافته شدن دیوار و خایه مرغ
و دندان از درازی۔
الانهیاضُ۔ شکسته شدن استخوان پس از درستی
الانبیاعُ۔ بازیده شدن۔
الانبیاعُ۔ السیع۔

الانضیاعُ۔ واگردیدن و پراگنده شدن
الانضیاعُ۔ بر خوشتن پیچیدن چوزه
الانطیاعُ۔ منقاد شدن۔
الانهیاغُ۔ رفتن شراب۔
الانسیاغُ۔ بگلو فرو شدن والسباغ ربما فعل آسیاغ
الانبیاقُ۔ سختی و بلا رسیدن از قوم ...
انباقت علیهم بائقة شر مثل انساحت ای انفتقت
وانباق علیهم الدهر کی هجم علیهم بالداهیة کما یخرج الصوت
من البوق قال ابن فارس فی الترکیب لیس باصل
ولعل ان القاف بدل من الجیم۔
الانسیاقُ۔ روان شدن۔
الانفیاقُ۔ سوفار تیر شکسته شدن۔
الانهیالُ۔ ریخته شدن خاک فی الغاية ...
شدن مردم از هر جای۔
الانجیالُ۔ الجولان۔
الانذیالُ۔ از جای بجای نقل کردن
وانذال بطنه ای استرخی۔
الانزیالُ۔ فاتر شدن و جدا شدن
الانثیالُ۔ بیک بار جای برآمدن۔
الانهیالُ۔ ریخته شدن۔
الانثیامُ۔ منظور الیه شدن بچیزی شدن

ومن الناقص

الانقضاءُ۔ محو شدن۔

الانقفاء - بیزار شدن -

الانبراء - پیش آمدن و یعدی باللام -

الانسراء - وا شدن غم -

الانفراء - شگافته شدن -

الانقضاء - گذشتن سرما -

الانقضاء - سپری شدن و بسر آمدن روزگار -

الانزعاء - جواب باز دادن عن الخفیر

الانباغ - سزاوار گشتن یقال انبغی لک ان تفعل کذا

طاوعک اتقاد لک فعل کذا و ینبغی لک اے

یتسهل لک و اصله من قولهم بغیت الشی طلبته

فانبغی الی الشی ای سهل و حصل کما تقول کسر

فانکسر و لم یستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل

الانجلاء - وا شدن غم و میغ و انچه بدان ماند

الانخلاء - دردود شدن -

الانسلاء - بے اندوه ولی عشق شدن

الانضناء - رنجه شدن و یعدی بعلے

الانکماء - پنهان شدن -

الانثناء - واگردیدن و باز دور آمدن -

الانحناء - الانعطاف -

ومن اللفیف المقرون

الانزواء - باهم آمدن و بیکسو شدن -

الانشواء - بریان شدن -

الانطواء - در نوردیده شدن -

الانعواء - مطاوع عوت راس الناقة اذا عجته

الانهواء - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفا

الانئطار - بدو در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

الانآد - بدو در آمدن -

ومن المهموز العین

الاندئاج - دریده شدن مشک -

ومن الناقص المهموز العین

الانفئاء - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

الانسباء - از چیزے بیرون آمدن -

الاندراء - ناگاه آمدن بر کسی و کوژ شدن

الانخساء - دور شدن -

الانطفاء - فرو مردن آتش -

الانکفاء - وا گشتن و فی الحدیث انکفا

لونه اے تغیر عن حاله -

باب الاستفعال

الاستجلاب - الاجتلاب -

الاستحباب - فراپرده داری کردن -

الاستحقاب - الاحتقاب -

الاستحلاب - شیر بیرون آوردن از

پستان و فراهم آمدن دهان هذا فی الحدیث

الاستذاب - گیاه چیدن —
الاستذناب - دنبال کسی یا چیزی گرفتن
الاستذهاب - ترسانیدن —
الاستصحاب - صحبت کسی یا آن چیز خواستن و کل شیء لازم شیئا فقد استصحبه —
الاستصعاب - صعب شدن و [illegible] صعب آمدن —
الاستضراب - سپید و ستبر شدن انگبین
الاستطراب - نیک طرب کردن —
الاستعتاب - از کسی خواستن که او را خشنود کند و آشتی خواستن بمعنی الاعتاب ایضا —
الاستعجاب - شگفتی نمودن و [illegible]
الاستعذاب - خوش آمدن آب و دیگر چیزهای و آب خوش کشیدن —
الاستعراب - [illegible] فی الحدیث الاستعراب [illegible]
الاستغضاب - بخشم آمدن اسب —
الاستغراب - سخت خندیدن غریب آمدن
الاستکتاب - نبشتن چیزی خواستن —
الاستثبات - التثبت
الاستنصات - خاموش بودن خواستن فی الحدیث استنصت الناس ای طلب سکوتهم
الاستحداث - نو گرفتن و نو آوردن —
الاستخبات - التعدی للشیء —

۸ الاستخراج - بیرون کردن خواستن و بیرون آوردن رای و علم
الاستدراج - اندک اندک نزدیک گردانیدن خدای تعالی بنده را بخشم و عقوبت
الاستسماج - ناشیرین آمدن —
الاستسلاج - رفتن پوست شدن —
الاستنهاج - [illegible]
الاستفراج - [illegible] فی الحدیث [illegible] الرای قوی [illegible] ماخوذ من [illegible]
الاستجناح - در آمدن [illegible] فی الحدیث اذا استجنح اللیل ای تقبل ظلمة اللیل و جنح اللیل [illegible]
الاستجراح - تباه شدن —
الاستصباح - چراغ فرا گرفتن [illegible]
الاستصلاح - نیک [illegible] آمدن [illegible]
الاستفتاح - [illegible]
الاستفلاح - رستگاری یافتن و فی الحدیث استفلحی بامرک ای فوزی [illegible]
الاستقباح - زشت داشتن چیزی —
الاستملاح - نمکین شیرین آمدن چیزی
الاستمناح - عطا خواستن —
الاستنباح - بانگ آوردن سگ
الاستنجاح - روا کردن حاجت خواستن
الاستنصاح - کسی را ناصح شمردن

وازکسی نصیحت خواستن —
اَلْاِسْتِنْکَاحُ — النکاح —
اَلْاِسْتِنْزَاحُ — زیاد خواستن —
اَلْاِسْتِفْرَاخُ — وا گرفتن کبوتر از بهر بچه —
اَلْاِسْتِنْسَاخُ — نسخت کردن —
اَلْاِسْتِبْعَادُ — دور شدن و دور شمردن
و دوری جستن —
اَلْاِسْتِحْشَادُ — بدرد آمدن و استوار
شدن و فراهم آمدن قوم —
اَلْاِسْتِحْمَادُ — ستودن خواستن —
اَلْاِسْتِرْشَادُ — راه راست خواستن و
گواه گرفتن و حاضر آمدن خواستن قد استشهد
فلان فی سبیل الله ای قتل —
اَلْاِسْتِطْرَادُ — خویشتن از پیش دشمن
بهزیمت بردن برای حیله و تفنن و مستطرد بالکلام
اَلْاِسْتِعْبَادُ — به بندگی گرفتن
اَلْاِسْتِعْدَادُ — ... ... لطیفه
... ... لا الاصل ... الغرض ...
اَلْاِسْتِفْرَادُ — تنها شدن بچیزی —
اَلْاِسْتِفْسَادُ — تباه شدن تباه شدن خواستن
اَلْاِسْتِخْلَادُ — ولی گرفتن از ولی خود
اَلْاِسْتِنْجَادُ — یاری خواستن و قوی شدن
پیر از ضعف و دلیر شدن بر کسی از پس شکوه

اَلْاِسْتِنْشَادُ — شعر خواندن خواستن —
اَلْاِسْتِنْفَادُ — تمام کار بستن تو انائی خویش
٧٠ اَلْاِسْتِنْقَاذُ — برهانیدن — ٦
اَلْاِسْتِبْشَارُ — شاد شدن — ل
اَلْاِسْتِبْصَارُ — بینا دل شدن در کاری
٧ اَلْاِسْتِشْفَارُ — مصدر استشفر الرجل
ثوبه اذا ردّ طرفه بین رجلیه الی حجزته و الکلب
بذنبه — جعله بین فخذیه —
اَلْاِسْتِجْمَارُ — بسنگ استنجا کردن —
اَلْاِسْتِحْجَارُ — سخت شدن گل چون سنگ
اَلْاِسْتِحْسَارُ — مانده شدن —
اَلْاِسْتِحْضَارُ — حاضر آمدن خواستن و
در اندن اسپ —
اَلْاِسْتِحْصَارُ — بکندن آمدن جوی —
اَلْاِسْتِحْقَارُ — حقیر داشتن —
اَلْاِسْتِخْبَارُ — خبر خواستن
اَلْاِسْتِخْبَارُ — الاستعباد —
اَلْاِسْتِدْبَارُ — از پس فرا شدن —
اَلْاِسْتِذْکَارُ — یاد کردن خواستن —
اَلْاِسْتِحْسَارُ — افسوس داشتن —
اَلْاِسْتِشْزَارُ — الرفع و الارتفاع جمیعا
و منه غدائره مستشزرات الی العلی روی بفتح
الزای جعلها مرتفعة و من روی بالکسر

جعله من اللازم والباب يدل على انفتال في الشيء عن الطريقة المستقيمة —

الاستشعار — درد دل گرفتن بهم —

الاستصغار — خرد و خوار شمردن —

الاستظهار — یاری خواستن و بعدی بالباء و از بر کردن

الاستعبار — اشک فرو ریختن خواب با کسی گفتن تا تعبیر بگوید

الاستعذار — فی الحدیث ان النبی صلی الله علیه وسلم استعذر ابا بکر من عائشة ای طلب ان یعذره منها ای ینصفه کأنه عتب علیها فی شیء فقال لابی بکر کن عذیری منها ان ادبتها ای قم بعذری فیما اتیته الی من المکروه ای قم بعذری ان ادبتها علی سوء فعالها

الاستعمار — آبادان کردن خواستن و زندگانی دادن منه واستعمرکم فیها وقیل جعلکم عمارها —

الاستغدار — آب گیر شدن جای —

الاستغزار — چیزی دادن تا افزون از وی بستاند فی الحدیث فقال استغزر ای طلب اکثر مما اعطی —

الاستغفار — آمرزش خواستن و یتعدی الی المفعول الثانی بمن وباللام وهو الاصل ثم نصب بحذف حرف الجر وکان الواجب فی القیاس ان یتعدی الی المفعولین بطریق الاصالة لان غفر متعد وبناء الاستفعال یزیده مفعولاً کالاستکتاب والاستنطاق وغیرهما

الاستفسار — تفسیر کردن خواستن —

الاستقدار — تقدیر کردن خواستن —

الاستقذار — چیزی را پلید شمردن —

الاستقصار — کسی را کوتاه آمدن و مقصر شمردن

الاستقطار — چکیدن خواستن —

الاستکبار — گردنکشی کردن —

الاستکثار — بسیار خواستن چیزی را بسیار آمدن

الاستنخار — استقبال الریح بالانف وجاء فی الحدیث بمعنی استدبار الریح —

الاستمطار — باران خواستن —

الاستنثار — کالاجتذاب مرة بعد اخری یعنی الاستبراء وفی الحدیث لیستنثر عند بوله —

الاستنثار — دمیدن بینی —

الاستنسار — کرکس شدن —

الاستنفار — برمیدن و برمانیدن و بیرون شدن خواستن —

الاستنکار — ناشناختن —

الاستنهار — فراخ شدن —

الاستهتار — مولع کردن یقال استهتر فلان فی الشراب فی الحدیث اعوذ بک من ان اکون من المستهترین یقال استهتر فلان فهو مستهتر

اذا كان كثير الاباطيل والشهوة الباطل —
الاستهتار — بوش كردن خواستن در كارى
الاستيجاح — روا كردن حاجت خواستن —
الاستحلاس — انبوه شدن چيزى يقال استحلس النبت
اذا غطى الارض بكثرته والليل والخوف اذا لم يفارقه والجد
استحلسنا الخوف اى جعلنا الخوف حلسا مأخوذ من الحلس
الاستحماس — التحمس في الدين والحكم —
الاستحماش — سخت خشمگين شدن —
الاستكراش — كرش گرديدن يقال استكرشت الانفحة
الا ان الكرش تسمى انفحة ما لم يأكل الجدى فاذا اكل تسمى كرشا وقد استكرش
الاستخلاص — ويژه كردن از بهر خود
الاسترخاص — ارزان شمردن و خريدن
الاستفراص — طلب الفرصة —
الاستنقاص — كم كردن خواستن —
الاستعراض — عرضه كردن خواستن
وهر كه پيش آيد بكشتن في الحديث فاستعرضهم
الخوارج ويا عطا دادن وانچه بدان ماند —
الاستقراض — وام خواستن —
الاستنفاض — نگريستن تا چيزى باشد در جائى استنفضت
المكان اى نظرت جميع ما فيه واستنفض القوم بعثوا النفيضة
وهى الطليعة في الحديث استنفض بها اى استنج وهو من النفض
الاستنهاض — برخاستن خواستن —
الاستخلاط — كشتى كردن شتر —

الاستنباط — بيرون آوردن آب و راى
و علم و جز آن و نبطى شدن في الحديث لا تستنبطوا
اى لا تشبهوا بالنبط وفى الحديث ليستنبطها اى يطلب
نسلها ونتاجها والتركيب يدل على استخراج الشىء
الاستحفاظ — ياد گرفتن و ياد گرفتن خواستن
الاستغلاظ — ستبر شدن نا خريده جامه
از بهر زفتى وے —
الاستبداع — بديع شمردن —
الاستبشاع — ناخوش شمردن چيزے —
الاستبضاع — آخريان فا دادن و نوع
من نكاح اهل الجاهلية وهو فى الحديث —
الاستتباع — پس روى كردن خواستن
الاستجماع — گرد آمدن خواستن و فراهم آمدن
سيل از هر جاے —
الاستدفاع — وا داشتن بدى خواستن
الاسترجاع — انا لله وانا اليه راجعون گفتن
در وقت مصيبت و فرا گرفتن چيزى كه فرا داده باشى
الاسترضاع — دايه گرفتن فرزند را —
الاسترقاع — پاره آمدن جامه —
الاستشفاع — شفاعت كردن خواستن
الاستشناع — شنيع شمردن —
الاستضباع — الضبع —
الاستطلاع — ديده ور كردن خواستن

الاستقطاع - قطع یافتن کاری را استقطعت
الشی وجدته قطیعا -
الاستقراع - گشن خواستن از کسی و
بگشن آمدن ماده گاو -
الاستقطاع - اقطاع خواستن [illegible]
الاستقلاع - القلع -
الاستمتاع - برخوردار شدن [illegible]
الاستنقاع - [illegible]
و ایستادن آن در جای [illegible] فی الحدیث
اذا استنقعت نفس المومن یعنی اذا اجتمعت
فی فیه حین تخرج کما یستنقع الماء [illegible]
قراره و النفس [illegible]
در آب نشستن و الانفی استنقع [illegible]
فی الغدیر ای نزل فیه [illegible]
ثبت فیه [illegible] علی استقرار
حتی [illegible] فی قراره ای علی صورت -
الاستیداع - [illegible]
[illegible]
[illegible] -
الاستقصاف - استوار شدن [illegible] -
الاستیقاف - [illegible] دادن -
الاستیقاف - ایستاده خواستن [illegible]
[illegible] خلیفت کردن خواستن و آب کشیدن

الاستحذاف - [illegible]
الاستخفاف - [illegible]
الاستسلاف - سلف خواستن -
الاستشراف - ان ترفع بصرک الی الشی
تنظر الیه و تبسط کفک فوق حاجبک کالذی
یستظل من الشمس و استشرفت [illegible] -
الاستصراف - [illegible]
الاستضعاف - [illegible]
الاستطراف - [illegible]
الاستعراف - آشنائی دادن -
الاستعطاف - مهربانی کردن خواستن
الاستقذاف - دشنام دادن -
الاستلطاف - [illegible] -
الاستنطاف - [illegible]
الاستنکاف - ننگ داشتن -
الاستهداف - نشانه چیزی شدن [illegible]
الاستیناف - از سر گرفتن -
الاسترزاق - روزی جستن -
الاستطراق - [illegible]
الاستطلاق - گشاده شدن شکم -
الاستغراق - همه را رسیدن و فرا گرفتن
الاستغلاق - بسته شدن [illegible]
الاستلحاق - دعوی کردن که فرزند آن

ازان نسبت فی الحدیث —
الاستنداق باخذ من اللبن الحلیب [illegible]
الاستنشاق آب بالا بینی کشیدن
الاستنطاق سخن گفتن خواستن و سخن با کسی گفتن —
الاستدراک دریافتن چیزی —
الاستضحاک خنده پیدا —
الاستمساک چنگ زدن بچیزی
الاستهلاک هلاک کردن —
الاستبدال بدل گرفتن —
الاستنباک [illegible] نهادن
الاستقبال باز گرفتن [illegible]
آب [illegible] من البعل وهو النخل الذی [illegible] والاسقاء وقیل الذی [illegible] بالسواد [illegible] الاستقبال [illegible] تبطل [illegible] السلطان [illegible]
الاستقلال [illegible] برداشتن کاری کردن
الاستحلال [illegible] —
الاستجمال [illegible] —
الاستهلال [illegible] و داشتن
فی الحدیث من [illegible] الحلال [illegible]
[illegible]

الاستقلال برداشتن —
الاستقبال طلب الاقبال —
الاستدخال اندر آمدن خواستن —
الاسترجال پیاده شدن —
الاسترحال پالان برکندن خواستن
الاسترسال گستاخ شدن و بکسی فرو هشته موی —
الاستعجال از پی یکدیگر فرو شدن گوسپند و استرسال [illegible] فی اول العمل —
الاستعمال بسیار [illegible] گردیدن
[illegible] —
الاستسهال آسان شمردن —
الاستثقال گران شمردن و [illegible]
الاستکمال انگبین خواستن —
الاستغفال غافل شمردن —
الاستعمال بکار داشتن [illegible]
الاستفضال [illegible] آمدن جامه —
الاستثقال بزرگ شدن کار —
الاستکسال کاهل شمردن —
الاستنزال فرود آوردن —
الاستقبال پیش واشدن —
الاستقتال [illegible] المبالاة بالموت [illegible]
الاستکمال تمام کردن —

الاستمهال - مهلت خواستن -
الاستنبال - تیر خواستن -
الاستنثال - در پیش شدن ساخته شدن لشکر
مر کار را و هذا یعدے باللام -
الاستنجال - باز آب شدن جای -
الاستنزال - فرود آمدن خواستن
و استنزل فلان ای حط عن مرتبه -
الاستنصال - بیرون کردن -
الاستنفال - عطا و غنیمت خواستن
۵ الاستنهاء - بسته شدن و یعدی بعلی
الاستنهار - بگشتن آمدن میش و کذلک کل
انثی من ذوات الظلف خاصة -
الاستیکاد - استوار شدن -
الاستخدام - خدمت خواستن -
الاستیهاب - بخشایش خواستن -
الاستیساد - گردن نهادن و یعدی باللام
الاستطعام - خورش خواستن فی الحدیث
ان استطعمکم الامام فاطعموه و هذا علی التشبیه
و معناه ان استفتح فافتحوا علیه
۶ الاستیکاء - بسته شدن -
الاستشباک - چنگ زدن -
الاستعظام - بزرگ شمردن و تکبر کردن
الاستعلام - آگاه کردن خواستن -

الاستثفار - لنگ گرد فرج برآوردن و فی الحدیث
یا ابن المستثفرة بحبل الزبیب القیم ان تضیق المرأة
متاعها بالاشیاء العفصة وقد استثفرت
اذا احتشت و هذا شبیه الحجب بالنسب للتعریم والتقریع
الاستفهام - مفهوم کردن خواستن -
الاستقدام - در پیش شدن خواستن
در پیش شدن -
الاستقراع - کشتن شدن جدا شدن از میش
الاستقسام - سوگند و بخش کردن خواستن
از تیرها تمار و قد کشف الزهری عن معنی
الاستقسام فقال هو طلب ما قسم الله لنا و هو غیب
عنا من حیوة او موت او شقاوة او سعادة
و هو قسمی لیصیبه الذی لقصار لکل احد
الاستکتام - پوشیده خواستن استکتم فلان
ای استحدث عرقا کریما -
الاستلحام - گوشت خواستن و استلحم
الرجل اذا احتوشه العدو فی القتال فلم یجد
مخلصا و استلحم الطریق لزمه -
الاستلهام - و ادل دادن خواستن -
الاستبطان - در نهان داشتن
و فی الحدیث لیستبطنها ای یطلب ما فی بطنها
الاستحسان - نیکو شمردن -
الاسترهان - گرو خواستن -

الاِسْتِمْنَانُ بُنْدِرْ شدن وغَن گاو وگوسپند ویژ
الاِسْتِمْرَاغُ نرم شدن بسیار خوردن شکم ویژ گر
الاِسْتِلْبَانُ شیر خواستن
الاِسْتِمْكَانُ دست یافتن
الاِسْتِنْصَاةُ افسون خوستن ان المسی في الحدیث ولستقصه ارادا لمستقیم في الحدیث لعن الله النامصة والمستنمصة يعني التي تنتف تولها وتتلقفه لتجيبه بعن في كل
الاِسْتِكْرَاهُ کراهیت داشتن چیزی
الاِسْتِنْزَاهُ التنزه
الاِسْتِنْقَاهُ الاستفهام
الاِسْتِنْكَاهُ بوی کردن خواستن

ومن المضاعف

الاِسْتِتْبَابُ راست شدن کار
الاِسْتِحْبَابُ دوست داشتن برگزیدن
الاِسْتِشْبَابُ في الحدیث استشبوا مغناه اكتسوا
الاِسْتِطْبَابُ الاستیضاف
الاِسْتِشْتَاتُ پراگنده شدن
الاِسْتِحْثَاثُ مثل الحث
الاِسْتِنْفَاثُ پاک کردن جراحت از پلیدی و علاج کردن وی
الاِسْتِلْجَاجُ لیسیدن سوگند في الحدیث اذا استلج احدكم بیمینه فیما لاهل فھا ویزعم انه صادق فیها وقیل ان یحلف ویری ان غیرها خیر منها فیقیم علی ترك الکفارة

ا الاِسْتِصْحَاحُ درست شدن
٨ الاِسْتِبْدَادُ بخودی خود کار ایستادن
الاِسْتِجْدَادُ نو گرفتن
الاِسْتِحْدَادُ تیز کردن حلق شعر العانة
٥ الاِسْتِرْدَادُ وادادن خواستن
الاِسْتِعْدَادُ ساختن کاری
الاِسْتِمْدَادُ مدد خواستن
٨ الاِسْتِلْذَاذُ مزه یافتن وخوش شمردن
د الاِسْتِجْرَارُ الجر
الاِسْتِحْرَارُ سخت شدن جنگ
الاِسْتِدْرَارُ بیرون وردن شیر از پستان وباران از ابر وتنگ زستور واستدرت المعزی ارادت الفحل
الاِسْتِسْرَارُ پنهان کردن پنهان شدن ماه في الحدیث عائشة رضا الاستسرار التسری وکان القیاس الاستسرار من تسریت الا انها
نا ردت الحرف الی اصله وهو تسریت من السر
نا وهو النكاح فابدلت من حدی الراآت یاء
الاِسْتِعْرَارُ مثل اشتعل قال استعر بهم الجرب فشاتهم في الحدیث اذا استعر علیکم شیء من النعم ای استعصی من العزارة وھي الشدة
ل الاِسْتِقْرَارُ آرام گرفتن
الاِسْتِمْرَارُ استوار شدن روان شدن
ل الاِسْتِعْزَازُ بدرد آمدن کشتن

الاستعزاز - محکم شدن کیسه و چیزی سخت
شدن و درو بیمار و الماضی من هذا استعز
و استعز فلان بحقی ای غلبنی و الباب یدل
علی شدة و قوة و ما ضاهاها من غلبة و قهر
الاستفزاز - سبک گردانیدن -
الاستخساس - خسیس شمردن -
الاستفشاش - خائن شمردن -
الاستقصاص - قصاص خواستن
الاستنضاض - یقال استنض معروفه ای استخرج -
الاستقضاض - درشت یافتن خوابگاه
الاستنضاض - احسان و عطیه خواستن یقال فلان
یستنض حقه من فلان ای یستخرجه و اخذ منه الشیء بعد الشیء
الاستحطاط - کم کردن خواستن از بهای چیزی -
الاستخفاف - سبک گردانیدن و سبک
داشتن و منه لا یستخفنک الذین لا یوقنون ای
لا یحملنک علی الجهل و استخفاف کردن و یعدی
بالباء و استخففته طلبت خفته -
الاستذفاف - الاستتباب یقال
خذ ما استذف لک ای خذ ما امکن
و تسهل مثل استطف والذال مبدلة من
الطاء و فی الحدیث فاستذف بهم ای حلق بهم
[illegible] حلقها استشفت ما درا
ای بصرت ماخوذ من الشفیف و هو الثوب

الرقیق یقال خذ ما استطف لک ای خذ ما
ارتفع لک و امکن -
الاستعفاف - طلب العفة و منه و لیستعفف
الذین لا یجدون و استعف من المسالة ای عف
الاستغفاف - فراهم آمدن پیر -
الاستکفاف - دست برابر و نهادن
تا چیزی ببینی و دست بسوی کسی بازیدن
از بهر گدیه و گرد چیزی در آمدن فی الحدیث
فاستکفوا جنابی عبد المطلب احاطوا به -
الاستحقاق - سزاوار شدن -
الاستدقاق - الدقة -
الاسترقاق - تنگ شدن بند گرفتن
الاسترکاک - ضعیف یافتن -
الاستبدال - از بیماری به شدن
و ایمنی یعنی -
الاستحلال - بحلی خواستن و حلال داشتن
الاستدلال - دلیل گرفتن -
الاستذلال - خوار کردن -
الاستزلال - بلغزیدن خواستن و
بلغزانیدن و بر گناه داشتن -
الاستضلال - طلب ضلالت کردن یقال استضل ضالته
ای طلب ان یضل فضلها یقال جنن جنونه -
الاستظلال - سایه گرفتن و یعدی بالباء

الاستغلال - از چیزی غلّه گرفتن
الاستقلال - اندک شمردن و سبک داشتن
و بخودی بر کاری ایستادن و استقل
القوم ای مضوا و ارتحلوا و از جای خاستن
و از جای بر داشتن -
الاستملال - الاملال -
الاستهلال - ماه نو دیدن یقال استهل
الهلال و هویدا شدن ماه و گشاده شدن -
و بانگ کردن کودک و باران و وقت ...
الاستتمام - تمام کردن -
الاستجمام - برآسودن و دست بداشتن
از آب کشیدن از چاه تا آب گرد آید در وی
الاستحمام - خوی گرفتن و خویشتن را بآب گرم
شستن هذا هو الاصل ثم صار کل اغتسال
استحماما بای ماء کان -
الاستذمام - سزاوار ملامت گشتن
الاسترمام - عمارت خواستن بنا -
الاستعظام - الاستعظام بعهم گرفتن -
الاستغنان - الاستتار والاستطراب الفبا
الاستحنان - الاستطراب -
الاستسنان - نزار شدن -
الاستکنان - الاکتنان نهفته گشتن
ومن المعتل

۱۰ الاستجاب - سزاوار شدن -
الاستیعاب - از بن بر کندن و همه را فرا رسیدن
الاستیهاب - بخشیدن چیزی خواستن
ج الاستیثاج - بسیار شدن مال -
الاستیداج - درآمدن خواستن -
ح الاستیضاح - از کسی نهفته بازجستن تا چیزی پیدا کند
و دست بر ابرو نهادن تا چیزی نگرستن که هست یا نه
الاستیقاح - سخت شدن -
الاستیکاح - سطبر آگنده شدن چوب و یقال
خ استوکحت الفراخ غلظت - ۷
د الاستیراد - حاضر کردن -
الاستیصاد - شکار ساختن گوسپند را -
الاستیفاد - آمدن کسی خواستن لغة فی الایفاد -
الاستیقاد - آتش بر افروختن و افروخته شدن لازم و متعدی
الاستیلاد - صحبت کردن با کنیزک تا ازوی فرزند باشد
ر الاستیثار - بسیار خواستن چیزی
الاستیزار - با وزارت کردن و وزارت
خواستن یقال استوزر فلان -
ع الاستیحاع - وحشت یافتن -
الاستیفار - تمام فا ستدن -
ز الاستیفاز - بر سر دو پای نشستن -
ش الاستیحاش - وحشت و ناخوش شدن دل ...
ض الاستیفاض - شتافتن رفتن و راندن -

الاستبداء - چیزی بزینهار فاکسی دادن
الاستبراء - قاول دادن خواستن -
الاستیساء - فراخ شدن -
الاستیقاء - التوقع -
الاستیکاء - سخت شدن معده -
الاستیداغ - از نکوهش پاک داشتن
الاستیلاف - چکیدن -
الاستیصاف - وصف خواستن -
الاستیقاء و الیتاذن خوستن و داشتن مستور خوستن -
الاستیکاف - چکانیدن فی الحدیث انه توضا فاستوکف ثلثا ای غسل یدیه ثلثا ماخوذ من کف البیت کانه اخذ ثلث غرف من الماء وقیل بالغ فی غسل الید حتی وکف منها الماء
الاستیثاق - از کسی استوار گرفتن و خوستن استوار کردن -
الاستیداق - الایداق -
الاستیراق - وراقت کردن خواستن -
الاستیساق - فراهم آمدن و تمام شدن -
الاستیفاق - توفیق خواستن -
الاستیبال - گشتن آمدن گوسپند در استوبلت البلاد استوخمته و ذلک اذا لم یوافقک فی بدنک و ان کنت محبا
الاستیقال - با وحل شدن جای -
الاستیصال - موی بموی پیوستن خواستن -
الاستیغال - نغل شدن فی الحدیث فلیستوغل ای لیغسل المغابن و البواطن -

الاستیهال - ترسیدن -
الاستیخام - ناموافق آمدن هوای جایی و ناگوار نده یافتن -
الاستیشاه - گنده کردن ست و مانند آن
الاستیضاه - ستم کردن -
الاستیتان - قوی شدن -
الاستیسان - غنودن -
الاستیطان - وطن گرفتن -
الاستیداه - فراهم آمدن روانه شدن اشتران و مقهور شدن خصم -

ومن اللفیف المقرون

الاستیحاء - الاستصراخ -
الاستیخاء - الاستیجار -
الاستیراء - طلب الابراء یقال فلان یستوری زناد الضلالة -
الاستیساء - گفتن کسی را گفتن که مواساة کن با من
الاستیشاء - بیرون خواستن از ستور بیاشنه و فی الحدیث یستوشیه یریدانه کان یستنبطه و یستخرجه
الاستیصاء - اندرز پذیرفتن -
الاستیعاء - از بن برکندن نه درخت فی الحدیث و استوعی لعقه یریدانه استوفاه کله ماخوذ من الوعاء کانه جمعه فی وعائه -
الاستیفاء - تمام فا ستدن -

الاستیکاءُ - فربہ شدن شتر
الاستیلاءُ - دست یافتن ویعدی بعلی
یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایۃ والترکیب
مع کثرتہ یدل علی القرب -

ومن المعتل الیائی

الاستیسارُ - آسان شدن ویعدی باللام
الاستیقاظُ - بیدار شدن -
الاستیقانُ - بیگمان شدن -
الاستیداءُ - مثل الاستیلاء ومن بنات الواو
الاستیقاءُ - طاعت داشتن -

ومن الاجوف

الاستتابۃُ - توبہ خواستن -
الاستثابۃُ - پاداش خواستن -
الاستجابۃُ - سخن کردن یقال استجبتک واستجبت لک -
الاستوایۃُ - گمراہی شتر نا کردن یقال اذا اسیت الیہ
الاستصابۃُ - صواب دیدن -
الاستطابۃُ - خوش و استنجا کردن وفی الحدیث
استطیب بمایبد الاخلاق -
الاستنابۃُ - نیابت داشتن خواستن -
الاستزانۃُ - دغن زیت خواستن -
الاستفتاءۃ - لقوۃ خواستن -
الاستقالۃُ - الاستقالۃ -
الاستتابۃُ والاستقانۃُ - الاستخلیع -

الاستراثۃُ - دیرنگی شمردن -
الاستغاثۃُ - فریاد خواستن -
الاستباحۃُ - مباح کردن مباح یافتن
وازبن برکندن
الاستراحۃُ - برآسودن وبوی بردن -
الاستماحۃُ - عطا خواستن وشفاعت کردن خواستن
الاستناخۃُ - فرو خفتن شتر -
الاستجادۃُ - نیک شمردن ونیک آمدن -
الاستزادۃُ - افزون خواستن ومقصر شمردن
الاستعادۃُ - سخن واد خواستن وفی الحدیث
واستعیدوھا ای اعتادوھا -
الاستفادۃُ - فائدہ گرفتن والفائدۃ
استحداث مال وغیرہ -
الاستقادۃُ - منقاد شدن ویعدی باللام
وقصاص خواستن -
الاستعاذۃُ - بازداشت خواستن ویعدی بہا
الاستثارۃُ - گرد برانگیختن واستثار الاسد
وغیرہ اذا انہضہا من موضعہا -
الاستجارۃُ - زینہار خواستن -
الاستحارۃُ - الاستنطاق واستحار الکان
بالماء ای تحیر الشراب اسیغ المستحیر سحاب ثقیل
متردد لیس لہ ریح تسوقہ
الاستغارۃُ - غیرت خواستن از خدا تعالی

الاستبداء - چیزی بزینهار فا کسی دادن
الاستبراء - فا دل دادن خواستن -
الاستیساع - فراخ شدن -
الاستیقاع - التوقع -
الاستیکاء - سخت شدن معده -
الاستیداغ - از نکوهش پاک داشتن
الاستیلاف - چکیدن -
الاستیصاف - وصف خواستن -
الاستیقاف و الاستیادان - خوستن و واداشتن ستور خود ستن
الاستیکاف - چکانیدن فی الحدیث انه توضاء فاستوکف ثلثا
ای غسل یدیه ثلثا ماخوذ من کف البیت کانه اخذ ثلث فرع
من الماء و قیل بالغ فی غسل الیدین حتی وکف منهما الماء
الاستیثاق - از کسی استواری گرفتن و خوستن و استوار کردن -
الاستیداق - الایداق -
الاستیراق - ورق کردن خوستن -
الاستیساق - فراهم آمدن و تمام شدن -
الاستیفاق - توفیق خواستن -
الاستیبال - بگشن آمدن گوسپند و استوبلت البلاد
استوخمته و ذلک اذا لم یوافقک فی بدنک و ان کنت تحبه
الاستیحال - با وحل شدن جای -
الاستیصال - موی بموی پیوستن خواستن -
الاستیغال - بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل
ای لیغسل المغابن و البواطن -

الاستیهال - ترسیدن -
الاستیخام - ناموافق آمدن هوای جای
و ناگوار نده یافتن -
الاستیشام - گنده کردن دست و یا مانند آن خواستن
الاستیضاء - ستم کردن -
الاستیتان - قوی شدن -
الاستیسان - غنودن -
الاستیطان - وطن گرفتن -
الاستیداء - فراهم آمدن و روانه شدن
اشتران و مقهور شدن خصم -

ومن اللفیف المفروق

الاستیحاء - الاستصراخ -
الاستیخاء - الاستخبار -
الاستیراء - طلب الابراء یقال فلان یستوری
زناد الضلالة -
الاستیساء - گفتن آنکه مرا دستگیری کن -
الاستیشاء - برآمدن خواستن از ستور یا شتر
و فی الحدیث یستوشیه یرید انه کان یستخرجه
الاستیضاء - اندر بیرون رفتن -
الاستیعاء - از بن برکندن شتر درخت فی الحدیث
و استوعی له حقه یرید انه استوفاه کله ماخوذ
من الوعاء کانه جمعه فی وعائه -
الاستیفاء - تمام فاستدن -

الاستیکاء - ورم شدن شتر

الاستیلاء - دست یافتن ویعدی بعلی

یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایة والترکیب

مع کثرتہ یدل علی القرب -

ومن المعتل الیائی

الاستیسار - آسان شدن یعدی باللام

الاستیقاظ - بیدار شدن -

الاستیقان - بیگمان شدن -

الاستیلاد - نسل الاستیلاد من بنات الولد

الاستیقاء - طاعت داشتن -

ومن الاجوف

الاستتابة - توبہ خواستن -

الاستثابة - پاداش خواستن -

الاستجابة - اجابت کردن یقال استجبتک واستجبت لک -

الاسترابة - گمان کردن ۔۔۔ یقال افرایتہ رابک

الاستصابة - صواب آمدن -

الاستطابة - خوش و استنجا کردن وفی الحدیث

استطیب بما بید الاستنجاء -

الاستنابة - نیابت داشتن خواستن -

الاستزادة - روغن زیت خواستن -

الاستقاءة - ۔۔۔ خواستن -

الاستتالة - الاستقالة -

الاستباتة والاستفالة - الاستخلاع -

الاستراثة - درنگی شمردن -

الاستغاثة - فریاد خواستن -

الاستباحة - مباح کردن مباح یافتن

وازبن برکندن

الاستراحة - براسودن وبوی بردن -

الاستماحة - عطا خواستن شفاعت کردن خواستن

الاستناخة - فرو خفتن شتر -

الاستجادة - نیک شمردن نیک آمدن -

الاستزادة - افزون خواستن ومقصر شمردن

الاستعادة - سخن وا در خواستن وفی الحدیث

واستعیدوها ای اعتادوها -

الاستفادة - فائدہ گرفتن والفائدہ

استحداث مال وخیر

الاستقادة - منقاد شدن یعدی باللام

وقصاص خواستن -

الاستعاذة - بازداشت خواستن ۔۔۔

الاستثارة - گرد برانگیختن واستثار الارنب

وغیرہا اذا انہضہا من موضعہا -

الاستجارة - زینہار خواستن -

الاستحارة - الاستنطاق واستحار الکلب

بالدار ۔۔۔ الشراب اسیغ المستحیر سحاب ثقیل

متردد لیس لہ ریح تسوقہ

الاستخارة - خیریت خواستن از خدا تعالی

و مهربانی کردن خواستن —

الاستدارة — گردش شدن و گرد چیزی در آمدن و فی الحدیث ان الزمان قد استدار کهیئته —

الاستزادة — زیادت کردن خواستن —

الاستشارة — مشاورت خواستن و فربه شدن شتر

الاستطارة — پراگنده شدن و فاش شدن چیزی —

الاستعارة — عاریت خواستن منه قولهم کیستعار و قیل ستعار یعنی مستعار ای متداول —

الاستغارة — فربه شدن —

الاستنارة — روشن شدن —

الاستجارة — عطا خواستن و اجازت خواستن و جواز خواستن و آن آن باشد که با چهارپای و کشت دهند —

الاستشارة — بیدار شدن [illegible]

الاستفاضة — [illegible] خواستن —

الاستنامة — [illegible]

الاستخاضة — [illegible]

الاقوا [illegible]

الاستراضة — فراخ شدن [illegible]

گردانیدن در وادی —

الاستعاضة — عوض خواستن —

الاستفاضة — فاش شدن خبر و آب شدن گرفتن و استفاض الخبر ای شاع و بعضهم یقول استفاض و هو مکروه و استفاض الوادی شجرا ای اتسع و کثر شجره

الاستناطة — از خشم بسوختن و فربه شدن شتر

الاستلاطة — با خویشتن گرفتن و منه الحدیث استلطهم بهذا الرجل ای الحقتهم و ذلک انهم لما استعقوا الدم و صار لهم الصعوة بانفسهم و منه الحدیث الاخر استلاط لا یرث یعنی الملحق بالرجل فی النسب الباطل علی الاصوق

الاستتاحة — فروختن چیزی خواستن —

الاستجاعة — گرسنگی نمودن —

الاستطاعة — توانستن و الماضی استطاع یستطیع و بعض العرب یقول اسطاع یسطیع —

الاستناعة — فراپیش شدن در رفتن —

الاستعافة — فراخ شدن —

الاستضافة — طلب الضیافة —

الاستطافة — طواف کردن —

الاستنافة — یقال امر مستناق ای [illegible]

[illegible]

الاستفاقة — [illegible] در آمدن و برآسودن و یقال استفق [illegible] فیها فواقا ثم [illegible]

الاستبالة — بول فراگرفتن —

الاستحالة — محال شدن و از جای بگردیدن و استحلت الشخص ای نظرت هل یتحرک الارض المستحیلة هی التی لیست بمستویة و هی فی الحدیث

الاستخالة - خال گرفتن وفی الحدیث ولتستخیل
الرهام اذا نظرت الیها تخلتها ماطرة -
الاستطالة - گردنکشی کردن و یعدی بعلی
و دراز شدن -
الاستقالة - اقالت خواستن -
الاستمالة - سوی خویش چسپانیدن
یقال استماله واستمال بقلبه -
الاستخامة - خیمه ساختن خواستن خیمه زدن
وفی الحدیث من احب ان یستخیم له الرجال ای
من خام یخیم وخیم یخیم اذا اقام بالمقام قاله ابن قتیبه
الاستدامة - دوام خواستن و استدمت
الامر اذا تانیت به -
الاستضامة - بیدادی کردن -
الاستقامة - قیمت گرفتن و هذه لغة
اهل مکه و راست شدن و راست بایستادن
الاستلامة - کاری کردن که سزاوار ملامت باشد
استلام الرجل الی الناس ای استذم -
الاستنامة - بیارامیدن و یعدی بعلی -
الاستهامة - شیفته گردانیدن -
الاستبانة - پیدا آوردن و هویدا شدن
الاستدانة - وام خواستن -
الاستعانة - یاری کردن خواستن حلق
العانة ایضا -

الاستکانة - فروتنی کردن وتن بدادن
واشتقاقها من الکین وهو لحم داخل فرج
المرأة عن ابن علی الفارسی -
الاستلانة - نرم شدن -
الاستهانة - استخفاف کردن و یعدی بالبا
الاستفاهة - نیک فاخوردن یعنی اکول آمدن

وما جاء علی الاصل

الاستصواب - صواب آمدن -
الاستروَاح - بوی بردن و بیارامیدن
و یعدی بالی و دم گرفتن گوشت -
الاستلواح - تشنه شدن -
الاستحواذ - دست یافتن و یعدی بعلی
الاستقواس - کوژ شدن پیر -
الاستحواض - گرد آمدن آب -
الاستجواف - الاستجافة -
الاستنواق - ناقه شدن -
الاستنواک - احمق شدن -
الاستخوال - خال گرفتن الاستخیال ایضا

ومن الیائی

الاستبیاس - کشف شدن بن -

ومن الناقص

الاستخباء - خبا زدن و دور شدن -
الاستفتاء - فتوی خواستن -

الاستحیاء شرم داشتن چیزی و خشنودشدن ناقه را
فی الحدیث یستحیی لحمها اذا تغیر من المرض
العارض للبعیر
الاستنجاء مسح موضع النجو وغسله و
شتافتن وکمان کشیدن در طلب چیدن و
درخت از بن بریدن
الاستخفاء سست شدن و دوکار نشدن
الاستجداء الاجتداء
الاستعداء یاری خواستن و دویدن اسپ
الاستهداء هدیه خواستن و راه نمودن خواستن
الاستفداء فدیه خواستن
الاستفداء فروتنی نمودن
الاستبراء وکیل کردن
الاستذراء پناه گرفتن بکسی سایه
گرفتن دیدی بالبارد واستذریت المعزی
ای اخترت الفحل
الاستبراء ... تعوذ ... مر ... ر
الاستضراء فریفتن صید من حیث لا یعلم
الاستقراء در شهرها گردیدن فی الحدیث
فاستقریت ای تحیلت اتبعهن فی حدیث
آخر فخرج یستقری الرفاق
الاستکراء الاکراء
الاستمراء دوشیدن خواستن

الاسترشاء رشوت خواستن و شیر خواستن
اسم بچه
الاستلقاء جامه بسر کشیدن
الاستمشاء مسهل خوردن
الاستنشاء بوی خوش کردن فی الحدیث اذا
ما استنشیت بریدا استنشقت ماخوذ
من نشیت الریح
الاستعصاء نافرمان شدن
الاستقصاء جهد تمام کردن
الاسترضاء خوشنود کردن خواستن
الاستقضاء قاضی کردن فی الماضی استقضی
الاستعطاء عطا خواستن
الاستدعاء خواندن
الاسترعاء نگاهبانی خواستن
الاستسعاء کار کردن خواستن
الاستغناء فراخ شدن و ناقص شدن
و کسی ... استغنی بالشر اذا تتابع به الشر و استغنیت
الناقة اذا تعدّیتها و دعوتها للشبک
الاستبقاء باقی شمردن
الاستخفاء پنهان شدن و پنهان ... من
الاستشفاء شفا جستن بچیزی بعد بالبا
الاستصفاء همه مال گرفتن
الاستعفاء معاف کردن استعفاه من الخروج سأله ان یعفیه

الاستقفاء - پيچ پشت كسى در آمدن و بپس ايشان رفتن
في الحديث فاستقفاه بسيفه اى اتاه من قبل قفاه
الاستكفاء - كفايت كردن خواستن
الاستسقاء - بهره خواستن از چيزى يا كردن و فشرده كردن
الاستلقاء - افسوس خواستن
الاستسقاء - آب خواستن و علت استسقا
الاستلقاء - ستان افكندن و يعدى بعلى
الاستبكاء - بگريانيدن -
الاستحلاء - شيرين آمدن -
الاستخلاء - خالى خواستن -
الاستشلاء - برهانيدن و كل ما دعوته
حتى تخرجه و تنجيه من موضع او مكان فقد استشليته
الاستعلاء - بلند شدن و غلبه كردن كسى را
يقال استعلاه و اذا قيل استعلى على فلان على
المعنى غلب عليه -
الاستقلاء - ستور واجستن -
الاستملاء - املا كردن خواستن -
الاستدماء - سرى خواستن خون و ادامه از شى كم
المستدمى الذى يستخرج من موضع ...
والطالبي ... الدم استدمى ...
فلان اذا استدماه احذر -
الاستنماء - ... و استنماه ...
والباب بدل على ... الشى ...

شيئين متواليين و تباينين من الاستثناء من
قياس الباب و ذلك ان ذكره يثنى مرة فى
الجملة و مرة فى التفصيل لانك اذا قلت خرج الناس
ففى الناس زيد و عمرو فاذا قلت الا زيدا
فقد ذكرت زيدا مرة اخرى ذكرا ظاهرا -
الاستدناء - نزديك كردن -
الاستغناء - بى نياز شدن و يعدى بعن
الاستمناء - استدعاء خروج المنى -

ومن اللفيف المقرون

الاستغواء - الاستتباع و استغوى فلان
جماعة اذا انغى بهم الى الفتنة -
الاستغواء - بى راه كردن -
الاستهواء - سرگشته گردانيدن -

ومن اليائى

الاستحياء - شرم داشتن و يعدى بنفسه
و بمن و مذهب اهل الحجاز استحيا يستحيى
و مذهب تميم استحى يستحى بياء واحدة و نيكو نشستن

ومن المهموز الفاء

الاستئداب - التأديب -
الاستئثار - بيشتر كار اين خبا ... عرضا له
الاستيحاد - منفرد شدن -
الاستيناس - بجاى رسيدن نبات و دلير
شدن و يعدى بعلى -

الاستئخاذ - سر فرود آوردن از درد و فروتنی کردن بسبب بیماری
والمتاخذ المطاطی رأسه من رمد او وجع -
الاستئناء - یقال استانیت الشئ اذا ترقبته واستانی الله
بفلان اذا امات وهی لا الغفران -
الاستئجار - بمزد داشتن -
الاستیئاس - مایوس شدن -
الاستئسار - خویشتن را اسیر دادن
تقول استاسر ای کن اسیرا لی -
الاستئمار - المشاورة -
الاستئناس - انس گرفتن یعدی بالباء
واستانس الوحشی اذا احس انسیا وقوله تعالی
حتی تستانسوا ای تستاذنوا قاله الزجاج وقیل تطلبوا
وتتبصروا الانس هل من حی -
الاستئراخ - بیخ آوردن شتر خرما -
الاستئباع - الاتباع -
الاستئناف - نو گرفتن -
الاستئهال - زبان خواستن -
الاستئصال - از بن بر کندن -
الاستئکال - ال کسی بشدن بخوردن
الاستئهال - خریدن خوردن الی المتاهل
الذی یاخذ الاهالة او یاکلها وهی الاکل -
الاستئتان - خریدن اتان یعنی ماده خر یقال
استاتن الرجل اشتری اتانا ای ...

ناستانی ای صار ذا اتان فضرب للرجل یهون بعد العز -
الاستئذان - دستوری خواستن -
الاستئمان - زینهار خواستن یقال منه
استامنه واستامن الیه ای دخل فی امانه -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاستیاس - عوض خواستن المستاس المستعیض

ومن الناقص المهموز الفاء

الاستئناء - درنگ شمردن کسل خواستن
الاستبداء - ابتدای خواستن ...
الاستئماء - پرستار گرفتن -
الاستئناء - حشم داشتن ویعدی بالباء

ومن المقرون المهموز الفاء

الاستیواء - جست کردن خواستن -

ومن المهموز العین

الاستئثار - الاستعانة ...
الاستئلاک - استلاک فلانا اذا ...
بسالته القیاس ... الالوکة
الرسالة سمیت الوکة لانها تولک فی الفم
مشتق من الک الفرس اللجام -
الاستئلال - بزرگ شدن ...
واستال النبات اذا طال ...
... النام -
الاستئداء - ... -

ومن المعتل المهموز العين

الاستیئاس - نومید شدن و یعدی بمن

ومن الناقص المهموز العین

الاستبراء - بیزار شدن یقال فلان استبرأ ای یطالب بحقوق

ومن المهموز اللام

الاستنباء - الالتباء یعنی بشیر خود کشیدن بچه

الاستنباء - باز کاویدن و تفتیش کردن خبر

الاستهزاء - فروتنی نمودن

الاستبراء - پاک کردن ذکر از بول و رحم

از حیض استبرأت الجاریة ای استنظفت رحمها بحیضة

والذکر اذا استنظفته من البول و استبرأت ما عندک

الاستمراء - گوارنده شدن

الاستهزاء - خنده و استهزاء کردن یعدی بالباء

الاستبطاء - تاخیر خواستن

الاستنشاء - بوی باد بردن قال ابن

السکیت انما هو من نشیت الریح غیر مهموز

ای شممتها فی الحدیث دخلت مستنشئة افدا

رویت بالهمز و التنوین فمعناها الکاهنة و اذا رویت

بغیر الهمز و بغیر التنوین فهی اسم تلک الکاهنة وهی

من مولدات قریش و قیل هی بمعنی ولد لقومهم

فلان یستنشی الاخبار ای یبحث عنها

الاستبطاء - درنگی شمردن

الاستدفاء - تبسیدن و یعدی بالباء

الاستکفاء - ان یسئل الرجل ناقة لحلب ثم ورثها الی المفقود لبنها

الاستکلاء - الاستفسار

من المعتل المهموز اللام و لا یجوز فی المهموز الاول

الاستیجاء - ناخوش آمدن هوای جای

الاستبطاء - نرم شدن

الاستبناء - بادی گرفتن

استنفئوا بنار اهل الشرک لا تستنیروا بهم

الاستفاءة - مال بغنی گرفتن

الاستقاءة - علاج کردن تا قی افتد

باب التفعل

التترب - خاک آلوده شدن

التثقب - سوراخ شدن

التجنب - الاجتناب جنب شدن

التحدب - الحدب و یعدی بعلی

التحزب - گروه گروه شدن

التحسب - خبر خواستن فی الحدیث یتحسبون

الصلوٰة ای یتعرفون وقتها فیاتونها قبل الاذان

التحطب - جمع الحطب

التحلب - دوشش خواستن

التحنب - التقوس

التذنب - پس عمامه فرو گذاشتن

الترقب - چشم داشتن

الترکب - استوار شدن چیزی در چیزی

التوثب - راسب شدن -
التعجب - نازکردن و عیدی بعلی -
التشرب - الاشراب -
التثعلب - ... پوشیدن
التشبب - [illegible]
التشغب - [illegible] شدن -
التطرب - [illegible] -
التطلب - الطلب [illegible]
التعصب - [illegible] -
التعقب - [illegible] -
التغرب - [illegible]
التغرب - [illegible] -
التعشب - [illegible]
و بسیار [illegible] -
التقشب - [illegible]
[illegible]
التقرب - [illegible]
التقضب - [illegible] -
التقلب - [illegible]
التقرب - [illegible]
[illegible]
التقلب - [illegible]
التکبب - [illegible]

التکذب - تکلف الکذب -
التکسب - تکلف الکسب -
التلعب - بسیار بازی کردن و یقال
تلعب برای لعب بعد مرة بعد مرة -
التلقب - لقب گرفتن تقول لقبه بکذا
[illegible] -
التلهب - الالتهاب -
التنصب - [illegible] کردن
[illegible]
[illegible] الاعصاب -
التنقب - [illegible] زدن
[illegible]
[illegible] -
التوثب - [illegible]
التوجب - [illegible] -
التهيب - [illegible]
[illegible] -
التهذب - [illegible]
التقلب - [illegible]
[illegible]
[illegible] -
[illegible]
[illegible] -

التثبّت - ایستادن -
التبعّث - برآمدن و روان شدن یقال ۴۰
تبعّث منّی الشعر ای انبعث کانه سال -
التحدّث - حدیث کردن -
التحنّث - عبادت کردن و از گناه حذر کردن
و منه [illegible] التحنّث تحرّج النفس -
[illegible] - [illegible] سستی المخنّث
[illegible] یقال تخنّث
[illegible] -
[illegible] کردن -
[illegible] - گوش واز در گوش کردن -
التشبّث - چنگ در زدن و [illegible] -
التشعّث - پراکنده شدن و شاخ زدن -
التلبّث و اللبث - درنگ کردن -
[illegible] - خوشی [illegible] ستن -
التبرّج - [illegible] یقال
[illegible] الورق -
التبلّج - روشن شدن [illegible]
[illegible] - از گناه [illegible] شدن -
التحلّج - [illegible] یقال [illegible]
لا یتحلّجنّ فی صدرک طعام ای لا [illegible]
[illegible] بالحار [illegible]
[illegible] یقال [illegible]

فی صدرک طعام بالحار والخار ای شکّک فیه
التخرّج - بعلم رسیدن -
التخلّج - جنبیدن و لرزیدن یقال المفلوج یتخلّج
فی مشیته ای یتفکّک یتمایل و فی الحدیث دع ما
تخلّج ای تحرّک -
التدرّج - اندک اندک سوی چیزی شدن -
التزجّج - کنده شدن -
التزلّج - بلغزیدن پای از [illegible] -
[illegible] - گامی سیاه [illegible]
[illegible] - [illegible] شدن
[illegible] - دروغ گفتن و [illegible]
[illegible] ای تکذّب [illegible]
[illegible] - بافتن یقال [illegible]
[illegible] فی ما قالا - ۴۱
[illegible] - [illegible] گرفتن -
[illegible] - [illegible] الوده شدن [illegible]
[illegible] - بایستادن و [illegible]
[illegible] - بر خویشتن پیچیدن -
[illegible] - ناز کردن -
[illegible] - باز هم باز شدن -
[illegible] - [illegible] جستن و [illegible]
[illegible] - [illegible] -
[illegible] - [illegible] کردن [illegible] -

التفلّج - گشاده شدن قدم فی الحدیث
لعن الله المتفلجات من النساء اللاتی یفلجن
ثغورهن للتفلج یقال افلج —
التکرّج - کره گرفتن —
التزلّج - دوسنده شدن —
التلمّج - التلمظ —
التمزّج - جنبانیدن چیزی —
التمدّج - فراهم آمدن وشدن تمج
التهشّج - براماسیده شدن —
التهرّج - مهربانی کردن شتر بچه را و
تقطع فی ارعاش —
التهزّج - سرائیدن فی تهزجت القوس
اذا صوتت عند انباض الرامی عنها —
التبجّح - شاد شدن —
التدحّج - خرامیدن زن —
التطرّح - دریا موی پهن واشدن —
التجنّح - اعتماد کردن بر دو کف دست در سجود
فی الحدیث امر رسول الله علیه الصلوة والسلام
بالتجنح فی الصلوة قال شمر التجنح فی الصلوة
کانه الاعتماد فی السجود علی الکفین وادناء الذراعین من
الجنبین وترک الافتراش الذراعین
التدرّج - بگرائیدن —
التحشّج - تراویدن —

الترضّح - کوفته شدن —
التشرّح - کسب کردن —
التزفّح - چسپیدن از سستی جزان —
التسلّح - سلاح پوشیدن —
التصبّح - بامداد خفتن شراب بامداد خوردن
التصفّح - نگریستن چیزی باستقصا —
التفتّح - کشاده شدن و در شکفتن گل —
التفسّح - فراخ نشستن یعدی بفی —
التفصّح - فصیح وار تازی نمودن —
التفقّح - شگفتن گل —
التقمّح - سر برداشتن از سیرابی فی الحدیث
کلما شرب فاشرب فاقمح ومن رواه بالنون
فالتقنح لشرب ... الخطابی النون
۷ ویروی فاقنع ای الحم غیری —
التکدّح - خراشیده شدن —
التکلّح - سپید وا کردن دندان در ترش رویی
ترش رویی کردن و سپیدی درخشیدن یقال تکلح البرق ...
التلقّح - ... اذا اتقح انا الاتم ولا ...
التمدّح - ستایش خود ... ستودگی نمودن
التندّح - بالدال تهیگا دبرآمدن از سیری
بالذال اعرف —
التنضّح - نوشیدن در چیزی مالیدن و یعدی
بالباء و التسبح ایضا التسفح عن ابی زید

التنجح — الاستنجاح —
التنسح — پس واشدن گوسپندان بچراگاه
التنصح — نیکخواهی و ثوب متنصح ای مخیط الترکیب
التنفج — اندک فربه شدن شتر —
التنخج و التنبخ — گردنکشی کردن —
التزنج — سست شدن —
التصرح — آواز بر داشتن [illegible] زدن
التفشح — [illegible] بالیا
التفتح — [illegible]
بحال التبطل و ذلک اذا [illegible] —
التلطح — آلوده شدن [illegible] بالبار —
التمسح — [illegible] کردن —
التوشح — [illegible] سر [illegible] —
التبلد — [illegible]
و [illegible]
التجرد — [illegible] کردن —
و [illegible] الامر —
التحشد — [illegible] شدن —
التحفد — [illegible] شدن —
التجلد — تکلف الجلادة —
التحشد — فراهم آمدن —
التحمد — منت بر نهادن —
التأود — [illegible]

وتربد وجه فلان ای تغیر من الغضب و الجمع
من الربدة و هی لون الی الغبرة —
الترصد — چشم داشتن —
الترغد — [illegible] شدن دهن تربد فلان
اذا اضاق بالجواب و غضب —
التزهد — عبادت کردن —
التسرد — سوراخ کردن —
التشهد — تحیات نشستن [illegible]
و شهادت آوردن —
التصعد — برنجانیدن و برشدن —
التصيد — مطاوع التصيد [illegible]
[illegible] —
التعبد — بندگی گرفتن و عبادت کردن
التعقد — [illegible] شدن —
التعمد — قصد چیزی کردن —
التفقد — [illegible] چیزی [illegible]
[illegible] و [illegible]
من [illegible] الان [illegible] یکون من اثنین
و فلان [illegible] ای [illegible] —
التقرد — التقرید —
التلبد — [illegible] —
التمدد — [illegible] بالبار —
[illegible] — [illegible] —

التفقّد — واجستن گم شده
التقصّد — بمردن و پاره پاره گشتن نیزه
التقذّد — بشستن از کاری و پلیدی بعد
و وا داشتن کسی را از کاری —
التقلّد — در گردن خویش کردن گردن بند
التكبّد — بمیان آسمان رسیدن آفتاب
و سطبر شدن شیر —
التلبّد — بهم نشستن چیزی و سینه
بر زمین نهادن ومنه تلبّد الشيء لزم بعضه بعضا
التمرّد — شوخ و ستنبه شدن [illegible] ریش
بماندن پس ریش بر آوردن
التمهّد — التمكّن يقال تمهّدت له عنده حال لطيفة
التنهّد — با دم سرد بر کشیدن —
التهبّد — اخذ حب الحنظل وكسره —
التهجّد — خفتن و بیدار بودن شب وهو
من الاضداد و [illegible] الجهود
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

التفرّد — یگانه خاستن —
التجبّر — گردنکشی کردن و رستن نبات پس
از خوردن —
التجسّر — رفتن میان بستن و تفت شدن در جهاد
التجمّر — وا داشته شدن لشکر در ثغر —
التحجّر — تنگ کردن في الحديث لقد تحجّرت واسعا
التحدّر — نشیب فرود آمدن —
التحسّر — ارمان خوردن و [illegible]
و مانده شدن شتر و [illegible] —
التحضّر — حاضر آمدن —
التخبّر — خبر خواستن و يقال تخبّر الخبر
اذا استخبر و [illegible] —
التخمّر — بر دگر شدن —
التخصّر — وضع اليد على الخاصرة [illegible]
و [illegible] بالاساك [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و بذکر شدن کلمهٔ که مونث باشد —

اَلتَّذَکُّرُ — افزوده شدن و بعدی لغی و خویشتن را ملامت کردن و ظلن تذکر علی فلان اذا تنکّر له و اوعده —

اَلتَّرَکُّزُ — بر شدن چیزے —

اَلتَّسَتُّرُ — در پرده شدن —

اَلتَّسَحُّرُ — سحور خوردن —

اَلتَّسَخُّرُ — سخره گرفتن —

اَلتَّسَعُّرُ — افروخته شدن آتش —

اَلتَّشَذُّرُ — الاستغفار بالتوب او بالذنب والوعید والتهیّؤ للقتال و رکوب الفرس من ورائه

اَلتَّشَعُّرُ — باموی گشتن

اَلتَّشَغُّرُ — بغایت جهد و امکان قش بجائے نه رسیدن یقال تشغّر البعیر اذا لم یدع جهدًا فی سیره —

اَلتَّشَکُّرُ — سپاس داری نمودن و بعدی باللام

اَلتَّشَمُّرُ — در شکرده شدن —

اَلتَّصَبُّرُ — تکلف الصبر

اَلتَّصَدُّرُ — در پیشگاه نشستن —

اَلتَّطَهُّرُ — فرو شستن و بعدی بالبا و هم یتطهرون ای یتنزهون من الادناس —

اَلتَّظَهُّرُ — ظهار کردن از زن —

اَلتَّعَثُّرُ — بسر درآمدن —

اَلتَّعَجُّرُ — اشکنج شدن شکم —

اَلتَّعَذُّرُ — دشوار شدن و بعدی بعلی و عذر خواستن و مندرس شدن رسم و آلوده شدن بعذره —

اَلتَّعَسُّرُ — دشوار شدن —

اَلتَّعَصُّرُ — پناه با کسی یا با چیزی دادن و فشرده شدن —

اَلتَّعَطُّرُ — خویشتن را عطر کردن و فی الحدیث کان یکره تعطر النساء قیل را و تعطّل النساء واللام والراء یتعاقبان مثل سمر عینه و سملها کانه کره ان تکون المراة عطلا لا حلی علیها او لا خضاب

اَلتَّعَبُّرُ — اخذ الغبر و هو البقیه من اللبن فی الضرع و منه تغبرت من المراة ولدا و تزوج رجل امراة کبیرة فقیل له فی ذلک فقال لعلی اتغبرها ولدا او له ساه

اَلتَّغَفُّرُ — سغفر چیدن تغفر الناس تمغفر اذا خرجوا یجتنون المغافیر من شجره و هی مثل الصمغ یخرج من الرمث و غیره حلو یوکل واکثر العرب یقولون تمغفر تمغفلا فی هذا و ما اشبهه و هو الصحیح —

اَلتَّغَمُّرُ — التغیر بالغمین —

اَلتَّفَجُّرُ — روان شدن آب —

اَلتَّفَخُّرُ — بزرگی نمودن

اَلتَّفَزُّرُ — از هم گسستن جامه و آنچه بدان ماند

اَلتَّفَطُّرُ — شگافته شدن —

اَلتَّفَکُّرُ — اندیشه کردن و بعدی بفی —

التقتر — ساخته شدن جنگ را۔
التقدر — ساخته شدن و بعدی باللام و باندازه شدن و کریست داشتن چیزی
التقشر — پوست واز شدن۔
التقطر — چکیده شدن و بر پهلوی افتادن و التقتر ایضاً۔
التقعر — دور در شدن و یعدی بفی فی الحدیث تقعر عن مال له پیدا تقاع من اصله
التقفر — از پی فرا شدن۔
التقمر — نزدیک کسی شدن در ماهتاب و بیرون شدن شیر در ماهتاب از بهر صید و تقمر فلان ای غلب من یقامره۔
التکبر — گردنکشی کردن و بزرگوار شدن
التکثر — بیشی جستن بمال کسی بسیار جستن
التکدر — تیره شدن آب جز آن
التکسر — خرد و مرد شکستن۔
التکفر — پوشیده شدن در سلاح و فی الحدیث اذا اراد احدکم البول فلیتمخر الریح ای فلینظر من این مجراها فلا یستقبلها کیلا ترد علیه البول
التمثر — [illegible] النثر۔
التمخر — [illegible] کردن۔
التمصر — بقیت شیر بدوشیدن۔
التمضر — خویشتن را بمضر مانند کردن

التمطر — شتافتن و در زمین نشیدن۔
التمعر — بر شیدن موی او بر وی گردیدن از خشم
التنزر — کم شدن خود را بنزار منسوب ساختن یقال تنزر الرجال ذا تشبه بالنزارية اذا دخل فیهم
التنشر — گستره گردیدن شرف نشستن و سواء [illegible] فی الحدیث فلا تنشرت انفذ من النشرة وهی ضرب من علاج المصاب [illegible]
التنصر — ترسا شدن۔
التنظر — چشم داشتن بدرنگ۔
التنکر — از حالی گردیدن۔
التنمر — [illegible] آوازش وقت [illegible] تنمر واده [illegible] وان النمر [illegible] واما قول [illegible] [illegible] تشبهوا بالنمر لاختلاف [illegible]
التنهر — گردم [illegible] [illegible]
التبهر — [illegible] الی [illegible]
[illegible]
ای خرج الی الصحراء۔
[illegible]
[illegible]
[illegible]
التهور — [illegible]
التهقر — [illegible]

ل [illegible]

التملّس – التخلّص –
التقمّس – الاستنجاز –
التعيّس – التبختر فی مشیه تبختر
التجرّس – بنغمت گفتن –
التحبّس – وا ایستادن و یعدی بعلی –
التحسّس – خبر خواستن در خفیه و یقال تحسّسته بعین
التحرّس – الاحتراس فی المعنی الاول –
التحمّس – التشدّد –
التخمّس – غنیمت یافتن چیزی یقال
تخمّس الشیء اخذ خمسه –
التخالس – الاختلاس –
التدلّس – خوشگن شدن –
التشمّس – در آفتاب شدن –
التطلّس – محو شدن و طیلسان
پوشیدن خود را –
التطوّس – ستوده شدن –
التعسّس – بدی شبگشت کردن –
التفسّس – از پی چیزی فرا شدن –
التغطّس – التکبّر والفخر –
التفرّس – فراست بردن و یعدی بفی
التقدّس – پاک شدن –
التقلّس – کلاه پوشیدن –
التکدّس – وحش جنبانیدن در رفتن

و مشی الفرس کانه مثقل –
التکنّس – در کناس شدن آهو –
٤ التلبّس – پوشیده بچیزی شدن یقال
تلبّس بالامر وبالثوب –
التلمّس – التطلّب مرّة بعد اخری –
التمهّس – کبر شدن –
التمرّس – خویشتن را بچیزی خاریدن و
فی الحدیث ان من علامات الساعة ان
یتمرّس الرجل بدینه کما یتمرّس البعیر بالشجر قیل
یتلعّب بدینه تمرّس البعیر بالشجر و قیل یمارس الفتن
و یخرج علی امامه فیضرّ بدینه فلا ینفعه غلوّه
فیه کما یجرب من الابل اذا احتکّت بالشجر ادماه
علم تمرّس من جربه –
التمقّس – الغثیان –
التملّس – نسو شدن –
التنجّس – پلید شدن و قیل التبعّد من النجاسة
التنحّس – جستجوی کردن خبر یقال تنحّست الاخبار عن جبار الا اذا
تخبّرتها و تنحّستها بالاستخبار و یکون ذلک سرّاً
التندّس – التحسّس –
التنطّس – المبالغة فی التطهّر و کل من ادقّ
النظر فی الامور و استقصی علمها فهو متنطّس
الاخبار تحسّسها –
التنفّس – پراگنده شدن صبح و شکافته شدن

کمان و باد سر کشیدن و آب پاشیدن موج
و روز دوم بر آمدن و نفس زدن و کل ذی رئة
یتنفس و دواب الماء لا رئات لها فی الحدیث
نهی عن التنفس فی الاناء و فی حدیث آخر کان
یتنفس فی الاناء و الجمع بینهما ان التنفس له معنیان
احدهما ان یشرب الماء و هو یتنفس فی الاناء ثلثة
انفاس یبین فاه عن الاناء فی کل نفس و الباب
یدل علی خروج النسیم کیف کان من ریح و غیرها
اَلتَّمَشُّ - پنهان شدن در خانه صیاد -
اَلتَّحَبُّسُ - گرد آمدن -
اَلتَّفَحُّشُ - فحش گفتن و فی الحدیث المتفحش
ای الذی یتکلف الفحش و یتعمده و یکون ایضاً
الذی یاتی الفاحشة المنهی عنها -
اَلتَّقَرُّشُ - بر آواز زدن مرغ -
اَلتَّقَرُّشُ - الاکتساب و التجمع ایضاً -
اَلتَّکَرُّشُ - فراهم آمدن قوم و ترنجیده و درهم شدن روی
یقال تکرش وجهه ای تقبض -
اَلتَّکَلُّشُ - بشتافتن و پوش کردن -
اَلتَّنَفُّشُ - التحرک و فی الحدیث فتنفش
و موی را تیغ خاستن -
اَلتَّهَبُّشُ - التکسب -
اَلتَّقَبُّصُ - التقبض و هو فی الحدیث -
اَلتَّخَرُّصُ - دروغ گفتن -

اَلتَّخَلُّصُ - برستن -
اَلتَّرَبُّصُ - چشم داشتن -
اَلتَّرَخُّصُ - آسان فراگرفتن و یعدی بفی
اَلتَّفَحُّصُ - واپژوهیدن و یعدی بعن
اَلتَّقَبُّضُ - التجمع -
اَلتَّقَلُّصُ - فراهم آمدن -
اَلتَّقَمُّصُ - پیراهن در پوشیدن -
اَلتَّقَنُّصُ - صید کردن -
اَلتَّمَلُّصُ - التخلص -
اَلتَّنَغُّصُ - ناخوش آمدن عیش -
اَلتَّنَقُّصُ - نقص کردن کسی را -
اَلتَّمَغُّصُ - کسی را فاکردن تا موی
از روی او بر کند و هو فی الحدیث -
اَلتَّبَرُّضُ - باندک اندک روزگار گذاشتن
و اندک اندک فا ستدن -
اَلتَّبَعُّضُ - پاره پاره شدن -
اَلتَّبَغُّضُ - دشمنی نمودن -
اَلتَّحَمُّضُ - شوره خوردن -
اَلتَّرَمُّضُ - آهو گرفتن در گرمگاه -
اَلتَّعَرُّضُ - پیش آمدن یقال تعرضت
معروفهم و بمعروفهم و تعرض بمعنی تعرج یقال
تعرض الجمل فی الجبل اذا اخذ فی سیره یمیناً و
شمالاً لصعوبة الطریق -

اَلتَّقَبُّض — فراہم آمدن و ترنجیده شدن پوست
اَلتَّمَخُّض — جنبیدن شیر در کوشش و کودک
در شکم و درد زه خاستن و آبستن شدن —
اَلتَّنَقُّض — کفیدن زمین از سما روغ یقال
تنقضت المکان ای نظرت جمیع ما فیہ و
تنقضت الارض عن الکمات ای تفطرت
اَلتَّبَسُّط — از ہر سوی رفتن —
اَلتَّشَنُّط — درنگی شدن —
اَلتَّحَبُّط — خبط بر خویشتن کردن و یعدی بالبا
اَلتَّخَبُّط — تباه و ناقص عقل کردن بعید نا تفتر
اَلتَّخَمُّط — بانگ کردن شتر و آشوب کردن یا
والتغضب والتکبر ایضًا —
اَلتَّسَخُّط — اندک شمردن —
اَلتَّسَقُّط — خطا جستن —
اَلتَّسَلُّط — گماشته شدن و یعدی بعلی —
اَلتَّشَحُّط — در خون غلطیدن —
اَلتَّضَبُّط — بقهر سندی گرفتن و بکار یسیدن کسی اندر
فی الحدیث فضبطوہم یقال تضبطت علی فلان
ای اخذتہ علی حبس منی له و قہر
اَلتَّفَرُّط — در گذشتن از کاری یقال تفرط الفرق فات و تقدم
اَلتَّقَرُّط — با گوشوار شدن —
اَلتَّقَسُّط — در خود برابر قسمت کردن چیزی یقال
تقسطنا الشیء بیننا ای اقتسمناه حصصا ما خوذ من

القسط وہو الحصة والنصیب —
اَلتَّلَبُّط — بپہلو در خاک گردیدن و ہو فی الحدیث
اَلتَّلَقُّط — از ہر چیزی بر چیزی برچیدن
اَلتَّمَخُّط — بینی پاک کردن —
اَلتَّمَرُّط و التَّمَعُّط — ریخته شدن موی —
اَلتَّنَشُّط — نشاط کردن و یعدی باللام و
ک نیک نیک رفتن شتر —
اَلتَّنَفُّط — آبله شدن دست —
ظ اَلتَّحَفُّظ — التیقظ و قلة الغفلة و استظہار
الکتاب شیئا بعد شی —
اَلتَّلَفُّظ — گفتن و یعدی بالبا —
اَلتَّلَمُّظ — اللمظ —
ع اَلتَّبَرُّع — چیزی دادن که واجب نباشد
دادن آن و یعدی بالبا —
اَلتَّبَوُّع — ظریف شدن کودک بزرگ شدن شتر
اَلتَّبَضُّع — عرق اندک اندک بیرون آمدن
اَلتَّبَقُّع — رفتن ہر جای —
اَلتَّبَلُّع — از پی فرا شدن —
اَلتَّبَرُّع — شتافتن —
اَلتَّتَلُّع — گردن بازیدن از بہر خاستن و
دریش شدن —
اَلتَّجَرُّع — فرو خوردن خشم و آنچه بدان ماند
اَلتَّجَزُّع — بخشش کرده گرفتن فی الحدیث فتجزعوها ای اقتسموها

التَّخَشُّعُ – الخشع –

التَّخَشُّمُ – گرد آمدن ابر بهم باهمی –

التَّخَزُّعُ – [illegible] ومنه خزاعة حي [illegible]

الازد سموا بذلك لان الازد لما خرجت

من مكة لتتفرق في البلاد تخلفت عنهم خزاعة

واقامت بها وتخزعنا الشيء بيننا –

اقتسمناه قطعا

التَّخَشُّعُ – تكلف الخشوع –

التَّخَضُّعُ – فروتنی نمودن –

التَّخَلُّعُ – التفكك في المشية وفي الحديث وقد

تخلع في الشراب اي شرب الليل والنهار –

التَّدَرُّعُ – زره پوشیدن –

التَّمَدْرُعُ – مدرعه پوشیدن –

التَّذَرُّعُ – بسیار گفتن وباندازه کردن

چیزی بدست رسن نزدیکی جستن بکسی [illegible]

يدل على استداد و [illegible] الى قدم –

التَّرَبُّعُ – [illegible]

خوردن [illegible] –

التَّجَمُّعُ – الاجتماع –

التَّ[illegible] – [illegible] –

التَّصَنُّعُ – بتزویر کاری کردن –

التَّ[illegible] – [illegible] –

التَّضَرُّعُ – بخواری کردن [illegible] –

التَّسَلُّعُ – شکافته شدن –

التَّسَرُّعُ – شتافتن ویعدی بالی –

التَّسَكُّعُ – سرگشته شدن –

التَّسَلُّعُ – شکافتن –

التَّسَمُّعُ – [illegible] گوش نهادن [illegible] بال

تسمع اي تسمع في خفية شيئا بعد شيء –

التَّشَبُّعُ – تکلف سیر نمودن وفي الحديث المتشبع

بما لم يعط كلابس ثوبي زور وهو المتزين

بأكثر مما عنده يتكثر بذلك ويتزين بالباطل

قيل [illegible] ان المتشبع بما لم يعط

صاحب زور وكذب يقال [illegible] الثوب

[illegible] وعن نعيم بن حماد انه قال

في الحي رجل له هيئة وشارة [illegible] الى

شهادة الزور [illegible]

فيقال [illegible] الشهادة [illegible]

الثوب [illegible] الثوبين [illegible]

على [illegible] على نفسه –

التَّشَجُّعُ – دلیری نمودن –

التَّ[illegible] – [illegible]

[illegible]

[illegible] الشارة

[illegible] –

[illegible]

التجمّع — فراهم آمدن بستر از خوف —
التصنّع — خویشتن بیاراستن —
التضجّع — در کاری تقصیر کردن و مقام کردن بیک جای
التضرّع — زاری کردن و یعدّی بالی —
التضلّع — پر شکم شدن از سیری و سیراب گردیدن تا آنکه با ضلاع رسد یقال تضلّع الرجل اذا امتلاء شبعًا و ریًّا —
التطبّع — چرک شدن شمشیر و جز آن —
التطلّع — چشم داشتن و یعدّی بالی —
التطوّع — تبرّع نمودن و یعدّی باللام —
التفرّع — بر زبر چیزی شدن و تفرّع شاخ بسیار شدن و مهتر قومی را بزنی کردن —
التفزّع — ترسیدن —
التفلّع — شگافته شدن —
التقزّع — فراهم آمدن شب —
التقشّع — ای التقطّع —
التقعقع — آهنگ دویدن کردن اسب —
التقرّع — ... انشعاب ... و ... گردیدن قوم
التقطّع — پاره پاره شدن و تقطّعوا امرهم بینهم ای تفرّقوا و فی الحدیث اذا تقطّعت الظلال ای اذا قصرت —
التقلّع — پراکنده شدن و فی الحدیث اذا مشی تقلّع ای کان یقوی المشی —

التقمّع — مگس از خویشتن باز راندن آهو —
التقنّع — قناعت نمودن و مقنعه بر افگندن زن —
التکرّع — وضو کردن جهت نماز یقال تکرّع الرجل اذا توضّأ للصلوة لانه یغسل اکارعه
التکنّع — واهم آمدن یعنی پیوستن —
التلفّع — جامه بسر تا پای در گرفتن و منها اشتمال الصماء عند العرب و با برگ شدن درخت و یعدّیان بالباء و تلفّع فلان اذا شمله
التلمّع — ربودن چیزی و درخشیدن برق فی الحدیث فجعل تلمّع ای تختطف الشیء فی انقضاضها و روی تلمّع یقال لمع الطائر بجناحیه اذا خفق بهما و الحدأة تلمع ...
التمتّع — برخورداری گرفتن و یعدّی بالباء و منه التمتّع و هو ان یعتمر فی اشهر الحج و یطوف اکثر طواف عمرته ثم یحرم بالحج من عامه ذلک من غیر ان یرجع فیما بینهما الی اهله حلالا و انما قیل له متمتّع لانه تمتّع بالعمرة و الحج فی سفر واحد فکانه تمتّع باسقاط احد السفرین عن نفسه و الباب یدل علی منفعة و امتداد مدة فی خیر
التمزّع — خرما در شیر آغشته خوردن —
التمزّع — پاره پاره شدن —
التمسّع — التمسّح فی الاستنجاء و هو فی الحدیث
التمنّع — استوار و قوی شدن —

التنخّم - نخاعه انداختن
التنزّع - دویدن وشتافتن یقال رأیت فلانا متنزّعا الی کذا ای متسرّعا الیه نازعا
التنطّع - دور در شدن
التهزّع - لرزیدن وشتافتن وپاره پاره شدن
التهفّع - التباکی
التبلّغ - روزگار فاگذاشتن بیاری ک سخت شدن بیماری
التفرّغ - فراغ زیستن
التفرّغ - واپرداختن ویعدی باللام
التشفّع - بسیار شدن سپیدی در موی وجوان شدن وتشفّع الرجل المرأة دخل بین رجلیها فجرّها
التقنّع - جامه نیکو پوشیدن وفی الحدیث قد تقنّعوا ای لبسوا احسن ثیابهم ولم یتهیأوا
التمرّغ - در خاک غلطیدن وتمرّغ فلان اذا رشّ لعابه من فیه
التحرّف - التحریف
التجنّف - التجانف
التحرّف - بگشتن
التقشّف - التقشّر وهو فی الحدیث
التقشّف - جامه کهن پوشیدن
التحنّف - دین حنفی برزیدن ویقال تحنّف اعتزل ویقال اعتزل الاصنام وتعبّد

التخطّف - ربودن
التخلّف - واپس ایستادن ویعدی بعن
التدلّف - رفتن ویعدی بالی یقال تدلّف الیه ای تمشّی ودنی
الترشّف - مکیدن
التزحّف - رفتن
التزقّف - التلقّف
التزیّف - زر ابیش شدن
التسلّف - سلف فاستدن ویعدی بمن
التشرّف - برگزیده شدن وتشرّف بکذا ای عدّه شرفا وفی الحدیث لا تشرّفوا للبلاء ای لا تطلّعوا الیه
التشنّف - با ورگوشی شدن
التصرّف - فاگشتن در کار ویعدی بالفی
التصلّف - لاف زدن
التضعّف - ضعیف شمردن وسست شدن وفی الحدیث فتضعّفت رجلا ای استضعفته
التطرّف - نوگرفتن یقال تطرّفت الناقة رعت بعد رعیة اذا کانت لا تثبت علی مرعی واحد
التظرّف - ظرافت نمودن
التعرّف - تعرّف چیزی کردن وفی الحدیث تعرّف الی الله فی الرخاء یعرفک ای یجازک
التعسّف - رکوب الامر من غیر تدبیر وسیر المفازة

علی غیر طریق —
اَلتَّعَطُّفُ — مهربانی کردن و ردا بر افگندن و برو در آمدن —
اَلتَّعَضُّفُ — دو تا و کژ شدن و حلقه بستن مار شکستن یقال تعضف عیدانها ای مالت وتثنی وتکسر
اَلتَّعَکُّفُ — غالیه بکار داشتن ویعدی بالبا
اَلتَّعَرُّفُ — پوست وا شدن ریش —
اَلتَّعَشُّفُ — التبلغ بالقوة والمرتع —
اَلتَّقَصُّفُ — شکسته شدن فی الحدیث یتقصف علیه نساء المشرکین وابناؤهم ای یزدحمون حتی یسقط بعضهم علی بعض ویروی یتقذف علیه و تصحیف —
اَلتَّکَفُّفُ — جهان رفتن یقال تکففت الخیل اذا ارتفعت فروع اکتافها فی المشی —
اَلتَّکَشُّفُ — برهنه شدن و تکشف البرق اذا ملأ السماء —
اَلتَّکَلُّفُ — رنج چیزی بکشیدن و از خود چیزی نمودن که آن نباشد والمتکلف العریض لما لا یعنیه
اَلتَّکَنُّفُ — گرد چیزی در آمدن —
اَلتَّلَجُّفُ — مغاک کردن گرد اگرد چاه لازم متعدی یقال تلجفت البئر ای تخسفت و تلجف البئر اذا حفر فی نواحیها —
اَلتَّلَطُّفُ — للامر التوقف له —

اَلتَّلَقُّفُ — فرو بلعیدن و زود فرا گرفتن
اَلتَّلَهُّفُ — ارمان خوردن ویعدی بعلی
اَلتَّنَشُّفُ — آب چیزی را بخرقه خشک کردن
اَلتَّنَصُّفُ — سر پوشش بر افگندن زن و خدمت کردن
اَلتَّنَطُّفُ — التقزز والتلطخ ایضا —
اَلتَّنَظُّفُ — پاکی نمودن —
ق اَلتَّبَعُّقُ — سخت فرو ریختن ابر باران را یقال تبعق السحاب بالماء ای تصبب —
اَلتَّحَرُّقُ — سوخته شدن —
اَلتَّحَذُّقُ — سخت بخیل شدن فی الحدیث لم یکن اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم بالمتحذقین ای المتقبضین —
اَلتَّحَلُّقُ — حلقه حلقه نشستن مردمان —
اَلتَّخَرُّقُ — دریده شدن و فراخ دستی کردن در عطا و دروغ فرا بافتن —
اَلتَّخَلُّقُ — خوی کسی گرفتن و التکلف فی الخلق ویعدیان بالباء —
اَلتَّدَفُّقُ — ریخته شدن آب —
اَلتَّدَهُّقُ — التشبه بالدهاقین عن القتیبی فان صح هذا فالنون فی الدهقان زائدة —
اَلتَّرَفُّقُ — رفق کردن ویعدی بالباء
اَلتَّمَرُّقُ — تاخذ المرفق یقال تمرفق الرجل اذا اخذ مرفقه —

التَّرَمُّق - آب آشامیدن -
التَّزَلُّق - بخزیدن فی الحدیث خرجا من الحمام متزلقین یقال تزلق الرجل اذا تنعم حتی یکون لونه کبصیص -
التَّسَلُّق - بدیوار بر شدن -
التَّشَدُّق - لب پیچیدن بشیوا زبانی ویعدی بفی -
التَّشَرُّق - در آفتاب گاه نشستن -
التَّصَدُّق - صدقه دادن یقال تصدق بالشیء علی المساکین -
التَّصَلُّق - فریاد کردن زن از درد زه فی الحدیث تصلق ذات لیلة ای تلوی
التَّطَبُّق - باپوشش شدن ومنه قولهم لو تطبقت السماء علی الارض ما فعلت کذا
التَّطَلُّق - بگذشتن وکشاده روی شدن
التَّعَرُّق - گوشت از استخوان فارندیدن
التَّعَسُّق - در دوسیدن ویعدی بالبا
التَّعَشُّق - عشق نمودن -
التَّعَلُّق - چنگ در زدن ویعدی بالبار وبنفسه ودر آویختن وقولهم لیس المتعلق کالمتأنق ای لیس من یتبلغ من العیش بالشیء الیسیر کمن یتأنق یاکل ما یشاء وهو ماخوذ من العلقة وهی البلغة -

التَّعَمُّق - دور در شدن -
التَّغَبُّق - شراب خوردن شبانگاه -
التَّفَتُّق - کشاده شدن وشگافته شدن -
التَّفَرُّق - پراگنده شدن -
التَّفَلُّق - شگافته شدن -
التَّفَنُّق - بناز زیستن -
التَّمَحُّق - نیست شدن -
التَّمَرُّق - خروج الولد فی قوائم ردیئا الغزو وتمرق فی الحدیث واستمرق ای متمرط
التَّمَزُّق - دریده شدن -
التَّمَطُّق - زبان بکام وا زدادن از خوشی طعام
التَّمَلُّق والتِّمْلاق - چاپلوسی کردن بیشتر وبا للام
التَّمَهُّق - شراب نوشیدن ساعت بساعت یقال تمهقت الشراب اذا شربته ساعة بعد ساعة
التَّنَطُّق - کمر میان بستن خود را یقال تنطق بالنطاق والمنطقة ای شد بها فی وسطه وتمنطق من المنطقة -
التَّوَرُّك - التمکن ویعدی بالبار -
التَّبَتُّك - مقطع شدن -
التَّحَرُّك - جنبیدن ویعدی بعن -
التَّحَنُّك - عمامه زیر زنخ در آوردن -
التَّدَلُّك - خویشتن بمالیدن -
التَّفَلُّك - با ورشته شدن پستان زن

اَلتَّلَمُّكُ - التلمظ وتلمك البعير اذا لوّك لحييه

اَلتَّمَسُّكُ - چنگ در زدن و یعدی بالباء وفی الحدیث فتمسکی به قیل معناه تطیبی من المسک

اَلتَّمَعُّكُ - در خاک غلطیدن-

اَلتَّمَلُّكُ - بادشاه شدن و خداوند شدن یقال تملکه ای ملکه قهرا-

اَلتَّنَسُّكُ - عبادت کردن-

اَلتَّهَتُّكُ - رسوا شدن-

اَلتَّهَمُّكُ - الانهماک وتهمک فی البطالة اذا اهمل نفسه فیها-

ل

اَلتَّبَتُّلُ - اخلاص الطاعة لله عز وجل وذلک من البتل وهو القطع نفسه عن الدنیا-

اَلتَّبَدُّلُ - بدل گرفتن-

اَلتَّبَذُّلُ - بادروزه گرفتن-

اَلتَّبَهُّلُ - شگفته شدن-

اَلتَّبَعُّلُ - خدمت کردن شوهر را-

اَلتَّبَقُّلُ - گیاه خوردن-

اَلتَّبَكُّلُ - التخلیط فی الکلام والتغنم ایضا وتبکلوه اذا علوه بالضرب والشتم-

اَلتَّجَمُّلُ - نیکو حالی نمودن و چربش گداخته شدن

اَلتَّحَبُّلُ - الاحتبال وهو فی الحدیث-

اَلتَّحَفُّلُ - ازدوده شدن-

اَلتَّحَمُّلُ - التحمال از منزل بر داشتن و بار برداشتن یقال تحمّل الحمالة ای حملها وتکلّفها عن القوم من الدیة والغرامة-

اَلتَّخَشُّلُ - پیر شدن چیزے-

اَلتَّخَلُّلُ - ضیعتی کردن-

اَلتَّدَخُّلُ - در آمدن اندک اندک-

اَلتَّدَكُّلُ - التدلک هی ارتفاع الانسان فی نفسه یقال هم یتدکلون علی السلطان اذا کانوا لایجیبون السلطان من عزّهم-

اَلتَّرَبُّلُ - فربه شدن و سبز شدن نبات پس از خشک-

اَلتَّرَجُّلُ - پیاده رفتن و در روز بفراخ چاشتگاه رسیدن و موی بشانه کردن و ترجّل فی البئر نزل فیها من غیر ان یُدلیٰ-

اَلتَّرَحُّلُ - از جای بر داشتن-

اَلتَّرَخُّلُ - خداوند بره ماده شدن-

اَلتَّرَسُّلُ - آهستگی خواندن و یعدی بفی و در رسالتها انشا کردن-

اَلتَّرَفُّلُ - الارفال فی الحدیث ویترفل علی الاقوال-

اَلتَّرَفُّلُ - التسود-

اَلتَّرَكُّلُ - پای در بیل زدن تا بزمین فرو شود-

اَلتَّرَمُّلُ - آلوده شدن بخون-

التّزحّل - دور شدن۔
التّزمّل - خویشتن را در جامه پیچیدن۔
التّسفّل - بزیر فرو شدن۔
التّسهّل - آسان شدن۔
التّشكّل - بعضی از میوه پخته شدن۔
التّطفّل - طفیلی کردن۔
التّعجّل - شتافتن و بشتاب خواستن
والتعجیل المعجال هو الذی یاتی اهله بالانتاج
وهو ما یعجله الراعی من اللبن الی اهله قبل الحلب۔
التّعزّل - الاعتزال۔
التّعطّل - بی زیور شدن و بیکار شدن۔
التّعطّل - گرد آمدن بر کسی۔
التّعقّل - تكلّف العقل۔
التّعمّل - رنج بردن در کار۔
التّغزّل - عشق نمودن۔
التّغفّل - فرصت گرفتن غفلت کسی۔
التّغلّل - [illegible] پوشیده [illegible]
کردن [illegible]۔
التّ[illegible] - دویدن آب۔
التّفضّل - فضل کردن و دعوی فضل کردن
بر اقران [illegible] پوشیدن
برای کار۔
التّقبّل - پذیرفتن۔

التّقتّل - بشکسته رفتن و تقتّل الرجل
لحاجته تأتّی لها۔
التّقهّل - رثاثة الهیئة وقیل شکوی الحاجة
التّکتّل - ضرب من المشی وقیل مقاربة الخطو
التّکحّل - الاکتحال وتکحّل الرجل اذا اخذ الملحة
التّکفّل - پایندانی کردن و یعدی بالباء
وتکفّلت البیر اذا اردت کسارة فوق سنامه
ثم رکبته وهو فی الحدیث۔
التّمثّل - داستان زدن و یعدی بالباء
و بنفسه و بمثال چیزی شدن و یعدی باللام
التّمحّل - آب آوردن و بیمناک شدن آن
فی الحدیث تمحّل تجالی استمطر۔
التّمحّل - حیلت کردن۔
التّمدّل - التندل۔
التّمهّل - درنگ کردن و التقدم ایضًا
من الی علیه۔
التّنبّل - [illegible] از چیزی بهترین برگزیدن
[illegible] مردن و نابود شدن۔
التّنحّل - الانتحال و فلان تنحّل مذهب
کذا و قبیلة کذا اذا انتسب الیه۔
التّنخّل - برگزیدن و اصل من نخل الدقیق
التّندّل - دستار و سربستن و دست در
دستارخوان مالیدن و التمندل مسح الید بالمندیل

اَلتَّنَزُّلُ - فرود آمدن بدرنگ -
اَلتَّنَصُّلُ - از گناه بیزاری نمودن و بیرون
کردن چیزے و فی الحدیث تنصّلت ای
اقبلت و یروی تنصّلت ای تقصد للمطر یقال
انصلت له اذا انجرد -
اَلتَّنَعُّلُ - نعلین در پای کردن -
اَلتَّنَفُّلُ - التطوّع -
اَلتَّنَقُّلُ - از جای بجاے شدن و چیزرا
نقل کردن -
اَلتَّهَدُّلُ - فروهشته شدن لنج اشتر و
شاخ درخت و جز آن -
اَلتَّبَرُّمُ - سیر برآمدن و یعدی بالباء -
اَلتَّشَمُّرُ - برگماریدن -
اَلتَّبَطُّمُ - بسته شدن کلام یقال
تبهّم علیه الکلام اذا ارتج علیه -
اَلتَّثَلُّمُ - رخنه شدن -
اَلتَّتَمُّمُ - تمام شدن سال کسی و کسی را
بجهت ما دادن و تتمّم الابل ذهب -
اَلتَّجَسُّمُ - تن آور شدن کار بزرگ پیش گرفتن
تجسّمت فلانا من بین القوم اذا اخترته کانه
قال تقصدت جسمه و التراکیب یدل علی تجمع الشی
اَلتَّجَشُّمُ - رنج چیزے کشیدن -
اَلتَّجَهُّمُ - روی ترش کردن یقال تجهّمه
اذا کلح فی وجهه -
اَلتَّحَطُّمُ - نان ریزه خوردن -
اَلتَّحَرُّمُ - حرمت جستن -
اَلتَّحَزُّمُ - الاحتزام -
اَلتَّحَطُّمُ - التکسّر فی الحدیث تحطّم علیه غیظاً
ای تلظی -
اَلتَّحَلُّمُ - حلم نمودن و آگنده و فربه شدن -
اَلتَّخَتُّمُ - انگشتری در انگشت کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَرُّمُ - از بن برکندن و خشم نشستن و معتقد
دین خرّمی گشتن و الخرمیة اصحاب التناسخ و الاباحة
اَلتَّرَحُّمُ - بخشودن و یعدی بعلی -
٥ اَلتَّرَدُّمُ - بدرنگ آمدن جامه و رنگ
بر دادن آن -
اَلتَّرَسُّمُ - نشان چیزے نگریستن -
اَلتَّرَغُّمُ - خشم گرفتن -
اَلتَّرَنُّمُ - سرائیدن و بانگ کردن و کباد و کرنای
اَلتَّزَعُّمُ - التکذّب -
اَلتَّزَغُّمُ - التغضب مع کلام -
اَلتَّزَقُّمُ - التلقم افراط کردن آشامیدن چیزے
اَلتَّسَلُّمُ - فا پذیرفتن تسلم الرجل اذا کان
یدعی زیداً او غیره ثم یسمی مسلماً -
اَلتَّسَنُّمُ - بر زبر چیزے شدن -
اَلتَّشَرُّمُ - التمزق و التشقق -

التّصرّم - پاره پاره کردن و جلدی کردن -
التّضرّم - خشم گرفتن و یعدی بعلی و زبانه زدن آتش
التّطعّم - چشیدن -
التّطعّم - کراهیت داشتن طعام -
التّظلّم - از بیداد کسی بنالیدن و یعدی بمن
و تظلّمنی فلان ای ظلمنی مالی -
التّعرّم - التّعرّف -
التّعظّم - بزرگی نمودن -
التّعقّم - چاه کندن تا آب آمد و سد کردن -
التّعلّم - بیاموختن یقال تعلّم فی موضع اعلم
ولا یقال تعلّمت فی موضع علمت -
التّغذّم - بزلوان خوردن -
التّغنّم - غنیمت شمردن -
التّفحّم - [illegible] -
التّفصّم - اشکستن کلیم -
التّقرّم - دریافتن بدو درنگ -
التّقحّم - در کاری شدن بی اندیشه -
التّقدّم - در پیش شدن و پیشتر نهادن
و یعدی بالی -
التّقرّم - القرم -
التّقسّم - پراگنده کردن و پراگنده شدن
التّقصّم - شکسته شدن بانیدائی -
التّکرّم - بزرگی نمودن -

التّکلّم - سخن گفتن و یعدی بالباء و بنفسه
التّلثّم - لثام بستن -
التّلجّم - لجام محکم کردن -
التّلدّم - التردّم بالمعنیین -
التّلغّم - بوی خوش در گرداگرد دهن
پر کردن و یعدی بالباء و قیل لاعرابی متی
المسیر قال تلغّموا بیوم السبت معناه ذکروه
و اشتقاقه من اللغام حرکوا به لغامهم -
التّلفّم - لفام بستن -
التّلقّم - لقمه فرو بردن بدرنگ -
التّنخّم - نخامه بیفگندن -
التّندّم - پشیمان شدن و پشیمانی نمودن -
التّنسّم - التنفّس فی الحدیث لما تنسّموا
روح الحیوة ای وجدوا نسیمها و خبر پرسیدن
التّنعّم - بناز زیستن و یعدی بالباء و ارض فلان تتنعّمنی ای توافقنی -
التّنغّم - سخن نرم گفتن -
التّهتّم - خرد مرد شدن دندان -
التّهدّم - ویران شدن و سخت خشمگین شدن
التّهزّم - شکسته شدن و بانگ کردن رعد
التّهشّم - مهربانی کردن -
التّهضّم - بیداد کردن و بیداد را گردن نهادن
التّهقّم - لقمه بزرگ فرو بردن -

اَلتَّهَكُّمُ ـ خندستان کردن و ویران شدن و سخت خشم گرفتن و تکبر کردن و سرود گفتن

اَلتَّبَطُّنُ ـ کسی را در زیر آوردن و گردیدن رچراگاه

اَلتَّشَيُّنُ ـ وی را سن چیزی کرده در بر گرفتن یقال تشیّن ای حمل الثبان وهو الوعاء الذی تحمل فیه الشیء بین یدیک ـ

اَلتَّجَيُّنُ ـ زفت شدن ـ

اَلتَّحَزُّنُ ـ اندوهگین شدن ـ

اَلتَّحَصُّنُ ـ حصار گرفتن و عفت نمودن

اَلتَّدَخُّنُ ـ دودگن شدن ـ

اَلتَّدَمُّنُ ـ بر سرگین شدن آب جزآن ـ

اَلتَّدَهُّنُ ـ خویشتن را چرب کردن بروغن وتدهّن الرجل اذا اخذ دهنا ـ

اَلتَّرَقُّنُ ـ حنا در بستن خود را ـ

اَلتَّزَجُّنُ ـ الزجن ـ

اَلتَّحَسُّنُ ـ نیکو دیدن و نیکو یافتن یقال تحسّنت المال فرایت سمنا و حسنة ـ

اَلتَّسَكُّنُ وَالتَّمَسُّكُنُ ـ بیچاره شدن ـ

اَلتَّسَمُّنُ ـ فربه شدن و فی الحدیث قوم یتسمّنون ای یتکثرون بما لیس فیهم من الخیر ویدعون ما لیس فیهم من الشرف ـ

اَلتَّشَجُّنُ ـ بهم در شدن درخت ـ

اَلتَّشَزُّنُ ـ راست فرا ایستادن واکسی در خصومت و جز آن و فی الحدیث تشزّنوا ای تحرّفوا و فی حدیث اخر و تشزّنت باغنمها

ع ای استعدت بحیلها ـ

اَلتَّضَمُّنُ ـ فیرسیاخ بیش آوردن و بیدای فا بدر فتن

اَلتَّفَنُّنُ ـ دانستن یقال تفنّن فلان اباه ای نزع الیه فی الشبه

اَلتَّعَكُّنُ ـ واشکن شدن ـ

اَلتَّغَضُّنُ ـ التشنج ـ

اَلتَّفَكُّنُ ـ الندم علی ما فات ـ

اَلتَّقَمُّنُ ـ التوخی ـ

اَلتَّكَهُّنُ ـ اخترگوئی کردن ـ

اَلتَّلَبُّنُ ـ التلجن و سنده شدن و تلجّن راسه ای غسله فلم ینق و سخه و تلجّن القوم اذا اخذوا الورق و دقّوه و خلطوه بالنوی للابل

اَلتَّلَدُّنُ ـ درنگ کردن

اَلتَّلَقُّنُ ـ تلقین فا گرفتن ـ

اَلتَّلَهُّنُ ـ ناهاری کردن ـ

اَلتَّمَعُّنُ ـ ورانشیدن و اقرار کردن و بسیار شدن و فی الحدیث وتمعّن علی بساطه ای تصاغر وتذلّل ماخوذ من المعن وهو الشیء القلیل وقیل اعترف ماخوذ من امعن بحقّی و روی تمعّک علی بساطه ـ

اَلتَّمَكُّنُ ـ دست یافتن و یعدی بمن ـ

ه اَلتَّبَلُّهُ ـ ابله شدن ـ

اَلتَّشَفُّعُ ـ سفاعت نمودن وشنوانیدن
ویعدی بعلی وکسی را از چیزی فریفتن وجنبانیدن
باد درخت را ـ
اَلتَّشَمُّعُ ـ سیال وشدن گرگرفتن چوب ونی وجز آن
اَلتَّشَفُّلُ ـ مانند کردن ویعدی بالباء ـ
اَلتَّعَجُّرُ ـ خویشتن بدیوانگی کالیو فاساختن
اَلتَّفَقُّهُ ـ فقه آموختن ـ
اَلتَّفَكُّهُ ـ شگفتن نمودن وپشیمان بودن
وخوردارى گرفتن ویعدی بالباء وفی الحدیث
التفکوں بالاسهات یعنی الذین یتنعمون بها زحین به ـ
اَلتَّكَرُّهُ ـ روی ترش کردن ـ
اَلتَّلَهُّمُ ـ سرگشته شدن یقال خرج یتلهم اذا
رکب راسه لا یدری این یتوجه ـ
اَلتَّمَدُّهُ ـ التمدح ـ
اَلتَّنَبُّهُ ـ بیدار شدن ـ
اَلتَّنَجُّهُ ـ التنجه ـ
اَلتَّنَزُّهُ ـ دور شدن هذا هو الاصل
ثم یقال خرجنا نتنزه اذا خرجوا الى البساتين

ومن المضاعف

اَلتَّحَبُّبُ ـ دوستی نمودن ویعدی بالى
وسیراب شدن خر ـ
اَلتَّرَبُّبُ ـ پروردن وفراهم آمدن ـ
اَلتَّرَبُّبُ ـ الترتب ـ فى الكلام ـ

اَلتَّصَبُّبُ ـ ریخته شدن ـ
اَلتَّضَبُّبُ ـ فربه شدن کودک ـ
اَلتَّطَبُّبُ ـ تجشکی کردن ـ
اَلتَّلَبُّبُ ـ بهم نشستن ـ
اَلتَّلَبُّبُ ـ سلاح پوشیدن فى الحدیث
متلببا ای بالثوب ومعناه متحزما به عند صدره
اَلتَّهَبُّبُ ـ پاره پاره شدن جامه ـ
اَلتَّشَتُّتُ ـ پراگنده شدن ـ
ت اَلتَّعَنُّتُ ـ پیچیدن در سخن یقال تعنت
فى کلامه اذا التبس فیه ـ
اَلتَّفَتُّتُ ـ ریزه ریزه شدن ـ
ج اَلتَّدَجُّجُ ـ سلاح تمام در پوشیدن ـ
اَلتَّحَجُّجُ ـ پرده شدن خانه ـ
خ اَلتَّمَخُّخُ ـ مغز از استخوان بیرون کشیدن ـ
د اَلتَّبَدُّدُ ـ پراگنده شدن ـ
اَلتَّحَرُّدُ ـ نوشیدن وشیر بستدن از پستان
اَلتَّجَدُّدُ ـ انجوغ گرفتن ولاغر شدن ـ
اَلتَّرَدُّدُ ـ شد وآمد کردن ویعدی بالى
اَلتَّشَدُّدُ ـ بخیل شدن وسخت شدن ـ
ذ اَلتَّعَدُّدُ ـ زیادت آمدن در عدد ـ
اَلتَّقَدُّدُ ـ شگافته شدن وپراگنده شدن
اَلتَّلَدُّدُ ـ چپ وراست سرگشته نگریستن یقال تلدد
تلددا ای تلفت یمینا وشمالا واخذ من بین ای صفحتی العنق

آلتَّمَدُّدُ ۔ بیازیدن ۔
آلتَّهَدُّدُ ۔ التهدید فی الحدیث ۔
آلتَّلَذُّذُ ۔ خوش آمدن و یعدی بالباء ۔
آلتَّزَرُّرُ ۔ بابند شدن ۔
آلتَّسَرُّرُ ۔ التسری ۔
آلتَّضَرُّرُ ۔ رنجور شدن ۔
آلتَّقَرُّرُ ۔ درست شدن خبر و قرار گرفتن
آلتَّكَرُّرُ ۔ مکرر شدن ۔
آلتَّشَرُّرُ ۔ پاره پاره شدن ۔
آلتَّغَزُّرُ ۔ درشت شدن و سخت شدن و تنگ شدن سوراخ پستان اشتر
آلتَّقَزُّزُ ۔ نفرت طبع نمودن از چیزے ۔
آلتَّمَزُّزُ ۔ اندک اندک مکیدن ۔
آلتَّهَزُّزُ ۔ جنبیدن ۔
آلتَّجَسُّسُ ۔ فی السر و التحسس فی الخیر خبر جستن ۔
آلتَّدَسُّسُ ۔ پنهان کردن ۔
آلتَّقَسُّسُ ۔ پرسیدن خبر ۔
آلتَّرَشُّشُ ۔ چکیدن عرق و آنچه بدان ماند ۔
آلتَّمَشُّشُ ۔ آنچه نرم باشد از استخوان بخائیدن و مغز آن در مزیدن ۔
آلتَّقَصُّصُ ۔ از پئے فراشدن ۔
آلتَّلَصُّصُ ۔ دزدی کردن ۔

آلتَّمَصُّصُ ۔ اندک اندک مکیدن ۔
ض آلتَّبَضُّضُ ۔ اندک اندک گرفتن همه چیز نیال تبضضت حقی منه ای استوفیته قلیلا قلیلا
آلتَّفَضُّضُ ۔ پراگنده شدن ۔
آلتَّمَضُّضُ ۔ آب خوردن و بهر دو لب اشاره کردن فی الحدیث تمضضوا من اللبن ۔
ط آلتَّمَطُّطُ ۔ التمدد ۔
ظ آلتَّمَظُّظُ ۔ تناول الماء و چشیدن آب خوردن اول بار پس دوم بار گفته میشود تمظظت الماء اذا شربته ... الخوف ... ۔
ع آلتَّشَعُّعُ ۔ موی دراز پوشیدن فی الحدیث ... التشعع تخلیف ازیان ۔
آلتَّشَعُّعُ ۔ عقب بردن و تفتیش کردن دریت مال ... باشد خوردن ۔
ف آلتَّكَفُّفُ ۔ کف پیش مردمان داشتن کی ... فی الحدیث یتکففون الناس ... و ... ای ... باخذونه باکفهم
آلتَّلَفُّفُ ۔ خویشتن در جامه پیچیدن ۔
ق آلتَّحَقُّقُ ۔ درست شدن در حقیقتی ... ۔
آلتَّرَقُّقُ ۔ بخشایش نمودن و یعدی بالام
ک آلتَّشَقُّقُ ۔ شگافته شدن ۔
آلتَّمَقُّقُ ۔ اندک اندک خوردن شیر بچه ...

تفقت الشراب ای شربته شیئاً بعد شیء -
اَلتَّخَلُّکُ - کم کم نوشیدن ویعدی بالباء
اَلتَّلَاتُ - اَتمش .
اَلتَّأَتُّکُ - مکیدن و ستیهیدن غریم
فی الحدیث لا تَأَكُّوا علی غرمائکم ای لا تستقضوا
اَلتَّبَلُّلُ - تر شدن -
اَلتَّجَالُ - بسیار شدن و گرفتن معظم الشیء
تجلّل ای علاه وتجلّل الیه اسهم ای اخذ الجلال
شیء وتجلّل الیس الجلال -
اَلتَّحَلُّلُ - استثنا کردن در سوگند بجای
خود استثنا بمعنی التحلّل التقصی من عهدة الیمین
والخروج من حرمتها الی ما یحل له منها وقد یکون
ذلک مرة بالاستثنا ومرة بالکفارة
عند الحنث
اَلتَّخَلُّلُ - خلال کردن رسیدن چیزی میان
گروهی در شدن وتخلّل المطر اذا خص ولم یکن عاما
اَلتَّدَلُّلُ - ناز کردن -
اَلتَّذَلُّلُ - فروتنی نمودن ویعدی باللام
اَلتَّسَلُّلُ - اندک اندک بیرون آمدن -
اَلتَّعَلُّلُ - روز گار گذاشتن بچیزی بهانه
ساختن ویعدیان بالباء -
اَلتَّغَلُّلُ - غالیه بکار داشتن -
اَلتَّفَلُّلُ - رخنه شدن تیغ -

اَلتَّكَلُّلُ - گرد در آمدن -
اَلتَّمَلُّلُ - التململ -
اَلتَّهَلُّلُ - گشاده روی شدن ریزان شدن
اشک درخشان شدن میغ به برق -
اَلتَّحَمُّمُ - در گرمابه شدن -
اَلتَّذَمُّمُ - ننگ داشتن ویعدی بمن -
اَلتَّشَمُّمُ - بوییدن به درنگ -
اَلتَّعَمُّمُ - عمامه در سر بستن عم خواندن -
اَلتَّقَمُّمُ - خانه روبی کردن یعنی خانه رفتن
اَلتَّهَمُّمُ - طلب کردن -
اَلتَّجَنُّنُ - خویشتن را فرا ساختن به دیوانگی -
اَلتَّحَنُّنُ - بخشودن ویعدی بعلی -
اَلتَّشَنُّنُ - خشک شدن پوست کهنه شدن مشک
اَلتَّفَنُّنُ - نوع نوع شدن -

ومن المعتل الواوی

اَلتَّوَثُّبُ - مستولی شدن بچیزی بظلم -
اَلتَّوَلُّجُ - الولوج -
اَلتَّوَهُّجُ - افروخته شدن آتش -

اَلتَّوَجُّدُ — اندوهگین شدن —
اَلتَّوَحُّدُ — یگانه شدن و توحّده الله بعصمه ای عصمه ولم یکله الی غیره —
اَلتَّوَدُّحُ — باب آمدن گلگون شدن تورّد الخیل للبلدة ای تدخلتها —
اَلتَّوَسُّدُ — چیزیرا بالش کردن فی الحدیث لا یتوسد القرآن یکون بذا مدحا و یکون ذما فالمدح انه لا ینام اللیل عن القرآن فیکون القرآن متوسّدا معه لم یتهجد به والذم انه لا یحفظ من القرآن شیئا فاذا نام لم یتوسد معه القرآن
اَلتَّوَطُّدُ — الثبات —
اَلتَّوَعُّدُ — بیم کردن —
اَلتَّوَقُّدُ — افروخته شدن آتش —
اَلتَّوَکُّدُ — استوار شدن —
اَلتَّوَلُّدُ — پدید آمدن چیزی از چیزی
اَلتَّوَزُّرُ — وزیری کردن —
اَلتَّوَعُّرُ — درشت شدن راه —
اَلتَّوَفُّرُ — حق کسی و با حق چیزی تمام بدادن
اَلتَّوَقُّرُ — وقار نمودن —
اَلتَّوَکُّرُ — پر شدن —
اَلتَّوَجُّزُ — التنجز —
اَلتَّوَهُّزُ — وطی البعیر المثقل —
اَلتَّوَجُّسُ — بیم اندر دل داشتن و بتر سیدن

اَلتَّوَدُّسُ — الایباس —
اَلتَّوَهُّشُ — مشی المثقل —
اَلتَّوَحُّشُ — دژم شدن و تهی شدن شکم
اَلتَّوَقُّشُ — جنبیدن —
اَلتَّوَقُّصُ — نزو الفرس مع متاربة الخطو وهو فی الحدیث —
اَلتَّوَرُّطُ — در هلاکت افتیدن —
اَلتَّوَسُّطُ — درمیان چیزی شدن یا نیکی کردن
اَلتَّوَجُّعُ — بخشودن و اندوه نمودن —
اَلتَّوَدُّعُ — در میدع نگاهداشتن و در حاجت خویش داشتن فی الحدیث فقد تودع منهم ای استریح منهم وما یتقوه من المعاصی حیث یضروا فیها فلیسوا یتبیوا التقوی فیما اتقوا واصله من التودیع وهو الترک
اَلتَّوَرُّعُ — پرهیزگاری نمودن —
اَلتَّوَزُّعُ — واپخشیدن و بخشیده شدن —
اَلتَّوَسُّعُ — فراخی کردن و فراخ نشستن توسعت النمر فی الجبال اذا تفرقت فیه رعاه
اَلتَّوَقُّعُ — چشم داشتن —
اَلتَّوَذُّفُ — التبختر وقیل الاسراع —
اَلتَّوَصُّفُ — پوست از چیزی وا شدن
اَلتَّوَقُّفُ — درنگ کردن در چیزی
اَلتَّوَکُّفُ — چشم داشتن —
اَلتَّوَفُّقُ — باستواری فراگرفتن و بعد فی البقی

التَّوَرُّكُ - بر سرین نشاندن طفل در کودک را
و بر یک سرین تکیه زدن و بر یک سرین نشستن
در زمین قال الازهری التورک فی الصلوة
ضربان احدهما سنة والآخر مکروه اما السنة
فان ینحی بلیتیه جمیعا ویخرج الاخیر ویلزق مقعده
بالارض واما المکروه فهو ان یضع یدیه علی
ورکیه فی الصلوة وهو قائم وقد کرهته کان
مجاهد الیه یا ... ان یرفع الرجل علی رجله
الیمنی ثم الارض المستحیات فی الصلوة قال
ابو عبیدة ... الورک علیها وفی
حدیث کره ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان
یرفع ورکا اذا سجد حتی یفحش فی ذلک وقیل
ان یلصق الیتیه بعقبیه فی السجود فاما قول
ابراهیم انه کان یکره التورک فی الصلوة فانما
یرید وضع الالیتین او احدهما علی الارض -
ل التَّوَسُّلُ - نزدیکی جستن بسوی کسی و دزدیدن
التَّوَصُّلُ - بچیزی رسیدن بسوی
التَّوَعُّلُ - التوقل -
التَّوَغُّلُ - دور در شدن در زمین -
التَّوَقُّلُ - بر کوه بر شدن و فی الحدیث
وفرس لیس بلبید فیتوقل التوقل
الاسراع ای الاسراع اذا صعد فی الجبل
التَّوَکُّلُ - اعتماد بر کسی کردن و بیدی

یعلی فی الحدیث کیف اذا اتاک ملکان فتوهلاک فی قبرک
التَّوَهُّلُ - تعریض کردن و سخن سست گفتن با کسی
تا در غلط افتد یقال توهلت فلانا ای عرضته لان یغلط
م التَّوَخُّمُ - ناگوار آمدن -
التَّوَرُّمُ - برآماسیدن -
التَّوَسُّمُ - فراست بردن و نشان بر کردن
وتوسم الرجل طلب کلاء الوسمی فی الحدیث
الشیخ المتوسم ای المتحلی بسمة الشیوخ -
التَّوَضُّمُ - سیاست کردن -
التَّوَغُّمُ - خشم گرفتن -
التَّوَقُّمُ - گسستن -
التَّوَهُّمُ - گمان بردن -
ن التَّوَضُّنُ - گشتی کردن جمل ناقه را و بیدرا
قوله توضنها ای استهاهی نا... بیدون
... القول النافة -
التَّوَطُّنُ - جای گرفتن -
التَّوَعُّنُ - ... شدن -
التَّوَکُّنُ - التمکن -
التَّوَهُّنُ - سست شدن -
ه التَّوَجُّهُ - روی فرا چیزی کردن ومنه
المثل الاحمق ما توجه ای ما تحسن ان یاتی
لناکظه ... بیرون شدن والباب یدل علی
مقابلة الشیء -

التولّه ـ الاِيلاه

ومن اللفيف المقرون

التوحّي ـ الوحا ـ

التوخّي ـ شتافتن ـ

التوخّي ـ جستن فی الحدیث تحرّیا اقصد الحق

التوفّی ـ تا تمام ستدن جان بردا شتن قال

توفّی فلان حقه فی اذا مات فمن قال توفّی

معناه قبض واخذه من قال توفّی معناه توفّی

اجله واستوفی اکله وعمره علی ہذا التوجیه قرأة

من قرأ یتوفّون بفتح الیاء ـ

التوقّی ـ حذر کردن ـ

التولّی ـ برگشتن ومنه فی الحدیث فتولی

وان تولوا او وفتی داشتن با کسی ومنه

من یتولّهم منکم و بکار کسی قیام کردن ومنه قوله

تعالی ہو و ولایت وادرق عن الی زید

فلان یتولی علینا ای یبدو ما ان یکون لی

ومن الماء الیائی

التّأمّی ـ آسان شدن ولیتعدی باللام ـ

التّأیّا ـ بیدار شدا ـ

التّأیّم ـ قصد کردن ومنہو الاصل ثم کثر

استعماله لوزہ الکنایة حتی صار التیمم مسح

الوجہ والید بالتراب ـ

التّیقّن ـ بیگان شدن ـ

التّیمّن ـ بفرخندگی گرفتن والتیمن التنسب

الی الیمن ایضا ـ

ومن الاجوف الواوی

التّثوّب ـ دربان گرفتن ـ

التّحوّب ـ التجوع التحرّز از گناه پرہیزیدن

وتحریر القار الحوب عن النفس ـ

التّشوّب ـ خشیب وشدن ـ

التّقوّب ـ پوست باز شدن چیزی از چیزی کنده

شدن وشکافته شدن خایه مرغ ـ

التّخوّت ـ کم کردن ـ

التّفوّت ـ فوت شدن و در شدن وتفوت

علیه فی ماله ای فات به ـ

التّقوّت ـ قوت گرفتن ـ

التّبوّج ـ التکشف فی البرق ـ

التّتوّج ـ تاج بر سر نہادن ـ

التّزوّج ـ زن کردن وشو کردن ویعدی

بنفسہا وزخشوو یعدونہا بالباء ـ

التّرجّح ـ کژ شدن ـ

التّروّح ـ شبانگاه رفتن و بوی خوش کردن

وبرگ بیاوردن درخت بر خریف و

دراز شدن نبات آن بیمر چیز او گرفتن

التّصوّح ـ خشک شدن گیاه وشکافته شدن

مو ـ ـ ـ ـ جزان ـ

التطوّح - هلاک شدن و سرگشته شدن -
توّح الشیء اذا تحرک و هو ستدل -
التجوّح - ریهیده شدن چاه -
التنوّخ - در زیر افگندن فحل ماده را -
التزوّد - توشه برداشتن -
التفقّه - فهمیدن و فقیه شدن
فی الحدیث تفقهوا قبل ان تسودوا ای تعلموا
قبل ان تزوجوا فتصیروا ارباب بیوت -
التعوّد - خوی گرفتن -
التهوّد - جهود شدن و توبه کردن -
التشوّذ - عمامه در سر بستن -
التعوّذ - بازداشت خواستن و پناهی بالبا
التحوّر - بر پهلوی افتیدن و سرگشته شدن در کا
التسوّر - بدیوار بر شدن و دست رسخن
درست کردن -
التشوّر - تشویر خوردن -
التصوّر - صورت شدن چیزی و صورت
کردن با خویشتن و صورت بستن و طلبه تصور
ای مال للسقوط -
التنوّز - برخیشتن جهیدن از گرسنگی
التقوّر - نوبت گرفتن و همدیگر نوبت گرفتن
یقال ... الداری ای ... اولان -
التقوّر - چشم در فرو شدن -

التکوّر - بر پهلو افتیدن -
التموّر - گردیدن و جنبیدن موی -
ح
التنوّر - از دور با آتش نگریستن و آهک بکار داشتن
التهوّر - ریهیده شدن و در کاری بی سبب شروع کردن
ر
یقال تهوّر اللیل ای مضی اکثره -
ز
التجوّز - آسان فرا گرفتن و بمجاز سخن گفتن
و یقال ... اللهم تجوّز عنی و تجاوز عنی
بمعنی التحوّز فراهم آمدن و بر خویشتن پیچیدن
و از سوی کباشی بسوی دیگر گردیدن در جنگ
التکوّز - فراهم آمدن -
س
التحوّس - التشجع والاقامة مع ارادة السفر
و ذلک اذا عرض له ما یشغله فی الحدیث فجعل
یتحوّس الکلام ای یتاحب بشر و فیه -
التطوّس - التزین -
التقوّس - کمان در بازو افگندن و خمیده شدن
ش
التحوّش - دوست شدن -
التشوّش - بشولیده شدن -
التهوّش - الهوش -
ص
التعوّص - التعوّج و تعوّص منه ای اخذ منه
الشیء بعد الشیء -
ض
التعوّض - عوض خواستن -
التقوّض - بیفتادن خانه و ویرکنده شدن
و تقوّضت الحلق والصفوف انتقضت و تفرقت

والحلق جمع حالقة من الناس فی الحدیث وهی
تقوض ای تجئ وتذهب ولا تقر —
التعوط — الاعتیاط —
التغوط — حدث کردن —
التجوع — تعمد الجوع —
التخوع — التنقص —
التروع — التفزع —
التصوع — پراگنده شدن و خشک شدن گیاه
التضوع — بوی خوش دمیدن —
التطوع — تکلف لاستطاعة چیزی که
فریضه نباشد کردن ویعدی بالباء —
التکوع — خزیده دست از سوی انگشت
سترگ کثر شدن وهو فی الحدیث —
التنوع — نوع نوع شدن —
التهوع — قی کردن —
التهوج — شوریده شدن اتیج یعدی بالباء
التجوف — درمیان چیزی شدن —
التحوف — از کناره چیزی بکاستن
التخوف — ترسیدن ویعدی بعلی گرفتن
التشوف — خویشتن را بیاراستن و چشم برداشتن
ویعدی بالی —
التطوف — گرد برآمدن تطوف الرجل
والقوم ای استدار و تطوف الرجل ذا التشبه
باهل الکوفة او تنسب الیهم —
التدقق — پاره پاره کشیدن چیزی القال
تدوقته ای ذقته شیئاً بعد شئ —
التسوق — بازار جستن خرید و فروخت کردن
التشوق — آرزومند شدن آرزومند نمودن
ویعدیان بالی —
التطوق — طوق در گردن خویش کردن
التعوق — التثبط —
التفوق — فواق فواق کشیدن بچه شیر القال
تفوق اللبن ای شربه فواقاً و فی الحدیث اما
انا فاتفوقه تفوق اللقوح ای لا اقرا ورده
من القرآن بمرة ولکنی اقرأه شیئاً بعد شئ
فی اناء اللیل والنهار ماخوذ من فواق الناقة
التنوق — التانق وبعض العرب یقول تنوقا
التسوک — مسواک کردن —
التشوک — باخار شدن —
التهوک — سرگشته شدن الوقوع فی الشئ
بقلة مبالاة —
التخول — از دو گرفتن بشناسم خوردن زد بال
تخول علیه القوم ای علوه بالشتم والضرب
التحول — از جای بجای شدن یعدی بعن
ویشتوار ه بر گرفتن و حیله کردن و احوال کسی
طلب کردن و هذا فی الحدیث —

التحوّل ـ تعهد کردن و لشتیه یردن و در کسی
التطوّل ـ فضل کردن و یعدی بعلی ـ
التغوّل ـ از حال بگردیدن و فی الحدیث
اذا تغولت الغیلان ـ
التقوّل ـ سخن فرا بافتن بر کسی ـ
التموّل ـ مالدار شدن ـ
التسوّم ـ خویشتن را نشان کردن بجنگ
التکوّم ـ درنگ کردن چشم داشتن و فی
الحدیث و الشباب المتلوم ای الذی یا
التلوّم ـ الدائمة ـ
التخوّن ـ کم کردن و تعهد کردن ـ
التصوّن ـ کاه داشتن ـ
التکوّن ـ هست شدن ـ
التلوّن ـ رنگ برنگ شدن ـ
التنوّه ـ گوسپند بسیار کردن یقال الاتنوه
علی لا تقل ما احتنک فتصیبنی بعین و تنوه
ای تنکره له و تغول ـ
التفوّه ـ سخن گفتن و فی الحدیث فلما التقم ا
ای دخل فم البقیع ـ

ومن الاجوف الیائی

التطیّب ـ خویشتن را خوشبوی کردن ـ
التعیّب ـ عیب کردن ـ
التغیّب ـ ناپدید شدن ـ

التهیّب ـ ترسیدن یقال تهیبت الشی
و تهیبنی الشی ای خفته و فرقنی شکوه داشتن
التریّث ـ درنگ کردن ـ
التهیّث ـ نرم شدن زمین ـ
التهیّج ـ بر خاستن با دو گرد و انچه بدان ماند
التصیّح ـ التصدع ـ
التصیّخ ـ سست گردیدن ترو پوشیدن شیر آمیخته
فی الحدیث الا تصیخت ... و الحرص
آخر الناس عهدا بالحشر ... الاولیا ...
... من التصیخ و الغیبان و هو الذی
الذی مزج بالماء کالدمع ... و المایا ...
التعلیج ـ التعلج ـ
التعیّر ـ ریم گرفتن ـ
التشیّخ ـ پیری نمودن ـ
التطیّخ ـ آلوده شدن ـ
التریّد ـ درخش و گردن و بی گرانی شدن
شیخ و التزید فی السیر فوق العنق ـ
التصیّد ـ الصید ـ
التقیّد ـ ... شدن ـ
التقیّد ـ خویشتن را بند کردن ـ
التحیّر ـ گشته شدن و تحیر الکلاء الماء اشتد
التخیّر ـ برگزیدن ـ
التذیّر ـ سرای گرفتن ـ

التصیّر ـ مانا شدن و مشابه گردیدن بکسی یقال
تصیر فلان اباه اذا نزع الیه فی الشبه ـ
التطیّر ـ فال بد گرفتن و بیرون شدن با زمین بیابانی
التغیّر ـ از حال بگشتن یعنی بعین ـ
التهیّز ـ رسیده شدن ـ
التحیّز ـ بر خویشتن پیچیدن یقال ما لک تحیّز
الحیة وقال سیبویه تفیعل من حزت الشیء
التمیّز ـ از یکدیگر جدا شدن ـ
التقیّس ـ التشبه بقیس او التمسک منهم بسبب
اما حلف او جوار او ولاء ـ
التکیّس ـ زیرکی نمودن ـ
التمیّس ـ خرامیدن ـ
التجیّش ـ شوریدن جیش
فی الحدیث فجیشت انفس الصحابة منه ای جاشت
وجیشت وروی ایضا بالحاء و معناه نفرت
التعیّش ـ بحیله زیستن ـ
التحیّض ـ حائض شدن و تحیضت قعدت
ایام حیضها عن الصلوة فی الحدیث تحیضی فی علم الله
ستا او سبعا ـ
التقیّض ـ مانندگی کردن بکسی و شکافتن
دیوار و پاره پاره شدن خایه مرغ ـ
التغیّط ـ الاغتباط ـ
التغیّظ ـ خشم گرفتن ـ

التقیّظ ـ القیظ ـ
٥ التریّع ـ آمد و شد کردن مائع ـ
التشیّع ـ دعوی شیعه کردن ـ
التصیّع ـ خشک شدن گیاه ـ
التضیّع ـ التضوّع ـ
٦ التمیّع ـ روان شدن و گداختن یقال
تمیّع الشیء اذا جری علی وجه الارض ـ
٥ التبیّع ـ التبوّع ـ
٤ التزیّغ ـ التزیین ـ
٥ التحیّف ـ التحوّف ـ
التصیّف ـ تابستان جای مقام کردن ـ
التضیّف ـ مهمان شدن و بخشیدن ـ
٤٢ التعیّف ـ جسپیدن ـ
التهیّف ـ بار مقام کردن ـ
٥ التریّق ـ در نفسیدن سراب ـ
التزیّق ـ التزیّن ـ
٨ التخیّل ـ خیال بستن یقال تخیّلته فتخیّل لی ٥
و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت
علی الرجل اذا اختبرته و تفرست فیه الخیر ـ
التزیّل ـ پراگنده شدن ـ
التغیّل ـ انبوه شدن درخت ـ
٣ التقیّل ـ اقتدا کردن و مانندگی کردن کسی
١٣ و شراب خوردن بوقت قیلوله ـ

اَلتَّکَبُّل - التّکلی -
اَلتَّقَبُّل - رسیده شدن -
اَلتَّخَیُّم - خیمه زدن -
اَلتَّشَیُّم - آتش بجای در شدن -
اَلتَّغَلُّم - میغ ناک شدن -
اَلتَّمَیُّن - بجای آوردن سوید اشدن و درنگ کردن
اَلتَّحَیُّن - هنگام جستن یقال تحیّن الوارش
اذا انتظر وقت الاکل لیدخل فی الحدیث
تحیّنوا نوقکم التحیّن ان تحلبها مرّة واحدة فی وقت معلوم
اَلتَّدَیُّن - دین دار شدن یعدّی بالبا رو دام خواستن
اَلتَّزَیُّن - آراسته شدن یعدّی بالبا -
اَلتَّعَیُّن - نسیه فاش شدن و دان بکوئن الیه
دو امر یقیقه وذلک عیبه نیبه و تحتّم کردن
وتعیین علیه الشی لزمه بعینه -
اَلتَّقَیُّن - آراسته شدن -
اَلتَّلَیُّن - نرمی کردن و یعدّی باللام
اَلتَّوَیُّه - آه و شبه کردن بیخ ناکرده -

ومن الناقص

اَلتَّعَبِّی - عبا کردن -
اَلتَّرَبِّی - پروردن -
اَلتَّرَبِّی - تربی ساختن بیا و خویشتن را
تا در انجا پنهان شود -
اَلتَّصَبِّی - دل بردن -

اَلتَّقَبِّی - قبا پوشیدن -
اَلتَّکَبِّی - الاکتبار
ه اَلتَّعَبِّی - افشاندن نست فارغ شدن از کار
فی الحدیث جاز تهبی ای ینفض مذروبه -
ق اَلتَّشَتِّی - زمستان جای مقام کردن یعدّی بالبا
ن اَلتَّعَتِّی - نافرمانی کردن -
اَلتَّفَتِّی - جوانمردی ورزیدن و جوانمردی نمودن
اَلتَّمَتِّی - فی نزع القوس مدّ الصلب -
ع اَلتَّحَجِّی - التعمّد والتحرّی الاقامة بالمکان ایضا
والایلاع بالشی واللزوم له فی الحدیث تحجّی
بانک وزکار گذاشتن -
اَلتَّهَجِّی - هجا کردن سخن -
ع اَلتَّدَحِّی - الانبساط -
اَلتَّنَحِّی - گردشدن -
اَلتَّضَحِّی - چاشت خوردن -
اَلتَّلَحِّی - دستار در سر بستن چنانکه زیر زنخ در آید
ه اَلتَّنَخِّی - یکسوی شدن فی الحدیث فلیتنحّ فی جل
ذیحوبه معناه تعمد الجهة التی الیها وجهه من ناحیة
نحوت الشی اتحوه -
ن اَلتَّسَخِّی - تکلف کردن سخاوت یعدّی بالعلی
اَلتَّبَخِّی - بیزار شدن -
م اَلتَّبَدِّی - بادیه مقیم شدن بدیدار آمدن و تکبر
اَلتَّنَدِّی - خبر کردن با کسی -

التردّی - رد ابر افگندن و ہلاک شدن و از جائے
در افتادن یا در چاہی افتادن -
التسدّی - بر روی چیزے شدن -
التصدّی - پیش شدن یقال تصدی له
ای تعرض والذی تستشرف ناظرا الیه
التعدّی - فا گذشتن و فزونی جستن از چیزے
التغدّی - چاشت خوردن -
التندّی - التسخی و جا کردن انسر بیان نہل
و قال فی الحدیث لم یتند یقال ما یتندی منه بشیٔ مکروه
ای ما اصابتنی ولا تندیت بذا الامر ای ما قربته -
التحدّی - التعدی والتعرض -
التحرّی - رامی هوا صحیح جستن ومنه قوله
فاولٰئک تحروا رشدا ای توخوا و عمدوا
و درنگ کردن -
التدرّی - فریفتن و صید کردن -
التذرّی - بر زبر چیزی شدن والتزوج
فی اشراف القوم -
التزکّی - الزکاة -
التسرّی - سریت خریدن یقال تسری
الرجل واصله تسرر من السر وهو النکاح -
او ضد العلانیة او السرور فابدلوا من احدی
الراآت یاء وقیل الیاء اصل وهی بدل من
الواو فی السرو والشرف وهذا القول صحیح لقولهم

تسرّیا و لا تقولون تسررا و یکاد التسری ایضا
فی الحدیث یرید تسریهم التسری الذی یخرج
فی السحر یاول الایام وفی حدیث آخر الیوم
تسرون سیرا یقال سر بکم -
التشرّی - [illegible] شدن -
التعرّی - برہنہ شدن -
التفرّی - واشکافته شدن و وا شدن -
التقرّی - از پے فرا شدن -
التمرّی - بمعارزدن -
١ التعزّی - شکیبائی کردن و انتساب کردن
٢ التنزّی - التوثب والتسرع -
٣ التقسّی - آشامیدن بدرنگ -
التکسّی - گلیم پوشیدن -
٤ التمشّی - مشی کردن بیکدیگر -
التعشّی - شام خوردن -
التغشّی - پوشیده شدن و خواست کردن
و منه قولها اتغشاها -
التفشّی - فراخ شدن و پیدا شدن چیزی
التمزّی - سه نفس نوشیدن شراب و آب یا بدان ندر دہاں
٩ التقصّی - از دشواری و تنگی بیرون آمدن
و گوشت از استخوان باز شدن -
التقصّی - الاستقصاء فی الحدیث تقصیتها
ای صرت فی اقصیها -

التنغّی - موی شتانه کردن وهو فی الحدیث
والتزوج فی خیار القوم -
الترضّی - خشنود کردن پس از جهد -
التفضّی - پراگنده شدن وایضا بمعنی خرج یقال
تفضیت من الفضة واصله تفضضت -
التقضّی - از هوا درآمدن باز وانچه بدان
ماند واصل هذا التقضض فابدل من احدی
الضادات یا و سپری شدن -
التمضّی - بگذشتن -
التنقّی - نزار کردن شتر
التخطّی - فاگذشتن -
التعطّی - عطا خواستن وبمعنی التعاطی -
التغطّی - پوشیده شدن ویعدی بالباء
التمطّی - خویشتن بازیدن وخرامیدن
وقیل الیاء مبدلة من الطاء -
التشظّی - توبتو از هم برخاستن نی وانچه
بدان ماند چون بشکند -
التلظّی - زبانه زدن آتش -
التفعّی - بدخوی شدن تفعّی الرجل صار کالافعی فی الشر
التلقّی - فرو خفتن وگره بستن انگبین ببسیدن
یقال خرجنا نتلقّی اصله نتلقّم بدلوه وقد مر فی التلقّم
التنغّی - جستن -
التغلّی - مبالغه کردن در گرامی کردن

ودر بدر رسیدن از حال کسی یعدیان بالباء -
التشفّی - شفا جستن ویعدی بمن -
التعفّی - مدروس شدن -
التقفّی - از پی فرا شدن ضد التحدّی
التکفّی - درافتادن گیاه ومائل شدن بقیام
فی الحدیث اذا مشی تکفّی تکفیا ای تمایل
الی قدام کما تتکفی السفینة فی جریها واصل
فیه الهمزة ثم ترکت -
التفقّی - التفیّه -
الترقّی - بالا بر شدن -
التسقّی - خون وماننده آن بخویشتن چشیدن -
التلقّی - پیش واشدن چیزی از کسی فراگرفتن
التنقّی - برگزیدن -
التزکّی - صدقه دادن وپاکی کردن -
التشکّی - گله کردن -
التحکّی - التحفز واصله من تحکی الفرس
اذا احکی بانه برگشته -
التعلّی - در پی شدن کسی یقال
تعلیته حتی ای تتبعته حتی استوفیته -
التجلّی - پیدا شدن
التحلّی - پیرایه کردن ویعدی بالباء
التخلّی - خالی شدن فی الحدیث وتخلیت
ای تجردت من الشرک وانقطعت عنه التدلّی

الاسن علو الی سفل۔
التسلی۔ سلوت افتادن و واشدن از اندوه و
آنچه بدان ماند۔
التصلی۔ گرم شدن بآتش۔
التطلی۔ اندوده شدن ویعدی بالبار۔
التعلی۔ بلند شدن بدرنگ فی الحدیث
یتعلی عنی ای یترقع علی و پاک شدن از نفاس
و بشدن از بیماری۔
التغلی۔ غالیه بکار داشتن۔
التقلی۔ بریان شدن و دشمنی نمودن۔
التکلی۔ در آخر صفوف ایستادن در حرب
و هو مقلوب من التأکل۔
التملی۔ روزگار دراز برخورداری گرفتن۔
الترهی۔ تیر در نشانه و جز آن انداختن۔
التسمی۔ نام نهادن خویشتن را ویعدی بالبار
التشمی۔ پوشیده شدن تکمت افتقه النار
ای غشیته و قیل الیار بدل من المیم۔
التنمی۔ الارتفاع۔
التبنی۔ کسی را پسر گرفتن فی الحدیث ازافعدت
تبنت ای فرجت رجلیها۔
التثنی۔ دوتا شدن و بدو در آمدن۔
التجنی۔ جنایت کردن ویعدی بعلی۔
التحنی۔ مهربانی کردن و بدو در آمدن۔

التدنی۔ نزدیک آمدن اندک اندک۔
التسنی۔ بگردیدن قیل الیار بدل من النون
و قیل بل الیار منقلبة عن الواو فی الاصل
فیکون علی هذا القول ماخوذ من السنة فیمن اخذها من الواو
التظنی۔ اعمال الظن و اصله التظنن
التغنی۔ رنجانیدن و رنجور شدن و التلطخ
بالغنیة و هی اخلاط تستعمل فی ابدال الابل
ثم تطلی بها من الجرب و هو فی الحدیث۔
التغنی۔ سرائیدن و فی الحدیث کان لیعنی
یتغنی بالقرآن و بی نیاز شدن فسر لم یتغن
بالقرآن بکلیهما فمن ذهب الی الاستغناء فیکون ماخوذا
من الغنی و من ذهب الی التطریب و التحزین فیکون ماخوذا
من الغناء و سر دال الصوت الحسن اوقع فی النفوس
٥ و انجع فی القلوب و قیل کانت العرب تتعلل بالغناء
و النشید فی اکثر احوالها فلما نزل القرآن احب
ان یکون القرآن هجیراهم مکان الغناء فقال
لیس منا من لم یتغن بالقرآن فی الحدیث بطنا نقیا
و تعففا ای طالبا بتاجرها الغنی و العفة۔
٥ التکنی۔ کنیت گرفتن۔
التمنی۔ آرزو بردن و دروغ گفتن و خواندن
و الباب یدل علی تقدیر شیء و نفاذ القضاء
٨ التشهی۔ آرزو کردن ویعدی بعلی۔
التلهی۔ بازی کردن و روزگار گذاشتن بچیزی

ويعدى بالباء و قوله فانت عنه تلهّى اى تتشاغل۔

ومن اللفيف المقرون

التحوّى۔ گرد شدن و فراہم آمدن۔

التروّى۔ سیراب شدن۔

التسوّى۔ راست شدن منه لو تسوّى بهم الارض

اى تستوى بهم تطؤهم الجنة و تحت۔

التقوّى۔ نیرومند شدن۔

التكوّى۔ تیز نگریستن بسوی کسی داغ کردن

فى الحديث انكوى بجاريتى اى استدفئ بها۔

التلوّى۔ پیچیده شدن۔

ومن اليائى

التثنّى۔ قصد چیزے کردن۔

التحوّى۔ گرد گرد چیزی حلقه شدن چنانکه یقال تحوّت الحية

فى الحديث فتحيا منى يريد تحوى و التحوى التلوى۔

التزنّى۔ التزين يقال تزيا فلان بزى الصالحين

التثنّى۔ پیچیدن و خمیدن و گرد آمدن چیزی یقال

تثنيت عليه الامر اى اعيا عليه۔

ومن المهموز الفاء

التأدّب۔ ادب گرفتن

التأرّب۔ التشدد و التابى خود مند شدن

التأشّب۔ بهم در آمیختن و مجتمع گشتن یقال

تأشّب القوم اختلطوا۔

التألّب۔ جمع شدن۔

التأهّب۔ ساختن و یعدى باللام۔

التأنّث۔ مؤنث شدن اسم

التأبّر۔ گشن پذیرفتن خرما۔

التأخّر۔ واپس شدن و یعدى بعن۔

التأزّز۔ ازار پوشیدن و در هم در شدن

نبات و قوى شدن آن۔

التأطّر۔ برو در آمدن و ملازم شدن زن خانه را

التأكّد۔ کو ... [illegible]

التأمّر۔ مسلط شدن یقال ... [illegible]

التأبّس۔ تکبر ورزیدن۔

التأنّق۔ التنوق۔

التأذّن۔ اعلام کردن و یعدى بالباء۔

التأبّض۔ شتر را بایاض بستن بسته شدن

و منه یقال تأبض البعیر تأبضه غیره والاباض

حبل و واهم آمدن نسا۔

التأرّض۔ نادر و آمدن نبات پیش آمدن

و یقال اسے الارض ... [illegible]

التأبّط۔ چیزے در زیر بغل گرفتن ورد

بزیر دست راست در آوردن و بر دوش

چپ افگندن و کان ابوهریرة ردائه التأبط

التأمّع۔ قول الرجل لكل احد انا معك۔

التأثّف۔ گرد چیزی بر آمدن و بجای مقام کردن

التأشّع۔ اندوه خوردن و یعدى ... [illegible]

التألف - دل بدست آوردن و باهم پیوسته شدن
التألق - پنهان شدن و گفته اند و او تشنه شدن
التأزق - دل تنگ شدن
التألق - بدرفشیدن
التأنق - نیک نیک نگریستن در کار تا نیکو کنی
التأبل - باز ایستادن از مجامعت
التأثل - فرو بردن جاه و اصلی گرفتن
یقال تأثل اے اتخذ اصل مال
التأجل - کاہ کا تہ دن گاہ و شتی و انچہ بدان ماند
وگرد آمدن آبہ در آبگیر و فی الحدیث فتأجل
متأجل اے استاذن فی الرجوع الی اہلہ
وطلب ان یقرب لہ الاجل
التأزل - التأزق
التأصل - التأسل فی المعنی الثانی
التأکل - خوردہ شدن دندان و انچہ بدان ماند
و درخشیدن شمشیر از تیزی
التأمل - نیک نیک نگریستن
التأہل - زن کردن
التأثم - پرہیز کردن و حقیقتہ الفرار الاثم
عن النفس
التأجم - افروختہ شدن آتش و سخت
گرم شدن روز و سخت خشم گرفتن
التأنی - اقامت کردن تا رم القیم

دارہم او اطلبوا الاقامۃ بہا
التأطم - التأجم فی المعنی الثالث
التألم - درد نمودن
التأذن - بیاگاہانیدن و بدانستن
التأسن - بگردیدن آب و بہانہ آوردن
و دو رنگی شدن و خوی کسی گرفتن
التأبہ - التکبر
التأبلہ - مبدل من النعمۃ والکبر والخیلاء
التألہ - التعبد والتنسک
التأمم - بمادری گرفتن والہاء لام الفعل
عند قوم والصحیح انہا زائدۃ

ومن المضاعف المہموز الفاء

التأثث - بسیار کالا شدن
التأجج - افروختہ شدن آتش
التأزز - سخت جوشیدن یا بجوش آمدن
فی الحدیث المجلس تأزز ای یموج فیہ الناس
ماخوذ من ازیز المرجل
التأفف - اف کردن
التأمم - قصد کردن و مادر گرفتن

ومن الاجوف المہموز الفاء

التأوب - الاوب
التأوہ - بدو در آمدن
التأول - تاویل کردن

التّأوُّہ- اوخ کردن-

ومن الیائی

التّأیُّد- نیرومند شدن-

التّأیُّم- بے شوہر شدن زن و بی زن شدن مرد-

ومن الناقص المهموز الفاء

التّأبّی- بیدری گرفتن و گردنکشی کردن

التّأنّی- بیش شدن کار و رفق کردن و یعدیان باللام-

التّأخّی- برادری گرفتن والتّحرّی ایضا

التّأدّی- رسیدن یقال تادی الیه الخبر

التّأذّی- آزرده شدن-

التّأرّی- بجای اقامت کردن و یعدی بالباء والتحری

التّأسّی- صبر کردن-

التّألّی- سوگند خوردن-

التّأنّی- داو گرفتن یعنی بپرستاری گرفتن

التّأ[illegible]- درنگ کردن-

ومن اللفیف المقرون المهموز الفاء

التّأوّی- التجمّع-

ومن الیائی

التّأیّی- قصد چیزی کردن و درنگ کردن

و[illegible] المهموز العین

التّأبّب- [illegible]

٦ التّأدُ- الارتاد-

التّکادُ- رنجانیدن-

٧ التّزأُر- بانگ کردن شیر-

٥ التّرأُس- رئیس شدن-

التّفأُل- اختر نیک گرفتن و یعدی بالباء

٩ التّذأُد- پوشیدن آب چیزیرا و گشتن

٢ بزور باد و پدید آمدن-

٤ التّشاؤُم- شوم داشتن یعدی بالباء والتّشام

٦٠ الرجل انتسب الی الشام مثل تقیس و تکوف-

ومن المعتل المهموز العین

٧ التّوأُد- الاتئاد آهستگی نمودن بکار الافتعال

٧٠ ومن الناقص المهموز العین

٦ التّرأّی- دیدن و پیش آمدن برای دیدن

٤ فی الحدیث انه صلی الله علیه وآله وسلم قال لاتترای

٢ احدکم بالدنیا ای تنظر فیها والاصل فیه تترأی

٥ التّمأّی- فراخ شدن پوست و تباه شدن قوم

٢ ومن المهموز اللام

١٠ التّنبّأ- دعوی پیغامبری کردن-

٤ التّهنّأ- کهنه پاره شدن-

التّجأُ- مولع و متبدل شدن بچیزی یعدی بالباء

التّحنّأُ- بخشم کردن-

٦ التّبدّأ- ابتدا کردن-

٢ التّفقّأ- شتاب شدن زخم و پاره پاره گردیدن تعالی

تهنأت القرحة اذا فسدت وتقطعت

اَلتَّبَرُّءُ۔ بیزار شدن ویتعدی بمن

اَلتَّجَرُّءُ۔ دلیری کردن ویتعدی بعلی تجرأ علیہ ای تطاول۔

اَلتَّقَرُّءُ۔ قرائی کردن۔

اَلتَّمَرُّءُ۔ التکلف للمروۃ فلان یتمرأ بنا ای یطلب المروۃ بتنقصنا وعیبنا۔

اَلتَّهَرُّءُ۔ از ہم بپاشیدن گوشت۔

اَلتَّجَبُّؤُ۔ پارہ پارہ کردن و پسندہ کردن بچہ کیکی

اَلتَّهَزُّؤُ۔ الهزء۔

اَلتَّفَنُّؤُ۔ التفنار۔

اَلتَّحَشُّؤُ۔ آروغ زدن۔

اَلتَّفَشُّؤُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّكَشُّؤُ۔ تند خوردن پوست باز شدن اوکم

اَلتَّخَطُّؤُ۔ خطا نمودن از خویشتن یا آنکہ تو صواب باشی وتخطأت لہ فی المسالۃ ای اخطأت۔

اَلتَّدَفُّؤُ۔ تپیدن۔

اَلتَّكَفُّؤُ۔ فا و اشتدن۔

اَلتَّقَفُّؤُ۔ تنگا نشست ماندن۔

اَلتَّلَكُّؤُ۔ التباطؤ والتوقف لعلبعو

اَلتَّكَلُّؤُ۔ تاخیر خواستن۔

اَلتَّكَافُؤُ۔ برابر آمدن۔

اَلتَّلَكُّؤُ۔ اختیار الکلمات تلکأت الارض علی فلان ای استوت علیہ ووارتہ۔

اَلتَّهَمُّؤُ۔ التهتار۔

اَلتَّهَنُّؤُ۔ گوارندہ شدن۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَجُّؤُ۔ دست فاکسی زدن۔

اَلتَّوَذُّؤُ۔ برابر کردن ومنقطع گردیدن یقال توذأ علیہ الاکمہ۔

اَلتَّوَضُّؤُ۔ دست و روی شستن ویتعدی باللام واما قولہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم توضؤوا مما غیرت النار قیل معناہ نظفوا ایدیکم من الزہومۃ

اَلتَّوَطُّؤُ۔ بپای سپردن۔

اَلتَّوَكُّؤُ۔ تکیہ زدن ویتعدی بعلی۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّءُ۔ جای گرفتن فرود آمدن لمبارۃ وہی الحلۃ ویتعدی الی المفعول واحد وقال ابو علی یتعدی الی المفعولین ایضا۔

ومن الیائی

اَلتَّدَاءُ۔ سلاح وبار یقال تجبا الحیۃ اما سیدہ تدیا وجہہ

اَلتَّسَيُّؤُ۔ شیر فرو گذاشتن بی دوشیدن۔

اَلتَّفَيُّؤُ۔ فا و اگذاشتن سایہ در سایہ چیزی نشستن

اَلتَّقَيُّؤُ۔ تکلف القی۔

اَلتَّهَیُّؤُ ـ ساخته شدن و یعدی باللام ـ

باب التفاعل

اَلتَّجَاذُبُ ـ از یکدیگر در گذشتن ـ
اَلتَّجَانُبُ ـ التجنب
اَلتَّحَاصُبُ ـ الترامی بالحصباء و منه فی الحدیث
اَلتَّحَارُبُ ـ الاحتراب فی الحدیث
تحارب لما یرید انها کانت تعرضها الّا ان
تعری بی من حربت فلانا اذا اخذت علی آخر
و اغضبته ـ
اَلتَّرَاکُبُ ـ بر هم نشستن ـ
اَلتَّضَارُبُ ـ با یکدیگر شمشیر زدن ـ
اَلتَّشَاجُبُ ـ بهم در شدن در کار ـ
اَلتَّعَاتُبُ ـ با یکدیگر عتاب کردن ـ
اَلتَّعَاقُبُ ـ از پس یکدیگر در آمدن ـ
اَلتَّقَارُبُ ـ بیکدیگر نزدیک شدن فی
الحدیث اذا تقارب الزمان قیل اقتراب
الساعة و قیل اعتدال اللیل و النهار و قیل
قصر مدة الازمنة و نقصها عما جرت به العادة
فیها و ذلک اذا طلعت الشمس من مغربها
و قیل قصر الازمنة الاعمار و قیل تقارب
احوال الناس فی قلة الفساد علیهم ـ
اَلتَّکَاتُبُ ـ بیکدیگر نامه نبشتن
اَلتَّکَاذُبُ ـ با یکدیگر دروغ گفتن ـ

ه اَلتَّکَالُبُ ـ التواثب ـ
اَلتَّنَاسُبُ ـ با یکدیگر خویشی داشتن فی
ح الحدیث تناسبوا ای تقاربوا فقلب بعضهم
ببعض اسے تعلق ـ
ق اَلتَّخَافُتُ ـ با یکدیگر پنهان راز گفتن ـ
اَلتَّهَافُتُ ـ پیاپے در افتادن الترکیب
یدل علی سقوط شئ ـ
ق اَلتَّحَادُثُ ـ با یکدیگر حدیث کردن ـ
اَلتَّرَافُثُ ـ با یکدیگر فحش گفتن ـ
ع اَلتَّبَاهُجُ ـ بسیار شگوفه شدن یقال
تباهج الارض اذا کثر نواره ـ
اَلتَّخَارُجُ ـ التناهد فی الحدیث ابن عباس
یتخارج الشریکان و اهل المیراث قال ابو عبید
یعنی اذا کان المتاع بین ورثة او شرکاء
لم یقتسموه و هو فی ید بعضهم دون بعض
فلا باس ان یتبایعوه و ان لم یعرف کل واحد
منهم نصیبه بعینه و لم یقبضه و لو اراد اجنبی ان
یشتری نصیب بعضهم لم یجز حتی یقبضه البائع
قبل ذلک قد رواه عنه عطاء مفسرا فی الحدیث
قال لا باس ان یتخارج القوم فی الشرکة تکون بینهم
فیاخذ هذا عشرة دنانیر نقدا و یاخذ هذا
عشرة دنانیر دینا ـ
اَلتَّخَالُجُ ـ تخلیدن در دل ـ

اَلتَّدَاعُرُ - بایکدیگر یار شدن -
اَلتَّعَاجُرُ - خویشتن را لنگ ساختن -
اَلتَّعَالُجُ - بہم وا کوشیدن -
اَلتَّمَازُجُ - بہم آمیختہ شدن -
اَلتَّبَادُحُ - بیازیچہ یکدیگر انداختن گل و گوی یا مانند آن و فی الحدیث یتبادحون بالبطیخ ای یترامون بہا
اَلتَّدَالُجُ - چیزی بجوبی بہم بر داشتن و فی الحدیث
اَلتَّذَابُحُ - یکدیگر را گلو بریدن -
اَلتَّسَامُحُ - آسان فرا گرفتن با یکدیگر -
اَلتَّصَافُحُ - دست یکدیگر را فرا گرفتن در سلام
اَلتَّصَالُحُ - الاصلاح و ہو ضد -
اَلتَّفَاسُحُ - در مجالس فراخ وا نشستن -
اَلتَّفَاصُحُ - شیوا زبانی نمودن کہ نباشد -
اَلتَّقَافُحُ - پشت بپشت یکدیگر باز نہادن
اَلتَّمَادُحُ - یکدیگر را ستودن -
اَلتَّنَاجُحُ - پی در پی راست آمدن خبر یقال تناجحت احلامہ ای تتابعت بصدق -
اَلتَّنَاصُحُ - یکدیگر را نصیحت کردن و الباب یدل علی ملازمۃ بین الشیئین و اصلاح لہا -
اَلتَّنَاطُحُ - یکدیگر را سر زدن و بیکدیگر فا گرفتن
اَلتَّنَاكُحُ - التناکح و اخراج المرأۃ من بیت زوجہا
اَلتَّرَاضُحُ - الترامی بالحجارۃ -
اَلتَّنَاضُحُ - فی المیراث ان تموت ورثۃ بعد ورثۃ

و اصل المیراث قائم لم یقسم و فی الحدیث لم تکن نبوۃ الا تناسخت ای تحولت من حال الی حال یعنی امر الامۃ
٨ اَلتَّبَاعُدُ - از یکدیگر دور شدن -
اَلتَّجَالُدُ - التضارب -
٦ اَلتَّجَاهُدُ - بذل الوسع و المجہود -
اَلتَّحَاسُدُ - یکدیگر را حسد کردن -
اَلتَّرَافُدُ - یکدیگر را یاری دادن -
اَلتَّسَانُدُ - یکدیگر را آشتی کردن و التراسل ہذا فی السباع -
اَلتَّسَانُدُ - پشت وا گذاشتن و سند یقال خرج القوم متساندین ای علی رایات شتی و لم یکونوا تحت رایۃ امیر واحد و الباب یدل علی انضمام الشیء الی الشیء -
اَلتَّعَاقُدُ - با یکدیگر را عہد کردن و تعاقدت الکلاب تعاظلت -
اَلتَّعَاهُدُ - التعاہد و کسی را عہد کردن -
اَلتَّفَاقُدُ - گم کردن یکدیگر را -
اَلتَّقَاعُدُ - عدم الاخراج الی الشیء یقال تقاعد فلان اذا لم یخرج الیہ من حقہ -
اَلتَّجَاهُدُ - با یکدیگر فخر کردن -
٦٠ اَلتَّنَاشُدُ - بہم شعر خواندن -
اَلتَّنَاكُدُ - التعاسر -
اَلتَّنَاهُدُ - توزیع کردن -

التَّبَادُدُ بهم شتافتن۔
اَلتَّبَاشُرُ یکدیگر را مژدگان دادن۔
اَلتَّبَاسُرُ چیرگی نمودن
اَلتَّحَادُدُ ریختن و افتادن فی حدیث الاستسقا
حتی رایت المطر یتحادر علی لحیته یرید ان
سقف المسجد قد وکف حتی خلص الماء الیه
اَلتَّحَافُتُ ستیز آمدن بهم کسی بعد کسی یا الی۔
اَلتَّخَاذُلُ سست کردن یک چشم نگاه چیزی یقال
تخاذل الرجل الی صدیق جفنه لینه النظر کما
تعامی و تجاهل۔
اَلتَّخَاصُرُ دست یکدیگر را فراگرفتن و رفتن۔
اَلتَّدَابُرُ پشت به یکدیگر گردانیدن۔
اَلتَّدَاثُرُ زدودن با یکدیگر
اَلتَّذَاکُرُ بهم یاد کردن۔
اَلتَّذَامُرُ یکدیگر را بر جنگ انگیختن۔
اَلتَّشَاکُرُ ...
اَلتَّشَابُرُ ...
کانه صار ... الی الشبر
اَلتَّشَاجُرُ با یکدیگر خلاف نمودن ...
اَلتَّشَاذُرُ بهم نظر کردن ... یقال
تشاذر القوم ای نظر بعضهم الی بعض شزرا
و هو نظر الغضبان بموخر العین۔
اَلتَّشَاعُرُ شاعری نمودن کسی که نیست شاعر باشد

اَلتَّصَابُرُ با یکدیگر صبر کردن و گروه درجنگ
اَلتَّضَاغُرُ التحاقر۔
اَلتَّضَافُرُ و اَلتَّظَاهُرُ بهم پشت شدن
و منه یقال تظاهر عنه و التظاهر۔
اَلتَّدَابُرُ کان ولی کل واحد ظهره الی صاحبه
اَلتَّعَاسُرُ با یکدیگر دشوار فاگرفتن۔
اَلتَّعَاشُرُ بهم زیستن۔
اَلتَّعَاقُرُ یکدیگر را الشیخ تیز کردن با یکدیگر
و پی کردن اشتر
اَلتَّعَاکُرُ با یکدیگر تیز شدن ... بهم ... و بازگشتن
در آمیختن یقال تعاکر القوم ...
اَلتَّغَافُرُ با یکدیگر ... الباب یدل
علی ... قوم
اَلتَّغَامُرُ ...
اَلتَّغَاضُرُ ...
اَلتَّغَاثُرُ با یکدیگر ...
اَلتَّغَاوُرُ ...
اَلتَّنَاتُرُ ...
اَلتَّنَاحُرُ فی القتال ... یقال
... متناحرون ...
اَلتَّنَاذُرُ یکدیگر را بیم کردن۔
اَلتَّنَاصُرُ یکدیگر را یاری کردن۔
اَلتَّنَاظُرُ بهم نظر کردن یقال داری تناظر ...

ای تقابل و تناظر القوم بینهم الحقوق ای تسامحوا فیها
التناثر - بهم پراگنده شدن تا اصل که بنزر گرست
التناکر - التجاهل -
التهاتر - بر یکدیگر دعوی باطل کردن -
التهاجر - از یکدیگر ببریدن -
التبادر - بر دی یکدیگر بیرون شدن در جنگ ۲
التشاجر - از یکدیگر باز شدن در رکوع و در حرب
التناصر - یکدیگر را بچشم اشارت کردن
التنابز - یکدیگر را لقب بد دادن یکدیگر را بلقب بد خواندن
التناظر - تعالی کردن در کس بر یکدیگر بالا رفتن
شهرت را و بر یکدیگر رحمت یافتن -
چهارپایان ادارد دبار کذا ای تتابعوا -
التجانس - بهم ماننده شدن
التداوس - خوشه کندن ساختن -
التواثب - از یکدیگر بپریدن -
التداعس - [illegible] -
[illegible]
[illegible]
التقامش - [illegible] کردن -
التماكس - با یکدیگر بخیلی کردن -
التفاوش - [illegible]
التقاعس - پشتی غافل شدن از و تقاعس
علی فلان ای تعامی علی شکی فی شبهه من امره

التقاعس - واپس شدن -
التناخس - رنجیدن یکی بر دیگرے و
فی الحدیث ندر تناخس لکلیف لعیبها فی بعض
کان الواحد یخس الاخری ای یدفعه -
التنافس - رغبت کردن و بیعی الی -
التفالش - التعامی عن الشی -
التفاحش - سخت زشت شدن با یکدیگر
فحش گفتن و هو فی الحدیث -
التقارش - بهم در شدن حرب -
التناجش - بر یکدیگر افزودن بهای بی خرید
و هو فی الحدیث والترکیب یدل علی اثارة شی
التهارش - بر یکدیگر افتادن سگان -
التناقص - التصافی - ۳
الترافص - التقارص بنوبت کردن گروهی
چیزی را تیل کان الواحد منهما اصل ای یستقبل الرفص
الترافص بر قلوب -
التباغض - یکدیگر را دشمن داشتن ۴
التراکض - بهم ستور دوانیدن -
التقاعض - یکدیگر را پیش آمدن -
التقارض - بدا امر را دادن یکدیگر را و تقارض
فی الخیر والشر والقرنان یتقارضان النظر
اذا نظر کل واحد منهما الی صاحبه شزرا و اصل
القرض القطع فی الحدیث و یتقارضون فقال

قص الشاعر الشعر اذا قطع بعضه بعضی من قصیدته شیئا
التماکضُ - خویشتن را بیمار ساختن —
التقاصُّ - قصاص یکدیگر شدن فی الباب بدل
علی تکاسد الشی —
التقاعُسُ - فرا یکدیگر ساختن در حرب —
التقالُطُ - التضارب —
التساقُطُ - سپیدن پی بیفتادن و خویشتن
بسختی افگندن —
التقاعُدُ - یکدیگر را افشردن در زحمت
التقارُطُ - بر یکدیگر فرا پیشی گرفتن فی الحدیث
٦ تقارطا الغرو ای تسابقا والبیت من اللحاق
بالشیء و کل شیء سبق فقد فرط —
التقاطُرُ - التقاطر —
التلاحُظُ - یکدیگر را نگریستن —
التقارُظُ - یکدیگر را ستودن —
التعاقُبُ - پیاپی شدن —
التجادُعُ - المجادعة —
التجازُعُ - خرابیش نمودن از خویشتن —
التجالُدُ - بایکدیگر شلع کردن —
التدافُعُ - یکدیگر را دفع کردن —
التراجُعُ - واپس آمدن —
التناقُلُ - بهم چیزی برداشتن —
التقاذُفُ - بهم لختا فکندن —

التشاتُمُ - از کسی بدگفتن و یعدی بالباء
التفاقُعُ - سپید گردیدن چشم و دردناک شدن
فی الحدیث وان تفاقعت عیناک ای سبقتا
ماخوذ من الفقاقیع —
التقادُعُ - التهافت فی الشیء والتطاعن
٣ بالرماح و یعدیان بالباء و ربما للبعض فی بعض
التقارُعُ - بهم قرعه زدن بهم شمشیر زدن —
التقاطُعُ - از یکدیگر بریدن —
التفاحُشُ - التماجن والترافث — کردن
التقاذُعُ - کاسل از یکدیگر فا گرفتن بهم مخصوص
٦ التقاذُفُ - باشی دون التناهی فشندن و دجاشطلیس
وغیره فی الحدیث کانت تقاذفت الانصار یوم بعاث
یحتمل ان یکون من عزف اللهو و ضرب المعازف
علی تلک الاشعار للتحریض علی القتال و یحتمل
ان یکون من العزیف وهو اصوات الوغا
کعزیف الریاح و عزیف الجن وهو جرس اصواتها
التعاطُفُ - بر یکدیگر مهربانی کردن —
التقاذُفُ - بهم انداختن و انداخته شدن —
التکاثُفُ - کثیف شدن —
التکاشُفُ - آشکار شدن عیب بر یکدیگر
یقال لو تکاشفتم ما تدافنتم ای لو انکشف
عیب بعضکم لبعض —
التثاقُفُ - الاثقاف —

التَّنَاسُفُ - راز کردن با یکدیگر
التَّنَاصُفُ - انصاف یکدیگر دادن از خود
التَّهَاتُفُ - [illegible]
التَّحَامُقُ - احمق نمودن بے حمق
التَّرَافُقُ - همراهی کردن و هم پایه بودن
التَّسَابُقُ - بر یکدیگر پیشی گرفتن
التَّصَادُقُ - با یکدیگر راست گفتن [illegible]

[illegible]

التَّمَاسُكُ - خویشتن [illegible]
[illegible]
التَّبَارُكُ - بر خویشتن [illegible] دادن
التَّهَالُكُ - در افتادن [illegible]
[illegible]
التَّبَادُلُ - با یکدیگر بدل کردن
[illegible]

التعاجل - بشتافتن بیکدیگر
التعادل - بایکدیگر راست شدن -
التعاظل - المعاظلة -
التعاقل - خردمندی نمودن بی خردمندی
فی الحدیث یتعاقلون بینهم معاقلهم الاولی ای
یکونون علی ماکانوا علیه فی الجاهلیة یاخذونه
من الدیات و یعطون حدیث عمر انا لا نتعاقل
المضغ بیننا ای لا یاخذ بعضنا من بعض العقل
وهو الدیة والمضغ جمع مضغة وهی قطعة من اللحم
التعاشل - عشق ورزیدن بایکدیگر
التغافل - غفلت نمودن بایکدیگر بی غفلت
التفاضل - ازیکدیگر افزون آمدن -
التقابل - بایکدیگر بهم پیش شدن در روی
فراروی کردن -
التقاتل - بایکدیگر کارزار کردن -
التکاسل - خویشتن را کاهل ساختن -
التکامل - تمام شدن -
التماثل - از بیماری به شدن و بایکدیگر مانند شدن
التماحل - دراز شدن [illegible]
فی الحدیث امور متماحلة ای متطاولة -
التماول - التطاول -
التنابل - ریختن خمیده شدن تنابل النبت ای
التف و صار بعضه اطول من بعض و تنابل [illegible]

التناجل - پیکار کردن بایکدیگر -
التنازل - مثل التقاتل -
التناسل - ازیکدیگر زادن -
التناضل - بایکدیگر تیر انداختن -
التحاکم - بهم حاکم شدن و [illegible] -
التحالم - حلم نمودن بی حلم
التخاصم - بهم خصومت کردن -
التراجم - بیکدیگر سنگ انداختن -
التزاحم - بیکدیگر تنگ شدن -
التراکم - بهم برنشستن -
التراحم - بهم نیکی کردن [illegible]
التناعم - [illegible]
فی الحدیث [illegible]
[illegible] فیه -
التعالم - بایکدیگر [illegible] کردن -
التفاهم - بهم فهمیدن -
التقادم - [illegible] -
التصادم - بهم فاکوفتن [illegible] -
التصادم - التزاحم -
التضاجم - [illegible]
التظالم - ستم بهم نمودن [illegible] -
التعاجم - با هم سخن گفتن بزبان عجم [illegible]
[illegible] فی الحدیث کنا نتعاجم [illegible]

اَلتَّعَاظُمُ - بزرگی نمودن و بزرگ آمدن -
اَلتَّعَالُمُ - بہم دانستن -
اَلتَّفَاقُمُ - بزرگ شدن کار -
اَلتَّقَادُمُ - دیرینہ شدن -
اَلتَّقَاسُمُ - بہم وا بخشیدن و بہم سوگند خوردن
اَلتَّكَاتُمُ - از یکدیگر پوشیدن -
اَلتَّكَارُمُ - کرم نمودن بے کرم -
اَلتَّكَالُمُ - بایکدیگر سخن گفتن ...
اَلتَّلَاحُمُ - با ہم پیوستن ... جنگ ...
اَلتَّلَاطُمُ - بایکدیگر تپانچہ زدن -
اَلتَّلَاكُمُ - بایکدیگر مشت زدن -
اَلتَّنَاحُمُ - بایکدیگر ... کردن -
اَلتَّهَادُمُ - بہم بفتادن -
اَلتَّهَادُمُ - خویشتن را بیمار ساختن
اَلتَّهَاتُنُ - برابر شدن -
اَلتَّهَاسُنُ - نیکو کردن -
اَلتَّدَافُنُ - الکتمان یکدیگر را دفن کردن
اَلتَّرَاطُنُ - بہم لوترا گفتن نہ بلغت عرب
اَلتَّرَاهُنُ - گرو کردن -
اَلتَّشَاحُنُ - بہم دشمن شدن -
اَلتَّصَافُنُ - بہم بخش کردن آب -
اَلتَّضَاغُنُ - بہ یکدیگر کین گرفتن -
اَلتَّطَاعُنُ - نیزہ زدن بایکدیگر -

اَلتَّغَابُنُ - بایکدیگر غبن آوردن -
اَلتَّلَابُنُ - بایکدیگر شیر خوردن -
اَلتَّمَاجُنُ - مسخرگی نمودن -
اَلتَّهَاوُنُ - سبک شمردن و بقال نہادن
الاجوف اعنی استقام -
اَلتَّبَايُنُ - بایکدیگر جدا گشتن -
اَلتَّبَالُهُ - خویشتن را ابلہ ساختن -
اَلتَّشَابُهُ و اَلتَّشَاكُهُ - بہم مانیدن -

ومن المضاعف

اَلتَّحَابُّ - یکدیگر دوست داشتن -
اَلتَّسَابُّ - یکدیگر را دشنام دادن ...
اَلتَّضَارُبُ - ... آب ... با ... آشنا ...
اَلتَّحَافُّ - ... -
اَلتَّ... - یکدیگر را افزولیدن -
اَلتَّ... - ... -
اَلتَّ... - پای بہم باز نہادن -
اَلتَّلَاجُّ - بایکدیگر ستیہیدن -
اَلتَّشَاحُّ - حریصی نمودن -
اَلتَّحَافُّ - حصار فرا گرفتن و صحب -
اَلتَّ... - بایکدیگر خلاف کردن -
اَلتَّرَادُّ - بہ یکدیگر رد کردن -
اَلتَّقَاكُّ - بہ یکدیگر فہمی ناہماکی کردن
اَلتَّشَاكُّ - التعدد -

اَلتَّنادُّ - از یکدیگر رمیدن -
اَلتَّبارُّ - با یکدیگر نکوئی کردن -
اَلتَّسارُّ - با یکدیگر راز گفتن
اَلتَّضادُّ - با هم آمدن گروهی -
اَلتَّعادُّ - بشب بیدار شدن تن لایکون فیہ الا
الاسم کلام
اَلتَّفادُّ - از یکدیگر گریختن -
اَلتَّقادُّ - با یکدیگر قرار گرفتن -
اَلتَّماسُّ - یکدیگر را بسودن -
اَلتَّحاسُّ - با یکدیگر واجنبیدن -
اَلتَّراصُّ - [illegible] بر یکدیگر ایستادن
اَلتَّقاصُّ - قصاص از یکدیگر بستدن
یقال تقاصّ القوم اذا قاصّ کل واحد منهم صاحبه
فی حساب او غیره
اَلتَّحاضُّ - [illegible]
اَلتَّعاضُّ - یکدیگر را [illegible]
اَلتَّغاظُّ - سر یکدیگر [illegible]
اَلتَّکاظُّ - [illegible]
اَلتَّماظُّ - با یکدیگر پیکار کردن
اَلتَّدافُّ - بر یکدیگر نشستن -
اَلتَّشافُّ - هر چه در اناء باشد از شراب همه بخوردن
اَلتَّصافُّ - بهم صف زدن -
اَلتَّعافُّ - دوا بکردن ناقه او شیر دادن بعد اخری

یقال تعافّ باهل ناقتک ای احلبها بعد الحلبة الاولی
اَلتَّحاقُّ - التخاصم
اَلتَّداقُّ - المداقة -
اَلتَّشاقُّ - التحاد -
اَلتَّباکُّ - بر هم نشستن و ازدحام نمودن
تباکّ القوم ای ازدحموا فی الحدیث حتی اذا
تباکت الرکب عنا و اذ ترساومینا فی الشرف
اَلتَّداکُّ - التباکّ -
اَلتَّقالُّ - التقاتل
اَلتَّحالُّ - التحاب -
اَلتَّضالُّ - خویشتن را گمراه ساختن -
اَلتَّطاوُلُ - گردن بیفراشتن تا چیزی که
دور است [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] - بهم [illegible] -
[illegible] - خویشتن را گرسنه ساختن -
[illegible] - فراهم آمدن -
[illegible] - دیوانه ساختن -

اَلتَّشَاكُّ - التشتت -

ومن المعتل

اَلتَّوَاثُبُ - بهم در شدن -

اَلتَّوَاطُؤُ - باهم ساختن و بهم اتفاق کردن یقال تواطئوا الشرفیما بینهم ای تداولوه -

اَلتَّوَاجُدُ - بهم باب آمدن -

اَلتَّوَاعُدُ - بایکدیگر وعده نهادن و خبر -

اَلتَّوَافُدُ - بهم بجایی شدن -

اَلتَّوَالُدُ - بهم زادن وتوالدوا ای کثروا وولد بعضهم بعضًا -

اَلتَّوَاتُرُ - پیاپی شدن -

اَلتَّوَافُرُ - بسیار شدن -

اَلتَّوَاقُصُ - با رقص والستن وفی الحدیث ثم تواقصت علیها الناقة فسقط - یقول امسکت علی البردة لئلا تسقط و ثروان تجنی علیها عنقه -

اَلتَّوَاضُحُ - التصالح -

اَلتَّوَاضُعُ - فروتنی نمودن و وضیع شدن -

اَلتَّوَاصُفُ - بهم وصف کردن -

اَلتَّوَاقُفُ - بایستادن دو گروه در جنگ و غیر آن -

اَلتَّوَاثُقُ - بایکدیگر استواری کردن -

اَلتَّوَاشُقُ - وشیق ساختن قوم گوشت را و بریان فی الحدیث فتواشقوه باسیافهم ای قطعوه

کما یقطع اللحم اذا قدد -

اَلتَّوَافُقُ - الاتفاق والتظاهر -

اَلتَّرَاهُقُ - بهم رفتن -

اَلتَّوَاصُلُ - بایکدیگر پیوستن -

اَلتَّوَكُّلُ - ترک دادن و بر یکدیگر اعتماد کردن فی الحدیث فتواکل الکلام ای اتکل کل واحد منهما علی الآخر فیه -

اَلتَّوَاذُنُ - بهم سنگ آمدن -

ومن المضاعف المعتل الفاء

اَلتَّوَادُّ - بایکدیگر دوستی کردن -

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَادِي - پنهان شدن بعضی از بعض -

اَلتَّوَاحِي - یکدیگر را اندر کردن و پیوسته شدن نبات بیکدیگر -

اَلتَّوَافِي - بهم تمام شدن -

اَلتَّوَالِي - پیاپی شدن -

اَلتَّوَانِي - سستی کردن -

ومن المعتل اليائي

اَلتَّيَاسُرُ - بچپ شدن و رو و بعضهم فی الحدیث تیاسروا فی الصداق یقول تراضوا بالتیسر والا تغالوا به -

اَلتَّيَامُنُ - براست شدن رفقه بعضهم فی الحدیث فاخذهم ای تیامنوا عن القصیم

ای یاخذوا بینها عنه۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّجَاوُبُ۔ یکدیگر را جواب دادن۔

اَلتَّنَاوُبُ۔ بنوبت کردن۔

اَلتَّفَاوُهُ۔ در فروشدن و حکی ابو زید بکسر الواو وفتحها ایضًا وهو علی غیر قیاس۔

اَلتَّفَاوُهُ۔ مردگی نمودن و خویشتن را فراهم کشیدن از پارسائی نمودن به دروغ۔

اَلتَّزَاوُجُ۔ با یکدیگر هم جفت شدن۔

اَلتَّرَاوُحُ۔ با یکدیگر روا یافتن [illegible] یقال ان بینه لتراوحا بالمعروف ای یاخذ هذه مرة وهذه مرة۔

اَلتَّطَاوُحُ۔ میدان رفتن [illegible] بهم التوی ای تراسلت۔

اَلتَّكَاوُحُ۔ با یکدیگر [illegible]

تکاوح الرجلان ای تمارسا [illegible]

اَلتَّنَاوُحُ۔ التقابل۔

اَلتَّقَاوُدُ۔ فی الحدیث [illegible]

اَلتَّقَاوُدُ۔ الانقیاد۔

اَلتَّقَاوُرُ۔ با یکدیگر [illegible]

اَلتَّنَاوُرُ۔ [illegible]

اَلتَّنَاوُشُ۔ [illegible] ومنه قوله تعالی ای هم [illegible]

اَلتَّنَاوُبُ۔ التناوب۔

اَلتَّشَاوُرُ۔ با یکدیگر مشاورت کردن۔

اَلتَّعَاوُرُ۔ از یکدیگر واگرفتن۔

اَلتَّغَاوُرُ۔ یکدیگر را غارت کردن۔

اَلتَّجَاوُزُ۔ واگذشتن از گناهکار ویعدی بعن وفی واگذشتن از چیزی وبهذا استعد التجاوز از یکدیگر واگشتن در جنگ۔

اَلتَّخَاوُصُ۔ بگوشهٔ چشم نگریستن از کبر۔

اَلتَّكَاوُسُ۔ التراکم۔

اَلتَّنَاوُشُ۔ فراگرفتن۔

اَلتَّهَاوُشُ۔ سرشته و آمیخته شدن فی الحدیث بینهما هوشات ای ید خل بعضهم فی بعض

اَلتَّخَاوُصُ۔ بدنبال چشم نگریستن۔

اَلتَّخَاوُضُ۔ فی الحدیث مثل الخوض فیه۔

اَلتَّفَاوُضُ۔ مثل التساوی۔

اَلتَّفَاوُضُ۔ با یکدیگر انباز شدن در چیز یقال تفاوضوا [illegible] الی الاعلی فی [illegible] [illegible] المتشریکان فی المال اذا [illegible] یعدل علی الکمال [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاخر فی [illegible]

[illegible] پیشان آوردن

اَلتَّدَاوُكُ - با هم تنگ شدن خصومت حرب و غیره
تداوک القوم ای تضایقوا فی حرب او شر -
اَلتَّسَاوُكُ - جنبیدن در رفتن از ضعف
اَلتَّجَاوُلُ - با یکدیگر گشتن در حرب -
اَلتَّدَاوُلُ - از یکدیگر فراگرفتن چوب و غیره
اَلتَّصَاوُلُ - بر یکدیگر حمله بردن -
اَلتَّطَاوُلُ - گردن کشی کردن فی الحدیث کانا
یتطاولان علی رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
ای کل واحد من الحیین کان یذب عنه ولم یرید به
تطاول الکبر علیه نفسه لکن تطاول یکایده عدوه
والتطاول ایضا فی الحدیث تطاول علیهم الرب
بفضله ای تطاول -
اَلتَّقَاوُلُ - با یکدیگر [illegible] گفتن -
اَلتَّنَاوُلُ - فرا گرفتن -
اَلتَّدَاوُمُ - [illegible] مدن [illegible] او بر چیزی
اَلتَّقَاوُمُ - [illegible] اکرده -
اَلتَّدَاوُمُ - [illegible] در جنگ
اَلتَّنَاوُمُ - [illegible] کردن -
اَلتَّنَاوُمُ - [illegible] -
اَلتَّكَاوُنُ - [illegible] -
اَلتَّهَاوُنُ - [illegible] -
اَلتَّغَاوُنُ - [illegible] الدار -
وهو الداني

اَلتَّعَائُبُ - یکدیگر را عیب کردن -
اَلتَّغَائُبُ - بهم غائب شدن -
اَلتَّفَائُجُ - بر یکدیگر آغالیده شدن
اَلتَّصَائُحُ - بانگ بر یکدیگر زدن -
اَلتَّمَائُحُ - بیچ پیچان رفتن نقال
تمایح الغصن و السکران تمایل -
اَلتَّزَائُدُ - افزون شدن -
اَلتَّسَائُرُ - بهم رفتن -
اَلتَّشَائُرُ - اشاره نمودن بسوی چیزی دست فسمودن کسیکا
فی الحدیث فتشایر الناس یقول انظر وا
بابصارهم والشارة الهیئة واللباس -
اَلتَّطَائُرُ - بهم پریده شدن و پراگنده شدن
و در انشعاب چیزی الحدیث نزلنا تطائر من شعر
اَلتَّغَائُرُ - بغیر یکدیگر شدن -
اَلتَّمَائُزُ - جدا شدن و پاره پاره کردن با یکدیگر
فی الحدیث التمایز وهو ان تخرب الناس اخرا
بوقوع العصبیة فیما بینهم -
اَلتَّعَائُشُ - با یکدیگر زیستن -
اَلتَّوَائُطُ - تباعد القوم و فساد ما بینهم -
اَلتَّمَائُطُ - مانند التنابط -
اَلتَّمَائُلُ - [illegible] گرفتن با یکدیگر
اَلتَّبَائُعُ - با یکدیگر بیع یا بیعت کردن -
اَلتَّثَائُبُ - [illegible] بالی در افتادن لا یکون الا فی الشر

اَلتَّسَایُرُ - بایکدیگر یار شدن -
اَلتَّزَایُرُ - بجسپیدن -
اَلتَّسَایُفُ - بایکدیگر شمشیر زدن -
اَلتَّضَاعُفُ - مهمان شدن -
اَلتَّضَایُقُ - تنگ شدن تضایق القوم
اذا التیسعوا فی خلق او مکان -
اَلتَّمَایُلُ - باشگوفه شدن نبات ابابته
رسیدن آن -
اَلتَّزَائُلُ - التباین -
اَلتَّسَائُلُ - روان شدن مایع ولتایابیر ...
اَلتَّکَامُلُ - بهم یکدیگر بیمودن -
اَلتَّمَائُلُ - جسپیدن وهو فی الحدیث -
التمایل والتمائل فهو میل البعض علی البعض بالغارة
اَلتَّدَائُنُ - بیکدیگر فروختن بوام -
اَلتَّمَائُنُ - دروغ شدن -

ومن الناقص

اَلتَّعَاشِی - عشق نمودن -
اَلتَّغَابِی - التغافل -
اَلتَّفَاتِی - جوانمردی برزیدن فتوی مفتی
بدو استفتی فی الحدیث تفاتوا الیه معنا و تحاکموا الیه
اَلتَّجَاثِی - بایکدیگر بهم زانو شدن -
اَلتَّنَاثِی - بهم یاد کردن -
اَلتَّرَاجِی - بایکدیگر راز کردن -

اَلتَّمَاحِی - یکدیگر را بجای کردن -
۴۰ اَلتَّلَاحِی - بایکدیگر کار کردن و دشنام دادن بیکدیگر
۵۱ اَلتَّرَاخِی - تقصیر کردن و سراخی [illegible] تباعد
۸ اَلتَّبَادِی - [illegible] آشکارا کردن یا بلاد
۱۵ اَلتَّعَادِی - [illegible] کردن [illegible] شدن
میان قوم [illegible] یکدیگر دور شدن و تمادو
از اصحاب [illegible] اذا رفعها [illegible] او
[illegible] اذا جعلوا فی المسجد
تمادوا ای [illegible] -
اَلتَّفَادِی - یکدیگر را خریدن و ایکسو شدن
از چیزی یا چیزی یا کسی جستن -
اَلتَّمَادِی - دور در شدن و در بیراهی
اَلتَّنَادِی - یکدیگر را آواز دادن و بهم
در انجمن نشستن -
اَلتَّهَادِی - نرم رفتن یکدیگر را هدیه فرستادن
۱۸ اَلتَّجَاذِی - فی اشالة الحجر مثل التجاثی -
۱۱ اَلتَّبَادِی - بایکدیگر نبرد کردن -
اَلتَّجَادِی - بهم رفتن بهم واندن فی الحدیث
۵۱ اَلتَّکَادِی - بکار فرستادن -
اَلتَّمَادِی - تنگ شدن بایکدیگر بستیهیدن
۱۰ اَلتَّبَازِی - بلند کردن سرین بگام فراخ نهادن
تبازی ای رفع موخره -
۶۰ اَلتَّقَاضِی - تقاضی کردن -

التجاسی - بجرأت شتافتن
التفاشی - پیخ چیزی کشیدن یقال تفشا [illegible]
التناسی - فراموش کردن و فراموشی نمودن
التحاشی - یک سو شدن
التعاشی - شب کوری نمودن
التماشی - بهم رفتن
التناصی - ناصیهٔ یکدیگر را فرا گرفتن و در بر یکدیگر افتادن
التراضی - از یکدیگر خشنود شدن
التفاضی - التکلف فی [illegible]
التقاضی - وام باز خواستن
التعاطی - فرا گرفتن و چیزی [illegible] کردن
التناطی - با یکدیگر کاویدن
التداعی - بر و بر دادن با یکدیگر [illegible]
[illegible]
[illegible]
التناجی - [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

التصافی - با یکدیگر دوستی ویژه داشتن
التلافی - دریافتن
التنافی - یکدیگر را نفی کردن
التباقی - بهم باقی ماندن
التساقی - یکدیگر را آب و جز آن دادن
التلاقی - یکدیگر را دیدن و فراهم رسیدن
التباکی - گریستن نمودن
التشاکی - یکدیگر را گله کردن
التبالی - بیازمودن
التمالی - یاری شدن
التجالی - شگفتی و شریفی نمودن تجالینا ای
انکشف حال کل واحد منا لصاحبه
التعالی - بلند شدن و بیامدن یقال تعال
ولا یجوز ان یقال منه تعالیت ولا ینهی عنه
ویقال قد تعالیت والی ای شیء اتعالی
التقالی - [illegible]
التوالی - [illegible]
التقالی - یکدیگر را دشمن داشتن
التدانی - با یکدیگر نزدیک شدن
التراخی - سستی [illegible]
شدن چیزی یقال [illegible] الی الفساد
التساری - [illegible]
التعانی - [illegible]

اَلتَّدَانِي - بایکدیگر نزدیک شدن -
اَلتَّغَانِي - از یکدیگر بے نیاز شدن -
اَلتَّفَانِي - بہم فانی شدن -
اَلتَّبَاهِي - التفاخر -
اَلتَّدَاهِي - بہم لہو کردن -
اَلتَّنَاهِي - باز ایستیدن و یکدیگر را نہی کردن
وبنهایت رسیدن تناهی الخبر ای بلغ وتناهی الماء
اذا وقف فی الغدیر وسکن والباب یدل علی
غاية وبلوغ عن ابن فارس -

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّحَاوِي - گرد کی ہر چیزی وحلقہ شدن
فی الحدیث ما تحاوت تفاعلت من حویت الشئ
اذا جمعت -
اَلتَّدَاوِي - خویشتن را بچیزی دارو کردن
ویعدی بالباء -
اَلتَّسَاوِي - برابر ویکسان شدن -
اَلتَّعَادِي - گرد آمدن فی الحدیث
فتعادی علیه المشرکون ای تعادوا
فيما بينهم حتى قتلوه -
اَلتَّنَادِي - فراہم آمدن بہ بچی -
اَلتَّقَاوِي - فروختن شریکان نصیب از یکدیگر
قال ابو عبید اذا کان الغلام او الجارية ابدا
او اللؤلؤ بين رجلين فقد يتقاويانها وذلك
اذا قوّماها فقامت على ثمن فهما في التقاوي
سواء فاذا اشتراها احدهما فهو المشتري دون
صاحبه وقد اقواه البائع والتقاوي الاقوار
والاقتوار يكون بين الشركاء فيما في غير الشركاء فلا
اَلتَّهَادِي - ازپی یکدیگر در رفتار افتادن -

ومن المهموز

تَأَتَّى علیہ کارے یعنی آمیا -
اَلتَّغَايُبُ - سایہ افگندن فی الحدیث
فاذا حاتم قد تغايا فوق رؤسنا -
يعني الغراب للاسود وقنايا يا سواد الغاية وهو
كل شئ اظل الانسان فوق راسه مثل السحابة
والغبرة والظلمة ونحو ذلك -

ومن المهموز الفاء

اَلتَّآمُرُ - التجاور يقال هما متآمران
اي متجاوران ماخوذ من الامرة اي العلم
اَلتَّآخِي - یکدیگر را فرمودن التشاور ايضا
اَلتَّآزُفُ - نزدیک شدن بیکدیگر -
اَلتَّآكُلُ - باہم خوردن و کشتن بعض بعض قال
تاكلت الابطال في الحرب اذا اكل
بعضهم بعضا -

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلتَّآخِي - برادری گرفتن بایکدیگر -
اَلتَّآدِي - سازو ساز کار فراگرفتن -

اَلتَّآسِي ـ يكديگر را بصبر فرمودن ـ

ومن اللفيف المقرون المهموز الفاء

اَلتَّآيِي ـ التعمد ـ

ومن المهموز العين

اَلتَّنَاؤُبُ ـ آسا كشيدن ـ

اَلتَّذَاؤُبُ ـ التذؤب ـ

اَلتَّفَاؤُخُ ـ تپانيدن ـ

اَلتَّزَاؤُدُ ـ با يكديگر بانگ كردن شير ـ

اَلتَّفَاؤُشُ ـ التباعد والتاخر اخذ من التفيير وهو الحركة في الابطاء وقيل من النافش وهو الب

اَلتَّسَاؤُلُ ـ يكديگر را پرسيدن از يكديگر چيزي از

اَلتَّضَاؤُلُ ـ نزار شدن ـ

اَلتَّدَاؤُمُ ـ انبوهي كردن كار بر كسي

اَلتَّشَاؤُمُ ـ و را بشام نسبت كردن بسوي چپ رفتن و في الحديث تشاءمت اي اخذت نحو الشام ـ

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّرَائِي ـ يكديگر را ديدن و برابر يكديگر افتادن و فلان يترااي اي ينظر الى وجهه في المرآة او السيف وترااي الشي من الجن اي عرض له في الحديث ليتراءون اهل عليين اي ينظرون في حديث آخر ترائينا الهلال اي تكلفنا النظر هل نراه ام لا ـ

اَلتَّنَائِي ـ اي التباعد ـ

اَلتَّنَائِي ـ شتلد ـ

ومن المهموز اللام

اَلتَّنَاجُؤُ ـ التباطؤ ـ

اَلتَّدَارُؤُ ـ با يكديگر خلاف كردن و خصومت نمودن كه بخطا ام و بناشي ـ

اَلتَّكَافُؤُ ـ با يكديگر برابر آمدن ـ

اَلتَّدَاكُؤُ ـ گرد آمدن و مزاحمت كردن و راندن تداكأ القوم ازدحموا ـ

اَلتَّآلُؤُ ـ هم پشت شدن ـ

اَلتَّجَاثُؤُ ـ بر روي افتادن بقتال تجاثأ عليه اي كب عليه ـ

اَلتَّنَاوُؤُ ـ التباغض ـ

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَاطُؤُ ـ موافقت و اتفاق و سازواري كردن تواطؤ على الامر اي اتفقوا ـ

باب الافعلال

اَلاِحْبِيبَابُ ـ سياه و سپيد و سرخ شدن چنانكه اين همه رنگها در وي يافته بآمي ـ

اَلاِشْهِيبَابُ ـ سپيد شدن اسپ ـ

اَلاِزْغِيبَابُ ـ ريزيده شدن ـ

اَلاِكْمِيتَاتُ ـ كميت شدن اسپ ـ

اَلاِغْبِيثَاثُ ـ الابغاث وقيل هو مقلوبه ـ

اَلاِدْبِيجَاجُ ـ سياه و سپيد شدن ـ

اَلْاِدْهِمَامُ - سیاه و سپید شدن گوسپند
اَلْاِرْبِدَادُ - خاکستر گون شدن -
اَلْاِرْقِدَادُ قَالْاِرْمِدَادُ - بشتافتن -
اَلْاِحْمِرَارُ - سرخ شدن -
اَلْاِخْضِرَارُ - سبز شدن -
اَلْاِصْفِرَارُ - زرد شدن -
اَلْاِغْبِرَارُ - گرد آلوده شدن -
اَلْاِخْلِسَاسُ - سیاه شدن گیاه سرخی
اَلْاِدْبِسَاسُ - سیاه و سرخ شدن اسپ
سرخ چنانکه لون او با سیاهی زند اذبس القوم
اَلْاِبْرِشَاشُ - رخش شدن اسپ -
اَلْاِرْفِضَاضُ - پاشیده شدن اشک
و آب و آنچه بدان ماند -
اَلْاِرْقِطَاطُ - سیاه و سپید شدن -
اَلْاِلْطِطَاطُ - سپید شدن لب پایین اسپ
اَلْاِبْلِقَاقُ - ابلق شدن آن سپیدی
با شکمبه بارنگی دیگر باشد -
اَلْاِرْمِقَاقُ - ضعیف شدن -
اَلْاِرْمِكَاكُ - کرچشم شدن -
اَلْاِدْمِكَاكُ - سخت سرخ شدن اشتر
چنانکه با سیاهی زند -
اَلْاِخْضِلَالُ - تر شدن -
اَلْاِشْعِلَالُ - سپید شدن سر از دنبال اسپ

اَلْاِمْلِلَالُ - الفتور والاسترخاء -
اَلْاِدْلِمَامُ - سیاه شدن خر -
اَلْاِدْهِمَامُ - سیاه شدن اسپ -
اَلْاِدْشِمَامُ - سپید شدن لب بینی اسپ
اَلْاِزْلِمَامُ - کوچ کردن سپاه شتر ان چیز
فی الحدیث فازلم قیل ذهب و قیل قبض
اَلْاِقْتِمَامُ - گردرنگی شدن که با سرخی زند -

و من الاجوف الواوی

اَلْاِعْوِجَاجُ - کژ شدن -
اَلْاِسْوِدَادُ - سیاه شدن -
اَلْاِقْوِدَادُ - دراز گردن شدن -
اَلْاِخْوِيَادُ - سپید و سیاه چشم سخت سیاه و سپید شدن
اَلْاِزْوِدَادُ - کبود شدن -
اَلْاِعْوِرَارُ - کج چشم شدن -
اَلْاِزْوِرَارُ - الحج کژ نگریستن با ریسمان شدن
اَلْاِحْوِلَالُ - احول شدن -

و من الیائی

اَلْاِبْيِضَاضُ - سپید شدن -

و من الناقص

اَلْاِقْتِوَاءُ - خدمت کردن از اعدمن
هذا الباب یکون ماخوذ من القتو -
اَلْاِرْعِوَاءُ - والیستمن لیستی لعن

و من اللفیف المقرون

الاحوواء – سیاه شدن تصریفه کتصریف ارعوی

باب الافعیلال

الاشهیباب – الاشهباب –

الاصحیتات – فروشستن آماس جراحت

الاکمیتات – الاکمتات –

الادلیجاء – سپید شدن الاخیجاج الاخراج

الاخثیثار – بسته شدن کالرائب اللبن اذا خثر حتی یختلط بعضه ببعض لم تنخثر وکذلک کل مختلط –

الارغیداد – الارتجاج –

الابهیرار – دراز شدن شب و ابهار اللیل اذا تنام طلوع النجوم واستنارت و ذهب معظم الظلمة وذلک بعد ان تذهب عامة اللیل ومنه الشیء الباهر ای المضیء ویقال ابهار اللیل اذا کان انتصف لان بهرة اللیل وسطه –

الاخضیرار – الاخضرار –

الاشجیرار – بهم دار شدن کشت –

الاسمیرار – گندم گون شدن –

الاصحیرار – خشک شدن نبات –

الاصفیرار – الاصفرار –

الاغفیرار – باز شدن جامه –

الاقطیرار – خشک شدن گرفتن گیاه و در پیچیدن اقطار النبت تهیا للیبس –

الانمیزار – جنبیدن –

الاملیساس – نسو شدن –

الارقیطاط – الارقطاط –

الارمیقاق – الارمقاق –

الازریقاق – الازرقاق –

الاخضیلال – بسیار شاخ و بزرگ شدن درخت

الادلیمام – سیاه شدن آدمی و خر –

الادهیمام – سیاه شدن و منه قوله تعالی مدهامتان ای سوداوان من شدة الخضرة

٧ الازنیام – خشم گرفتن –

الاصحیمام – زرد شدن تره –

الاشعینان – ژولیده موی شدن –

ومن المعتل

الاوریداد – ورد گردیدن اسپ و گلگون شدن تقول ایراد الفرس صار وردا واصله ارواد صار الواو یاء لکسرة ما قبلها –

ومن الاجوف الواوی

٨ الاسوییداد – الاسوداد –

الازوییرار – الازورار –

ومن الناقص

٩ الابییضاض – الابیضاض –

الابیهاء – آراسته شدن –

ومن اللفیف المقرون

٢٠ الاحوییاء – الاحووار –

باب الفعللة

اَلْجَرْدَبَةُ - چیزی که بر تو باشد بر خوان و دست برو نهادن تا کسی ازان نخورد -

اَلْجَرْمَشَةُ - به شدن از بیماری -

اَلْخَطْرَبَةُ - سخت برو کردن کمان و سخت خلق گردانیدن

اَلدَّرْبَلَةُ - خواری و فروتنی نمودن و فی المثل دربلها عند الثقاف ای خضع ذلل الرفق خشبه تستوی بها الرماح و فعل مسیره

اَلْمَرْجَبَةُ - سستی داد و غذا الی قال الحجاج ایاکم و هذه اصحاب بالمیم زائدة -

اَلشَّرْعَبَةُ - بریدن بدراز -

اَلشَّغْرَبَةُ - پای بپای کسی پیچیدن در کسی -

اَلصَّعْنَبَةُ - میان شریده برآوردن -

اَلطَّلْحَبَةُ - بر خشم گرفتن آب -

اَلطَّرْطَبَةُ - خواندن گوسپند -

اَلْعَثْبَلَةُ - کنایه چیزی زود زود شدن نقال روی قلبا ای مهدم مکسور -

اَلْعَرْقَبَةُ - پی کردن -

اَلْعَقْرَبَةُ - کژدم تاکرشدن چیزی یقال رمل معقربة وشر النقار و صدع معقرب بفتح الراء معطوف

اَلْقَعْضَبَةُ - شمشیر بر کسی در دادن و سیخکندن کسی را

اَلْقَرْضَبَةُ - بریدن و منها سمی الاسد وقت صبح

اَلْقَرْطَبَةُ - بر قفا افگندن -

اَلْقَعْضَبَةُ - از بن برکندن

اَلنَّشْنَبَةُ - آمیختن عشق با داد النو نایکه

۴۰ عن ابن عمر -

اَلْهَنْبَثَةُ - الاختلاط فی القول و اقبال الامر الشدید

اَلْهَرْجَبَةُ - چیزی بر جوف غشا و جز آن از راه غیر مسلوک آوردن فی الحدیث الی تحراب لو لؤ بهرج ای ردی وقال القتیبی حسبه تحراب لو لؤ بهرج ای عدل به عن الطریق المنهرج فی الحدیث اذا اشتجرت معناه احدرتنی بالسیرة الجدی -

اَلْکَلْمَجَةُ - نیک بتافتن -

اَلْحَشْرَجَةُ - سخت کردن کسی که در جان کندن باشد -

اَلْحِلْحَجُ - سخت تافتن -

اَلْحَرْفَجَةُ - نهفتن پیش شدن -

اَلدَّحْرَجَةُ وَالدَّحْرَاجُ - بسیار گردانیدن

اَلدَّعْلَجَةُ - آمد و شد کردن -

اَلدَّمْلَجَةُ - هموار شدن کی و الدملج الدملج الاملس -

اَلدُّهْمَجَةُ - تند وار رفتن ستبر

اَلزَّبْرَجَةُ - آراستن

اَلشَّمْرَجَةُ - تنگ دوختن -

اَلْفَلْهَمَجَةُ - ایماء کردن بر کسی بزبان بار

اَلْعَرْفَجَةُ - نیکو بدویدن -

اَلْعَسْلَجَةُ - شاخ بر آوردن درخت

اَلْعَلْهَجَةُ - آز و سیوه کوکی شدن -

۲۰ اَلْهَمْرَجَةُ - الاختلاط فی الخبر المثنی

اَلْبَهْلَجَةُ – راه وا رفتن –
اَلتَّبَلْدُحُ – خویشتن بزمین افگندن ٦
اَلْجَلْحَجَةُ – سر بستردن –
اَلطَّرْمَحَةُ – بلند بلند کردن –
اَلْفَرْشَحَةُ – بازانهم وانهادن –
اَلْفَرْطَحَةُ وَالْفَلْطَحَةُ وَالطَّلْفَحَةُ – پهن کردن
اَلْقَرْدَحَةُ – القرار على الضيم وفى الحديث
اَلْاَرْجَحَةُ وَالْاَرْدَحَةُ وَالْاَرْدَحَةُ عند انفهم
بقرط ويسرت –
اَلدَّرْبَحَةُ – مطيع بودن کبوتر ماده نر را – ٦
اَلسَّرْهَدَةُ – نیکو پروردن – ٧
اَلْجَرْدَةُ – برهنه کردن –
اَلْعَرْبَدَةُ – ندیم را آزردن –
اَلْقَلْعَدَةُ – السرعة –
اَلْقَرْمَدَةُ – بخشت پخته کردن –
اَلطَّرْمَذَةُ – لاف زدن وليست من كلام ١٠
اهل البادية –
اَلْجَاثِرَةُ – البثرة والحجر اللين تقطع ٢
... – آشتر بدا نیدن آشکارا کردن
اَلتَّفْجِيرُ – التفجير
اَلتَّعْجِيرُ – سخن گفتن بی زبان
اَلْجَمْهَرَةُ – جمع گردانیدن يقال جهرت الحائل اذا بعد ليكبر
اَلْجَهْوَرَةُ – بعلامت از چیزی آگاه کردن

وفى الحديث جمهروا قبره جمهرة اى جمعوا
عليه التراب ولا تطينوه –
اَلْجَنْدَرَةُ – نو کردن نبشته و نقش –
اَلدَّعْثَرَةُ – بیفگندن و ویران کردن
اَلدَّغْمَرَةُ – شوریده کردن و آمیختن
اَلدَّمْثَرَةُ – نرم شدن –
اَلزَّعْفَرَةُ – بزعفران رنگ کردن –
اَلزَّمْجَرَةُ – با خویشتن لندیدن –
اَلزَّمْهَرَةُ – چشم سرخ شدن با خشم
اَلزَّنْجَرَةُ – قرع الابهام على الوسطى
بالسبابة والاسم الزنجير
اَلشَّنْتَرَةُ – دریدن جامه –
اَلصَّنْبَرَةُ – باریک شدن بن درخت
خرما یا پوست باز شدن وی –
اَلطَّخْمَرَةُ – کمان بزه کردن و پر کردن مشک
اَلطَّحْمَرَةُ – جستن –
اَلْعَبْقَرَةُ – درفشیدن سراب –
اَلْعَسْكَرَةُ – لشکر ساختن –
اَلْعَصْفَرَةُ – بکاریزه رنگ کردن –
اَلْغَذْمَرَةُ – با خویشتن لندیدن و از
بن بستیدن و فاران بادن و گزاف گفتن
اَلْقَشْمَرَةُ – اتيان الامر بغير تثبت –
اَلْقَمْطَرَةُ – سر مشک بستن –

اَلْقَنْطَرَةُ - نیک بستن پل وآنچه بدان ماند.
وفی الحدیث قنطر فی الجاهلیة ای جعل له قنطارا من المال
اَلْقَعْبَرَةُ - بشمشیر پاره کردن منه سمی المکعبر
الضبی لانه ضرب قوما بالسیف.
اَلْجَرْدَبَةُ - گرسنه چشمی کردن وهی معربة. ۲
اَلْجَرْهَزَةُ - الاجتماع الی ناحیة وجرهزت
عن الطریق وناحیت.
اَلْعَرْطَزَةُ - العطسة.
اَلْعَلْهَزَةُ - نیک ناخوش گشتن.
اَلْهَنْدَزَةُ - اندازه کردن الا انهم صیروا الزای سینا فقالوا
مهندس لانه لیس فی کلام العرب دال بعدها زای.
اَلْبَعْلَسَةُ - خرامیدن.
اَلْخَلْبَسَةُ - دل بردن یقال خلبس قلبه ای فتنه وذهب به. ۴
اَلدَّعْكَسَةُ - لعب المجوس یدورون وقد اخذ
بعضهم ید بعض کالرقص یسمونه الدستبند. ۳
اَلْقَلْطَسَةُ - باهم راز گفتن وبه بدی تعریض
کردن فی الحدیث للحجاج قال لرجل
من اهل السواد هذا انت فقال هو یهمس
وبرسمس اذا کان یسار ویسار.
اَلْقَرْمَسَةُ - الانقباض والنکوص.
اَلْعَرْطَسَةُ - یکسو شدن از بیکاری. ۵
اَلْعَرْکَسَةُ - برهم افکندن.
اَلْعَلْمَسَةُ - تاریک شدن.

اَلْعَنْبَسَةُ - روی ترش کردن والنون زائدة
اَلْعَرْبَسَةُ - عنف فرا گرفتن فی الحدیث
العترسة ورواه المصحفون بغیر شینه وهو خطا
اَلْغَطْرَسَةُ - تکبر کردن والغطرسة الاعجاب
بالشی والتطاول علی الاقران
قال اللیث.
اَلْفَرْدَسَةُ - فراخ کردن.
اَلْقَرْطَسَةُ - بر نشانه زدن.
اَلْکَرْدَسَةُ - گروه گروه کردن بند بر نهادن
کسی بندی نهادن.
اَلْکَرْکَسَةُ - تردید الشی.
اَلْهَنْدَسَةُ - هندسی کردن اصلها الزای
لانها مشتقة من الهنداز الا ان الزای
قلبت لما ذکرت.
اَلْبَرْقَشَةُ - رنگارنگ کردن مانند نقش
الی برقش.
اَلْخَرْبَشَةُ - افساد الکتابة ونحوه وهی الخربشة.
اَلْبَرْطَشَةُ - اشتر بکرا دادن.
اَلدَّنْقَشَةُ والطَّرْفَشَةُ - چشم شکستن و بنگرستن
نقل من عیون الحیوان.
اَلدَّنْجَشَةُ - بازجستن.
اَلْقَرْفَشَةُ - ان یجی الانسان مقتنعا علیه
دیه وقد شد البدن بضمه الرحامن الحنا.

القرمصة - بسر پای گرفتن -
القرمضة - بزغمسه گرفتن سراب -
العلهضة - کاویدن سرشیشه و جز آن بکشیدن و کسی را نیک علاج کردن وقیل هذه الکلمة بالصاد والضاد تصحیف من الجوهری
الفرقطة - باپس نگریستن و گریختن و گام خرد نهادن
الجلمطة - سر ستردن -
الزغمطة - النون والمیم زائدة عن الجوهری
الفرشطة - ان تفرج بین رجلیک قائما او قاعدا
القرمطة - خرد نبشتن و گام خرد نهادن -
الجهلطة - سخت کردن و دست کسی را پیچیدن و زدن وی را -
الجلفاظ - الجلفاظ هو الذی یسوی السفن ویصلحها و فی الحدیث جلفاظها -
العلطمة - گوشت از استخوان باز کردن
البرقشة - سوی پوش پوشانیدن -
الترکعة - بر چهار دست و پای ایستادن
الدلقعة - شتافتن و گریختن -
الزعنفة - آلتی که بدان نثر و غیره یقال زعنفت الجاریة او زینتها -
الشرجبة - کرانه پهلوی چیزی را برابر کردن یقال هو مشرجبة الاعرف لنواحیها -
القلفعة بالفاء والقاف جمیعا گردن زدن مفلس شدن

الصلمعة - سوی ستردن و مفلس شدن وچیزی از بن برکندن -
القرقعة - ترک از انگشتان بیاوردن
القرصعة - زشت رفتن مع الانقباض والاستخفاء ایضا -
القنبعة - در غلاف شدن شکوفه درخت
الکرسعة - بشمشیر زدن بر کرسوع یقال کرسعت الرجل ضربت کرسوعه -
الخطرفة - بشتاب رفتن و یک گام دو گردانیدن یقال خطرف البعیر فی سیره لغة فی خذرف اذا اسرع و وسع الخطو بالظاء المعجمة
الخندفة - مشیة کالهرولة ومنها سمیت خندف واسمها لیلی وقد خندف الرجل اذا مشی مفاحجا بالقلب قدمیه کانه یغرف بها الزحلفة کالدحرجة والدفع -
الزخرفة - [illegible] -
الترعفة والترهفة - نیک پروردن
الغطرفة - التکبر
القرقفة - لرزانیدن -
الحذلقة - گردانیدن چشم وقت دیدن و تیز نگریستن حذلق الرجل اذا اراد حدقته فی النظر حذلق الرجل بالذال و زیادة اللام عن الجوهری اذا اظهر الحذق وادعی اکثر مما عنده

الحُمْرُذُقَةُ - دلا داشتن کسی تنگ فراگرفتن بسینه وبقال هی الحُمْزُقَة بتقدیم الراء علی الزاء -
الحَمْلَقَةُ - چشم فاکشادن و نیک نگریستن -
الخَبْرَقَةُ والخَرْبَقَةُ - پاره پاره کردن - وخربق عمله ای افسده -
الخَرْقَةُ - دروغ گفتن قالوا المخرق الرجل والمیم زائدة ماخوذ من اختراق وهی مولدة والرجل مخرق والصحیح تخرق لانهم یقولون تمخرق فلان المعروف
الدَّغْرَقَةُ - تیره کردن آب -
الدَّهْفَقَةُ - آب ریختن -
الدَّمْلَقَةُ - گرد و نسو شدن -
الدَّهْدَقَةُ والدَّهْمَقَةُ - بزیادة المیم عن الجوهری الدبق والدهمقة طعام و جز آن نسم کردن فی الحدیث لوشئت ان یدمق لی لفعلت -
الزَّبْرَقَةُ - زرد کردن -
الزَّحْلَقَةُ - کالدحرجة -
الزَّهْزَقَةُ - نیک خندیدن -
السَّرْهَقَةُ - سرای برده کردن -
الشَّبْرَقَةُ والشِّبْرَاقُ والشَّرْبَقَةُ - پاره پاره کردن
الدَّمْلَقَةُ - گرد و نسو کردن -
الصَّعْلَقَةُ - درویش شدن -
البَسْمَلَةُ - بسم الله گفتن -
الأَرْمَلَةُ - دز الوان خوردن -

الجَدْلَةُ - بیفکندن و بند افگندن -
الجَعْفَلَةُ - فتلها -
الخَرْدَلَةُ - پاره خورد کردن گوشت
الخَرْجَلَةُ - لنگ وار رفتن -
الزَّعْبَلَةُ - پاره پاره کردن -
السَّبْحَلَةُ - سبحان الله گفتن -
السَّرْبَلَةُ - پیراهن پوشانیدن -
السَّغْبَلَةُ - چرب کردن سر طعام -
السَّنْبَلَةُ - بیرون آمدن خوشه کشت
السَّهْلَلَةُ - آسان و سهل گردانیدن وقالوا اسهلا کل لله من السهولة والمیم زائدة
الشَّمْعَلَةُ - متفرق شدن شمعلة الیهود قرائتهم
الطَّرْبَلَةُ - الافتة حیز للقیاطر باب الاداوة
العَبْهَلَةُ - مهمل گذاشتن -
العَتْكَلَةُ - سوی بیا استن الماشی
العَنْدَلَةُ - بانگ کردن بلبل -
الغَرْبَلَةُ - بغربال کردن کشتن پاره پاره کردن
الغَدْقَاةُ - سنده شدن ناه -
الفَتْكَلَةُ - نیک افشیدن الحدیث فتکل
الکلم الخیر من الشکل او ما اشبه الذی یتبع الجلبة الجبل
القَصْمَلَةُ - بریدن -
الكَرْبَلَةُ - خاوه فی القدمین شبه الجنطة -
المَرْطَلَةُ - پالودن شکر و جز آن -

اَلنَّغْلَةُ - الخديعة -
اَلنَّهْلَلَةُ - بيرشدن -
اَلْهَمْلَلَةُ - سخن نرم گفتن -
اَلْهَرْجَلَةُ - الاختلاط فى المشى -
اَلْهَرْمَلَةُ - ... بريدن -
اَلْهَنْبَلَةُ - ... العرجان والنون
... الجوهرى
اَلْبَرْشَمَةُ - ... گرفتن يقال
برشم الرجل ...
اَلْبَرْشَمَةُ - ... نگريستن ...
... اذا ... واظهر ...
اَلْادْلَهْمَامُ - ... شدن -
اَلْبَرْهَمَةُ - ... غلاف شگوفه
اَلْبَرْهَمَةُ - ... سكون الطرف -
... الابتلاع -
اَلدَّلَامَةُ - ... فوق طعام ...
اَلتَّرْجَمَةُ - ... بزبان ديگر تفسير كلام ...
اَلْجَرْهَمَةُ - ... فى الحديث -
اَلْجَرْدَمَةُ - ... الجرثومة -
اَلْجَرْشَمَةُ - ... نگريستن -
اَلْحَضْرَمَةُ - ... كردن كمان -
اَلْحَضْرَمَةُ - لحن كردن در كلام
حضرم الرجل اذا لحن ... فى كلامه

اَلْحَلْقَمَةُ - حلقوم بريدن -
اَلْمُخَضْرَمَةُ - بين بين گردانيدن المخضرم الشاعر الذى ادرك
الجاهلية والاسلام مثل لبيد والرجل الدعى
والهم الذى لا يدرى من ذكر وانثى والمخضرمة
المرأة المخفوضة التى تقطع طرف اذنها -
اَلشَّرْكَمَةُ - فراخ گلو شدن -
اَلصَّلْقَمَةُ - تصادم الانياب -
اَلضَّرْغَمَةُ - شدة العض والتصميم عليه -
اَلطَّرْمَةُ - الطرقة -
اَلطَّرْسَمَةُ والطلسمة - سر در پيش افگندن
اَلْغَلْصَمَةُ - سر حلقوم بريدن -
اَلْقَرْطَمَةُ - ... بينى ... گشتن
فى الحديث ... اى ...
اَلْقَرْمَطَةُ - ... -
اَلْكَرْزَمَةُ - ... خوردن -
اَلْكَلْثَمَةُ - گرد روى گردانيدن
اَللَّغْثَمَةُ - ... قليست ...
اَلْهَلْقَمَةُ - بريدن -
اَلْهَرْدَمَةُ - ... آمدن -
اَلْهَذْرَمَةُ - ... وگفتن -
اَلْحُلْقُمَةُ - ... شدن
اَلْبَرْهَمَةُ - ... على الشىء ...
... عند ابن الاعرابى وعند الازهرى

النون زائدة قال والصواب ان يقال بجيم
مكان بعض البرهنة كلمة مولدة۔
الرَّذَفْنَةُ مثل رشيو سافتن لغة يقال رَذْفَنَ كلمة با خود ملق من الرذيلة
اَلتَّعْتَنَةُ۔ گمو بيدن۔
اَلعَرَبْنَةُ۔ ربون فراوادن۔
اَلعَرْثَنَةُ۔ پوست پيراستن گيا ورتن يقال دميم
معرثن اذا كان مدبوغا بالعرثن وهو نبت۔
اَلعَرْجَنَةُ۔ شاخ خرما زدن وصورت وي بجامه
كردن والنون زائدة في قول النساج في قول غيره
اصلية وهو انجاح الكلمة من الانعراج۔
اَلفَرْجَنَةُ۔ شانه زدن ستور۔

ومن الملحق بها بتكرار اللام

اَلجَلْبَبَةُ۔ چادر بركسى پوشيدن۔
اَلصَّعْرَرَةُ۔ گرد كردن۔
اَلشَّمْلَلَةُ۔ شتافتن۔
اَلمَهْدَدَةُ۔ خواندن كسى را بلفظ اللهم يقال المهمت
بالرجل اذا قلت له يا للهم۔

ومن الملحق بها بزيادة الواو بين الفاء والعين

اَلجَوْرَبَةُ۔ جورب پوشانيدن۔
اَلسَّوْجَرَةُ۔ ساجيد ه بكردن سگ پوشيدن
اَلصَّوْرَخَةُ۔ رفع الرجل صوته بالصراخ۔
اَلصَّوْعَفَةُ۔ بلند كردن بنا با باريك شدن از
اَلقَوْزَعَةُ۔ بگريختن خروس۔

اَلحَوْلَقَةُ۔ لا حول ولا قوة الا بالله گفتن
اَلتَّوْبَلَةُ۔ ديگ افزار در ديگ كردن۔
اَلحَوْصَلَةُ۔ پر كردن حوصله۔
اَلحَوْقَلَةُ والحِيْقَالُ۔ سخت پير شدن و
عاجز شدن از جماع وهي ايضا مثل الحولقة
اَلوَقْلَقَةُ وقوقلان ذا اخشن بشي من كول
اَلنَّوْدَلَةُ۔ سست رفتن۔
اَلهَوْذَلَةُ۔ لرزيدن۔

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين الفاء والعين

اَلبَيْطَرَةُ۔ بيطاري كردن۔
اَلبَيْقَرَةُ۔ مانده شدن و از زمين بزمين شدن
اَلطَّأْطَأَةُ۔ فرو بردن يقال
تسرع بطأطئ الرجل فيه راسه وابانه الرجل
بالحضرة ترك قوسها البانية۔
اَلشَّيْطَرَةُ۔ كماشته شدن۔
اَلخَيْخَعَةُ۔ بانگ كردن ور حمه۔
اَلهَيْنَعَةُ۔ بانگ كردن شمشير زدن۔
اَلحَيْعَلَةُ۔ حي على الصلوة گفتن۔
اَلخَيْعَلَةُ۔ پيراهن بي آستين پوشيدن
اَلهَيْلَلَةُ۔ لا اله الا الله گفتن۔
اَلهَيْنَمَةُ۔ با نرمي سخن گفتن۔
اَلشَّيْطَنَةُ۔ سركشي و نافرماني گردانيدن يقال
تشيطن الرجل اذا صار كالشيطان وفعل فعله۔

ومن الملحق بها بزيادة واو بين العين واللام

الرهوجة - رهوار رفتن -

الهوجنة - گوشت تمام ناپختن و تمام نابریان کردن و محکم ناکردن کار -

الدهورة - کفر بزرگ کردن و دهورت الشی ای جمعته ثم قذفته فی مهواة -

الهوذة - بمردن -

الهلوعة - شتافتن -

الهوقة - کل ما یبالغ فیه من کلام و عمل وقیل هی ان تحسن بالشی ان تظهره شیئا باطنک علی خلافه کالتسخی والتحلم ونحوهما -

السرولة - ازار پوشانیدن -

الفعولة - پیش دویدن سپاهی یکدیگر در رفتار و الدول اذا استبق من الترابا حدی یدیه قبل الاخری فیل

الهرولة - دویدن -

العلونة والعنونة - کتاب عنوان کردن

ومن الملحق بها بزيادة يا بين العين واللام

العثيرة - برانگیختن گرد -

الهذيطة - مصدر الهذیوط وهو الذی یحدث عند الجماع -

الشريفة - افزونی برگهای کشت بریدن

الحريلة - زر اندود کردن -

ومن الملحق بها بزيادة النون بين العين واللام

القلنسة - کلاه پوشانیدن -

ومن المضاعف

الجحجبة - نماز نیشین و جز آن تنگی کردن و رخاوة الشی و اضطرابه -

الذبذبة - فا واگردانیدن و شتافتن و زرز و من هذا قراءة من قرا مذبذبین بکسر الذال الثانیة و معناه یجیئون تارة الی هؤلاء و تارة الی هؤلاء -

القيقبة - بانگ کردن شیر و تکلم -

الكبكبة - نگونسار کردن -

اللبلبة - مهربانی کردن و پیدی بیطلا -

الكتكتة - فی الضحک مثل الخنین تبسم

البثبثة - آشکارا کردن خبر و کرد پراگندن -

الحثحثة - برافتر وليدن -

الثلثلة - مقیم شدن و آمد و شد کردن و وا داشتن -

التمتمة - التعلیط والزمزمة البقاب

الهجهجة - نواختن کودک -

الجججة - پر کردن -

الجججة - فراهم آمدن زهیم و نهان داشتن اندیشه خویش یا و سخت جستن -

الدججة - جنع خانگی راخواندن و پیدی بالبار و تاریک شدن شب -

الرجرجة- جنبان شدن-
الجعجعة- بانگ کردن و یا را جیم گردانیدن
چون با عین باشد و این قبیله قضاعه
کنند و گویند هذا راعج خرج معج اهذا راعی
خرج معی-
اللجلجة- لقمه در دهن فا گردانیدن و
سخن شوریده کردن-
المجمجة- تشویش کردن مجمج الرجل
فی خبره اذا لم یبین-
الفجفجة- جنبانیدن و تردید الشیء الرای
علی الحوض والجولة عند الفزع-
الجعجعة- بانگ سباع زدن ایدی بالبار
الحجحجة- بانگ کردن با گرفتگی گلو-
اللخلخة- صوت فیه بحة عند اللهاة فی
الحدیث ام مجبرا ای کالفة-
الزحزحة- دور کردن-
الشعشعة- بریدن زود-
الضحضحة- ترقرق السراب-
الطحطحة- شکستن و پراگنده کردن طحطح
بهم طحطحة و طحطاحا اذا بددهم-
التلجلج- التلجلج-
التخنخ- التنحنح-
الجحجحة- بخ بخ کردن کسی را و بانگ کردن

اشتر سست و تخخوا عنکم من الظهیرة ای
ابردوا اصل تخخوا-
الخخخخة- حکایة صوت-
الجخجخة- بانگ کردن فی الحدیث تجخجخ
فی جشمه ای اجمع بها انقا [illegible]
[illegible]
الدخدخة- رام کردن [illegible]-
الفخفخة- فرو خوابانیدن اشتر-
٦ الدکدکة- آواز دادن شتر در وقت
روشن کردن آن-
الهدهدة- بانگ کردن مرغی که طوق
دارد و اشتر فحل جنبانیدن کودک تا بخسپد
٦ الزبزبة- الصوت والکلام فی غضب-
الترترة- جنبانیدن-
الثرثرة- کثرة الکلام و تردیده-
الجرجرة- بانگ کردن و ریختن و بکلیهما
فسر قوله صلی الله علیه و آله و سلم انما یجرجر فی بطنه
نار جهنم فمن رفع النار جعله علی المعنی الاول
ومعناه ان الذی یدخل جوفه هو النار-
الدردرة- جنبانیدن-
الزرزرة- بانگ کردن [illegible]-
الشرشرة- پاره پاره کردن-
٦٠ القرقرة- بانگ کردن باز و چرغ و نحو آن

اَلْغَرْغَرَةُ - سر شیشه بر کشیدن -
اَلْغَرْغَرَةُ - گردیدن جان در گلو ومنها الحدیث مالم یغرغر ای مالم یبلغ روحه حلقومه
وگردانیدن شبان آواز را در گلو ویعدی بالبا شکستن نای بینی وسر شیشه -
اَلْفَرْفَرَةُ - شگافتن ومنها الحدیث یفرفر الدنیا ای یجرجرها بالذم لها کما یفرفر الذیب الشاة وجنبانیدن یقال فرفر الفرس اذا ضرب بفاس لجامه اسنانه وحرکه ناس بروونه بالقاف فی شعر امرا القیس والخفة والطیش ایضا
اَلْقَرْقَرَةُ - بانگ کردن شکم وبیباک خندیدن وآواز گردانیدن -
اَلْكَرْكَرَةُ - آسیا کردن وهو فی الحدیث وجهلها من الکرکرة وهی تکرار عود الرحی ربوعها فی الطحن مرة بعد اخری وعایت خندیدن وخواندن مرغ وگردانیدن باد ابر را از بهر گرد کردن وکرکرة عنی ای دفعته ورددته
اَلْهَرْهَرَةُ - جنبانیدن وخواندن گوسپند
اَلْبَزْبَزَةُ - سرعة المسیر
اَلْمَزْمَزَةُ - الهزهزة جنبانیدن -
اَلْحَشْحَشَةُ - برانگرانگندن
اَلْقَشْقَشَةُ - جنبیدن اشتر برخاستن سر البعیر یکن نظروه
اَلْعَسْعَسَةُ - گردیدن گان بشب وعسعس اللیل ای اقبل ظلامه ویقال ادبر فعلی هذه الکلمة من الاضداد ومنه قوله تعالی واللیل اذا عسعس یدل علی ان الاختیار ادبر بقوله والصبح اذا تنفس وقیل مقلوب من سعسع وهذا الترکیب اعنی سعسع یدل علی ذهاب الشئ وهذا قول ابن فارس
اَلْنَسْنَسَةُ - کرپه را نفس کردن -
اَلْقَسْقَسَةُ - مسح اللیل الراتب -
اَلْمَسْمَسَةُ - شوریده شدن -
اَلنَّفْنَفَةُ - شتافتن مرغ ودویدن -
اَلْخَشْخَشَةُ - آواز پیدا کردن از سلاح وجامه وگیاه خشک کاغذ وآنچه بدان ماند -
اَلْقَشْقَشَةُ - پرواز کردن مرغ -
اَلْكَشْكَشَةُ - بانگ کردن مار بپوست وکاف خطاب را بشین بدل کردن در موضع تانیث واین قبیله بنی اسد گفتند -
اَلنَّشْنَشَةُ - زود پوست باز کردن -
اَلْبَصْبَصَةُ - دنبال جنبانیدن -
اَلْحَصْحَصَةُ - هویدا شدن حق ومنها قوله الآن حصحص الحق وتحریک الشئ فی الشئ حتی یستمکن ویستقر فیه ومنه الحدیث خل سبیلها یا حصحص وتحریک الشئ تقلیبه ومنه الحدیث لان احصحص فی یدی جمرتین احب الی من ان احصحص کعبتین والاسراع فی السیر

الدَّصدَصَة — دست بر روی زدن یا زدن
در حال پیچیدن
الصَّمْصَمَة — مثل المضمضة الا ان المصمصة
بطرف اللسان و فی الحدیث القتل فی سبیل الله
ممصمصة ای مطهرة غاسلة من الذنوب
یقال مصمص اناءه اذا جعل فیه الماء و حرکه
ومضمضه کذلک عن الاصمعی —
الفَصْفَصَة — جنبانیدن و منها الحدیث
و هو یفصفص لسانه و قاربه بالفناء و المنتهی
الخَضْخَضَة — جنبانیدن آب و آنچه بدان ماند
والاستمناء بالید و هذا فی الحدیث —
الرَّضْرَضَة — شکستن —
الفَضْفَضَة — کم کردن آب —
الفَصْفَصَة — فراخ شدن جامه و زره و عیش
القَضْقَضَة — صوت کسر العظام و الاعضاء
عند الافتراس —
اللَّصْلَصَة — کثرة تلفت الدلیل یمینا و شمالا
المَصْمَصَة — جنبانیدن اشتر زبان خویش
و بانگ کردن او —
۱۳ الطَّعْطَعَة — نعره زدن و غوغا کردن —
الطَّقْطَقَة — باران خرد باریدن —
الثَّلْثَلَة — کفیدن —
۱۴ الثَّطْثَطَة — فعل رب الغلام عند الیدم —

القَطْقَطَة — چکیدن تیر و در انداختن —
التَّعْتَعَة — فی الکلام التردد فیه من حصر
او عی و ربما قالوا فی الدابة اذا ارتطمت فی الرمل
الجَعْجَعَة — بانگ کردن آسیا و واداشتن کسی
را بجای بد و اندر ای تنگ گرفتن علیها فسرت
جعجع بالحسین رضی الله عنه قبل صبنا فیبق
علیه و فرو خفتن شتر و فرا ایستادن آن —
الدَّعْدَعَة — خواندن آن گوسفند و پر کردن
جفنه و کسی را آب خیسیدن و زدع گفتن و معناه
قم فانتعش — و فی السقی و العثار
جنبانیدن او بیما تا فشرده گردد —
الدَّغْدَغَة — بر انگیزاندن و زنبا کردن —
الزَّعْزَعَة — بر بالا نیداو کردن —
الزَّعْزَعَة — جنبانیدن باد —
الشَّعْشَعَة — آمیختن شراب با آب —
الصَّعْصَعَة — الصعصاع پراکنده کردن و نیز با بهدیدن
الضَّعْضَعَة — ویران کردن و چیزی خوار کردن
العفعفة — بانگ بر گوسفند زدن —
القَعْقَعَة و القعقاع — بانگ کردن سلاح
و کاغذ و پوست خشک و آنچه بدان ماند و جنبانیدن
در زمین —
الکَعْکَعَة — وا داشتن —
اللَّعْلَعَة — بشکستن استخوان —

اَلمَعمَعَةُ - بانگ کردن آتش در سوختن
نی و جزآن و مرد کارزاری در حرب و در
کرمای گرم رفتن -
اَلبَقبَقَةُ - حکایة ضرب من الهدیر -
اَلتَّهتَهَةُ - حکایة صوت او ضحک -
اَلتَّهتَهَةُ و التَّهتَهُ - الذی اذا تکلم
حرک اسنانه فی فیه و ضرب بعضها ببعض
اَلدَّغدَغَةُ - قلقلج کردن -
اَلرَّغرَغَةُ - ان ترد الابل الماء کل یوم متی
شاءت و افاغت العیش ایضا -
اَلرَّغرَغَةُ - السخرة -
اَلسَّفسَفَةُ - نیک گردن نیهان کردن خاک
اَلشَّنشَنَةُ - جنبانیدن سنان در مطعوم
اَلضَّعضَعَةُ - لوک الدر دار -
اَلمَهمَهَةُ - الاختلاط -
اَلدَّفدَفَةُ - الاسراع وهی فی الاثر -
اَلرَّفرَفَةُ - پرواز کردن مرغ هر چیزیکه
خواهد که بر وی فرود آید -
اَلزَّفزَفَةُ - حنین الریح و صوتها فی الشجر واشتداد
اَلسَّفسَفَةُ - تحتن المسنف للشم الطب -
اَلشَّفشَفَةُ - نزار کردن -
اَلقَفقَفَةُ - لرزیدن و لرزانیدن -
اَللَّفلَفَةُ - وا داشتن -

اَلعَقعَقَةُ - باریک بیان کردن -
اَلبَقبَقَةُ - بانگ کردن کوزه چون
آب در وی شود و کذلک کل صوت یشبه
اَلبَقبَقَةُ - نیک در رفتن و گفته اند که اول
شب را در رفتن -
اَلخَفخَفَةُ - صوت اضطراب القتب و العروج اذا عصف
اَلدَّقدَقَةُ - آواز دادن سم ستوران
در فا وا شدن -
اَلرَّقرَقَةُ - آب راندن -
اَلزَّقزَقَةُ - بر جهانیدن کودک -
اَلسَّقسَقَةُ - ریدن گنجشک و سیم فی الحدیث
اَلشَّقشَقَةُ - بانگ کردن فحل و گنجشک
اَللَّقلَقَةُ - الدقدقة -
العقعقة - نباح الکلب عند الفرق -
اَلقَلقَلَةُ - شدة الصوت و کذلک کل
صوت فی حرکة و اضطراب و تقلقلت الشی
قلقله ای حرکه -
اَلنَّقنَقَةُ - بانگ کردن مرغ -
اَلهَقهَقَةُ - جنبانیدن نیک رفتن -
اَلعَلعَلَةُ - ضرب من المشی فیه سرعة -
اَلتَّلتَلَةُ - جنبانیدن چیزی -
اَلجَلجَلَةُ - بانگ کردن رعد و جنبانیدن
زنگ و آنچه بدان ماند -

اَلْحَلْحَلَةُ - از جای بجنبانیدن جماعت بالناقة اذا قلت لها حل والتسکین و زجر الناقة -
اَلدَّلْدَلَةُ - جنبانیدن چیزی آویخته -
اَلزَّلْزَلَةُ - الزلزال - جنبانیدن -
اَلسَّلْسَلَةُ - پیوست کردن و منها الماء
فی الحلق ای صبت -
اَلشَّلْشَلَةُ - چکانیدن -
اَلصَّلْصَلَةُ - بانگ کردن آهن
و آنچه بدان ماند -
اَلْغَلْغَلَةُ - زود رفتن وَالْغُلْغُلَةُ
بانگ کردن والرسالة المحمولة
من بلد الی بلد -
اَلْقَلْقَلَةُ - پلید در طعام یا شراب کردن -
اَلْقَلْقَلَةُ - بانگ کردن وَالْقِلْقَال جنبانیدن
اَلْهَلْهَلَةُ - سست بافتن -
اَللَّجْلَجَةُ - باز گشتن زبان کسی -
اَلْجَمْجَمَةُ - پیدا ناکردن سخن من غرضی -
اَلْحَمْحَمَةُ - بانگ کردن اسب وقت علف خوردن
اَلْغَمْغَمَةُ - الحمحمة و هو ان یتکلم الرجل کانه
یبنون بکبر و هی الضاع من الاکل -
اَلدَّمْدَمَةُ - هلاک کردن و خشم گرفتن
و بعیان بعلی و بکلیها فسر قوله تعالی فدمدم
علیهم ربهم و قال الزجاج و الازهری اطبق

علیهم العذاب یقال دممت علی البقر و غیره
اذا اطبقت علیه فاذا کررت الاطباق قلت
دمدمت علیه و دمدمت الشی اذا الزقته بالارض
اَلطَّمْطَمَةُ - والترکیب یدل علی غشیان
الشی بالشی من ناحیة ان یطلی -
اَلتَّمْتَمَةُ - تحریک الشفتین -
اَلزَّمْزَمَةُ - بانگ کردن رعد و بانگ
گبران نان خوردن -
اَلْغَمْغَمَةُ - بانگ کردن مبارزان در جنگ
و گاوان در حال ترسیدن
اَلْقَمْقَمَةُ - گرد کردن فاهم آوردن یقال
قمقم الله عصبلی ای جمعه و قبضه -
اَلْهَمْهَمَةُ - بانگ کردن -
اَلتَّمْتَمَةُ - ایستادن چیزی و نیکو شستن
اَلصَّمْصَمَةُ - آواز ژنیدن در سینه
۵ و بانگ کردن و گرفتگی آواز -
۶ اَلْخَنْخَنَةُ - سخن گفتن در بینی چنانکه پیدا نباشد
و بانگ کردن خوک -
اَلدَّنْدَنَةُ - سخن گفتن چنین که شنیده نشود
و در نیابند و منها الحدیث حولها ندندن -
اَلْعَنْعَنَةُ - همزه العین بدل کردن و این
قبیلة بنی تمیم کنند یقولون عن در موضع ان -
۹ اَلتَّهْتَهَةُ - ثقل الکلمة -

اَلْجَهْجَهَةُ - مثل الجهجة -
اَلدَّهْدَكَةُ - از جای فرا گردانیدن
وتبدل اليا من الهاء الاخيرة فيقال دهديته
ودهداة ودهدارها الاصل الهاء لقولهم ودحرجت
الجعل لاحروجته -
اَلصَّهْصَهَةُ - بهم خاموش شدن ويقال
صهصهت الرجل قلت له صه ويقال صهصيت به
اَلْقَهْقَهَةُ - آواز خندیدن مقلوب
الهقهقة ايضاً -
اَلْكَهْكَهَةُ - غریدن شیر
اَللَّهْلَهَةُ - تنک بافتن جامه را -
اَلْمَهْمَهَةُ - زجر کردن یعدی بالباء -
اَلنَّهْنَهَةُ - باز داشتن کسی از کار -
ومنع و زجر کردن یقال نهنهت الرجل
عن الشئ اذا كففته و زجرته -

ومن المعتل

اَلْوَحْوَحَةُ - بانگ کردن با گرفتگی گلو
اَلْوَسْوَسَةُ وَالْوِسْوَاسُ - وسوسه کردن
یعنی اندیشه افکندن ویعدی بالی وقوله تعالی
فوسوس لهما الشيطان يريد اليهما ورجل موسوس
بكسر الواو لان نفسه توسوس اليه قال الله تعالى
ونعلم ما توسوس به نفسه ولا يقال موسوس
اَلْوَشْوَشَةُ - كلام في اختلاط

اَلْوَصْوَصَةُ - نزدیک گردانیدن پشم چشم
اَلْوَعْوَعَةُ - بانگ کردن سگ و گرگ
اَلْوَقْوَقَةُ - بانگ کردن چون بترسد
اَلْوَلْوَلَةُ وَالْوِلْوَالُ - گریستن با آواز و وا ویلا گفتن
اَلْوَهْوَهَةُ - غریدن و بانگ کردن یقال
وهوه الاسد في زئيره مثل كهكه ووهوه
الحمار حول عانته اشفاقاً عليها مثله -

ومن الياثي

اَلْيَهْيَهَةُ - زجر کردن جمیلا الابل اذا قلت لها يا يا وهي اقبل

ومن الناقص

اَلْجَبْنَاةُ وَالْجِبْنَاءُ - بیفگندن -
اَلْخَنْذَاةُ - نکوهش کردن وفحش شنوانیدن و رنجانیدن
يقال خنذى بالحاء والخاء اذا اسمعه المكروه
اَلْقَلْسَاةُ - کلاه پوشانیدن -
اَلْخَنْظَاةُ وَالْخِنْظَاءُ - يقال خنظى بالحاء
والخاء وخنطى بالعين مثل خنذى -
اَلزَّوْقَاةُ - بر جستن گردن زدن -
اَلسَّلْقَاةُ وَالسِّلْقَاءُ - بر پشت افگندن
اَلْعَرْقَاةُ - چوب بر سر دلو بستن -

ومن مضاعف الواو

اَلزَّوْزَاةُ - مصدر زوزى الرجل وهو
ان ينصب ظهره ويسرع ويقارب الخطو
و زوزيت به اذا طردته -

الفوضاة - بانگ کردن -
الفوقاة والفيقاء - بانگ کردن ماکیان

ومن الیائی

الحيحاء والحيحاة - خواندن بز ليتاك تحا بها
الهيهاء والهيهاة - خواندن اشتر
يقال هاهيت بالابل -

ومن المهموز الفاء الملحق بالواو

الاولقة - ... الماولق هو المجنون
الهمزة اصل وهذا القول هو الصحيح -
لقولهم مالوق ولم يقولوا مولوق . وقيل يحتمل
ان يكون الهمزة بدلا من الواو فيكون فعلا

ومن المهموز العين

٢٠ الزابرة - پرزه گرديدن جامه يقال
زابر الثوب فالثوب مزابر ومزبير اذا اخرج زئبره
البلاوزة - بگریختن -
البلاوصة - بگریختن -
الزابقة - سیاب بدن ... ومنه الزابوق
والعامة يقول زيبق -
الكبالة - موی گردن برانگیختن ...
الطاوقة والضلاوتة - قلبها ...
قال ابن السراج واما طامن فليس ... و...
قيطان وطامنت منه سكنت -

ومن المهموز اللام

اللوقاة - فزودن ... وغيره ... السماء ...
الوناء - گرانبار آمدن ... تگیس ... حبری ... ويزيادة
٦ يارقي ... الرجل الحيية اذا اصبغها بالزيار
وهو الخنار ... الفعل ... الفعل ... بيجين ...

ومن الناقص المهموز اللام

الرهياة - ... گران کردن
... ... يبرق ...
... بيات السماء اذا ... للسطر
قال ابو علي ... فعيل الكلام ... اصل الشئ ...
في ... الفعل ... الاولى ... البيار ...
والهمزة زائدة لادي ... كذا ...
احدهما ... والثاني زيادة الهمزة
... في القول ... المكة ... احد ...
... على ... الشيء

ومن المضاعف المهموز

البابأة - بابا گفتن کودک يقال بابات
الصبي اذا قلت له بابا ... وابى -
التأتأة - ... كردن ... يقال
تأتأ الرجل اذا غلب ... لسانه التاء .
... ... اشتر ... اليسو
٨ الجاجاة - اشتر ... خواندن -
٩ الدأداة والدأداء - اشد العدو البعير

الوأواۃ سیاہی چشم برگردانیدن و درخشیدن
یقال رأرأ السراب لمع ورأرأت العین اذا تحرکت من ضعفها
السأسأۃ خر بانگ خواندن
الصأصأۃ صأصأ الجرو اذا التمس النظر قبل ان ینفقح
الطأطأۃ سر فرو داشتن
الفأفأۃ ان یغلب علی لسان الرجل الفاء
اللألأۃ دنبال جنبانیدن آہو
النأنأۃ سست شدن
الھأھأۃ اشتر را بعلف خواندن

باب التفعلل

التدعلب الانطلاق فی الاستخفاء
التشغرب التشغرۃ یقال تشغرب
التعرقب پایہ در وادی دشوار رفتن
التدحرج دحرجیدن
التفتر خرامیدن
التنقر شوریدہ دل گردیدن
التزعفر با زعفران رنگ کردن وفی الحدیث
التعصفر بکار بیدہ رنگ کردن
التغذمر با خویشتن دندیدن
التغمر مغرور کردن فی الحدیث لقد تغمرها
ای اخذ ما بجفاء وعنف ولی راہ رفتن
التجذمر بگذشتن از شب وداہم امدن
و پیش کردن در کار

التبرنس برنس پوشیدن وھو قلنسوۃ
طویلۃ وکان النساک یلبسونھا فی صدر الاسلام
التبخنس التبختر
التدربس فرابیش شدن
التقلنس سپید اور گردنکشی کردن
التکردس فیہم آمدن اثنا نہا کردس لتبقق
التقرمص پنہان شدن در قرموص
وھی حفرۃ صغیرۃ یستکن فیہا الانسان من البرد
التغطمط بانگ کردن با گرفتگی گلو
التبرقع برقع پوشیدن
التبرکع الوقوع علی الاست
التبلتم زبان درازی کردن والمتبلتم
الذی یتظرف ویتلبس
التفرقع بانگ از انگشتان بیامدن
التزحلف مطاوع الزحلفۃ
التجعرف کور رفتن بیشتر از قوت ونشاط
در رفتن وفلان یتجعرف علی ذا کان یرکب
بالکرہ والامہاب شیئا
التعترف والتغطرف کبر کردن
التحذلق خود را حاذق وزیرک نمودن
یقال تحذلق الرجل اذا اظہر الحذق وادعی اکثر مما عندہ
التزحلق التدحرج
التزندق زندیق شدن وھو معرب

من النسند وهو كتاب لهم في الحديث ولو اقفت له
ولو استقيت بالاجر وقيل لو تفسيت غيبة للنذاو والراحة
اَلتَّقَرطُقُ - کرتہ پوشیدن -
اَلتَّدَحلُكُ - کردن ونسو شدن -
اَلتَّصَعلُكُ - درویش شدن -
اَلتَّعَفُّلُ - فاہم آمدن -
اَلتَّسَربُلُ - پیراہن پوشیدن -
اَلتَّشَکُّلُ - بسیار شاخ شدن خرما بن -
اَلتَّبَلطُمُ - بخشم آمدن از سخن یقال تبرطم ای تغضب من کلام
اَلتَّجَرثُمُ - فراہم آمدن وگرفتن از چیزی تجرثم الشیٔ ای اجتمع
اَلتَّحَذلُمُ - شتافتن یقال تحذلم ای تحرکا نہ تنبیج
اَلتَّغَلثُمُ - درکارے درنگ کردن -
اَلتَّلَعثُمُ - مولع شدن بچیزے
اَلتَّدَهقُنُ - دہقانی کردن والنون اصل
اَلتَّفَرعُنُ - نافرمانی کردن -

ومن الملحق به بتکرار اللام

اَلتَّقَلبُبُ - مطاوع الجلببة -
اَلتَّمَعدُدُ - وش معدیان گردیدن بآنہا تشبّہ
درخشونت عیش یقال تمعدد الرجل ای تزیابزی معد وتشبّہ
الیہم اوصبر علی عیشہم وتمعدد الغلام اے
شب وتغلظ والمیم اصل -
اَلتَّمَعصُرُ - گردیدن -
اَلتَّمَرجُحُ - بزرگ آمدن غم کسی صبر نمودن و

في الحديث تمعززوا اي كونوا اشد صبراً
من المعز وهو الشدة فان جعلت من العز
فالميم زائدة فيكون من باب تمدرع وتمسكن
٩ اَلتَّبَعصُصُ - جنبان شدن

٤ ومن الملحق به بزيادة الواو بين الفاء والعين

اَلتَّجَورُبُ - جوربہ پوشیدن -
ل اَلتَّکَوثُرُ - بسیار شدن -

وبزيادة الياء بينهما

اَلتَّبَیطُرُ - البیطرة یقال تبیطرت علی ای تحدثت
٥ اَلتَّیَهوُرُ - بیابان شدن -
٦ اَلتَّشَیهُقُ - شادمان شدن یقال
تشیهق الرجل ای توسع في كلامه وفتح فاه
اَلتَّشَیعُلُ - مطاوع الخیعلة -
٥ اَلتَّشَیطُنُ - الشیطنة -

وبزيادة الواو بين العين واللام

٨ اَلتَّهَوُّجُ - اللهوجة في اللحم يقال تاهوج
بيت اللحم -
١٥ اَلتَّعَوُّصُ - سخت پیر شدن مردم و
ویران شدن خانہ -
٢٦ اَلتَّاعُوقُ - خویشتن را سخاوتی نمودن
کہ در طبع نباشد -
٦ اَلتَّهَوُّكُ - التحرك في رخاوة وحمق
٦٠ فلان يتهوك کانه موج في مشيته -

التَّسَوُّكُ - ای عبد الملک یقال سوکی تسوک -

التَّسَرْوُلُ - شلوار پوشیدن -

وبزیادة یاء

التَّهَلْبُمُ - بسیار گفتن -

وبزیادة نون

التَّقَلْنُسُ - کلاه پوشیدن -

وبزیادة تاء

التَّعَفْرُتُ - گذشتن در اسود و دیو شدن و دیو شیدن

قالوا تعفرت الرجل اذا صار عفریتا اسے

خبیثا و هذا مثال غریب لانه زنة تفعلت عن ابن جنی

ومن المضاعف

التَّجَبْجُبُ - قدید کردن -

التَّذَبْذُبُ - جنبیدن -

التَّصَبْصُبُ - ریخته شدن و تصبصب

الشئ امحق و ذهبت -

التَّأَنْأُنُ - شد آمد کردن -

التَّخَضْخُضُ - التحرک -

التَّلَجْلُجُ - التردد فی الکلام و فی الحدیث

فالتجلج ای تردد فی حدیث آخر فلجلجه ای حرکه

التَّجَرْجُرُ - جستن گوشت بسیار شدن آن -

التَّجَفْجُفُ - جامی فراخ گرفتن و فرود آمدن

التَّرَجْرُجُ - لرزیدن و جنبیدن یقال

ترجرجت الفرس اذا فحجت قوائمها القبول -

التَّرَخْرُخُ - دور شدن -

التَّصَحْصُحُ - دویدن آب -

التَّضَحْضُحُ - رفتن سراب -

التَّلَحْلُحُ - باستیدن -

التَّنَحْنُحُ - خفیدن -

التَّبَخْبُخُ - کم شدن گرما -

التَّطَخْطُخُ - سیاه شدن میغ -

التَّنَخْنُخُ - فروختن اشتر -

التَّخَرْخُرُ - نطفه اذا اضطرب مع النظم

التَّدَحْدُحُ - مثل الصنعة تدردر ای تسرح حتا یجیبه [illegible]

التَّغَرْغُرُ - بگشتن آواز در گلو -

التَّكَرْكُرُ - شد آمد کردن در کاری -

التَّمَرْمُرُ - لرزیدن تن از نازکی و فربهی

التَّجَزْجُزُ - الترجرج -

التَّهَزْهُزُ - جنبیدن -

التَّسَسْسُسُ - ابنوسیدن و جستن جهید بشب

التَّشَلْشُلُ - شتابیدن -

التَّخَشْخُشُ - بالحاء و الخاء التحرک -

والحاء فی الحدیث -

التَّفَشْفُشُ - از بیماری به شدن -

تطلب الاکل من ههنا و ههنا -

التَّصَبْصُصُ - البصبصة و التملق ایضا -

التَّخَضْخُضُ - جنبیدن آب با چیزی برابر باشد

اَلتَّرَضرُض بشکسته شدن۔
اَلتَّغَضغُض۔ کاسته شدن آب و فی
الحدیث لم تغضغض۔
اَلتَّقَضقُض۔ التفرق۔
اَلتَّمَضمُض۔ آب در دهن کردن و
تمضمض النعاس فی عینه۔
اَلتَّجَعجُع۔ خویشتن بزمین افگندن از درد ع
اَلتَّدَعدُع۔ پراگنده شدن۔
اَلتَّرَعرُع۔ برمالیدن کودک۔
اَلتَّزَعزُع۔ جنبیدن۔
اَلتَّشَعشُع۔ سخت پیر شدن و بیشتر
ماه گذشتن و حال کسی در تشیب فتیدن
والباب یدل علی ذهاب الشی۔
اَلتَّصَعصُع۔ پراگنده شدن و جنبیدن
اَلتَّضَعضُع۔ ویران شدن و خوار شدن
اَلتَّقَعقُع۔ جنبیدن
اَلتَّکَعکُع۔ بددل شدن و واایستیدن
اَلتَّلَعلُع۔ از گرسنگی تپیدن شکسته شدن استخوان
اَلتَّنَعنُع۔ دور شدن۔
اَلتَّسَغسُغ۔ الدخول یقال تسغسغ فی غ
الارض اے دخل۔
اَلتَّخَفخُف۔ خشک شدن چنانکه گندم ف
اَلتَّ...ق۔ ...ا شدن آب افتادن چشم ق

و در رفتن چیزے۔
اَلتَّلَقلُق۔ التقلقل۔
ک اَلتَّدَکدُک۔ بالایکجا شدن از خاک و گل
ل اَلتَّبَلبُل۔ شوریده شدن لغتها۔
اَلتَّجَلجُل۔ بزمین فرو شدن۔
اَلتَّحَلحُل۔ التحرک۔
اَلتَّخَلخُل۔ خلخال در پای کردن ... کالزلزل
اَلتَّدَلدُل۔ جنبیدن چیزی آویخته
اَلتَّزَلزُل۔ جنبیدن۔
اَلتَّسَلسُل۔ جستن آب ... و ...
تسلسل الماء فی الحلق ای جری و یقال
معنی تسلسل اذا اجری ... السحب
یصیر کالسلسلة والباب یدل علی ... الشی
فی رفق و خفا۔
اَلتَّشَلشُل۔ سخت ... قطره قطره
و فی الحدیث تتشلشل ... دما
اَلتَّصَلصُل۔ الصلصلة
اَلتَّغَلغُل۔ در شدن یقال تغلغل الماء
فی الشجر اذا تخللها۔
اَلتَّفَلفُل۔ ... م
و فی الحدیث ...
و ... القتیبی هذا و قال لعله تغلغل الا ان
من شاک تفل۔

اَلتَّقَلْقُلُ جنبان شدن۔
اَلتَّقَلْمُکُ۔ ان آرام شدن بر بستر و سره
کانه علی مله و یدی لعلی۔
اَلتَّجْحُجُ خون پدید آکردن۔
اَلتَّجَمْجُمُ۔ التجمجم [illegible]
اَلتَّجَرْجُمُ۔ تحریک الفم للکلام لم یبینه فلم یزم اسی التجمجم
التمشمش۔ التجمجم
اَلْتَّکَدُّدُ۔ [illegible] پوشیدن۔
التّجحجح۔ [illegible] یقال تجحجح عنی یبعدی العین
اَلتَّدَهْدُهُ۔ درگردیدن و یبدل الهاء
الیٰخیرة من الیاء فیقال تدهدی تدهدیا۔
اَلتَّخَفْخُفُ۔ [illegible] و البیدن۔

ومن المعتل

اَلتَّوَکْوُکُ۔ تغیر الاسد توقی فی سیره و منه التحکم تحکما

ومن الناقص

التّجبّی۔ افتاده شدن۔
التّمشّی۔ کلاه پوشیدن۔
التّساقی۔ بر پشت افتیدن۔

ومن المهموز العین

[illegible] شده بطوع خودی سروا کچاندار کردن
[illegible] الناس و یفعل
[illegible] فی هذه الهمزة فعدها
[illegible] لفصم بدالا۔

اَلتَّطَأْمُنُ سرافگنده شدن۔

ومن الناقص المهموز اللام

ترهیات السحابة اذا تخضت للمطر و المراة
ترهیا فی مشیتها ای تکفی کما ترهیا النخلة
العیدانة و الباب یدل علی قلة اعتدال فی الشیء

ومن المضاعف المهموز

اَلتَّدَأْدُؤُ۔ پنهان شدن بچیزی
فی الحدیث تداداء من قدومهم شان ای
تدهده و قلبت الهاء همزة۔
اَلتَّزَأْزُؤُ۔ ترسیدن و پوشیده گردیدن از کسی
اَلتَّطَأْطُؤُ التطامن۔
اَلتَّکَأْکُؤُ۔ بدل شدن۔
اَلتَّلَأْلُؤُ۔ درخشیدن۔
اَلتَّنَأْنُؤُ سست شدن۔

باب الافعلال

اَلِاْدْ[illegible]۔ الدخول فی الشیء و الاستتار فیه
اَلِاْبْلِنْدَاءُ۔ فراخ شدن [illegible] آگاه و
ویران شدن و بعض بیرون و راز گشتن
اَلِاْسْلِنْقَاءُ۔ بر قفا خفتن [illegible]
اَلِاْتْلِغْبَادُ۔ رنجه شدن۔
اَلِاْقْعِنْبَابُ۔ [illegible] فی سنان لقعس
اَلِاْحْقِنْفَادُ۔ گذشتن و [illegible] یدی الشی۔
اَلِاْصْعِنْفَادُ۔ بر آمده شدن [illegible]

الاِحْرِنْبَاذُ - فراهم آمدن -
الاِقْعِنْفَاذُ - الاستيقاظ -
الاِخْرِنْبَاسُ - خاموش شدن -
الاِعْرِنْكَاسُ - فراهم آمدن و سیاه شدن موی -
الاِعْلِنْكَاسُ - سیاه شدن -
الاِبْرِنْدَاءُ - للامر الاستعداد له -
الاِقْرِنْفَاءُ - وا ایستادن -
الاِقْرِنْبَاءُ - فراهم آمدن -
الاِهْبِنْقَاءُ - بر سر انگشت پای نشستن
الاِهْرِنْبَاءُ - شتابی کردن در دویدن کسی که بسیق قتال
او غیره الرجل اسرع فی مشیه کذلک او الکان سر بطلها
الاِبْرِنْشَاقُ - شاد شدن -
الاِحْرِنْبَاقُ - الاطراق مع السکوت -
الاِدْرِنْقَاقُ - شتافتن در رفتن -
الاِحْرِنْبَاءُ الاجتماع الاِخْرِنْبَاءُ مثله و الاِدْرِنْبَاءُ
الاِخْرِنْشَاءُ - بزرگ منشی و تکبر کردن و المخرنشم
المتعظم و المتکبر فی نفسه متغیر اللون لذا سبب بالاکهفر
الاِخْرِنْطَامُ - سر بینی بلند کردن المخرنطم الغضبان المتکبر
الاِعْرِنْزَامُ - الاجتماع -

ومن الملحق بتکرار اللام

الاِقْعِنْسَاسُ - وا پس شدن بسختی -
الاِحْتِنْكَاكُ والاِحْنِكَاكُ - تاریک سیاه شدن
الاِعْلِنْكَاكُ - اسوداد الشعر و اجتماعه -

ومن الملحق بزیادة الباء

الاِحْرِنْبَاءُ - موی انتبه فاستادن -
الاِعْلِنْبَاءُ - آماده بدی جنگ گشتن و الاعلنبا
ان شرف الرجل و تشخص نفسه کالیقول عند الخصومة و الشتم
الاِبْرِنْتَاءُ - کک لامر الاستعداد له -
الاِسْرِنْدَاءُ - غلبه کردن خواب مردم
و جز آن اعلندی الجمل ای غلظ و اشتد -
الاِغْرِنْدَاءُ - الاسرندار -
الاِسْلِنْقَاءُ - ستاده از خفتن -
الاِعْفِنْقَاءُ - واهی شدن -

ومن المهموز اللام

الاِحْبِنْطَاءُ - پر خشم شدن بزرگ شکم شدن
الاِحْلِنْظَاءُ المحلنظی الذی یستلقی علی ظهره و یرفع
رجلیه و یقال احبنطیت بالبار ایضا -
الاِطْلِنْفَاءُ - دوشیده شدن بزمین

باب الافعیعال

الاِحْدِیدَابُ - کوژ شدن -
الاِخْشِیشَابُ - درشت شدن -
الاِعْذِیذَابُ - خوش آمدن آب -
الاِعْشِیشَابُ - با گیاه بسیار شدن زمین
الاِعْصِیصَابُ - فراهم آمدن قوم -
الاِعْلِیلَابُ بالیمن کیا اعلولب الغشب ای نبت
الاِهْلِیلَامُ - شور شدن -

الاخضیضاض - سپید شدن -
الاغثیثاث - وفور ... ذنب لنا قه و ...
الاحمیاض - ترش شدن
الاقطیطاع - مصدر قولک جارت الخیل
مقطوطعات ای سراعا بعضها فی اثر بعض
الاخریراف - گشتن -
الاحقیقاف - کوژ شدن -
الاعریراف - بافش شدن اسپ و بیرون آمدن
موج و ساخته شدن شتر را -
الاخلیلاق - دریده شدن جامه -
[illegible]

التعدی الرجل ذو بالك فی صفته لنفسه من غیر
عمل والکتولی اذا امتنع -
الاحذیذاء - ملازم چیزی شدن -
الاطریراء - ناگوار دگرفتن و بر آماسیدن
الاعریراء - بر اسپ برهنه نشستن و بعد
یقال اعرورت منه امرا قبیحا
ای رکبت -
الاقطیطار - القطر -
الاحلیلاء - شیرین شدن و قد یعدی
فی الشعر -
الاذلیلاء - شتافتن -
الاذلیلاء - الانطلاق والاستخفاء -
الاقلیلاء والقلولی - المستجافی المتوفز
ومنه فی الحدیث ای ارتفع واقلولی ای اشرف -
الاحمیماء - سیاه شدن -
الاثنیناء - دوتا شدن -

باب الافعوال

الاجلواذ - تیز رفتن و رفتن باران فقال
اجلوذ بهم السیر اجلواذا ای دام مع السرعة
وهو من سیر الابل و فی الحدیث و اجلوذ
المطر ای امتد وقت تاخره -
الاخرواط - الاجلواذ -
الاعلواط - از گردن شتر بر نشستن بشیب وی

اذا تعلق بعنقه وعلاه واعلوطی فلان ای رکبه

باب الافعلال

الاجلعباب - بسیار شدن بر پهلو خفتن و پراگنده شدن و نیک برفتن -
الاذلعباب - پر شدن -
الازلعباب - بسیار شدن سیل جبان
الازلعباب - بر آمدن بر چوزه وقیل اللام زائدة -
الاسلعباب - راست شدن یقال طریق مسلحب ای ممتد -
الاجرهداد - شتافتن -
الاسمغداد - بر آماسیدن -
الاصلخداد - بپای ایستادن
الاصمعداد - الانطلاق السریع -
الابذعراد - پراگنده شدن -
الابثعراد - سبقت بردن سیاق دویدن
الاذمعراد - سرخ شدن چشم از خشم و درخشیدن ستاره -
الاسمطراد - بازیده شدن پهن شدن
الاسبکراد - تمام بالا شدن جوان -
والاسبطراد - ایضًا -
الاشمعراد - سپید شدن -
الاسمدراد - ضعیف بصر شدن

نزدیک ستر و خواب سرگردانی -
الاسمقراد - بالسین والصاد یوم مسمقر ومصمقر شدید الحر
الاسمهراد - سخت شدن و راست شدن
الاشفتراد - پراگنده شدن -
الاشمخراد - بلند شدن -
الاقشعراد - بر فراخیدن و خشک و تنک سال گردیدن والقشعریرة بالضم وفتح السین فراخه والصحیح انها اسم اقیم مقام المصدر کما یقال اخذته القشعریرة -
الاقمطراد - پراگنده شدن و سخت شدن و دیگر گریختن و فراهم آمدن واقمطرت العقرب اذا عطفت ذنبها وجمعت نفسها -
الاکفهراد - سخت ترشروئی شدن بدهم نشستن ابر سیاه -
ر الاقذحرار - آمیخته شدن بشر الخ فما اقذحره مروی فما ابذقرهم بالباء وهی لغة ای التفرق -
ط الاطرغشاش - از بیماری به شدن
ط الاضرغطاط - از خشم بر آماسیدن -
ف الاکرهفاف - ترش کردن و تیره رنگ شدن روی و اشکار گردیدن نشان شدن ستاره و ... سخت
والصحیح الاکرهفاف قلب الاکفهرار -
ل الاقمهلال - دانه شدن فیما اکمل ...

الاثعلاول - لعاب از کودک وجوشش از بسیار دویدن -

الاثعنلاول - بالعین والغین بسیار شدن اشک والرجل الرشد -

الازبغلاول - تر شدن جامه یا ب والاستبلال شئ -

الاشمعلاول - الاسراع مع التفرق یقال اشمعل القوم فی الطلب اذا بادروا فیه وتفرقوا

الاضمحلاول - نیست شدن واشدن میغ

الاقذعلاول - دشوار شدن -

الاقفعلاول - از سرما فراهم آمدن -

الامضحلاول - قلب الاضمحلال -

الاجلخمام - الاجتماع -

الادلهمام - بزا دبرآمدن -

الادلهمام - سخت تاریک شدن -

الاسلهمام - گردیدن لون وبوی -

الاصلخمام - برپای بایستادن -

الاطرخمام - گردنکشی کردن -

الاطرهمام - راست ونیکو قد شدن جوان

الاطلخمام - الاطرحام والاحتکاک

الارثعنان - سست شدن -

الارجحنان - جنبیدن چیزی بیکبار بیفتادن وارجحن الشئ اهتز ...

ومن الملحق بزیادة الواو

الاکوهداد - لرزیدن چوزه پیش مادر تا خورش دهد اکوهد الفرخ اکوهدادا وهو ارتعاده الی امه لتزقه والله اعلم -

باب الافعیلال

الاثلئباب - راست بایستادن -

الاشرئباب - گردن بیفراشتن -

الاسمئداد - از خشم برآماسیدن -

الاتمئرار - سخت شدن یقال اتمأر الشئ طال واشتد

الازبئرار - موی وآتیخ خاستن -

الاشمئزاز - فراهم آمدن وترسیدن -

الاجرئشاش - ... فوکلک جراشر اذا ثاب الیه جسمه بعد هزال -

الاضمئکاک - سخت شدن وخشم ... وستبر شدن شیر چون شیر اضماک الاقط واضبأکت القنا اضمئکاکا اذا خرج ...

الاجبئلال - موی بر واتیغ خاستن واجبأل الرجل اذا غضب وتهیأ للقتال

الاخرئلال - الارتفاع وفی الحدیث عمر رضی الله عنه ... فی المجلس القوم بعضها الی بعض

الاعمئلال - باریک میان شدن وکوتاه شدن ونشاط واستبال التبع اسے رجل ظل لی اصل العود وسخت شدن

الاِصْمِیدَادُ ل- سخت شدن بهم در شدن
الاِعْمِیدَادُ ل- بسیار شدن موی سر جعد شدن
تملخ یقال اعمادت الشجر اذا کثرت اغصانها-
الاِذْلِیمَاءُ- فاهم آمدن-
الاِذْلِیقَاءُ- فاهم آمدن [illegible]
وبر گشتن زود و باز بر گرفتن از جای-
الاِذْلِیقَانُ- [illegible] پس بیارامیدن

الاِطْبِیْنَانُ والاِطْمِیْنَانُ والطمانینة
بیارامیدن والباء بدل من المیم عند بعضهم
والصحیح ان الطانینة اسم اقیم مقام المصدر
۵ الاِقْبِیْنَانُ- الالبینان-
الاِقْتِیْنَانُ- سخت تاریک شدن
شب واقسان الرجل کبر و عسا-
۵ الاِکْبِیْنَانُ- فاهم آمدن-

تمت فهرست ابواب تاج المصادر تمت

خاتمة الطبع

تاج سخن نامی سخن آفرین تواند بود که بسفتن گوهر یکدانهٔ دو حرف کن چندین سلک گران بها
برشتهٔ انتظام والتیام کشید و پیکر انسان خاکی بنیان بخلعت عنایت لقد کرمنا بنی آدم تشریف
سرفرازی بخشید افسر فرق بیان الهم سامی نهاد تواند شد که گوهر شب‌چراغ بدایتش شمع راه گم گشتگان تیه
ضلالت گردید و بشاهراه مقصود رسانید تا جداران نقش جهت چه اعلی چه ادنی همه حلقه بگوش آن
فرمانروای قلمرو رسالت اند و باج گزاران هفت کشور چه اصغر و چه اکبر تمامی غاشیه بردوش آن
شهسوار عرصهٔ جلالت اند اللهم صل علی سیدنا و مولانا محمد صاحب التاج والمعراج والعلم
سلطان العرب والعجم اما بعد احقر عباد الله الصمد ابو سلیمان ظهیر الدین احمد المدعو به محمد اشرف علی
کاکوری صانه الله عن الشر الصوری والمعنوی بر آینه ضمیر واقفان اسرار بلاغت مرآت خاطر دانایان
رموز فصاحت براعت منطبع میسازد که علم لغت مبداء علوم ست و منشاء قواعد و رسوم بلکه برای
ارتقای مدارج اعلی سلم ست و ترقی اذهان سلیم بدان مسلم اند پیشینیان که اهتمام در مهام آن بیش
و ترحم شان بیش از بیش بوده معادن بینه را شگافته گوهرهای گرانبهای موزیافته درین علم شریف
تصانیف معتبره ساخته از شبهه تشکک پرداخته اند لیکن محصلان این عهد بنابر اشتغال علوم غیری
از توجه این علم لطیف غافل و شاید این فن از حلیهٔ رواج عاطل گشته بعضی از راه صعوبت مسالک
و دشوارت مناهج عروج بر شوامخ آن مشکل شده است و بعضی از کثرت موانع درین محل پای می لنگد
بدین جهت این متاع گرامی را کم خریدار آمد این جواهر گران قیمت را کساد بازار است کندن این
معادن بجان کندن برابر است و لعل و یاقوت برآوردن خوردن خون جگر چونکه درین زمان
اشرف احیان بسیاری از خلان اکثری از اخوان انطباع کتاب تاج المصادر امام بیهقی
از حافظ حاجی خواجه قطب الدین احمد مهتمم مطبع نامی سلمه الله السامی استدعا
فرمودند برای انجاح این مسئول و اسعاف این مأمول صرایر استعداد نمودند ایشان نطاق همت
بمیان جان کرده و باهتمام کوشش تمام بکار برده و اثر در انمایش و بیندان از ستایش
سر نقش مراد بر کرسی نشسته آن نسخه صحیفه شریفه بتاریخ یکم ماه رجب المرجب سنه ۱۳۱۰ھ مطابق

بماه جنوری سنه ۱۹۳۰ء زرنگ رشتهٔ طبع برست از تائید مالک الملک متوقع که در نظر اهل نظر این کتاب مستطاب مطبوع آید متیقن که این عجب العجاب بجمیع صفات احسن بجای چشمها نشاند ناظرین آنکه اگر خطائی دریابند در اصلاح کوشند و بذیل اغماض بپوشند

بپوشش گر بخطائے رسی و طعنه مزن | که هیچ نفس بشر خالی از خطا نبود

قطعهٔ تاریخ

یادگار بیهقی تاج المصادر طبع شد | در زمان مطبع نامی که نام آور بود
خوش جلائے داده این آئینه از حسن | صاحب مطبع که قطب الدین ... بود
قدر این گنج هنر آرے هنرمندان کنند | جوهری باشد کسے کو صاحب جوهر بود
اشرف از داری خیال مصرع تاریخ طبع | ... این تاج المصادر معدن گوهر بود

اشعار آبدار تراویدهٔ خامهٔ بلاغت ختامهٔ ... سخن سنج ... جناب ... ...

این نسخه در عالم است اهل هنر را مرهم است | از بیهقی در عالم است این یادگار کنه علم
دربیش ای اهل هنر چون گل گرد ... | گل کرد زین مطبع نگار باغ و بهار کنه علم
قدرش فزود از حسن خط شد جلوه گر ... | از کلک و آمد زین نمط نقش و نگار کنه علم
میزان نقد کاملان مقیاس جنس ... | این شرح بسط این بیان معیار کنه علم
طبعش چه باهر آمده سالش چه نادر آمده | تاج المصادر آمده آموزگار کنه علم

الشيخ الفاضل الأديب والكامل الأريب المولوي اللبيب والشاعر الحسيب
مولانا محمد عبد العلي المدراسي دام الله ظلاله على رؤس الأداني

تجمعن المعاني في هذه المباني | قد جاء كل ماضي فعل باب ...
ألفاظه كلآلٍ أقواله غوالٍ | ... ... الخواطر
في طبعه صفاء في خطه ضياء | كالنور في الدراري والضوء في ...
هذا الكتاب نور أبوابه بدور | مضمونه ... ...
طرف لكل حرف من لدن أهل ... | حسن السواد يجلو في كل عين ناظر
هذا تطلب دين بالطبع كل حين | ... ... قد ...

عرض

ماہرین علم ادب اور شائقین لغات و مصادر عرب کی خدمت مین گذارش ہے کہ کتاب
تاج المصادر قبل اسکے بمبئی مین طبع ہو چکی ہے جو کہ بسبب عزیز الوجود ہونے کے فروخت
ہو گئی اور اکثر شائقین کی خواہش خریداری دل کی دل ہی مین رہگئی اس لیے نیازمند نے
چاہا کہ یہ کتاب مکرر طبع کرکے شائع کیجائے چنانچہ نسخہ مطبوعہ کو منقول عنہ قرار دیکے
لکھوایا مگر وقت تصحیح اکثر جا عبارت بالکل بے ربط دیکھنے مین آئی مجبوراً قلمی نسخہ کی
تلاش کرنی پڑی عرصہ کے بعد ایک نسخہ قلمی مولانا ابو الحسنات محمد عبد الحی مرحوم مغفور لکھنوی فرنگی محلی
کے کتبخانہ سے دستیاب ہوا جب نسخہ مطبوعہ کو قلمی سے ملایا تو معلوم ہوا کہ یہ
تاج المصادر کا خلاصہ ہے بلکہ کتاب مین سے دو حصہ کے قریب کسی مصلحت سے
[illegible]
[illegible] کرکے طبع کیا ہے ناچار ہوکے سب اس چھاپہ کو ترک کرکے قلمی نسخہ کو
منقول عنہ قرار دیکر مکرر لکھوانا شروع کیا اور پھر بھی وقت صحت جہاں کہیں
شبہ واقع ہوا تا امکان دوسری کتب لغات سے تصحیح کردیگئی اور بغرض آسانی
طلبا لغات غیر مستعملہ اور مصادر مشکلہ پر جابجا اعراب دیدیے گئے اور جسقدر لغات
غیر مستعمل پائے گئے اسکی فرہنگ جداگانہ جناب مولوی خواجہ محمد اشرف علی
صاحب قبلہ سے تالیف کراکے طبع کیگئی چونکہ اس کتاب کی درستی اور
صحت میں بڑی جانفشانی اور معمول سے زائد ہرج اوقات اور صرف زر
ہوا ہے لہذا کوئی صاحب بلا اجازت مطبع نامی کو قصد چھاپنے اور چھپوانیکا نفرمادین

الملتمس

ابو الحسنات قطب الدین احمد غفرلہ اللہ الصمد